ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ।

ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರಟೀಕಾ

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ

ಯೋ ಪಾದನೀರಜವರೋದರರಾಧಿತೇನ [...ರಾದಿಕೇನ (ಕ॰)],
ಲೋಕತ್ತಯೇನ’ವಿಕಲೇನ ನಿರಾಕುಲೇನ।
ವಿಞ್ಞಾಪಯೀ ನಿರುಪಮೇಯ್ಯತಮತ್ತನೋ ತಂ,
ವನ್ದೇ ಮುನಿನ್ದಮಭಿವನ್ದಿಯ ವನ್ದನೀಯಂ॥

ಪತ್ತೋ ಸಪತ್ತವಿಜಯೋ ಜಯಬೋಧಿಮೂಲೇ,
ಸದ್ಧಮ್ಮರಾಜಪದವಿಂ ಯದನುಗ್ಗಹೇನ।
ಸತ್ತಾಪಸತ್ತ [ಸತ್ತಪ್ಪಸತ್ಥ (ಕ॰)] ವಿಪುಲಾಮಲಸಗ್ಗುಣಸ್ಸ,
ಸದ್ಧಮ್ಮಸಾರರತನಸ್ಸ ನಮತ್ಥು ತಸ್ಸ॥

ಯೋ ಭಾಜನತ್ತಮಭಿಸಮ್ಭುಣಿ ಸಗ್ಗುಣಸ್ಸ,
ತಸ್ಸಾಪಿ ಧಮ್ಮರತನಸ್ಸ ಮಹಾರಹಸ್ಸ।
ಸಮ್ಭಾವಿತಂ ಸಸಿರಸಾಹಿತಸನ್ನತೇಹಿ,
ಸಮ್ಭಾವಯಾಮಿ ಸಿರಸಾ ಗಣಮುತ್ತಮಂ ತಂ॥

ಯೇ’ನನ್ತತನ್ತರತನಾಕರಮನ್ಥನೇನ,
ಮನ್ಥಾ’ಚಲೋಲ್ಲಸಿತಞಾಣವರೇನ ಲದ್ಧಾ।
ಸಾರಾ ಮತಾತಿ ಸುಖಿತಾ ಸುಖಯನ್ತಿ ಚಞ್ಞೇ,
ತೇ ಮೇ ಜಯನ್ತಿ ಗುರವೋ ಗುರವೋ ಗುಣೇಹಿ॥

೧. ದೋಸಾವಬೋಧ ಪಠಮಪರಿಚ್ಛೇದ

ರತನತ್ತಯಪ್ಪಣಾಮವಣ್ಣನಾ

೧. **ಮುನಿನ್ದವದನಮ್ಭೋಜ-ಗಬ್ಭಸಮ್ಭವಸುನ್ದರೀ।**
ಸರಣಂ ಪಾಣಿನಂ ವಾಣೀ, ಮಯ್ಹಂ ಪೀಣಯತಂ ಮನಂ॥

೧. ಅಥಾಯಂ ಗನ್ಥಕಾರೋ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭೇ ಪುಬ್ಬಪಯೋಗಾನುಬನ್ಧಸಭಾವಸಿದ್ಧಿಕವಿಗುಣೋಪೇತಾನಂ ಯತಿಪೋತಾನಂ ತದುಪಾಯನ್ತರವಿರತಾ ಕಮನ್ತರಾಪೇತಪರಕ್ಕಮಸಮ್ಭವೇನಾಧಿಗತಬ್ಯಸನಸತಮುಪಲಬ್ಭ ದಯಾಸಞ್ಜಾತರಸರಸಹದಯತಾಯ ತದುಪಾಯಭೂತಂ ಬನ್ಧಲಕ್ಖಣಂ ವಿರಚಯಿತುಕಾಮೋಭಿಮತಸಿದ್ಧಿನಿಮಿತ್ತಮತ್ತನೋಧಿಗತಸದ್ಧಮ್ಮದೇವತಾನುಸ್ಸರಣಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ **“ಮುನಿನ್ದೇ”**ಚ್ಚಾದಿ। ನನು “ಬನ್ಧಲಕ್ಖಣಂ ವಿರಚಯಿತುಕಾಮೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಿಮೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಕರಣೇನ ಅದಿಟ್ಠಲಕ್ಖಣಾಪಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಬನ್ಧನ್ತಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ತಥಾಪಿ ತೇ ಘುಣಕ್ಖರಪ್ಪಕಾಸಾ ತಬ್ಬಿದೂನಂ ಪಯೋಗಾನುಸಾರಿನೋ ವಾ ಸಿಯುಂ, ಪುಬ್ಬೇ

ಕತಸತ್ಥಪರಿಚಯಾ ವಾ ಸಿಯುನ್ತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ। ವಾಣೀ ಮಯ್ಹಂ ಮನಂ ಪೀಣಯತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ವಾಣೀ**ತಿ ವಾ ಸರಸ್ಸತ್ಯಪರನಾಮಧೇಯ್ಯಾ ಕಾಚಿ ದೇವತಾ, ಸಾ ಸಬ್ಬಾವದಾತಾ ಯಥಿಚ್ಛಿತತ್ಥಸಾಧನಪುಣ್ಡರೀಕಗಬ್ಭೇ ನಿಸೀದತೀತಿ ಲೋಕವಾದೋ। **ವಾಣೀ**ತಿ ಪನ ಪಚ್ಚುಹವಿರಹೇನಾಭಿಮತಸಿದ್ಧಿನಿಬನ್ಧನೇಕತಾಣೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾಸಿತೋ ಸದ್ಧಮ್ಮೋ, ತತೋಯೇವಾಯಂ ದೇವತಾ ರುಪ್ಪತೇ। ತತ್ಥ ಸರಸ್ಸತಿಯಾ ಯಥಾ'ಸತ್ತಾ ಜಾತಾಯ ಮನೋಸಮ್ಪೀಣನನ್ತಿ ಲೋಕೋ, ಸದ್ಧಮ್ಮದೇವತಾಯ ತು ಮನೋಪೀಣನಂ, ತಸ್ಸಾ ಸಬ್ಬವಜ್ಜರಹಿತಾಯಚ್ಚನ್ತನಿಮ್ಮಲಾಯ ನಿರನ್ತರತ್ಥನೇಕತಾಣಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಮನಸೋ ಸಮ್ಪೀಣನಂ। ತೇನ ಚ ಪಸ್ಸದ್ಧಿ, ತಾಯ ಪನ ಸುಖಂ, ತೇನಾಪಿ ಸಮಾಧಿ, ಸಮಾಧಿಸಮ್ಭವೇನ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧಸಮ್ಭವತೋ ವಿಚಿತ್ತಾನೇಕಸದ್ದತ್ಥವಿಸೇಸಾ ಪಟಿಭನ್ತ್ಯನಾಯಾಸೇನ, ತತೋ ಚ ಯಥಿಚ್ಛಿತಸಿದ್ಧಿನಿಪ್ಫತ್ತೀತಿ ವಙ್ಕವುತ್ತಿಯಾ ತಪ್ಪಸಾದಮಾಸೀಸತಿ।

ಕಿಂವಿಸಿಟ್ಠೋಚ್ಚಾಹ "**ಮುನಿನ್ದೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಉಭೋ ಲೋಕೇ ಮುನಾತಿ ಜಾನಾತೀತಿ ಮುನಿ, ಇನ್ದತಿ ಪರಮಿಸ್ಸರಿಯಂ ಪವತ್ತೇತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ ಇನ್ದೋ, ಮುನಿ ಚ ಸೋ ಇನ್ದೋ ಚ, ಮುನೀನಂ ಇನ್ದೋತಿ ವಾ **ಮುನಿನ್ದೋ,** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ತತೋಯಂ ತಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಕಸಞ್ಞಾ। ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸುಪಿ ಪರಿಯಾಯಸದ್ದೇಸ್ವಞ್ಞೇಸು ಕವಿಕಾಮಿತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸೇಕನ್ತವಾಚಕತ್ತೇನೋ' ಚಿತ್ಯಸಮ್ಪೋಸಕೋಯಂ **ಮುನಿನ್ದ**ಸದ್ದೋ, ತಥಾ ಹಿ ಯೋ ಉಭಯಲೋಕಜಾನನೇನ ಮುನೀನಂ ಪರಮಿಸ್ಸರಿಯಪುಗ್ಗಲಾನಮ್ಪಿ ಪರಮಿಸ್ಸರಿಯಂ ವತ್ತೇತಿ, ಸೋ ಪರಂ ಪೀಣೇತಿ ಹೇತುಭಾವೇನ'ತ್ರೇ'ತ್ಯು'ಚಿತಮೇವ, ತಥಾ ಪದನ್ತರಾನಮ್ಪಿ ಓಚಿತ್ಯಂ ಪೋಸೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತಾದಿಸಸ್ಸ ವದನಾರವಿನ್ದೋದರೇ ಸಮ್ಭವಾ ಸುನ್ದರೀ, ತತೋಯೇವ ಪಟಿಸರಣಂ, ತಸ್ಮಾ ಚ ಮನೋ ಪೀಣೇತೀತಿ। ತಸ್ಸ ವದನಂ, ತಮಿವ **ಮುನಿನ್ದವದನಂ,** ಅಮ್ಬೋಜಂ। ತಮೇವ ವಾ ಲಕ್ಖಿಸಂಯೋಗಿತಾದಿಸಧಮ್ಮೇನ'ಮ್ಬೋಜಂ, ಪದುಮಂ। ತಸ್ಸ ಗಬ್ಭೋ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಭವೇನ** ಪವತ್ತಿಯಾ, ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ **ಸುನ್ದರೀ** ನಿರವಜ್ಜಾ ದೇವತಾ। ವಾಚಾ ಪನ ದೋಸಲೇಸೇನಾಪ'ಸಮ್ಫುಟ್ಠಾವ ನಿರವಜ್ಜಾ, ತಥಾ ಚ ವಕ್ಖತಿ "ಗುಣಾಲಙ್ಕಾರಸಂಯುತ್ತಾ" [ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರ ೧೪ ಗಾಥಾ] ಇಚ್ಚಾದಿ। ತತೋವಾಯಂ **ಸರಣಂ ಪಾಣಿನಂ** ಸತ್ತಾನಂ ಪಟಿಭಾನಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಾವಹತ್ತಮತ್ತೇನ ಪಟಿಸರಣಭೂತಾ ದೇವತಾ। ವಾಚಾ ಪನ ಸಬ್ಬುಪದ್ದವನಿವಾರಣೇನ ಸಬ್ಬಹಿತಸುಖಸಮ್ಪದಾಸಮ್ಪಾದನೇನಚ್ಚನ್ತಪಟಿಸರಣಭೂತಾ। ಸಭಾವನಪುಂಸಕತ್ತಾ ಚೇತ್ಥ ನ ಲಿಙ್ಗಪರಿವತ್ತನಂ। ಮಯ್ಹನ್ತಿ ಏಕವಚನೇನತ್ತನೋ ನಿರಭಿಮಾನತ'ಮಾನೇತಿ ಸಜ್ಜನಮಾಚಾರಂ। ಅಭಿನ್ನಪದಸಿಲೇಸೋ ಚಾಯಂ, ಸಬ್ಬತ್ಥೇವಾವೀಕತಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗತೋ। ಸಿಲೇಸೋ ಚಾಯಂ ವಙ್ಕವುತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಿರಿಂ ಪೋಸೇತಿ। ತಥಾ ಚ ವಕ್ಖತಿ "ವಙ್ಕವುತ್ತೀಸು ಪೋಸೇತಿ, ಸಿಲೇಸೋ ತು ಸಿರಿಂ ಪರ"ನ್ತಿ [ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರ ೧೭೨ ಗಾಥಾ]। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ನಯೇನ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ। ವಿತ್ಥಾರನಯೇನ ಪನ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನತ್ಥೋ ಸಂವಣ್ಣೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ। ತಥಾ ಸತಿ ಗನ್ಥಗಾರವೋಪಿ ಸಿಯಾತಿ ಪಕಾರೋಯಮೇವಬ್ಭುಪಗತೋ।

೧. ಸುಪರಿಸುದ್ಧಬುದ್ಧಿಗೋಚರಪರಮವಿಚಿತ್ತಗನ್ಥಕಾರಕೋಯಮಾಚರಿಯ- ಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತಮಹಾಸಾಮಿಪಾದೋ ಸಪಿಟಕತ್ತಯಸಬ್ಬಸತ್ಥಪಾರಾವತರಣೇನ ಸಞ್ಜಾತಾನಪ್ಪಕಪೀತಿಸುಖಮನುಭವಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಪಟಿವೇಧಸಾಸನದ್ವಯಸ್ಸ ಪರಿಯತ್ತಿಮೂಲಕತ್ತಾ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ತಸ್ಸಾ ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ ಅತ್ಥಾವಬೋಧೇನ "ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಸಾಧುಜನಂ ಪರಿತೋಸೇಯ್ಯ"ಮಿತಿ ತದಧಿಗಮೋಪಾಯಭೂತಮಿದಂ ಪಕರಣಮಾರಭನ್ತೋ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭೇ ಇಟ್ಠದೇವತಾಯ ಪಣಾಮಕರಣಂ ಸತಾಚಾರಾನುರಕ್ಖಣತ್ಥಂ [ಸದಾಚಾರಾನುರಕ್ಖಣತ್ಥಂ (ಕ॰)], ವಿಸೇಸತೋ ಅಭಿಮತಗನ್ಥಸ್ಸಾನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮತ್ತಿಯಾ ಚ ಕಾರಣಮಿತಿ ಇಟ್ಠದೇವತಾನುಸ್ಸರಣಂ, ಗನ್ಥನ್ತರಾರಮ್ಭಪಟಿಕ್ಖೇಪಕಜನಪಟಿಬಾಹನಪುಬ್ಬಕಾನಿ ಅಭಿಧಾನಾಭಿಧೇಯ್ಯಕರಣಪ್ಪಕಾರಪಯೋಜನಾನಿ ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಮುನಿನ್ದವದನಮ್ಬೋಜ...ಪೇ॰... ಪರಿಸ್ಸಮೋ**"ತಿ ಗಾಥತ್ತಯಮಾಹ। ಏತ್ಥ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ಇಟ್ಠದೇವತಾಸಙ್ಖಾತರತನತ್ತಯಪ್ಪಣಾಮೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ದುತಿಯಗಾಥಾಯ ಆರಮ್ಭಪಟಿಕ್ಖೇಪಕಜನಾ ನಿಸೇಧಿತಾ, ತತಿಯಗಾಥಾಯ ಅಭಿಧಾನಾದಿಕಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತಪರಿಯತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾರತಿಯಾ ಮನೋಸಮ್ಪೀಣನಾಸೀಸನಾಪದೇಸೇನ ಅತ್ತನೋ

ನಿಸ್ಸೇಸಧಮ್ಮರತನೇ ಪಸಾದೋ ಪಕಾಸಿತೋ। ಸೋ ಪನ ಧಮ್ಮಪ್ಪಸಾದೋ ತದವಿನಾಭಾವತೋ ಬುದ್ಧಸಙ್ಘೇಸುಪಿ ಸಿದ್ಧೋತಿ ರತನತ್ತಯವಿಸಯಂ ಪಣಾಮಂ ವಕ್ಖವುತ್ತಿಯಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸೋ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಪಣಾಮಕ್ರಿಯಾಭಿನಿಪ್ಫಾದಿಕಾ ಕುಸಲಚೇತನಾ। ಏತ್ಥ ಫಲಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ।

ಪುನ ಸನ್ತೇಸು ರಾಮಸಮ್ಮಾದ್ಯಲಙ್ಕಾರೇಸು ಪಿಟ್ಠಪಿಸನಂ ವಿಯ ಹೋತೀದಂ ಅಲಙ್ಕಾರಕರಣನ್ತಿ ವದನ್ತಾ ವಿರುದ್ಧವಾದಿನೋ ರಾಮಸಮ್ಮಾದೀನಮತ್ಥಿಭಾವಂ ಉಬ್ಭಾವೇತ್ವಾ [ಅಭ್ಯುಪಗಮೇತ್ವಾ (ಕ॰)] ತೇ ಸುದ್ಧಮಾಗಧಿಕಾ ನ ವಳಞ್ಜೇನ್ತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಪಟಿಸಿದ್ಧಾ। ನಿರಾಕರಣಫಲಞ್ಚ ಗನ್ಥಸ್ಸ ನಿದ್ದೋಸಭಾವೋವ। ಅಪಿಚ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರದೀಪಕೇನ **ಅಲಙ್ಕಾರ**ಸದ್ದೇನ ಗನ್ಥಸರೀರಸಙ್ಖಾತಸಞ್ಞಿನೋ ಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಅಭಿಧಾನಞ್ಚ **ಅಲಙ್ಕಾರ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಾದ್ಯಭಿಧೇಯ್ಯಞ್ಚ ಸುದ್ಧಮಾಗಧಿಕತ್ತಂ ವತ್ವಾ **ಅಲಙ್ಕಾರ**ಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಭೂತಅನುರೂಪಸದ್ದೋಪಾದಾನೇನ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಉಪಯೋಗತ್ತಂ ಮಾಗಧಿಕವೋಹಾರೇನ ಭವತೀತಿ ಗಮ್ಯಮಾನತ್ತಾ ಕರಣಪ್ಪಕಾರಞ್ಚ ಅಲಙ್ಕಾರಗನ್ಥಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾದಿನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಇಮಿನಾ **ಅಲಙ್ಕಾರ**ಸದ್ದೇನೇವ ಅಲಙ್ಕಾರಸಙ್ಖರಣಸಙ್ಖಾತಪ್ಪಯೋಜನಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸತ್ಥಪ್ಪಯೋಜನಾನಂ ಸಾಧ್ಯಸಾಧನಲಕ್ಖಣೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಪನ ಸಮ್ಬನ್ಧಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭೂತಸತ್ಥಪ್ಪಯೋಜನಾನಂ ದಸ್ಸನೇನೇವ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಸಯಮ್ಪಿ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಂ ಹಿ–

"ಸತ್ಥಂ ಪಯೋಜನಞ್ಚೇವ, ಉಭೋ ಸಮ್ಬನ್ಧನಿಸ್ಸಯಾ।
ವುತ್ತಾ ತಂವುತ್ತಿಯಾಯೇವ, ವುತ್ತೋ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತೋಪಿ ಸೋ"ತಿ॥

ತಸ್ಸತ್ಥೋ– **ಸಮ್ಬನ್ಧನಿಸ್ಸಯಾ** ಸಮ್ಬನ್ಧಸ್ಸ ಆಧಾರಭೂತಾ **ಸತ್ಥಂ, ಪಯೋಜನಞ್ಚ ಉಭೋ ವುತ್ತಾ, ತಂವುತ್ತಿಯಾಯೇವ** ತೇಸಂ ಉಭಿನ್ನಂ ಕಥನೇನೇವ **ತನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ** ತೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತೋ **ಸೋಪಿ** ಸಮ್ಬನ್ಧೋ **ವುತ್ತೋ** ಭವತೀತಿ।

ಏತ್ಥ ಅಭಿಧಾನಕಥನಂ ವೋಹಾರಸುಖತ್ಥಂ, ಅಭಿಧೇಯ್ಯಾದಿಕಥನಂ ಪನ ತೇಹಿ ಯುತ್ತಾನಂಯೇವ ಗನ್ಥಾನಂ ಸುಬುದ್ಧಿಪುಬ್ಬಕಾದೀನಂ ಉಪಾದೇಯ್ಯತ್ತಞ್ಚ ತಬ್ಬಿಪರೀತಾನಂ ಉಮ್ಮತ್ತಕವಚನಾದೀನಮಿವಅನುಪಾದೇಯ್ಯತ್ತಞ್ಚ ಪಕಾಸನತ್ಥನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಚ –

"ಸಮ್ಬನ್ಧಾನುಗುಣೋಪಾಯಂ [ಸಮ್ಬನ್ಧ್ಯನುಗುಣೋಪಾಯಂ (ಕ॰)], ಪುರಿಸತ್ಥಾಭಿಧಾಯಕಂ।
ವೀಮಂಸಾಧಿಗತಂ [ವೀಮಂಸಾಧಿಕತಂ (ಸೀ॰)] ವಾಕ್ಯ-ಮತೋನಧಿಗತಂ [...ನಧಿಕತಂ (ಸೀ॰)] ಪರ"ನ್ತಿ॥

ತಸ್ಸತ್ಥೋ– **ಸಮ್ಬನ್ಧಾನುಗುಣೋಪಾಯಂ** ಸಾಧಿಯಸಾಧನಲಕ್ಖಣಸಮ್ಬನ್ಧಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭೂತವಾಚ್ಚವಾಚಕಾನಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಿಭೂತಾನಂ ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನುರೂಪಗುಣಪರಿಜಾನನೇ ಕಾರಣಭೂತಂ **ಪುರಿಸತ್ಥಾಭಿಧಾಯಕಂ** ಚತುಬ್ಬಿಧಧಮ್ಮಅತ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಖಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಪುರಿಸತ್ಥಾನಂ ವಾಚಕಭೂತಂ **ವಾಕ್ಯಂ** "ಏಕಾಖ್ಯಾತೋ ಪದಚ್ಚಯೋ, ಸಿಯಾ ವಾಕ್ಯಂ ಸಕಾರಕೋ"ತಿ [ಅಭಿಧಾನಪ್ಪದೀಪಿಕಾ ೧೦೬ ಗಾಥಾ] ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಮಜ್ಝಪತಿತವಾಕ್ಯಸಮುದಾಯೋಪೇತಂ ಮಹಾವಾಕ್ಯಸರೂಪಸತ್ಥಂ **ವೀಮಂಸಾಧಿಗತಂ** ಞಾಣಗತಿಲಕ್ಖಣಉಪಪರಿಕ್ಖಾಯ ಅಧಿಗತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, **ಅತೋ ಪರಂ** ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಸತ್ಥತೋ ಅಞ್ಞಂ **ಅನಧಿಗತಂ** ನಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ। ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಗಾಥಾನಂ ನಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಯೋಜನಂ।

ಲೋಕೇ ಪದುಮಗಬ್ಭೇ ವಸನ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಙ್ಗಧವಲಾಯ ಯಥಿಚ್ಛಿತತ್ಥಸಾಧಿಕಾಯ ಸರಸ್ಸತೀನಾಮಿಕಾಯ ದೇವತಾಯ "ವಾಣೀ"ತಿ ವೋಹಾರತೋ ಇಮಿನಾ ಅತ್ಥೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅಭಿನ್ನಪದಸಿಲೇಸಾಲಙ್ಕಾರವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪದತ್ಥೋ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ – ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ ಸೋಭಾಸುಗನ್ಧಾದಿಗುಣಯೋಗತೋ ಮುಖಸದಿಸಸ್ಸ, ನೋ ಚೇ ಮುಖಸಙ್ಖಾತಅಮ್ಭೋಜಸ್ಸ **ಗಬ್ಭೇ**

ಉದರೇ **ಸಮ್ಭವೇನ** ಪವತ್ತಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ **ಸುನ್ದರೀ** ನಿದ್ದೋಸಾ, ಸೋಭನಾ ವಾ **ಪಾಣೀನಂ ಸರಣಂ** ಅತೋಯೇವ ಅಹಿತಾಪನಯನಹಿತಾವಹತ್ಥೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಪಟಿಸ್ಸರಣಭೂತಾ **ವಾಣೀ** ಯಥಾವುತ್ತಗುಣೋಪೇತಾ ಸರಸ್ಸತೀದೇವತಾ, ನೋ ಚೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾರತೀತಿ ವುತ್ತಸದ್ಧಮ್ಮರತನಂ **ಮಯ್ಹಂ ಮನಂ** ಗನ್ಥವಿರಚನೇ ಬ್ಯಾವಟಸ್ಸ ಮೇ ಚಿತ್ತಂ **ಪೀಣಯತಂ** ಅಭಿಮತತ್ಥಸಮ್ಪಾದನೇನ ಪೀಣಯತೂತಿ।

ಉಭಯಲೋಕಜಾನನತೋ ಮುನಿ ಚ ಸೋ ಇನ್ದಭಾವಪವತ್ತನತೋ ಇನ್ದೋ ಚೇತಿ ಕಮ್ಮಧಾರಯೇನ ವಾ, ಅಗಾರಿಯಮುನಿಅನಗಾರಿಯಮುನಿಸೇಖಮುನಿಅಸೇಖಮುನೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಪಞ್ಚಮೋ ಹುತ್ವಾ ಇನ್ದೋತಿ ಛಟ್ಠೀತಪ್ಪುರಿಸೇನ ವಾ **ಮುನಿನ್ದೋ**। ದೇವತಾಪಕ್ಖೇ ವದನಮಿವ **ವದನ**ನ್ತಿ ಅಮ್ಭೋಜೇ, ಸದ್ಧಮ್ಮಪಕ್ಖೇ ಅಮ್ಭೋಜಮಿವ **ಅಮ್ಭೋಜ**ನ್ತಿ ವದನೇ ಚ ಉಪಚಾರೇನ ಗಹಿತೇ ಕಮ್ಮಧಾರಯೋ। ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ ವದನಮ್ಭೋಜಮಿತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಗಬ್ಭೋತಿ ಚ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮ್ಭವೋತಿ ಚ, ತೇನ ಸುನ್ದರೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ವಾಣಿಯಾ ವಿಸೇಸನತ್ತೇಪಿ ಏಕನ್ತನಪುಂಸಕತ್ತಾ **ಸರಣ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನ ಲಿಙ್ಗಪರಿವತ್ತನಭಾವೋ। **ಪಾಣೀನ**ನ್ತಿ ರಸ್ಸತ್ತಂ, ದೀಘಸ್ಸ ಬ್ಯಭಿಚಾರತ್ತಾ। ಮಯ್ಹನ್ತಿ ಏಕವಚನೇನ ಅತ್ತನೋ ಸಾಧುಗುಣೋದಯಕಾರಣಂ ನಿರತಿಮಾನತಂ ದೀಪೇತಿ। ಸನ್ತೇಸುಪಿ ಅಞ್ಞೇಸು ಜಿನಪರಿಯಾಯೇಸು **ಮುನಿನ್ದ**ಸದ್ದೋ ಇಟ್ಠಮನೋಸಮ್ಪೀಣನಅಮ್ಭೋಜತುಲ್ಯತಾಸುನ್ದರಿತ್ತಸರಣತ್ತಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಅತ್ಥನ್ತರಾನಂ ಓಚಿತ್ಯಂ ಪೋಸೇತೀತಿ ಪಯುತ್ತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಮುಖಂ ಅಮ್ಭೋಜತುಲ್ಯಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಮುಖೋದರೇ ಸಮ್ಭವಾ ಸುನ್ದರೀ, ತತೋಯೇವ ಪಾಣೀನಂ ಸರಣಂ। ತಸ್ಮಾಯೇವ ಮನೋಸಮ್ಪೀಣನೇ ಪಟುತ್ತಂ ಸುಬ್ಯತ್ತಮಿತಿ ಓಚಿತ್ಯಂ ಹೋತಿ। ಲೋಕೇ ಪತ್ಥಟಮಿದಮೋಚಿತ್ಯಮಾದರಣೀಯಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಉತ್ತಮಕವಯೋಯೇವ ಉಪದೇಸಕಾತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

"ಓಚಿತ್ಯಂ ನಾಮ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಲೋಕೇ ವಿಖ್ಯಾತಮಾದರಾ।
ತತ್ಥೋಪದೇಸಪ್ಪಭವಾ, ಸುಜನಾ ಕವಿಪುಙ್ಗವಾ"ತಿ [ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರ ೧೦೪ ಗಾಥಾ]॥

ನಿಮಿತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧. **ರಾಮಸಮ್ಮಾದ್ಯಲಙ್ಕಾರಾ, ಸನ್ತಿ ಸನ್ತೋ ಪುರಾತನಾ।**
ತಥಾಪಿ ತು ವಳಞ್ಜೇನ್ತಿ, ಸುದ್ಧಮಾಗಧಿಕಾ ನ ತೇ॥

೧. ಅಥೇವಮಭಿಗತಾಮಿತಸಿದ್ಧಿಸಮ್ಪದಾಪಾದನೇಕಚತುರಪರಮಿಟ್ಠದೇವತಾ- ಭಾವರೂಪಿತಸದ್ಧಮ್ಮರತನಸ್ಸೋ' ಪದಸ್ಸಿತನಿಪಚ್ಚಕಾರೇನ ಇಟ್ಠದೇವತಾಪೂಜಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ "ನನು ಬನ್ಧಲಕ್ಖಣಮತ್ಥಿಯೇವ ಪುಬ್ಬಕಂ, ತಸ್ಮಾ ಕಿಮನೇನ ಪಿಟ್ಠಪಿಸನೇನೇ"ತಿ ಲಕ್ಖಣನ್ತರಾರಮ್ಭಪಟಿಕ್ಖೇಪಕಜನಪಟಿಬಾಹನಪುಬ್ಬಕಮಭಿಧೇಯ್ಯಪ್ಪಯೋಜನ- ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ **"ರಾಮಸಮ್ಮೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। ರಾಮಸಮ್ಮಾದೀನಂ ರಾಮಸಮ್ಮಪಭುತೀನಂ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾನಂ, ರಾಮಸಮ್ಮಾದಯೋ ವಾ ತಂಸಮ್ಬನ್ಧತೋ। ಭವತಿ ಹಿ ತಂಸಮ್ಬನ್ಧತೋ ತಬ್ಬೋಹಾರೋ ಯಥಾ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ವೇಜ್ಜಸತ್ಥಂ "ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ"ತಿ। **ಅಲಙ್ಕಾರಾ** ಭೂಸಾವಿಸೇಸಾ, ಬನ್ಧಾಲಙ್ಕಾರಪಟಿಪಾದಕತ್ಥೇನ ಅಲಙ್ಕಾರಖ್ಯಾ ಗನ್ಥವಿಸೇಸಾ ವಾ। **ಸನ್ತೋ** ಸೋಭನಾ। ದ್ವೇಪಿ ಪುರಾ ಪುಬ್ಬಕಾಲೇ ಭವಾ **ಪುರಾತನಾ,** ಪೋರಾಣಿಕಾ। ಉಭೋಪಿ ಸನ್ತಿ। ಯಜ್ಜಪಿ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ। **ತಥಾಪಿ ತೂ**ತಿ ನಿಪಾತಸಮುದಾಯೋಯಂ ವಿಸೇಸಾಭಿಧಾನಾರಮ್ಭೇ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುದ್ಧಮಾಗಧಿಕಾ**ತಿ ಮಗಧೇಸು ಭವಾ, ತತ್ಥ ವಿದಿತಾ ವಾ ಮಗಧಾ, ಸದ್ದಾ। ತೇ ಏತೇಸಂ ಸನ್ತಿ, ತೇಸು ವಾ ನಿಯುತ್ತಾತಿ ಮಾಗಧಿಕಾ। ಸುದ್ಧಾ ಚ ಸಕ್ಕಟಾದಿಭಾಸಿತಕಾಲುಸಿಯಾಭಾವೇನ ವಿಸುದ್ಧಾ, ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಾ ವಾ ಅಪರಿಚಿತತ್ತಾ ತೇ ಮಾಗಧಿಕಾ ಚಾತಿ **ಸುದ್ಧಮಾಗಧಿಕಾ,** ಯತಿಪೋತಾ। **ತೇ** ಯಥಾವುತ್ತೇ ಅಲಙ್ಕಾರೇ ಆಭರಣವಿಸೇಸೇ ನ ವಳಞ್ಜೇನ್ತಿ, ಪಸಾಧನವಿಸೇಸೇ ನಾನುಭವನ್ತಿ। ಗನ್ಥವಿಸೇಸೇ ಪನ ಉಗ್ಗಹಣಧಾರಣಾದಿವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಸುದ್ಧಮಾಗಧಿಕತ್ತಾ, ರಾಮಸಮ್ಮಾದೀನಞ್ಚ ಸಕ್ಕಟಾದಿಭಾವತೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸದ್ದತ್ಥೋ। ಭಾವತ್ಥಲೇಸೋಪೇತ್ಥ ಪರಿಪೂರತಿ,

ತಥಾವಿಧಪತೀತಿಯೋಗತೋ। ಸುದ್ಧಮಾಗಧಿಕಾ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವೇನ ಪುಬ್ಬೇ ಸೋಭನಾಪಿ ತೇ ಅಲಙ್ಕಾರಾ ಇದಾನಿ ಮಲಗ್ಗಹಿತಭಾವಪ್ಪತ್ತಾ "ಕಿಂ ತೇಹಿ ಮಲಗ್ಗಹಿತೇಹಿ ಅಮ್ಹಾದಿಸಾನಂ ಸುದ್ಧಸತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ನ ವಳಞ್ಜೇನ್ತೀತಿ।

"ಪತೀಯಮಾನಂ ಪನ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥು,
ಅತ್ಥೇವ ವಾಣೀಸು ಮಹಾಕವೀನಂ।
ಯಂ ತಂ ಪಸಿದ್ಧಾವಯವಾತಿರಿತ್ತ-
ಮಾಭಾತಿ ಲಾವಣ್ಯಮಿವಙ್ಗನಾಸೂ"ತಿ॥

ಹಿ ವುತ್ತಂ।

೧. **ಸನ್ತೋ** ವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಪಸತ್ಥತ್ತಾ ಸೋಭನಾ **ಪುರಾತನಾ** ಪುಬ್ಬಕಾಲಸಮ್ಭೂತಾ **ರಾಮಸಮ್ಮಾದ್ಯಲಙ್ಕಾರಾ** ರಾಮಸಮ್ಮಾದೀಹಿ ಆಚರಿಯೇಹಿ ವಿರಚಿತತ್ತಾ, ತೇಸಂ ತಂಸಮ್ಬನ್ಧತೋ ತಬ್ಬೋಹಾರಸದಿಸನಾಮತ್ತಾ ವಾ ರಾಮಸಮ್ಮಾದಯೋ ನಾಮ ಅಲಙ್ಕಾರಾ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ವೇಜ್ಜಸತ್ಥೇ "ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ"ತಿ ವೋಹಾರೋ ವಿಯ। ಅಲಙ್ಕಾರಾ ಭೂಸಾವಿಸೇಸಾ, ಅಲಙ್ಕಾರತ್ತಪಟಿಪಾದನತೋ ಅಲಙ್ಕಾರನಾಮಿಕಾ ಗನ್ಥವಿಸೇಸಾ ವಾ **ಸನ್ತಿ** ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ, **ತಥಾಪಿ ತು** ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ **ಸುದ್ಧಮಾಗಧಿಕಾ** ಸಕ್ಕಟಪಾಕತಾದೀಸು ಅಞ್ಞಭಾಸಾಸು ಪರಿಚಯಾಭಾವತೋ ಕೇವಲಮಾಗಧಿಕಾ **ತೇ** ರಾಮಸಮ್ಮಾದಿಕೇ ಅಲಙ್ಕಾರೇ **ನ ವಳಞ್ಜೇನ್ತಿ** ಪಸಾಧನವಸೇನ, ಉಗ್ಗಹಣಧಾರಣಾದಿವಸೇನ ನ ಸೇವನ್ತಿ। ಮಗಧೇಸು ಭವಾ, ತೇಸು ವಾ ವಿದಿತಾ ಮಗಧಾ, ಸದ್ದಾ। ತೇ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥಿ, ತೇಸು ನಿಯುತ್ತಾತಿ ವಾ **ಮಾಗಧಿಕಾ। ಸುದ್ಧ**ಸದ್ದೋ ಮಗಧವಿಸೇಸನೋ, ಮಾಗಧಿಕವಿಸೇಸನೋ ವಾ ಹೋತಿ। ಸದ್ದಾನಂ ತಾದಿಸಪತೀತಿವಿಸೇಸಯೋಗತೋ ಭಾವತ್ಥಲೇಸೋಪಿ ಇಧ ದಿಪ್ಪತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸುದ್ಧಮಾಗಧಿಕಾ ಅತ್ತನೋ ಸುದ್ಧತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಿನ್ಯಾಸೇನ ಸೋಭನತ್ತೇ ಸತಿಪಿ ಭಾಸಾಯ ಪುರಾತನತ್ತಾ ಅಪರಿಸುದ್ಧೋತಿ ಅವಮಞ್ಞಮಾನಾ ನ ವಳಞ್ಜೇನ್ತೀತಿ। ವತ್ತಿಚ್ಛಿತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಭೂತೋ ಭಾವತ್ಥಲೇಸೋಪಿ ಮಹಾಕವೀನಂ ವಚನೇಸುಯೇವ ಲಬ್ಭತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಂ ಹಿ-

"ಪತೀಯಮಾನಂ ಪನ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥು,
ಅತ್ಥೇವ ವಾಣೀಸು ಮಹಾಕವೀನಂ।
ಯಂ ತಂ ಪಸಿದ್ಧಾವಯವಾತಿರಿತ್ತ-
ಮಾಭಾತಿ ಲಾವಣ್ಯಮಿವಙ್ಗನಾಸೂ"ತಿ॥

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ಮಹಾಕವೀನಂ** ಪೂಜಿತಕವೀನಂ **ವಾಣೀಸು** ವಚನವಿಸೇಸೇಸು **ಪತೀಯಮಾನಂ** ಗಮ್ಮಮಾನಂ **ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥು** ಯೋ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥಲೇಸೋ **ಅತ್ಥೇವ** ಅತ್ಥಿ ಏವ, **ತಂ** ವತ್ಥು **ಅಙ್ಗನಾಸು** ವನಿತಾಸು **ಪಸಿದ್ಧಾವಯವಾತಿರಿತ್ತಂ** ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಪಾಕಟಸರೀರಾವಯವತೋ ಅಧಿಕಂ **ಲಾವಣ್ಯಮಿವ** ಮನೋಗೋಚರೀಭೂತಸುನ್ದರತ್ತಂ ವಿಯ **ಪಸಿದ್ಧಾವಯವಾತಿರಿತ್ತಂ** ಪಕಾಸಸದ್ದಾವಯವತೋ ಅಧಿಕಂ ಹುತ್ವಾ **ಆಭಾತಿ** ದಿಪ್ಪತೀತಿ।

ಅಭಿಧಾನಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨. **ತೇನಾಪಿ ನಾಮ ತೋಸೇಯ್ಯ-ಮೇತೇ'ಲಙ್ಕಾರವಜ್ಜಿತೇ।**
ಅನುರೂಪೇನಾ'ಲಙ್ಕಾರೇ-ನೇ'ಸಮೇಸೋ ಪರಿಸ್ಸಮೋ॥

೩. **ತೇನೇಚ್ಚಾದಿ**। ಯೇನ ತೇ ಅಲಙ್ಕಾರೇ ನ ವಳಞ್ಜೇನ್ತಿ, **ತೇನ** ಕಾರಣೇನ **ಅಲಙ್ಕಾರವಜ್ಜಿತೇ** ಆಭರಣೇಹಿ, ಗನ್ಧವಿಸೇಸೇಹಿ ವಾ ರಹಿತೇ, ಅಲಙ್ಕಾರಾ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತವಜ್ಜಿತಾ ಯೇಹಿ ತೇ, **ಏತೇ** ಯತಿಪೋತೇ **ಏಸಂ** ಯತಿಪೋತಾನಂ **ಅನುರೂಪೇನ** ಇದಾನಿ ವಿರಚಿಯಮಾನತ್ತಾಭಿನವಭಾವತೋ, ದಸಬಲವದನಕಮಲಮಜ್ಝವಾಸಿತಭಾಸಿತವಿರಚಿತಭಾವತೋ ಚ ಅನುಚ್ಛವಿಕೇನ **ಅಲಙ್ಕಾರೇನ** ಆಭರಣೇನ, ಅಲಙ್ಕಾರಸತ್ಥೇನ ವಾ **ತೋಸೇಯ್ಯಂ ಅಪಿನಾಮ** ಯಥಿಚ್ಛಿತಪಸಾಧನವಸೇನ, ಸವನಧಾರಣಾದಿವಸೇನ ವಾ ವಳಞ್ಜನೇನ ಸನ್ತುಟ್ಠೇ ಕರೇಯ್ಯಂ ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಯನ್ನೂನಾತಿ **ಏಸೋ ಪರಿಸ್ಸಮೋ** ಅಯಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ತಾದಿಸಸನ್ತುಟ್ಠಿಜನಕಾಲಙ್ಕಾರಪಕರಣಪ್ಪಯೋಗೋ।

ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತಿ ಅತ್ತಭಾವಮನೇನಾತಿ **ಅಲಙ್ಕಾರೋ,** ಆಭರಣಂ ಹಾರಕೇಯೂರಾದಿ। ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತಿ ಬನ್ಧಸರೀರಮನೇನಾತಿ **ಅಲಙ್ಕಾರೋ**ತಿಮಿನಾ ಪನ **ಅಲಙ್ಕಾರ**ಸದ್ದೇನ ಪಸಾದಾದಯೋ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಾ, ಸಭಾವವುತ್ಯಾದಯೋ ಚ ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಯೇಹಿ ಸದ್ದತ್ಥಸಙ್ಖಾತಂ ಬನ್ಧಸರೀರಂ ಸೋಭತೇ, ಯಥಾ ಹಿ ಪುರಿಸಸರೀರೇ ಹಾರಕೇಯೂರಾದ್ಯಲಙ್ಕಾರೋ ನ್ಯಸ್ಯತೇ, ಯೇನ ಸೋಭತೇ, ತಥಾ ಬನ್ಧಸರೀರೇಪಿ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಾ, ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾ ಚ ನಿಕ್ಖಿಪೀಯನ್ತಿ, ಯತೋ ಸೋಭತೇ। ತೇನೇವ ವಕ್ಖತಿ "ತಂ ತು ಪಾಪೇನ್ತುಲಙ್ಕಾರಾ, ವಿನ್ದನೀಯತರತ್ತನ"ನ್ತಿ [ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರ ೯ ಗಾಥಾ] ಚ, "ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಸಹಿತೇ"ಚ್ಚಾದಿಕಞ್ಚ [ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರ ೧೬೪ ಗಾಥಾ]।

ಅಲಙ್ಕಾರವಿಧಾನಭಾವೇನ ತು ಬನ್ಧಸರೀರಮ್ಪಿ ತದತ್ಥಿಯಾ ಅಲಙ್ಕಾರೋ, ತಥಾ ತಪ್ಪಟಿಪಾದಕಂ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರನಾಮಧೇಯ್ಯಸತ್ಥಂ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಪಾದಕತ್ತೇನ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತನ್ತಿ ವಿಯ। ವಕ್ಖತಿ ಹಿ "ಗನ್ಥೋಪಿ ಕವಿವಾಚಾನ-ಮಲಙ್ಕಾರಪ್ಪಕಾಸಕೋ" [ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರ ೧೨ ಗಾಥಾ] ಚ್ಚಾದಿ। ಅತ್ರ ಉಚ್ಚತೇ -

"ಮುಖ್ಯೋಲಙ್ಕಾರಸದ್ದೋಯಂ, ಸದ್ದತ್ಥಾಲಙ್ಕತಿಸ್ಸಿತೋ।
ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ತ್ವಧಿಟ್ಠಾನೇ, ತಥಾ ಸತ್ಥೇಪಿ ತಬ್ಬತೀ"ತಿ॥

ಅನೇನಸ್ಸಾಭಿಧೇಯ್ಯಾದೀನಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅಭಿಧೀಯತೇ ಇತಿ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಂ, ಸಮುದಿತೇನ ಸತ್ಥೇನ ವಚನೀಯತ್ಥೋ। ಸೋ ಚ ಸರೀರಾಲಙ್ಕಾರವಿಭಾಗಕಪ್ಪನಾಯ ತೇಸಂ ಪಟಿಪಾದನಂ। ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರೇನ ಹಿ ತೇ ಪಟಿಪಾದೀಯನ್ತಿ। ಯೇನ ಚ ಯೋ ಪಟಿಪಾದೀಯತಿ, ತಸ್ಸಾಯಮತ್ಥೋ ಭವತೀತಿ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಸತ್ಥೋಪಿ। ದಸ್ಸಿತಮೇವ ತು ಸರೀರಾಲಙ್ಕಾರಸಞ್ಜರಣಂ ಪಯೋಜನಂ, ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿತೋ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಯಮುದ್ದಿಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ಹೋತಿ, ತಂ ತಸ್ಸ ಪಯೋಜನಂ, ತಂ ಪನ ಕವಿತ್ತಕಿತ್ತಿಪಸಿದ್ಧಾದಿಲಕ್ಖಣಂ, ಪರಮ್ಪರಾಯ ತದತ್ಥತಾಯ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರಸಞ್ಜರಣಸ್ಸ। ಸತ್ಥಪಯೋಜನಾನಂ, ಸಾಧಿಯಸಾಧನಲಕ್ಖಣೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ತು ನಿಸ್ಸಯಪದಸ್ಸಿನಾ ದಸ್ಸಿತೋಯೇವ। ಯಥಾಹ -

"ಸತ್ಥಂ ಪಯೋಜನಞ್ಚೇವ, ಉಭೋ ಸಮ್ಬನ್ಧನಿಸ್ಸಯಾ।
ವುತ್ತಾತಂವುತ್ತಿಯಾಯೇವ, ವುತ್ತೋ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತೋಪಿ ಸೋ"ತಿ॥

ಅಭಿಧೇಯ್ಯಾದಿಕಥನಞ್ಚ ತಂಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸೇವ ಚ ವೀಮಂಸಾವಿಸೇಸಸಮಙ್ಗೇನಮುಪಾದೀಯಮಾನತ್ತಾ, ಅಞ್ಞಾದಿಸಸ್ಸ ಪನ ಉಮ್ಮತ್ತಕವಚನಾದಿನೋ ವಿಯ ಹೇಯ್ಯತ್ತಾ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ -

"ಸಮ್ಬನ್ಧಾನುಗುಣೋಪಾಯಂ, ಪುರಿಸತ್ಥಾಭಿಧಾಯಕಂ।
ವೀಮಂಸಾಧಿಗತಂ ವಾಕ್ಯ-ಮತೋನಧಿಗತಂ ಪರ"ನ್ತಿ॥

ವಾಕ್ಯನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ ವಾಕ್ಯಲಕ್ಖಣೋಪೇತಮನ್ತರವಾಕ್ಯಸನ್ನಿಚಯಂ ಮಹಾವಾಕ್ಯಸರೂಪಂ ಸತ್ಥಮೇವಾಧಿಪ್ಪೇತಂ।

೩. ಯೇನ ತೇ ತೇ ಅಲಙ್ಕಾರೇನ ವಳಞ್ಜೇನ್ತಿ, **ತೇನ** ಕಾರಣೇನ **ಅಲಙ್ಕಾರವಜ್ಜಿತೇ** ಆಭರಣವಿಸೇಸೇಹಿ, ಗನ್ಧವಿಸೇಸೇಹಿ ವಾ ವಜ್ಜಿತೇ, ತೇ ವಿರಹಿತೇ ಯೇಹಿ **ಏತೇ** ಸುದ್ಧಮಾಗಧಿಕೇ **ಏಸಂ** ಸುದ್ಧಮಾಗಧಿಕಾನಂ **ಅನುರೂಪೇನ** ಅಭಿನವಭಾವತೋ ಮಾಗಧಿಕಸರೂಪಂ ಅನುಗತರೂಪೇನ, ದಸಬಲಭಾಸಿತವಿರಚಿತತ್ತಾ ವಾ ಅನುಕೂಲೇನ **ಅಲಙ್ಕಾರೇನ** ಆಭರಣವಿಸೇಸೇನ, ಗನ್ಧವಿಸೇಸೇನ ವಾ **ತೋಸೇಯ್ಯಂ** ಅಲಙ್ಕಾರವಳಞ್ಜಾಪನೇನ, ಗನ್ಧವಿಸೇಸೇ [ಗನ್ಧವಿಸಯೇ (ಕ॰)] ಉಗ್ಗಹಣಧಾರಣಾದಿಕಾರಾಪನೇನ ವಾ ಸನ್ತುಟ್ಠೇ ಕರೇಯ್ಯಂ **ಅಪಿನಾಮ** ಯಂನೂನ ಸುನ್ದರಮಿತಿ, **ಏಸೋ ಪರಿಸ್ಸಮೋ** ಅಯಂ ಮಮ ಅಲಙ್ಕಾರಪಕರಣಪ್ಪಯೋಗೋ। **ಅಪಿನಾಮಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**ಸದ್ದೋ ಗಮ್ಯಮಾನೋ।

ಅಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ವಜ್ಜಿತಾ, ಅಲಙ್ಕಾರಾ ವಜ್ಜಿತಾ ಯೇಹಿ ವಾತಿ ಚ। ರೂಪಸ್ಸ ಅನು **ಅನುರೂಪಂ,** ರೂಪಂ ಅನುಗತಂ ಅನುರೂಪಂ ವಾ, ತೇನ ಅನುರೂಪೇನ। ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತಿ ಅತ್ತಭಾವಮನೇನೇತಿ **ಅಲಙ್ಕಾರೋ,** ಹಾರಕೇಯೂರಾದಿ ಆಭರಣಪಕ್ಖೇ, ಗನ್ಧಪಕ್ಖೇ ತು ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತಿ ಬನ್ಧಸರೀರಮನೇನೇತಿ **ಅಲಙ್ಕಾರೋ**। ಇಮಿನಾ ಮುಖ್ಯಭಾವೇನ ಪಸಾದಾದಿಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಾ ಚ ಸಭಾವವುತ್ಯಾದಿಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾ ಚ ಪವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅಮುಖ್ಯತೋ ಪನ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅಲಙ್ಕಾರಾನಮಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಬನ್ಧಸರೀರಮ್ಪಿ, ತಥಾ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತರತನಸುತ್ತಾದಿವೋಹಾರೋ ವಿಯ ಅಲಙ್ಕಾರಪಕಾಸಕಂ "ಸಮ್ಮಾ ಬುಜ್ಝನ್ತಿ ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾ ಅಲಙ್ಕಾರಾ ಅನೇನೇ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ಥೇನ ಲದ್ಧಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರವರನಾಮಧೇಯ್ಯಸತ್ಥಮ್ಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಮಿದಮೇವ -

"ಮುಖ್ಯೋಲಙ್ಕಾರಸದ್ದೋಯಂ, ಸದ್ದತ್ಥಾಲಙ್ಕತಿಸ್ಸಿತೋ।
ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ತ್ವಧಿಟ್ಠಾನೇ, ತಥಾ ಸತ್ಥೇಪಿ ತಬ್ಬತೀ"ತಿ॥

ಏತ್ಥ **ಸಾಮತ್ಥಿಯಂ** ನಾಮ ತದಾಧಾರತಪ್ಪಟಿಪಾದಕತ್ತವೋಹಾರತೋ ತದಾಧೇಯ್ಯತಪ್ಪಟಿಪಾದನೀಯಂ ನ ಭವತಿ ಚೇ, ಅಞ್ಞಂ ಕಿಂ ಭವತೀತಿ ಅಞ್ಞಥಾನುಪಪತ್ತಿಲಕ್ಖಣಮೇವಾತಿ।

೪. ಯೇಸಂ ನ ಸಞ್ಚಿತಾ ಪಞ್ಞಾ-ನೇಕಸತ್ಥನ್ತರೋಚಿತಾ।
ಸಮ್ಮೋಹಬ್ಯಾಹತಾವೇ'ತೇ, ನಾವಬುಜ್ಝನ್ತಿ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ॥

೫. ಕಿಂ ತೇಹಿ ಪಾದಸುಸ್ಸೂಸಾ, ಯೇಸಂ ನತ್ಥಿ ಗುರೂನೀ'ಹ [ಗರೂನಿಹ (ಕ॰)]।
ಯೇ ತಪ್ಪಾದರಜೋಕಿಣ್ಣಾ, ತೇ'ವ ಸಾಧೂವಿವೇಕಿನೋ॥

೪-೫. ಏವಂ ಲಕ್ಖಣಾರಮ್ಭಪಟಿಕ್ಖೇಪಕಜನಪಟಿಬಾಹನಪುಬ್ಬಕಮಭಿಧೇಯ್ಯಾದಿಕಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸತ್ಥತೋವ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಗುಣದೋಸವಿವೇಚನಂ। ಅತೋಯೇವ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸತ್ಥತೋಯೇವ, ಗುಣದೋಸವಿವೇಚನಂ।
ಯಂ ಕರೋತಿ ವಿನಾ ಸತ್ಥಂ, ಸಾಹಸಂ ಕಿಮತೋಧಿಕ"ನ್ತಿ॥

ತಸ್ಮಾ ಗುಣದೋಸವಿಭಾಗವಿಚಾರಣಂ ನಾಮ ತಬ್ಬಿದೂನಂಯೇವ, ನಾಸತ್ಥಞ್ಞೂನಂ ಪುರಿಸಪಸೂನಂ। ತಥಾ ಚಾಹ -

"ಗುಣದೋಸಮಸತ್ಥಞ್ಞೂ, ಜನೋ ವಿಭಜತೇ ಕಥಂ।
ಅಧಿಕಾರೋ ಕಿಮನ್ಧಸ್ಸ, ರೂಪಭೇದೋಪಲದ್ಧಿಯ"ನ್ತಿ [ಕಾಬ್ಯಾದಾಸ ೧.೮]॥

ಯೇನೇವಂ, ತೇನೇತ್ಥ ಗುಣದೋಸದಸ್ಸನೇ ಪಸನ್ನಾನೇಕಸತ್ಥಚಕ್ಖುಯೇವಾಧಿಗತೋ, ನಞ್ಞೋ ತಬ್ಬಿಪರೀತೋತ್ಯನ್ವಯಬ್ಯತಿರೇಕವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯೇಸ**"ನ್ತಿಆದಿಗಾಥಾದ್ವಯಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯೇಸನ್ತಿ** ಅನಿಯಮುದ್ದೇಸೋ, ಯೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇಹಿ ನ ಸಞ್ಚಿತಾ ನ ರಾಸಿಕತಾ, ನಾನಾಸನ್ತಾನವುತ್ತಿನೀಪಿ ಏಕತ್ತನಯೇನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ನ ವಾಸಿತಾ ನಪರಿಭಾವಿತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಾ ಸಾ? ಪಞ್ಞಾ ಹೇಯ್ಯೋಪಾದೇಯ್ಯವಿವೇಕರೂಪಾ। ಕೀದಿಸೀತಿ ಆಹ "**ಅನೇಕಸತ್ಥನ್ತರೋಚಿತಾ**"ತಿ। **ಅನೇಕಸ್ಮಿಂ** ತಿಪಿಟಕತಕ್ಕಬ್ಯಾಕರಣಾಲಙ್ಕಾರಸತ್ಥಾದಿಕೇ ಸತ್ಥನ್ತರೇ **ಉಚಿತಾ** ಸವನಧಾರಣಾದಿವಸೇನ ಪರಿಚಿತಾ ಸಾಯಂ ಪಞ್ಞಾ ಯೇಸಂ ನ ಸಞ್ಚಿತಾತಿ ಪಕತಂ। **ಏತೇತಿ** ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ನಿಯಮವಚನಂ। **ಸಮ್ಮೋಹಬ್ಭಾಹತಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಾಯಾತಿಸಯವತಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯಾಭಾವತೋ ಬಲಪ್ಪತ್ತೇನ ಮೋಹೇನ ಅಬ್ಭಾಹತಾ ವಿಸೇಸೇನ ಪಹತಾ, ಏವಸದ್ದಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯತೋ ಏವಂ, ತಸ್ಮಾಪಿ **ಕಿಞ್ಚಿಪಿ** ಹೇಯ್ಯೋಪಾದೇಯ್ಯರೂಪಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಅಟ್ಠಾನಾನಿಯೋಜಕತಾದಿಸಗುರುಪಾದಸುಸ್ಸೂಸಾನಿಸ್ಸಯಪಟಿಲದ್ಧವಿವೇಕಪಞ್ಞಾತಿ-ಸಯಾಲಾಭೇನ **ನಾವಬುಜ್ಝನ್ತಿ,** ನ ಜಾನನ್ತೀತ್ಯತ್ಥೋ। ಯತೋ ಆಲಸಿಯಾದಿದೋಸಲೇಸಪರಿಗ್ಗಹೋಪಿ ಸತತಾಚರಿಯಸೇವನವಸೇನ ಸಿರೋವಿಕಿಣ್ಣತಾದಿಸಗುರುಪಾದಪಙ್ಕಜಮ್ಬುಜಪರಾಯನೋ ಚಿರೇನಪಿ ಕಾಲೇನ ನಾನಾವಿಧಸತ್ಥನ್ತರಕತಪರಿಚಯಬಲೇನ ಪಪ್ಪೋತಿ ತಾದಿಸಂ ಪಞ್ಞಾವೇಯತ್ತಿಯಂ। ತೇನೇವಾಹ ಭಗವಾ -

> "ನಿಹೀಯತಿ ಪುರಿಸೋ ನಿಹೀನಸೇವೀ,
> ನ ಚ ಹಾಯೇಥ ಕದಾಚಿ ತುಲ್ಯಸೇವೀ।
> ಸೇಟ್ಠಮುಪನಮಂ ಉದೇತಿ ಖಿಪ್ಪಂ,
> ತಸ್ಮಾ'ತ್ತನೋ ಉತ್ತರಿತರಂ ಭಜೇಥಾ"ತಿ [ಅಂ॰ ನಿ॰ ೩.೨೬]॥

ತತೋ ಏತಾದಿಸೋ ಪಞ್ಞವಾಯೇವೇತ್ಥ ಗುಣದೋಸವಿಭಾಗವಿವೇಚನೇ ಅಧಿಕಾರೀ, ನಞ್ಞೋ ತಬ್ಬಿಪರೀತೋ ಪುರಿಸಪಸೂತಿ ಅಯಮೇತ್ಥಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ರುಳ್ಹೋ ಅತ್ಥವಿಸೇಸೋ। ತೇನಾಹ "**ಕಿಂ ತೇಹಿ ಪಾದಸುಸ್ಸೂಸಾ, ಯೇಸಂ ನತ್ಥಿ ಗುರೂನಿಹಾ**"ತಿ। **ಇಹಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ **ಯೇಸಂ** ಜನಾನಂ ಗುರೂನಂ ಕಾತಬ್ಬಾ **ಪಾದಸುಸ್ಸೂಸಾ** ಪಾದಪರಿಚರಿಯಾ **ನತ್ಥಿ, ತೇಹಿ** ಜನೇಹಿ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಪಞ್ಞಾವೇಯತ್ತಿಯರಸಾನಭಿಞ್ಞೇಹಿ **ಕಿಂ** ಪಯೋಜನಂ, ಲೇಸಮತ್ತಮ್ಪಿ ನತ್ಥಿ, ಅನಧಿಗತಾಯೇವೇತ್ಥ ಏತೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇದಾನಿ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ಆಹ "**ಯೇ**"ತಿಆದಿ। **ಯೇ** ಪುಬ್ಬೇ ಕತಪುಞ್ಞತಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮ್ಪನ್ನಾ **ತಪ್ಪಾದರಜೇಹಿ** ತೇಸಂ ಗುರೂನಂ ಪಾದಧೂಲೀಹಿ **ಓಕಿಣ್ಣಾ** ಓನದ್ಧಾ ಗವಚ್ಛಿತಾ, **ತೇವ ಸಾಧೂ** ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಪಞ್ಞಾವೇಯತ್ತಿಯೇನ ಅಭಿಞ್ಞಾತಾ ಸಜ್ಜನಾ ಏವ **ವಿವೇಕಿನೋ** ಹೇಯ್ಯೋಪಾದೇಯ್ಯಗುಣದೋಸವಿಭಾಗನಿಯಮನಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮಙ್ಗಿನೋ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಯೇವೇತ್ಥ ಗುಣದೋಸವಿವೇಚನೇ ಅಧಿಗತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸಾ ಚಾಯಂ ಗುರುಪಾದಸುಸ್ಸೂಸಾ ವಿಸಿಟ್ಠಾದರೇನ ಕರಣೀಯಾತಿ ವಜ್ಝವುತ್ತಿಯಾ ತದಭ್ಯಾಸೇ ಸಾಧುಜನೇ ನಿಯೋಜೇತಿ।

೪-೫. ಯೇ ಸಕಲಸತ್ಥಪರಿಚಿತಞ್ಞಾಣಪಾಟವಾ ಯದಿ ದೋಸಮಾರೋಪಯನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತದ್ದೋಸನಿರಾಕರಣಂ ವಿನಾ ಪದೇಸಾವಬೋಧನಮತ್ತೇನ ಪಣ್ಡಿತಮಾನೀನಂ ವಚನಸ್ಸಾಗುರುಕರಣಂ ವಜ್ಝವುತ್ತಿಯಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಚ ತಂದ್ವಾರೇನೇವ ಅತ್ತನೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಗುರುಗಾರವತಂ ಸಾಧುಜನೇಹಿ ಪರಮಾದರೇನ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಮಿತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯೇಸಂ...ಪೇ॰... ಕಿನೋ**"ತಿ ಗಾಥಾದ್ವಯಮಾಹ। **ಅನೇಕಸತ್ಥಾನಂ** ತಿಪಿಟಕತಕ್ಕಬ್ಯಾಕರಣಾದೀನಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಗನ್ಥಾನಂ **ಅನ್ತರೇ** ತತ್ವತ್ಥಸಙ್ಖಾತಅಬ್ಭನ್ತರೇ **ಉಚಿತಾ** ಸವನಉಗ್ಗಹಣಧಾರಣಾದಿವಸೇನ ಪರಿಚಿತಾ **ಪಞ್ಞಾ** ಸುತಮಯಾ ಪಞ್ಞಾ **ಯೇಸಂ** ಯೇಹಿ **ನ ಸಞ್ಚಿತಾ,** ದ್ವಿನ್ನಮೇಕಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತಿಯಾಭಾವೇಪಿ ಉಪಚಿತಸಮೂಹಭಾವತೋ, ಪುಬ್ಬಕಾಲಿಕಪಞ್ಞಾಯ ಅಪರಕಾಲಿಕಪಞ್ಞಾಯ ಅನನ್ತರಆಸೇವನಾದಿಪಚ್ಚಯಲಾಭತೋ ಅವತ್ಥಬಾಹುಲ್ಲಪವತ್ತಿತೋ ವಾ ಸಞ್ಚಿತಬ್ಬಾಪಿ ನ ರಾಸಿಕತಾ। **ಏತೇ** ಈದಿಸಪಞ್ಞಾಪಾಟವರಹಿತಾ ಇಮೇ **ಸಮ್ಮೋಹಬ್ಭಾಹತಾ** ಪಞ್ಞಾಪಾಟವಾಭಾವತೋ ಬಲಪ್ಪತ್ತೇನ ಮೋಹೇನ ವಿಸೇಸೇನ ಪಹತಾ

ಏವ **ಕಿಞ್ಚಿ** ಹೇಯ್ಯೋಪಾದೇಯ್ಯಂ ನಾವಬುಜ್ಝನ್ತಿ। ನ ಏಕೇ ಅನೇಕೇತಿ ಚ, ತೇ ಚ ತೇ ಸತ್ಥಾ ಚೇತಿ ಚ, ತೇಸಮನ್ತರಮಿತಿ ಚ, ತಸ್ಮಿಂ ಉಚಿತಾತಿ ಚ ಸಮ್ಮೋಹೇನ ಅಬ್ಯಾಹತಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ-

"ಗುಣದೋಸಮಸತ್ಥಞ್ಞೂ, ಜನೋ ವಿಭಜತೇ ಕಥಂ।
ಅಧಿಕಾರೋ ಕಿಮನ್ಧಸ್ಸ, ರೂಪಭೇದೋಪಲದ್ಧಿಯ"ನ್ತಿ [ಕಾಬ್ಯಾದಾಸ ೧.೮]॥

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಅಸತ್ಥಞ್ಞೂ ಜನೋ ಗುಣದೋಸಂ ಕಥಂ ವಿಭಜತೇ। ತಥಾ ಹಿ **ರೂಪಭೇದೋಪಲದ್ಧಿಯಂ** ನೀಲಪೀತಾದಿರೂಪವಿಸೇಸಾವಬೋಧನೇ **ಅನ್ಧಸ್ಸ ಅಧಿಕಾರೋ** ಅಭಿಮುಖಕರಣಂ **ಕಿಂ** ಹೋತಿ, ನ ಭವತ್ಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ಅನೇಕಸತ್ಥನ್ತರಗತಸುಪ್ಪಸನ್ನಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಏವ ಗುಣದೋಸವಿವೇಚನಂ ಭವತಿ, ತದಭಾವೇ ನ ಭವತ್ಯೇವ। ಇದಮೇವ ವುಚ್ಚತೇ-

"ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸತ್ಥತೋಯೇವ, ಗುಣದೋಸವಿವೇಚನಂ।
ಯಂ ಕರೋತಿ ವಿನಾ ಸತ್ಥಂ, ಸಾಹಸಂ ಕಿಮತೋಧಿಕ"ನ್ತಿ॥

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಸಬ್ಬತ್ಥ ಗುಣದೋಸವಿವೇಚನಂ ಸತ್ಥತೋಯೇವ ಹೋತಿ, **ಸತ್ಥಂ ವಿನಾ** ಸತ್ಥೋಚಿತತಾದಿಸಪಞ್ಞಂ ವಿನಾ **ಯಂ ಕರೋತಿ** ಗುಣಾಗುಣವಿಭಾಗಂ ಕರೋತಿ, ಯಂ ಕರಣಂ ಅತ್ಥಿ, **ಅತೋಧಿಕಂ ಸಾಹಸಂ ಕಿಂ** ಆಸುಂ ಕಿರಿಯಾ ಅನುಪಪರಿಕ್ಖನಕಿರಿಯಾ ನತ್ಥೇವ।

ಇಹ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ **ಯೇಸಂ** ಅಕತಪುಞ್ಞಾನಂ ಜನಾನಂ **ಗುರೂನಂ**

"ಪಿಯೋ ಗರು ಭಾವನೀಯೋ,
ವತ್ತಾ ಚ ವಚನಕ್ಖಮೋ।
ಗಮ್ಭೀರಞ್ಚ ಕಥಂ ಕತ್ತಾ,
ನೋ ಚಾ'ಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜಕೋ"ತಿ [ಅಂ ನಿಂ ೭.೩೭]॥

ನಿದ್ದಿಟ್ಠಗುಣೋಪೇತಾನಂ ಆಚರಿಯಾನಂ ಕಾತಬ್ಬಾ **ಪಾದಸುಸ್ಸೂಸಾ** ಪಾದಪರಿಚರಿಯಾ ನತ್ಥಿ, **ತೇಹಿ ಕಿಂ** ಪಯೋಜನಂ। **ಯೇ** ಕತಪುಞ್ಞಾ ಜನಾ **ತಪ್ಪಾದರಜೋಕಿಣ್ಣಾ** ತೇಸಂ ಗುರೂನಂ ಪಾದರಜೇಹಿ ಗವಚ್ಛಿತಾ, **ತೇವ ಸಾಧೂ** ಜನಾ ಏವ **ವಿವೇಕಿನೋ** ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಗುರುಪಾಸನಾಹಿ ಅಧಿಗತವಿಸಿಟ್ಠವಿವೇಕಬುದ್ಧಿನೋ ಭವನ್ತಿ, ತೇ ಏವ ವಿವೇಕಂ ಜಾನನ್ತೀತಿ ಭಾವೋ। ಸೋತುಮಿಚ್ಛಾ ಸುಸ್ಸೂಸಾ, ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕತ್ತಬ್ಬಪಾದಪರಿಚರಿಯಾಪಿ ತದತ್ಥಿಯಾ ಸುಸ್ಸೂಸಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಪಾದೇಸು ಸುಸ್ಸೂಸಾತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಪಾದಾತಿ ಚ, ತೇಸು ರಜಾನೀತಿ ಚ, ತೇಹಿ ಓಕಿಣ್ಣಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಸಿಸ್ಸಾನಂ ಸಕಲಾಭಿಬುದ್ಧಿಯಾ ಗುರುಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಗುಣತೋ ಅಧಿಕತರಾಯೇವ ಸೇವಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ಭಗವತಾ -

"ನಿಹೀಯತಿ ಪುರಿಸೋ ನಿಹೀನಸೇವೀ,
ನ ಚ ಹಾಯೇಥ ಕದಾಚಿ ತುಲ್ಯಸೇವೀ।
ಸೇಟ್ಠಮುಪನಮಂ ಉದೇತಿ ಖಿಪ್ಪಂ,
ತಸ್ಮಾ'ತ್ತನೋ ಉತ್ತರಿತರಂ ಭಜೇಥಾ"ತಿ [ಅಂ ನಿಂ ೩.೨೬]॥

೬. **ಕಬ್ಬನಾಟಕನಿಕ್ಖಿತ್ತ-ನೇತ್ತಚಿತ್ತಾ ಕವಿಜ್ಜನಾ।**
ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ರಚಯನ್ತೇ'ತಂ, ನ ವಿಮ್ಹಯಕರಂ ಪರಂ॥

೭. **ತೇಯೇ'ವ ಪಟಿಭಾವನ್ತೋ, ಸೋ'ವ ಬನ್ಧೋ ಸವಿಮ್ಹಯೋ।**
ಯೇನ ತೋಸೇನ್ತಿ ವಿಞ್ಞೂಯೇ, ತತ್ಥಾಫ್ಯ'ವಿಹಿತಾದರಾ॥

೬-೭. ಏವಮೇತ್ಥಾನ್ವಯಬ್ಯತಿರೇಕವಸೇನಾಧಿಗತೇ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ "ಕಿಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಕಬ್ಬನಾಟಕಪರಿಚಯಾಭಾವೇರಚನಾವಿಸೇಸಾಭಿಯೋಗೋಪಜನಿತಪರಿಸ್ಸಮೇನಾ"ತಿ ಓಲೀನವುತ್ತಿನೋ ಸೋತುಜನೇ ಸಮುಸ್ಸಾಹೇತಿ **"ಕಬ್ಬನಾಟಕಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಕವಿಪ್ಪಯೋಗಸಞ್ಜಾತೋ ಬನ್ಧೋವ ಕವಿನೋ ಇದನ್ತಿ **ಕಬ್ಬಂ**। ಮುತ್ತಕಾದಿವಾಕ್ಯಸ್ಸಮುತ್ತಿಕಾದ್ಯವಯವಸಭಾವಾ ಅನ್ತರವಾಕ್ಯಸಮುದಾಯಸಮ್ಪನ್ನಂ ವುತ್ತಜಾತಿಭೇದಭಿನ್ನಂ ಪಜ್ಜಮಯಂ ಗಜ್ಜಮಯಂ ಪಜ್ಜಗಜ್ಜಮಯಂ ಚಮ್ಪೂನಾಮಕಞ್ಚ, ಮಹಾವಾಕ್ಯರೂಪಂ ಮಹಾಕಬ್ಬಞ್ಚ, ತಂ ಪನ ಮಹಾಕಬ್ಬಂ ಸಗ್ಗೇಹಿ ಸಗ್ಗನಾಮಕೇಹಿ ಪರಿಚ್ಛೇದವಿಸೇಸೇಹಿ ಬನ್ಧ್ಯತೇ ಕರೀಯತೀತಿ ಸಗ್ಗಬನ್ಧೋತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಸ ತು ಲಕ್ಖಣಂ "ಸಗ್ಗಬನ್ಧಸ್ಸ ಮುಖಂ ಇಟ್ಠಾಸೀಸನಂ ಸಿಯಾ ಪಣಾಮೋ ವಾ ಬನ್ಧಸಮ್ಬನ್ಧಿನೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸೋ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕಧಾ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ। ತಂ ಯಥಾ?

"ಸಗ್ಗಬನ್ಧೋ ಮಹಾಕಬ್ಬ-ಮುಚ್ಚತೇ ತ್ವಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ।
ಪಣಾಮೋ ವತ್ಥುನಿದ್ದೇಸೋ, ಆಸೀಸಾಪಿ ಚ ತಮ್ಮುಖಂ॥

ಇತಿಹಾಸಕಥುಬ್ಭೂತಂ, ಸನ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯಮ್ಪಿ ವಾ।
ಚತುವಗ್ಗಫಲಾಯತ್ತಂ, ಚತುರೋದಾತ್ತನಾಯಕಂ॥

ಪುರಣ್ಣವುತುಸೇಲಿನ್ದು-ಸವಿತೂದಯವಣ್ಣನಂ।
ಉಯ್ಯಾನಸಲಿಲಕ್ಕೀಳಾ, ಮಧುಪಾನರತುಸ್ಸವಂ॥

ವಿಪ್ಪಲಮ್ಭವಿವಾಹೇಹಿ, ಕುಮಾರೋದಯವಡ್ಢಿಹಿ।
ಮನ್ತದೂತಪ್ಪಯಾನಾಜಿ-ನಾಯಕಾಭ್ಯುದಯೇಹಿಪಿ॥

ಅಲಙ್ಕತಮಸಂಖಿತ್ತ-ರಸಭಾವನಿರನ್ತರಂ।
ನಾತಿವಿತ್ಥಿಣ್ಣಸಗ್ಗೇಹಿ, ಪಿಯವುತ್ತಸುಸನ್ಧಿಭಿ॥

ಸಬ್ಬತ್ಥ ಭಿನ್ನಸಗ್ಗನ್ತೇ-ಹುಪೇತಂ ಲೋಕರಞ್ಜಕಂ।
ಕಬ್ಬಂ ಕಪ್ಪನ್ತರಟ್ಠಾಯಿ, ಜಾಯತೇ ಸಾಧ್ವಲಙ್ಕತೀ"ತಿ [ಕಾಬ್ಯಾದಾಸ ೧.೧೪ - ೧೯ ಗಾಥಾ]॥

ತತ್ಥ **ಇತಿಹಾಸಕಥುಬ್ಭೂತ**ನ್ತಿ ಪುರಾವುತ್ತಕಥಾಸನ್ನಿಸ್ಸಯಂ। **ಸನ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯ**ನ್ತಿ ಇತರಸೋಭನಾಧಿಕರಣಗುಣರಾಜಚರಿತಾದಿನಿಸ್ಸಯಂ ವಾ। **ಚತುವಗ್ಗಫಲಾಯತ್ತ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾದಿಚತುವಗ್ಗಫಲಾಯತ್ತಂ। **ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ ಅಬ್ಭುದಯನಿಬ್ಬಾನಹೇತುಕೋ। **ಅತ್ಥೋ** ನಾಮ ವಿಜ್ಜಾಭುಮ್ಯಾದೀನಂ ಯಥಾಞ್ಞಾಯಮಜ್ಜನಂ, ಅಜ್ಜಿತಾನಞ್ಚ ರಕ್ಖಣಂ। **ಕಾಮೋ** ನಾಮ ನಿರಯೋ ವಿಸಯೋ ಪಯೋಗೋ। **ಮೋಕ್ಖೋ** ನಾಮ ಸಬ್ಬಸಂಸಾರದುಕ್ಖನಿವತ್ತಿ। **ಚತುರೋದಾತ್ತನಾಯಕ**ನ್ತಿ ಉಸ್ಸಾಹಸತ್ತಿಮನ್ತಸತ್ತಿಪಭೂಸತ್ತಿಯೋಗೇನ ಚತುರೋ ಕುಸಲೋ ಚಾಗಾತಿಸಯಾದಿಯೋಗೇನ ಉದಾತ್ತೋ ಉದಾರೋ ನಾಯಕೋ ವಿಪಕ್ಖೋ, ಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಚ ಯತ್ಥ, ತಂ। **ಮಧು** ನಾಮ ಸುರಾ। **ವಿಪ್ಪಲಮ್ಭೋ** ವಿರಹೋ। **ಮನ್ತೋ** ನೀತಿವೇದೀಹಿ ಸಹ ಕಾರೀಯನಿಚ್ಛಯೋ। **ದೂತೋ** ಸನ್ಧಾನಪ್ಪವತ್ತೋ ಪುರಿಸೋ। **ಪಯಾನಂ** ಸಙ್ಗಾಮಾದಿನಿಮಿತ್ತಗಮನಂ। **ಆಜಿ** ಸನ್ಧ್ಯಾಭಾವೇ ವಿಗ್ಗಹೋ। **ಅಸಙ್ಖಿತ್ತರಸಭಾವನಿರನ್ತರ**ನ್ತಿ ಅಸಂಖಿತ್ತಾ ಬಹುತ್ತಾ **ರಸಾ** ಸಿಙ್ಗಾರವೀರಾದಯೋ, **ಭಾವಾ** ರತಿಉಸ್ಸಾಹಾದಯೋ, ತೇಹಿ

ನಿರನ್ತರಂ ಪತ್ಥಟಂ। **ಪಿಯವುತ್ತಸುಸನ್ಧಿಭೀ**ತಿ ಪಿಯಾನಿ ಸುತಿಸುಭಗಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ ಇನ್ದವಜಿರಾದೀನಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮ್ಬನ್ಧಸಂಸಗ್ಗತಾಯ ಸೋಭನೋ ಸನ್ಧಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಗಹಾ ಯೇಸಂ ಸಗ್ಗಾನಂ, ತೇಹೀತಿ।

ಪುನಪಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಅಙ್ಗೇಸು ನಗರವಣ್ಣನಾದೀಸು ಕಿಞ್ಚಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಮಧುಪಾನಾದಿರಹಿತಮ್ಪಿ ತಞ್ಞೂನಂ ಮನೋ ರಞ್ಜೇತಿ ಉಪಾದಿಯತೇವ ಸಬ್ಭೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ-

"ಕಬ್ಬಂ ನ ದುಸ್ಸತಙ್ಗೇಹಿ, ನ್ಯೂನಮಪ್ಯತ್ರ ಕೇಹಿಚಿ।
ಬನ್ಧಙ್ಗಸಮ್ಪದಾ ತಞ್ಞೂ, ಕಾಮಮಾರಾಧಯನ್ತಿ ಚೇ"ತಿ [ಕಾಬ್ಯಾದಾಸ ೧.೨೦]॥

ಪುನಪಿ -

"ಗುಣತೋ ಪಠಮಂ ವತ್ವಾ, ನಾಯಕಂ ತೇನ ಸತ್ತುನೋ।
ನಿರಾಕರಣಮಿಚ್ಚೇಸ, ಮಗ್ಗೋ ಪಕತಿಸುನ್ದರೋ॥

ವಂಸವೀರಸುತಾದೀನಿ, ವಣ್ಣಯಿತ್ವಾ ರಿಪುಸ್ಸಪಿ।
ತಜ್ಜಯಾ ನಾಯಕುಕ್ಕಂಸ-ಕಥನಞ್ಚ ಸುಖೇತಿ ನೋ"ತಿ [ಕಾಬ್ಯಾದಾಸ ೧.೨೧ ೨೨ ಗಾಥಾ] ಆಹು॥

ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಾಮತರಸಪಾನಸರಸಹದಯಾನಂ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪವಿಪುಲವಿಸಪ್ಪವೇಸೋಪದ್ದುತಕಬ್ಬನಾಟಕಪರಮ್ಮುಖಾನಂ ಸತತಚರಿತಸಞ್ಚರಿತರತನಭಾಜನಾನಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಕಿಂ ಹದಯಖೇದೋಪಜನಿತಪರಿಸ್ಸಮೇನೇತಿ ತದನುರೂಪಮೇವೋಪದಸ್ಸಿತನ್ತಿ।

ನಾಟಕಂ ನಾಮ ಭರತಾದಿನಾಟ್ಯಸತ್ಥೇ ನಾನಪ್ಪಕಾರನಿರೂಪಿತರೂಪಂ ಕಪ್ಪಂ, ತಂಲಕ್ಖಣೇಕದೇಸಭೂತಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪಕರಣಾದೀನಿ ನವ ರೂಪಕಾನಿ। ನಾಟಿಕಾ ಚ ಏತ್ಥೇವಾವರುಮ್ಭನ್ತಿ। ಕಬ್ಬಞ್ಚ ನಾಟಕಞ್ಚ, ತೇಸು ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಠಪಿತಂ ನೇತ್ತಞ್ಚ ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಯೇಹೀತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಕೇ ತೇ? ಕವಿನೋ। ತತ್ಥ **ನಿಕ್ಖಿತ್ತನೇತ್ತಚಿತ್ತ**ವಚನೇನ ಸುತಸ್ಸ ಚಿನ್ತನಞ್ಚ ಊಹಾಪೋಹಮುಖೇನ ಯಥುಗ್ಗಹಿತನಿಯಾಮಂ, ಅವಿಪರೀತತ್ಥನಿಚ್ಛಯನಂ, ನಿಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಭಾವನಾ, ನಿರನ್ತರಾಭಿಯೋಗೋ ಚ ದಸ್ಸಿತೋ। **ಕಬ್ಬನಾಟಕ**ವಚನೇನ ಸುತಂ, ಚಿನ್ತಿತಂ, ಭಾವಿತಞ್ಚ ದಸ್ಸಿತಂ। ಸುತೇ ದಸ್ಸಿತೇ ತನ್ನಿಸ್ಸಯಂ ಸುತಮಯಞಾಣಮ್ಪಿ ದಸ್ಸಿತಮೇವ ಸಿಯಾತಿ। "ಕಬ್ಬನಾಟಕನಿಕ್ಖಿತ್ತನೇತ್ತಚಿತ್ತಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುತಚಿನ್ತಾಭಾವನಾನುಕ್ಕಮೇನ ಸಮ್ಪಾದಿತಪಞ್ಞಾಪಾಟವಾನಂ ಕಬ್ಬರಚನಾಯ ಸಾಮತ್ಥಿಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಹೋತಿ ಹಿ ತಾದಿಸಾನಂ ತಂಸುತಾದಿ ಬನ್ಧನಕಾರಣಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

"ಸಾಭಾವಿಕೀ ಚ ಪಟಿಭಾ,
ಸುತಞ್ಚ ಬಹು ನಿಮ್ಮಲಂ।
ಅಮನ್ದೋ ಚಾಭಿಯೋಗೋಯಂ,
ಹೇತು ಹೋತಿಹ ಬನ್ಧನೇ"ತಿ [ಕಾಬ್ಯಾದಾಸ ೧.೧೦೩ ಗಾಥಾ]॥

ಯಂಕಿಞ್ಚೀತಿ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಾರುಳ್ಹಂ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಬನ್ಧಜಾತಂ। ಇಮಿನಾ ಪನ ಅನಿಯಮವಚನೇನ ಅತ್ತನೋ ತತ್ಥ ಆದರಾಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। **ರಚಯನ್ತಿ** ಕರೋನ್ತಿ। **ಏತಂ** ತೇಹಿ ರಚಿತಂ ಬನ್ಧಜಾತಂ **ಪರಂ** ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ವಿಮ್ಹಯಕರಂ ನ ಹೋತಿ, ತಾದಿಸೋಪಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಉಪೇಯ್ಯಸಮ್ಪತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋ ಅನಚ್ಛರಿಯಮೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತತ್ಥ** ತೇಸು ಕಬ್ಬನಾಟಕೇಸು ರಚನಾವಿಸೇಸಏಕನ್ತೋಪಾಯಭೂತೇಸು **ಅವಿಹಿತಾದರಾಅಪಿ** ಸುತಾದಿವಸೇನ ಅಕತಾದರಾಪಿ **ಯೇ** ಸಪ್ಪುರಿಸಾ ಪಞ್ಞವನ್ತೋ **ಯೇನ** ಬನ್ಧವಿಸೇಸೇನ **ವಿಞ್ಞೂ** ಗುಣದೋಸವಿದುನೋ ಸತ್ಥಞ್ಞುನೋ ಪಣ್ಡಿತಜನೇ **ತೋಸೇನ್ತಿ** ಪೀಣೇನ್ತಿ।

ತೋಸೇನ್ತಿಯೇವ ಹಿ ತೇ ತಾದಿಸೇ ಸಾಭಾವಿಕಿಪಟಿಭಾವಿರಹೇಪಿ ಏತಾದಿಸೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ಸುತಚಿನ್ತಾಭಾವನಾವಸೇನ ವಾಯಮನ್ತಾ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

"ನ ವಿಜ್ಜತೀ ಯಜ್ಜಪಿ ಪುಬ್ಬವಾಸನಾ-
ಗುಣಾನುಬನ್ಧಿ ಪಟಿಭಾನಮಬ್ಭುತಂ।
ಸುತೇನ ವಾಚು'ಸ್ಸಹನೇನುಪಾಸಿತಾ,
ಧುವಂ ಕರೋತ್ಯೇವ ಕಮಪ್ಯನುಗ್ಗಹ"ನ್ತಿ [ಕಾಬ್ಯಾದಾಸ ೧.೧೦೪ ಗಾಥಾ]॥

ಪಟಿಭಾವನ್ತೋ ಹೇಯ್ಯೋಪಾದೇಯ್ಯಪರಿಚ್ಛೇದಲಕ್ಖಣಪಞ್ಞಾಯ ಪಞ್ಞವನ್ತೋ ನಾಮ, **ತೇಯೇವ** ಸಪ್ಪುರಿಸಾ। **ಸವಿಮ್ಹಯೋ** "ಕೀದಿಸಾಯಂ, ತಾದಿಸೋಪಾಯನ್ತರರಹಿತಾನಮ್ಪಿ ಏತಾದಿಸೋ ಬನ್ಧೋ ಸಿಯಾ"ತಿ ವಿಮ್ಹಯೇನ ಸಹ ವತ್ತಮಾನೋಪಿ। **ಸೋವ ಬನ್ಧೋ** ತಮೇವ ಬನ್ಧನಂ ತಾದಿಸೋಪಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿವಿರಹೇನೋಪೇಯ್ಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಭಾವತೋ, ನಾಞ್ಞೋತಿ।

೭-೮. ಇದಾನಿ ಕಬ್ಬನಾಟಕೇಸು ಅಪರಿಚಿತಾನಮಮ್ಹಾಕಂ ಗನ್ಥರಚನಾಸಭಾವಾವಬೋಧೋವ ಕುತೋತಿ ಓಸಕ್ಕನ್ತೇ **"ಕಬ್ಬನಾಟಕಾ"**ದಿಗಾಥಾದ್ವಯೇನ ಸಮುಸ್ಸಾಹೇತಿ। **ಕಬ್ಬನಾಟಕನಿಕ್ಖಿತ್ತನೇತ್ತಚಿತ್ತಾ** ಕಬ್ಬನಾಟಕೇಸು ಸುತಾನುಲೋಕನಚಿನ್ತಾಭಾವನಾವಸೇನ ಠಪಿತನೇತ್ತಚಿತ್ತಾ **ಕವಿಜ್ಜನಾ** ಕಬ್ಬಕಾರಕಾ **ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ** ಅತ್ತನೋ ಅಭಿಮತಂ **ರಚಯನ್ತಿ** ಕರೋನ್ತಿ, **ಏತಂ** ಬನ್ಧನಂ **ಪರಂ** ಅತಿಸಯೇನ **ನ ವಿಮ್ಹಯಕರಂ** ಅಚ್ಛರಿಯಕರಂ ನ ಹೋತಿ, ನಿರನ್ತರಾಭಿಯೋಗತೋ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಮೂಲಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಯ ಉಪೇಯ್ಯಭೂತಗನ್ಥಸಙ್ಖರಣಂ ಭವತ್ಯೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕವಿನೋ ಇದಂ **ಕಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಚ, ನಟಕಸ್ಸ ಇದಂ **ನಾಟಕಂ,** ನಚ್ಚಗೀತಾದಿ। ಇಧ ಪನ ತಪ್ಪಟಿಪಾದಕಕಥಾಪಕಾಸಕಗನ್ಥೋ **ನಾಟಕಂ** ನಾಮ। ಕಬ್ಬಞ್ಚ ನಾಟಕಞ್ಚಾತಿ ಚ, ಕಬ್ಬನಾಟಕೇಸು ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ನೇತ್ತಚಿತ್ತಂ ಯೇಹೀತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। **ಯೇ** ಜನಾ **ತತ್ಥ** ತೇಸು ಕಬ್ಬನಾಟಕೇಸು **ಅವಿಹಿತಾದರಾಪಿ** ಸವನಧಾರಣಾದಿವಸೇನ ಅಕತಸಮ್ಭಮಾ ಏವ **ವಿಞ್ಞೂ ಯೇನ** ಗನ್ಥರಚನಾವಿಸೇಸೇನ **ತೋಸೇನ್ತಿ** ಪೀಣೇನ್ತಿ, **ತೇಯೇವ ಪಟಿಭಾವನ್ತೋ** ಪಟಿಭಾನಸಞ್ಜಾತಪಞ್ಞವನ್ತೋ ಭವನ್ತಿ। **ಸೋವ ಬನ್ಧೋ ಸವಿಮ್ಹಯೋ** ಅಞ್ಞೇಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನವಿಮ್ಹಯೇನ ಸಹಿತೋ। ಪಟಿಭಾ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ, ಸಹ ವಿಮ್ಹಯೇನ ವತ್ತತೀತಿ ಚ, ಅವಿಹಿತೋ ಆದರೋ ಯೇಹೀತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಬಾಹಿರಸತ್ಥಾಭಿಯೋಗಾಭಾವೇಪಿ ಪುಬ್ಬವಾಸನಾಭಾವೇಪಿ ಇಹ ನಿರನ್ತರಾಭಿಯೋಗಂ ಕರೋನ್ತೋ ತಾದಿಸಸಾಮತ್ಥಿಯಂ ಸಾಧೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

"ನ ವಿಜ್ಜತೀ ಯಜ್ಜಪಿ ಪುಬ್ಬವಾಸನಾ-
ಗುಣಾನುಬನ್ಧಿ ಪಟಿಭಾನಮಬ್ಭುತಂ।
ಸುತೇನ ವಾಚು'ಸ್ಸಹನೇನುಪಾಸಿತಾ,
ಧುವಂ ಕರೋತ್ಯೇವ ಕಮಪ್ಯನುಗ್ಗಹ"ನ್ತಿ [ಕಾಬ್ಯಾದಾಸ ೧.೧೦೪ ಗಾಥಾ]॥

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯದಿ **ಪುಬ್ಬವಾಸನಾಗುಣಾನುಬನ್ಧೀ** ಅತೀತಜಾತಿಯಾ ಪರಿಚಯವಾಸನಾಗುಣಸ್ಸ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾನವಸೇನ ಅನುಬನ್ಧೋ ಯಸ್ಸತ್ಥಿ, ತಾದಿಸಂ **ಅಬ್ಭುತಂ ಪಟಿಭಾನಂ** ನ ವಿಜ್ಜತಿಪಿ, ತಥಾಪಿ **ಸುತೇನ** ಸವನೇನ **ಉಸ್ಸಹನೇನ** ಪಗುಣಕರಣಾದಿವಾಚುಸ್ಸಹನೇನ ವಾ **ಉಪಾಸಿತಾ** ಕತಗುರುಪಾಸನಾ **ವಾಚಾ ಕಮಪಿ ಅನುಗ್ಗಹಂ** ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಪಞ್ಞಾಪಾಟವಂ **ಧುವಂ** ಏಕನ್ತೇನ ಕರೋತಿ ಏವಾತಿ।

ಏತ್ಥ **ಕಬ್ಬಂ** ನಾಮ ಮುತ್ತಕಕುಲಕಾದಿವಾಕ್ಯವಸೇನ ಚ ಅವಯವಸಭಾವೇಹಿ ತೇಸಂಯೇವ ಅನ್ತರವಾಕ್ಯಾವಯವಸಮೂಹೇಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ವುತ್ತವಿಸೇಸೇಹಿ ಪಭೇದಗತಂ ಕೇವಲಂ ಪಜ್ಜಮಯಂ ವಾ ಗಜ್ಜಮಯಂ ವಾ ಚಮ್ಪೂತಿಖ್ಯಾತಪಜ್ಜಗಜ್ಜಮಯಂ ವಾತಿ

ಮಹಾವಾಕ್ಯಸಭಾವೇನ ಚ ತಿಟ್ಠತಿ। **ನಾಟಕಂ** ನಾಮ ಭರತಾದಿನಟಸತ್ಥಗತನಾನಪ್ಪಕಾರದಸ್ಸಿತಸಭಾವಂ। ಕಬ್ಬಞ್ಚ ಇಧೇವ ದಸ್ಸಿತಲಕ್ಖಣತೋ ಏಕದೇಸಯುತ್ತಪ್ಪಕರಣಾದಿನವರೂಪಕಾನಿ ಚ ನಾಟಿಕಾ ಚ ಭವನ್ತಿ। ಕಬ್ಬಲಕ್ಖಣಂ ಪನ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ-

"ಸಗ್ಗಬನ್ಧೋ ಮಹಾಕಬ್ಬ-ಮುಚ್ಚತೇ ತ್ವಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ।
ಪಣಾಮೋ ವತ್ಥುನಿದ್ದೇಸೋ, ಆಸೀಸಾಪಿ ಚ ತಮ್ಮುಖಂ॥

ಇತಿಹಾಸಕಥುಬ್ಭೂತಂ, ಸನ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯಮ್ಪಿ ವಾ।
ಚತುವಗ್ಗಫಲಾಯತ್ತಂ, ಚತುರೋದಾತ್ತನಾಯಕಂ॥

ಪುರಣ್ಣವುತುಸೇಲಿನ್ದು-ಸವಿತೂದಯವಣ್ಣನಂ।
ಉಯ್ಯಾನಸಲಿಲಕ್ಕೀಳಾ, ಮಧುಪಾನರತುಸ್ಸವಂ॥

ವಿಪ್ಪಲಮ್ಭವಿವಾಹೇಹಿ, ಕುಮಾರೋದಯವಡ್ಢಿಹಿ।
ಮನ್ತದೂತಪ್ಪಯಾನಾಜಿ-ನಾಯಕಾಭ್ಯುದಯೇಹಿಪಿ॥

ಅಲಙ್ಕತಮಸಂಖಿತ್ತ-ರಸಭಾವನಿರನ್ತರಂ।
ನಾತಿವಿತ್ಥಿಣ್ಣಸಗ್ಗೇಹಿ, ಪಿಯವುತ್ತಸುಸನ್ಧಿಭಿ॥

ಸಬ್ಬತ್ಥ ಭಿನ್ನಸಗ್ಗನ್ತೇ-ಹುಪೇತಂ ಲೋಕರಞ್ಜಕಂ।
ಕಬ್ಬಂ ಕಪ್ಪನ್ತರಟ್ಠಾಯಿ, ಜಾಯತೇ ಸಾಧ್ವಲಙ್ಕತೀ"ತಿ [ಕಾಬ್ಯಾದಾಸ ೧.೧೪ - ೧೯ ಗಾಥಾ]॥

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ಸಗ್ಗಬನ್ಧೋ** ಸಗ್ಗಸಞ್ಞಾತೇಹಿ ಪರಿಚ್ಛೇದವಿಸೇಸೇಹಿ ಬನ್ಧೋ "**ಮಹಾಕಬ್ಬ**"ನ್ತಿ ಉಚ್ಚತೇ। **ಅಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ ತು** ವುಚ್ಚತೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ **ಕಾಕಕ್ಖಿಗೋಳಕನಯೇನ ತಮ್ಮುಖಂ** ತಸ್ಸ ಕಬ್ಬಸ್ಸ ಆದಿ ಪನ **ಪಣಾಮೋ** ದೇವತಾನಮಸ್ಸನಂ ವಾ, **ವತ್ಥುನಿದ್ದೇಸೋ** -

"ಅಸ್ತ್ಯುತ್ತರಸ್ಯಾಂ ದಿಗಿ ದೇವತಾತ್ಮ,
ಹಿಮಾಲಯೋ ನಾಮ ನಗಾಧಿರಾಜ?।
ಪೂವಾಪರೇಙ ವಾರಿನಿಧೀ ವಿಗಾಹ್ಯ,
ಸ್ಥಿತ? ಪಥಿಯಾ ಇವ ಮಾನದಣ್ಡ?" [ಕುಮಾರಸಮ್ಭವ ೧.೧.]॥

ಇಚ್ಚಾದಿಬನ್ಧಸಮ್ಬನ್ಧಿನೋ ಕಸ್ಸಚಿ ವತ್ಥುನೋ ದಸ್ಸನಂ, **ಆಸೀಸಾಪಿ** "ಮಯ್ಹಂ ಪೀಣಯತಂ ಮನ" ಮಿಚ್ಚಾದಿಇಟ್ಠಾಸೀಸನಂ ವಾ ಭವತಿ।

ಇತಿಹಾಸಕಥುಬ್ಭೂತಂ ಪುರಾವುತ್ತಕಥಾಸನ್ನಿಸ್ಸಯಂ ವಾ **ಸನ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯಮ್ಪಿ** ಸೋಭನಾನಮ್ಪಿ ರಾಜಚರಿಯಾದಿನಿಸ್ಸಯಂ ವಾ **ಚತುವಗ್ಗಫಲಾಯತ್ತಂ** ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸುಖಕಾರಣಂ **ಧಮ್ಮೋ,** ವಿಜ್ಜಾಭೂಮಿಆದೀನಂ ಸಞ್ಚಯೋ, ಸಞ್ಚಿತಾನಂ ರಕ್ಖಾ ಚ **ಅತ್ಥೋ,** ಅಪಾಯಸಂವತ್ತನಿಕಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಸಞ್ಞಾತೋ **ಕಾಮೋ,** ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾ ನಿವತ್ತಿಹೇತು **ಮೋಕ್ಖೋ** ಚಾತಿ ಚತುವಗ್ಗಫಲಾಧೀನಂ **ಚತುರೋದಾತ್ತನಾಯಕಂ** ಉಸ್ಸಾಹಸತ್ತಿಮನ್ತಸತ್ತಿಪಭೂಸತ್ತಿಯೋಗತೋ ಚತುರೋ ದಕ್ಖೋ ಚಾಗಾತಿಸಯಾದಿಯೋಗೇನ ಉದಾತ್ತೋ ಉಳಾರೋ ಸಪಕ್ಖೋ, ವಿಪಕ್ಖೋ ವಾ ನಾಯಕೋ ಯತ್ಥ, ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ **ಪುರಣ್ಣವುತುಸೇಲಿನ್ದು-ಸವಿತೂದಯವಣ್ಣನಂ ಪುರಂ** ನಗರಂ, **ಅಣ್ಣವಂ** ಸಾಗರಂ, **ಉತು** ಹೇಮನ್ತವಸನ್ತಾದಿಉತು, **ಸೇಲಂ** ಪಬ್ಬತೋ,

ಇನ್ದುಸವಿತೂದಯೋ ಚನ್ದಸೂರಿಯಾನಂ ಉದಯೋ ಚಾತಿ ಇಮೇಸಂ ವಣ್ಣನಂ ಯತ್ಥ, ತಂ। **ಸವಿತಾತಿ** ಏತ್ಥ **ತು**ಪಚ್ಚಯನ್ತೋ। **ಉಯ್ಯಾನಸಲಿಲಕ್ಕೀಳಾಮಧುಪಾನರತುಸ್ಸವಂ** ಉಯ್ಯಾನಕೀಳಾಸುರಾಪಾನರತಿಕೀಳಾಸಞ್ಜಾತೋ ಉಸ್ಸವೋ ಯತ್ಥ, ತಂ **ವಿಪ್ಪಲಮ್ಭವಿವಾಹೇಹಿ** ದಾರಾವಿಯೋಗದಾರಪರಿಗ್ಗಹೇಹಿ ಚ **ಕುಮಾರೋದಯವಡ್ಢಿಹಿ** ಕುಮಾರುಪ್ಪತ್ತಿಕುಮಾರವಡ್ಢೀಹಿ ಚ **ಮನ್ತದೂತಪ್ಪಯಾನಾಜಿನಾಯಕಾಭ್ಯುದಯೇಹಿ** ನೀತಿಜಾನನಪಞ್ಞಾ **ಮನ್ತೋ,** ಸನ್ಧಾನಕಾರಕೋ **ದೂತೋ,** ಯುದ್ಧಾಭಿಗಮನಂ **ಪಯಾನಂ,** ಯುದ್ಧಸಞ್ಜಾತೋ **ಆಜಿ,** ಸಪಕ್ಖನಾಯಕಸ್ಸ ಅಭಿವಡ್ಢಿಸಞ್ಜಾತೋ **ಅಭ್ಯುದಯೋ** ಚಾತಿ ಇಮೇಹಿ **ಅಲಙ್ಕತಂ** ಸಜ್ಜಿತಂ **ಅಸಂಖಿತ್ತ...ಪೇ॰... ನ್ತರಂ** ಅಸಂಖಿತ್ತಾ ವಿತ್ಥಾರಾ **ರಸಾ** ಸಿಙ್ಗಾರಾದಯೋ ಅಟ್ಠ **ಭಾವಾ** ರತಿಉಸ್ಸಾಹಾದಯೋ ಚಾತಿ ಇಮೇಹಿ **ನಿರನ್ತರಂ** ವಿತ್ಥಿಣ್ಣಂ **ಪಿಯವುತ್ತಸುಸನ್ಧಿಭಿ** ಸುತಿಸುಭಗೇಹಿ ಇನ್ದವಜಿರಾದೀಹಿ ವುತ್ತೇಹಿ ಪುಬ್ಬಾಪರಸಮ್ಬನ್ಧಪರಿಚ್ಛೇದತಾಯ ಸೋಭನಾ ಸನ್ಧಿ ಯೇಸಂ ಸಗ್ಗಾನಂ, ತೇಹಿ **ಸಬ್ಬತ್ಥ** ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಪರಿಚ್ಛೇದೇ **ಭಿನ್ನಸಗ್ಗನ್ತೇಹಿ** ಭಿನ್ನಸಗ್ಗಾ ಪರಿಯೋಸಾನಾ ಯೇಸಂ, ತೇಹಿ **ನಾತಿವಿತ್ಥಿಣ್ಣಸಗ್ಗೇಹಿ** ನಾತಿವಿತ್ಥಾರಸಗ್ಗಸಞ್ಜಾತೇಹಿ ಪರಿಚ್ಛೇದೇಹಿ **ಉಪೇತಂ** ಯುತ್ತಂ **ಸಾಧ್ವಲಙ್ಕತಿ** ಸೋಭನಾಲಙ್ಕಾರವನ್ತಂ **ಕಬ್ಬಂ ಲೋಕರಞ್ಜಕಂ** ತಂ ಸಮಾನಂ **ಕಪ್ಪನ್ತರಟ್ಠಾಯಿ** ಕಪ್ಪನಿರನ್ತರಟ್ಠಾಯಿ ಕಪ್ಪನ್ತರೇ ಠಾಯಿ ವಾ **ಜಾಯತೇ**। ಏತ್ಥ ಮಧುಪಾನಾದಿರಹಿತಪುರವಣ್ಣನಾದಯೋಪಿ ತಞ್ಞೂನಂ ಚಿತ್ತಂ ಆರಾಧೇತಿ ಚೇ, ತಂಪ್ಯದುಟ್ಠಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

> "ಕಬ್ಬಂ ನ ದುಸ್ಸತಙ್ಗೇಹಿ, ನ್ಯೂನಮಪ್ಯತ್ರ ಕೇಹಿಚಿ।
> ಬನ್ಧಙ್ಗಸಮ್ಪದಾ ತಞ್ಞೂ, ಕಾಮಮಾರಾಧಯನ್ತಿ ಚೇ"ತಿ॥

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ಅತ್ರ** ಇಮೇಸು ಕಬ್ಬಙ್ಗೇಸು ಮಜ್ಝೇ **ಕೇಹಿಚಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ** ಕೇಹಿಚಿ ಅವಯವೇಹಿ **ನ್ಯೂನಮಪಿ** ಊನಮಪಿ, **ನಿ**ಸದ್ದೋತ್ರತಬ್ಭಾವೇ। ಕಬ್ಬಂ ನ ದುಸ್ಸತಿ, ತಂ ಪನ ಅದುಸ್ಸನಂ **ಬನ್ಧಙ್ಗಸಮ್ಪದಾ** ರಚಿತಪುರವಣ್ಣನಾದಿಅಙ್ಗಸಮ್ಪದಾ **ತಞ್ಞೂ** ಕಬ್ಬಞ್ಞೂ ಜನೇ **ಕಾಮಂ** ಇಚ್ಛಾನುರೂಪಂ **ಚೇ ಆರಾಧಯನ್ತಿ,** ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಭವತಿ। ಪುನಪಿ ನಾಯಕವಣ್ಣನಾಸು ಸಪಕ್ಖನಾಯಕಂ ವಣ್ಣೇತ್ವಾ ತೇನ ನಿರಾಕರಣಭಾವಮ್ಪಿ। ನೋ ಚೇ, ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಂ ವಣ್ಣೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ನಾಯಕೇನ ತಸ್ಸಾಭಿಭವನಮ್ಪಿ ವಣ್ಣೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

> "ಗುಣತೋ ಪರಮಂ ವತ್ವಾ, ನಾಯಕಂ ತೇನ ಸತ್ತುನೋ।
> ನಿರಾಕರಣಮಿಚ್ಛೇಸ, ಮಗ್ಗೋ ಪಕತಿಸುನ್ದರೋ॥
>
> ವಂಸವೀರಸುತಾದೀನಿ, ವಣ್ಣಯಿತ್ವಾ ರಿಪುಸ್ಸಪಿ।
> ತಜ್ಜಯಾ ನಾಯಕುಕ್ಕಂಸ-ಕಥನಞ್ಚ ಸುಖೇತಿ ನೋ"ತಿ॥

೮. **ಬನ್ಧೋ ಚ ನಾಮ ಸದ್ದತ್ಥಾ, ಸಹಿತಾ ದೋಸವಜ್ಜಿತಾ।**
ಪಜ್ಜಗಜ್ಜವಿಮಿಸ್ಸಾನಂ, ಭೇದೇನಾ'ಯಂ ತಿಧಾ ಭವೇ॥

೮. ಏವಮೇತೇಹಿ ಸೋತುಜನಸಮುಸ್ಸಾಹನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಕತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತಬನ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಬನ್ಧಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ ಕತ್ತುಮಾರಭತೇ **"ಬನ್ಧೋ ಚಾ"**ತಿಆದಿ। **ದೋಸವಜ್ಜಿತಾ** ದೋಸೇಹಿ ಸದ್ದನಿಸ್ಸಿತೇಹಿ, ಅತ್ಥನಿಸ್ಸಿತೇಹಿ ಚ ವಿರೋಧೇಹಿ ವಜ್ಜಿತಾ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಾ, ತೇ ವಾ ವಜ್ಜಿತಾ ಯೇಹಿ, ಸದ್ದತ್ಥಾ **ಸಹಿತಾ** ಏಕೀಭೂತಾ। ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಾ ಯೇಹಿ ತೇ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಸಹಿತಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಸಹಿತಾನಂ ಭಾವೋ ಸಹದಯಹಿಲಾದಕಾರಣಂ ಸಾಧ್ಯಂ ಸಾಹಿಚ್ಚಂ। ಇತಿ ದೋಸವಜ್ಜಿತೇ ಸಹಿತೇ ಸದ್ದತ್ಥೇ ಪಸಿದ್ಧಭಾವೇನ ಅನುವದಿತ್ವಾ **ಬನ್ಧೋ ನಾಮ** ಸಭಾವವುತ್ತಿವಙ್ಕವುತ್ತಿಅಲಙ್ಕಾರವುತ್ತಿವಸೇನ ತಿವಿಧೋಪೀತಿ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧಂ ಬನ್ಧಸರೀರಂ ವಿಧೀಯತೇ ಯಥಾ "ಯೋ ಕುಣ್ಡಲೀ, ಸೋ ದೇವದತ್ತೋ"ತಿ। **ಚ**ಸದ್ದೋವತ್ತಬ್ಬನ್ತರಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಚಯೋ, ಕಿಞ್ಚೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತತ್ಥ ಜಾತಿಗುಣಕ್ರಿಯಾದಬ್ಬಲಕ್ಖಣೋ ಸದ್ದಾನಮತ್ಥೋ ಮುಖ್ಯೋ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಹೋತಿ। ಮುಖ್ಯಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಚತುಬ್ಬಿಧತ್ತಾ ತಿವಿಧೇಸು ಸದ್ದೇಸು ತಬ್ಬಾಚಕೋ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಹೋತಿ ಜಾತಿಸದ್ದೋ ಗುಣಸದ್ದೋ ಕ್ರಿಯಾಸದ್ದೋ ದಬ್ಬಸದ್ದೋತಿ। ತಿವಿಧೋ ಹಿ ಸದ್ದೋ ವಾಚಕೋ ಲಕ್ಖಣಿಕೋ ಬ್ಯಞ್ಜಕೋತಿ ಬ್ಯಾಪಾರಭೇದೇನ। ಬ್ಯಾಪಾರೋ ಚ ನಾಮ ಸದ್ದಸ್ಸ'ತ್ಥಪ್ಪತೀತಿಕಾರಿತ್ತಮೇವ। ಸೋ ಹಿ ತಿವಿಧೋ ಮುಖ್ಯೋ ಲಕ್ಖಣೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಭಾವೋ ಚೇತಿ। ತತ್ಥ ಜಾತ್ಯಾದಿನಿರನ್ತರತ್ಥವಿಸಯೋ ಸದ್ದಬ್ಯಾಪಾರೋ ಮುಖ್ಯೋ। ಸೋಯೇವ ಅಭಿಧಾತಿ ಉಚ್ಚತೇ। ತಂಬ್ಯಾಪಾರವಾ ಅಬ್ಯವಹಿತಜಾತ್ಯಾದಿಸಕೇಹಿ ತಮತ್ಥಂ ಮುಖ್ಯಭಾವೇನ ಯೋ ವದತಿ ಗೋಆದಿಕೋ, ಸೋ ವಾಚಕೋ। ಸದ್ದನ್ತರತ್ಥವಿಸಯನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ ಸದ್ದಬ್ಯಾಪಾರೋ ಲಕ್ಖಣೋ। ಸಾ ದುವಿಧಾ ಸುದ್ಧಾ, ಉಪಚಾರಮಿಸ್ಸಾ ಚೇತಿ। ತತ್ಥ ಸುದ್ಧಾ ಯಥಾ "ಗೋ ಮುಚ್ಚತು, ಮಞ್ಚಾ ಉಗ್ಘೋಸೇನ್ತಿ, ಗಙ್ಗಾಯಂ ಘೋಸೋ"ತಿ। ಏತ್ಥ **ಗೋ**ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸನಂ ಗೋತ್ತಸಾಮಞ್ಞಮೇವೋಚ್ಚತೇ, ನ ತು ಗೋಬ್ಯತ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

"ವಿಸೇಸ್ಯಂನಾಭಿಧಾ ಗಚ್ಛೇ, ಖೀಣಸತ್ತಿ ವಿಸೇಸನೇ"ತಿ [ಕಾಬ್ಯಪ್ಪಕಾಸೇ ದುತಿಯಉಲ್ಲಾಸೇ ಆಗತನ್ಯಾಯೋ'ಯಂ]।

ಸಾಮಞ್ಞಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪಕತ್ತಾ, ಅಸರೀರತ್ತಾ ಚ। ತತ್ಥ ಬನ್ಧನಮೋಚನಾನಿ ನ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ಅತ್ತನೋ ನಿಸ್ಸಯಭೂತಾ ಗೋಬ್ಯತ್ತಿ ಆಕಡ್ಢೀಯತೇ, ತಥಾ ಮಞ್ಚಾನಮುಗ್ಘೋಸನಂ ನ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಅತ್ತನೋ ಉಗ್ಘೋಸನಕ್ರಿಯಾಸಿದ್ಧ್ಯತ್ಥಂ ಮಞ್ಚಸಮಙ್ಗಿನೋ ಪುರಿಸಾ ಆಕಡ್ಢೀಯನ್ತಿ। ತಥಾ ಗಙ್ಗಾಸದ್ದವಾಚ್ಚಸ್ಸ ಜಲಪ್ಪವಾಹಸ್ಸ ಘೋಸಪ್ಪತ್ಯಾಕರತಾ ನ ಸಮ್ಭವತೀತಿ **ಗಙ್ಗಾ**ಸದ್ದೋ ಅತ್ತನೋಭಿಧೇಯ್ಯಸ್ಸೋದಕಪ್ಪವಾಹಸ್ಸ ನಿಕಟಂ ತಟಂ ಲಕ್ಖೇತಿ। ಉಪಚಾರಸ್ಸಾನೇಕಪ್ಪಕಾರತ್ತಾ ಉಪಚಾರಮಿಸ್ಸಾ ಲಕ್ಖಣಾಪ್ಯನೇಕಧಾ ಸಿಯಾ। ಯಥಾ ಕತ್ಥಚಿ ಕಾರಣೇ ಕಾರಿಯಮುಪಚರಿಯತೇ, ಯಥಾ "ಆಯು ಘತ"ನ್ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಕಾರಣಕಾರಿಯಾನಮಭೇದೋ ಯಥಾ "ಆಯುಯೇವೇದ"ನ್ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಉಪಮಾನೇ ಉಪಮೇಯ್ಯಮುಪಚರೀಯತೇ, ಯಥಾ "ಗೋ ಬಾಹಿಕೋ"ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಅಭೇದೋ ತೇಸಂ, ಯಥಾ "ಗೋಯೇವಾಯ"ನ್ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ತದಾಧಾರತಾಯ [ತದತ್ಥತಾಯ (ಕ॰)] ತಂಬ್ಯಪದೇಸೋ, ಯಥಾ "ಪದೀಪಟ್ಠಾ ಕಪಲ್ಲಿಕಾ ಪದೀಪೋ"ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ತಂಕಮ್ಮಸಮ್ಬನ್ಧಾ ತಂಬ್ಯಪದೇಸೋ, ಯಥಾ "ಅವಡ್ಢಕೀಪಿ ವಡ್ಢಕೀ ಅಯ"ನ್ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಸಂಸಾಮಿಸಮ್ಬನ್ಧಾ, ಯಥಾ "ರಾಜಸಮ್ಬನ್ಧೀ ಪುರಿಸೋ ರಾಜಾಯ"ನ್ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಅವಯವೇ ಸಮುದಾಯಬ್ಯಪದೇಸೋ, ಯಥಾ "ಪಟೇಕದೇಸೇ ಪಟಸದ್ದೋ" ಇಚ್ಚಾದಿ।

ಲಕ್ಖಣಾಯ ನಿಸ್ಸಯೋ ಸದ್ದೋ ಲಕ್ಖಣಿಕೋ। ಬ್ಯಞ್ಜನಸಭಾವೋ ಪನ ಪರಪರಿಯಾಯೋ ಸದ್ದಸ್ಸ ತತಿಯೋ ಬ್ಯಾಪಾರೋ। ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯೋ ಸದ್ದೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಕೋ। ಇಚ್ಚೇತಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸದ್ದಾನಂ ವಸೇನ ಅತ್ಥೋಪಿ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ ವಾಚ್ಚೋ ಲಕ್ಖಣಿಯೋ ಬ್ಯಙ್ಗ್ಯೋತಿ। ತತ್ಥ ಬ್ಯಙ್ಗ್ಯೋಯೇವತ್ಥೋ ಬನ್ಧಸತ್ತಾ ವುಚ್ಚತೇ। ತೇನೇವ ಪಧಾನಬ್ಯಙ್ಗ್ಯೋ ಬನ್ಧೋ ಉತ್ತಮೋ, ಅಪಧಾನಬ್ಯಙ್ಗ್ಯೋ ಮಜ್ಝಿಮೋ, ಅಬ್ಯಙ್ಗ್ಯೋ ಅಧಮೋ, ಬ್ಯಙ್ಗ್ಯೇನ ವಿನಾ ಬನ್ಧೋ ನಿಜ್ಜೀವೋ ಸಿಯಾತಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾನಂ ಪವತ್ತಿ, ಸಭಾವವುತ್ತಿ ಬನ್ಧೋಪಿ ತು ನಿಜ್ಜೀವೋತಿ ನಾಸಙ್ಕನೀಯೋ। ಯಸ್ಮಾ ಕವೀನಂ ಲೋಕವೋಹಾರಕೋಸಲ್ಲಂ ಸಭಾವವುತ್ತಿಯೇವ ಗಮೇತಿ। ಯೋ ಹಿ ಸಕಲಲೋಕಟ್ಠಿತಿಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ಸೋ ಕವಿಯೇವ ನ ಹೋತೀತಿ।

ಅಥೇತ್ಥ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಂ ತಾದಿಸಜನಾವಬೋಧತ್ಥಂ ಸಮುದಾಹರಿಸ್ಸಾಮ "**ಮುನಿನ್ದವದನಮ್ಭೋಜೇ**"ತ್ಯಾದಿ। ಏತ್ಥ **ವಾಣೀ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ ವಾಚ್ಚತ್ಥೋ। ವಾಣೀ ನಾಮ ಚೇತನಾ, ತಸ್ಸಂ ಯಾವ ದೇವತತ್ತಂ ನಾರೋಪ್ಯತೇ, ತಾವ ತಪ್ಪತೀ ಅತ್ತನೋ ಮನೋಸಮ್ಪೀಣನಆಸೀಸನಾ ನ ಸಂಗಚ್ಛತೀತಿ ವಾಕ್ಯಸಾಮತ್ಥಿಯಾಯೇವ ವಾಣಿಯಂ ಸಾಯಮೋಚಿತ್ಯಭೇದೇನ **ದೇವತಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಆರೋಪಿತೋತ್ಥೋ ಲಕ್ಖಣಿಯೋ। ತಥಾ **ವದನ**ಸದ್ದಸ್ಸಾಪಿ ಮುಖಂ ವಾಚ್ಚತ್ಥೋ। **ಅಮ್ಭೋಜ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮಾರೋಪಿತೋತ್ಥೋ ಲಕ್ಖಣಿಯೋ। ಮನೋಸಮ್ಪೀಣನಸ್ಸ ತು ಅಞ್ಞಥಾ ಅನುಪಪತ್ತಿಯಾ ಪಸ್ಸದ್ಧ್ಯಾ ದಿಕ್ಕಮೇನ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧಸಮ್ಭವಾ ಅನಾಯಾಸೇನ ವಿಚಿತ್ತಾನೇಕಸದ್ದತ್ಥಪಟಿಭಾನೇನ ಗನ್ಥಪರಿಸಮತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾ ಯಥಿಚ್ಛಿತತ್ಥನಿಪ್ಫತ್ತಿ ಹೋತೇವ, ಅಯಂ ಬ್ಯಙ್ಗ್ಯತ್ಥೋ। ತಬ್ಬಾಚಕಾ ಸದ್ದಾ ವಾಚಕಲಕ್ಖಣಿಕಬ್ಯಞ್ಜಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸದ್ದತ್ಥವಿಚಾರೋ ಗನ್ತಬ್ಬೋ।

ತಮೇವಂ ಯಥಾವುತ್ತಬನ್ಧಸರೀರಂ ಕತಿವಿಧಮಿಚ್ಚಾಹ "**ಪಜ್ಜೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಅಯಂ** ಯಥಾವುತ್ತೋ **ಬನ್ಧೋ** ಬನ್ಧಸರೀರಂ **ತಿಧಾ ಭವೇ** ತಿಪ್ಪಕಾರೇನ ಸಿಯಾ, ನಾಧಿಕಂ ನಾಪ್ಪೂನಂ। ಕಥಂ? **ಪಜ್ಜಗಜ್ಜವಿಮಿಸ್ಸಾನಂ ಭೇದೇನ** ಪಜ್ಜಸಭಾವಾದೀನಂ ವಿಸೇಸೇನ ತಿಧಾ ಭವೇತಿ ಪಕತಂ। ತತ್ಥ **ಪಜ್ಜಂ** ನಾಮ ಅಮ್ಹೇಹಿಯೇವ ವಿರಚಿತವುತ್ತೋದಯಾಖ್ಯೇ ಛನ್ದಸಿ ನಿರೂಪಿತಾ ವುತ್ತಜಾತಿಪ್ಪಭೇದಾ ಚತುಪ್ಪದಿಕತ್ತಾ ನಿರೂಪಿತೋ ಮುತ್ತಕಾದಿಪಿ ವುತ್ತಜಾತಿಪ್ಪಕಾರೋಯೇವ। ತೇನೇವೇತ್ಥ ತೇಸಮುದಸ್ಸನಂ। ತೇಸು ಏಕಗಾಥಾ ನಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಸಪ್ಪಧಾನಾ ಗಾಥನ್ತರಾನಿರಪೇಕ್ಖಾ **ಮುತ್ತಕಂ,** ಏಕಕ್ರಿಯಾದಾನೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಾಪೇಕ್ಖಾ ನಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅನಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಗಾಥಾ **ಕುಲಕಂ,** ನಾನಾಭಿತ್ತಿಯೋ ಭಿನ್ನಕಿರಿಯೋ ಸಪ್ಪಧಾನಾ ಗಾಥಾ ಕೋಸೋ ವಿಯ ಠಪಿತಾ **ಕೋಸೋ,** ಏಕಭಿತ್ತಿಪದೋಸಾದಿಕಂ ವಣ್ಣೇತುಂ ಸಮುದಾಯೇನ ಪವತ್ತಾ ಭಿನ್ನಕ್ರಿಯಾ ಗಾಥಾ **ಸಙ್ಘಾತೋ,** ಸೋಪಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಪಜ್ಜಪ್ಪಕಾರೋ ಯಥಾವುತ್ತಸಗ್ಗಬನ್ಧೋವಾತಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಂ। **ಗಜ್ಜಂ** ನಾಮ ಪಾದಸನ್ನಿಟ್ಠಾನರಹಿತೋ ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತತ್ಯಾದ್ಯನ್ತಪ್ಪಬನ್ಧೋ। ತಸ್ಸ ತು ದ್ವೇ ಪಕಾರಾ ಆಖ್ಯಾಯಿಕಾ, ಕಥಾತಿ। **ವಿಮಿಸ್ಸಂ** ಪಜ್ಜಗಜ್ಜಮಯಂ ನಾಟಕಪ್ಪಕರಣಾದಿ, ಚಮ್ಪೂ ಜಾತಕಮಾಲಾದಿಕಾ ಚ।

೮. ಇದಾನಿ ಸಞ್ಞಾನನಾಭಿಲಾಸೀನಂ ಅಲಙ್ಕಾರನಿಸ್ಸಿತಂ ಬನ್ಧಸರೀರಂ, ಸೋವ ಬನ್ಧೋತಿ ಅಧಿಕತಂ, "ಯೋ ಕುಣ್ಡಲೀ, ಸೋ ದೇವದತ್ತೋ"ತಿ ಪಸಿದ್ಧಕುಣ್ಡಲಿತ್ತಾನುವಾದೇನ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧಸ್ಸ ದೇವದತ್ತತ್ತವಿಧಾನಂ ವಿಯ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಬನ್ಧೋ**"ಚ್ಚಾದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಬನ್ಧೋ ನಾಮ ಚ** ಬನ್ಧನಂ ಪನ। **ದೋಸವಜ್ಜಿತಾ** ಸದ್ದತ್ಥನಿಸ್ಸಿತದೋಸೇಹಿ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಾ, ತೇ ವಾ ವಜ್ಜಿತಾ ಏತೇಹಿ ತಾದಿಸಾ। **ಸಹಿತಾ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನುರೂಪತ್ಥೇನ ಸಹಭಾವಂ ಗತಾ। **ಸದ್ದತ್ಥಾ** ಸದ್ದೋ, ಅತ್ಥೋ ಚ। ಏವಂಪಕಾರೇಹಿ ತು ಈದಿಸಸದ್ದತ್ಥಾನಂ ವಿಞ್ಞೂನಂ ತುಟ್ಠಿಜನಕಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನುರೂಪಗುಣಸಹಿತಾನಂ ಭಾವೋತಿ ವಚನತ್ಥೇನ "ಸಾಹಿಚ್ಚ"ಮಿತಿ ವದನ್ತಿ। **ಸದ್ದತ್ಥಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸದ್ದತ್ಥಾನಂ ಕಿಂ ನಾನಾಕರಣನ್ತಿ? ಸದ್ದೋ ಪನ ಅತ್ಥಪ್ಪತೀತಿಯಂ ಅತ್ತನೋ ಮುಖ್ಯಬ್ಯಾಪಾರಂ ಲಕ್ಖಣಬ್ಯಾಪಾರಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಭಾವಬ್ಯಾಪಾರಞ್ಚೇತಿ ತಿವಿಧಂ ಬ್ಯಾಪಾರಭೇದೇನ। ಕಮತೋ ವಾಚಕೋ ಲಕ್ಖಣಿಕೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಕೋ ಚೇತಿ ತಿವಿಧೋ। ತಥಾ ಅತ್ಥೋಪಿ ವಾಚ್ಚೋ ಲಕ್ಖಣಿಯೋ ಬ್ಯಙ್ಗ್ಯೋ ಚೇಭಿ ತಿವಿಧೋ। ಅತ್ರ ತು ವಾಚಕೋ ಸದ್ದೋ ಅತ್ತನಾ ದೀಪೇತಬ್ಬಮುಖ್ಯತ್ಥಸ್ಸ ಜಾತಿಗುಣಕ್ರಿಯಾದಬ್ಬಭೇದೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧತ್ತಾ ಸಯಮ್ಪಿ ಜಾತಿಗುಣಕ್ರಿಯಾದಬ್ಬಸದ್ದವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ। ವಾಚಕಸದ್ದಸ್ಸ ಮುಖ್ಯಬ್ಯಾಪಾರೋ "ಅಭಿಧಾ"ತಿ ಚ ವೋಹರೀಯತಿ। ಸೋ ಮುಖ್ಯಬ್ಯಾಪಾರೋ ಜಾತ್ಯಾದೀಹಿ ಅಬ್ಯವಹಿತತ್ಥೇವ ವತ್ತತೇ। ತಥಾ ಹಿ "ಗೋ ನೀಲಂ ಪಾಚಕೋ ವಿಸಾಣಿ"ಚ್ಚಾದೋ ಗೋಆದಿಸದ್ದಾನಂ ಮುಖ್ಯಬ್ಯಾಪಾರೋ ಗೋಪಿಣ್ಡನೀಲಪಟಪಾಚಕಕತ್ತುಸಿಙ್ಗೀತಿ ದಬ್ಬಾನಂ ವಿಸೇಸನಭೂತಜಾತಿಗುಣಕ್ರಿಯಾದಬ್ಬೇಸ್ವೇವ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಪನ ಜಾತ್ಯಾದೀನಂ ನಿಸ್ಸಯಭೂತಗೋಪಿಣ್ಡಾದೀಸೂತಿ। ವುತ್ತಂ ಹಿ-

"ವಿಸೇಸ್ಯಂ ನಾಭಿಧಾ ಗಚ್ಛೇ, ಖೀಣಸತ್ತಿ ವಿಸೇಸನೇ"ತಿ [ಕಾಬ್ಯಪ್ಪಕಾಸೇ ದುತಿಯಉಲ್ಲಾಸೇ ಆಗತನ್ಯಾಯೋ'ಯಂ]।

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ವಿಸೇಸನೇ** ವಿಸೇಸನಭೂತಜಾತ್ಯಾದಿಮ್ಹಿ **ಖೀಣಸತ್ತಿ** ಖೀಣಬ್ಯಾಪಾರವತೀ **ಅಭಿಧಾ** ಮುಖ್ಯಬ್ಯಾಪಾರೋವ **ವಿಸೇಸ್ಯಂ** ದಬ್ಬಂ **ನ ಗಚ್ಛೇ** ನ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ।

ಜಾತ್ಯಾದೀನಂ ನಿಸ್ಸಯಗೋಪಿಣ್ಡಾದಿಕಂ ಅಭಿಧಾ ನ ವದತಿ ಚೇ, ಏವಞ್ಚ ಸತಿ "ಗೋ ಗಚ್ಛತಿ, ನೀಲಂ ನಿವಾಸೇತಿ, ಪಾಚಕೋ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಸಿಙ್ಗೀ ಧಾವತಿ"ಚ್ಚಾದೀಸು ಜಾತ್ಯಾದಿವಿಸಿಟ್ಠಗೋಪಿಣ್ಡಾದೀನಂ ಗೋಆದಿಸದ್ದಸ್ಸ ಕಥಂ ವಾಚಕತ್ತಂ ಯುಜ್ಜತೀತಿ? ದಬ್ಬಾಧೀನಜಾತಿಗುಣಾದೀಸು ವುತ್ತೇಸು ತಬ್ಬಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ದಬ್ಬಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯತೋ ವಾಚಕತ್ತಾ। ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ಸುದ್ಧಲಕ್ಖಣಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸೇವ ವಿಸಯೋ। ಲಕ್ಖಣಬ್ಯಾಪಾರೋಪಿ ಸುದ್ಧೋ ಉಪಚಾರಮಿಸ್ಸೋತಿ ದುವಿಧೋ। ತತ್ಥ ಸುದ್ಧೋ ಲಕ್ಖಣಬ್ಯಾಪಾರೋ ಜಾತ್ಯಾದಿವಜ್ಜಿತತ್ಥವಿಸಯೋ। ತಥಾ ಹಿ "ಗೋ ಗಚ್ಛತಿ, ನೀಲಂ ನಿವಾಸೇತಿ, ಪಾಚಕೋ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಸಿಙ್ಗೀ ಧಾವತಿ, ಮಞ್ಚಾ ಉಗ್ಘೋಸೇನ್ತಿ, ಗಙ್ಗಾಯಂ ಘೋಸೋ"ತ್ಯಾದೀಸು ಜಾತಿಗುಣಕ್ರಿಯಾಸಿಙ್ಗದಬ್ಬಮಞ್ಚಗಙ್ಗಾದೀನಂ ಗಮನಾದೀಹಿ ಯೋಗಾಸಮ್ಭವತೋ ಜಾತಿಗುಣಾದಯೋ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಗಮನನಿವಾಸನಆಗಮನಧಾವನಉಗ್ಘೋಸನಘೋಸಾದೀನಂ ನಿಸ್ಸಯಭೂತಗೋಪಿಣ್ಡಾದಯೋ ಪರಾಮಸತಿ।

ಮಿಸ್ಸೋ ತು ಉಪಚಾರಭೇದೇನ ಬಹುವಿಧೋ। ತಥಾ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಕಾರಣೇ ಕಾರಿಯಮುಪಚರೀಯತೇ, ಯಥಾ "ಆಯುಘತ"ನ್ತಿ, ಏತ್ಥ ಆಯುವಡ್ಢನಕಾರಣಭೂತೇ ಘತೇ ಕಾರಿಯಭೂತಆಯುನೋ ವೋಹಾರೋ ಆರೋಪಿತೋ ಹೋತಿ। ಉಪರಿಪಿ ಉಪಚಾರೋ ಯಥಾಯೋಗಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಅತಂಸಭಾವೇ ಹಿ ತಂಸಭಾವಾರೋಪನಂ ಉಪಚಾರೋ। ಕತ್ಥಚಿ ಕಾರಣಕಾರಿಯಾನಮಭೇದೋ, ಯಥಾ "ಆಯುಯೇವ ಘತ"ನ್ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಉಪಮೇಯ್ಯುಉಪಮಾನೋಪಚಾರೋ, ಯಥಾ "ಗೋ ಬಾಹಿಕೋ"ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಉಪಮಾನಉಪಮೇಯ್ಯಾನಮಭೇದೋ, ಯಥಾ "ಗೋಯೇವಾಯಂ ಬಾಹಿಕೋ"ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ತದಾಧಾರತಾಯ ತದೂಪಚಾರೋ, ಯಥಾ "ಪದೀಪಟ್ಠಾ ಕಪಲ್ಲಿಕಾ ಪದೀಪೋ"ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಕ್ರಿಯಾಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ತಂಬ್ಯಪದೇಸೋ, ಯಥಾ "ಅವಡ್ಢಕೀಪಿ ವಡ್ಢಕೀ ಅಯ"ನ್ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಸಂಸಾಮಿಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ತಂಬ್ಯಪದೇಸೋ, ಯಥಾ "ರಾಜವಲ್ಲಭೋಪಿ ರಾಜಾ ಅಯ"ನ್ತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಅವಯವೇ ಸಮುದಾಯಬ್ಯಪದೇಸೋ, ಯಥಾ "ಪಟೋ ದಡ್ಢೋ"ತಿ। ಇಮಿನಾ ಮುಖೇನ ಉಪಚಾರಭೇದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಬ್ಯಞ್ಜನಸಭಾವಬ್ಯಾಪಾರೋ ಏವ "ಧನ"ನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ತತಿಯಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ವಿಸಯೋ ತಾದಿಸವಾಕ್ಯಮೇವ ವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥ ಬ್ಯಙ್ಗ್ಯತ್ಥಂ ಬನ್ಧಸ್ಸ ಜೀವಿತಮಿತಿ ಚ, ಬ್ಯಙ್ಗ್ಯತ್ಥಪಧಾನಂ ಬನ್ಧಮುತ್ತಮನ್ತಿ ಚ, ಬ್ಯಙ್ಗ್ಯತ್ಥಪಧಾನರಹಿತಂ ಮಜ್ಝಿಮನ್ತಿ ಚ, ಅಬ್ಯಙ್ಗ್ಯಬನ್ಧಂ ಅಧಮಮಿತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। ಹೋನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ -

ಅತ್ಥಪ್ಪತೀತಿಯಂ ಸದ್ದ-ಬ್ಯಾಪಾರೋ ತಿವಿಧೋ ಭವೇ।
ಮುಖ್ಯೋ ಲಕ್ಖಣಬ್ಯಞ್ಜನ-ಸಭಾವೋ ಚಾತಿ ಏತ್ಥ ತು॥

ಅಭಿಧಾಪರಪರಿಯಾಯೋ, ಬ್ಯಾಪಾರೋ ಪಠಮೋ ಭವೇ।
ಧನನ್ತಾಪರಪರಿಯಾಯೋ, ಬ್ಯಾಪಾರೋ ತತಿಯೋ ಪುನ॥

ಮುಖ್ಯೋ ನಿರನ್ತರತ್ಥೇಸು, ಲಕ್ಖಣಾ ತು ತಿರೋಹಿತೇ।
ಅತ್ಥೇ'ತರೋ ತು ವಾಕ್ಯಸ್ಸ, ಅತ್ಥೇಯೇವ ಪವತ್ತತಿ॥

ಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ಪಭೇದೇನ, ತಿಧಾ ಸದ್ದೋಪಿ ವಾಚಕೋ।
ಲಕ್ಖಣಿಕೋ ಬ್ಯಞ್ಜಕೋತಿ, ತದತ್ಥೋಪಿ ತಿಧಾ ಮತೋ॥

ವಾಚ್ಯೋ ಲಕ್ಖಣಿಯೋ ಬ್ಯಙ್ಗ್ಯೋ-ಚ್ಚೇವಂ ಸದ್ದೇಸು ವಾಚಕೋ।
ಜಾತಿಗುಣಕ್ರಿಯಾದಬ್ಬ-ಭೇದೇನ ಸೋ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ॥

ವಾಚ್ಚತ್ಥಸ್ಸ ಚತುದ್ಧಾವ, ಭಿನ್ನತ್ತಾ ಜಾತಿಆದಿತೋ।
ಜಾತ್ಯಾದೀನಂ ಪಭೇದೇನ, ತಥಾ ಲಕ್ಖಣಿಕೋ ಮತೋ॥

ಉಪಚಾರಬಹುತ್ತೇನ, ಭೇದೇ ಸತಿಪಿ ತಸ್ಸ ತು।
ಬ್ಯಞ್ಜಕೋ ತು ಅನಞ್ಞತ್ತಾ, ವಿಸುಂ ತೇಹಿ ನ ವುಚ್ಚತೀತಿ॥

ಲಕ್ಖಣತೋ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ - "ಮುನಿನ್ದವದನಮ್ಭೋಜೇ" ತ್ಯಾದಿಗಾಥಾಯಂ **ವದನ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಮುಖತ್ಥೋ ವಾಚ್ಚತ್ಥೋ, ಆರೋಪಿತಅಮ್ಭೋಜತ್ಥೋ ಲಕ್ಖಣಿಯತ್ಥೋ। **ಅಮ್ಭೋಜ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಪದುಮತ್ಥೋ ವಾಚ್ಚತ್ಥೋ, ಉಪಚರಿತಮುಖತ್ಥೋ ಲಕ್ಖಣಿಯತ್ಥೋ। **ವಾಣೀ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ ವಾಚ್ಚತ್ಥೋ, ಆರೋಪಿತದೇವತಾಅತ್ಥೋ ಲಕ್ಖಣಿಯತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಆಸೀಸನಾ ನಾಮ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯತಾ, ತತೋ ಇಧ ಅಭಿಮತತ್ಥಬಾಧಕಾಕುಸಲನಿವಾರಣಞ್ಚ ಕುಸಲಾನಮನುಬಲಪ್ಪದಾನಞ್ಚ ತತೋ ಕಾಯಚಿತ್ತಪೀಳಾವಿಗಮೋ ಚ ತತೋ ಸುಖಪ್ಪಟಿಲಾಭೋ ಚ ತತೋ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಾನಞ್ಚ ತತೋಯೇವ

ಅನೇಕವಿಧತ್ಥಾವಬೋಧೋ ಚ ತತೋ ಅಭಿಮತಗನ್ಥಪರಿಸಮತ್ತಿ ಚ ಭವತೀತ್ಯಯಂ ವಾಕ್ಯಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಲದ್ಧತ್ಥೋ ಬ್ಯಙ್ಗ್ಯತ್ಥೋ। ತಂತಂಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಕಾ ಸದ್ದಾ ವಾಚಕಲಕ್ಖಣಿಕಬ್ಯಞ್ಜನಕಾ ನಾಮ ಭವನ್ತಿ। ಏವಂ ಸದ್ದಸದ್ದತ್ಥವಿಚಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇದಾನಿ ಪಕಾಸಿತಬನ್ಧಸ್ಸ ಭೇದಂ ವದತಿ "**ಪಜ್ಜಾ**"ದಿನಾ। **ಅಯಂ** ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೋ ಬನ್ಧೋ **ಪಜ್ಜಗಜ್ಜವಿಮಿಸ್ಸಾನಂ ಭೇದೇನ** ಗಾಥಾಚುಣ್ಣಿಯತದುಭಯಮಿಸ್ಸಾನಂ ವಸೇನ ತಿಧಾ ಭವೇ। ಸದ್ದೋ ಚ ಅತ್ಥೋ ಚೇತಿ ಚ, ಸಹಭಾವಂ ಇತಾ ಪತ್ತಾತಿ ಚ, ದೋಸೇಹಿ ವಜ್ಜಿತಾ, ದೋಸೇ ವಾ ವಜ್ಜಿತಾ ಯೇಹೀತಿ ಚ, ಪಜ್ಜಞ್ಚ ಗಜ್ಜಞ್ಚ ವಿಮಿಸ್ಸಞ್ಚೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಇಹ **ಪಜ್ಜಂ** ನಾಮ ಮುತ್ತಕಕುಲಕಕೋಸಕಸಙ್ಘಾತವಸೇನ ಚತುಪ್ಪಭೇದಂ ಛನ್ದಸಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠವುತ್ತವಿಸೇಸವಿರಚಿತಂ ಚತುಪ್ಪದಿಕಗಾಥಾಬನ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಮುತ್ತಕಂ** ನಾಮ ನಿಟ್ಠಿತತ್ಥಾ ಸಪ್ಪಧಾನಾ ಏಕಾ ಗಾಥಾ, **ಕುಲಕಂ** ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಮನಿಟ್ಠಿತತ್ಥಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಾಪೇಕ್ಖಾ ಏಕಕ್ರಿಯಾದ್ವಾರಿಕಾ ನಾನಾಗಾಥಾ, **ಕೋಸಕೋ** ನಾಮ ನಾನಾವಿಧವಣ್ಣನಾಭೂಮಿಕಾ ಭಿನ್ನಕ್ರಿಯಾದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ಸಪ್ಪಧಾನಾ ಗಾಥಾರಾಸಿ, **ಸಙ್ಘಾತೋ** ನಾಮ ಸಙ್ಖ್ಯಾಕಾಲಾದಿಏಕವಣ್ಣನಾಭೂಮಿನಿಸ್ಸಿತಾ ಭಿನ್ನಕ್ರಿಯಾಸಮುದಾಯೇನ ಪವತ್ತಾ ಗಾಥಾ। **ಗಜ್ಜಂ** ನಾಮ ಅನಿಯತಪದೋ ಆಖ್ಯಾಯಿಕಾಕಥಾವಸೇನ ದ್ವಿಪ್ಪಭೇದೋ ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತತ್ಯಾದ್ಯನ್ತೋ ವಚನಪ್ಪಬನ್ಧೋ। **ಮಿಸ್ಸೋ** ಪನ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಸಂಮಿಸ್ಸೋ ನಾಟಕಪಕರಣಾದಿ ಚ ಜಾತಕಮಾಲಾದಿಚಮ್ಪೂ ಚ।

೬. ನಿಬನ್ಧೋ ಚಾ'ನಿಬನ್ಧೋ ಚ, ಪುನ ದ್ವಿಧಾ ನಿರುಪ್ಪತೇ।
ತಂ ತು ಪಾಪೇನ್ತ್ಯ'ಲಙ್ಕಾರಾ, ವಿನ್ದನೀಯತರತ್ತನಂ॥

೬. ಏವಂ ತಿಪ್ಪಕಾರಂ ಬನ್ಧಸರೀರಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ "**ನಿಬನ್ಧೋಚಾ'ನಿಬನ್ಧೋ ಚ, ಪುನ ದ್ವಿಧಾ ನಿರುಪ್ಪತೇ**" ಇತಿ। **ಪುನ** ಭಿಯ್ಯೋ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಪಜ್ಜಮಯಬನ್ಧೋ ದ್ವಿಧಾ ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರೇನ **ನಿರುಪ್ಪತೇ** ನಿಚ್ಛೀಯತೇ। ಕಥಂ? **ನಿಬನ್ಧೋ ಚ** ತದೇಕದೇಸಭೂತೇಹಿ ಮುತ್ತಕಾದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ಸಗ್ಗಬನ್ಧಾದಿವಸೇನ ಬನ್ಧೋ ಚ **ಅನಿಬನ್ಧೋ ಚ** ಕೇವಲಂ ಮುತ್ತಕವಸೇನಾತಿ ಏವಂ **ದ್ವಿಧಾ ನಿರುಪ್ಪತೇ** ಇತಿ ಪಕತಂ। ನನು ತಸ್ಸೇತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತವಾತಿಮಯಸ್ಸ ಸಕ್ಕಟಂ ಪಾಕತಂ ಅಪಬ್ಭಂಸೋ ಪೇಸಾಚಿಕಂ ಮಿಸ್ಸಞ್ಚೇತಿ ಪಞ್ಚವಿಧತ್ತಂ ವತ್ವಾ "**ಸಕ್ಕಟಂ** ನಾಮ ದೇವತಾಭಾಸಾ। **ಪಾಕತಂ** ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸಕ್ಕಟೇಹಿ ವಣ್ಣಞ್ಞತ್ತಮತ್ತೇನ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಮಹಿನ್ದಸಿನ್ಧವಾದಿ ತಬ್ಭವಂ, ತಸ್ಸಮಂ ಹಿರಿಹರಕಮಲಾದಿ, ಮಹಾರಟ್ಠಾದಿದೇಸಪಸಿದ್ಧಂ ದೇಸೀಯಂ, ತಬ್ಭವಾದೀಹಿ ಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ ಮಿಸ್ಸಂ। ಆಭೀರಾದೀನಂ ವಾಚಾ **ಅಪಬ್ಭಂಸೋ,** ಸೋ ಚ ಪಾಕತಂ ವಿಯ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ, ತಿವಿಧೋ ಚ ನಾಗರಉಪನಾಗರವುದ್ಧಭೇದೇನ। ಪಿಸಾಚಾನಂ ವಚನಂ **ಪೇಸಾಚಿಕಂ**। ಸಬ್ಬೇಸಂ ವಸೇನ ಮಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಸಕ್ಕಟಾದೀನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ "ಸಿಙ್ಗಾರಪ್ಪಧಾನನಚ್ಚಸಙ್ಘಾತಲಾಸ್ಯಾದೀನಂ ಪಟಿಪಾದಕತ್ಥೇನ ಲಾಸ್ಯಾದಿಕಮಭಿನಯಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ **ದಸ್ಸನೀಯಂ,** ಇತರಂ ಕಬ್ಬಂ **ಸವನೀಯ**"ನ್ತಿ ದುವಿಧಂ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಭಾಸಾಭೇದೇನ ವುತ್ತಂ ಪಞ್ಚವಿಧತ್ತಂ, ವಿನಿಯೋಗಭೇದೇನ ವುತ್ತಂ ದುವಿಧತ್ತಞ್ಚ ಇಧ ಕಸ್ಮಾ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ತಥಾಪಿ ತದೇವಮಿಧಾನುಪಯೋಗಿತಾಯ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏವಮಲಙ್ಕಾರಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ಪಠಮಂ ಬನ್ಧಸರೀರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಹಾರಕೇಯೂರಾದಿನಾ ಪುರಿಸಸರೀರಮಿವ ಬನ್ಧಸರೀರಂ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ವಿನ್ದನೀಯತರಂ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ "**ತಂ ತು**" ಇಚ್ಚಾದಿ। **ತು**ಸದ್ದೋ ವಿಸೇಸವಚನಿಚ್ಛಾಯಂ। **ತಂ** ಬನ್ಧಸರೀರಂ **ತು ಅಲಙ್ಕಾರಾ** ಅಲಙ್ಕರಿಯತಿ ತಂ ಬನ್ಧಸರೀರಮೇತೇಹೀತಿ ಪಸಾದಾದಯೋ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಾ, ಸಭಾವವುತ್ಯಾದಯೋ ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾ ಚ **ವಿನ್ದನೀಯತರತ್ತನಂ** ಅತಿಸಯೇನ ವಿನ್ದನೀಯಭಾವಂ ಅಸ್ಸಾದನೀಯಭಾವಂ **ಪಾಪೇನ್ತಿ** ನಯನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಥಾ ನಿದ್ದೋಸಭೂತಾನಂ ಸದ್ದತ್ಥಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನುರೂಪತೋ ಸಹಿತಭಾವೇನ ಪರಮಾಯ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ತಾದಿಸಪುರಿಸಸರೀರಮಿವ ವಿನ್ದನೀಯಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಅಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಪಸಾಧಿತೇ ಸತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ವಿನ್ದನೀಯಂ ಸಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೯. ಪುನಪಿ ತಸ್ಸೇವ ಬನ್ಧಸ್ಸ ಭೇದಂ ಕಥೇತುಂ “**ನಿಬನ್ಧೋ ಚಾ**”ದಿಮಾಹ। ಪುನ **ನಿಬನ್ಧೋ ಚ** ಮುತ್ತಕಾದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ಅವಿನಾಭಾವತೋ ಮಹಾಕಬ್ಬಾದಿಸಭಾವೇನ ನಿರನ್ತರಂ ಕತ್ವಾ ಬನ್ಧೋ ಚ **ಅನಿಬನ್ಧೋ ಚ** ಕೇವಲಂ ಮಹಾಕಬ್ಬಾದಿಸಭಾವೇನ ಮುತ್ತಕತ್ತಾ ಅನಿರನ್ತರಂ ಕತ್ವಾ ಬನ್ಧೋ ಚಾತಿ ಸೋವ ಬನ್ಧೋ ದ್ವಿಧಾ **ನಿರುಪ್ಪತೇ** ನಿಚ್ಛೀಯತೇ। ಪುನಪಿ ಸೋ ಬನ್ಧೋ ಸಕ್ಕಟಪಾಕತಅಪಬ್ಭಂ ಸಪೇಸಾಚಿಕಮಿಸ್ಸಭಾಸಾಭೇದೇನ ಪಞ್ಚವಿಧೋ। ಸಿಙ್ಗಾರಪಧಾನನಚ್ಚಸಙ್ಖಾತಲಾಸ್ಯಾದೀನಂ ದಸ್ಸನಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ತಾದಿಸಂ ನಚ್ಚಂದಸ್ಸನೀಯಂ, ತದಞ್ಞಂ ಕಬ್ಬಂ ಸವನೀಯಮಿತಿ ವಳಞ್ಜನಭೇದತೋ ದುವಿಧೋ ಚ ಹೋತಿ। ಸೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ ಇಹ ನ ಗಹಿತೋ। ತತ್ಥ **ಸಕ್ಕಟಂ** ನಾಮ ದೇವತಾಭಾಸಾ। ತತೋ ಕೇಹಿಚಿ ಅಕ್ಖರೇಹಿ ಭಿನ್ನಂ **ಪಾಕತಂ** ನಾಮ। ತಂ ಪನ ತಬ್ಭವತಸ್ಸಮದೇಸಿಯಮಿಸ್ಸವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಸಕ್ಕಟತೋ ವಣ್ಣಞ್ಞತ್ತಮತ್ತೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ **ತಬ್ಭವಂ** ನಾಮ, ತಂ ಮಹಿನ್ದಸಿನ್ಧವಾದಿ। **ತಸ್ಸಮಂ** ಹಿರಿಹರಕಮಲಾದಿ। ದೇಸೇ ಪಸಿದ್ಧಂ **ದೇಸಿಯಂ**। **ಮಿಸ್ಸಂ** ನಾಮ ತಬ್ಭವಾದೀಹಿ ಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ। **ಅಪಬ್ಭಂಸೋ** ನಾಮ ಗೋಪಾಲಕಾದೀನಂ ವಾಚಾ, ಸೋ ಚ ತಬ್ಭವಾದೀಹಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ, ನಾಗರಉಪನಾಗರವುದ್ಧಭೇದೇನ ತಿವಿಧೋ ಚ ಹೋತಿ। ಪಿಸಾಚಾನಂ ವಚನಂ **ಪೇಸಾಚಿಕಂ**। ತೇಹಿ ಸಕ್ಕಟಾದೀಹಿ ಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ **ಮಿಸ್ಸಂ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ಇದಾನಿ ಈದಿಸಪ್ಪಭೇದವನ್ತಬನ್ಧಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕಾರೇನ ಸೋಭನತ್ತಂ ವತ್ತುಂ “**ತಂ ತು**”ಚ್ಚಾದಿಮಾಹ। **ತಂ ತು** ತಂ ಪನ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಬನ್ಧಸರೀರಂ **ಅಲಙ್ಕಾರಾ** ಪಸಾದಾದಿಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಾ, ಸಭಾವವುತ್ಯಾದಿಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾ ಚ **ವಿನ್ದನೀಯತರತ್ತನಂ** ಅತಿಸಯಪಸಾದನೀಯತ್ತಂ ಪಾಪೇನ್ತಿ। ನಿರನ್ತರಂ ಬನ್ಧೋ **ನಿಬನ್ಧೋ**ತಿ ಚ, ನ ನಿಬನ್ಧೋ **ಅನಿಬನ್ಧೋ**ತಿ ಚ, ಅತಿಸಯೇನ ವಿನ್ದನೀಯೋ ವಿನ್ದನೀಯತರೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ವಿನ್ದನೀಯತರತ್ತನ**ನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೦. **ಅನವಜ್ಜಂ ಮುಖಮ್ಭೋಜ-ಮನವಜ್ಜಾ ಚ ಭಾರತೀ।**
ಅಲಙ್ಕತಾವ ಸೋಭನ್ತೇ, ಕಿಂ ನು'ತೇ ನಿರಲಙ್ಕತಾ?

೧೦. ತಮೇವ ಸಮತ್ಥೇತಿ “**ಅನವಜ್ಜ**” ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅನವಜ್ಜಂ** ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನುರೂಪಾಧಿಕತನೇತ್ತಕಣ್ಣಾದಿಅವಯವೇನ ಪಿಳಕತಿಲಕಕಾಳಕಾದ್ಯನಾಹತಾಯ ಚ ಸುನ್ದರಭಾವತೋ ಅಗರಹಿತಂ **ಮುಖಮ್ಭೋಜಂ** ವದನಾರವಿನ್ದಞ್ಚ ತಥಾ **ಅನವಜ್ಜಾ** ಪದಾದಿದೋಸಾನಭಿಭೂತಾಯ ಸುನ್ದರಭಾವೇನ ಅಗರಹಿತಾ **ಭಾರತೀ** ಚ ವಾಣೀ ಉಪಚಾರತೋ ತಪ್ಪಟಿಪಾದನೀಯೋ ಅತ್ಥೋ ಚಾತಿ **ಏತೇ ಅಲಙ್ಕತಾವ** ಮುಖಂ ತಿಲಕತಾಡಙ್ಕಾದಿನಾಲಙ್ಕಾರೇನ, ಸದ್ದತ್ಥಾ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಪಸಾಧಿತಾ ಸಜ್ಜಿತಾ ಏವ, **ನಿರಲಙ್ಕತಾ** ತಥಾ ಅಪಸಾಧಿತಾ ಅಸಜ್ಜಿತಾ **ಸೋಭನ್ತೇ ಕಿಂ ನು,** ನ ಸೋಭನ್ತೇವಾತಿ ವಿತಕ್ಕೇಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನು**ಇತಿ ವಿತಕ್ಕೇ।

೧೦. ತಮೇವ “**ಅನವಜ್ಜ**” ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ ಸಮತ್ಥೇತಿ। ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದಿಅವಯವಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪಿಳಕತಿಲಕಕಾಳಕಾದಿದೋಸರಹಿತತ್ತಾ ಚ ಅನಿನ್ದಿತಂ **ಮುಖಮ್ಭೋಜಞ್ಚ ಅನವಜ್ಜಾ** ಪದದೋಸವಾಕ್ಯದೋಸಅತ್ಥದೋಸೇಹಿ ಅಮಿಸ್ಸತ್ತಾ ಅಗರಹಿತಾ **ಭಾರತೀ** ವಾಣೀ ಚ ಅಭೇದೋಪಚಾರೇನ ತಪ್ಪಟಿಪಾದನೀಯತ್ಥೋ ಚಾತಿ ಇಮೇ **ಅಲಙ್ಕತಾವ** ಕುಣ್ಡಲತಿಲಕಾದಿಆಭರಣೇಹಿ ಚ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಚ ಸಜ್ಜಿತಾ ಏವ, **ನಿರಲಙ್ಕತಾ** ತೇಹಿ ಅವಿಭೂಸಿತಾ **ಸೋಭನ್ತೇ ಕಿಂ ನು,** ನ ಸೋಭನ್ತೇತಿ ಮಞ್ಞೇ। ನತ್ಥಿ ಅವಜ್ಜಮಸ್ಸಾತಿ ಚ, ಮುಖಮೇವ ಅಮ್ಭೋಜಮಿತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। **ಕಿ**ಮಿತಿ ಪಟಿಸೇಧೇ, **ನು**ಇತಿ ವಿತಕ್ಕೇತಿ।

೧೧. **ವಿನಾ ಗುರೂಪದೇಸಂ ತಂ, ಬಾಲೋ'ಲಙ್ಕತ್ತುಮಿಚ್ಛತಿ।**
ಸಮ್ಪಾಪುಣೇ ನ ವಿಞ್ಞೂಹಿ, ಹಸ್ಸಭಾವಂ ಕಥಂ ನು ಸೋ?

೧೧. ಅಲಙ್ಕರಣಞ್ಚ ತೇಸಂ ವಿನಾ ಗುರೂಪದೇಸೇನ ಕರೋನ್ತೋ ವಿನಾ ಪಹಾಸಂ ನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಮಧಿಗಚ್ಛತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಿಲೇಸಾಲಙ್ಕಾರಮಾಹ “**ವಿನಾ**”ತಿಆದಿ। **ಗುರೂನಂ** ಪಸಾಧನೋಪಾಯೋಪದೇಸಕಾನಂ,

ಅಲಙ್ಕಾರಕಾರಣೋಪಾಯೋಪದೇಸಕಾನಂ ವಾ **ಉಪದೇಸಂ** "ಏತ್ಥ ಏವಂ ಕತೇ ಸೋಭೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಉಪದಿಸನಂ **ವಿನಾ** ಪರಿಚ್ಚಜ್ಜ ಮುಖಸ್ಸ, ಬನ್ಧಸ್ಸ ಚ ಅಲಙ್ಕರಣಾನಭಿಞ್ಞತಾಯ **ಬಾಲೋ** ಅಞ್ಞಾಣಕೋ ಯೋ ಕೋಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ **ತಂ** ಮುಖಂ, ಬನ್ಧಂ ವಾ **ಅಲಙ್ಕತ್ತುಂ** ಅನುರೂಪವಸೇನ ಸಜ್ಜೇತುಂ **ಇಚ್ಛತಿ** ಅಧಿಪ್ಪೇತಿ, **ಸೋ** ತಾದಿಸೋ ಅಞ್ಞಾಣಪುಗ್ಗಲೋ **ವಿಞ್ಞೂಹಿ** ತಬ್ಬಿದೂಹಿ ಪಣ್ಡಿತಜನೇಹಿ **ಹಸ್ಸಭಾವಂ** ಅವಹಾಸಂ **ಕಥಂ** ಕೇನ ಪಕಾರೇನ **ನ ಸಮ್ಪಾಪುಣೇಯ್ಯ**। "ಕಿಮಿದಂ ಅಞ್ಞಾಣಪುರಿಸೇನ ಕರಿಯತೀ"ತಿ ಹಸನ್ತೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನು**ಇತಿ ವಿತಕ್ಕೇ।

೧೧. ಇದಾನಿ ಪದಾದಿದೋಸರಹಿತಬನ್ಧಸರೀರಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಭೂಸನಮಪಿ ಗುರೂಪದೇಸಸಹಿತಮೇವ ಸೇಟ್ಠನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವಿನಾ ಗುರೂಪದೇಸ"** ಮಿಚ್ಚಾದಿಸಿಲೇಸಾಲಙ್ಕಾರಮಾಹ। **ಬಾಲೋ** ಮುಖಾದಿಸರೀರಾಲಙ್ಕಾರೇ, ಬನ್ಧಾಲಙ್ಕಾರೇ ವಾ ಅಸಮತ್ಥೋ ಯೋ ಕೋಚಿ **ಗುರೂಪದೇಸಂ ವಿನಾ** ಸರೀರಾಲಙ್ಕಾರಕರಣಸ್ಸ, ಬನ್ಧಾಲಙ್ಕಾರಕರಣಸ್ಸ ವಾ ಅನುರೂಪೋಪದೇಸಮನ್ತರೇನ **ತಂ** ಸರೀರಂ, ಬನ್ಧಂ ವಾ **ಅಲಙ್ಕತ್ತುಂ** ತಿಲಕತಾಡಙ್ಕಾದೀಹಿ, ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ವಾ ಸಜ್ಜೇತುಂ ಇಚ್ಛತಿ ಚೇ, **ಸೋ ವಿಞ್ಞೂಹಿ** ತದುಭಯಞ್ಞೂಹಿ **ಹಸ್ಸಭಾವಂ** ಅವಹಸಿತಬ್ಬತಂ **ಕಥಂ ನ ಸಮ್ಪಾಪುಣೇ,** ಪಾಪುಣಾತ್ಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ಗುರೂಹಿ ಸಾದರತೋ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಭಾವೋ।

೧೨. **ಗನ್ಥೋಪಿ ಕವಿವಾಚಾನ-ಮಲಙ್ಕಾರಪ್ಪಕಾಸಕೋ।**
ಯಾತಿ ತಬ್ಬಚನೀಯತ್ತಂ, ತಬ್ಬೋಹಾರೂಪಚಾರತೋ॥

೧೨. ನನು ಸದ್ದಗಮ್ಮಾ, ಅತ್ಥಗಮ್ಮಾ ಚ ಅಲಙ್ಕಾರಾತಿ ಗನ್ಥೋ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **"ಗನ್ಥೋಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ಕವಿವಾಚಾನಂ** ಕವಿಪ್ಪಯೋಗಾನಂ ಸಮುದಾಯರೂಪಾನಂ, ಪಟಿಪಾದನೀಯತಾಯ ತಬ್ಬಚನೀಯಾನಞ್ಚ ಅತ್ಥಾನಂ **ಅಲಙ್ಕಾರಪ್ಪಕಾಸಕೋ** ಅಲಙ್ಕಾರಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ವಿಭಾವಿತೋ **ಗನ್ಥೋಪಿ** ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪಸಙ್ಖಾತಂ ಸತ್ಥಮ್ಪಿ **ತಬ್ಬಚನೀಯತ್ತಂ** ತೇನ **ಅಲಙ್ಕಾರ**ಸದ್ದೇನ ವಾಚ್ಚತಂ **ಯಾತಿ** ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ಕಿನ್ತಿ ಆಹ **"ತಬ್ಬೋಹಾರೂಪಚಾರತೋ"**ತಿ। ತಸ್ಸ ಕತವೋಹಾರಸ್ಸ **ಅಲಙ್ಕಾರ**ಸದ್ದಸ್ಸ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಮಣ್ಡನವಿಸೇಸೇ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕಾರವೋಹಾರಸ್ಸ ಉಪಚರಣಂ ಸೋಯಮಿತ್ಯಭೇದೇನ ಪರಿಕಪ್ಪನಂ ಉಪಚಾರೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಪಟಿಪಾದನೀಯಪಟಿಪಾದಕಾನಂ ಅಭೇದವಸೇನ ಕಾರಣೇ ಕಾರೀಯಸ್ಸ ಉಪಚರಿಯತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೧೨. ಇದಾನಿ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಗನ್ಥೋ ಕಥಮಲಙ್ಕಾರೋತಿ ಆಹ **"ಗನ್ಥೋ"**ಚ್ಚಾದಿ। **ಕವಿವಾಚಾನಂ** ಕವೀಹಿ ವುತ್ತವಾಕ್ಯಸಙ್ಖಾತಾನಂ, ಉಪಚಾರತೋ ತಪ್ಪಟಿಪಾದನೀಯಅತ್ಥಸಙ್ಖಾತಾನಞ್ಚ ಕವಿಪ್ಪಯೋಗಾನಂ **ಅಲಙ್ಕಾರಪ್ಪಕಾಸಕೋ** ಸದ್ದತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಪ್ಪಕಾಸಕೋ **ಗನ್ಥೋಅಪಿ** ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪಸಙ್ಖಾತಂ ಸತ್ಥಮ್ಪಿ **ತಬ್ಬೋಹಾರೂಪಚಾರತೋ** ತಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕಾರೋತಿ ಕತವೋಹಾರಸ್ಸ **ಅಲಙ್ಕಾರ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಾರಣೇ ಕಾರೀಯೂಪಚಾರೇನ **ತಬ್ಬಚನೀಯತ್ತಂ** ತೇನ **ಅಲಙ್ಕಾರ**ಸದ್ದೇನ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಯಾತಿ। **ಅಪಿ**ಸದ್ದೋ ಅಲಙ್ಕಾರಮಪೇಕ್ಖತಿ। ಅಲಙ್ಕಾರೇ ಪಕಾಸೇತಿ, ಅಲಙ್ಕಾರಾನಂ ವಾ ಪಕಾಸಕೋತಿ ಚ, ತೇನ ವಚನೀಯೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಏತ್ಥ ಭಾವೋತಿ ವಾಚ್ಚವಾಚಕಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತಸ್ಸ ಸದ್ದಾದಿಅಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ ವೋಹಾರೋತಿ ಚ, ತಬ್ಬೋಹಾರಸ್ಸ **ಅಲಙ್ಕಾರ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಉಪಚಾರೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯನ್ತಿ।

೧೩. **ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾ ಅಲಙ್ಕಾರಾ, ತತ್ಥ ಸದ್ದತ್ಥಭೇದತೋ।**
ಸದ್ದತ್ಥಾ ಬನ್ಧನಾಮಾವ, ತಂಸಜ್ಜಿತತದಾವಲಿ॥

೧೩. ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಅಲಙ್ಕಾರಾನಂ ಪಭೇದಂ, ತಪ್ಪಸಙ್ಗಞ್ಚ ತಂಬನ್ಧಸರೀರಞ್ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಏಕತೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾ"**ದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ತತ್ಥ** ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪಸಙ್ಖಾತೇ ಗನ್ಥೇ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಬನ್ಧಾಲಙ್ಕಾರಾಧಿಕಾರೇ **ಅಲಙ್ಕಾರಾ** ಯಥಾವುತ್ತಾ **ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾ** ಹೋನ್ತಿ। ಕಥಂ? ಸದ್ದಭೇದತೋ, ಅತ್ಥಭೇದತೋ ಚ, ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಾ ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾತಿ

ಅಲಙ್ಕಾರಾ ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇಸಂ ಭೇದೇನ ತೇ ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾ, ತೇ ಸದ್ದಾ, ಅತ್ಥಾ ಚ। "ಬನ್ಧೋ" ಇತಿ ವುತ್ತಂ ನಾಮಂ ಯಸ್ಸಾ ಆವಲಿಯಾ ಸಾ **ಬನ್ಧನಾಮಾ ಏವ। ತಂಸಜ್ಜಿತತದಾವಲಿ** ತೇಹಿ ಅಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಸಜ್ಜಿತಾ ಪಕಾಸಿತಾ ತಂಸಜ್ಜಿತಾ, ತೇಸಂ ಸದ್ದತ್ಥಾನಂ ಆವಲಿ ಸಮುದಾಯಾ, ಮಹಾವಾಕ್ಯಂ, ಅನ್ತರವಾಕ್ಯಂ ವಾ। ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಬನ್ಧೋ ಮಹಾವಾಕ್ಯಂ, ಮುತ್ತಕಾದಯೋವಯವಾ ಅನ್ತರವಾಕ್ಯಾನಿ, ತಂಸಜ್ಜಿತತದಾವಲಿಕಂ ಪಸಿದ್ಧಭಾವೇನ ಅನುವದಿತ್ವಾ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧಾ ಸದ್ದತ್ಥಾ ವಿಧೀಯನ್ತೇ।

೧೩. ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಅಲಙ್ಕಾರಾನಂ ಅವುತ್ತಭೇದಞ್ಚ ತದಾಧಾರಾಧಿಕತಂ ಯಥಾವುತ್ತಬನ್ಧಸರೀರಞ್ಚ ಏಕತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರೇ**"ಚ್ಚಾದಿಮಾಹ। **ತತ್ಥ** ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪಸಙ್ಖಾತೇ ಅಲಙ್ಕಾರಗನ್ಥೇ, ನೋ ಚೇ, ಅಲಙ್ಕಾರಾಧಿಕಾರೇ ವಾ **ಅಲಙ್ಕಾರಾ** ವಕ್ಖಮಾನಾಲಙ್ಕಾರಾ **ಸದ್ದತ್ಥಭೇದತೋ** ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಭೇದೇನ ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾ ಹೋನ್ತಿ, ಯೇಸಂ ಭೇದೇನ ಅಲಙ್ಕಾರಾ ಭಿನ್ನಾ, ತೇ ಸದ್ದತ್ಥಾ ಬನ್ಧನಾಮಾವ। **ತಂಸಜ್ಜಿತತದಾವಲಿ** ತೇಹಿ ಸದ್ದತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಅಲಙ್ಕತಾ, ತೇಸಂ ಸದ್ದತ್ಥಾನಂ ಮಹಾಕಬ್ಬಾದಿಸಮುದಾಯರೂಪಾ ಪಟಿಪಾಟಿಬನ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। "ಬನ್ಧೋ" ಇತಿ ನಾಮಂ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ತೇಹಿ ಸದ್ದತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಸಜ್ಜಿತಾತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಸದ್ದತ್ಥಾನಂ ಆವಲೀತಿ ಚ ಸಮಾಸೋ।

೧೪. ಗುಣಾಲಙ್ಕಾರಸಂಯುತ್ತಾ, ಅಪಿ ದೋಸಲವಙ್ಕಿತಾ।
ಪಸಂಸಿಯಾ ನ ವಿಞ್ಞೂಹಿ, ಸಾ ಕಞ್ಞಾ ವಿಯ ತಾದಿಸೀ॥

೧೪. ಏವಂ ಗುಣೇನ ಅಲಙ್ಕಾರೇನ ಸಜ್ಜಿತಾಪಿ ಸಾ ಸದ್ದತ್ಥಾವಲಿ ಅಪ್ಪಕೇನಪಿ ದೋಸೇನ ಸಂಯುತ್ತಾ ಸತೀ ಅಸಮ್ಭಾವಿತಬ್ಬಾವ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಸಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ "**ಗುಣ**" ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಾಖ್ಯೇನ ಗುಣೇನ, ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರೇನ ಚ **ಸಂಯುತ್ತಾಪಿ** ವಿಸೇಸೇನ ಸಜ್ಜಿತಾಪಿ ಸದ್ದತ್ಥಾವಲಿ **ದೋಸಲವೇನ** ದೋಸಲೇಸೇನಾಪಿ **ಅಙ್ಕಿತಾ** ಅಭಿಲಞ್ಛಿತಾ ಸತೀ **ವಿಞ್ಞೂಹಿ** ಗುಣದೋಸವಿಭಾಗವಿದೂಹಿ ಪಣ್ಡಿತಪುರಿಸೇಹಿ **ನ ಪಸಂಸಿಯಾ** ನೇವ ಪಸಂಸಿತಬ್ಬಾ। ಕಾವಿಯಾತಿ ಆಹ "**ಕಞ್ಞಾ ವಿಯತಾದಿಸೀ**"ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ **ಕಞ್ಞಾ** ದಸವಸ್ಸಿಕಾ ಸನ್ನದ್ಧಯೋಬ್ಬನಾಭಿಮುಖಭಾವೇನ ಜನನಯನಮನೋವಿಲುಬ್ಭಿನೀಗುಣೇನ, ಆಭರಣವಿಸೇಸೇನ ಚಾಲಙ್ಕತಾ ಕೇನಚಿ ಕುಟ್ಠದೋಸಲೇಸೇನ ಅಙ್ಕಿತಾ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಅಸಮ್ಭಾವನೀಯಾ ಸಿಯಾ, ಪಗೇವಾಪರಾ, ಏವಮೇವ ಸದ್ದತ್ಥಾವಲಿಪಿ ಅಪ್ಪಕೇನಪಿ ಸದ್ದರೂಪೇನ, ಅತ್ಥಲಕ್ಖಣೇನ ಚ ದೋಸೇನ ಕುಟ್ಠಕಪ್ಪೇನ ವಜ್ಜನೀಯಾ ಏವ ವಿಞ್ಞೂನಂ, ಪಗೇವ ಬಹುನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೧೪. ಏವಂ ಸದ್ದತ್ಥಾನಂ ಗುಣೀಭೂತೇಹಿ ಅಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಸಜ್ಜಿತಾ ಸದ್ದತ್ಥಾವಲಿ ಕೇನಚಿ ಪದಾದಿದೋಸೇನ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತಾ ಚೇ, ಅಪ್ಪಸತ್ಥಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಗುಣಾಲಙ್ಕಾರಿ**"ಚ್ಚಾದಿಮಾಹ। **ಗುಣಾಲಙ್ಕಾರಸಂಯುತ್ತಾ ಅಪಿ** ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಸಙ್ಖಾತಗುಣೇನ, ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರೇನ ಚ ವಿಸೇಸೇನ ಯುತ್ತಾಪಿ **ಸಾ** ಸದ್ದತ್ಥಾವಲಿ **ದೋಸಲವಙ್ಕಿತಾ** ಪದದೋಸಾದಿನಾ ಅಣುಮತ್ತೇನಪಿ ದೋಸೇನ ಅಙ್ಕಿತಾ ಯುತ್ತಾ ಸಹಿತಾ **ತಾದಿಸೀ** ಗುಣಾಲಙ್ಕಾರಸಂಯುತ್ತಾಪಿ ದೋಸಲವಙ್ಕಿತಾ **ಕಞ್ಞಾ ವಿಯ** ದಸವಸ್ಸಿಕಾ ಯೋಬ್ಬನಪ್ಪತ್ತಾ ವನಿತಾವ **ವಿಞ್ಞೂಹಿ** ಗುಣದೋಸಪರಿಕ್ಖಕೇಹಿ **ನ ಪಸಂಸಿಯಾ** ನ ಪಸಂಸಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಹಿ ದಸವಸ್ಸಿಕಾ ಇತ್ಥೀ ಪಿಯಸಭಾವಸಣ್ಠಿತಾ ಮನುಞ್ಞೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ, ಸೋಭನಾನುರೂಪಗೀವೇಯ್ಯಾದಿಆಭರಣವಿಸೇಸೇಹಿ ಯುತ್ತಾಪಿ ದಿಸ್ಸಮಾನೇನ ಕೇನಚಿ ಸೇತಕುಟ್ಠಲವೇನ ಯುತ್ತಾ ಸಮಾನಾ ಗುಣದೋಸಪರಿಕ್ಖಕೇಹಿ ದಸ್ಸನೀಯಾ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಪಿ ಬನ್ಧಪದ್ಧತಿ ಕುಟ್ಠತುಲ್ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪದಾದಿದೋಸೇನ ಯುತ್ತಾ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಅಸ್ಸಾದನೀಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ದೋಸಾನಂ ಲವೋ, ತೇನ ಅಙ್ಕಿತಾತಿ ಚ, ಸಾ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತೀತಿ **ತಾದೀಸೀತಿ** ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೫. ತೇನ ದೋಸನಿರಾಸೋವ, ಮಹುಸ್ಸಾಹೇನ ಸಾಧಿಯೋ।
ನಿದ್ದೋಸಾ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಾ'ಯಂ, ಸಗುಣಾ ನ ಭವೇಯ್ಯ ಕಿಂ॥

೧೫. ಯತೋ ಏವಂ, **ತೇನ** ತಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ **ಮಹುಸ್ಸಾಹೇನ** ಮಹತಾ ವಾಯಾಮೇನ **ದೋಸಾನಂ** ಪದದೋಸಾದೀನಮನತ್ಥನಿಮಿತ್ತಾನಂ **ನಿರಾಸೋಏವ** ಸತ್ಥದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸತ್ಥಪ್ಪಭಾವತೋ ಪರಿಚ್ಚಾಗೋಯೇವ **ಸಾಧಿಯೋ** ಸಾಧೇತಬ್ಬೋ, "ವಿಞ್ಞೂಹೀ"ತಿ ಸೇಸೋ। ಏವಂ ದೋಸನಿರಾಸೇ ಕೋ ಗುಣೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ ಚೇ। **ಸಬ್ಬಥಾ** ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ **ನಿದ್ದೋಸಾ** ದೋಸೇಹಿ ನಿಗ್ಗತಾ **ಸಾಯಂ** ಸದ್ದತ್ಥಾವಲಿ **ಸಗುಣಾ** ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಹಿತಾ **ನ ಭವೇಯ್ಯ ಕಿಂ,** ಭವತ್ಯೇವ, ಗುಣರಹಿತಂ ತಂಅಲಙ್ಕತಮನುಪಾದೇಯ್ಯಂ ಸಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೧೫. ತೇನ ಯತೋ ದೋಸಯುತ್ತಾ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಅನುಪಾದೇಯ್ಯಾ, ತಸ್ಮಾ **ಮಹುಸ್ಸಾಹೇನ** ಅಧಿಕವಾಯಾಮೇನ **ದೋಸನಿರಾಸೋಏವ** ಪದದೋಸಾದೀನಂ ನಿರಾಕರಣಮೇವ **ಸಾಧಿಯೋ** ಅನೇಕಸತ್ಥವಿಸಯಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಸಾಧೇತಬ್ಬೋ, ಏವಂ ಸತಿ **ಸಬ್ಬಥಾ** ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ **ನಿದ್ದೋಸಾ** ದೋಸರಹಿತಾ **ಸಾ ಅಯಂ** ಸದ್ದತ್ಥಾವಲಿ **ಸಗುಣಾ** ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಯುತ್ತಾ **ನ ಭವೇಯ್ಯ ಕಿಂ,** ಗುಣಯುತ್ತಾ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ದೋಸಾನಂ ನಿರಾಸೋತಿ ಚ, ನತ್ಥಿ ದೋಸಾ ಏತಿಸ್ಸಾ, ನಿಗ್ಗತಾ ದೋಸೇಹಿ ವಾತಿ ಚ, ಸಹ ಗುಣೇಹಿ ವತ್ತಮಾನಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೬. **ಸಾ'ಲಙ್ಕಾರವಿಯುತ್ತಾಪಿ, ಗುಣಯುತ್ತಾ ಮನೋಹರಾ।**
ನಿದ್ದೋಸಾ ದೋಸರಹಿತಾ, ಗುಣಯುತ್ತಾ ವಧೂ ವಿಯ॥

೧೬. ಕಿಂಕಾರಣಮೇವಂಭೂತೋ ದೋಸಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಗುಣಾದಾನೇನ ಬನ್ಧೋತಿ ಆಹ "**ಸಾ'ಲಙ್ಕಾರೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಸಾ** ಸದ್ದತ್ಥಾವಲಿ ಅಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ವಿಯುತ್ತಾಪಿ ಸತೀ **ನಿದ್ದೋಸಾ** ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ದೋಸೇಹಿ ನಿಗ್ಗತಾ ಗುಣೇಹಿ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಸಂಯುತ್ತಾ ಜನಾನಮಾನನ್ದಸನ್ದೋಹಾಭಿಸನ್ದನೇಕಹೇತುತಾಯ ಮನೋ ಹರತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕಮಾಕಡ್ಢತೀತಿ **ಮನೋಹರಾ** ಹೋತೀತಿ। ತತ್ಥೋದಾಹರಣಮಾಹ "**ದೋಸರಹಿತಾ ಗುಣಯುತ್ತಾ ವಧೂ ವಿಯಾ**"ತಿ। ಯಥಾ ಯೇನ ಕೇನಚಿಪಿ ದೋಸೇನ ವಿರಹಿತಾ ವಧೂ ಮನಾಪಚಾರಿತಾದೀಹಿ ಗುಣವಿಸೇಸೇಹಿ ಸಂಯುತ್ತಾ ಸತೀ ಕೇನಚಿ ಆಭರಣೇನ ಅಮಣ್ಡಿತಾ ಅಪಸಾಧಿತಾಪಿ ಕಿನ್ನಾಮ ಮಧುರಾ ಕವೀನಂ ಪಸಾಧನಂ ಕಿನ್ನಾಮ ಮನೋಹರಾ ಹೋತಿ, ಏವಮಯಂ ಸದ್ದತ್ಥಾವಲಿಪಿ ಮನೋಹರಾ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೬. ಇದಾನಿ ದೋಸಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಗುಣಾದಾನೇ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಸಾ'ಲಙ್ಕಾರವಿಯುತ್ತೇ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಸಾ ಸದ್ದತ್ಥಾವಲಿ ಅಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ವಿಯುತ್ತಾ ಸತೀಪಿ ನಿದ್ದೋಸಾ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ದೋಸರಹಿತಾ **ಗುಣಯುತ್ತಾ** ತತೋಯೇವ ಗುಣೀಭೂತಾ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರೇನ ಯುತ್ತಾ **ದೋಸರಹಿತಾ** ದುಬ್ಬಣ್ಣದುಸ್ಸಣ್ಠಾನಾದಿದೋಸೇಹಿ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಾ **ಗುಣಯುತ್ತಾ** ಹದಯಙ್ಗಮಗುಣಯುತ್ತಾ **ವಧೂ ವಿಯ** ಅಙ್ಗನಾ ವಿಯ **ಮನೋಹರಾ** ಸಾಧುಜನೇ ಆರಾಧೇತಿ।

೧೭. **ಪದೇ ವಾಕ್ಯೇ ತದತ್ಥೇ ಚ, ದೋಸಾ ಯೇ ವಿವಿಧಾ ಮತಾ।**
ಸೋದಾಹರಣಮೇತೇಸಂ, ಲಕ್ಖಣಂ ಕಥಯಾಮ್ಯ'ಹಂ॥

೧೭. ಯತೋ ಏವಂ ಗುಣಾಲಙ್ಕಾರಸಂಯುತ್ತಾಯಪಿ ದೋಸಲವಙ್ಕಿತಾಯ ವಿಞ್ಞೂನಮನಾದರಣೀಯತಾ, ಅಲಙ್ಕಾರವಿಯುತ್ತಾಪಿ ದೋಸಾಭಾವೇನ ಗುಣಯುತ್ತಾಯ ಮನೋಹರತಾ, ಏವಮನತ್ಥಾವಹಸ್ಸಾಪಿ ದೋಸಸ್ಸ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬತಾ ಸತ್ಥದಿಟ್ಠಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ದೋಸೇ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ "**ಪದೇ**"ತಿಆದಿನಾ। ತೇಸಂ ಪದಾನಂ ವಾಕ್ಯಾನಂ ಅತ್ಥೋ **ತದತ್ಥೋ,** ತಸ್ಮಿಂ। ಉದಾಹರೀಯತಿ ಲಕ್ಖ್ಯಭಾವೇನಾತಿ ಉದಾಹರಣಂ, ಸಹ ಉದಾಹರಣೇಹೀತಿ **ಸೋದಾಹರಣಂ**। ಲಕ್ಖಿಯತಿ ಲಕ್ಖಿಯಮನೇನಾತಿ **ಲಕ್ಖಣಂ**।

೧೭. ಏವಂ ಅಲಙ್ಕಾರಯುತ್ತಾಪಿ ಅಪ್ಪಕೇನ ದೋಸೇನ ಯುತ್ತಬನ್ಧಸ್ಸ ಅನುಪಾದೇಯ್ಯತ್ತಾ, ಅಲಙ್ಕಾರಅಲಙ್ಕರಣೇ ಅಸತಿಪಿ ದೋಸರಹಿತೇ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಉಪಾದೇಯ್ಯತ್ತಾ ಚ ಮುಖ್ಯಸ್ಸ ದೋಸಪರಿಹಾರಸ್ಸ ಅವಸ್ಸಂ ಕತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ಇದಾನಿ ಅಧಿಗತದೋಸೇ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ **"ಪದೇ ವಾಕ್ಯೇ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಪದೇ** ನಾಮಾದಿಚತುಬ್ಬಿಧಪದೇ ಚ, **ವಾಕ್ಯೇ** "ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತತ್ಯಾದ್ಯನ್ತಾನಂ ಚಯೋ ವಾಕ್ಯಂ ಸಕಾರಕಕಿರಿಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೇ ವಾಕ್ಯೇ ಚ, **ತದತ್ಥೇ ಚ** ತೇಸಂ ಪದವಾಕ್ಯಾನಂ ಅತ್ಥೇ ಚ **ವಿವಿಧಾ** ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಾ **ಯೇ ದೋಸಾ** ವಿಞ್ಞೂಹಿ ದೋಸಭಾವೇನ **ಮತಾ** ಞೇಯ್ಯಾ, ಏತೇಸಂ ಪದಾದಿದೋಸಾನಂ **ಸೋದಾಹರಣಂ** ಉದಾಹರಣಸಹಿತಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಅಹಂ ಕಥಯಾಮಿ। ಏತ್ಥ ಚ-

"ಪದಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ವುತ್ತಂ, ನಾಮಾಖ್ಯಾತೋಪಸಗ್ಗಿಕಂ।
ನಿಪಾತಕಞ್ಚ ತಞ್ಞೂಹಿ, ಅಸ್ಸೋ ಖಲ್ವಾಭಿಧಾವತೀ"ತಿ [ರೂಪಭಿದ್ಧಿಟೀಕಾಯಂ ನಾಮಕಣ್ಡೇ]॥

ವುತ್ತನಿಯಾಮೇನ ಪದಂ ತಾವ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಉದಾಹರೀಯನ್ತಿ ಲಕ್ಖಿಯಭಾವೇನಾತಿ **ಉದಾಹರಣಾನೀ**ತಿ ಚ, ಸಹ ಉದಾಹರಣೇನಾತಿ **ಸೋದಾಹರಣ**ನ್ತಿ ಚ, ಲಕ್ಖೀಯತಿ ಲಕ್ಖಿಯಮನೇನಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಪದದೋಸಉದ್ದೇಸ

೧೮. **ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಾಝುತ್ಥ-ಕಿಲಿಟ್ಠಾನಿ ವಿರೋಧಿ ಚ।**
ನೇಯ್ಯಂ ವಿಸೇಸನಾಪೇಕ್ಖಂ, ಹೀನತ್ಥಕಮನತ್ಥಕಂ॥

ವಾಕ್ಯದೋಸಉದ್ದೇಸ

೧೯. **ದೋಸಾ ಪದಾನ, ವಾಕ್ಯಾನ-ಮೇಕತ್ಥಂ ಭಗ್ಗರೀತಿಕಂ।**
ತಥಾ ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣಗಾಮ್ಮಾನಿ, ಯತಿಹೀನಂ ಕಮಚ್ಚುತಂ।
ಅತಿವುತ್ತಮಪೇತತ್ಥಂ, ಸಬನ್ಧಫರುಸಂ ತಥಾ

ವಾಕ್ಯತ್ಥದೋಸಉದ್ದೇಸ

೨೦. **ಅಪಕ್ಕಮೋ'ಚಿತ್ಯಹೀನಂ, ಭಗ್ಗರೀತಿ ಸಸಂಸಯಂ।**
ಗಾಮ್ಮಂ ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕತೀತಿ, ದೋಸಾ ವಾಕ್ಯತ್ಥನಿಸ್ಸಿತಾ॥

ಪದದೋಸಾದಿಉದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೧೮-೧೯-೨೦. ಇದಾನಿ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತೇ ದೋಸೇ ಉದ್ದಿಸತಿ **"ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರ"** ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ವಿರುದ್ಧಂ ಅತ್ಥನ್ತರಂ ಯಸ್ಸ ತಂ **ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಂ**। ಕಿಂ ತಂ? ಪದಂ। ಏವಮುಪರಿಪಿ ಯಥಾಯೋಗಂ। ಅಧಿಕೋ ಅತ್ಥೋ ವಿಸೇಸ್ಯಸ್ಸ ಯೇನ ತಂ **ಅಧ್ಯತ್ಥಂ**। ನೀಯತಿ ಅವುತ್ತೋ ಹೇತು ಏತ್ಥ ಆನೀಯತೀತಿ **ನೇಯ್ಯಂ**। **ದೋಸಾ ಪದಾನ**ನ್ತಿ ಯೇಹಿ ದೋಸೇಹಿ ಪದಾನಿ ದುಟ್ಠಾನಿ, ತೇ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರತಾದಯೋ ಪದಾನಂ ದೋಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಮುಪರಿಪಿ ಯಥಾಯೋಗಂ। ವಾಕ್ಯಾನಂ ದೋಸಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಭಗ್ಗಾ ರೀತಿ ಕಮೋ ಯಸ್ಮಿಂ ತಂ **ಭಗ್ಗರೀತಿಕಂ,** ವಾಕ್ಯಂ। ಅಪಕ್ಕಮತಾದಯೋ ವಾಕ್ಯತ್ಥದೋಸಾ, ವಾಕ್ಯತ್ಥಾನಂ ದೋಸತೋ। ವಾಕ್ಯಂ ದುಟ್ಠಂ ಸಿಯಾತಿ ವಾಕ್ಯಮೇವ ವಿಸೇಸ್ಯತೇ। ತೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ।

೧೮-೧೯-೨೦. ಇದಾನಿ ಕಥೇತಬ್ಬಭಾವೇನ ಪಟಿಞ್ಞಾತೇ ದೋಸೇ ಉದ್ದಿಸನ್ತೋ “**ವಿರುದ್ಧ...ಪೇ॰... ನಿಸ್ಸಿತಾ**”ತಿ ಆಹ। ಕವೀಹಿ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥತೋ ವಿರುದ್ಧೋ ಅಞ್ಞತ್ಥೋ ಯಸ್ಸ ಪದಸ್ಸಾತಿ ತಂ **ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಂ** ನಾಮ। ವಿಸೇಸ್ಯಸ್ಸ ಅಧಿಕತ್ಥಭಾವಕರಣತೋ **ಅಯುತ್ಥಂ** ನಾಮ। ಕವೀಹಿ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಸ್ಸಾವೀಕರಣೇ ಅವಿಸದತ್ತಾ **ಕಿಲಿಟ್ಠಂ** ನಾಮ। ದೇಸಕಾಲಕಲಾದೀನಂ ವಿರುದ್ಧತ್ತಾ **ವಿರೋಧಿ** ನಾಮ। ಅಞ್ಞಮಾಹರಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬತೋ **ನೇಯ್ಯಂ** ನಾಮ। ವಿಸೇಸನಂ ಪತ್ವಾವ ಸಾತ್ಥಕಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ **ವಿಸೇಸನಾಪೇಕ್ಖಂ** ನಾಮ। ವಿಸೇಸ್ಯಸ್ಸ ಹೀನತಾಪಾದನತೋ **ಹೀನತ್ಥಕಂ** ನಾಮ। ಅತ್ಥರಹಿತತ್ತಾ **ಅನತ್ಥಕಂ** ನಾಮಾತಿ ಇಮೇ ಅಟ್ಠ ಪದನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ **ಪದದೋಸಾ** ನಾಮ।

ವುತ್ತತ್ಥಸ್ಸೇವ ಪುನ ವಚನತೋ **ಏಕತ್ಥಂ** ನಾಮ। ಭಿನ್ನಕ್ಕಮತ್ತಾ **ಭಗ್ಗರೀತಿಕಂ** ನಾಮ। ತಥಾ ಸಮ್ಮೋಹಕಾರಣತ್ತಾ **ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣಂ** ನಾಮ। ವಿಸಿಟ್ಠವಚನವಿರಹತೋ **ಗಾಮ್ಮಂ** ನಾಮ। ಯತಿಸಮ್ಪತ್ತಿವಿರಹತೋ **ಯತಿಹೀನಂ** ನಾಮ। ಪದತ್ಥಕ್ಕಮತೋ ಚುತತ್ತಾ **ಕಮಚ್ಚುತಂ** ನಾಮ। ಲೋಕಿಯಂ ವೋಹಾರಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ವುತ್ತತ್ತಾ **ಅತಿವುತ್ತಂ** ನಾಮ। ಸಮುದಾಯತ್ಥತೋ ಅಪಗತತ್ತಾ **ಅಪೇತತ್ಥಂ** ನಾಮ। ಬನ್ಧಫರುಸಯುತ್ತತ್ತಾ **ಬನ್ಧಫರುಸಂ** ನಾಮ, ತೇನ ಸಹಿತಂ ಸಬನ್ಧಫರುಸನ್ತಿ ಇಮೇ ನವ **ವಾಕ್ಯಾನಂ ತಥಾ** ದೋಸಾ ನಾಮ। ಏತ್ಥ **ತಥಾ**ಸದ್ದೋ “ದೋಸಾ”ತಿ ಪದಂ ಉಪಸಂಹರತಿ।

ಅಪಗತಕ್ಕಮತ್ತಾ **ಅಪಕ್ಕಮಂ** ನಾಮ। ಉಚಿತಭಾವಸ್ಸ ಪರಿಹೀನತ್ತಾ **ಓಚಿತ್ಯಹೀನಂ** ನಾಮ। ಭಿನ್ನವಿಭತ್ತಿಕ್ಕಮತ್ತಾ **ಭಗ್ಗರೀತಿ** ನಾಮ। ಸಂಸಯಜನನತೋ **ಸಸಂಸಯಂ** ನಾಮ। ದುಪ್ಪತೀತಿಕರತ್ತಾ **ಗಾಮ್ಮಂ** ನಾಮ। ದೂಸಿತಾಲಙ್ಕಾರತ್ತಾ **ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕತಿ** ನಾಮಾತಿಮೇ ಛ ವಾಕ್ಯತ್ಥನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ **ವಾಕ್ಯತ್ಥದೋಸಾ** ನಾಮ।

ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥನ್ತರೋ। ವಿರುದ್ಧೋ ಅತ್ಥನ್ತರೋ ಯಸ್ಸಾತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ। ದೋಸಪಕಾಸಕಪದಮ್ಹಿ ದೋಸತೋ ಅಬ್ಯತಿರಿತ್ತತ್ತಾ ದೋಸೋ ನಾಮ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಸಮಾಸೇನ ಪದಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ ನಪುಂಸಕಂ ಹೋತಿ। ಏಸೇವನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। ವಿಸೇಸ್ಯಸ್ಸ ಅಧಿಕೋ ಅತ್ಥೋ ಯಸ್ಸ ತಂ, ಕಿಲಿಟ್ಠಂ ವಿಯ **ಕಿಲಿಟ್ಠಂ**। ಯಥಾ ಹಿ ಮಲಗ್ಗಹಿತೋ ಆದಾಸೋ ಅತ್ತನೋ ಕಿಲಿಟ್ಠತ್ತಾ ಮುಖಾದೀನಂ ಪಕಾಸನೇ ಅವಿಸದೋ ಹೋತಿ, ಏವಮಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನೇ ಅಸಮತ್ಥಂ ಪದಂ **ಕಿಲಿಟ್ಠಂ** ನಾಮ। ವಿರೋಧೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ವಿರೋಧಿ**। ನೀಯತಿ ಅವುತ್ತೋ ಹೇತು ಏತ್ಥಾತಿ **ನೇಯ್ಯಂ**। ವಿಸೇಸನೇ ಅಪೇಕ್ಖಾ ಯಸ್ಸ ತಂ। ಹೀನೋ ವಿಸೇಸ್ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಯೇನ ತಂ। ನತ್ಥಿ ಅತ್ಥೋ ಯಸ್ಸ ತನ್ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಪದದೋಸಾನಂ ಅನಞ್ಞತ್ತೇಪಿ ವಿಕಪ್ಪನಾಭೇದತೋ “**ಪದಾನಂ ದೋಸಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ, ಯಥಾ “ಸಿಲಾಪುತ್ತಕಸ್ಸ ಸರೀರ”ನ್ತಿ। **ವಾಕ್ಯಾನಂ ದೋಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏಕೋ ಅತ್ಥೋ ಯಸ್ಸ ತಂ। ಭಗ್ಗಾರೀತಿ ಕಮೋ ಯಸ್ಸ ತಂ। ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಆಕಿಣ್ಣಂ **ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣಂ**। ಗಾಮೇ ಭವೋ **ಗಾಮ್ಮೋ**, ಅಬ್ಯತ್ತಾನಂ ವೋಹಾರೋ। ತಪ್ಪಕಾಸಕಪದಮ್ಹಿ ಉಪಚಾರತೋ **ಗಾಮ್ಮಂ** ನಾಮ। ಯತಿ ಹೀನಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಯತಿಹೀನಂ**। ಕಮತೋ ಚುತಂ **ಕಮಚ್ಚುತಂ**। ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ವುತ್ತಂ **ಅತಿವುತ್ತಂ**। ಅತ್ಥತೋ ಅಪೇತಂ **ಅಪೇತತ್ಥಂ**। ಬನ್ಧೇ ಫರುಸಂ ಫರುಸತಾ ಯತ್ಥ ತಂ। ಅಪಗತೋ ಕಮೋ ಯಸ್ಮಾ ತಂ। ಓಚಿತ್ಯಂ ಹೀನಂ ಯತ್ಥ ತಂ। ಭಗ್ಗಾ ರೀತಿ ಯತ್ಥ ತಂ। ಸಹ ಸಂಸಯೇನ ವತ್ತತೀತಿ ತಂ। **ಗಾಮ್ಮಂ** ವುತ್ತನಯಮೇವ। ದುಟ್ಠಾ ದೂಸಿತಾ ಅಲಙ್ಕತಿ ಅಲಙ್ಕಾರೋ ಯತ್ಥ ತಂ। ವಾಕ್ಯಾನಂ ಅತ್ಥೋ, ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ **ವಾಕ್ಯತ್ಥನಿಸ್ಸಿತಾ**ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಏತ್ಥ ಅನತ್ಥಕಾಪೇತತ್ಥದೋಸದ್ವಯಂ ಪದವಾಕ್ಯತೋ ಭಿನ್ನಂ, ಅಞ್ಞಂ ಭಗ್ಗರೀತಿದೋಸದ್ವಯಂ, ಗಾಮ್ಮದ್ವಯಂ, ಕಮಚ್ಚುತಅಪಕ್ಕಮದ್ವಯಞ್ಚ ವಾಕ್ಯವಾಕ್ಯತ್ಥತೋ ಭಿನ್ನಂ।

ಪದದೋಸನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೨೧. ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಂ ತಞ್ಚೆ, ಯಸ್ಸ’ಞ್ಞತ್ಥೋ ವಿರುಜ್ಝತಿ।
ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ ಯಥಾ ಮೇಘೋ, ವಿಸದೋ ಸುಖಯೇ ಜನಂ॥

೨೧. ಅಥೋದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನ ಪದಾದಿದೋಸೇ ಉದಾಹರತಿ **“ವಿರುದ್ಧಿ”** ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಹಿ** ಯಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ, ಪಸಿದ್ಧಿಯಂ ವಾ **ಹಿ**ಸದ್ದೋ। **ಯಸ್ಸ** ಪದಸ್ಸ **ಅಞ್ಞೋ** ಅಧಿಪ್ಪೇತತೋ ಅಪರೋ **ಅತ್ಥೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ** ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತೇ ಅತ್ಥೇ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಅನುವದಿತ್ವಾ ತಸ್ಮಾ **ತಂ “ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರ”**ನ್ತಿ ವಿಧೀಯತೇ। **“ಯಥೇ”**ತ್ಯುದಾಹರತಿ। ಯಥಾ ಇದಂ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಂ, ತಥಾ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ತಾದಿಸಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ತ್ವಿದಮೇವೇತಿ **ಯಥಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ। ಮೇಘೋ ವಿಸದೋ ಸುಖಯೇ ಜನನ್ತಿ। ವಿಸಂ ಉದಕಂ, ತಂ ದದಾತೀತಿ **ವಿಸದೋ ಮೇಘೋ** ವಾರಿವಹೋ **ಜನಂ** ಲೋಕಂ **ಸುಖಯೇ** ಸುಖಯತೀತಿ ಕವಿಚ್ಛಿತತ್ಥೋ। **ವಿಸ**ಸದ್ದೋ ಗರಳಸ್ಸ ಚ ವಾಚಕೋ ಸಿಯಾತಿ ಗರಳದೋ ಮೇಘೋ ಮಾರಯತಿ, ನ ಪನ ಸುಖಯತೀತಿ “ವಿಸದೋ”ತಿ ವಿಸೇಸನಪದಸ್ಸ ವಿರುದ್ಧತಾ।

೨೧. ಇದಾನಿ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನುಕ್ಕಮೇನ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಾದೀನಂ ಸಲಕ್ಖಣಲಕ್ಖಿಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ವಿರುದ್ಧಿ”**ಚ್ಚಾದಿಮಾಹ। **ಯಸ್ಸ** ಪದಸ್ಸ **ಅಞ್ಞತ್ಥೋ** ಕವಿಚ್ಛಿತತ್ಥತೋ ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥೋ **ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ** ಇಚ್ಛಿತತ್ಥೇ **ಹಿ** ಯಸ್ಮಾ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಮಾ **ತಂ** ಪದಂ **ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಂ** ನಾಮ। ಪಸಿದ್ಧಿಯಂ ವಾ **ಹಿ**ಸದ್ದೋ। ತಥಾ ಹೇಸ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧಂ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಂ “ಯಸ್ಸ ಅಞ್ಞತ್ಥೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ ವಿರುಜ್ಝತೀ”ತಿ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಪಕಾಸಿತತ್ಥವಿಸಯೇ ವತ್ತತಿ। “ತಂ ಹೀ”ತಿ ಯೋಜಿತತ್ತಾ “ಯಸ್ಸ ಅಞ್ಞತ್ಥೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ ವಿರುಜ್ಝತೀ”ತಿ ಲಕ್ಖಣಂ ಪಸಿದ್ಧಭಾವೇನ ಅನುವದಿತ್ವಾ **ತಂ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರ**ನ್ತಿ ಅನುವದಿತಬ್ಬಅಪ್ಪಸಿದ್ಧವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಂ ವಿಧೀಯತೇ, ಯಥಾ “ಯೋ ಕುಣ್ಡಲೀ, ಸೋ ದೇವದತ್ತೋ”ತಿ। ಉಪರಿ ಪಸಿದ್ಧಾನುವಾದೇನ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧವಿಧಾನಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। “ಯಥಾ...ಪೇ॰... ಜನ”ನ್ತಿ ಉದಾಹರಣಂ ಲಕ್ಖಿಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಯಥಾ** “ಮೇಘೋ ವಿಸದೋ”ಚ್ಚಾದಿ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಸ್ಸ ಉದಾಹರಣಂ, ಏವಮೀದಿಸಮಞ್ಞಮ್ಪಿ ಇಮಸ್ಸುದಾಹರಣಂ, ನ ಕೇವಲಂ “ಮೇಘೋ”ಚ್ಚಾದಿಮೇವ ಭವತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಯಥಾ**ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ **ಇವ**ಸದ್ದಪರಿಯಾಯತ್ಥೇಪಿ ಉದಾಹರಣತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಉಪರಿಪ್ಯೇವಂ। **ಮೇಘೋ** ಅಮ್ಬುಧರೋ **ವಿಸದೋ** ವಿಸಸಙ್ಖಾತಂ ಜಲಂ ದದನ್ತೋ ಜನಂ **ಸುಖಯೇ** ಸುಖಯತೀತಿ ಕವೀಹಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ **ವಿಸ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಗರಳಸಙ್ಖಾತಸಪ್ಪವಿಸವಾಚಕತ್ತಾ, “ವಿಸಂ ದದಾತೀತಿ ವಿಸದೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಸಸ್ಸ ಉದಕವಿಸಾನಂ ಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ವಿಸದಾಯಕೋ ಮೇಘೋ ನಾಸೇತಿಯೇವ, ನ ಸುಖಯತೀತಿ ಕವಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ ಸುಖಕಾರಣಸ್ಸ ಮೇಘವಿಸೇಸನ**ವಿಸ**ಸದ್ದಸ್ಸ ವಿರುದ್ಧಅಞ್ಞತ್ಥತಾತಿ **ವಿಸ**ಪದಂ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರದೋಸೇನ ದುಟ್ಠನ್ತಿ।

೨೨. **ವಿಸೇಸ್ಯಮಧಿಕಂ ಯೇನಾ’-**
ಧ್ಯತ್ಥಮೇತಂ ಭವೇ ಯಥಾ।
ಓಭಾಸಿತಾಸೇಸದಿಸೋ,
ಖಜ್ಜೋತೋ’ಯಂ ವಿರಾಜತೇ॥

೨೨. **ಯೇನ** ಪದೇನ **ವಿಸೇಸ್ಯಂ** ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಂ ಅಪರಂ ಪದಂ ಅತ್ಥವಸೇನ **ಅಧಿಕಂ** ಭವತೀತ್ಯನುವದಿತ್ವಾ **ಏತಂ** ಅಧ್ಯತ್ಥಂ ಭವೇತಿ ವಿಧೀಯತೇ। “ಯಥೇ”ತ್ಯುದಾಹರತಿ **“ಓಭಾಸಿತೇ”**ಚ್ಚಾದಿ। ಏವಮುಪರಿಪಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ। **ಓಭಾಸಿತಾ** ದೀಪಿತಾ **ಅಸೇಸಾ** ನಿಖಿಲಾ ದಿಸಾಯೇನ **ಸೋಯಂ** ಖಜ್ಜೋತೋ **ವಿರಾಜತೇ** ದಿಪ್ಪತಿ। ಏತ್ಥ ಖಜ್ಜೋತಸ್ಸಾಖಿಲದಿಸಾಭಾಗಾವಭಾಸನಮತಿವುತ್ತೀತಿ ಅಧಿಕತ್ಥಂ।

೨೨. **ಯೇನ** ವಿಸೇಸನಪದೇನ **ವಿಸೇಸ್ಯಂ** ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಂ ಪದಂ ಅತ್ಥವಸೇನ **ಅಧಿಕಂ** **ಹೋತಿ**, **ಏತಂ** ಯಥಾವುತ್ತಲಕ್ಖಣೋಪೇತಂ ಪದಂ **ಅಧ್ಯತ್ಥಂ ಭವೇ** ಅಧ್ಯತ್ಥಂ ನಾಮ ಪದದೋಸೋ ಭವೇ। **ಯಥಾ** ತಸ್ಸುದಾಹರಣಮೇವಂ। **ಓಭಾಸಿತಾಸೇಸದಿಸೋ** ಜೋತಿತಸಬ್ಬದಿಸೋ **ಅಯಂ ಖಜ್ಜೋತೋ** ಅಯಂ ಜೋತಿರಿಙ್ಗಣೋ **ವಿರಾಜತೇ** ದಿಪ್ಪತಿ। ಏತ್ಥ ವಿಸೇಸ್ಯಸ್ಸ ಖಜ್ಜೋತಸ್ಸ ಸಕಲದಿಸೋಭಾಸನಸ್ಸ ಅಧ್ಯತ್ಥತ್ತಾ [ಅತ್ಯುತ್ತತ್ತಾ (ಕ॰)] “ಓಭಾಸಿತಾಸೇಸದಿಸೋ”ತಿ ವಿಸೇಸನಪದಂ ಅಧ್ಯತ್ಥಪದದೋಸೋ ನಾಮ। ಓಭಾಸಿತಾ ಅಸೇಸದಿಸಾ ಯೇನಾತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೩. **ಯಸ್ಸ’ತ್ಥಾವಗಮೋ ದುಕ್ಖೋ,**
ಪಕತ್ಯಾದಿವಿಭಾಗತೋ।
ಕಿಲಿಟ್ಠಂ ತಂ ಯಥಾ ತಾಯ,
ಸೋ’ಯಮಾಲಿಙ್ಗ್ಯತೇ ಪಿಯಾ॥

೧೩. **ಪಕತ್ಯಾದಿವಿಭಾಗತೋ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಪಠಮಂ ಕರೀಯತೀತಿ **ಪಕತಿ। ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಪಚ್ಚಯಾದೀನಂ ಪರಿಗ್ಗಹೋ। ಪಕತ್ಯಾದೀನಂವಿಭಾಗತೋ ವಿಭಜನತೋ, “ಅಯಂ ಪಕತಿ, ಅಯಂ ಪಚ್ಚಯೋ, ಅಯಮಾದೇಸೋ”ತಿಆದಿನಾ ಪಕತಿಪಚ್ಚಯವಿಭಾಗಕಪ್ಪನತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪೀಣೇತೀತಿ **ಪೀ, ತಾಯ ಪಿಯಾ** ವಲ್ಲಭಾಯ **ಸೋಯಂ** ಸಾಮೀ **ಆಲಿಙ್ಗ್ಯತೇ** ಸಿಲಿಸ್ಸತೇ। ಏತ್ಥ “ಪಿಯಾ”ತಿ ಕಿಲಿಟ್ಠಂ।

೧೩. **ಯಸ್ಸ** ಪದಸ್ಸ **ಅತ್ಥಾವಗಮೋ** ಅತ್ಥಾವಬೋಧೋ **ಪಕತ್ಯಾದಿವಿಭಾಗತೋ** “ಅಯಂ ಪಕತಿ, ಅಯಂ ಪಚ್ಚಯೋ, ಅಯಮಾದೇಸೋ”ತಿಆದಿನಾ ಪಕತ್ಯಾದೀನಂ ವಿಭಜನಜಾನನೇನ, “ಪಕತ್ಯಾದಿ ನಾಮ ಕಿ”ನ್ತಿ ಗವೇಸನತೋ ವಾ **ದುಕ್ಖೋ, ತಂ ಕಿಲಿಟ್ಠಂ** ನಾಮ। **ಯಥಾ** ತಸ್ಸುದಾಹರಣಮೇವಂ। **ತಾಯ ಪಿಯಾ** ವನಿತಾಯ **ಸೋ ಅಯಂ** ವಲ್ಲಭೋ **ಆಲಿಙ್ಗ್ಯತೇ** ಸಿಲಿಸ್ಸತೇ। ಪಚ್ಚಯಾ ಪಠಮಂ ಕರೀಯತೀತಿ **ಪಕತಿ**। ಸಾ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ, ತೇಸಂ ವಿಭಾಗೋತಿ ವಾಕ್ಯಂ। ಪೀಣೇತೀತಿ **ಪೀ,** ನಾರೀ। ತಾಯ **ಪಿಯಾ** ಏತ್ಥ ಪಿಯಾಸಞ್ಞಾತಾಯ ವಲ್ಲಭಾಯ ಕಥನೇ **ಪೀ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅವಿಸದತ್ತಾ “ಪಿಯಾ”ತಿ ಪದಂ ಕಿಲಿಟ್ಠಂ।

೧೪. **ಯಂ ಕಿಲಿಟ್ಠಪದಂ ಮನ್ದಾ-ಭಿಧೇಯ್ಯಂ ಯಮಕಾದಿಕಂ।**
ಕಿಲಿಟ್ಠಪದದೋಸೇವ, ತಮ್ಪಿ ಅನ್ತೋ ಕರೀಯತಿ॥

೧೪. ಇದಾನಿ ಯಮಕಾದಿಕಮನಧಿಪ್ಪೇತಮ್ಪಿ ಕಿಲಿಟ್ಠೇಯೇವ ಅನ್ತೋಗಧಂ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ **“ಯ**”ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಯ**ನ್ತಿ ಅನಿಯಮವಚನಂ, ತಸ್ಸ ನಿಯಮವಚನಂ ಯಮಕಾದಿಕನ್ತಿ। ಯಮಕಮಾದಿ ಯಸ್ಸ ಪಹೇಳಿಕಾಜಾತಸ್ಸ ತಂ **ಯಮಕಾದಿಕಂ।** ಕೀದಿಸನ್ತಿ ಆಹ **“ಕಿಲಿಟ್ಠಪದ**”ನ್ತಿಆದಿ। ಕಿಲಿಟ್ಠಾನಿ ಅಪ್ಪತೀತದೋಸಸಭಾವೇ ಠಿತತಾಯ ಮಲಿತಾನ್ಯವಿಸದಾನಿ ಪದಾನಿ ಯಸ್ಸ ತಂ **ಕಿಲಿಟ್ಠಪದಂ।** ಮನ್ದೋ ಅಪ್ಪಕೋ ಅಭಿಧೇಯ್ಯೋ ಅತ್ಥೋ ಯಸ್ಸ ತಂ **ಮನ್ದಾಭಿಧೇಯ್ಯಂ,** ತಾದಿಸಂ **ತಮ್ಪಿ** ಯಮಕಾದಿಕಂ ಕಿಲಿಟ್ಠಪದದೋಸೇಯೇವ ಯಥಾವುತ್ತೇ **ಅನ್ತೋ** ಅಬ್ಭನ್ತರೇ **ಕರೀಯತಿ** ವಿಧೀಯತಿ ತತ್ಥೇವ ಪಕ್ಖಿಪೀಯತಿ, ಕಿಲಿಟ್ಠಪದದೋಸತೋ ನ ಬ್ಯತಿರಿಚ್ಚತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೧೪. ಇದಾನಿ ಅನಧಿಪ್ಪೇತಮಪಿ ಯಮಕಾದಿಂ ಕಿಲಿಟ್ಠದೋಸೇಯೇವ ಅನ್ತೋಕರಣಬ್ಯಾಜೇನ ಆವೀಕರೋನ್ತೋ ಆಹ **“ಯಂ ಕಿಲಿಟ್ಠೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಕಿಲಿಟ್ಠಪದಂ** ಅಪ್ಪತೀತದೋಸೇನ ಮಿಸ್ಸಕತ್ತಾ ಅವಿಸದಪದಂ **ಮನ್ದಾಭಿಧೇಯ್ಯಂ** ಅಪ್ಪಕಾಭಿಧೇಯ್ಯಂ **ಯಂ ಯಮಕಾದಿಕಂ** ಯಂ ಯಮಕಪ್ಪಹೇಳಿಕಾಜಾತಮತ್ಥಿ, **ತಮ್ಪಿ ಕಿಲಿಟ್ಠಪದದೋಸೇಯೇವ** ಯಥಾವುತ್ತಕಿಲಿಟ್ಠಪದದೋಸೇಯೇವ **ಅನ್ತೋ ಕರೀಯತಿ** ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಕರೀಯತಿ, ಕಿಲಿಟ್ಠಪದದೋಸತೋ ಅಬ್ಯತಿರಿತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕಿಲಿಟ್ಠಾನಿ ಪದಾನಿ ಯಸ್ಸ, ಮನ್ದೋ ಅಭಿಧೇಯ್ಯೋ ಯಸ್ಸ, ಯಮಕಂ ಆದಿ ಯಸ್ಸ ಪಹೇಳಿಕಾಜಾತಸ್ಸ, ಕಿಲಿಟ್ಠಪದಾನಂ ದೋಸೋತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೫. **ಪತೀತಸದ್ದರಚಿತಂ, ಸಿಲಿಟ್ಠಪದಸನ್ಧಿಕಂ।**
ಪಸಾದಗುಣಸಂಯುತ್ತಂ, ಯಮಕಂ ಮತ’ಮೇದಿಸಂ॥

೧೫. ಹೋತು ಕಾಮಮನಭಿಮತಮೇದಿಸಂ ಯಮಕಾದಿಕಂ, ಕಿಞ್ಚರಹಿ ಅಭಿಮತನ್ತಿ ಆಹ **“ಪತೀತಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಅತ್ತನೋ ವಚನೀಯತ್ಥಪ್ಪತೀತವಸೇನ ವಾಚಕಾಪಿ ಸದ್ದಾ ಪತೀತಾಯೇವ ನಾಮಾತಿ ಪತೀತೇಹಿ ಪಸಿದ್ಧೇಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ ಪಾಟಿಪದಿಕೇಹಿ ರಚಿತಂ ಕತಂ **ಪತೀತಸದ್ದರಚಿತಂ।** ಸಿಲಿಟ್ಠಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾಲಿಙ್ಗನೇನ ಮಟ್ಠಾ ಪದಾನಂ ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತಾದೀನಂ ಸನ್ಧಯೋ ಸನ್ಧನಾ ಯಸ್ಸ ತಂ

ಸಿಲಿಟ್ಠಪದಸನ್ಧಿಕಂ। ಪತೀತಸದ್ದರಚಿತತ್ತಾಯೇವ **ಪಸಾದ**ಸಙ್ಖಾತೇನ **ಗುಣೇನ** ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರೇನ **ಸಂಯುತ್ತಂ** ಸಮ್ಮದೇವೋಪೇತಂ **ಏದಿಸಂ** ಯಥಾವುತ್ತಗುಣಾಸಯಂ ರಮಣೀಯಂ ಯಮಕಂ **ಮತಂ** ಅಭಿಮತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೫. ಇದಾನಿ ಅಧಿಗತೇಸು ಯಮಕೇಸು ಈದಿಸಂ ಯಮಕಮಿಟ್ಠಮಿತಿ ಸಿಸ್ಸಾನಂ ಉಪದಿಸನ್ತೋ ಆಹ "**ಪತೀತೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಪತೀತಸದ್ದರಚಿತಂ** "ಇಮಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸಾಯಂ ವಾಚಕೋ"ತಿ ಪತೀತೇಹಿ ಪಸಿದ್ಧೇಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ ರಚಿತಂ ಪಾಟಿಪದಿಕೇಹಿ ಕತಂ **ಸಿಲಿಟ್ಠಪದಸನ್ಧಿಕಂ** ಸಿಲಿಟ್ಠಾ ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತಾದಿಪದಾನಂ ಸನ್ಧಯೋ ಯಸ್ಸ ತಂ **ಪಸಾದಗುಣಸಂಯುತ್ತಂ** ಪತೀತಸದ್ದರಚಿತತ್ತಾಯೇವ ಪಸಾದಸಙ್ಖಾತೇನ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಗುಣೇನ ಸಂಯುತ್ತಂ **ಈದಿಸಂ** ಏವಂಭೂತಂ ಗುಣಾಧಿಕತೋ ರಮಣೀಯಂ ಉಪರಿ ವಕ್ಖಮಾನಯಮಕಸದಿಸಂ ಯಮಕಂ **ಮತಂ** ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಅಭಿಮತಂ। ಪತೀತಾ ಚ ತೇ ಸದ್ದಾ ಚ, ತೇಹಿ ರಚಿತಂ, ಸಿಲಿಟ್ಠಾ ಪದಾನಂ ಸನ್ಧಯೋ ಯಸ್ಸ, ಪಸಾದೋತಿ ಗುಣೋ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರೋ, ತೇನ ಸಂಯುತ್ತನ್ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೬. **ಅಬ್ಯಪೇತಂ ಬ್ಯಪೇತ'ಞ್ಚ-ಮಾವುತ್ತಾನೇಕವಣ್ಣಜಂ।**
ಯಮಕಂ ತಞ್ಚ ಪಾದಾನ-ಮಾದಿಮಜ್ಝನ್ತಗೋಚರಂ॥

೧೬. ಇದಾನಿ ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಮಭಿಮತಂ ದಸ್ಸೇತುಮುಪಕ್ಕಮತೇ "**ಅಬ್ಯಪೇತೇ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಆವುತ್ತಾ** ಅಧಿವುತ್ತಾ ಪುನಪ್ಪುನುಚ್ಚಾರಣುಪೇತಾ ಅನೇಕೇಸಂ ಪತಿರೂಪತ್ತಾ, ಬಹುವಣ್ಣಾ ಸರಬ್ಯಞ್ಜನರೂಪಾ, ನ ಏಕೋ ವಣ್ಣೋ ತಸ್ಸಾನುಪ್ಪಾಸತ್ತಾ, ತಥಾ ಚ ವಕ್ಖತಿ "ವಣ್ಣಾವುತ್ತಿ ಪರೋ ಯಥಾ"ತಿ [ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರ ೧೨೭ ಗಾಥಾ], ತೇಹಿ ಜಾತಂ ಯಮಕನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತೇ। ಕತಿವಿಧಂ ತಂ ವಿಕಪ್ಪೀಯತೀತಿ ಆಹ "**ಅಬ್ಯಪೇತಂ ಬ್ಯಪೇತಞ್ಚ**"ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯಂ ವಣ್ಣನ್ತರಾಬ್ಯವಹಿತಂ ವಣ್ಣಸಮುದಾಯೇನ ವುತ್ತಂ। **ತದಬ್ಯಪೇತಂ** ಯಮಕಂ। ಯಂ ತು ಬ್ಯವಹಿತಂ, ತಂ **ಬ್ಯಪೇತಂ**। ಯಂ ಪನ ಉಭಯಮಿಸ್ಸಂ, ತಂ **ಅಞ್ಞಂ** ಅಪರಂ **ಅಬ್ಯಪೇತಬ್ಯಪೇತ**ನ್ತಿ ತಿಧಾ ಯಮಕಂ ತಾವ ವಿಕಪ್ಪೀಯತೇ। ತಮೇತಂ ತಿವಿಧಂ **ಯಮಕಂ** ವಿಸಯವಿಭಾಗನಿರೂಪನಾಯಂ ಆದಿ ಚ ಮಜ್ಝೋ ಚ ಅನ್ತೋ ಚ ಗೋಚರೋ ವಿಸಯೋ ಯಸ್ಸೇತಿ **ಆದಿಮಜ್ಝನ್ತಗೋಚರಂ** ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ। ಕೇಸಂ ಪಾದಾನಂ? ಪಚ್ಚೇಕಂ ಚತುನ್ನಂಗಾಥಾವಯವಾನಂ। ಸಾಪೇಕ್ಖತ್ತೇಪಿ ಸಮಾಸೋ ಗಮ್ಮಕತ್ತಾ।

ತತ್ಥ ಪಾದಚತುಕ್ಕಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝನ್ತಭಾವೀನಂ ಯಮಕಾನಂ ಯಾವನ್ತೋ ಪಕಾರಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ತೇ ಮೂಲಾ ಸತ್ತ। ಕಥಂ? ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪಾದೇ ಕ್ವಚಿ ಆದಿಯಮಕಂ, ಕ್ವಚಿ ಮಜ್ಝಯಮಕಂ, ಕ್ವಚಿ ಅನ್ತಯಮಕಂ, ಕ್ವಚಿ ಮಜ್ಝನ್ತಯಮಕಂ, ಕ್ವಚಿ ಮಜ್ಝಾದಿಯಮಕಂ, ಕ್ವಚಿ ಆದ್ಯನ್ತಯಮಕಂ, ಕ್ವಚಿ ಸಬ್ಬಯಮಕನ್ತಿ। ಏವಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಮೂಲಭೂತಾ ಸತ್ತಾತಿ ಚತೂಸು ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ಹೋನ್ತಿ। ಪಾದಾದಿಯಮಕಞ್ಚ ಪಠಮಪಾದಾದಿಯಮಕಮಬ್ಯಪೇತಂ ತಥಾ ದುತಿಯತತಿಯಚತುತ್ಥಪಾದಾದಿಯಮಕಮಬ್ಯಪೇತಂ ಪಠಮದುತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಮಬ್ಯಪೇತಂ ಪಠಮತತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಮಬ್ಯಪೇತಂ ಪಠಮಚತುತ್ಥಪಾದಾದಿಯಮಕಮಬ್ಯಪೇತನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕಧಾ ಪಸಂಸನ್ತಿ। ಯದಾ ಚ ಸಬ್ಬತೋಯಮಕಂ, ತದಾ ಮಹಾಯಮಕಾದಯೋ ವಿಕಪ್ಪಾ ಜಾಯನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೧೬. ಇದಾನಿ ಅಭಿಮತಯಮಕಂ ದೀಪೇತಿ "**ಅಬ್ಯಪೇತೇ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಆವುತ್ತೇಹಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವುತ್ತೇಹಿ ಅನೇಕವಣ್ಣೇಹಿ ಸಮುದಾಯರೂಪತ್ತಾ ಅನೇಕೇಹಿ ಸರಬ್ಯಞ್ಜನಸರೀರೇಹಿ ವಣ್ಣೇಹಿ ಜಾತಂ **ಯಮಕಂ** ಅಞ್ಞೇಹಿ ವಣ್ಣೇಹಿ ಅಬ್ಯವಹಿತತ್ತಾ **ಅಬ್ಯಪೇತಂ,** ವಣ್ಣನ್ತರೇಹಿ ಬ್ಯವಹಿತತ್ತಾ **ಬ್ಯಪೇತಂ,** ಉಭಯಮಿಸ್ಸಕತ್ತಾ ತೇಹಿ **ಅಞ್ಞಂ ಅಬ್ಯಪೇತಬ್ಯಪೇತಞ್ಚಾ**ತಿ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ। **ತಞ್ಚ** ಯಮಕಂ ವಿಸಯವಿಭಾಗನಿಯಮೇನ ಗಾಥಾಪಾದಾನಂ ಆದಿಗೋಚರಂ ಮಜ್ಝಗೋಚರಂ ಅನ್ತಗೋಚರಮಿತಿ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ **ಚ**ಸದ್ದೋ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತರೇ ಪವತ್ತತಿ, ವತ್ತಬ್ಬನ್ತರಂ ನಾಮ ಯಥಾವುತ್ತಅಬ್ಯಪೇತಾದಿಭೇದತೋ ಅಞ್ಞಂ ವತ್ತಬ್ಬತಾಯ ಸಮುಖೀಭೂತಂ ಪಾದಾನಂ ಆದಿಮಜ್ಝಾವಸಾನನ್ತರಂ, ಉಪನ್ಯಾಸೋ ವಾಕ್ಯಾರಮ್ಭೋತಿ ಚ ಏತಸ್ಸೇವ ನಾಮಂ। ವಿಸದಿಸೇನ ವಣ್ಣೇನ ಅಪೇತಂ

ಬ್ಯಪೇತಂ। ತಬ್ಬಿಪರೀತಮಬ್ಯ**ಪೇತಂ**। ಅಬ್ಯಪೇತಞ್ಚ ಬ್ಯಪೇತಞ್ಚ ಅಞ್ಞಞ್ಞಾತಿ ಸಮಾಹಾರದ್ವನ್ದೋ। ಅನೇಕೇ ಚ ತೇ ವಣ್ಣಾ ಚ, ಆವುತ್ತಾಯೇವ ಅನೇಕವಣ್ಣಾ, ತೇಹಿ ಜಾತಂ, ಆದಿ ಚ ಮಜ್ಝೋ ಚ ಅನ್ತೋ ಚ, ತೇ ಗೋಚರಾ ಯಸ್ಸಾತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ತತ್ಥ ಪಾದಚತುಕ್ಕಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಾವಸಾನೇಸು ಲಬ್ಭಮಾನಯಮಕಭೇದಾ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಾದೇ ಸತ್ತ ಸತ್ತ ಭವನ್ತಿ। ಕಥಂ? ಪಾದಾದಿಯಮಕಂ ಪಾದಮಜ್ಝಯಮಕಂ ಪಾದನ್ತಯಮಕಂ ಮಜ್ಝನ್ತಯಮಕಂ ಮಜ್ಝಾದಿಯಮಕಂ ಆದ್ಯನ್ತಯಮಕಂ ಸಬ್ಬತೋಯಮಕನ್ತಿ ಏವಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸತ್ತ ಸತ್ತ ಕತ್ವಾ ಚತೂಸು ಮೂಲಭೂತಯಮಕಾ ಅಟ್ಠವೀಸ ಭವನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಪಾದಾದಿಯಮಕಾದಿಕಮ್ಪಿ ಅಬ್ಯಪೇತಪಠಮಪಾದಾದಿಯಮಕಂ ತಥಾ ದುತಿಯತತಿಯಚತುತ್ಥಪಾದಾದಿಯಮಕಮಿತಿ ಚ ಅಬ್ಯಪೇತಪಠಮದುತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಂ ತಥಾ ಪಠಮತತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಂ ಪಠಮಚತುತ್ಥಪಾದಾದಿಯಮಕಮಿತಿ ಚ ಅಬ್ಯಪೇತದುತಿಯತತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಂ ತಥಾ ದುತಿಯಚತುತ್ಥಪಾದಾದಿಯಮಕಮಿತಿ ಚ ಅಬ್ಯಪೇತತತಿಯಚತುತ್ಥಪಾದಾದಿಯಮಕಮಿತಿ ಚ ಏವಮಬ್ಯಪೇತಪಾದಾದಿಯಮಕಾ ದಸ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಬ್ಯಪೇತಾಪಿ ದಸಾತಿ ವೀಸತಿ, ಅಬ್ಯಪೇತಪಠಮಪಾದಮಜ್ಝಯಮಕಂ ತಥಾ ದುತಿಯಪಾದಮಜ್ಝಯಮಕಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ ಮಜ್ಝಯಮಕಮ್ಪಿ ವೀಸತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ। ಅಬ್ಯಪೇತಪಠಮಪಾದನ್ತಯಮಕಂ ತಥಾ ದುತಿಯಪಾದನ್ತಯಮಕಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ ಅನ್ತಯಮಕಮ್ಪಿ ವೀಸತಿವಿಧಂ। ಸಂಸಗ್ಗಭೇದತೋ ಪನ ಅನೇಕವಿಧಂ ಹೋತಿ।

ಅಬ್ಯಪೇತಪಠಮಪಾದಾದಿಯಮಕವಣ್ಣನಾ

೧೭. ಸುಜನಾ’ಸುಜನಾ ಸಬ್ಬೇ, ಗುಣೇನಾಪಿ ವಿವೇಕಿನೋ।
ವಿವೇಕಂ ನ ಸಮಾಯನ್ತಿ, ಅವಿವೇಕಿಜನನ್ತಿಕೇ॥

೧೭. “**ಸುಜನಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಸುಜನಾ** ಸಜ್ಜನಾ, **ಅಸುಜನಾ** ಅಸಜ್ಜನಾತಿ ಏತೇ **ಸಬ್ಬೇ** ಉಭಯಪಕ್ಖಪಾತಿನೋ ವಿಸೇಸಾ ಜನಾ **ಗುಣೇನ** ಸೀಲಾದಿನಾ ಕರಣಭೂತೇನ, ಹೇತುಭೂತೇನ ವಾ **ವಿವೇಕಿನೋಪಿ** ಸಾಧೂಸು ಲಬ್ಭಮಾನಾನಮಸಾಧೂಸ್ವನುಪಲಬ್ಭನತೋ ಪುಥುಭೂತಾಪಿ ಅವಿವೇಕೀನಂ ಜನಾನಂ ಅನ್ತಿಕೇ ಸಮೀಪೇ ತೇಸಂ ಸನ್ನಿಧಾನೇ **ವಿವೇಕಂ** ವಿಭಾಗಂ **ನ ಸಮಾಯನ್ತಿ** ನಪಾಪುಣನ್ತಿ, ವಿಭಾಗವಿಜಾನನಪಞ್ಞಾವೇಕಲ್ಲೇನ ಚ ವಿವೇಕಿನೋಪಿ ಜನಾ ತೇ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ಪಸ್ಸನ್ತೀತಿ। ಇದಂ ಪಠಮಪಾದಾದಿಯಮಕಮಬ್ಯಪೇತಂ।

೧೭. ಇದಾನಿ ಅಬ್ಯಪೇತಪಠಮಪಾದಾದಿಯಮಕಸ್ಸ ಮುಖಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ “**ಸುಜನಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಸುಜನಾ** ಸಾಧುಜನಾ, **ಅಸುಜನಾ** ಅಸಾಧುಜನಾ ಚೇತಿ **ಸಬ್ಬೇ** ಉಭಯಪಕ್ಖಿಕಾ ಸೀಲಾದಿನಾ, ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿನಾ **ಗುಣೇನ** ಹೇತುನಾ **ವಿವೇಕಿನೋ ಅಪಿ** ಸಾಧೂಸು ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ, ಅಸಾಧೂಸು ಸೀಲಾದೀನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಗುಣೇನ ಪುಥುಭೂತಾಪಿ **ಅವಿವೇಕಿಜನನ್ತಿಕೇ** ವಿವೇಕಞಾಣರಹಿತಾನಂ ಜನಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ **ವಿವೇಕಂ** ವಿಭಾಗಂ **ನ ಸಮಾಯನ್ತಿ** ನ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। ವಿವೇಕೋ ವಿನಾಭವನಮೇತೇಸಮತ್ಥೀತಿ **ವಿವೇಕಿನೋ**। ಏತ್ಥ ವಿಸಯೋಪಚಾರೇನ **ವಿವೇಕೋತಿ** ಪಞ್ಞಾ, ನ ವಿವೇಕಿನೋತಿ ಅವಿವೇಕಿನೋ, ತೇಯೇವ ಜನಾ, ತೇಸಂ ಅನ್ತಿಕಮಿತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಇದಂ ಅಬ್ಯಪೇತಪಠಮಪಾದಾದಿಯಮಕಂ।

ಅಬ್ಯಪೇತಪಠಮದುತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕವಣ್ಣನಾ

೧೮. ಕುಸಲಾ’ಕುಸಲಾ ಸಬ್ಬೇ, ಪಬಲಾ’ಪಬಲಾ’ಥವಾ।
ನೋ ಯಾತಾ ಯಾವ’ಹೋಸಿತ್ತಂ, ಸುಖದುಕ್ಖಪ್ಪದಾ ಸಿಯುಂ॥

೧೮. “**ಕುಸಲಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಪಬಲಾ** ಆಸೇವನಪ್ಪಟಿಲಾಭವಸೇನ ಬಲವನ್ತೋ ಚ। **ಅಥಾ**ತಿ ಅನನ್ತರತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ಅಪಬಲಾ** ತದಭಾವತೋ ದುಬ್ಬಲಾ ಚ **ಸಬ್ಬೇ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾ** ಧಮ್ಮಾ **ಯಾವ** ಯತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ **ಅಹೋಸಿತ್ತಂ** ವಿನಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿಮತ್ತಂ ಫಲದಾನಾಸಮ್ಭವತೋ ಕೇವಲಂ “ಅಹೋಸೀ”ತಿ ವಚನೀಯತ್ಥನಿಮಿತ್ತಮತ್ತಕಮ್ಮಭಾವೇನ ಅಹೋಸಿಕಮ್ಮತ್ತಂ **ನೋ ಯಾತಾ** ನ ಸಮ್ಪತ್ತಾ, ತಾವ ತತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಸುಖಞ್ಚ ದುಕ್ಖಞ್ಚ ತಂ ಪದನ್ತೀತಿ **ಸುಖದುಕ್ಖಪ್ಪದಾ ಸಿಯುಂ**। ಯಾವ ಸಂಸಾರಪವತ್ತಿ, ತಾವ ಸುಖದುಕ್ಖದಾಯಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಇದಂ ಪಠಮದುತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಮಬ್ಯಪೇತಂ।

೧೮. **ಪಬಲಾ** ಆಸೇವನಾದಿಪಚ್ಚಯಲಾಭೇನ ಬಲವನ್ತೋ ವಾ **ಅಥ ಅಪಬಲಾ** ತದಭಾವೇನ ದುಬ್ಬಲಾ ವಾ ಸಬ್ಬೇ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾ **ಅಹೋಸಿತ್ತಂ** ಫಲದಾನಾಭಾವತೋ ಪವತ್ತಿಮತ್ತತಂ **ಯಾವ** ಯತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ **ನೋ ಯಾತಾ** ಅಪ್ಪತ್ತಾ, ತಾವ ತತ್ತಕಂ **ಸುಖದುಕ್ಖಪ್ಪದಾ** ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಸುಖದುಕ್ಖಪದಾಯಿನೋ **ಸಿಯುಂ** ಭವನ್ತಿ। ಇದಂ ಅಬ್ಯಪೇತಪಠಮದುತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಂ। ಕುಸಲಪಟಿಪಕ್ಖಾ **ಅಕುಸಲಾ**। “ಅಹೋಸೀ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಅಹೋಸಿತ್ತಂ**। “ಏಹಿಪಸ್ಸಿಕೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಕ್ರಿಯಾಪದತೋಪಿ **ಣಾ**ದಿಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಅಬ್ಯಪೇತಪಠಮದುತಿಯತತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕವಣ್ಣನಾ

೧೯. **ಸಾದರಂ ಸಾ ದರಂ ಹನ್ತು, ವಿಹಿತಾ ವಿಹಿತಾ ಮಯಾ।**
ವನ್ದನಾ ವನ್ದನಾಮಾನ-ಭಾಜನೇ ರತನತ್ತಯೇ॥

೧೯. “**ಸಾದರ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ವನ್ದನಾ** ದ್ವಾರತ್ತಯೋಪದಸ್ಸಿಯಮಾನಾ **ಮಾನೋ** ಚ ಪೂಜಾ, ತೇಸಂ **ಭಾಜನೇ** ಆಧಾರಭೂತೇ ರತಿಜನನಾದಿನಾ ಅತ್ಥೇನ ರತನಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ತಯೇ ಸಮೂಹಭೂತೇ **ರತನತ್ತಯೇ ಸಾದರಂ** ಆದರಸಹಿತಂ ಕತ್ವಾ **ಮಯಾ ವಿಹಿತಾ** ಕತಾ, **ವಿಹಿತಾ** ಅಲಂಸಂಸಾರದುಕ್ಖವಿಸಟನಿರಾಕರಣತೋ ವಿಸೇಸೇನ ಹಿತಾ ಪಥ್ಯಾ **ಸಾ ವನ್ದನಾ** ಸೋ ಪಣಾಮೋ **ದರಂ** ದರಥಂ ಕಾಯಚಿತ್ತಪರಿಳಾಹಂ **ಹನ್ತು** ಹಿಂಸತು। **ಮಯಾ**ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **ಮೇ**ತಿ ಅತ್ಥತೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಇದಂ ಪನ ಪಠಮದುತಿಯತತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಮಬ್ಯಪೇತಂ।

೧೯. **ವನ್ದನಾಮಾನಭಾಜನೇ** ದ್ವಾರತ್ತಯೇನ ವಿಧಿಯಮಾನಪಣಾಮಪೂಜಾನಂ ಆಧಾರಭೂತೇ **ರತನತ್ತಯೇ** ರತಿಜನನಾದಿಅತ್ಥೇನ ರತನಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ತಯೇ **ಮಯಾ** ಯಾ ವನ್ದನಾ **ಸಾದರಂ** ಆದರಸಹಿತಂ **ವಿಹಿತಾ** ಕತಾ, **ವಿಹಿತಾ** ಲೋಕಿಯ ಲೋಕುತ್ತರ ಸಮ್ಪತ್ತಿಸಾಧನತೋ ವಿಸೇಸೇನ ಹಿತಾ **ಸಾ ವನ್ದನಾ ದರಂ** ಮಯ್ಹಂ ಕಾಯಚಿತ್ತದರಥಂ **ಹನ್ತು** ವಿನಾಸೇತು। ಇದಂ ಅಬ್ಯಪೇತಪಠಮದುತಿಯತತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಂ। ಸಹ ಆದರೇನ ವತ್ತಮಾನಂ **ಸಾದರಂ,** ಕ್ರಿಯಾವಿಸೇಸನಂ। ಏತ್ಥ ಕ್ರಿಯಾ ನಾಮ **ವಿಹಿತಾ**ಸದ್ದೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಕರಣಂ। ಕರಣಞ್ಚ **ವಿಹಿತಾ**ಸದ್ದಸ್ಸ ವುತ್ತಕಮ್ಮತ್ತೇಪಿ ಅಞ್ಞಥಾನುಪಪತ್ತಿಲಕ್ಖಣಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ “ಅಕಾಸಿ”ನ್ತಿ ಕ್ರಿಯಾಯ ಸಮ್ಬನ್ಧಮುಪೇನ್ತಂ ಕಮ್ಮಞ್ಚ ಹೋತಿ, ಭಾವೇ ವಿಹಿತಸ್ಸ **ಯು**ಪಚ್ಚಯನ್ತಸ್ಸ ನಪುಂಸಕತ್ತಾ ನಪುಂಸಕಞ್ಚ, ಸತ್ತಾಯ ಏಕತ್ತಾ ಏಕವಚನಞ್ಚ ತಬ್ಬಿಸೇಸನತ್ತಾ **ಸಾದರ**ಸದ್ದೋಪಿ ನಪುಂಸಕದುತಿಯೇಕವಚನೋ ಹೋತಿ।

“ವಿಸೇಸ್ಯೇ ದಿಸ್ಸಮಾನಾ ಯಾ,
ಲಿಙ್ಗಸಙ್ಖ್ಯಾವಿಭತ್ತಿಯೋ।
ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣೇ ಭಿಯ್ಯೋ,
ಕಾತಬ್ಬಾ ತಾ ವಿಸೇಸನೇ”ತಿ [ಸಮ್ಬನ್ಧಚಿನ್ತೋ ೧೫ ಗಾಥಾ ಭೇದಚಿನ್ತಾ ೧೯೪ ಗಾಥಾ]॥

ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಕ್ರಿಯಾವಿಸೇಸನೇ ಗಹಿತೇ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ “ಮಯಾ”ತಿ ತತಿಯನ್ತಸ್ಸ ಪಠಮನ್ತತ್ತಂ, “ವನ್ದನಾ”ತಿ ಪಠಮನ್ತಸ್ಸ ಛಟ್ಠುನ್ತಞ್ಚ ಹೋತಿ। ವನ್ದನಾ ಚ ಮಾನೋ ಚ, ತೇಸಂ ಭಾಜನಂ। ತಿಣ್ಣಂ ಸಮೂಹೋ **ತಯಂ,** ರತನಾನಂ ತಯನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಅಬ್ಯಪೇತಚತುಕ್ಕಪಾದಾದಿಯಮಕವಣ್ಣನಾ

೩೦. ಕಮಲಂ ಕ’ಮಲಂ ಕತ್ತುಂ-ವನದೋ ವನದೋ’ಮ್ಬುರಂ।
ಸುಗತೋ ಸುಗತೋ ಲೋಕಂ, ಸಹಿತಂ ಸಹಿತಂ ಕರಂ॥

೩೦. “**ಕಮಲ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಕಮಲಂ** ಅರವಿನ್ದಂ **ಕಂ** ಜಲಂ **ಅಲಙ್ಕತ್ತುಂ** ಸಜ್ಜನತ್ಥಾಯ ಹೋತಿ, ವಿಕಸಿತಾರವಿನ್ದಸನ್ದೋಹಸಮ್ಭಾವಿತೋದಕಸ್ಸ ವಾಪಾದೀಸು ತಾದಿಸರಮಣೀಯತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮ್ಭವತೋ, ಅವನಂ ರಕ್ಖಂ ದದಾತಿ ಸಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ಯಾದಿಕಾರಣಭಾವೇನಾತಿ **ಅವನದೋ।** ವನಂ ಜಲಂ ದದಾತಿ ನ ತುಚ್ಛೋತಿ **ವನದೋ** ಮೇಘೋ **ಅಮ್ಬುರಂ** ಆಕಾಸಂ ಜಲಧಾರಭಾರಭರಿತಮ್ಬುರಕುಹರಸ್ಸ ದಸ್ಸನೀಯತಾಗುಣಯೋಗತೋ ಅಲಂಕತ್ತುನ್ತಿ ಅಧಿಕತಂ। **ಸಹಿತಂ** ಸಮ್ಪುಣ್ಣಂ **ಹಿತಂ** ಅಭಿವುದ್ಧಿಂ **ಕರಂ** ಕರೋನ್ತೋ ಸುಟ್ಠು ಗದತೀತಿ **ಸುಗತೋ** ಮಞ್ಜುಭಾಣೀ ಪುಬ್ಬಬುದ್ಧಾ ವಿಯ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾದಿನಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಕೇ ಪಜಹನ್ತೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸವಾಸನಸಕಲಕಿಲೇಸೇ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸೋಭನಂ ನಿಬ್ಬಾನಪುರಂ ಗತೋತಿ ವಾ **ಸುಗತೋತಿ** ವುತ್ತೋ ಸೋ ಮಹಾಮುನಿ ಅತ್ತನೋ ಅಪರಿಮಿತಪಾರಮಿತಾಸಿಮ್ಪಕಚಗಲಿತತಿಲಕಭಾವೇನ **ಲೋಕಂ** ಲೋಕತ್ತಯಂ, ಸಹಿತಂ ಲೋಕನ್ತಿ ವಾ ಯೋಜನೀಯಂ **ಅಲಙ್ಕತ್ತುಂ** ಅಲಂಕರಣಾಯಾತಿ। ಇದಂ ಪಾದಚತುಕ್ಕಾದಿಯಮಕಮಬ್ಯಪೇತಂ।

೩೦. **ಕಮಲಂ** ಪದುಮಂ **ಕಂ** ಜಲಂ **ಅಲಙ್ಕತ್ತುಂ** ಪಞ್ಚವಿಧಪದುಮಸಞ್ಛನ್ನಸ್ಸ ಉದಕಸ್ಸ ರಮಣೀಯತ್ತಾ ಸಜ್ಜೇತುಂ ಹೋತಿ। **ಅವನದೋ** ಕಾಲೇ ವುಟ್ಠಿಸಮ್ಪದಾಯ ಸಸ್ಸಸಮ್ಪದಾದೀನಂ ಕಾರಣತ್ತಾ ಆರಕ್ಖಂ ದೇನ್ತೋ **ವನದೋ** ಮೇಘೋ **ಅಮ್ಬುರಂ** ಆಕಾಸಂ **ಅಲಙ್ಕತ್ತುಂ** ಜಲಧಾರಭಾರಭರಿತಮ್ಬುರಕುಚ್ಛಿಯಾ ದಸ್ಸನೀಯತ್ತಾ ಸಜ್ಜೇತುಂ ಹೋತಿ, **ಸಹಿತಂ** ಸಮ್ಪುಣ್ಣಂ **ಹಿತಂ** ಅಭಿವುದ್ಧಿಂ **ಕರಂ** ಕರೋನ್ತೋ **ಸುಗತೋ** ಚಿತ್ರಕಥೀ ಸುನ್ದರಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗತೋ ವಾ **ಸೋ ಸುಗತೋ** ಸೋ ತಥಾಗತೋ **ಲೋಕಂ** ಲೋಕತ್ತಯಂ, **ಸಹಿತಂ** ಲೋಕಂ ವಾ **ಅಲಙ್ಕತ್ತುಂ** ಚಿತ್ರಕಥಾದಿಕಾರಣೇಹಿ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಚ ಲೋಕರಾಮಣೇಯ್ಯಸ್ಸಾಭಾವಾ ಸಜ್ಜೇತುಂ ಹೋತಿ। ಸಬ್ಬಪದತ್ಥಾನಂ ಸತ್ತಾಬ್ಯಭಿಚಾರಿತ್ತಾ ಹೋತೀತಿ ಗಮ್ಮಂ। ತತೋಯೇವ ಸಬ್ಬೇ ಪಠಮನ್ತಭವನಕ್ರಿಯಾಯ ಯುಜ್ಜನ್ತೀತಿ ವದನ್ತಿ। ಇದಂ ಅಬ್ಯಪೇತಚತುಕ್ಕಪಾದಾದಿಯಮಕಂ।

೩೧. ಅಬ್ಯಪೇತಾದಿಯಮಕ-ಸ್ಸೇಸೋ ಲೇಸೋ ನಿದಸ್ಸಿತೋ।
ಇಞೇಯ್ಯಾನಿ’ಮಾಯೇವ ದಿಸಾ-ಯ’ಞ್ಞಾನಿ ಯಮಕಾನಿಪಿ॥

೩೧. ಇಚ್ಚೇವಮಭಿಮತಯಮಕೇ ಅಬ್ಯಪೇತಪಾದಾದಿಯಮಕಸ್ಸ ದಿಸಾಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಉಪಸಂಹರತಿ “**ಅಬ್ಯಪೇತೇ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅಬ್ಯಪೇತಸ್ಸ** ಅಬ್ಯವಹಿತಸ್ಸ ಚತುನ್ನಂ ಪಾದಾನಂ **ಆದೋ,** ಆದಿಭೂತಸ್ಸ ವಾ ಯಮಕಸ್ಸ **ಏಸೋ** ಯಥಾವುತ್ತೋ **ಲೇಸೋ** ಕೋಟಿದೇವ ಭೇದೋ **ನಿದಸ್ಸಿತೋ** ವಿಕಪ್ಪಿತೋ। ಅಪರಾನಿಪಿ ಕಿಂ ನ ವಿಕಪ್ಪಿಯನ್ತೀತಿಚೇತಿ ಆಹ “**ಇಞೇಯ್ಯಾನಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಇಮಾಯ ದಿಸಾಯ** ಇಮಿನಾ ಉಪಾಯೇನ ಮಗ್ಗೇನೇವ **ಅಞ್ಞಾನಿ** ವುತ್ತತೋ ಅಪರಾನಿ ದುತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕತತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಚತುತ್ಥಪಾದಾದಿಯಮಕಾದೀನಿ ಅಬ್ಯಪೇತಾನಿಪಿ ಪಠಮದುತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಪಠಮತತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಾನಿಪಿ ಬ್ಯಪೇತಾನಿ, ಪಠಮಚತುತ್ಥದುತಿಯತತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಾದೀನಿಪಿ ಅಬ್ಯಪೇತಬ್ಯಪೇತಾನಿ, ತಥಾ ಮಜ್ಝನ್ತಪಾದಯಮಕಾನಿ **ಇಞೇಯ್ಯಾನಿ** ಜಾನಿತಬ್ಬಾನಿ, ವಿಞ್ಞೂನಂ ತಾದಿಸಾಯ ದಿಸಾಯ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾತಿ। ತತ್ಥ ಚ -

“ಗುಣಾಗುಣೇನ ಸಹ ತೇ, ಸಾಧವೋ'ಸಾಧವೋ ಜನಾ।
ವಿಗಾಹನ್ತೇ ಸಮಂ ನಾಥ, ಚಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತೇ ಕಥಂ ನು ತೇ”॥

ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ದುತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಾದೀನಿ ಅಬ್ಯಪೇತಾನಿ,

“ಪಿಯೇನ ವಚಸಾ ಸಬ್ಬೇ,
ಪಿಯೇನ'ಪ್ಪಿಯಭಾಣಿನೋ।
ಪಾದಾನತೇ ಜಿನೋಕಾಸಿ,
ಸೋ ಧಮ್ಮೋ ಹನ್ತು ವೋ'ಪ್ಪಿಯಂ”॥

ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ಪಠಮದುತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಾದೀನಿ ಅಬ್ಯಪೇತಾನಿ,

“ಸ'ಮಲಂ ಸಮಲಂ ಕತ್ತುಂ, ಸುಚಿರಂಸುಚಿ ರಂಜಯೇ।
ಸುಚಿರಂ ಸುಚಿರಂಗಂ ತಂ, ಸ'ಮಲಂ ಸಮಲಂಭಿ ಯೋ”॥

ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ಪಠಮಚತುತ್ಥದುತಿಯತತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಾದೀನಿ ಅಬ್ಯಪೇತಬ್ಯಪೇತಾನಿ,

“ಮನೋಹರ ಹರ ಕ್ಲೇಸಂ, ಜಿನ ಚೇತೋಭವಂ ಮಮ।
ನನು ತ್ವಂ ಪಾರಮೀಸಾರಾ-ಮತಭಾವಿತಮೋಸಧಂ”॥

ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ಮಜ್ಝಪಾದಯಮಕಾನಿ,

“ಸಾಧುನಾ ರಂಜಯ ಜಯ-ದ್ಧನಿನಾ'ಪೂರಯಿ ಮಹಿಂ।
ಯೋ ತಂ ಜಿನವರಂ ಧೀರ-ಮತ್ಥಕಾಮೋಸಿ ಚೇ ತುವಂ”॥

ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ಅನ್ತಪಾದಯಮಕಾನಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾನಿ।

೩೧. ಏವಂ ಅಭಿಮತಯಮಕೇನ ಅಬ್ಯಪೇತಯಮಕಾನಮುಪಾಯಾದೀನಿ ನಿಗಮೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಅಬ್ಯಪೇತಿ”**ಚ್ಚಾದಿ। **ಅಬ್ಯಪೇತಾದಿಯಮಕಸ್ಸ** ವಿಸದಿಸವಣ್ಣೇಹಿ ಅಬ್ಯವಹಿತಾದಿಯಮಕಸ್ಸ, ಅಬ್ಯಪೇತಪಾದಾದಿಯಮಕಸ್ಸ ವಾ **ಏಸೋ ಲೇಸೋ** “ಸುಜನಿ”ಚ್ಚಾದಿಕೋ ಅಪ್ಪಕೋದಾಹರಣನಯೋ **ನಿದಸ್ಸಿತೋ** ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। **ಅಞ್ಞಾನಿ ಯಮಕಾನಿಪಿ ಇಮಾಯೇವ ದಿಸಾಯ** ಇಮಿನಾ ನಯೇನೇವ **ಞೇಯ್ಯಾನಿ** ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಞಾತಬ್ಬಾನಿ। ಆದೋ ಯಮಕಂ, ಆದಿಭೂತಂ ವಾ ಯಮಕಂ, ಅಬ್ಯಪೇತಞ್ಚ ತಂ ಆದಿಯಮಕಞ್ಚಾತಿ ವಾಕ್ಯಂ। ಏವಂ ದಸ್ಸಿತೇನ ಇಮಿನಾ ಕಮೇನ ಅಬ್ಯಪೇತದುತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಾದಯೋ ಞಾತಬ್ಬಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ತತ್ಥ ಅಬ್ಯಪೇತದುತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಮೇವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ -

ಗುಣಾಗುಣೇನ ಸಹ ತೇ, ಸಾಧವೋ'ಸಾಧವೋ ಜನಾ।
ವಿಗಾಹನ್ತೇ ಸಮಂ ನಾಥ, ಚಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತೇ ಕಥಂ ನು ತೇ॥

ಭೋ **ನಾಥ ತೇ** ತುಯ್ಹಂ **ಚಿತ್ತೇ ಸಾಧವೋ ಅಸಾಧವೋ ತೇ ಜನಾ ಗುಣಾಗುಣೇನ** ಸಕಸಕಗುಣೇನ ಅಗುಣೇನ ಚ **ಸಹ ಸಮಂ** ಏಕಜ್ಝಂ **ಕಥಂ ನು ವಿಗಾಹನ್ತೇ,** ಚಿತ್ತಂ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಸುಜನದುಜ್ಜನೇಸು ಸಮಮೇತ್ತಾ ಅಚ್ಛರಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಬ್ಯಪೇತಪಠಮದುತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಮೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ -

ಪಿಯೇನ ವಚಸಾ ಸಬ್ಬೇ, ಪಿಯೇನ’ಪ್ಪಿಯಭಾಣಿನೋ।
ಪಾದಾನತೇ ಜಿನೋಕಾಸಿ, ಸೋ ಧಮ್ಮೋ ಹನ್ತು ವೋ’ಪ್ಪಿಯಂ॥

ಜಿನೋ ಅಪ್ಪಿಯಭಾಣಿನೋಪಿ ಸಬ್ಬೇ ಜನೇ ಪಿಯೇನ ಯೇನ ವಚಸಾ ಪಾದಾನತೇ ಅಕಾಸಿ, ಸೋ ಧಮ್ಮೋ ವೋ ಅಪ್ಪಿಯಂ ಹನ್ತು। ಏತ್ಥ **ಅಪಿಸದ್ದಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ಪಿಸದ್ದಸ್ಸ** ಗಹಿತತ್ತಾ ಯತಿಭಙ್ಗೋ ನತ್ಥಿ।

ಪಠಮಚತುತ್ಥದುತಿಯತತಿಯಪಾದಾದಿಅಬ್ಯಪೇತಬ್ಯಪೇತಯಮಕಮೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ -

ಸ’ಮಲಂ ಸಮಲಂ ಕತ್ತುಂ, ಸುಚಿರಂಸುಚಿ ರಂಜಯೇ।
ಸುಚಿರಂ ಸುಚಿರಂಗಂ ತಂ, ಸ’ಮಲಂ ಸಮಲಂಭಿ ಯೋತಿ॥

ಏತ್ಥ “ಸಮಲಂ ಸಮಲಂ, ಸುಚಿರಂ ಸುಚಿರ”ನ್ತಿ ವಿಸದಿಸವಣ್ಣೇಹಿ ಅಬ್ಯವಹಿತತ್ತಾ ಅಬ್ಯಪೇತಂ, “ಸಮಲಂ ಸಮಲ”ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಪರಯುಗಳಂ [ಪುಬ್ಬಪರಯುಗಳದ್ವಯಂ (ಕ॰)] “ಕತ್ತು”ಮಿತಿ ಭಿನ್ನವಣ್ಣೇಹಿ, “ಸುಚಿರಂ ಸುಚಿರ”ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಪರಯುಗಳಂ [ಪುಬ್ಬಪರಯುಗಳದ್ವಯಂ (ಕ॰)] “ಜಯೇ”ತಿ ಭಿನ್ನವಣ್ಣೇಹಿ ಚ ಬ್ಯವಹಿತತ್ತಾ ಬ್ಯಪೇತಞ್ಚ ಹೋತಿ। **ಸುಚಿರಂಸುಚಿ** ಸೋಭನರಂಸಿನಾ ಉಚಿ ಯುತ್ತೋ **ಯೋ** ಜಿನೋ **ಸಂ** ಸನ್ತಿಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ **ಸಮಲಂಭಿ** ಅಲಭಿ, **ಅಲಂ** ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅತಿಸಯೇನ **ಸುಚಿರಂಗಂ** ವಿಸುದ್ಧದೇಹಂ **ತಂ** ಜಿನಂ **ಸಮಲಂ** ಜಲ್ಲಿಕಾಸಙ್ಖಾತೇನ, ರಾಗಾದಿಕುಚ್ಛಿತಸಙ್ಖಾತೇನ ವಾ ಮಲೇನ ಸಹಿತಂ **ಸಂ** ಅತ್ತಾನಂ **ಅಲಂಕತ್ತುಂ** ನಿಮ್ಮಲಂ ಕತ್ವಾ ಸಜ್ಜೇತುಂ **ಸುಚಿರಂ** ಸುಚಿರಕಾಲಂ **ರಂಜಯೇ** ಅತ್ತನಿ ಅಭಿರಮಾಪೇಯ್ಯ।

ಪಾದಮಜ್ಝಯಮಕಮೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ -

ಮನೋಹರ ಹರ ಕ್ಲೇಸಂ, ಜಿನ ಚೇತೋಭವಂ ಮಮ।
ನನು ತ್ವಂ ಪಾರಮೀಸಾರಾ-ಮತಭಾವಿತಮೋಸಧನ್ತಿ॥

ಮನೋಹರ ಜಿನ ಮಮ ಚೇತೋಭವಂ **ಕ್ಲೇಸಂ** ಸನ್ತಾಪಂ **ಹರ** ಅಪನಯ, ತ್ವಂ ಪಾರಮೀಸಾರಾಮತಭಾವಿತಂ **ಓಸಧಂ** ದಿಬ್ಬೋಸಧಂ ನನು।

ಪಾದನ್ತಯಮಕಮೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ -

ಸಾಧುನಾ ರಂಜಯ ಜಯ-ದ್ಧನಿನಾ’ಪೂರಯಿ ಮಹಿಂ।
ಯೋ ತಂ ಜಿನವರಂ ಧೀರ-ಮತ್ಥಕಾಮೋಸಿ ಚೇ ತುವನ್ತಿ॥

ಯೋ ಜಿನವರೋ ಸಾಧುನಾ **ಜಯದ್ಧನಿನಾ** ವೇನೇಯ್ಯಜಯಘೋಸೇನ ಮಹಿಂ ಆಪೂರಯಿ, ಧೀರಂ ತಂ ಜಿನವರಂ ತುವಂ ಸಪ್ಪುರಿಸ ಚೇ ಅತ್ಥಕಾಮೋ ಅಸಿ, **ರಂಜಯ** ಅಭಿರಮಾಪೇಹಿ। ಇಮಿನಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಯಮಕೇಹೇವ ಅವಸೇಸಾ ತತಿಯಪಾದಾದಿಯಮಕಾದಯೋ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ।

೩೧. ಅಚ್ಚನ್ತಬಹವೋ ತೇಸಂ,

ಭೇದಾ ಸಮ್ಭೇದಯೋನಿಯೋ।

ತತ್ಥಾಪಿ ಕೇಚಿ ಸುಕರಾ,

ಕೇಚಿ ಅಚ್ಚನ್ತದುಕ್ಕರಾ॥

೩೧. ಕಿಂ ಪನ ಸಾಕಲ್ಲೇನ ನ ವಿಕಪ್ಪಿತಾನೀತಿ ಆಹ **"ಅಚ್ಚನ್ತಿ"**ಚ್ಚಾದಿ। **ತೇಸಂ** ವಿಕಪ್ಪಾನಂ ಸಮ್ಭೇದೋ ಸಙ್ಕರೋ ಮಿಸ್ಸತ್ತಮುಚ್ಚಾರಣಪ್ಪಕಾರೋ ಯೋನಿ ಪಭವೋ ಯೇಸಂ ತೇ **ಸಮ್ಭೇದಯೋನಿಯೋ, ಭೇದಾ** ಪಕಾರಾ **ಅಚ್ಚನ್ತಬಹವೋ** ಅತಿಸಯೇನ ಬಹುಲಾ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, **ತತ್ಥಾಪಿ** ತೇಸು ವಿಕಪ್ಪೇಸುಪಿ **ಕೇಚಿ** ವಿಕಪ್ಪಾ ಸುಖೇನ ಕರೀಯನ್ತಿ ಪಯುಜ್ಜನ್ತೀತಿ **ಸುಕರಾ,** ತಬ್ಬಿಪರೀತೋ ಚ **ಕೇಚಿ** ವಿಕಪ್ಪಾ ಅಚ್ಚನ್ತದುಕ್ಕರಾ। ಇತಿ ದ್ವಿಧಾ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ತೇಸು ಸುಕರಾನಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಅಭಿಮತಯಮಕಾನಂ ಮುಖಮತ್ತಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ಇದಾನಿ ದುಕ್ಕರಾನಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಮುಖಮತ್ತಂ ನ ಸಬ್ಬಮೇವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಮುನ್ನತೇನ ತೇ ಸತಾ,

ಕಥಂ ನ ತೇ ನ ತೇ ಸಿಯುಂ।

ಯತೋ ನತೇನತೇಪಿ'ತೋ,

ಸಿಯುಂ ನ ತೇ ನತೇ ಸುಭಾ॥

ಇದಂ ಪಾದಚತುಕ್ಕಮಜ್ಝಯಮಕಮಬ್ಯಪೇತಬ್ಯಪೇತಮೇಕರೂಪಂ ದುಕ್ಕರಂ।

ನ ಭಾಸುರಾ ತೇಪಿ ಸುರಾ ವಿಭೂಸಿತಾ,

ತಥಾಸುರಾ ಭೂರಿ ಸುರಾಪರಾಜಿತಾ।

ಸಭಾಸು ರಾಜಾಪಿ ತಥಾ ಸುರಾಜಿತೋ,

ಯಥಾ ಸುರಾಜನ್ತಿ ಸುರಾವಿನಿಸ್ಸಟಾ॥

ಇದಂ ಚತುಕ್ಕಪಾದಮಜ್ಝಯಮಕಮೇಕರೂಪಬ್ಯಪೇತಂ।

೩೧. ಸಬ್ಬಮಿದಮನುದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಲಕ್ಖಣಾತಿದೇಸೇನ ನಿಗಮನಂ ಕಿಮತ್ಥಮಿಚ್ಚಾಸಙ್ಕ್ಯಾಯಮಾಹ **"ಅಚ್ಚನ್ತೇ"**ಚ್ಚಾದಿ। **ತೇಸಂ** ಯಮಕಾನಂ **ಸಮ್ಭೇದಯೋನಿಯೋ** ಪಭೇದುಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಭೂತಾ **ಭೇದಾ** ಉಚ್ಚಾವಚಪಕಾರಾ **ಅಚ್ಚನ್ತಬಹವೋ, ತತ್ಥಾಪಿ** ತೇಸುಪಿ **ಕೇಚಿ** ಯಮಕಾ **ಸುಕರಾ** ಸುಸಾಧಿಯಾ, **ಕೇಚಿ ಅಚ್ಚನ್ತದುಕ್ಕರಾ** ಅತಿಸಯೇನ ದುಸ್ಸಾಧಿಯಾ। ಸಮ್ಭೇದೋ ಯೋನಿ ಯೇಸನ್ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಇಹ ಸುಕರಸ್ಸ ಉಪದಿಸಿತತ್ತಾ ದುಕ್ಕರಯಮಕಪವೇಸೋಪಾಯಮತ್ತಮುಪದಿಸೀಯತೇ –

"ಮನಂ ಮನಂ ಸತ್ಥು ದದೇಯ್ಯ ಚೇ ಯೋ,

ಮನಂ ಮನಂ ಪೀಣಯತ'ಸ್ಸ ಸತ್ಥು।

ಮನಂ ಮನಂ ತೇನ ದದೇಯ್ಯ ಚೇ ನ,

ಮನಂ ಮನಂಪ'ಸ್ಸ ನ ಸಾಧುಪುಜ್ಜ"ನ್ತಿ॥

ಇದಂ ಪಾದಚತುಕ್ಕಾದಿಯಮಕಮೇಕರೂಪಂ ಅಬ್ಯಪೇತಬ್ಯಪೇತಂ।

ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ **ಮನಂ** ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಂ **ಸತ್ಥು** ಜಿನಸ್ಸ **ಮನಂ** ಖಣಮತ್ತಮ್ಪಿ ದದೇಯ್ಯ ಚೇ, **ಸತ್ಥು** ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ **ಮನಂ** ಚಿತ್ತಂ **ಅಸ್ಸ** ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ **ಮನಂ** ಚಿತ್ತಂ **ಪೀಣಯತಿ** ಸಮ್ಪೀಣೇತಿ, **ತೇನ** ತಸ್ಮಾ **ಮನಂ ಮನಂ** ಚಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ **ದದೇಯ್ಯ ಚೇ ನ** ಯದಿ ನೋ ದದೇಯ್ಯ, **ಅಸ್ಸ** ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ **ಮನಂ** ಚಿತ್ತಂ **ಮನಂಪಿ** ಮುಹುತ್ತಮ್ಪಿ **ಸಾಧುಪುಜ್ಜಂ** ಸಾಧೂಹಿ ಪೂಜಿತಬ್ಬಂ **ನ** ಭವತಿ।

> "ಸಮುನ್ನತೇನ ತೇ ಸತಾ,
> ಕಥಂ ನ ತೇ ನ ತೇ ಸಿಯುಂ।
> ಯತೋ ನತೇ'ನತೇಪಿ'ತೋ,
> ಸಿಯುಂ ನ ತೇ ನತೇ ಸುಭಾ"ತಿ॥

ಇದಂ ಪಾದಚತುಕ್ಕಮಜ್ಝಯಮಕಮೇಕರೂಪಮಬ್ಯಪೇತಬ್ಯಪೇತಂ।

ಯತೋ ಯೇನ ಕಾರಣೇನ **ತೇ** ತುಯ್ಹಂ **ಸತಾ** ಸೋಭನೇನ **ಸಮುನ್ನತೇನ** ಸಮ್ಮಾ ಉನ್ನತೇನ ಹೇತುನಾ **ನತೇಪಿ** ಅವನತೇಪಿ **ಅನತೇಪಿ** ಅನವನತೇಪಿ **ತೇ ತೇ ಸುಭಾ** ತೇ ತೇ ಸೋಭನಾ **ನ ನ ಸಿಯುಂ,** ಭವನ್ತೇವ, **ಅತೋ** ತೇನ ಕಾರಣೇನ **ತೇ ಸುಭಾ** ತೇ ಸೋಭನಾ **ನತೇ** ಅವನತೇ **ಕಥಂ ನ ಸಿಯುಂ,** ಭವನ್ತೇವ।

> "ಜಿನಂ ಪಣಾಮೋನತಸಜ್ಜನಂ ಜನಂ,
> ಗುಣೇ ನಿವೇಸೇನ್ತಮಸಜ್ಜನಂ'ಜನಂ।
> ವೇನೇಯ್ಯನೇತ್ತೇ ಗುಣಭಾಜನಂ ಜನಂ,
> ನಮೇ ಮಮೇನ್ತಂ ಖಲು ಸಜ್ಜನಂಜನ"ನ್ತಿ॥

ಇದಂ ಪಾದಚತುಕ್ಕನ್ತಯಮಕಮೇಕರೂಪಮಬ್ಯಪೇತಬ್ಯಪೇತಯಮಕಂ ದುಕ್ಕರಂ।

ಪಣಾಮೋನತಸಜ್ಜನಂ ಪಣಾಮಿತುಕಾಮೋನತಸಾಧುಜನವನ್ತಂ **ಜನಂ** ವೇನೇಯ್ಯಜನಂ **ಅಸಜ್ಜ** ಪಮಾದಮಕತ್ವಾ **ಗುಣೇ** ಸೀಲಾದಿಗುಣೇ **ನಿವೇಸೇನ್ತಂ** ನಿಯೋಜೇನ್ತಂ ವೇನೇಯ್ಯನೇತ್ತೇ **ಅಞ್ಜನಂ** ಅಞ್ಜನಭೂತಂ **ಗುಣಭಾಜನಂ** ಗುಣಾನಮಾಧಾರಭೂತಂ **ಸಜ್ಜನಂಜನಂ** ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ಸಾಧುಜನಾನಂ ಅಞ್ಜನಭೂತಂ **ಜನಂ** ಸಾಧುಜನಂ **ಖಲು** ಏಕನ್ತೇನ **ಮಮೇನ್ತಂ** ಮಮಾಯನ್ತಂ **ನಂ** ಜಿನಂ **ನಮೇ** ನಮಾಮಿ।

> "ಸಾಭಾಸು ಸಾಭಾ ಭುವನೇ ಜಿನಸ್ಸ,
> ಸಾಭಾಯ ಸಾ ಭಾಸತಿಯೇವ ಜಾತು।
> ಸಾಭಾಯ ಸಾ ಭಾತಿ ನ ಚೇ ಕಥಂ ನ,
> ಸಾಭಾ ಸಸಾಭಾನಮತಿಚ್ಚ ಭಾತೀ"ತಿ॥

ಇದಂ ಪಾದಚತುಕ್ಕಾದಿಯಮಕೇಕರೂಪಬ್ಯಪೇತಂ।

ಭುವನೇ ಸತ್ತಲೋಕೇ **ಸಾಭಾಸು** ವಿಜ್ಜಮಾನಾಭಾಸು **ಜಿನಸ್ಸ ಸಾಭಾ** ಸೋಭನಾ ಆಭಾ **ಸಾಭಾಯ** ವಿಜ್ಜಮಾನಾಯ, ಸೋಭನಾಯ ವಾ ಆಭಾಯ ಆಭಾತೋ **ಜಾತು** ಏಕನ್ತೇನ **ಭಾಸತಿಯೇವ** ದಿಪ್ಪತೇವ, **ಸಾ** ಜಿನಾಭಾ **ಸಾಭಾಯ** ವಿಜ್ಜಮಾನಾಭಾತೋ ಅಧಿಕಾ ಹುತ್ವಾ **ಚೇ ನ ಭಾತಿ** ಯದಿ ನ ಭಾಸತಿ, **ಸಸಾಭಾನಂ** ವಿಜ್ಜಮಾನಸೋಭನಾಭಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಂ **ಸಾಭಾ** ಸೋಭನಾಭಾಯೋ **ಅತಿಚ್ಚ** ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ **ಕಥಂ ನ ಭಾತಿ,** ಭಾಸತಿಯೇವ।

“ನ ಭಾಸುರಾ ತೇಪಿ ಸುರಾ ವಿಭೂಸಿತಾ,
ತಥಾಸುರಾ ಭೂರಿ ಸುರಾಪರಾಜಿತಾ।
ಸಭಾಸು ರಾಜಾಪಿ ತಥಾ ಸುರಾಜಿತೋ,
ಯಥಾ ಸುರಾಜನ್ತಿ ಸುರಾವಿನಿಸ್ಸಟಾ”ತಿ॥

ಇದಂ ಪಾದಚತುಕ್ಕಮಜ್ಝಯಮಕೇಕರೂಪಬ್ಯಪೇತಂ।

ಸುರಾವಿನಿಸ್ಸಟಾ ಸುರಾಪಾನತೋ ಅಪಗತಾ ಜನಾ **ಯಥಾ ಸುರಾಜನ್ತಿ,** ತಥಾ **ವಿಭೂಸಿತಾ** ವಿಸೇಸೇನ ಅಲಙ್ಕತಾ **ತೇಪಿ ಸುರಾ** ತೇ ದೇವಾ ಅಪಿ **ನ ಭಾಸುರಾ** ಸೋಭಮಾನಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, **ತಥಾ** ಏವಂ **ಸುರಾಪರಾಜಿತಾ** ಸುರಾಪಾನಹೇತು ಪರಾಜಿತಭಾವಂ ಪತ್ತಾ **ಭೂರಿ ಅಸುರಾ** ಬಹವೋ ವೇಪಚಿತ್ತಿಆದಯೋ ಅಸುರಾಪಿ **ನ ಭಾಸುರಾ** ನ ಸೋಭನ್ತಿ, **ತಥಾ** ಏವಂ **ಸುರಾಜಿತೋ** ಸುಟ್ಠು ಅಲಙ್ಕತೋ **ರಾಜಾಪಿ ಸಭಾಸು ನ ಭಾಸುರೋ।**

“ಜಿನಾಣತ್ತಿಯಂ ಯೋ’ಹಿತಾಸಾ ಸಿತಾಸಾ,
ಅವಸ್ಸಂವ ತೇ ಹೋನ್ತ್ಯ’ತಾಸಾ ಹತಾಸಾ।
ಅತೋ ಸಬ್ಬಪಾಪೇ ಸತಾಸಾ ವತಾಸಾ,
ಕರೋನ್ತೇವ ಸನ್ತಿಸ್ಸಿತಾ ಸಾಮಿತಾಸಾ”ತಿ॥

ಇದಂ ಪಾದಚತುಕ್ಕನ್ತಯಮಕಮೇಕರೂಪಬ್ಯಪೇತಂ।

ಯೇ ಸಪ್ಪುರಿಸಾ **ಜಿನಾಣತ್ತಿಯಂ** ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಿನಯಪಣ್ಣತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾಣತ್ತಿಯಂ **ಓಹಿತಾಸಾ** ಅವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತಆಸಾ ಹೋನ್ತಿ **ಸಿತಾಸಾ** ಪರಿಸುದ್ಧಾಸಾ, **ತೇ** ಸಾಧವೋ **ಹತಾಸಾ** ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಹತತಣ್ಹಾ **ಅವಸ್ಸಂವ** ಏಕನ್ತೇನೇವ **ಅತಾಸಾ** ಭಯರಹಿತಾ ಯತೋ ಹೋನ್ತಿ, **ಅತೋ** ತಸ್ಮಾ **ಸಬ್ಬಪಾಪೇ** ಸಬ್ಬಾಕುಸಲೇ **ಸತಾಸಾ** ಭಯಸಹಿತಾ **ವತಾಸಾವ** ನಿರವಜ್ಜವತಾಭಿಲಾಸವನ್ತೋ ಸಾಧುಜನಾ **ಸನ್ತಿಸ್ಸಿತಾ** ಸನ್ತಿನಿಸ್ಸಿತಾಯೋ **ಸಾಮಿತಾಸಾ** ಸಾಮಿಭಾವಾಸಾಯೋ ಕರೋನ್ತೇವ।

೩೩. ಯಮಕಂ ತಂ ಪಹೇಳೀ ಚ, ನೇಕನ್ತಮಧುರಾನಿ’ತಿ।
ಉಪೇಕ್ಖಿಯನ್ತಿ ಸಬ್ಬಾನಿ, ಸಿಸ್ಸಖೇದಭಯಾ ಮಯಾ॥

೩೩. ನನು ಯಮಕಂ ನಾಮ ಕವೀನಂ ಸಾಮತ್ಥಿಯವಿಸೇಸಸೂಚಕನ್ತಿ ತತ್ಥ ತಂ ಸೋಪಯೋಗಂ, ಪಹೇಳಿಕಾ ಚ ಸೋಪಯೋಗಾ ಕೀಳಾವಿನೋದನೇ ಸಮ್ಬಾಧಟ್ಠಾನಮನ್ತನೇ ಪರಬ್ಯಾಮೋಹನೇ [ಪರಮಬ್ಯಾಮೋಹನೇ (ಕ॰), ಕಾಬ್ಯಾದಾಸ ೩.೯೭] ಚ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಕಥಮುಪೇಕ್ಖಾ ಭವತೋತಿ ಆಹ **“ಯಮಕ”**ನ್ತಿಆದಿ। **ತಂ** ಯಥಾವುತ್ತಂ **ಯಮಕಞ್ಚ** ಸುಕರದುಕ್ಕರಪ್ಪಭೇದಂ। **ಪಹೇಳಿಕಾ** ಪನ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಸೋಳಸ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಸಮಾಗತಾವಞ್ಚಿತಾದಿಕಾ। ತತ್ಥಿದಂ ಲಕ್ಖಣಂ -

ಸಮಾಗತಾ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ಗುಳ್ಹತ್ಥಾ ಪದಸನ್ಧಿನಾ।
ವಞ್ಚಿತಾಞ್ಞತ್ಥ ರುಳ್ಹೇನ, ಯತ್ಥ ಸದ್ದೇನ ವಞ್ಚನಾ॥

ಉಕ್ಕನ್ತಾತಿಬ್ಯವಹಿತ-ಪ್ಪಯೋಗಾ ಮೋಹಕಾರಿನೀ।
ಸಿಯಾ **ಪಮುಸ್ಸಿತಾ** ಯಸ್ಸಾ, ದುಬ್ಬೋಧತ್ಥಾ ಪದಾವಲಿ॥

ಸಮಾನರೂಪಾ’ಮುಖ್ಯತ್ಥಾ-ರೋಪಾಹಿತಪದಾ ಸಿಯಾ।

ಫರುಸಾ ಪಚ್ಚಯಾದೀಹಿ, ಜಾತಸದ್ದಾ ಕಥಞ್ಚಿಪಿ॥

ಸಙ್ಖ್ಯಾತಾ ನಾಮ ಸಙ್ಖ್ಯಾನಂ, ಯತ್ಥ ಬ್ಯಾಮೋಹಕಾರಣಂ।
ಅಞ್ಞಥಾ'ಭಾಸತೇ ಯತ್ಥ, ವಾಕ್ಯತ್ಥೋ ಸಾ **ಪಕಪ್ಪಿತಾ**॥

ಸಾ **ನಾಮನ್ತರಿಕಾ** ಯಸ್ಸಾ, ನಾಮೇ ನಾನತ್ಥಕಪ್ಪನಾ।
ನಿಭೂತಾ'ವಟ್ಠಿತಞ್ಞತ್ಥಾ, ತುಲ್ಯತ್ಥಸುತಿಹೇತುತೋ॥

ಸಮಾನಸದ್ದಾ ಸಾ ಇಟ್ಠ-ಸದ್ದಪರಿಯಾಯಸಾಧಿತಾ।
ಸಮ್ಮೂಳ್ಹಾ ಮೂಳ್ಹತಾಯೇವ, ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ಥಾಪಿ ಸಾಧುಕಂ॥

ಯಸ್ಸಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಬಾಹುಲ್ಯಾ, ನಾಮಂ ಸಾ **ಪಾರಿಹಾರಿಕೀ**।
ಏಕಚ್ಛನ್ನಾ ಭವೇ ಬ್ಯಙ್ಗ್ಯ-ಧೇಯ್ಯಂ ನಿಸ್ಸಯಗೋಪನಾ॥

ಸಾ ಭವೇ **ಉಭಯಚ್ಛನ್ನಾ,** ಯಸ್ಸಾ ಉಭಯಗೋಪನಾ।
ಸಂಕಿಣ್ಣಾ ನಾಮ ಸಾ ಯಸ್ಸಾ, ನಾನಾಲಕ್ಖಣಸಙ್ಕರೋತಿ॥

ದೋಸತ್ತೇಪಿ ಚೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಉಕ್ಕನ್ತಾದೀಸು ದೋಸಭಾವೇ ನಾರೋಪಿತಬ್ಬಾ। ಏಸಾ ಹಿ [ಮನಸೋತಿ (ಕಂ॰)] "ಬಹುಗುಣೇ ಪಣಮತಿ"ಚ್ಚಾದಿನಾ [ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರ ೪೪ ಗಾಥಾ] ವಾಕ್ಯಸಂಕಿಣ್ಣನಾಮೇನ ನ ವುತ್ತಾ, ಪಕಪ್ಪಿತಾ ಚ ಸಂಸಯದೋಸಪರಿಹಾರೇನ "ಯಾತೇ ದುತಿಯಂ ನಿಲಯ"ನ್ತಿ [ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರ ೧೧೨ ಗಾಥಾ] ಆದಿನಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ।

"ಪಭವಾ'ನತವಿತ್ತಿಣ್ಣಾ, ತವಾ'ಣಾ ಮಹತೀ ಸತಿ।
ಚಿರಾಯ ಜಯತಂ ನಾಥ, ಪಹುತಫಲಸಾಧನೀ"ತಿ॥

ಅಯಂ **ಸಮಾಗತಾ**।

"ಭದ್ದಮೇವೋ'ಪಸೇವೇಯ್ಯ, ವಿಧೂತಮದಕಿಬ್ಬಿಸಂ।
ಸಮ್ಪಾಪಯೇ ಪುರಂ ಖೇಮಂ, ಸ ದನ್ತೋ'ತ್ತನಿಸೇವಿನ"ನ್ತಿ॥

ಅಯಂ **ವಞ್ಚಿತಾ**।

ಪಮುಸ್ಸಿತಾದಯೋ ತು ಲಕ್ಖಣಾನುಸಾರೇನ, ತತ್ಥೋದಾಹರಣಾನುಸಾರೇನ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಾ ಪಹೇಳಿಕಾ ಚೇತಿ ಏತಾನಿ **ಸಬ್ಬಾನಿ ಏಕನ್ತೇನ** ನಿಯಮೇನ **ನ ಮಧುರಾನಿ** ಅತ್ಥರಸಸ್ಸ ವಾ ಸದ್ದರಸಸ್ಸ ವಾ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಭಾವೇನ ಅಸ್ಸಾದಿತಬ್ಬಾನಿ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ **ಸಿಸ್ಸಾನಮುಪ್ಪನ್ನೋ ಖೇದೋ**ಯೇವ **ಭಯಂ** ತತೋ ತೇಸಂ ಖೇದತೋ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಭಯತೋ ಮಯಾ ಉಪೇಕ್ಖಿಯನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧನೀಯಂ।

೩೩. ಏವಂ ಸುಕರದುಕ್ಕರವಸೇನ ದುವಿಧತ್ತಂ ವತ್ವಾ ಕವೀನಂ ಸಾಮತ್ಥಿಯಪ್ಪಕಾಸನೇ ಸಪ್ಪಯೋಜನಯಮಕಾನಞ್ಚ, ಕೀಳಾವಿನೋದನೇ ಸಮ್ಬಾಧಟ್ಠಾನಸಮ್ಮನ್ತನೇ ಪರಬ್ಯಾಮೋಹನೇ ಚಾತಿ ಇಮೇಸು ಸಪ್ಪಯೋಜನಾನಞ್ಚ ಪಹೇಳಿಕಾನಮವಚನೇ ಕಾರಣಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ **"ಯಮಕ"**ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ತಂ ಯಮಕಂ** ಯಥಾವುತ್ತಂ ಸುಕರದುಕ್ಕರಾದಿಭೇದಂ ಯಮಕಜಾತಞ್ಚ **ಪಹೇಳಿ** ಚ

ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಸಮಾಗಭಾದಿಕಾ ಪಹೇಳಿಕಾ ಚ **ಇತಿ** ಇಮಾನಿ **ಸಬ್ಬಾನಿ ಏಕನ್ತಮಧುರಾನಿ** ನ ಇತಿ ಅಸ್ಸಾದೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥರಸಸ್ಸ, ಸದ್ದರಸಸ್ಸ ವಾ ನಿಯಮತೋ ಅಭಾವಾ ಏಕನ್ತೇನ ಅಮಧುರಾನಿ, **ಇತಿ** ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ಚ **ಸಿಸ್ಸಖೇದಭಯಾ** ಸಿಸ್ಸಾನಂ ಅಸಹನಸಞ್ಜಾತಾಯ ಅಸಹನೇನ ಜಾತಾಯ ವಾ ಭೀತಿಯಾ ಚ ಮಯಾ ಉಪೇಕ್ಖೀಯನ್ತಿ। ಸಿಸ್ಸಾನಂ ಖೇದೋಯೇವ ಭಯಂ, ಸಿಸ್ಸಖೇದತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ವಾ ಭಯಂ, ತತೋತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಏತ್ಥ ಪಹೇಳಿಕಾ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ -

ಸಮಾಗತಾ ಚ ವಞ್ಚಿತು-ಕ್ಕನ್ತಾ ಪಮುಸ್ಸಿತಾಪಿ ಚ।
ಸಮಾನರೂಪಾ ಫರುಸಾ, ಸಙ್ಖ್ಯಾತಾ ಚ ಪಕಪ್ಪಿತಾ॥

ಅಥೋಪಿ ನಾಮನ್ತರಿಕಾ, ನಿಭೂತಾ ಚ ಪಹೇಳಿಕಾ।
ಅಥೋ ಸಮಾನಸದ್ದಾ ಚ, ಸಮ್ಮೂಳ್ಹಾ ಪಾರಿಹಾರಿಕೀ।
ಏಕಚ್ಛನ್ನೋಭಯಚ್ಛನ್ನಾ, ಸಂಕಿಣ್ಣಾತಿ ಚ ಸೋಳಸಾತಿ॥

ತತ್ರಿದಂ ಲಕ್ಖಣಂ -

ಸಮಾಗತಾ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ಗುಳ್ಹತ್ಥಾ ಪದಸನ್ಧಿನಾ।
ವಞ್ಚಿತಾಞ್ಞತ್ಥ ರುಳ್ಹೀನ, ಯತ್ಥ ಸದ್ದೇನ ವಞ್ಚನಾ॥

ಉಕ್ಕನ್ತಾತಿಬ್ಯವಹಿತ-ಪ್ಪಯೋಗಾ ಮೋಹಕಾರಿನೀ।
ಸಿಯಾ **ಪಮುಸ್ಸಿತಾ** ಯಸ್ಸಾ, ದುಬ್ಬೋಧತ್ಥಾ ಪದಾವಲಿ॥

ಸಮಾನರೂಪಾ'ಮುಖ್ಯತ್ಥಾ-ರೋಪಾಹಿತಪದಾ ಸಿಯಾ।
ಫರುಸಾ ಪಚ್ಚಯಾದೀಹಿ, ಜಾತಸದ್ದಾ ಕಥಞ್ಚಿಪಿ॥

ಸಙ್ಖ್ಯಾತಾ ನಾಮ ಸಙ್ಖ್ಯಾನಂ, ಯತ್ಥ ಬ್ಯಾಮೋಹಕಾರಣಂ।
ಅಞ್ಞಥಾ'ಭಾಸತೇ ಯತ್ಥ, ವಾಕ್ಯತ್ಥೋ ಸಾ **ಪಕಪ್ಪಿತಾ**॥

ಸಾ **ನಾಮನ್ತರಿಕಾ** ಯಸ್ಸಾ, ನಾಮೇ ನಾನತ್ಥಕಪ್ಪನಾ।
ನಿಭೂತಾ'ವಟ್ಠಿತಞ್ಞತ್ಥಾ, ತುಲ್ಯತ್ಥಸುತಿಹೇತುತೋ॥

ಸಮಾನಸದ್ದಾ ಸಾ ಇಟ್ಠ-ಸದ್ದಪರಿಯಾಯಸಾಧಿತಾ।
ಸಮ್ಮೂಳ್ಹಾ ಮೂಳ್ಹತಾಯೇವ, ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ಥಾಪಿ ಸಾಧುಕಂ॥

ಯಸ್ಸಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಬಾಹುಲ್ಯಾ, ನಾಮಂ ಸಾ **ಪಾರಿಹಾರಿಕೀ**।
ಏಕಚ್ಛನ್ನಾ ಭವೇ ಬ್ಯಙ್ಗ್ಯ-ಧೇಯ್ಯಂ ನಿಸ್ಸಯಗೋಪನಾ॥

ಸಾ ಭವೇ **ಉಭಯಚ್ಛನ್ನಾ,** ಯಸ್ಸಾ ಉಭಯಗೋಪನಾ।
ಸಂಕಿಣ್ಣಾ ನಾಮ ಸಾ ಯಸ್ಸಾ, ನಾನಾಲಕ್ಖಣಸಙ್ಕರೋತಿ॥

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - **ಪದಸನ್ಧಿನಾ** ಪದಾನಂ ಸನ್ಧಾನತೋ **ಗುಳ್ಹತ್ಥಾ** ಅಪಾಕಟತ್ಥಾ **ಸಮಾಗತಾ** ನಾಮ ಸಿಯಾ। **ಗುಳ್ಹತ್ಥಾತಿ** ಪಸಿದ್ಧಾನುವಾದೇನ ಅಪಸಿದ್ಧಾ ಸಮಾಗತಾ ವಿಧೀಯತೇ। ಇತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಅನುವಾದಾನುವಾದ್ಯಭಾವೋ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಯತ್ಥ** ಪಹೇಳಿಕಾಯಂ **ಅಞ್ಞತ್ಥ ರುಳ್ಹೇನ ಸದ್ದೇನ** ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಪಸಿದ್ಧೇನ ರುಳ್ಹಿಸದ್ದೇನ ವಞ್ಚನಾ **ವಞ್ಚಿತಾ** ನಾಮ ಸಿಯಾ।

ಅತಿಬ್ಯವಹಿತಪ್ಪಯೋಗಾ ಅತಿಸಯೇನ ಅನ್ತರಿತಪಯುಜ್ಜಮಾನಪದಯುತ್ತಾ ತತೋಯೇವ **ಮೋಹಕಾರಿನೀ** ಸಮ್ಮೋಹಕಾರಿಕಾ ಪಹೇಳಿಕಾ **ಉಕ್ಕನ್ತಾ** ನಾಮ। **ಯಸ್ಸಾ** ಪಹೇಳಿಕಾಯ **ಪದಾವಲಿ** ಪದಪನ್ತಿ **ದುಬ್ಬೋಧತ್ಥಾ** ದುರನುಬೋಧಾಭಿಧೇಯ್ಯಾ, ಸಾ **ಪಮುಸ್ಸಿತಾ** ನಾಮ।

ಅಮುಖ್ಯತ್ಥಾರೋಪಾಹಿತಪದಾ ಅಪ್ಪಧಾನತ್ಥೇ ಮುಖ್ಯತ್ಥಪಕಾಸಕಸದ್ದಾನಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಧಮ್ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಆರೋಪನತೋ ಉಪಟ್ಠಿತಪದಯುತ್ತಾ **ಸಮಾನರೂಪಾ** ನಾಮ ಸಿಯಾ। **ಪಚ್ಚಯಾದೀಹಿ** ಪಚ್ಚಯಾದೇಸಾದೀಹಿ **ಕಥಞ್ಚಿಪಿ** ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪಕಾರೇನ **ಜಾತಸದ್ದಾ** ನಿಪ್ಫನ್ನಸದ್ದಾ **ಫರುಸಾ** ನಾಮ।

ಯತ್ಥ ಯಸ್ಸಂ ಪಹೇಳಿಕಾಯಂ **ಸಙ್ಖ್ಯಾನಂ** ಗಣನಂ ವುತ್ತಮಪಿ ಬ್ಯಾಮೋಹಕಾರಣಂ ಹೋತಿ, ಸಾ ಪಹೇಳಿಕಾ **ಸಙ್ಖ್ಯಾತಾ ನಾಮ** ಸಿಯಾ। **ಯತ್ಥ** ಯಸ್ಸಂ ಪಹೇಳಿಕಾಯಂ **ವಾಕ್ಯತ್ಥೋ** ಸಮುದಾಯತ್ಥೋ **ಅಞ್ಞಥಾ** ಅಞ್ಞೇನ ಪಕಾರೇನ **ಆಭಾಸತೇ** ವಿಞ್ಞಾಯತೇ, **ಸಾ ಪಕಪ್ಪಿತಾ** ನಾಮ।

ಯಸ್ಸಾ ಪಹೇಳಿಕಾಯ **ನಾಮೇ** ಪಯುತ್ತಾಭಿಧಾನೇ **ನಾನತ್ಥಕಪ್ಪನಾ** ವಿವಿಧಾಭಿಧೇಯ್ಯಕಪ್ಪನಾ ಸಮ್ಭವತಿ, **ಸಾ** ಪಹೇಳಿಕಾ **ನಾಮನ್ತರಿಕಾ** ನಾಮ। **ತುಲ್ಯತ್ಥಸುತಿಹೇತುತೋ** ಸಮಾನತ್ಥಸದ್ದಾನಂ ಪಯೋಗಹೇತುಯಾ **ಅವಟ್ಠಿತಞ್ಞತ್ಥಾ** ಪತಿಟ್ಠಿತಅಞ್ಞತ್ಥಾ ಹೋತಿ, ಸಾ **ನಿಭೂತಾ** ನಾಮ।

ಯಾ ಪಹೇಳಿಕಾ **ಇಟ್ಠಸದ್ದಪರಿಯಾಯಸಾಧಿತಾ** ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಸದ್ದಸ್ಸ ವೇವಚನೇಹಿ ನಿಪ್ಫಾದಿತಾ ಹೋತಿ, **ಸಾ ಸಮಾನಸದ್ದಾ** ನಾಮ। ಸಾಧುಕಂ **ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ಥಾಪಿ** ದಸ್ಸಿತಅತ್ಥಯುತ್ತಾಪಿಯಾ **ಮೂಳ್ಹತಾಯೇವ** ಸಮ್ಮೋಹಭಾವತ್ಥಂ ಏವ ಭವತಿ, ಸಾ **ಸಮ್ಮೂಳ್ಹಾ** ನಾಮ।

ಯಸ್ಸಾ ಪಹೇಳಿಕಾಯ ವಿರಚನೇ **ನಾಮಂ** ದಸ್ಸಿಯಮಾನಂ ನಾಮಂ **ಸಮ್ಬನ್ಧಬಾಹುಲ್ಯಾ** ಸಮ್ಬನ್ಧಸ್ಸ ಬಹುಲಭಾವತೋ ಭವತಿ, **ಸಾ ಪಾರಿಹಾರಿಕೀ** ನಾಮ। **ಯಸ್ಸಾ ಆಧೇಯ್ಯಂ ಬ್ಯಞ್ಜ** ಅಭಿಬ್ಯಞ್ಜಿಯ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ **ನಿಸ್ಸಯಗೋಪನಾ** ಆಧಾರಗುತ್ತಿ ಭವತಿ, ಸಾ **ಏಕಚ್ಛನ್ನಾ** ನಾಮ।

ಯಸ್ಸಾ ಪಯೋಗೇ **ಉಭಯಗೋಪನಾ** ಉಭಿನ್ನಮಾಧಾರಾಧೇಯ್ಯಾನಂ ಗೋಪನಾ ಭವತಿ, ಸಾ **ಉಭಯಚ್ಛನ್ನಾ** ನಾಮ। **ಯಸ್ಸಾ ನಾನಾಲಕ್ಖಣಸಙ್ಕರೋ** ಸಮಾಗತಾದಿನಾನಾವಿಧಲಕ್ಖಣಾನಂ ಸಙ್ಕರೋ ಹೋತಿ, ಸಾ **ಸಂಕಿಣ್ಣಾ** ನಾಮ ಸಿಯಾ।

ಇದಾನಿ ಸಮಾಗತಾದೀನಂ ಲಕ್ಖಿಯಂ ಕಮೇನ ಏವಂ ಞಾತಬ್ಬಂ -

"ಪಭವಾ'ನತವಿತ್ತಿಣ್ಣಾ, ತವಾ'ಣಾ ಮಹತೀ ಸತೀ।
ಚಿರಾಯ ಜಯತಂ ನಾಥ, ಪಹುತಫಲಸಾಧಿನೀ"ತಿ॥

ಅಯಂ **ಸಮಾಗತಾ**।

ನಾಥ ತವ ಪಭವತೋ ಪಟ್ಠಾಯ **ನತವಿತ್ತಿಣ್ಣಾ** ಓಣತವಸೇನ ಪತ್ಥಟಾ, ಏವಂ ಸತಿ ನದೀ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಪಭವ** ಪಕಟ್ಠತ್ತ ಸೋಭಾವನ್ತ। ಭೋ **ನಾಥ ತವ** ತುಯ್ಹಂ **ಮಹತೀ ಸತೀ** ಮಹನ್ತೀ ಸಮಾನಾ **ಆಣಾ ಆನತವಿತ್ತಿಣ್ಣಾ** ಅತ್ತನಿ ನತೇಸು ಜನೇಸು ಪತ್ಥಟಾ **ಪಹುತಫಲಸಾಧಿನೀ** ಬಹುಲತ್ಥನಿಪ್ಫಾದನೀ **ಚಿರಾಯ** ಚಿರಕಾಲಂ **ಜಯತಂ** ಉಕ್ಕಂಸಭಾವೇನ ಪವತ್ತತು। ಏತ್ಥ ಪಭವಆನತಇತಿಸನ್ಧಿನಾ ಅತ್ಥೋ ಗುಳ್ಹೋ।

"ಭದ್ದಮೇವೋ'ಪಸೇವೇಯ್ಯ, ವಿಧೂತಮದಕಿಬ್ಬಿಸಂ।
ಸಮ್ಪಾಪಯೇ ಪುರಂ ಖೇಮಂ, ಸ ದನ್ತೋ'ತ್ತನಿಸೇವಿತ"ನ್ತಿ॥

ಅಯಂ **ವಞ್ಚಿತಾ**।

ವಿಧೂತಮದಕಿಬ್ಬಿಸಂ ವಿನಾಸಿತಮದದೋಸಂ **ಭದ್ದಮೇವ** ಮನ್ದಪಿಯ [ಪಿನ್ದಪಿಸ್ಸ (ಕ॰)] - ಭದ್ದಜಾತಿಕೇಸು ಹತ್ಥೀಸು ಭದ್ದಜಾತಿಕಹತ್ಥಿಮೇವ ಉಪಸೇವೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಭದ್ದಮೇವ** ಉತ್ತಮಪುರಿಸಮೇವ ಸೇವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇವನಂ ಕಿಮತ್ಥನ್ತಿ ಚೇ? ಹತ್ಥಿಪಕ್ಖೇ **ದನ್ತೋ** ಸಿಕ್ಖಿತೋ **ಸೋ** ಹತ್ಥಿ **ಅತ್ತನಿಸೇವಿತಂ** ಅತ್ತಾನಂ ಭಜಿತಂ ಜನಂ **ಖೇಮಂ** ನಿಬ್ಭಯಂ **ಪುರಂ** ನಗರಂ ಸಮ್ಪಾಪೇತಿ। ಪುರಿಸಪಕ್ಖೇ ಪನ **ದನ್ತೋ** ದಮಿತೋ **ಸೋ** ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲೋ **ಅತ್ತನಿಸೇವಿತಂ** ಅತ್ತಾನಮುಪಸೇವಿತಂ ಜನಂ **ಖೇಮಂ** ನಿದ್ದುಕ್ಖಂ **ಪುರಂ** ನಿಬ್ಬಾನಪುರಂ ಪಾಪೇತಿ। ಏತ್ಥ ಕವಿಚ್ಛಿತಉತ್ತಮತ್ಥತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಹತ್ಥಿಅತ್ಥೇ ರುಳ್ಹೇನ ಸದ್ದೇನ ವಞ್ಚನಾ ನಾಮ।

"ಬಹುಗುಣೇ ಪಣಮತಿ, ದುಜ್ಜನಾನಂಪ್ಯಯಂ ಜನೋ।
ಹಿತಂ ಪಮುದಿತೋ ನಿಚ್ಚಂ, ಸುಗತಂ ಸಮನುಸ್ಸರ"ನ್ತಿ॥

ಅಯಂ **ಉಕ್ಕನ್ತಾ**। ಇಮಸ್ಸತ್ಥೋ ಉಪರಿ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ।

ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣದೋಸತ್ತೇ ಸತಿಪಿ ಪಹೇಳಿಕಾರುಳ್ಹತ್ತಾ ಏಸಾ ಇಟ್ಠಾ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಪಹೇಳಿಕಾಯಮಾರುಳ್ಹಾ, ನ ಹಿ ದುಟ್ಠಾ ಕಿಲಿಟ್ಠತಾ"ತಿ। ಇಹ ಸಮ್ಬನ್ಧೀಪದಾನಂ ಅಟ್ಠಾನಟ್ಠಾಪನೇನ ಬ್ಯವಹಿತತ್ತಂ ಹೋತಿ।

"ಮುಖಫುಲ್ಲಂ ಗಿಜ್ಝಮಕಂ, ನಿಯುರುಗ್ಗತ್ಥನುನ್ನತಂ।
ಪಟಚ್ಚರೀ ವರಂ ಪೋಸೋ, ಭೀರುಯಾ ಧಾರಯನ್ತಿಯಾ"ತಿ॥

ಅಯಂ **ಪಮುಸ್ಸಿತಾ**।

ಮುಖಫುಲ್ಲಂ ತಿಲಕಾದಿಂ **ಗಿಜ್ಝಮಕಂ** ಏವಂನಾಮಕಂ ಪಸಾಧನಂ **ನಿಯುರುಗ್ಗತ್ಥನುನ್ನತಂ** ನಿಯುರಂ ವಲಯಂ, ಉಗ್ಗತ್ಥನಂ ಪಯೋಧರಪಟಂ, ಉನ್ನತಂ ನಲಾಟಪಟಾದಿಕಂ, ಮುಖತೋ ಉನ್ನತಾಭರಣಞ್ಚ **ಧಾರಯನ್ತಿಯಾ ಭೀರುಯಾ** ಇತ್ಥಿಯಾ **ಪಟಚ್ಚರೀ** ಜಿಣ್ಣವತ್ಥನಿವಾಸೀ **ಪೋಸೋ** ಪುರಿಸೋ **ವರಂ** ಉತ್ತಮೋ। ಏತ್ಥ ಬಹುಪಯೋಗರಹಿತೇಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ ರಚಿತತ್ತಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದುರವಬೋಧತಾ।

"ನವ'ಗ್ಗರತನಾನ'ಸ್ಮಿಂ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ರತನಾಕರೇ।
ಪುರಿಸಾನೇತ್ಥ ಅಟ್ಠನ್ನಂ, ಅಟ್ಠಾ'ಸಾಧಾರಣಾ'ಪರ"ನ್ತಿ॥

ಅಯಂ **ಸಮಾನರೂಪಾ**।

ಅಸ್ಮಿಂ ರತನಾಕರೇ ಅಗ್ಗರತನಾನಿ ನವ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, **ಏತ್ಥ** ಇಮೇಸು ರತನೇಸು **ಅಟ್ಠ** ರತನಾನಿ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಪುರಿಸಾನಂ ಅಸಾಧಾರಣಾನಿ, **ಅಪರಂ** ರತನಂ ಸಾಧಾರಣಂ। ಇಮಾನಿ ನವ ಲೋಕುತ್ತರಾನಿ ಚಿತ್ತೀಕತಾದಿಅತ್ಥೇನ "ರತನಾನೀ"ತಿ ಚ ತಪ್ಪಭವೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ "ಆಕರೋ"ತಿ ಚ ಕಪ್ಪಿತೋತಿ ಅಮುಖ್ಯತ್ಥೇಸು ರತನಾದಿಸದ್ದಾನಮಾರೋಪನಂ ಹೋತಿ।

"ವಿನ್ದನ್ತಿ ದೇವಗನ್ಧಬ್ಬಾ, ಹಿಮವನ್ತಮಹಾತಲೇ।
ರಸವನ್ತೇ ಸರೇ ಸತ್ತ, ನ ನಾಗಾಪಿ ಉಪೋಸಥಾ"ತಿ॥

ಅಯಂ **ಫರುಸಾ**।

ಹಿಮವನ್ತಮಹಾತಲೇ ಹಿಮಾಲಯಸ್ಸ ಮತ್ಥಕೇ **ರಸವನ್ತೇ** ಸೋದಕೇ **ಸತ್ತ ಸರೇ** ಅನೋತತ್ತಾದಿಕೇ ದೇವಗನ್ಧಬ್ಬಾ **ವಿನ್ದನ್ತಿ** ಸೇವನ್ತಿ, ಉಪೋಸಥಾ ನಾಗಾಪಿ ನ ವಿನ್ದನ್ತಿ। ಅಯಮಪರತ್ಥೋ। ಹಿಮವನ್ತಮಹಾತಲೇ ಚನ್ದರಂಸಿಯುತ್ತೇ ಮಹಾಪಾಸಾದತಲೇ **ದೇವಗನ್ಧಬ್ಬಾ** ಕೀಳಮಾನಾ ಗನ್ಧಬ್ಬಾ **ರಸವನ್ತೇ** ಮಧುರಗುಣಯುತ್ತೇ **ಸತ್ತ ಸರೇ** ವೀಣಾಯ ಛಜ್ಜಾದಿಕೇ ಸತ್ತ ಸರೇ ವಿನ್ದನ್ತಿ, **ನಾಗಾಪಿ** ಅರಿಯಾಪಿ **ಉಪೋಸಥಾಪಿ** ಉಪವುತ್ಥಾಪಿ **ನ ವಿನ್ದನ್ತಿ** ನಾನುಭವನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ದಿಬ್ಬನ್ತೀತಿ **ದೇವಾ**। ಉಪೋಸಥೋ ಏತೇಸಮತ್ಥೀತಿ **ಉಪೋಸಥಾ**ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಲಕ್ಖಣಕ್ಕಮತೋ ಪಸಿದ್ಧಪಚುರಪಯೋಗತೋ ಅಞ್ಞದತ್ಥಾ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಲೇಸೇನ ಪಚ್ಚಯಾದೀನಂ ಜಾತಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾ।

"ಗೀತಸದ್ದೇ ಸರಾ ದ್ವೇ ದ್ವೇ, ದ್ವೇ ಛಜ್ಜಞ್ಞತ್ರ ಛಸ್ಸರಾ।
ಪಞ್ಚವಣ್ಣಂ ಯಥಾ ಚಕ್ಖು, ಛಬ್ಬಣ್ಣಾ ನಾಸಿಕಾ ತಥಾ"ತಿ॥

ಅಯಂ **ಸಙ್ಖ್ಯಾತಾ**।

ಗೀತಸದ್ದೇ ಸರಾ ದ್ವೇ ಹೋನ್ತಿ, **ಛಜ್ಜ'ಞ್ಞತ್ರ** ಛಜ್ಜತೋ ಅಞ್ಞತ್ರ ಛಜ್ಜಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಉಸಭೋ ಗನ್ಧಾರೋ ಮಜ್ಝಿಮೋ ಪಞ್ಚಮೋ ಧೇವತೋ ನಿಸಾದೋತಿ। ಏತ್ಥ ಯುಗಳತೋ ದ್ವೇ ದ್ವೇ **ಛಸ್ಸರಾ** ಛಸರವನ್ತೋ। ಯಥಾ ಚಕ್ಖು ಪಞ್ಚವಣ್ಣಂ ಹೋತಿ, **ತಥಾ** ಏವಂ ನಾಸಿಕಾ ಛಬ್ಬಣ್ಣಾ ಹೋತಿ, ಗೀತಸದ್ದೇ ಈಕಾರಅಕಾರಸರದ್ವಯಸಬ್ಭಾವತೋ ಚ ಛಜ್ಜಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಉಸಭಾದೀಸು ಸರಾನಂ ತಿವಿಧತ್ತಾ ಚ "ಚಕ್ಖೂ"ತಿ ಸರಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನ ಪಞ್ಚವಣ್ಣಾನಂ ಸಬ್ಭಾವತೋ ಚ "ನಾಸಿಕಾ"ತಿ ಛನ್ನಂ ಸಬ್ಭಾವತೋ ಚ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ವುತ್ತಸಙ್ಖ್ಯಾ ಗೀತಾದಿಸದ್ದಸನ್ನಿಟ್ಠಾನತೋ ಸಮ್ಮೋಹಕಾರಿನೀ ಹೋತಿ।

"ಪಾತು ವೋ ಉದಿತೋ ರಾಜಾ, ಸಿರಿಮಾ ರತ್ತಮಣ್ಡಲೋ।
ಸಕನ್ತಿಗಹನಕ್ಖತ್ತ-ಸಜ್ಝಯುತ್ತೋ ಸುಲಕ್ಖಣೋ"ತಿ॥

ಅಯಂ **ಪಕಪ್ಪಿತಾ**।

ಸಿರಿಮಾ ಸಿರಿಮನ್ತೋ **ರತ್ತಮಣ್ಡಲೋ** ಅನುರತ್ತಜನಪದಮಣ್ಡಲೋ, ಅನುರತ್ತಅಮಚ್ಚಮಣ್ಡಲೋ ವಾ **ಸಕನ್ತಿಗಹನಕ್ಖತ್ತಸಜ್ಝಯುತ್ತೋ** ಸಕಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅನ್ತೇ ಸಮೀಪೇ ಗಹನೇಹಿ ಅವಿರಳೇಹಿ ಖತ್ತಸಜ್ಝೇಹಿ ಖತ್ತಿಯಸಮೂಹೇಹಿ ಯುತ್ತೋ ಸಂಯುತ್ತೋ **ಸುಲಕ್ಖಣೋ** ಪಸತ್ಥಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೋ **ಉದಿತೋ** ಪಸಿದ್ಧೋ **ರಾಜಾ** ನರಿನ್ದೋ **ವೋ** ತುಮ್ಹೇ **ಪಾತು** ರಕ್ಖತೂತಿ ಅಯಂ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥೋ। **ಸಿರಿಮಾ** "ಲಕ್ಖಿಯಾ ವಾಸಟ್ಠಾನತ್ತಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಸಿರಿಮನ್ತೋ **ರತ್ತಮಣ್ಡಲೋ** ಉಗ್ಗಮನೇ ರತ್ತಮಣ್ಡಲೋ **ಸಕನ್ತಿಗಹನಕ್ಖತ್ತಸಜ್ಝಯುತ್ತೋ** ಕನ್ತಿಸಹಿತೇಹಿ ಗಹನಕ್ಖತ್ತತಾರಗಣೇಹಿ ಯುತ್ತೋ **ಸುಲಕ್ಖಣೋ** ಸುಟ್ಠು ಸಸಲಕ್ಖಣೋ **ಉದಿತೋ** ಉಗ್ಗತೋ **ರಾಜಾ** ಚನ್ದೋ **ವೋ** ತುಮ್ಹೇ **ಪಾತೂ**ತಿ ಉಭಯಪಕ್ಖಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣಗುಣಗುಣೀಪದಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಇಧ ವಾಕ್ಯತ್ಥಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥಾ ದಿಸ್ಸಮಾನತಾ ಹೋತಿ।

“ವುಚ್ಚತಾ’ದೋ ಇಸಿತ್ಯೇ’ಕೋ, ಸುಮಹನ್ತೋಪಕಾರವಾ।
ಸನಾತನೋ ಚ ನ ಇಸಿ, ನ ಸಖಾ ನ ಸನಾತನೋ”ತಿ॥

ಅಯಂ **ನಾಮನ್ತರಿಕಾ**।

ಏಕೋ **ಆದೋ** ಪುಬ್ಬೇ “ಇಸೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, **ಸುಮಹನ್ತೋಪಕಾರವಾ** ಅತಿಮಹನ್ತೋಪಕಾರಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಸನಾತನೋ ಚ** ಸಸ್ಸತೋ ಚ ಹೋತಿ, ತಥಾಪಿ **ನ ಇಸಿ** ಇಸಿ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, **ನ ಸಖಾ** ಮಿತ್ತೋಪಿ ನ ಹೋತಿ, **ನ ಸನಾತನೋ** ಸಸ್ಸತೋಪಿ ನ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ಗಮ್ಯಮಾನತ್ಥೋ। **ಸುಮಹಾ** ಅತಿಮಹನ್ತೋ ಏಕೋ **ಆದೋ** ನಾಮಾದಿಮ್ಹಿ ಇಸೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, **ಅನ್ತೋ** ಮಜ್ಝೇ **ಪಕಾರವಾ** ಪ-ಕಾರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, **ಸನಾತನೋ ಚ** ಸಸ್ಸತೋ ಚ ಹೋತಿ, ಇಸಿಪಿ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ಮಿತ್ತೋಪಿ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ **ನಾತನೋ** ತನಇತಿ ಅಕ್ಖರದ್ವಯರಹಿತೋ **ನ** ಹೋತಿ। ಆದಿಮಜ್ಝಾನಂ ವುತ್ತತ್ತಾ **ಅನ್ತೇ**ತಿ ಞಾಯತಿ, **“ಇಸಿಪತನವಿಹಾರೋ**”ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಇಸಿಪತನನಾಮೇನ ಇಸಿಆದೀನಂ ಗಮ್ಯಮಾನತ್ಥತ್ತಾ ನಾನತ್ಥಕಪ್ಪನಾ ಹೋತಿ।

“ಧಾವನ್ತಂ ಉದಯಾ ಅತ್ಥಂ, ಮುಹುತ್ತಂ ನ ನಿವತ್ತತಿ।
ನ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ಏತಂ, ನಾಪಿ ಆದಿಚ್ಚಮಣ್ಡಲ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಂ **ನಿಭೂತಾ**।

ಉದಯಾ ಉದಯತೋ ಪಭುತಿ **ಅತ್ಥಂ** ಯಾವ ಅತ್ಥಂ **ಧಾವನ್ತಂ** ಜವನ್ತಂ **ಮುಹುತ್ತಂ** ಮುಹುತ್ತಕಾಲಂ **ನ ನಿವತ್ತತಿ** ನ ಪುನಾವತ್ತತಿ। ಏತಂ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಮ್ಪಿ ನ ಹೋತಿ, ಆದಿಚ್ಚಮಣ್ಡಲಮ್ಪಿ ನ ಹೋತಿ। **ಉದಯಾ** ಪಟಿಸನ್ಧಿತೋ **ಅತ್ಥಂ** ಯಾವಚುತಿ। **ಧಾವನ್ತ**ನ್ತಿ ಆಯುಕಿಚ್ಚತೋ ಆಯುಚನ್ದಾದೀನಮತ್ಥಾನಂ, ತಪ್ಪಕಾಸಕಸದ್ದಾನಞ್ಚ ತುಲ್ಯತ್ತಾ ಏತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತಚನ್ದಾದಿಅತ್ಥನ್ತರಾನಂ ಸಮ್ಭವೋ।

“ದೇವಿಂ ಕಿತ್ತಿಮಹೀನಾಮಂ, ಕಳಾರತ್ಥವ್ಹಯಂ ಪುರಿಂ।
ಹಿತ್ವಾ ನ ಸರಿ ಸೋ ಧೀರೋ, ಕರೋನ್ತೋಪ್ಯು’ಯ್ಯಮವ್ಹಯ”ನ್ತಿ [ಕರೋನ್ತೋಮುತ್ತಮವ್ಹಯನ್ತಿ (ಕ॰)]॥

ಅಯಂ **ಸಮಾನಸದ್ದಾ**।

ಕಿತ್ತಿಮಹೀನಾಮಂ ಕಿತ್ತಿಮಹೀನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ನಾಮೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಂ **ದೇವಿಂ** ಅಗ್ಗಮಹೇಸಿಂ **ಕಳಾರತ್ಥವ್ಹಯಂ ಪುರಿಂ** ಕಳಾರಅತ್ಥಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ನಾಮೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ಪುರಿಂ ನಗರಞ್ಚ ಸೋ ಧೀರೋ **ಹಿತ್ವಾ** ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ **ಉಯ್ಯಮವ್ಹಯಂ** ಉಯ್ಯಮನಾಮೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅಪಿ **ನ ಸರಿ** ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಾನುಸರಿ, ಯಸೋಧರಾದೇವಿಞ್ಚ ಕಪಿಲವತ್ಥುಪುರಿಞ್ಚ ಹಿತ್ವಾ ವೀರಿಯಸಙ್ಖಾತಪಧಾನಂ ಕರೋನ್ತೋ ಮಹಾಸತ್ತೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನ ಸರಿ, ಏತ್ಥಾಭಿಮತ**ಯಸೋಧರಾ**ದಿಸದ್ದಾನಂ ಪರಿಯಾಯೇಹಿ **ಕಿತ್ತಿಮಹೀ**ಸದ್ದಾದೀಹಿ ರಚಿತತಾ।

“ಚತುದ್ದಿಸಾಮುಖಾ ಬನ್ಧಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಸಿನ್ಧವಾ ಸಯಂ।
ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ತಿಣಂ ಮಜ್ಝೇ ಯಥಾಸುಖ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಂ **ಸಮ್ಮೂಳ್ಹಾ**।

ಸಿನ್ಧವಾ ಚತ್ತಾರೋ ಅಸ್ಸಾ **ಚತುದ್ದಿಸಾಮುಖಾ** ಯಥಾ ಚತುದ್ದಿಸಾಸಮ್ಮುಖಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ **ಬನ್ಧಾ** ಮಜ್ಝೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ತಿಣಂ ಸಯಂ ಯಥಾಸುಖಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಿಟ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾ ಬನ್ಧಾ ವಿಯ ಖಾಯತಿ, ತೇ ಪನ ಸಮ್ಮುಖಂ ಕತ್ವಾ ಬನ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏತ್ಥ "ಚತುದ್ದಿಸಾಮುಖಾಬನ್ಧಾ"ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಪಿಟ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾ ಬನ್ಧಾತಿ ಸಮ್ಮುಳ್ಹತಾ ಹೋತಿ।

"ಜನೋ ಜೀವನಜಾನನ್ದ-ಕರಬನ್ಧುಸ್ಸ ಭಾಸಿತಂ।
ಸಕ್ಕರೋನ್ತೋವ ಪಪ್ಪೋತಿ, ಪುಞ್ಞಾರಿಕ್ಖಯಗೋಚರೇ"ತಿ॥

ಅಯಂ **ಪಾರಿಹಾರಿಕೀ**।

ಜೀವನಜಾನನ್ದಕರಬನ್ಧುಸ್ಸ ಜೀವನತೋ ಉದಕತೋ ಜಾತಾನಂ ಪದುಮಾನಂ ಆನನ್ದಕರಸ್ಸ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಬನ್ಧುಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ **ಭಾಸಿತಂ** ವಚನಂ **ಸಕ್ಕರೋನ್ತೋ** ಪೂಜೇನ್ತೋ ಜನೋ **ಪುಞ್ಞಾರಿಕ್ಖಯಗೋಚರೇ** ಪುಞ್ಞಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಪುಞ್ಞಾರಿಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಖಯಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಭೂತಂ ನಿಬ್ಬಾನಮಾರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಮಗ್ಗಫಲೇ **ಪಪ್ಪೋತಿ** ಪಾಪುಣಾತಿ। ಏತ್ಥ ಜೀವನಜಾನಂ ಆನನ್ದಕರಸ್ಸ ಬನ್ಧುಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಪುಞ್ಞಾರೀನಂ ಖಯನಿಮಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತೇತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ಬುದ್ಧೋ ಮಗ್ಗಫಲಾ ಚ ಪಾರಮ್ಪರಿಯೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ವುತ್ತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಾನಂ ಬಾಹುಲ್ಲಭಾವೋ।

"ನ ಗಣ್ಹಾತಿ ಮಹನ್ತಮ್ಪಿ, ಸದ್ದಂ ನ ಚ ವಿಭೂಸನಂ।
ಚತುಪ್ಪದಸ್ಸ ಕಸ್ಸಾಪಿ, ಕಣ್ಣೋಯಂ ನ ಕಿಲಾಫಲೋ"ತಿ॥

ಅಯಂ **ಏಕಚ್ಛನ್ನಾ**।

ಕಸ್ಸಾಪಿ ಚತುಪ್ಪದಸ್ಸ ಕಣ್ಣೋ ಮಹನ್ತಮ್ಪಿ ಸದ್ದಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಕರೋತಿ, ವಿಭೂಸನಮ್ಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ತಥಾಪಿ ಅಯಂ ಕಣ್ಣೋ ಅಫಲೋ ನ ಕಿಲ, ಸಫಲತೋ ನಿಪ್ಫಲೋ ನ ಹೋತಿ ಕಿರ। ಅಸ್ಸಕಣ್ಣೋ ರುಕ್ಖೋ। ಏತ್ಥ ಕಣ್ಣೋತಿ ಆಧೇಯ್ಯಂ ಕತ್ವಾ ತದಾಧಾರಸ್ಸ ಅವಚನತೋ ನಿಸ್ಸಯಗುತ್ತಿ।

"ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತೋ ಭುವನಂ, ಸಸ್ಸಿರಿಕೋ ಸದೇವಕಂ।
ಕಸ್ಮಿಂ ಸಞ್ಜಾತಸಂವದ್ಧೋ, ಕೋ ಕೇನ ನುಪಲಿಮ್ಪತೀ"ತಿ॥

ಅಯಂ **ಉಭಯಚ್ಛನ್ನಾ**।

ಸಸ್ಸಿರಿಕೋ ಸದೇವಕಂ ಭುವನಂ ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತೋತಿ ಬುದ್ಧೋ ವಿಯ ಖಾಯತಿ। **ಭುವನಂ** ಭುವನಸಙ್ಖಾತಂ **ಕಂ** ಜಲಂ ಸದಾ ಏವ ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತೋ **ಸಸ್ಸಿರಿಕೋ** ಲಕ್ಖಿಯಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಕಸ್ಮಿಂ** ಜಲೇ ಸಞ್ಜಾತಸಂವದ್ಧೋ **ಕೋ** ಕತರೋ **ಕೇನ** ಜಲೇನ ನ **ಉಪಲಿಮ್ಪತಿ** ನ ಲಿಮ್ಪತಿ। ಪದುಮೋತಿ ವಿಸಜ್ಜನಂ। ಪದುಮೋ ಹಿ ಪುಂನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗೋ। ಇಹ ಜಲಪದುಮಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಛಾದಿತತ್ತಾ ಉಭಯಚ್ಛನ್ನಾ ನಾಮ।

"ಆದೋ ಸೋಯೇವ ಯೋ ಅನ್ತೇ, ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸಾದಿ ಮಜ್ಝಿಮೋ।
ಸಿದ್ಧನ್ತಾದೀಸು ವತ್ತನ್ತಂ, ಅಸಙ್ಖತಪದಂ ವದಾ"ತಿ॥

ಅಯಂ **ಸಂಕಿಣ್ಣಾ**।

ಅನ್ತೇ ಅವಸಾನೇ ಯೋ ಹೋತಿ, ಆದೋಪಿ ಸೋಯೇವ ಹೋತಿ, ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ಆದಿಭೂತೋ ಮಜ್ಝಿಮೋ ಏವ ಹೋತಿ, **ಸಿದ್ಧಂ** ನಿಪ್ಫನ್ನಂ **ತಾದೀಸು** ಅರಿಯೇಸು ವತ್ತನ್ತಂ ಅಸಬ್ಭುತಪದಂ **ವದ** ಕಥೇಹೀತಿ ಅಯಮಪರತ್ಥೋ। **ಆದೋ** ಆದಿಮ್ಹಿ **ಸೋಯೇವ** ಸಕಾರೋ ಏವ **ಅನ್ತೇ** ಪರಿಯೋಸಾನೇ **ಯೋ** ಯಕಾರೋಯೇವ, **ಮಜ್ಝಿಮೋ** ಮಜ್ಝಿಮವಣ್ಣೋ **ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ** ಸದ್ದಸ್ಸ **ಆದಿ** ಮಕಾರೋ, **ಸಿದ್ಧನ್ತಾದೀಸು** ಮತಸಮಯಕಾಲಾದೀಸು ವತ್ತನ್ತಂ ವಾಚಕಭಾವೇನ ಪವತ್ತನ್ತಂ **ಅಸಬ್ಭುತಪದಂ** ಸಬ್ಭುತತೋ ಅಞ್ಞತ್ತಾ ಅಸಬ್ಭುತಭೂತಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿಂ **ವದ** ಕಥೇಹೀತಿ। ಸಮಯಸದ್ದೋ ಹಿ ನಾಮಪಣ್ಣತ್ತಿ। ಏತ್ಥ **ಸಿದ್ಧನ್ತ**ಸದ್ದೇನ **ಆದಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ತಾದಿಅತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಗುಳ್ಹತಾಯ ಸಮಾಗತಾಲಕ್ಖಣೇನ ಚ "ಸೋ"ತಿ "ಯೋ"ತಿ "ಅಸಬ್ಭುತಪದ"ನ್ತಿ ಅಞ್ಞತ್ಥರುಳ್ಹಸದ್ದೇನ ವಞ್ಚಿತತ್ತಾ ವಞ್ಚಿತಾಲಕ್ಖಣೇನ ಚ **ಸಮಯ**ಸದ್ದೇ ನಾನತ್ಥಕಪ್ಪನತೋ ನಾಮನ್ತರಿಕಾಲಕ್ಖಣೇನ ಚಾತಿ ತೀಹಿಪಿ ಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಮಿಸ್ಸಿತೋತಿ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಸಂಕಿಣ್ಣತ್ತಂ ಏವಮೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಾನುಸಾರೇನೇವ ಸಮಾಗತಾದೀನಂ ಅನ್ವತ್ಥಸಞ್ಞತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೩೪. ದೇಸಕಾಲಕಲಾಲೋಕ-ಞಾಯಾಗಮವಿರೋಧಿ ಯಂ।
ತಂ ವಿರೋಧಿಪದಂ ಚೇ'ತ-ಮುದಾಹರಣತೋ ಫುಟಂ॥

೩೪. "**ದೇಸಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ದೇಸೋ** ಥಲಜಲದೇಸಾದಿ। **ಕಾಲೋ** ರತ್ತಿನ್ದಿವೋ। **ಕಲಾ** ನಚ್ಚಗೀತಾದಯೋ। **ಲೋಕೋ** ಚರಾಚರಭೂತಪ್ಪವತ್ತಿ। **ಞಾಯೋ** ಯುತ್ತಿ। **ಆಗಮೋ** ಇಧ ಬುದ್ಧವಚನಂ। ಅಞ್ಞತ್ಥ ತು ಸುತಿಧಮ್ಮಸಂಹಿತಾ, ತೇ ಚ। ತೇಹಿ ವಿರೋಧೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ದೇಸ...ಪೇ॰... ವಿರೋಧಿ**। ಯನ್ತಿ ಅನುವದಿತ್ವಾ। **ತಂ ವಿರೋಧಿಪದ**ನ್ತಿ ವಿಧೀಯತೇ। **ಏತಞ್ಚ** ಪದಂ **ಉದಾಹರಣತೋ** ಲಕ್ಖಿಯತೋ **ಫುಟಂ** ಪಾಕಟಂ। ಯತೋ ಜಲಜಾದೀನಂ ಥಲಾದೀಸು ಪಾತುಭಾವಾದಿ, ರತ್ಯಾದೀಸು ಸಮ್ಭವನ್ತಾನಂ ಕುಸುಮಾದೀನಂ ದಿವಾದೀಸು ಸಮ್ಭವೋ ಚ, "ನಚ್ಚಗೀತಾದಿಚತುಸಟ್ಠಿಯಾ ಕಲಾಸು ಭಿನ್ನಛಜ್ಜೋ ನಾಮ ಸತ್ತಸರೋ"ತಿಆದಿನಾ ಕಲಾಸತ್ಥಾಭಿಹಿತಲಕ್ಖಣಾತಿಕ್ಕಮವಿರೋಧೋ ಚ, "ಅಗ್ಗಿಸೀತಲೋ, ನಿಸ್ಸಾರೋ ಖದಿರೋ"ತಿಆದಿನಾ ಲೋಕಸೀಮಾತಿಕ್ಕಮೋ ಚ, ವುತ್ತಾಯಪಾ'ನರುಪ್ಪತ್ತಸಮುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮಿದ್ಧಸ್ಸ ರೂಪಭಾವಾಪಾದನಾದಿಞಾಯವಿರೋಧೋ ಚ, ಯಥಾಸಕಮಾಗಮೇನ ವಿರೋಧೋ ಚ ಸುಖೇನ ಚ ಸಕ್ಕಾ ಪಾಕಟತ್ತಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ, ತತೋ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ನೋದಾಹಟನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೩೪. ಏವಂ ಯಮಕಪಹೇಳಿಕಾನಮದಸ್ಸನೇ ಕಾರಣಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನ ಸಮ್ಪತ್ತವಿರೋಧಿದೋಸಂ "**ದೇಸಕಾಲಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ ವದತಿ। **ಯಂ** ಪದಂ **ದೇಸೋ** ಥಲಜಲಪಬ್ಬತಾದಿ। **ಕಾಲೋ** ರತ್ತಿನ್ದಿವೋ ಹೇಮನ್ತಾದಿವಸೇನ ತಿವಿಧೋ, ವಸನ್ತಾದಿವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧೋ। **ಕಲಾ** ನಚ್ಚಗೀತಾದಿಚತುಸಟ್ಠಿ। **ಲೋಕೋ** ಥಾವರಜಙ್ಗಮಭೂತಪವತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೋ। **ಞಾಯೋ** ಯುತ್ತಿ। **ಆಗಮೋ** ಇಹ ಬುದ್ಧವಚನಂ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪನ ಸುತಿಧಮ್ಮಸಂಹಿತೋ ಚ। ತೇಹಿ ವಿರೋಧೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ದೇಸ...ಪೇ॰... ವಿರೋಧಿ**। **ತಂ ವಿರೋಧಿಪದಂ** ನಾಮ। **ಏತಂ** ವಿರೋಧಿಪದಂ **ಉದಾಹರಣತೋ** ಲಕ್ಖಿಯತೋ **ಫುಟಂ** ಪರಿಬ್ಯತ್ತಂ। ವಸ್ಸಿಕಜಾತಿಸುಮನಾದೀನಂ ಜಲಜಾದಿಭಾವೋ ಚ, ಪದುಮಕುಮುದಾದೀನಂ ಥಲಜಾದಿಭಾವೋ ಚ, ರತ್ತಿಆದೀಸು ಲಬ್ಭಮಾನಾನಂ ಕುಮುದಾದೀನಂ ದಿವಾದೀಸು ಸಮ್ಭವೋ ಚ, ನಚ್ಚಗೀತಾದಿಚತುಸಟ್ಠಿಯಾ ಕಲಾಸು "ಛಜ್ಜೋ ಉಸಭೋ ಗನ್ಧಾರೋ ಮಜ್ಝಿಮೋ ಪಞ್ಚಮೋ ಧೇವತೋ ನಿಸಾದೋ"ತಿ ದಸ್ಸಿತಸತ್ತಸರಾನಮೇಕದೇಸಸ್ಸ ಛಜ್ಜಸ್ಸ ಭಿನ್ನಸತ್ತಸರೋ ಛಜ್ಜೋ ನಾಮಾತಿ ಸಮುದಾಯವಸೇನ ವೋಹಾರಕರಣಾದೀಹಿ ಸತ್ಥಾಗತತಂ, ಲಕ್ಖಣಾತಿಕ್ಕಮಞ್ಚ, "ಅಗ್ಗಿ ಸೀತಲೋ, ಚನ್ದನಂ ಉಣ್ಹಂ, ಖದಿರರುಕ್ಖೋ ನಿಸ್ಸಾರೋ, ಏರಣ್ಡೋ ಸಸಾರೋ" ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ಲೋಕಮರಿಯಾದಾತಿಕ್ಕಮೋ ಚ, ಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಅರೂಪಭಾವುಪಪತ್ತಿಯಾ ವುತ್ತಾಯಪಿ ರೂಪಭಾವಸಾಧನಸದಿಸಯುತ್ತಿವಿರೋಧಿಕಥನಞ್ಚ, ಯಥಾಸಕಮಾಗಮಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಕಥನಞ್ಚಾತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ವಿರುದ್ಧಸಭಾವಸ್ಸ ಪಾಕಟತ್ತಾ ಉದಾಹರಣಂ ನ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇಮೇಸಮೇವ ದೇಸಾದಿವಿರೋಧೀನಮವಿರುದ್ಧತ್ತಂ ಏತ್ಥೇವ ವಿರೋಧಿಪದದೋಸಪರಿಹಾರೇ "ಬೋಧಿಸತ್ತಪ್ಪಭಾವೇನಾ"ತಿಚ್ಚಾದಿನಾ ದಿಸ್ಸತಿ। ದೇಸ...ಪೇ॰... ಗಮೇಹಿ ವಿರೋಧೋ, ಸೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ದೇಸ...ಪೇ॰... ವಿರೋಧಿ। ನಿಸ್ಸಾಯಂ ಅಯಮಸ್ಸತ್ಥೀತಿ ವಿವಚ್ಛಿತಾ।

೩೫. **ಯ'ದಪ್ಪತೀತ'ಮಾನೀಯ, ವತ್ತಬ್ಬಂ ನೇಯ್ಯಮಾಹು ತಂ।**
ಯಥಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಧವಲಾ, ದಿಸಾ ರೋಚನ್ತಿ ರತ್ತಿಯಂ॥

೩೫. "ಯ"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಅಪ್ಪತೀತಂ** ಸದ್ದತೋ, ಅತ್ಥತೋ ವಾ ಅನಧಿಗತಂ ನಹ್ಯಞ್ಞಥಾವಗಮೋ ಗನ್ಥನ್ತರಾಭಾವತೋ। ವಕ್ಖತಿ ಹಿ "ದುಲ್ಲಭಾವಗತೀ ಸದ್ದ-ಸಾಮತ್ಥಿಯವಿಲಙ್ಘಿನೀ"ತಿ। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪದಂ ಸಮಾನೀಯ ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ನೇಯ್ಯಮಾಹು। **ಯಥೇ**ತ್ಯುದಾಹರತಿ। **ಸಬ್ಬಾಪಿ** ಸಕಲಾಪಿ **ದಿಸಾ** ಪುಬ್ಬದಿಸಾದಯೋ ದಸ ದಿಸಾ **ರತ್ತಿಯಂ** ರಜನ್ಯಂ **ಧವಲಾ** ಉಜ್ಜಲಾ **ರೋಚನ್ತಿ** ದಿಪ್ಪನ್ತೀತಿ ಏತ್ತಕೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೇ ಚನ್ದಮರೀಚಿನೋ ಏತ್ಥ ನೇಯ್ಯತ್ತಂ।

೩೫. ಇದಾನಿ ನೇಯ್ಯದೋಸಮುದಾಹರತಿ "**ಯ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಯಂ** ಪದಂ **ಅಪ್ಪತೀತಂ** ಪದನ್ತರೇನ, ತೇನಾಭಿಹಿತತ್ಥೇನ ವಾ "ಇಮಸ್ಸತ್ಥೋಯ"ಮಿತಿ ಅವಿಞ್ಞಾತಂ ಆನೀಯ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತತೋಯೇವ ಪದನ್ತರಮಾನೀಯ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, **ತಂ ನೇಯ್ಯಮಾಹು** "ನೇಯ್ಯದೋಸೋ"ತಿ ಪೋರಾಣಾ ಆಹು। **ಯಥಾ** ತತ್ಥೋದಾಹರಣಮೀದಿಸಂ "ಸಬ್ಬಾಪಿ ಧವಲಾ ದಿಸಾ ರೋಚನ್ತಿ ರತ್ತಿಯ"ನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬಾಪಿ ದಿಸಾ** ಪುಬ್ಬದಕ್ಖಿಣಾದಯೋ ದಸ ದಿಸಾ **ಧವಲಾ** ಸೇತಾ **ರತ್ತಿಯಂ** ರಜನ್ಯಂ **ರೋಚನ್ತಿ** ದಿಪ್ಪನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ದಿಸಾಯ ವಿಸೇಸನಂ ಧವಲಗುಣಂ ಕೇಲಾಸಕೂಟಸುಧಾಭಿತ್ತಿಚನ್ದರಂಸಿಆದೀಸು ಕುತೋ ಸಞ್ಜಾತಮಿತಿ ಅನಿಚ್ಛಿತತ್ತಾ ಅಞ್ಞನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಚನ್ದಕಿರಣಾದಿವಾಚಕಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಧವಲತಾ ಇಮಿನೇತಿ ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ **ಧವಲ** ಪದಂ ನೇಯ್ಯದೋಸೇನ ದುಟ್ಠಂ ಹೋತಿ। ಪತೀತಂ ವಿಞ್ಞಾತಂ, ನ ಪತೀತಂ **ಅಪ್ಪತೀತಂ**। ಏತ್ಥ **ಅ**ಕಾರೋ ಪಸಜ್ಜಪಟಿಸೇಧೇ।

೩೬. **ನೇದಿಸಂ ಬಹು ಮಞ್ಞನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಞ್ಞುನೋ।**
ದುಲ್ಲಭಾ'ವಗತೀ ಸದ್ದ-ಸಾಮತ್ಥಿಯವಿಲಙ್ಘಿನೀ॥

೩೬. ಅಪ್ಪತೀತಂ ನಿಚ್ಛನ್ತಿ ವಿಞ್ಞೂತಿ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ "**ನೇ**"ತಿಆದಿ। **ಈದಿಸಂ** ಅನನ್ತರೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ನೇಯ್ಯಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ **ವಿಞ್ಞುನೋ** ಞೇಯ್ಯವಿದೂ **ಸಬ್ಬತ್ಥ** ಗಜ್ಜಾದಿಕೇ **ನ ಬಹು ಮಞ್ಞನ್ತಿ** ನ ಸಮ್ಭಾವೇನ್ತಿ ನಪ್ಪಯುಜ್ಜನ್ತಿ। ಕಿಂ ನ ಬಹುಮಞ್ಞನ್ತೀತಿ ಚೇ ಆಹ "**ದುಲ್ಲಭಾ**"ತಿಆದಿ। ತಥಾ ಹಿ **ಅವಗತೀ** ಅತ್ಥಾವಗಮೋ **ಸದ್ದಂ** ವಾಚಕಂ, **ಸಾಮತ್ಥಿಯಞ್ಚ** ಞಾಯಂ **ವಿಲಙ್ಘಯತಿ** ಚಜತಿ ಅನುಪದಸ್ಸನತೋತಿ **ಸದ್ದಸಾಮತ್ಥಿಯವಿಲಙ್ಘಿನೀ ದುಲ್ಲಭಾ ನ** ಲಬ್ಭತೇ। ಞಾಯೋಪತ್ಥೋ ವಾ ಸದ್ದೋಪತ್ಥೋ ವಾ ಯೋತ್ಥೋ ನ ಹೋತಿ। ಸೋ ನಪ್ಪತೀಯತೇ ಯಥಾ ಮನಸಿ ಅವಟ್ಠಿತಮತ್ತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಮಾ ಸದ್ದತೋ, ಅತ್ಥತೋ ವಾ ಪತೀತಬ್ಬಮನೇಯ್ಯಂ, ತಬ್ಬಿಪರೀತಂ ನೇಯ್ಯನ್ತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ।

೩೬. ಇಮಂ ಅಪ್ಪತೀತಪದಂ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ನಾಭಿಮತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ನೇದಿಸ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಈದಿಸಂ** ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ನೇಯ್ಯಂ **ಸಬ್ಬೇ ವಿಞ್ಞುನೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ** ಗಜ್ಜಪಜ್ಜಾದಿಕೇ **ನ ಬಹು ಮಞ್ಞನ್ತಿ** ನ ಸಮ್ಭಾವೇನ್ತಿ ನಪ್ಪಯೋಜೇನ್ತಿ। **ಅವಗತೀ** ಅತ್ಥಾವಬೋಧೋ **ಸದ್ದಸಾಮತ್ಥಿಯವಿಲಙ್ಘಿನೀ** ಸದ್ದಸಙ್ಖಾತವಾಚಕಞ್ಚ ಸಾಮತ್ಥಿಯಸಙ್ಖಾತಞಾಯಞ್ಚ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಪವತ್ತಿನೀ **ದುಲ್ಲಭಾ** ತಾದಿಸಪಯೋಗಾಭಾವತೋ ದುಲ್ಲಭಾ ಹೋತಿ। ಯೋ ಅತ್ಥೋ ಸದ್ದಾಗತೋ, ಞಾಯಾಗತೋ ವಾ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಕತ್ತುನೋ ಮನಸಿ ಪತಿಟ್ಠಿತಮತ್ತೇನ ಪತೀತೋ ನ ಹೋತೀತಿ ತಂ ಪದಂ ನೇಯ್ಯದೋಸಮಿತಿ ಸಬ್ಬೇ ಕವಿನೋ ಪರಿಹರನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಬಹುಮಾನಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ವಾಕ್ಯೇ ಬಹುಮಞ್ಞನ್ತೀತಿ ನಾಮಧಾತು। ಸದ್ದಸಾಮತ್ಥಿಯಂ ವಿಲಙ್ಘಯತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ **ಸದ್ದಸಾಮತ್ಥಿಯವಿಲಙ್ಘಿನೀ**।

೩೭. **ಸಿಯಾ ವಿಸೇಸನಾಪೇಕ್ಖಂ,**
ಯಂ ತಂ ಪತ್ವಾ ವಿಸೇಸನಂ।
ಸಾತ್ಥಕಂ ತಂ ಯಥಾ ತಂ ಸೋ,
ಭಿಯ್ಯೋ ಪಸ್ಸತಿ ಚಕ್ಖುನಾ॥

೩೭. “**ಸಿಯಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಯಂ** ಪದಂ ವಿಸೇಸನಂ ಪತ್ವಾ ಅತ್ಥೇನ ಸಹ ವತ್ತತೀತಿ **ಸಾತ್ಥಕಂ**। ನಿಬ್ಬಿಸೇಸನನ್ತು ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ ಹೋತಿ। **ತಂ ವಿಸೇಸನಾಪೇಕ್ಖಂ** ಸಿಯಾ। “**ತಂ ಯಥೇ**”ತ್ಯಾದಿನಾ ಉದಾಹರತಿ। “ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ “ಚಕ್ಖುನಾ”ತಿ ಲಬ್ಭತೇವ।

೩೭. “**ಸಿಯಾ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಯಂ** ಪದಂ ವಿಸೇಸನಂ ಪತ್ವಾ **ಸಾತ್ಥಕಂ** ಅತ್ಥಸಹಿತಂ, ತದಭಾವೇ ನಿರತ್ಥಕಂ ಹೋತಿ, **ತಂ ವಿಸೇಸನಾಪೇಕ್ಖಂ** ನಾಮ ಸಿಯಾ। **ತಂ ಯಥಾ** ತಸ್ಸೋದಾಹರಣಮೇವಂ “ತಂ ಸೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಪಸ್ಸತಿ ಚಕ್ಖುನಾ”ತಿ। **ಸೋ** ಪುರಿಸೋ **ತಂ** ಪುರಿಸಂ **ಭಿಯ್ಯೋ** ಯೇಭುಯ್ಯಸಾ ಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸತಿ। ಏತ್ಥ “ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ ವುತ್ತೇಯೇವ “ಚಕ್ಖುನಾ”ತಿ ಞಾಯತಿ। **ಚಕ್ಖುನಾ**ತಿ ವಿಸೇಸ್ಯಪದಂ ವಿಸೇಸನಂ ಲದ್ಧಾವ ಸಾತ್ಥಕಂ ಹೋತಿ। ವಿಸೇಸನೇ ಅಪೇಕ್ಖಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ಚ, ಸಹ ಅತ್ಥೇನ ವತ್ತಮಾನಂ ಸಾತ್ಥಕಮಿತಿ ಚ ಸಮಾಸೋ।

೩೮. ಹೀನಂ ಕರೇ ವಿಸೇಸ್ಯಂ ಯಂ, ತಂ ಹೀನತ್ಥಂ ಭವೇ ಯಥಾ।
ನಿಪ್ಪಭೀಕತಖಜ್ಜೋತೋ, ಸಮುದೇತಿ ದಿವಾಕರೋ॥

೩೮. “**ಹೀನ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ । **ಯಂ** ವಿಸೇಸನಪದಂ **ವಿಸೇಸ್ಯಂ** ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಂ **ಹೀನಂ** ಲಾಮಕಂ **ಕರೇ** ಕರೇಯ್ಯ, **ತಂ** ವಿಸೇಸನಪದಂ **ಹೀನತ್ಥಂ** ಹೀನೋ ಅತ್ಥೋ ಯಸ್ಸ ತಂ ಹೀನತ್ಥಂ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯ। “**ಯಥಾ**”ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಉದಾಹರತಿ। ನಿಪ್ಪಭೀಕತೋ ಖಜ್ಜೋತೋ ಯೇನ ಸೋ **ದಿವಾಕರೋ** ಪಭಾಕರೋ **ಸಮುದೇತಿ** ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಖಜ್ಜೋತಪ್ಪಭಾಪಹರಣೇ ನ ಥುತಿ ದಿವಾಕರಸ್ಸಾತಿ।

೩೮. “**ಹೀನಂ ಕರೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಯಂ** ಪದಂ ವಿಸೇಸ್ಯಂ ಹೀನಂ ಕರೋತಿ, ತಂ ಹೀನತ್ಥಂ ಭವೇ। ಯಥಾ ತತ್ಥೋದಾಹರಣಮೇವಂ “ನಿಪ್ಪಭೀಕತಖಜ್ಜೋತೋ, ಸಮುದೇತಿ ದಿವಾಕರೋ”ತಿ। ಪಭಾರಹಿತಕತಾ ಖಜ್ಜೋತಾ ಯೇನ ಸೋ **ದಿವಾಕರೋ** ಸೂರಿಯೋ **ಸಮುದೇತಿ** ಉಗ್ಗಚ್ಛತಿ। “ನಿಪ್ಪಭೀಕತಖಜ್ಜೋತೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿಸೇಸನೇನ ಲಾಮಕಾಲೋಕಲದ್ಧಯುತ್ತಸ್ಸ ಖಜ್ಜೋಪನಕಸ್ಸ ಅಭಿಭವನಪ್ಪಕಾಸನಂ ಸಹಸ್ಸರಂಸಿನೋ ನಿನ್ದಾಯೇವ, ನ ಥುತೀತಿ ವಿಸೇಸ್ಯಂ ಹೀನತ್ಥಂ ಹೋತಿ। ಹೀನೋ ಅತ್ಥೋ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ನತ್ಥಿ ಪಭಾ ಏತೇಸನ್ತಿ ಚ, ನಿಪ್ಪಭಾ ಕತಾತಿ ಚ, ನಿಪ್ಪಭೀಕತಾ ಖಜ್ಜೋತಾ ಯೇನಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೩೯. ಪಾದಪೂರಣಮತ್ತಂ ಯಂ, ಅನತ್ಥಮಿತಿ ತಂ ಮತಂ।
ಯಥಾ ಹಿ ವನ್ದೇ ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಪಾದಪಙ್ಕೇರುಹಮ್ಪಿ ಚ॥

೩೯. **ಹಿ ಅಪಿ ಚ**ಸದ್ದಾನಂ ಪಾದಪೂರಣಮತ್ತತ್ತಾ ಅನತ್ಥಕತ್ತಂ। ವಿಸೇಸನವಿಸೇಸ್ಯಪದದೋಸೋ।

೩೯. “**ಪಾದಪೂರಣ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಯಂ** ಪದಂ **ಪಾದಪೂರಣಮತ್ತಂ** ಚತುತ್ಥಂಸಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪಾದಸ್ಸ ಪೂರಣಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, **ತಂ ಅನತ್ಥಮಿತಿ ಮತಂ** ಞಾತಂ। **ಯಥಾ**ಸದ್ದೋ ವುತ್ತತ್ಥೋ। ಬುದ್ಧಸ್ಸ **ಪಾದಪಙ್ಕೇರುಹಂ** ಪಾದಮ್ಬುಜಂ ವನ್ದೇತಿ। ಏತ್ಥ **ಹಿ ಅಪಿಚಾ**ತಿ ಇಮೇಸಂ ಸಮತ್ತನಾದಿಅತ್ಥೇಸು ಅಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಕೇವಲಂ ಪಾದಪೂರಣಮತ್ತತೋ ಅನತ್ಥಕತ್ತಂ। **ಮತ್ತ**ಸದ್ದೋ ಅವಧಾರಣೇ। ವಿಸೇಸನವಿಸೇಸ್ಯಪದದೋಸೋ।

ಪದದೋಸನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವಾಕ್ಯದೋಸನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೪೦. ಸದ್ದತೋ ಅತ್ಥತೋ ವುತ್ತಂ, ಯತ್ಥ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ವುಚ್ಚತಿ।
ತಮೇಕತ್ಥಂ ಯಥಾ'ಭಾತಿ, ವಾರಿದೋವಾರಿದೋ ಅಯಂ॥

೪೦. “**ಸದ್ದತೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಸದ್ದತೋ** ವಾಚಕೇನ ತಸ್ಮಿಂಯೇವತ್ಥೇ ತಸ್ಸೇವ ಸದ್ದಸ್ಸ ಪುನ ಪಯೋಗತೋ **ಅತ್ಥತೋ** ಅಭಿಧೇಯ್ಯೇನ ಪುಬ್ಬಪಟಿಪಾದಿಕಸ್ಸೇವ ವತ್ಥುಸ್ಸಾವಿಸೇಸೇನ ಪುನ ಪಟಿಪಾದನತೋ **ವುತ್ತಂ** ಪಯುತ್ತಂ ಯಂ ಪದತ್ಥರೂಪಂ **ಯತ್ಥ** ಯಸ್ಮಿಂ ವಾಕ್ಯೇ **ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ವುಚ್ಚತಿ** ಪುನಪಿ ಪಯುಜ್ಜತೇ, ತಮೇಕತ್ಥನ್ತಿ ಅನುವದಿತ್ವಾ “**ಯಥೇ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ ವಿಧೀಯತೇ। ವಾರಿಂ ದದಾತೀತಿ **ವಾರಿದೋ**। ಅಯಂ **ವಾರಿದೋ** ಮೇಘೋ **ಆಭಾತಿ** ದಿಪ್ಪತೀತಿ। ಜಲದಾನಮತ್ತಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಇದಂ ಸದ್ದತೋ ಏಕತ್ಥಂ।

೪೦. ಇದಾನಿ ಉದ್ದಿಟ್ಠಕ್ಕಮೇನ ವಾಕ್ಯದೋಸಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ “**ಸದ್ದತೋ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸದ್ದತೋ** ವಾಚಕೇನ **ಅತ್ಥತೋ** ಅಭಿಧೇಯ್ಯೇನ **ವುತ್ತಂ** ಪಯುತ್ತಂ ಯಂ ಪದತ್ಥರೂಪಂ **ಯತ್ಥ** ಯಸ್ಮಿಂ ವಾಕ್ಯೇ **ಭಿಯ್ಯೋಪಿ** ಪುನಪಿ **ವುಚ್ಚತಿ** ಯುಜ್ಜತೇ, **ತಂ** ವಾಕ್ಯಂ **ಏಕತ್ಥಂ** ನಾಮ ದೋಸೋ। ಉದಾಹರಣಂ “**ಯಥಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ವಾರಿದೋ** ಜಲದಾಯಕೋ **ಅಯಂ ವಾರಿದೋ** ಮೇಘೋ **ಆಭಾತಿ** ದಿಪ್ಪತಿ। ಸಮ್ಪತ್ತಿಸಾಧಕಂ “ಜಲದಾಯಕೋ”ಚ್ಚಾದಿವಿಸೇಸನಂ ವಿನಾ ಜಲದಾನಮತ್ತಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ಸದ್ದತೋ ಏಕತ್ಥಂ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ಯಥಾ ಚ

೪೧. ತಿತ್ಥಿಯಙ್ಕುರಬೀಜಾನಿ, ಜಹಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ’ಹ।
ಪಸಾದೇತಿ ಪಸನ್ನೇ ಸೋ, ಮಹಾಮುನಿ ಮಹಾಜನೇ॥

೪೧. ತಿತ್ಥಿಯಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಅಙ್ಕುರಾನಂ **ಬೀಜಾನಿ** ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾನಿ **ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ** ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಯೋ **ಜಹಂ** ಜಹನ್ತೋ ದೂರೀಕರೋನ್ತೋ **ಸೋ ಮಹಾಮುನಿ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ **ಇಹ** ಲೋಕೇ ಅತ್ತನಿ **ಪಸನ್ನೇ** ಪಸಾದಬಹುಲೇ ಮಹಾಜನೇ ಪಸಾದೇತೀತಿ ಅಪರಮುದಾಹರಣಂ। ಪಸಾದಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ “**ಪಸನ್ನೇ ಪಸಾದೇತೀ**”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಇದಮತ್ಥತೋ ಏಕತ್ಥಂ।

೪೧. “**ತಿತ್ಥಿಯಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಸೋ ಮಹಾಮುನಿ **ತಿತ್ಥಿಯಙ್ಕುರಬೀಜಾನಿ** ತಿತ್ಥಿಯಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಅಙ್ಕುರಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಭೂತಾನಿ **ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ** ಸಸ್ಸತಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಯೋ **ಜಹಂ** ಜಹನ್ತೋ ಅಪನೇನ್ತೋ **ಇಹ** ಲೋಕೇ **ಪಸನ್ನೇ** ಅತ್ತನಿ ಪಸನ್ನೇ **ಮಹಾಜನೇ** ಪಸಾದೇತಿ। **ಪಸನ್ನ**ಸದ್ದೇನ ವುತ್ತಪ್ಪಸಾದಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ **ಪಸಾದೇತೀ**ತಿ ಕ್ರಿಯಾಪದೇನಪಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಸದ್ದೇ ಭಿನ್ನೇಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕತ್ಥಸ್ಸುದಾಹರಣಂ। ತಿತ್ಥಿಯಾ ಏವ ಅಙ್ಕುರಾನಿ, ತೇಸಂ ಬೀಜಾನಿ, ದಿಟ್ಠೀಸು ಗತಾನಿ, ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಏವ ಗತಾನೀತಿ ವಾ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೪೨. ಆರದ್ಧಕ್ಕಮವಿಚ್ಛೇದಾ, ಭಗ್ಗರೀತಿ ಭವೇ ಯಥಾ।
ಕಾಪಿ ಪಞ್ಞಾ, ಕೋಪಿ ಗುಣೋ, ಪಕತೀಪಿ ಅಹೋ ತವ॥

೪೨. ಆರದ್ಧೋ ವತ್ತುಮುಪಕ್ಕಮನ್ತೋ, **ಕಮೋ** ವಚನಪಟಿಪಾಟಿ। ತಸ್ಸ **ವಿಚ್ಛೇದೋ** ಭಙ್ಗೋ, ತತೋ। “**ಯಥೇ**”ತಿಆದಿನಾ ಉದಾಹರತಿ। ಅವುತ್ತಸ್ಸಪಿ ಪಸಾದವಸಾ ಅಜ್ಝಾಹಾರೋತಿ। ಮಹಾಮುನಿ **ತವ** ತೇ **ಪಞ್ಞಾ ಕಾಪಿ** ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ ಅನಿದ್ಧಾರಿತಂ ಸಭಾವವಿಸೇಸಾ ಕಾಚಿಯೇವ, ಅಹೋ ಪವತ್ತಮಾನಾಯಪಿ ವಸಭಾವಸ್ಸಾನಿದ್ಧಾರಿತತ್ತಾ ಅಚ್ಛರಿಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ **ಕಾಪಿ ಕೋಪೀ**ತಿ ಸಬ್ಬನಾಮಪದಕ್ಕಮಸ್ಸ **ಪಕತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಭಗ್ಗರೀತಿ।

೪೨. “**ಆರದ್ಧಕ್ಕಮಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಆರದ್ಧಕ್ಕಮವಿಚ್ಛೇದಾ** ವತ್ತುಮಾರದ್ಧಪದಕ್ಕಮಸ್ಸ ವಿಚ್ಛೇದಹೇತು **ಭಗ್ಗರೀತಿ ಭವೇ** ಭಗ್ಗರೀತಿವಾಕ್ಯದೋಸೋ ಭವತಿ। ಉದಾಹರತಿ “**ಯಥಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಮಹಾಮುನಿ **ತವ** ತುಯ್ಹಂ **ಪಞ್ಞಾ** ಸಾತಿಸಯಭೂತಾ ಪಞ್ಞಾ **ಕಾಪಿ** ವಚನವಿಸಯಾತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾ ಕಾಪಿಯೇವ। **ಗುಣೋ** ಸೀಲಸಮಾಧಿಆದಿಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಗುಣಸಮೂಹೋ **ಕೋಪಿ** ಪಮಾಣಪರಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಕೇನಚಿ ಲೇಸೇನಪಿ ಕತ್ತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಕೋಪಿಯೇವ। **ಪಕತೀಪಿ** ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಭೂತಾ ಪಕತೀಪಿ ಏವಮೇವ **ಅಹೋ**

ವಿಜ್ಜಮಾನಾನಂಯೇವ ಪಞ್ಞಾದೀನಂ ಸಭಾವಾವಬೋಧಸ್ಸ ದುಕ್ಕರತಾ ಅಚ್ಛರಿಯಾ। **ಕಾಪಿ ಕೋಪೀತಿ** ಪದಕ್ಕಮಸ್ಸ "**ಪಕತೀ**"ತಿ ಏತ್ಥ ಸುಞ್ಞತ್ತಾ ರೀತಿಭಙ್ಗೋ। ಆರದ್ಧೋಯೇವ ಕಮೋ, ತಸ್ಸ ವಿಚ್ಛೇದೋ, ಭಗ್ಗಾ ರೀತಿ ಅಸ್ಸ, ಏತ್ಥ ವಾತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೪೩. **ಪದಾನಂ ದುಬ್ಬಿನಿಕ್ಖೇಪಾ, ಬ್ಯಾಮೋಹೋ ಯತ್ಥ ಜಾಯತಿ।**
ತಂ ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣನ್ತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ತದುದಾಹರಣಂ ಯಥಾ॥

೪೩. "**ಪದಾನ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಯತ್ಥ** ಯಸ್ಮಿಂ ವಾಕ್ಯೇ **ಪದಾನಂ** ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತಾಖ್ಯಾತಿಕಾನಂ **ದುಬ್ಬಿನಿಕ್ಖೇಪಾ** ದುಟ್ಠಪನತೋ **ಬ್ಯಾಮೋಹೋ** ಸಂಮುಳ್ಹತಾ **ಜಾಯತಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, **ತಂ** ವಾಕ್ಯಂ ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣನ್ತಿ **ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ** ಞಾತಬ್ಬಂ। **ತಸ್ಸ** ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣಸ್ಸ **ಉದಾಹರಣಂ** ಲಕ್ಖಿಯಂ "**ಯಥೇ**"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಥಾ ಇದಂ, ತಥಾ ಅಞ್ಞಮ್ಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೪೩. "**ಪದಾನಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಪದಾನಂ** ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತತ್ಯಾದ್ಯನ್ತಪದಾನಂ **ದುಬ್ಬಿನಿಕ್ಖೇಪಾ** ದುಟ್ಠಪನತೋ **ಯತ್ಥ** ವಾಕ್ಯೇ **ಬ್ಯಾಮೋಹೋ** ಸಂಮೋಹೋ ಜಾಯತಿ, **ತಂ** ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣದೋಸೋತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ। **ತದುದಾಹರಣಂ** ತಸ್ಸ ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣದೋಸಸ್ಸ ಲಕ್ಖಿಯಂ **ಯಥಾ** ಇಮಿನಾ ವಕ್ಖಮಾನನಯೇನ।

೪೪. **ಬಹುಗುಣೇ ಪಣಮತಿ, ದುಜ್ಜನಾನಂ ಪ್ಯಯಂ ಜನೋ।**
ಹಿತಂ ಪಮುದಿತೋ ನಿಚ್ಚಂ, ಸುಗತಂ ಸಮನುಸ್ಸರಂ॥

೪೪. ಬಹುಅನನ್ತತ್ತಾ ಬಹುಭೂತೇ ಗುಣೇ ಸೀಲಾದಿಕೇ **ಸಮನುಸ್ಸರಂ** ಸಮ್ಮಾದೇವ ಉಟ್ಠಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾಯ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಗುಣವಿಸಯಸತಿಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ ತೇನೇವ ಕಾರಣೇನ **ಪಮುದಿತೋ** ಹಟ್ಠಪಹಟ್ಠೋ **ಅಯಂ ಜನೋ** ಸಬ್ಬೋಪಿ ಲೋಕೋ **ದುಜ್ಜನಾನಂ** ಸುಜನೇತರಾನಮ್ಪಿ ದೇವದತ್ತಾದೀನಂ **ನಿಚ್ಚಂ** ಕಾಲಂ ಹಿತಂ **ಸುಗತಂ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ **ಪಣಮತಿ** ನಮಸ್ಸತೀತಿ ಅಯಂ ಅತ್ಥೋ ಕವಿವಞ್ಛಿತೋ। ತತ್ಥ "ಬಹುಗುಣೇ ಪಣಮತೀ"ತ್ಯಾದಿ ಬ್ಯವಹಿತಪದಪ್ಪಯೋಗಾ ಮೋಹೋ ಜಾಯತೀತಿ ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣಂ।

೪೪. "**ಬಹುಗುಣೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಬಹುಗುಣೇ** ಅನನ್ತತ್ತಾ ಬಹುಭೂತೇ ಸೀಲಸಮಾಧಿಆದಿಗುಣೇ **ಸಮನುಸ್ಸರಂ** ವಿಸೇಸತೋ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ **ಪಮುದಿತೋ** ತತೋಯೇವ ಪಹಟ್ಠೋ ಅಯಂ ಜನೋ ಸತ್ತನಿಕಾಯೋ **ದುಜ್ಜನಾನಮ್ಪಿ** ಅಸಪ್ಪುರಿಸಾನಮ್ಪಿ **ನಿಚ್ಚಂ** ಸತತಂ **ಹಿತಂ** ಮಿತ್ತಭೂತಂ **ಸುಗತಂ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುಂ **ಪಣಮತಿ** ವನ್ದತಿ। ಏತ್ಥ ಪದಾನಂ ಅಟ್ಠಾನಪಯೋಗತೋ ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣತ್ತಂ ಪದತ್ಥಾನುಸಾರೇನೇವ ಗಮ್ಯತೇ।

೪೫. **ವಿಸಿಟ್ಠವಚನಾ'ಪೇತಂ, ಗಾಮ್ಮಂ'ತ್ಯ'ಭಿಮತಂ ಯಥಾ।**
ಕಞ್ಞೇ ಕಾಮಯಮಾನಂ ಮಂ, ನ ಕಾಮಯಸಿ ಕಿಂ ನ್ವಿ'ದಂ॥

೪೫. ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಚನತೋ ಕಥನತೋ **ಅಪೇತಂ** ಪರಿಚ್ಚತ್ತಂ। **ಕಞ್ಞೇ**ಇತ್ಯಾಮನ್ತನಂ। ಅಹಂ ತಂ ಇಚ್ಛಾಮಿ, ತಾದಿಸಂ ಮಂ ತ್ವಂ ಕಸ್ಮಾ ನಿಚ್ಛಸಿ, ಇದಂ ಕಿಂ ನು ಇತಿ ಗಾಮಿಕಜನವಚನತ್ತಾ "**ಕಞ್ಞೇ**"ಚ್ಚಾದಿಕಂ ಗಾಮ್ಮಂ।

೪೫. "**ವಿಸಿಟ್ಠೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ವಿಸಿಟ್ಠವಚನಾಪೇತಂ** ಪಿಯಭೂತೇನ ಉತ್ತಿವಿಸೇಸೇನ ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಕಥನತೋ ಪರಿಹೀನಂ ವಾಕ್ಯಂ "ಗಾಮ್ಮದೋಸ"ನ್ತಿ ಕವೀಹಿ ಅಭಿಮತಂ। ಉದಾಹರತಿ "**ಯಥಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಕಞ್ಞೇ** ಹೇ ಕಞ್ಞೇ **ಕಾಮಯಮಾನಂ ಮಂ** ತುವಂ ಇಚ್ಛಯಮಾನಂ ಮಂ **ನ ಕಾಮಯಸಿ** ತ್ವಂ ನ ಇಚ್ಛಸಿ, ಇದಂ ಕಿಂ ನು। ಈದಿಸೇ ಇಚ್ಛಾವಿಘಾತೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಏವಂ-

"ಯಾಚನಾ ಮದೀಯಾ ತವ ಕಾರಣಾಯಂ,
ದಿನೇ ದಿನೇ ನಿಪ್ಫಲತಂ ಉಪೇತಿ।

ದಕ್ಖೋ ಸದಾ ಮಾನಿನಿಮಾನಭಙ್ಗೇ,

ಸ ಮನ್ಮಥೋನ್ಯತ್ರ ಗತೋ ಮತೋ ನು"ಇತಿ ವಿಯ॥

ಪಿಯತ್ಥಸ್ಸ ಕಥನಾಭಾವತೋ "ಕಞ್ಞೇ"ತ್ಯಾದಿಕಂ ವಚನಂ ಮಿಲಕ್ಖುಕಾನಂ ವಚನತ್ತಾ **ಗಾಮ್ಮಂ**। ಏತ್ಥ **ಕಞ್ಞಾ**ಸದ್ದೋ ದಸವಸ್ಸಿಕಾಯ ವತ್ತತೀತಿ ನಿಯಮೋ ನತ್ಥಿ। ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಚನತೋ ಅಪೇತನ್ತಿ ವಾಕ್ಯಂ।

೪೯. ಪದಸನ್ಧಾನತೋ ಕಿಞ್ಚಿ, ದುಪ್ಪತೀತಿಕರಂ ಭವೇ।

ತಮ್ಪಿ ಗಾಮ್ಮಂತ್ಯ'ಭಿಮತಂ, ಯಥಾ ಯಾಭವತೋ ಪಿಯಾ॥

೪೯. "**ಪದೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಪದಸನ್ಧಾನತೋ** ಪುಬ್ಬಾಪರಾನಂ ಪದಾನಂ ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಯಂ **ಕಿಞ್ಚಿ** ವಾಕ್ಯಂ ದುಟ್ಠು ಅಸುತಿಸುಭಗಂ ಪತೀತಿಮವಬೋಧಂ ಕರೋತೀತಿ ಕರಂ ಭವೇ, **ತಮ್ಪಿ** ಯಥಾವುತ್ತಂ ಗಾಮ್ಮನ್ತ್ಯಭಿಮತಂ। **ಯಥಾ**ತ್ಯುದಾಹರತಿ। ಭವತೋ **ಯಾ** ಕಾಚಿ ವನಿತಾ **ಪಿಯಾ** ಹೋತೀತಿ ಏಕೋತ್ಥೋ। **ಯಭ** ಮೇಥುನೇ। ಯಭನಂ ಯಾಭೋ। ಸೋ ವಿಜ್ಜತೇ ಯಸ್ಸ ಸೋ **ಯಾಭವಾ**। ತಸ್ಸ **ಯಾಭವತೋ ಪಿಯಾ**ಇತ್ಯಪಿ ಭವತಿ।

೪೯. "**ಪದಸನ್ಧಾನಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಕಿಞ್ಚಿ** ವಾಕ್ಯಂ **ಪದಸನ್ಧಾನತೋ** ಪುಬ್ಬಾಪರಪದಾನಂ ಘಟನತೋ **ದುಪ್ಪತೀತಿಕರಂ ಭವೇ** ಅಸಬ್ಭಭೂತದುಟ್ಠತ್ಥಸ್ಸ ಪಕಾಸಕೋ ಹೋತಿ, **ತಮ್ಪಿ ಗಾಮ್ಮನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಗಾಮ್ಮದೋಸೇನ ದೂಸಿತನ್ತಿ [ದುಪ್ಪಸಿತನ್ತಿ (ಕ॰)] ಸಬ್ಬೇಹಿ ಕವೀಹಿ **ಅಭಿಮತಂ** ಞಾತಂ। **ಯಥಾ**ತಿ ಉದಾಹರತಿ। **ಭವತೋ** ಭವನ್ತಸ್ಸ **ಯಾ** ಕಾಚಿ ಇತ್ಥೀ **ಪಿಯಾ** ಭವತೀತಿ ಅಯಂ ಕವಿನಾ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥೋ। **ಯಾಭವತೋ** ಮೇಥುನವನ್ತಸ್ಸ ಪಿಯಾತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। "**ಯಭ** ಮೇಥುನೇ"ತಿ ಹಿ ಧಾತು। ಯಭನಂ ಯಾಭೋ, ಸೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಯಾಭವಾ,** ತಸ್ಸ ಯಾಭವತೋತಿ ಗಹಿತೇ ಅಸೋತಬ್ಬತ್ತಾ ದುಪ್ಪತೀತಿಕರತಾ। ದುಟ್ಠಾಯೇವ ಪತೀತಿ ಅವಬೋಧೋ, ತಂ ಕರೋತೀತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೪೭. ವುತ್ತೇಸು ಸೂಚಿತೇ ಠಾನೇ, ಪದಚ್ಛೇದೋ ಭವೇ ಯತಿ।

ಯಂ ತಾಯ ಹೀನಂ ತಂ ವುತ್ತಂ, ಯತಿಹೀನನ್ತಿ ಸಾ ಪನ॥

೪೭. "**ವುತ್ತೇಸ್ವಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ವುತ್ತೇಸು** ಛನ್ದೋಸತ್ಥಪರಿನಿದ್ದಿಟ್ಠೇಸು ಅನುಟ್ಠುಭಾದೀಸು **ಸೂಚಿತೇ** ಠಾನೇ "ಏತ್ಥಯತೀ"ತಿ ಛನ್ದೋವಿಚಿತಿಯಾ ಪಕಾಸಿತಟ್ಠಾನೇ ಪದಾನಂ ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತಾನಂ ಛೇದೋ ವಿಚ್ಛಿತಿ ವಿಭಾಗೋ ಅನುವಾದೋ ಯಂ ಯತಿ ಭವೇತಿ ವಿಧೀಯತಿ। **ತಾಯ** ಯತಿಯಾ **ಹೀನಂ** ಪರಿಹೀನಂ ವಿರುದ್ಧಂ **ಯಂ** ವಾಕ್ಯಂ, ತಂ **ಯತಿಹೀನ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, "ಯಮನಂ ವಿರಾಮೋ **ಯತಿ,** ಸಾ ಹೀನಾ ಏತ್ಥಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಪನಾ**ತಿ ವಿಸೇಸೇ, **ಸಾ** ಯತಿ ಪನಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

೪೭. "**ವುತ್ತೇಸ್ವ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ವುತ್ತೇಸು** ಛನ್ದೋಸತ್ಥೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಅನುಟ್ಠುಭಾದೀಸು **ಸೂಚಿತೇ ಠಾನೇ** "ಅಯಮೇತ್ಥ ಯತೀ"ತಿ ಪಕಾಸಿತೇ ಠಾನೇ **ಪದಚ್ಛೇದೋ** ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತತ್ಯಾದ್ಯನ್ತಾದೀನಂ ಪದಾನಂ ವಿಚ್ಛೇದೋ ಯತಿ ನಾಮ ಭವೇ, **ತಾಯ** ಯತಿಯಾ **ಯಂ** ವಾಕ್ಯಂ **ಹೀನಂ** ಅಭಿಮತಟ್ಠಾನೇ ವಣ್ಣವಿಚ್ಛೇದೇನ ಪರಿಹೀನಂ, **ತಂ** ವಾಕ್ಯಂ **ಯತಿಹೀನ**ನ್ತಿ ಯತಿಹೀನದೋಸೇನ ದುಟ್ಠನ್ತಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ವುತ್ತಂ।

೪೮. ಯತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಾದನ್ತೇ, ವುತ್ತಡ್ಢೇ ಚ ವಿಸೇಸತೋ।

ಪುಬ್ಬಾಪರಾನೇಕವಣ್ಣ-ಪದಮಜ್ಝೇಪಿ ಕತ್ಥಚಿ॥

೪೮. "**ಯತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಾದನ್ತೇ** ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಚತುತ್ಥಂಸಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಗಾಥಾಪಾದಾನಂ ಅನ್ತೇ ಅವಸಾನೇ ಚ **ವಿಸೇಸತೋ** ವಿಸೇಸೇನ ಏಕನ್ತೇನ **ವುತ್ತಡ್ಢೇ ಚ** ವುತ್ತಾನಂ ಪಾದದ್ವಯಸಙ್ಖಾತೇ ಅಡ್ಢೇ ಚ, ತದವಸಾನೇ ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

“ಸಿಯಾ”ತಿ ಸೇಸೋ। ನನು “ಪದಚ್ಛೇದೋ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪದಮಜ್ಝೇ ಯತಿ ನ ಹೋತೇವಾತಿ ಚೇತಿ ಆಹ “**ಪುಬ್ಬ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಕತ್ಥಚಿ** ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಠಾನೇ, ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ಪುಬ್ಬಾಪರಾನೇಕವಣ್ಣಪದಮಜ್ಝೇಪಿ ಯತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಅಪರೇ ಚ **ಪುಬ್ಬಾಪರೇ**। ಅನೇಕೇ ವಣ್ಣಾ **ಅನೇಕವಣ್ಣಾ**। ಪುಬ್ಬಾಪರೇ ಅನೇಕವಣ್ಣಾ ಯಸ್ಸ ತಂ ತಥಾ। ತಞ್ಚ ತಂ ಪದಞ್ಚ, ತಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇಪಿ।

೪೮. ಇದಾನಿ ಯತಿಮ್ಹಿ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಸಬ್ಬವಿಸಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಯತಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಸಾ ಪನ ಯತಿ **ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಾದನ್ತೇ** ಚತುತ್ಥಂಸಸಙ್ಖಾತಗಾಥಾಪಾದಾನಂ ಅನ್ತೇ ಚ **ವಿಸೇಸತೋ** ನಿಯಮತೋ **ವುತ್ತಡ್ಢೇ** ಚ ವುತ್ತಾನಂ ಪಾದದ್ವಯಸಙ್ಖಾತೇ ಅಡ್ಢೇ ಚ, ತದವಸಾನೇ ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಕತ್ಥಚಿ** ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಠಾನೇ **ಪುಬ್ಬಾಪರಾನೇಕವಣ್ಣಪದಮಜ್ಝೇಪಿ** ಪುಬ್ಬಾಪರಭೂತಅನೇಕವಣ್ಣಸಮನ್ನಾಗತಪದಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಚ ಸಿಯಾ। ಪದಚ್ಛೇದಸ್ಸ “ಯತೀ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪದಮಜ್ಝೇ ನ ಹೋತೀತಿ ಸಙ್ಕಾಪರಿಹರಣತ್ಥಂ “ಪುಬ್ಬಾಪರಾನೇಕವಣ್ಣಪದಮಜ್ಝೇ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಪಾದನ್ತೋ, ವುತ್ತಡ್ಢೋ, ಪದಮಜ್ಝಞ್ಚ ಯತಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ। ಪದಮಜ್ಝೇಯೇವ ಲಬ್ಭಮಾನಾ ಯತಿ ಕತ್ಥಚಿ ಹೋತಿ, ದ್ವಕ್ಖರತ್ಯಕ್ಖರಪದಮಜ್ಝೇ ಪನ ನ ಹೋತಿ।

ತತ್ಥೋದಾಹರಣಪಚ್ಚುದಾಹರಣಾನಿ ಯಥಾ -

೪೯. ತಂ ನಮೇ ಸಿರಸಾ ಚಾಮೀ-ಕರವಣ್ಣಂ ತಥಾಗತಂ।
ಸಕಲಾಪಿ ದಿಸಾ ಸಿಞ್ಚ-ತೀವ ಸೋಣ್ಣರಸೇಹಿಯೋ॥

೪೯. ಉದಾಹರೀಯತೀತಿ **ಉದಾಹರಣಂ**। ಪಟಿಪಕ್ಖಮುದಾಹರಣಂ **ಪಚ್ಚುದಾಹರಣಂ**। ಚಾಮೀಕರಸ್ಸೇವ ಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ವಿಯ ವಣ್ಣೋ ಯಸ್ಸ ತಂ ತಥಾಗತಂ ಸಿರಸಾ ನಮಾಮಿ। ಕೀದಿಸಂ? **ಯೋ** ತಥಾಗತೋ **ಸಕಲಾಪಿ ದಿಸಾ** ಸಬ್ಬಾಯೇವ ದಸ ದಿಸಾ **ಸೋಣ್ಣರಸೇಹಿ** ಚಾಮೀಕರವಣ್ಣತ್ತಾ ರಸೇಹಿ ಸುವಣ್ಣರಸೇಹಿ **ಸಿಞ್ಚತೀವ** ಸಿಞ್ಚತೀತಿ ಮಞ್ಞೇ, **ತಂ** ತಥಾಗತನ್ತಿ ಅಪೇಕ್ಖತೇ। ಏತ್ಥ ಪುಬ್ಬಪಾದನ್ತೇ ವುತ್ತಡ್ಢೇ ಚ ನಿಯತಾ ಯತಿ। **ಚಾಮೀಕರ**ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಚತುರಕ್ಖರೋ। ತತ್ಥ **ಚಾಮೀ**ಇತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ, **ಕರ**ಇತಿ ಪರೋ। ಏತ್ಥ ಪುಬ್ಬಾಪರಾನೇಕವಣ್ಣಪದಮಜ್ಝೇ ಯತಿ। **ಸಿಞ್ಚತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಪುಬ್ಬಾಪರಾನೇಕವಣ್ಣಪದಮಜ್ಝತ್ತಾಭಾವಾ **ಸಿಞ್ಚ**ಇತ್ಯತ್ರ ಯತಿ ದುಟ್ಠಾತಿ। ಇದಂ ಪಚ್ಚುದಾಹರಣಂ।

೪೯. **ತತ್ಥ** ಪಾದನ್ತವುತ್ತಡ್ಢೇಸು ಯತಿಯಾ ಪಾಕಟತ್ತಾ ತಸ್ಮಿಂ ಪದಮಜ್ಝೇ ಯತಿಯಾ **ಉದಾಹರಣಪಚ್ಚುದಾಹರಣಾನಿ** ಇಟ್ಠೋದಾಹರಣಪಟಿಪಕ್ಖೋದಾಹರಣಾನಿ ಯಥಾ। “**ತಂ ನಮೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಯೋ** ತಥಾಗತೋ ಸಕಲಾಪಿ ದಿಸಾ **ಸೋಣ್ಣರಸೇಹಿ** ಸುವಣ್ಣರಸಧಾರಾಹಿ **ಸಿಞ್ಚತೀವ** ಸಿಞ್ಚತಿ ಮಞ್ಞೇ, **ಇವ**ಸದ್ದೋ ವಿತಕ್ಕೇ। **ಚಾಮೀಕರವಣ್ಣಂ** ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಸದಿಸಛವಿವಣ್ಣಂ **ತಂ** ತಥಾಗತಂ ಸಿರಸಾ ನಮೇ। ಏತ್ಥ “ಚಾಮೀಕರವಣ್ಣ”ನ್ತಿ ಯತಿಯಾ **ಚಾಮೀ**ತಿ ಅಕ್ಖರದ್ವಯಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಠಿತತ್ತಾ ಅನ್ತೇಪಿ **ಕರ**ಇತಿ ಅಕ್ಖರದ್ವಯೇನಾನೂನತ್ತಾ ಪದಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಾಪರವಣ್ಣಾನಮನೇಕತ್ತಮಿತಿಟ್ಠೋದಾಹರಣಂ। **ಸಿಞ್ಚತೀ**ತಿ ಪದೇ **ಸಿಞ್ಚಾ**ತಿ ವಣ್ಣದ್ವಯಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಯತಿಯಾ ದಿಸ್ಸಮಾನತ್ತೇಪಿ **ತಿ**ಇತಿ ಪರಭಾಗೇ ಏಕವಣ್ಣತ್ತಾ ಅನೇಕವಣ್ಣಾಭಾವೋತಿ ಪಚ್ಚುದಾಹರಣಂ। ಏತ್ಥ ಅನೇಕವಣ್ಣತ್ತಂ ಪದವಸೇನೇವ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಚಾಮೀಕರಸ್ಸ ವಣ್ಣೋ ವಿಯ ವಣ್ಣೋ ಯಸ್ಸ ಸೋತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೫೦. ಸರೋ ಸನ್ಧಿಮ್ಹಿ ಪುಬ್ಬನ್ತೋ, ವಿಯ ಲೋಪೇ ವಿಭತ್ತಿಯಾ।
ಅಞ್ಞಥಾ ತ್ವ’ಞ್ಞಥಾ ತತ್ಥ, ಯಾದೇಸಾದಿ ಪರಾದಿ’ವ॥

೫೦. “**ಸರೋ**”ಚ್ಚಾದಿ। ವಿಭತ್ತಿಯಾ **ಲೋಪೇ** ಸತಿ **ಸನ್ಧಿಮ್ಹಿ** ಸಂಹಿತಾಯಂ ಕತಾಯಂ **ಸರೋ** ಪರಪದಾದಿಭೂತೋ **ಪುಬ್ಬನ್ತೋ ವಿಯ** ಪುಬ್ಬಪದಸ್ಸ ಅನ್ತಭೂತೋ ಯೋ ಸರೋ, ಸೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ಅನೇಕವಣ್ಣತ್ತಾಭಾವೇಪಿ ತತೋ ವಿಹಿತಯತಿಯಾ ನೇವತ್ಥಿ ಭಙ್ಗೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಞ್ಞಥಾ ತು** ವಿಭತ್ತಿಯಾ ಅಲೋಪೇ ತು ಸತಿ ಸಂಹಿತಾಯಂ ಕತಾಯಂ ಪುಬ್ಬಪದನ್ತಭೂತೋ ಸರೋ ಚೇ, **ಅಞ್ಞಥಾ** ಅಞ್ಞೇನ ಪಕಾರೇನ ಹೋತಿ, ಪರಪದಸ್ಸಾದಿಸರೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ವಿಭತ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಹಾಯ

ಕತಯತಿಯಾ ನತ್ಥಿ ಭಙ್ಗೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತತ್ಥ** ತಸ್ಸಂ ಯತಿಯಂ **ಯಾದೇಸಾದಿ** ಇವಣ್ಣಾದೀನಂ ಕಾತಬ್ಬೋ **ಯಕಾರಾದೇಸಾದಿ** **ಪರಾದಿವ** ಪರಪದಸ್ಸ ಆದಿಸರೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಕತ**ಯಾ**ದೇಸಾದಿಸಹಿತಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ವಿಹಾಯ ಕತಾಯ ಯತಿಯಾ ನತ್ಥಿ ಭಙ್ಗೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೫೦. ಇದಾನಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ವಿರುದ್ಧತ್ತೇಪಿ ಯತಿಭಙ್ಗಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಸರೋ**"ಚ್ಚಾದಿ। ವಿಭತ್ತಿಯಾ ಲೋಪೇ ಸನ್ಧಿಮ್ಹಿ ಸತಿ **ಸರೋ** ಸನ್ಧಿಸರೋ **ಪುಬ್ಬನ್ತೋ ವಿಯ** ಪುಬ್ಬಪದಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, **ಅಞ್ಞಥಾ ತು** ವಿಭತ್ತಿಯಾ ಅಲೋಪೇ ಸಂಹಿತಾಯಂ ಕತಾಯಂ ಅಞ್ಞಥಾ ಹೋತಿ, ಪುಬ್ಬಪದನ್ತಭೂತೋ ಸರೋ ಪರಪದಸ್ಸ ಆದಿಸರೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। **ತತ್ಥ** ಯತಿಯಂ **ಯಾದೇಸಾದಿ** ಇವಣ್ಣಾದೀನಂ ಕತ್ತಬ್ಬಯಕಾರಾದೇಸಾದಿ **ಪರಾದಿವ** ಪರಪದಸ್ಸ ಆದಿಸರೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ಪುಬ್ಬನ್ತಸದಿಸಸರಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾಪಿ ಪರಪದಾದಿಸರಸದಿಸವಣ್ಣಮಾಗಮ್ಮ ತಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾಪಿ ಪರಪದಾದಿಸರಸದಿಸಯಾದೇಸಾದಿಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾಪಿ ಯತಿಯಾ ಪಯುತ್ತಾಯ ಸತಿ ಅನೇಕವಣ್ಣತ್ತಾಭಾವೇಪಿ ಯತಿಭಙ್ಗೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಅನ್ತೋತಿ ಚ, ಯೋ ಚ ಸೋ ಆದೇಸೋ ಚ, ಸೋ ಆದಿ ಯಸ್ಸ ಮಕಾರಾದಿನೋತಿ ಚ, ಪರಸ್ಸ ಆದೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೫೧. ಚಾದೀ ಪುಬ್ಬಪದನ್ತಾವ, ನಿಚ್ಚಂ ಪುಬ್ಬಪದಸ್ಸಿತಾ।
ಪಾದಯೋ ನಿಚ್ಚಸಮ್ಬನ್ಧಾ, ಪರಾದೀವ ಪರೇನ ತು॥

೫೧. **ನಿಚ್ಚಂ** ಅನವರತಂ ಪುಬ್ಬಪದಂ ಸಿತಾ ನಿಸ್ಸಿತಾ **ಚಾದೀ** **ಚ**ಕಾರಾದಯೋ ನಿಪಾತಾ ಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಅನ್ತಾ ಅವಯವಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಅನ್ತೋ ಕತ್ವಾ ಯತಿ ಕಾತಬ್ಬಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪರೇನ** ಪರಪದೇನ **ನಿಚ್ಚಸಮ್ಬನ್ಧಾ** ಸತತಯೋಗಿನೋ, **ತು**ಸದ್ದೋ ಅಟ್ಠಾನಪ್ಪಯುತ್ತೋ, **ಪಾದಯೋ ತು ಪರಾದೀವ** ಪರಪದಸ್ಸ ಆದೀ ಅವಯವಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ, ತಂ ವಿಹಾಯ ಪುಬ್ಬಪದನ್ತೇ ಯತಿ ಕಾತಬ್ಬಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೫೧. "**ಚಾದಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ನಿಚ್ಚಂ** ಸತತಂ **ಪುಬ್ಬಪದಸ್ಸಿತಾ** ಪುಬ್ಬಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತಾ **ಚಾದೀ** **ಚ**ಕಾರಾದಿನಿಪಾತಾ **ಪುಬ್ಬಪದನ್ತಾವ** ಪುಬ್ಬಪದಸ್ಸ ಅನ್ತಾ ಅವಯವಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ, **ಪರೇನ** ಪರಪದೇನ **ನಿಚ್ಚಸಮ್ಬನ್ಧಾ** ನಿರನ್ತರಯೋಗಿನೋ **ಪಾದಯೋ ತು** **ಪಾ**ದಿಉಪಸಗ್ಗಾ ಪನ **ಪರಾದೀವ** ಪರಪದಸ್ಸ ಆದೀ ಅವಯವಾವಿಯ ಹೋನ್ತಿ। **ಚಾ**ದಯೋ ಆಗಮ್ಮ ತೇ ಬಹಿ ಕತ್ವಾಪಿ **ಪಾ**ದಯೋ ಆಗಮ್ಮ ತೇ ಅನ್ತೋ ಕತ್ವಾಪಿ ಪವತ್ತೋ ವಿರಾಮೋ ಯತಿಭಙ್ಗೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಚೋ**ಆದಿ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ, ಪುಬ್ಬಪದಂ ಸಿತಾತಿ ಚ, **ಪೋ** ಆದಿ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ, ನಿಚ್ಚಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಏತ್ಥ ಚ ತಗ್ಗುಣಸಂವಿಞ್ಞಾಣತ್ತಾ ಚಕಾರಪಕಾರಾದೀನಮ್ಪಿ ಪರಿಗ್ಗಹೋ।

ಸಬ್ಬತ್ಥೋದಾಹರಣಾನಿ ಯಥಾ

೫೨. ನಮೇ ತಂ ಸಿರಸಾ ಸಬ್ಬೋ-ಪಮಾತೀತಂ ತಥಾಗತಂ।
ಯಸ್ಸ ಲೋಕಗ್ಗತಂ ಪತ್ತ-ಸ್ಸೋ'ಪಮಾ ನ ಹಿ ಯುಜ್ಜತಿ॥

೫೩. ಮುನಿನ್ದಂ ತಂ ಸದಾ ವನ್ದಾ-ಮ್ಯ'ನನ್ತಮತಿ'ಮುತ್ತಮಂ।
ಯಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾ ಚ ಮೇತ್ತಾ ಚ, ನಿಸ್ಸೀಮಾತಿ ವಿಜಮ್ಭತಿ॥

೫೨-೫೩. **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬನ್ತಸದಿಸಾದೀಸು। "**ನಮೇತ**"ನ್ತಿಆದಿಗಾಥಾದ್ವಯೇ ಪದತ್ಥೋ ಪಾಕಟೋ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ತು ಯತೋ ಲೋಕಗ್ಗತಂ ಪತ್ತೋ, ತತೋ ಸಬ್ಬೋಪಮಾತೀತೋ, ಯತೋ ಪಞ್ಞಾಮೇತ್ತಾ ಲೋಕೇ ನಿರನ್ತರಮಿವ ವತ್ತನ್ತಿ, ತತೋ

ಅನನ್ತಮತಿ, ಉತ್ತಮೋ ಚಾತಿ। ಏತ್ಥ "ಸಬ್ಬಾ ಉಪಮಾ"ತಿ ಸಮಾಸಂ ಕತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಿಲೋಪೇ ಸಂಹಿತಾಯಞ್ಚ ಕತಾಯಂ ಪರಪದಾದಿಉಕಾರೋ ಪುಬ್ಬಪದನ್ತಬ್ಬಕಾರಟ್ಠಅಕಾರೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ **ಸಬ್ಬೋ** ಇಚ್ಚತ್ರ ಪಾದನ್ತಯತಿ। **ಪತ್ತಸ್ಸೋಪಮಾ** ಇಚ್ಚತ್ರ ಯಕಾರಾದೇಸಸ್ಸ ಪರಾದಿಸದಿಸಭಾವೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ವಿಭತ್ತಿಯಾ ಅಲೋಪೇ ಸಂಹಿತಾಯಂ ಕತಾಯಂ **ಸವಿಭತ್ತಿಯಾ ಅಕಾರೋ** ಪರಪದಾದಿ **ಉಕಾರೋ** ವಿಯ **ಹೋತೀತಿ** ತಂವಿಭತ್ತಿಯಾ ಪಸಿದ್ಧಂ ವಿಹಾಯ **ಪತ್ತ**ಇಚ್ಚತ್ರ ಪಾದನ್ತಯತಿ। ತಥಾ **ವನ್ದಾಮ್ಯನನ್ತ**ಇಚ್ಚತ್ರ **ಯಕಾರಾದೇಸಸ್ಸ** ಪರಾದಿಸದಿಸಭಾವೋ ವಿಹಿತೋತಿ **ಮ್ಯ**ಸದ್ದಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ **ವನ್ದಾ**ಇಚ್ಚತ್ರ ಪಾದನ್ತಯತಿ। ಪುಬ್ಬಪದಸ್ಸಿತಾನಂ **ಚಾ**ದೀನಂ ಪುಬ್ಬಪದನ್ತಸದಿಸತಾ ವುತ್ತಾತಿ **ಮೇತ್ತಾ ಚಾತಿ ಚ**ಸದ್ದತೋ ಯತಿ, ಅಪರಪದಸಮ್ಬನ್ಧಾ **ಪಾದಯೋ** ಪರಪದಾದಿಸದಿಸಾ **ಹೋನ್ತೀತಿ ನಿಸ್ಸೀಮಾತಿ** ಏತ್ಥ **ನಿ**ಸದ್ದಂ ವಿಹಾಯ ತತೋ ಆದಿಮ್ಹಿ ಯತಿ।

೫೧-೫೩. ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತಪುಬ್ಬನ್ತಸದಿಸಸರಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸು ಉದಾಹರಣಾನಿಯಥಾ। **"ನಮೇ ತ"**ಮಿಚ್ಚಾದಿ, ಲೋಕಗ್ಗತಂ ಪತ್ತಸ್ಸ **ಯಸ್ಸ** ಬುದ್ಧಸ್ಸ **ಉಪಮಾ ನ ಹಿ ಯುಜ್ಜತಿ** ಸಕಲಪದತ್ಥಾನಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಠಿತತ್ತಾ ನ ಹಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ಸಬ್ಬೋಪಮಾತೀತಂ ತಂ ತಥಾಗತಂ ಸಿರಸಾ **ನಮೇ** ನಮಾಮಿ। **ಸಬ್ಬೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಓಕಾರಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಪದನ್ತಸರಸದಿಸತ್ತಾ ತತೋ ಪರಾಯ ಯತಿಯಾ ಚ **ಸ್ಸೋಪಮಾ**ತಿ ಪರಪದಾದಿಸದಿಸಂ ವಣ್ಣಮನತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಠಿತಾಯ ಯತಿಯಾ ಚ ಉದಾಹರಣಂ।

"ಮುನಿನ್ದೇ"ಚ್ಚಾದಿ। **ಯಸ್ಸ** ಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾ ಚ ಮೇತ್ತಾ **ಚನಿಸ್ಸೀಮಾ** ಅನನ್ತಸತ್ತಅನನ್ತಞೇಯ್ಯವಿಸಯಕರಣತೋ ಸೀಮಾರಹಿತಾ ಅತಿವಿಜಮ್ಭತಿ। **ಅನನ್ತಮತಿಂ** ಉದಯಬ್ಬಯಸಮ್ಭವೇಪಿ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸಾನನ್ತತ್ತಾ ವಿಸಯಿಮ್ಹಿ ವಿಸಯವೋಹಾರೇನ ಅನನ್ತಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಂ **ಉತ್ತಮಂ** ತತೋ ಏವ ಪವರಂ ತಂ ಮುನಿನ್ದಂ ಸದಾ ವನ್ದಾಮಿ, **ಯಾ**ದೇಸಸ್ಸ ಪರಾದಿಸದಿಸತ್ತಾ ತಮನಾಗಮ್ಮ ಯತಿ ಭವತಿ। **ಮೇತ್ತಾಚನಿಸ್ಸೀಮಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಚಾ**ದೀನಂ ಪುಬ್ಬಪದನ್ತಸದಿಸತ್ತಾಚ **ಪಾ**ದೀನಂ ಪರಪದಾದಿಸದಿಸತ್ತಾ ಚ **"ಚಾ"**ತಿ "ನೀ"ತಿ ಇಮೇಸಮ್ಪಿ ಯತಿ ಭವತಿ।

ಚಾದಿಪಾದೀಸು ಪಚ್ಚುದಾಹರಣಾನಿ ಯಥಾ

೫೪. ಮಹಾಮೇತ್ತಾ ಮಹಾಪಞ್ಞಾ, ಚ ಯತ್ಥ ಪರಮೋದಯಾ।
ಪಣಮಾಮಿ ಜಿನಂ ತಂ ಪ-ವರಂ ವರಗುಣಾಲಯಂ॥

೫೪. **"ಮಹಾ"**ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಯತ್ಥಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಜಿನೇ। **ಪರಮೋದಯಾ**ತಿ ಮಹಾಮೇತ್ತಾದಯೋ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾಭಿವುಡ್ಢಿಯೋ। ತತೋಯೇವ ವರಗುಣಾಲಯಂ, ತೇನೇವ **ಪವರಂ** ಉತ್ತಮಂ ತಂ ಜಿನನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏತ್ಥ ಪುಬ್ಬಪದನಿಸ್ಸಿತಂ ಚಕಾರಂ ಪರಪದಾದಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಾ ಯತಿ ಚ, ಪರಪದಾದಿಸಮ್ಬನ್ಧಪಕಾರಂ ಪುಬ್ಬಪದನ್ತಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ಪಕಾರತೋ ಪರಂ ಕತಾ ಯತಿ ಚ ವಿರುದ್ಧಾತಿ ಉಭಯತ್ಥ ಪಚ್ಚುದಾಹರಣಂ।

೫೪. ಚಾದಿಪಾದೀಸು ವಿಸಯಭೂತೇಸು ಪಚ್ಚುದಾಹರಣಂ ಯಥಾ। **"ಮಹಾಮೇತ್ತಿ"**ಚ್ಚಾದಿ। **ಯತ್ಥ** ಯಸ್ಮಿಂ ಜಿನೇ ಮಹಾಮೇತ್ತಾ ಚ ಮಹಾಪಞ್ಞಾ ಚ ಇಮಾ **ಪರಮೋದಯಾ** ಉಕ್ಕಟ್ಠಾಭಿವುಡ್ಢಿಯೋ ಹೋನ್ತಿ। **ವರಗುಣಾಲಯಂ** ಉತ್ತಮಗುಣಾಕರಂ **ಪವರಂ** ತತೋಯೇವ ಉತ್ತಮಂ ತಂ ಜಿನಂ ಪಣಮಾಮಿ। ಏತ್ಥ ಚಕಾರಂ ಪರಪದಾದಿಂ ಕತ್ವಾ ಪಕಾರಂ ಪುಬ್ಬಪದನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಯತಿಯಾ ಪವತ್ತತ್ತಾ "ಚ ಯತ್ಥ, ತಂ ಪಾ"ತಿದ್ವಯಮಪಿ ಪಚ್ಚುದಾಹರಣಂ।

೫೫. ಪದತ್ಥಕ್ಕಮತೋ ಮುತ್ತಂ, ಕಮಚ್ಚುತಮಿದಂ ಯಥಾ।
ಖೇತ್ತಂ ವಾ ದೇಹಿ ಗಾಮಂ ವಾ, ದೇಸಂ ವಾ ಮಮ ಸೋಭನಂ॥

೫೫. “**ಪದ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಪದಾನಂ ಅತ್ಥಕ್ಕಮತೋ **ಮುತ್ತಂ** ಗಳಿತಂ ಕಮಚ್ಚುತಮಿದನ್ತಿ ವಿಧೀಯತೇ। **ಖೇತ್ತಂ ವಾ** ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ಅರುಚಿತೋಯಂ ಯಾಚನಕ್ಕಮೋ ವತ್ಥುನೋ ಅವಿಞ್ಞತಂ ಗಮೇತಿ। ಯೋ ಹಿ ಖೇತ್ತಮ್ಪಿ ದಾತುಂ ನಿಚ್ಛತಿ, ಕಥಂ ಸೋ ಗಾಮಾದಿಕಂ ದಸ್ಸತೀತಿ।

೫೫. “**ಪದತ್ಥಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಪದತ್ಥಕ್ಕಮತೋ** ಪದಾನಂ ಅತ್ಥಕ್ಕಮತೋ **ಮುತ್ತಂ** ಗಳಿತಂ **ಇದಂ** ವಾಕ್ಯಂ ಕಮಚ್ಚುತಂ ನಾಮ। ಉದಾಹರತಿ “**ಯಥಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಮಮ ಸೋಭನಂ ಖೇತ್ತಂ ವಾ ಗಾಮಂ ವಾ ದೇಸಂ ವಾ ಜನಪದಂ ವಾ ದೇಹಿ। ಏತ್ಥ **ಖೇತ್ತ**ಮಿಚ್ಚಾದಿ ಯಾಚನಕ್ಕಮೋ ವತ್ಥುನೋ ಅವಿಞ್ಞಭಾವಂ ವಿನಾ ಉಚಿತಪದತ್ಥಕ್ಕಮಂ ನಪ್ಪಕಾಸೇತಿ, ತಥಾ ಹಿ ಖೇತ್ತಮಪಿ ದಾತುಮನಿಚ್ಛನ್ತೋ ಗಾಮನಿಗಮಜನಪದಾದಿಂ ಕಥಂ ದಸ್ಸತೀತಿ ಕಮಹಾನಿ।

೫೬. **ಲೋಕಿಯತ್ಥ’ಮತಿಕ್ಕನ್ತಂ, ಅತಿವುತ್ತಂ ಮತಂ ಯಥಾ।**
ಅತಿಸಮ್ಬಾಧ’ಮಾಕಾಸ-ಮೇತಿಸ್ಸಾ ಥನಜಮ್ಭನೇ [ಥನಜುಮ್ಭನೇ (ಸೀ॰)]॥

೫೬. “**ಲೋಕಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಲೋಕೇ ವಿದಿತೋ ಲೋಕಿಯೋ, ತಂ **ಲೋಕಿಯತ್ಥ**ಮಭಿಧೇಯ್ಯಂ **ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ** ಅನನುವುತ್ತಂ ಯಂ ತಂ ಅತಿವುತ್ತಂ ಮತನ್ತಿ ವಿಧೀಯತೇ। **ಯಥೇ**ತ್ಯಾದಿನಾ ಉದಾಹರತಿ। **ಏತಿಸ್ಸಾ** ವನಿತಾಯ **ಥನಾನಂ** ಪಯೋಧರಾನಂ **ಜಮ್ಭನೇ** ಬ್ಯಾಪನೇ **ಆಕಾಸಂ** ಗಗನಂ **ಅತಿಸಮ್ಬಾಧಂ** ಅಚ್ಚನ್ತಪ್ಪಕಂ।

೫೬. “**ಲೋಕಿಯತ್ಥಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಲೋಕಿಯತ್ಥಂ** ಲೋಕೇ ಪಸಿದ್ಧಮಭಿಧೇಯ್ಯಂ **ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ** ಕಥನಾಕಾರೇನ ಅತಿಕ್ಕಮಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಅತಿವುತ್ತಮಿತಿ ಮತಂ। ಉದಾಹರತಿ “**ಯಥಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಏತಿಸ್ಸಾ ಥನಜಮ್ಭನೇ** ಥನಾನಂ ವಿಜಮ್ಭನೇ ಆಕಾಸಂ **ಅತಿಸಮ್ಬಾಧಂ** ಅನೋಕಾಸಂ। ಏತ್ಥ ಪಯೋಧರಾನಂ ಮಹನ್ತತ್ತಂ ವದಾಮಾತಿ ಲೋಕೇ ಮಹನ್ತನ್ತಿ ಪಸಿದ್ಧಂ ಗಗನಮಪಿ ಅತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾ ವಾಕ್ಯಮತಿವುತ್ತದೋಸೇನ ದೂಸಿತಂ।

೫೭. **ಸಮುದಾಯತ್ಥತೋ’ಪೇತಂ, ತಂ ಅಪೇತತ್ಥಕಂ ಯಥಾ।**
ಗಾವಿಪುತ್ತೋ ಬಲೀಬದ್ದೋ, ತಿಣಂ ಖಾದೀ ಪಿವೀ ಜಲಂ॥

೫೭. “**ಸಮುದಾಯಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಸಮುದಾಯಸ್ಸ** ಪಕರಣತೋ ಪದಸನ್ಧಿನೋ ವಾಕ್ಯಸ್ಸ **ಅತ್ಥೋ** ಅಭಿಧೇಯ್ಯಂ ಅಙ್ಗಙ್ಗಿಭೂತಂ ಕ್ರಿಯಾಕಾರಕಸಮ್ಬನ್ಧಿವಿಸೇಸಲಕ್ಖಣಂ ಸಂವೋಹಾರಿಕಂ, ತತೋ **ಅಪೇತಂ** ಅಪಗತಂ ಸುಞ್ಞಂ, ವಿನಾ [ನ (ಕ॰)] ಪದತ್ಥಮತ್ತೇನ ತಸ್ಸ ಕತ್ಥಚಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರಾಭಾವತೋ ಏತಾದಿಸಂ ಯಂ ತಮಪೇತತ್ಥಕನ್ತಿ ವಿಧಿ। ನ ಹಿ “ಗಾವಿಪುತ್ತೋ”ಚ್ಚಾದೀಸು ಸಮುದಾಯತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ।

೫೭. “**ಸಮುದಾಯಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಸಮುದಾಯತ್ಥತೋ** ವಿಸೇಸನವಿಸೇಸ್ಯಭೂತಕ್ರಿಯಾಕಾರಕಸಮ್ಬನ್ಧೇಹಿ ಯುತ್ತವಾಕ್ಯಸಙ್ಖಾತಪದಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧಪದತ್ತಾ ವೋಹಾರಾನುರೂಪಅತ್ಥತೋ **ಅಪೇತಂ** ಅಪಗತಂ, ಅವಯವತ್ಥಮತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ ಸಮುದಾಯತ್ಥತೋ ಸುಞ್ಞಂ, **ತಂ** ವಾಕ್ಯಂ **ಅಪೇತತ್ಥಕಂ** ನಾಮ। **ಯಥಿ**ಚ್ಚಾದಿನಾ ಉದಾಹರತಿ “ಗಾವಿಪುತ್ತೋ ಬಲೀಬದ್ದೋ ಉಸಭೋ ತಿಣಂ ಖಾದಿ, ಜಲಂ ಪಿವೀ”ತಿ। ಏತ್ಥ ಅವಯವತ್ಥಮತ್ತೇನ ವಿನಾ ಸಮುದಾಯೇನ ಗಮ್ಯಮಾನಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಸೇಸತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಸಮುದಾಯತ್ಥತೋ ಅಪಗತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ।

೫೮. **ಬನ್ಧೇ ಫರುಸತಾ ಯತ್ಥ, ತಂ ಬನ್ಧಫರುಸಂ ಯಥಾ।**
ಖರಾ ಖಿಲಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ, ಖೇತ್ತೇ ಖಿತ್ತಂ ಫಲತ್ಯ’ಲಂ॥

೫೮. “ಬನ್ಧೇ”ಚ್ಚಾದಿ। **ಖರಾ**ಇಚ್ಚಾದಿಕಂ ಬನ್ಧಫರುಸಂ ಸುತಿಸುಭಗತ್ತಾಭಾವತೋ **ಖರಾ** ಕಕ್ಕಸಾ **ಖಿಲಾ** ಖಾಣುಕಾದಯೋ **ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ** ಖಯಂ ಪತ್ತಾ ಯತೋ, ತಸ್ಮಾ **ಖೇತ್ತೇ** ಕೇದಾರೇ **ಖಿತ್ತಂ** ವುತ್ತಂ **ಅಲಮಚ್ಚನ್ತಂ ಫಲತಿ** ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ॥ ವಾಕ್ಯದೋಸೋ।

೫೮. “ಬನ್ಧೇ”ಚ್ಚಾದಿ। **ಬನ್ಧೇ** ಬನ್ಧಸರೀರೇ **ಫರುಸತಾ** ಸುತಿಸುಖತಾಭಾವತೋ ಫರುಸಭಾವೋ **ಯತ್ಥ** ವಾಕ್ಯೇ ಭವತಿ, **ತಂ** ವಾಕ್ಯಂ **ಬನ್ಧಫರುಸಂ** ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಯಥಾತಿ** ಉದಾಹರತಿ। **ಖರಾ** ಕಕ್ಕಸಾ **ಖಿಲಾ** ಖಾಣುಕಾದಯೋ **ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ** ಯಸ್ಮಾ ಖೀಣಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಖೇತ್ತೇ **ಖಿತ್ತಂ** ವುತ್ತಂ ಬೀಜಂ **ಅಲಂ** ಅತಿಸಯೇನ **ಫಲತಿ** ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ।

ವಾಕ್ಯದೋಸನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವಾಕ್ಯತ್ಥದೋಸನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೫೯. ಞೇಯ್ಯಂ ಲಕ್ಖಣಮನ್ವತ್ಥ-ವಸೇನಾ’ಪಕ್ಕಮಾದಿನಂ।
ಉದಾಹರಣಮೇತೇಸಂ, ದಾನಿ ಸನ್ದಸ್ಸಯಾಮ್ಯ’ಹಂ॥

೫೯. “**ಞೇಯ್ಯ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಅಪಕ್ಕಮಾದೀನಂ ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ಲಕ್ಖೀಯತಿ ಉದಾಹರಣಮನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೇನ **ಲಕ್ಖಣಂ ಅನ್ವತ್ಥವಸೇನ** ಅಪಗತೋ ಕಮೋ ಯತ್ಥ ತಂ ಅಪಕ್ಕಮನ್ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥಾನುಗಮನವಸೇನ **ಞೇಯ್ಯಂ** ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಂ। **ಇದಾನಿ** ವಾಕ್ಯದೋಸೇ ನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಅವಸರಪ್ಪತ್ತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ **ಏತೇಸಂ** ಅಪಕ್ಕಮಾದೀನಂ **ಉದಾಹರಣಂ** ಲಕ್ಖಿಯಂ ಅಹಂ **ಸನ್ದಸ್ಸಯಾಮಿ** ಪಕಾಸೇಸ್ಸಾಮಿ।

೫೯. ಇದಾನಿ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನುಕ್ಕಮೇನ ಅಪಕ್ಕಮಾದಿಅತ್ಥದೋಸಾನಿ ವಿಭಾವೇತಿ “**ಞೇಯ್ಯ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅಪಕ್ಕಮಾದೀನಂ** ಅಪಕ್ಕಮೋಚಿತ್ಯಹೀನಾದೀನಂ **ಲಕ್ಖಣಂ** ಅಪಕ್ಕಮಾದಿವಿಸಯಬುದ್ಧಿಯಾ ಅವಿಪರೀತವುತ್ತಿಯಾ ಪವತ್ತಿಕಾರಣಂ **ಅನ್ವತ್ಥವಸೇನ** ಅಪಗತೋ ಕಮೋ ಯತ್ಥಿಚ್ಚಾದಿವಚನತ್ಥಾನುಗತಞಾಣವಸೇನ **ಞೇಯ್ಯಂ** ಞಾತಬ್ಬಂ, ವಿಸುಂ ಲಕ್ಖಣಂ ನ ವದಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇದಾನಿ ಅಹಂ **ಏತೇಸಂ** ಅಪಕ್ಕಮಾದೀನಂ **ಉದಾಹರಣಂ** ಲಕ್ಖಿಯಂ ಸನ್ದಸ್ಸಯಾಮಿ। ಅತ್ಥಾನುಗತಮನ್ವತ್ಥಂ ಅನ್ವತ್ಥಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ವಸೋತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ತತ್ಥಾಪಕ್ಕಮಂ ಯಥಾ

೬೦. ಭಾವನಾದಾನಸೀಲಾನಿ, ಸಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಾದಿತಾನಿ’ಹ।
ಭೋಗಸಗ್ಗಾದಿನಿಬ್ಬಾನ-ಸಾಧನಾನಿ ನ ಸಂಸಯೋ॥

೬೦. “**ಭಾವನಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಸಮ್ಮಾ** ಅಲೋಭಾದಿಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ **ಸಮ್ಪಾದಿತಾನಿ** ನಿಪ್ಫಾದಿತಾನಿ। ಏತ್ಥ ಭೋಗಸಗ್ಗಾದಿನಿಬ್ಬಾನಾನಂ ಹೇತವೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ದಾನಸೀಲಭಾವನಾಯೋ, ನ ತು ಭಾವನಾದಾನಸೀಲಾನಿ।

೬೦. **ತತ್ಥ** ತೇಸು ಅಪಕ್ಕಮಾದೀಸು **ಅಪಕ್ಕಮಂ ಯಥಾ** ಅಪಕ್ಕಮಸ್ಸೋದಾಹರಣಮೇವಂ। **ಓಚಿತ್ಯಹೀನಂ ಯಥಾ**ತ್ಯಾದೀಸುಪಿ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। “**ಭಾವನಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಇಹ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ **ಸಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಾದಿತಾನಿ** ಅಲೋಭಾದಿಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸಮ್ಪಾದಿತಾನಿ ರಾಸಿಕತಾನಿ ಭಾವನಾದಾನಸೀಲಾನಿ **ಭೋಗಸಗ್ಗಾದಿನಿಬ್ಬಾನಸಾಧನಾನಿ** ಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗಾನಿ, ಸಗ್ಗುಪ್ಪತ್ತಿಆಯುಆರೋಗ್ಯಾದೀನಿ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚೇತಿ ಏತೇಸಂ ಸಾಧಕಾನಿ। **ನ ಸಂಸಯೋ** ಸದಿಸವಿಸದಿಸವಿಪಾಕದಾನೇ ಸಂಸಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಏತ್ಥ ಭೋಗಸಗ್ಗನಿಬ್ಬಾನಾನಂ ಹೇತುಭೂತಾ ಪನ ಕಮತೋ ದಾನಸೀಲಭಾವನಾಯೋ ಭವನ್ತೀತಿ ಫಲಕ್ಕಮಸ್ಸ ಹೇತುಕ್ಕಮಂ ವಿರುದ್ಧಮಿತಿ ಕಮಾಪೇತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ಓಚಿತ್ಯಹೀನಂ ಯಥಾ

೬೧. ಪೂಜನೀಯತರೋ ಲೋಕೇ, ಅಹ'ಮೇಕೋ ನಿರನ್ತರಂ।
ಮಯೇಕಸ್ಮಿಂ ಗುಣಾ ಸಬ್ಬೇ, ಯತೋ ಸಮುದಿತಾ ಅಹುಂ॥

೬೧. "**ಪೂಜನೀಯಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಯತೋ** ಯಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ **ಸಬ್ಬೇ ಗುಣಾ** ಸೀಲಾದಯೋ **ಏಕಸ್ಮಿಂ** ಕೇವಲೇ **ಮಯಿ** ಏವ **ಸಮುದಿತಾ** ರಾಸಿಭೂತಾ **ಅಹುಂ** ಅಹೇಸುಂ, ತಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತಲೋಕೇ **ಏಕೋ** ಕೇವಲೋ ಅಹಮೇವ **ನಿರನ್ತರಂ** ಸತತಂ **ಪೂಜನೀಯತರೋ** ಅತಿಸಯೇನ ಪುಜ್ಜೋತಿ। ಏವಮತ್ತಪಸಂಸನಮರುಚಿತಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಸ್ಸ।

೬೧. "**ಪೂಜನೀಯತರೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಯತೋ** ಯಸ್ಮಾ **ಸಬ್ಬೇ ಗುಣಾ** ಸೀಲಾದಯೋ **ಏಕಸ್ಮಿಂ ಮಯಿ** ಅದುತಿಯೇ ಮಯಿ ಏವ **ಸಮುದಿತಾ** ರಾಸಿಭೂತಾ **ಅಹುಂ** ಅಹೇಸುಂ, ತಸ್ಮಾ **ಲೋಕೇ** ಸತ್ತಲೋಕೇ **ಏಕೋ** ಅದುತಿಯೋ ಅಹಮೇವ **ನಿರನ್ತರಂ** ಸತತಂ **ಪೂಜನೀಯತರೋ** ಅತಿಸಯೇನ ಪೂಜನೀಯೋ। ಏವಂ ಅತ್ತಪ್ಪಸಂಸನತೋ ಉಚಿತತಾಯ ಪರಿಹಾನೀತಿ **ಓಚಿತ್ಯಹೀನಂ** ನಾಮ।

ಯಥಾ ಚ

೬೨. ಯಾಚಿತೋಹಂ ಕಥಂ ನಾಮ, ನ ದಜ್ಜಾಮ್ಯಪಿ ಜೀವಿತಂ।
ತಥಾಪಿ ಪುತ್ತದಾನೇನ, ವೇಧತೇ ಹದಯಂ ಮಮ॥

೬೨. "**ಯಾಚಿತೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಏತ್ಥ "ಯದಿ ಯಾಚೆಂಸು, ಜೀವಿತಮ್ಪಿ ಯಾಚಕಾನಂ ದಜ್ಜಾಮೀ"ತಿ ದಸ್ಸಿತೋದಾರತಾಯಾನುಚಿತಂ ಪುತ್ತದಾನೇ ಹದಯಪವೇಧನಕಥನಂ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ಯಜ್ಜೇವಮವೋಚ।

೬೨. **ಯಥಾ ಚ**, ಏವಮ್ಪಿ ಓಚಿತ್ಯಹೀನಸ್ಸ ಉದಾಹರಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ "**ಯಾಚಿತೋ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಯಾಚಿತೋ** ಯಾಚಕೇಹಿ ಯಾಚಿತೋ ಅಹಂ ಜೀವಿತಮಪಿ ಕಥಂ ನಾಮ ನ ದಜ್ಜಾಮಿ, **ತಥಾಪಿ** ಏವಂ ದಾನಜ್ಝಾಸಯೇ ಸತಿಪಿ ಪುತ್ತದಾನೇನ ಮಮ ಹದಯಂ **ವೇಧತೇ** ಕಮ್ಪತೇ। ಏತ್ಥ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ "ಯದಿ ಯಾಚೇಯ್ಯುಂ, ಜೀವಿತಮಪಿ ಯಾಚಕಾನಂ ದಜ್ಜಾಮೀ"ತಿ ಕತಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಪುತ್ತದಾನೇನ ಹದಯಕಮ್ಪನಸ್ಸ ಕಥನಂ ಚಾಗಾತಿಸಯಯೋಗಸಞ್ಜಾತಉದಾರಗುಣಸ್ಸ ಅನನುಚ್ಛವಿಕನ್ತಿ ಓಚಿತ್ಯಹೀನಂ।

ಭಗ್ಗರೀತಿ ಯಥಾ

೬೩. ಇತ್ಥೀನಂ ದುಜ್ಜನಾನಞ್ಚ, ವಿಸ್ಸಾಸೋ ನೋಪಪಜ್ಜತೇ।
ವಿಸೇ ಸಿಙ್ಗಿಮ್ಹಿ ನದಿಯಂ, ರೋಗೇ ರಾಜಕುಲಮ್ಹಿ ಚ॥

೬೩. "**ಇತ್ಥೀನ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ನೋಪಪಜ್ಜತೇ** ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ಏತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಛಟ್ಠಿಯಾ ಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ **ವಿಸೇ**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ಆಧಾರೇ ಸತ್ತಮೀನಿದ್ದೇಸೋ ಅತ್ಥರೀತಿಯಾ ಭಙ್ಗೋ। ಆದೋ ಮಜ್ಝೇ ಚ **ಚ**ಕಾರಪರಿಚ್ಚಾಗಾ ಸದ್ದರೀತಿಯಾ ಭಙ್ಗೋ, ರೀತೀನಂ ಅನನ್ತತ್ತಾ ಭಙ್ಗಾಪ್ಯನನ್ತಾ। ಉದಾಹರಣಂ ತು ದಿಸಾಮತ್ತಂ।

೬೩. "**ಇತ್ಥೀನ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಇತ್ಥೀನಞ್ಚ ದುಜ್ಜನಾನಞ್ಚ **ವಿಸ್ಸಾಸೋ** ಸಹವಾಸಾದೀಹಿ ವಿಸ್ಸಾಸೋ **ನೋಪಪಜ್ಜತೇ** ಅನತ್ಥಸಂಸಯಾನಿವತ್ತಿಕಾರಣತ್ತಾ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। **ವಿಸೇ** ಗರಳೇ ಚ **ಸಿಙ್ಗಿಮ್ಹಿ** ಸಿಙ್ಗವತಿ ಮಹಿಂ ಸಾದೋ ಚ ನದಿಯಞ್ಚ **ರೋಗೇ** ವಡ್ಢಮಾನಕೇ ರೋಗೇ ಚ **ರಾಜಕುಲಮ್ಹಿ** ಚ ವಧಬನ್ಧನಾದಿಕಾರಕೇ ರಾಜಕುಲೇ ಚ ವಿಸ್ಸಾಸೋ ನೋಪಪಜ್ಜತೇ। ಏತ್ಥ ಆದೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಛಟ್ಠಿಯಾ ಆರಭಿತ್ವಾ ತಂ ಪಹಾಯ ಸತ್ತಮಿಯಾ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅತ್ಥರೀತಿ ಚ, ಆದಿಮಜ್ಝೇಸು **ಚ**ಸದ್ದಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ಸದ್ದರೀತಿ ಚ

ಭಿನ್ನಾ। ಚಸದ್ದಂ ಪಯುಞ್ಜನ್ತೇನ ಆದೋ ಏವ ವಾ ಅನ್ತೇ ಏವ ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ಈದಿಸೋ ಪಯೋಗೋ ರೀತಿಭಙ್ಗೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ರೀತೀನಂ ಬಹುತ್ತಾ ರೀತಿಭಙ್ಗದೋಸಾಪಿ ಬಹುವಿಧಾ। ಇದಂ ಪನ ಮುಖಮತ್ತನಿದಸ್ಸನಂ।

ಸಸಂಸಯಂ ಯಥಾ

೬೪. ಮುನಿನ್ದಚನ್ದಿಮಾಲೋಕ-ರಸಲೋಲವಿಲೋಚನೋ।
ಜನೋ'ವಕ್ಕನ್ತಪನ್ಥೋ'ವ, ಗೋಪದಸ್ಸನಪೀಣಿತೋ॥

೬೪. "**ಮುನಿನ್ದಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಚನ್ದಿಮಾ ವಿಯ ಚನ್ದಿಮಾ, ಮುನಿನ್ದೋಯೇವ ಚನ್ದಿಮಾ, ತಸ್ಸ ಆಲೋಕನಂ ದಸ್ಸನಂ, ಆಲೋಕೋ ಪಕಾಸೋ ವಾ, ತಸ್ಮಿಂ **ರಸೋ** ಅನುರಾಗೋ, ತೇನ **ಲೋಲಾನಿ** ಚಪಲಾನಿ **ಲೋಚನಾನಿ** ಅಕ್ಖೀನಿ ಯಸ್ಸ ಸೋ ಜನೋ **ಅವಕ್ಕನ್ತೋ** ಓಕ್ಕನ್ತೋ ಪವಿಟ್ಠೋ **ಪನ್ಥೋ** ಮಗ್ಗೋ ಯೇನ ಅವಕ್ಕನ್ತಪನ್ಥೋ ಏವ **ಗುನ್ನಂ** ರಂಸೀನಂ, ಇಟ್ಠತ್ಥನಿಪ್ಫತ್ತಿಸೂಚಕಭಾವೇನ **ಗೋ**ಪದತ್ಥಸ್ಸ ವಾ ಪದಸ್ಸನೇನ **ಪೀಣಿತೋ** ಮುದಿತೋತಿ ಏತ್ಥ ಗೋರೂಪಸ್ಸ ಪದಸ್ಸನೇನಾತಿಪಿ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಸನ್ದೇಹೋ।

೬೪. "**ಮುನಿನ್ದಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಮುನಿನ್ದಚನ್ದಿಮಾಲೋಕರಸಲೋಲವಿಲೋಚನೋ** ಮುನಿನ್ದಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಚನ್ದಿಮಸ್ಸ ಆಲೋಕೇ ದಸ್ಸನೇ ಪಾತುಭಾವೇ ವಾ ರಸೇನ ಆಲಯೇನ ಚಞ್ಚಲನೇತ್ತೋ ಜನೋ **ಅವಕ್ಕನ್ತಪನ್ಥೋವ** ಓತಿಣ್ಣಮಗ್ಗೋವ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಾಯ ಮಗ್ಗಮೋತಿಣ್ಣೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಗೋಪದಸ್ಸನಪೀಣಿತೋ** ಗೋಸಙ್ಖಾತರಂಸಿಪದಸ್ಸನೇನ, ಅಭಿಮಙ್ಗಲಸಮ್ಮತಗೋಪದಸ್ಸನೇನ ವಾ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಗೋಪದಸ್ಸನೇನಾತಿ ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಗಮ್ಯಮಾನತ್ತಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ ಸಂಸಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ **ಸಸಂಸಯಂ** ನಾಮ। ಅವಕ್ಕನ್ತೋ ಪನ್ಥೋ ಯೇನಾತಿ ಚ, ಗುನ್ನಂ ರಂಸೀನಂ, ಗಾವಸ್ಸ ವಾ ಪದಸ್ಸನನ್ತಿ ಚ, ಗೋಪದಸ್ಸನೇನ ಪೀಣಿತೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೬೫. ವಾಕ್ಯತ್ಥತೋ ದುಪ್ಪತೀತಿ-ಕರಂ ಗಾಮ್ಮಂ ಮತಂ ಯಥಾ।
ಪೋಸೋ ವೀರಿಯವಾಸೋ'ಯಂ, ಪರಂ ಹನ್ತ್ವಾ ನ ವಿಸ್ಸಮಿ॥

೬೫. "**ವಾಕ್ಯ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಪರಂ** ಸತ್ತುಂ **ಹನ್ತ್ವಾ** ನ ಪಹರಿತ್ವಾ **ವೀರಿಯವಾ** ಸೂರೋ **ಸೋಯಂ ಪೋಸೋ** ಪುರಿಸೋ **ವಿಸ್ಸಮಿ** ವಿಸ್ಸತ್ಥೋ। ಅಯಮತ್ಥೋ ತಾವ ನ ದುಪ್ಪತೀತೋ। **ಪರಂ** ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಹನ್ತ್ವಾ ನ **ವೀರಿಯವಾ** ಉಚಿತಸಮ್ಭವೋ ಸೋಯಂ ಪೋಸೋ ವಿಸ್ಸಮೀತಿ ದುಪ್ಪತೀತೋಯಮತ್ಥೋ।

೬೫. ಅನ್ವತ್ಥವಸೇನ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಅಪಾಕಟತ್ತಾ ಸಲಕ್ಖಣಂ ಲಕ್ಖಿಯಮುದಾಹರತಿ "**ವಾಕ್ಯತ್ಥತೋ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। ವಾಕ್ಯತ್ಥತೋ ದುಪ್ಪತೀತಿಕರಂ ವಿರುದ್ಧಪ್ಪಕಾಸಕಂ ಗಾಮ್ಮನ್ತಿ ಮತಂ। **ಯಥಾತಿ** ಉದಾಹರತಿ। **ಪರಂ** ಸತ್ತುಂ **ಹನ್ತ್ವಾ ನ** ಮಾರೇತ್ವಾನ **ವೀರಿಯವಾ** ಸೂರೋ ಸೋ ಅಯಂ ಪೋಸೋ **ವಿಸ್ಸಮಿ** ವಿಗತಪರಿಸ್ಸಮೋ ಅಹೋಸಿ, ಅಯಮತ್ಥೋ ಇಟ್ಠೋ। **ಪರಂ** ಅತಿಸಯೇನ **ಹನ್ತ್ವಾ ನ** ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಕತ್ವಾ **ವೀರಿಯವಾ** ಉಪಚಿತಸಮ್ಭವೋ ಉಪಚಿತಸುಕ್ಕೋ ಸೋ ಅಯಂ ಪುರಿಸೋ ವಾಯಾಮೇನ **ವಿಸ್ಸಮಿ** ವಿಗತವಾಯಾಮೋ ಅಹೋಸೀತಿ। ಇಮಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಅಸಬ್ಭಾರಹತ್ತಾ ಗಾಮ್ಮತ್ತಂ। ವೀರಿಯಂ ಉಸ್ಸಾಹೋ ಸಮ್ಭವೋ ವಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೬೬. ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕರಣಂ ತೇತಂ, ಯತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರದೂಸನಂ।
ತಸ್ಸಾಲಙ್ಕಾರನಿದ್ದೇಸೇ, ರೂಪಮಾವೀಭವಿಸ್ಸತಿ॥

೬೬. "**ದುಟ್ಠಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಯತ್ಥ** ಯಸ್ಮಿಂ ವಾಕ್ಯೇ ಅಲಙ್ಕಾರಾನಂ **ದೂಸನಂ** ವಿಕಟತಾ, ಏತನ್ತು **ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕರಣಂ** ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕರಣಂ ನಾಮ, **ತಸ್ಸ** ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ **ರೂಪಂ** ಸರೂಪಂ **ಅಲಙ್ಕಾರನಿದ್ದೇಸೇ** ತಂನಾಮಕೇ ಪರಿಚ್ಛೇದೇ **ಆವೀಭವಿಸ್ಸತಿ**

ಪಕಾಸಿಸ್ಸತಿ, ತತ್ಥೇವ ತಂ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೬೬. **"ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕರಿ"**ಚ್ಚಾದಿ। **ಯತ್ಥ** ವಾಕ್ಯೇ **ಅಲಙ್ಕಾರದೂಸನಂ** ಅಲಙ್ಕಾರಾನಂ ವಿರೋಧೋ **ಹೋತಿ, ಏತಂ** ವಾಕ್ಯತ್ಥನಿಸ್ಸಿತಂ **ಏತಂ** ವಾಕ್ಯಂ **ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕರಣಂ** ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕಾರೋ ನಾಮ, **ತಸ್ಸ** ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕರಣದೋಸೋಪಲಕ್ಖಿತವಾಕ್ಯಸ್ಸ **ರೂಪಂ** ಸರೂಪಂ ಲಕ್ಖಿಯಂ **ಅಲಙ್ಕಾರನಿದ್ದೇಸೇ** ಅಲಙ್ಕಾರಾನಂ ನಿದಸ್ಸನಟ್ಠಾನಭೂತೇ ಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಆವೀಭವಿಸ್ಸತಿ। ಏತ್ಥ ವುತ್ತೇಪಿ ಪುನ ತತ್ಥಾಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾತಿ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಉದ್ದೇಸೇ "ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ "ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕರಣ"ನ್ತಿ ವಚನಂ **ಅಲಙ್ಕತಿ ಅಲಙ್ಕರಣಅಲಙ್ಕಾರ**ಸದ್ದಾನಂ ತುಲ್ಯತ್ಥತ್ತಾ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ।

೬೭. ಕತೋ'ತ್ರ ಸಙ್ಖೇಪನಯಾ ಮಯಾ'ಯಂ,
ದೋಸಾನಮೇಸಂ ಪವರೋ ವಿಭಾಗೋ।
ಏಸೋ'ವ'ಲಂ ಬೋಧಯಿತುಂ ಕವೀನಂ,
ತಮತ್ಥಿ ಚೇ ಖೇದಕರಂ ಪರಮ್ಪಿ॥

ಇತಿ ಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತಮಹಾಸಾಮಿಪಾದವಿರಚಿತೇ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರೇ

ದೋಸಾವಬೋಧೋ ನಾಮ

ಪಠಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೬೭. ಏವಂ "ಸೋದಾಹರಣಮೇತೇಸಂ, ಲಕ್ಖಣಂ ಕಥಯಾಮ್ಯಹ"ನ್ತಿ ಕತಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಪಟಿಪಜ್ಜ ದಾನಿ **"ಕತೋತ್ರಿ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ ನಿಕ್ಖಿಪನನಯಂ ಸಙ್ಖಿಪತಿ। **ಅತ್ರ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಕಾರೇ, ಪರಿಚ್ಛೇದೇ ವಾ **ಏಸಂ** ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ **ದೋಸಾನಂ** ಪದದೋಸಾದೀನಂ **ಪವರೋ** ಉತ್ತಮೋ **ವಿಭಾಗೋ** ವಿಭಜನಂ **ಸಙ್ಖೇಪನಯಾ** ಸಙ್ಖೇಪಕ್ಕಮೇನ, ನ ವಿತ್ಥಾರತೋ, ಯತೋ ಅಪರಿಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಂ ನತ್ಥಿ ಪರಿಯನ್ತೋ ಮಯಾ **ಕತೋ** ನಿಟ್ಠಾಪಿತೋ। ನನು "ಸಙ್ಖೇಪನಯಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪುರಾತನೇಹಿ [ಪುರಾತರೇಹಿ (ಕ॰)] ದೀಪಿತಾ ಸನ್ತಿ ಬಹೂ ದೋಸಾ, ತೇ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಾ ಸಿಯುನ್ತಿ? ಏತ್ಥ ವುಚ್ಚತೇ, ವಿತ್ಥಾರಕ್ಕಮಸ್ಸ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ "ಸಙ್ಖೇಪನಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಸಬ್ಬಥಾ ಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ। ತಥಾ ಹಿ-

"ನಿಹನ್ತು ಸೋಯಂ ಜಲಿತಂ, ಪತಙ್ಗೋ ಅರಿಪಾವಕ"ನ್ತಿಆದೀನಂ

ಅಕ್ಖಮತ್ಥನ್ತರಾದಿಕಂ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಾನುಗತನ್ತಿ ಚ। ಏತ್ಥ ಹಿ **ಪತಙ್ಗ**ಸದ್ದೇನ ಜೋತಿರಿಙ್ಗಣಸಙ್ಖಾತಮತ್ಥನ್ತರಮಸಮತ್ಥಮಿಚ್ಛಿತತ್ಥೇ "ವಚನ್ತಿ ಗಣ್ಡಾ"ತ್ಯೇವಮಾದಿಕಂ ಅಮಙ್ಗಲಅಪಯುತ್ತಪದಾದಿಕಂ ಕಿಲಿಟ್ಠೇ ಅನ್ತೋಗಧನ್ತಿ ಚ।

ಗಜಹೇಸಾದಿ ಸಮ್ಬನ್ಧದೂಸಿತಂ ಲೋಕವಿರೋಧಿ, ಸೋಗತಾಗಮಾದೀಸು ಪಸಿದ್ಧಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾದಿಕಮಞ್ಞತ್ರ ವುತ್ತಂ ಅಪ್ಪತೀತಂ ನಾಮ। ಇದಂ ಆಗಮವಿರೋಧಿಇತಿ, ಸಮ್ಬನ್ಧದೂಸಿತಪ್ಪತೀತಾದಿಕಂ ವಿರೋಧಿಮ್ಹಿ ಪವಿಟ್ಠನ್ತಿ ಚ, ಆನೇತಬ್ಬಹೇತುತ್ತಾ ಹೇತ್ವಪೇಕ್ಖಂ ನೇಯ್ಯತೋ ನ ಬ್ಯತಿರಿಚ್ಚತೀತಿ ಚ।

"ದೇವೋ ವೋಹರತು ಕ್ಲೇಸಂ, ರಾಹುಖಿನ್ನೋ ದಿವಾಕರೋ"

ಇಚ್ಚಾದಿಕಂ ಅಸಾಮತ್ಥಾಭಿಧೇಯ್ಯಾದಿಕಂ ಓಚಿತ್ಯಹೀನೇ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ಚ। ಜಿಗುಚ್ಛಅಸಬ್ಭಸಂಸೂಚಕಅತ್ಥನ್ತರಕಞ್ಚ ಗಾಮ್ಮಂ ದುಪ್ಪತೀತಿಕರೇ ಸಙ್ಗಯ್ಹತೀತಿ ಚ। ( ) [(ದುರುಚ್ಚಾರಣಂ)?] ಸಬನ್ಧಫರುಸಮೇವೇತಿ ಚ।

ಏತ್ಥ ಪನ ಓಚಿತ್ಯಹೀನದುಪ್ಪತೀತಿಕರಾನಂ ವಾಕ್ಯತ್ಥದೋಸತ್ತೇಪಿ ಫನ್ಧಫರುಸಸ್ಸ ಚ ವಾಕ್ಯದೋಸತ್ತೇ ಪದಪದತ್ಥಾನಂ ದೋಸತೋ ವಾಕ್ಯಮೇವ ದುಟ್ಠಂ ಸಿಯಾ, ವಾಕ್ಯಞ್ಚ ಪದೇಹಿ ವಿರಿಚ್ಚತೇ, ಪದೇ ದುಟ್ಠೇ ವಾಕ್ಯತ್ಥೋ ಚ ದುಟ್ಠೋ ಸಿಯಾ। ಪದದೋಸತೋ ವಾಕ್ಯವಾಕ್ಯತ್ಥಾನಂ ನಾನಾಭಾವಾಭಾವಞಾಪನತ್ಥಂ ಅಸಾಮತ್ಥಿಯಾಭಿಧೇಯ್ಯಾದಿಕಂ ಪದಂ ಓಚಿತ್ಯಹೀನಾದಿವಾಕ್ಯತ್ಥದೋಸಾದೀಸು ಅನ್ತೋ ಕಥಿತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪುರಾತನೇಹಿ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಾದೀಹಿ ಪದೇಹಿ ವಿರಚಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ವಿರುದ್ಧನ್ತಿಆದಿನಾ ಬಹೂನಿ ದುಟ್ಠಾನಿ ವಾಕ್ಯಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ। "ಹರಿಸಮಾನಯೀ"ತಿ ಏತ್ಥ **ಹ**ಪುಬ್ಬಂ ರಿಸ'ಮಾನಯೀತಿ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಾ ಪರಿಭಟ್ಠಂ **ಭಟ್ಠಂ**। ನಾನತ್ಥಮಪ್ಪಸಿದ್ಧೇಹಿ ಯುತ್ತಂ **ಗುಳ್ಹಂ,** ಯಥಾ "ಸಕ್ಕೋ ಸಹಸ್ಸಗೂ"ತಿ। ಇತಿ ಭಟ್ಠಗುಳ್ಹತ್ಥಾದಯೋ ಪಸಾದಾಲಙ್ಕಾರವಿರುದ್ಧಾತಿ ಚ।

ವಾಕ್ಯೇಪಿ **ವಿಸನ್ಧಿಕ**ಮಿಹಾನುಪಯೋಗೀತಿ ಚ, ವಾಕ್ಯನ್ತರೋಪಗತಂ ವಾಕ್ಯಂ **ವಾಕ್ಯಗಬ್ಭಂ,** ವಾಕ್ಯನ್ತರಪದಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ "ಅಪಾಥ್ಯಮೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ವೇಜ್ಜಂ ಖಾದತ್ಯನಾರತ"ಮಿಚ್ಚಾದಿಕಂ **ವಾಕ್ಯಸಂಕಿಣ್ಣಞ್ಚ** ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣೇ ಸಮೋಹಿತನ್ತಿ ಚ।

"ಕಾಚುಯ್ಯಾನೇ ಮಯಾ ದಿಟ್ಠಾ, ವಲ್ಲರೀ ಪಞ್ಚಪಲ್ಲವಾ।
ಪಲ್ಲವೇ ಪಲ್ಲವೇ ಮುಧಾ, ಯಸ್ಸಾ ಕುಸುಮಮಞ್ಜರೀ"ತಿ॥

ಇದ**ಮವಾಚಕಂ** ಪಹೇಳಿಕಾಯ ಪಮುಸ್ಸಿತಾಸನ್ನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿ ಚ, ತತ್ಥ ಚ ಕವಿನಾ **ಉಯ್ಯಾನ**ಸದ್ದೇನ ಗೇಹಂ, ಲತಾವಾಚಿನಾ **ವಲ್ಲರೀ**ಸದ್ದೇನ ಅಙ್ಗನಾ, **ಪಲ್ಲವ**ಸದ್ದೇನ ಕರಚರಣದಸನಚ್ಛದಾ, **ಮಞ್ಜರೀ**ಸದ್ದೇನ ನಖಸೋಭಾ ದನ್ತಕನ್ತಿಯೋ ಚ ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತಾ, ವಾಕ್ಯತ್ಥೇಪಿ ಪದುಮಿನೀನಂ ರತ್ತಿಯಮುನ್ನಿದ್ದತಾದಿಕಂ **ವಿರುದ್ಧಂ** ವಿರೋಧಿನಿಲೀನನ್ತಿ ಚ ನಾತ್ಯನುಞ್ಞಾತಾ, ನ ತು ಸಬ್ಬಥಾ ಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ। **ಏಸೋವ** ಏವಂ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ನಿಟ್ಠಾಪಿತೋ ಅಯಂ ಸಙ್ಖೇಪನಯೋ ಏವ **ಕವೀನಂ** ಪಣ್ಡಿತಜನಾನಂ **ಖೇದಕರಂ** "ಕಥಂ ನಾಮ ಬನ್ಧೇಪೀದಿಸಂ ಸತಿ ಸನ್ತೀ"ತಿ ಏವಮಾಸುಹನೋಪಜನಂ ಪರಂ ಪದದೋಸೇ ಅಸಾಧುಸನ್ದಿದ್ಧಪರಿಯಾಯ ಞೇಯ್ಯಅಪ್ಪತೀತತ್ಥಅಪ್ಪಯೋಜಕ ದುಬ್ಬೋಧದೇಸಿಯಾದಿಕಂ, ವಾಕ್ಯದೋಸೇ ಅಧಿಕಊನಭಗ್ಗಚ್ಛನ್ದಾದಿಕಂ, ವಾಕ್ಯತ್ಥದೋಸೇ ಉಪಕ್ಕಮೋಪಸಂಹಾರವಿಸಮಞ್ಚೇತಿ ಇಚ್ಚೇವಮಾದಿಕಮಪರಮ್ಪಿ ದೂಸನಂ **ಅತ್ಥಿ ಚೇ** ಯದಿ ಭವೇಯ್ಯ, **ತಮ್ಪಿ ಬೋಧಯಿತು**ಮವಗಮೇತುಂ **ಅಲಂ** ಸಮತ್ಥಂ ಯಥಾವುತ್ತದೋಸಾನುಸಾರೇನ ಬುದ್ಧಿಮನ್ತೇಹಿ ಸಕ್ಕಾ ಊಹಿತುನ್ತಿ।

ಏವಂ ವದತೋ ಚ ಗನ್ಥಕಾರಸ್ಸಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯೇ ದೋಸಾ ವಿಭಾಗಸೋ ನ ವುತ್ತಾ, ತೇ ಮಯಾ ಗನ್ಥಗಾರವಭಯಾ ಸಙ್ಖೇಪಿತಾ, ಲಕ್ಖಣತೋ ತು ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ನ ಹಿ ತೇಸಮನ್ತಂ ಕೋ ಜಹಾಪೇತಿ।

ತತ್ಥ ಸದ್ದಸತ್ಥವಿರುದ್ಧ**ಮಸಾಧು**। ಯಂ ಕ್ರಿಯಾದಿನಿಮಿತ್ತಮುಪಾದಾಯ ಅತ್ಥನ್ತರೇಪಿ ವತ್ತತೇ, ತಂ ಸಞ್ಞಾಭಾವೇನೇವ ಪಯುತ್ತಂ ಸನ್ದಿದ್ಧಂ, ಯಥಾ "ರವಿಮ್ಹಿಮಹಾ"ತಿ, ಇದಂ ಪನ ವಿಸೇಸನತ್ಥೇ ಸಾಧು ಹೋತಿ। ಪಸಿದ್ಧಸಞ್ಞಾಸದ್ದಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯನ್ತರೇನ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಪದಂ **ಪರಿಯಾಯಞೇಯ್ಯಂ,** ಯಥಾ "ವಳವಾಮುಖೇನೇ"ತಿ ಏತ್ಥ "ಅಸ್ಸವನಿತಾನನೇನ" ಇತಿ। ಯಂ ಅಚ್ಚನ್ತಾಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೇನ ವಿಸೇಸ್ಯಸ್ಸ ಗುಣಂ ವದತಿ, ತಂ ಅಪ್ಪತೀತತ್ಥಂ, ಯಥಾ "ಕಣ್ಹಮಸೀ"ತಿ। ಅಧಿಗತತ್ಥಾನುಪಯೋಗಂ **ಅಪ್ಪಯೋಜಕಂ,** ಯಥಾ "ಅತಿಫೇನಿಲಂ ಸಾಗರಮಲಙ್ಘೀ"ತಿ। "ಮನುಞ್ಞದ್ಧನಯೋ ಪಾದೇ, ಖಾದಯೋ ಕನಿ ಭನ್ತಿ ತೇ" ಇಚ್ಚಾದಿಕೋ **ದುಬ್ಬೋಧೋ,** ಕನಿ ಕಞ್ಞೇ ಖಾದಯೋ ಗಗ್ಘರಿಕಾ। "ಇಮೇ ಲಾವಣ್ಯತಲ್ಲಾ ತೇ, ಗಲ್ಲಾ ಲೋಲವಿಲೋಚನೇ"ಇಚ್ಚಾದಿಕೋ **ದೇಸಿಯೋ,** ತಲ್ಲೋ ಜಲಾಸಯವಿಸೇಸೋ, ಗಲ್ಲೋ ಕಪೋಲೋ। "ಸಗ್ಗಸೇವೀನಂ ರಿಪೂನಮಿತ್ಥೀನಮಕಙ್ಕಣೋ ಪಾಣಿ। ನೇತ್ತಮನಞ್ಜನ"ನ್ತಿಆದಿಕಂ **ಅಧಿಕಂ**। "ಅಕಙ್ಕಣೋ ಪಾಣೀ"ತಿಆದಿನಾ ವೇಧಬ್ಯಸ್ಸ ಗಮ್ಮಮಾನತ್ತಾ "ಸಗ್ಗಸೇವೀನ"ನ್ತಿ ಅಧಿಕನ್ತಿ। ಯತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಊನತಾ, ತಂ **ಊನಂ,** ಯಥಾ "ತಿಲೋಕತಿಲಕಂ ಮುನಿ"ನ್ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥ "ವನ್ದಾಮೀ"ತಿ ಊನಂ, ಛನ್ದೋಭಙ್ಗಾನ್ವಿತಂ

ವಚೋ **ಭಗ್ಗಚ್ಛನ್ದಂ** ಪಾಕಟಂ। ಆರಮ್ಭಾವಸಾನೇನ ವಿಸಮಂ **ಉಪಕ್ಕಮೋಪಸಂಹಾರವಿಸಮಂ,** ತಂ ಪನ ಆರದ್ಧಕ್ಕಮಪರಿಚ್ಚಾಗೇನಾಪರೇನ ನಿಕ್ಖಿಪನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಇತಿ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರೇ ಮಹಾಸಾಮಿನಾಮಿಕಾಟೀಕಾಯಂ

ದೋಸಾವಬೋಧಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೯೭. ಏವಂ "ಸೋದಾಹರಣಮೇತೇಸಂ, ಲಕ್ಖಣಂ ಕಥಯಾಮ್ಯಹ"ನ್ತಿ ಕತಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ **"ಕತೋತ್ರೇ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ ನಿಗಮೇನ್ತೋ ದೋಸೇ ಸಙ್ಖಿಪತಿ। **ಅತ್ರ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಕಾರೇ, ಪರಿಚ್ಛೇದೇ ವಾ **ಏಸಂ ದೋಸಾನಂ** ಯಥಾವುತ್ತಪದದೋಸಾದೀನಂ **ಪವರೋ** ಲಕ್ಖಣಾವಿರೋಧಲಕ್ಖಿಯತೋ ಉತ್ತಮೋ **ವಿಭಾಗೋ** ಅಸಙ್ಕರತೋ ವಿಭಜನಂ **ಸಙ್ಖೇಪನಯಾ** ವಿತ್ಥಾರಾಪನಿಯಸಙ್ಖೇಪಕ್ಕಮೇನ ಮಯಾ **ಕತೋ** ವುತ್ತೋ **ಏಸೋವ** ಯಥಾವುತ್ತೋ ಏಸೋ ಸಙ್ಖೇಪಕ್ಕಮೋ ಏವ **ಕವೀನಂ** ವಿರಚಯನ್ತಾನಂ **ಖೇದಕರಂ** ಬನ್ಧಸರೀರೇ **ಈದಿಸಂ** ಈದಿಸಪ್ಪಯೋಗಂ ಕಥಂ ನಾಮ ಕರೋಮೀತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಖೇದಮುಪ್ಪಾದಯನ್ತಂ **ಪರಮ್ಪಿ** ಅಸಾಧುಸನ್ದಿದ್ಧಾದಿ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ದೂಸನಮತ್ಥಿ ಚೇ, **ತಂ** ಸಬ್ಬಂ **ಬೋಧಯಿತುಂ** ಬೋಧೇತುಂ **ಅಲಂ** ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ। ನಿಯತಿ ಅವುತ್ತೋಪಿ ಅತ್ಥೋ ಏತೇನಾತಿ ಚ, ಸಙ್ಖೇಪೋ ಚ ಸೋ ನಯೋ ಚಾತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಇಹಾನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ

"ನಿಹನ್ತು ಸೋಯಂ ಜಲಿತಂ, ಪತಙ್ಗೋ ಅರಿಪಾವಕ"ನ್ತಿಆದಿಕಂ

ಅಕ್ಖಮತ್ಥನ್ತರಾದಿಕಂ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರೇ ಅನುಪತತ್ತಾ ನ ವುತ್ತಂ, ಏತ್ಥ ಸೂರಿಯವಾಚಕೋ **ಪತಙ್ಗ**ಸದ್ದೋ ಜೋತಿರಿಙ್ಗಣವಾಚಕೋಪಿ ಹೋತೀತಿ ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತಅಮಿತ್ತಗ್ಗಿವಿನಾಸೇ ಅಸಮತ್ಥಞ್ಞತ್ಥೋ ಹೋತಿ।

"ವಚನ್ತಿ ಗಣ್ಡಿ"ಚ್ಚಾದಿಕಂ ಆಗಮೇ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧಂ ಲಕ್ಖಣಮತ್ತೇನ ಸಾಧಿಯಂ। **ಅಪ್ಪಯುತ್ತಪದಾದಿ**ದೋಸೋ ಕಿಲಿಟ್ಠಪದದೋಸೇ ಅನ್ತೋಗಧೋ ಹೋತೀತಿ ನ ವುತ್ತೋ।

ಗಜಹೇಸಾತುರಙ್ಗಕೋಞ್ಚನಾದಾದಿ**ಸಮ್ಬನ್ಧದೂಸಿತ**ಞ್ಚ। ಜಿನಾಗಮಾದೀಸು ಪಸಿದ್ಧರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾದಿಕಮಞ್ಞತ್ರ ಪಯುತ್ತ**ಮಪ್ಪತೀತ**ನ್ನಾಮಾತೀದಂ ದ್ವಯಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಲೋಕವಿರೋಧಮಾಗಮವಿರೋಧಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ವಿರೋಧಿಪದೇ ಅನ್ತೋಗಧಂ ಹೋತಿ। **ಹೇತ್ವಪೇಕ್ಖಂ** ಆನೇತಬ್ಬಹೇತುತ್ತಾ ನೇಯ್ಯೇ ಅನ್ತೋಗಧನ್ತಿ ನ ವುತ್ತಂ।

"ದೇವೋ ವೋಹರತು ಕ್ಲೇಸಂ, ರಾಹುಖಿನ್ನೋ ದಿವಾಕರೋ"

ಇಚ್ಚಾದಿಕಂ **ಅಸಮತ್ಥಾಭಿಧಾಯಿ**ಚ್ಚಾದಿ ಓಚಿತ್ಯಹೀನೇ ಅನ್ತೋಗಧನ್ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ದಿವಾಕರೋ ಸಯಂ ರಾಹುಗಹಿತೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾಪನಯನೇ ಅಸಮತ್ಥೋತಿ ತಮಸಾಮತ್ಥಿಯಂ ವಿಸೇಸನಭೂತೇನ "ರಾಹುಖಿನ್ನೋ"ತಿ ಪದೇನ ಞಾಯತಿ।

ಜಿಗುಚ್ಛಾವಮಙ್ಗಲಅಸಬ್ಭಾನಂ ತಿಣ್ಣಮಞ್ಞತ್ರಸ್ಸ ಜೋತಕಂ ವಾಚಕಂ ವಾ ಅತ್ಥನ್ತರಂ ವಾ ಗಾಮ್ಮಂ ದುಪ್ಪತೀತಿಕರತ್ತಾ ವಾಕ್ಯತ್ಥಗಾಮ್ಮದೋಸೇಯೇವ ಅನ್ತೋಗಧನ್ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। **ದುರುಚ್ಚಾರಣ**ಭೂತಲಕ್ಖಣಂ **ಕಟ್ಠಂ** ಬನ್ಧಫರುಸತೋ ಅಬ್ಯತಿರಿತ್ತನ್ತಿ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ। "ಹರಿಸಮಾನಯೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಹಪುಬ್ಬಂ ರಿಸ'ಮಾನಯಿಇಚ್ಚಾದಿಕಂ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥತೋ ಪರಿಭಟ್ಠತ್ತಾ **ಭಟ್ಠ**ಞ್ಚ "ಸಕ್ಕೋ ಸಹಸ್ಸಗೂ"ಇಚ್ಚಾದಿಕಂ ಅಪಸಿದ್ಧವಿಸಯೇ ಪರಿಯುತ್ತಗುಳ್ಹಞ್ಚೇತಿ ಇಮೇ ಅತ್ಥಗುಳ್ಹಾದಯೋ ಪಸಾದಾಲಙ್ಕಾರವಿರುದ್ಧತ್ತಾ

ಪಸಾದಗುಣಾದಾನೇನೇವ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಾತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಸಹಸ್ಸಂ ಗಾವೋ ಚಕ್ಖೂನಿ ಅಸ್ಸಾತಿ ಸಹಸ್ಸಗೂತಿ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ನಾಮಂ ಗುಳ್ಹಂ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ವಾಕ್ಯದೋಸೇಪಿ **ವಿಸನ್ಧಿವಾಕ್ಯಂ** ಇಧ ಅನುಪಯೋಗಿತ್ತಾ ನ ವುತ್ತಂ। ವಾಕ್ಯಮಜ್ಝಪತಿತವಾಕ್ಯಯುತ್ತಂ ವಾಕ್ಯಗಬ್ಭಞ್ಚ, ವಾಕ್ಯನ್ತರಪದಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ।

“ಅಪಾಥ್ಯಮೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ವೇಜ್ಜಂ ಖಾದತ್ಯನಾರತಂ”

ಇಚ್ಚಾದಿಕಂ **ವಾಕ್ಯಸಂಕಿಣ್ಣಞ್ಚ** ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣೇ ಅನ್ತೋಗಧನ್ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ **ಏಸೋ** ಭಿಸಕ್ಕೋ **ಅನಾರತಂ** ನಿಚ್ಚಂ **ಅಪಾಥ್ಯಂ** ರೋಗಸ್ಸ ಅಹಿತಂ **ದಿಸ್ಸತಿ** ವದತಿ। **ಏಸೋ** ರೋಗೀ **ಅನಾರತಂ** ಸತತಂ **ಅಪಾಥ್ಯಂ** ಅಹಿತಂ ಖಾದತಿ। **ವೇಜ್ಜಂ** ಭಿಸಕ್ಕಂ **ದಿಸ್ಸತಿ** ಕುಜ್ಝತಿ। ಏವಂ ಅನೇಕವಾಕ್ಯೇಹಿಪಿ ಸನ್ಧಿವಾಕ್ಯಂ ಸಂಕಿಣ್ಣಂ ನಾಮ।

“ಕಾಚುಯ್ಯಾನೇ ಮಯಾ ದಿಟ್ಠಾ, ವಲ್ಲರೀ ಪಞ್ಚಪಲ್ಲವಾ।
ಪಲ್ಲವೇ ಪಲ್ಲವೇ ಮುಧಾ, ಯಸ್ಸಾ ಕುಸುಮಮಞ್ಜರೀ”ತಿ॥

ಇದ**ಮವಾಚಕಂ** ಪಹೇಳಿಕಾಸು ಪಮುಸ್ಸಿತಾಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಮಿತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ನನು ಚೇತ್ಥ ಅತ್ತನಾ ಪಹೇಳಿಕಾಯ ಅದಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಅವಾಚಕಸ್ಸ ಪಮುಸ್ಸಿತಾಯ ಅನ್ತೋಗಧಕರಣಂ ಅಸಿದ್ಧೇನ ಅಸಿದ್ಧಸಾಧನನ್ತಿ? ನಯಿದಮೇವಂ, “ಉಪೇಕ್ಖಿಯನ್ತಿ ಸಬ್ಬಾನಿ, ಸಿಸ್ಸಖೇದಭಯಾ ಮಯಾ”ತಿ ಚ ಉಪರಿ ಕಿಲಿಟ್ಠಪದದೋಸಪರಿಹಾರೇ “ಪಹೇಳಿಕಾಯಮಾರುಳ್ಹಾ, ನ ಹಿ ದುಟ್ಠಾ ಕಿಲಿಟ್ಠತಾ”ತಿ ಚೇತಿ ಇಮಿನಾ ಪುರಾತನೇಹಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಸೋಳಸಪಹೇಳಿಕಾಯೋಪಿ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ಸಿದ್ಧೇನ ಅಸಿದ್ಧಸಾಧನಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಕವಿನಾ **ಉಯ್ಯಾನ**ಸದ್ದೇನ ಗೇಹಞ್ಚ ಲತಾಪರಿಯಾಯ**ವಲ್ಲರೀ**ಸದ್ದೇನ ಅಙ್ಗನಾ **ಚ ಪಲ್ಲವ**ಸದ್ದೇನ ಕರಚರಣಾಧರಾ ಚ **ಮಞ್ಜರೀ**ಸದ್ದೇನ ನಖದನ್ತಕನ್ತಿಯೋ ಚ ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತಾ।

ವಾಕ್ಯತ್ಥದೋಸೇಪಿ ಪದುಮಿನೀನಂ ರತ್ತಿಯಂ ಪಬುಜ್ಝನಾದಿಕಂ **ವಿರುದ್ಧಂ** ವಿರೋಧಿಪದೇಯೇವ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಕತೋತ್ರ ಸಙ್ಖೇಪನಯಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಪರಿಚ್ಚತ್ತತ್ತಾತಿ। ಏತ್ಥ ಓಚಿತ್ಯಹೀನದುಪ್ಪತೀತಿಕರಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಾಕ್ಯತ್ಥದೋಸತ್ತೇ ಸತಿ ಬನ್ಧಫರುಸಸ್ಸ ವಾಕ್ಯದೋಸತ್ತೇ ಸತಿ ವಿರೋಧಿನೋ ಪದದೋಸತ್ತೇ **ಸತಿ** “ಅಸಮತ್ಥಾಭಿಧಾಯಿ”ಆದಿಪದಂ, “ಜಿಗುಚ್ಛಾದಿತ್ತಯಪಕಾಸಕಾ”ದಿಪದಂ, ಕಟ್ಠಪದಂ, ಪದುಮಿನೀನಂ ರತ್ತಿಯಂ ಫುಲ್ಲತಾದಿ [ದುನ್ನಿದ್ದತಾದಿ (ಕ॰)] ವಾಕ್ಯತ್ಥಞ್ಚೇತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ದೋಸಾ ಭಿನ್ನಜಾತಿಕೇಸು ಓಚಿತ್ಯಾದೀಸು ಕಥಂ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ತಥಾಪಿ ಪದಾನಂ ದುಟ್ಠತ್ತೇ ಸತಿ ವಾಕ್ಯವಾಕ್ಯತ್ಥಾನಮದುಟ್ಠತಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಪದದೋಸೇನ ಸನ್ಧಿವಾಕ್ಯವಾಕ್ಯತ್ಥದೋಸಾನಮನಞ್ಞತ್ತಂ ಸಿಸ್ಸಾನಂ ಞಾಪನತ್ಥಂ ಪದದೋಸಾದಿಕಂ ವಾಕ್ಯತ್ಥದೋಸಾದೀಸು ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾಯೇವ ಪುರಾತನೇಹಿ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಾದಿಪದೇಹಿ ವಿಚರಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ವಿರುದ್ಧನ್ತಿಆದಿನಾ ದುಟ್ಠಾನಿ ಬಹೂನಿ ವಾಕ್ಯಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಇಮಾಯೇವ [ಇಮಿಸ್ಸಾಯೇವ (ಕ॰)] ಗಾಥಾಯ “ತಮತ್ಥಿ ಚೇ ಖೇದಕರಂ ಪರಮ್ಪೀ”ತಿ ಏತ್ಥ **ಪರ**ಸದ್ದೇನಅಸಾಧುಸನ್ದಿದ್ಧಪರಿಯಾಯಞೇಯ್ಯಾಪ್ಪತೀತತ್ಥಅಪ್ಪಯೋಜಕ- ದುಬ್ಬೋಧದೇಸಿಯಾದಿಪದದೋಸೇ ಚ ಅಧಿಕಊನಭಗ್ಗಚ್ಛನ್ದಾದಿವಾಕ್ಯದೋಸೇ ಚ ಉಪಕ್ಕಮೋಪಸಂಹಾರವಿಸಮಸಞ್ಞಾತೇ ವಾಕ್ಯತ್ಥದೋಸೇ ಚ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏತ್ಥ ಸದ್ದಸತ್ಥವಿರುದ್ಧ**ಮಸಾಧು** ನಾಮ। ಕ್ರಿಯಾನಿಪ್ಫತ್ತಿಕಾರಣಮುಪಾದಾಯ ಅತ್ಥನ್ತರೇ ಪವತ್ತನಾಮಂ ವಿಸೇಸನತ್ಥೇನ ವಿನಾ ಸಞ್ಞಾಭಾಜನೇ ಪಯುತ್ತಂ **ಸನ್ದಿದ್ಧಂ** ನಾಮ, ಯಥಾ “ರವಿಮ್ಹಿ ಹಿಮಹಾ”ತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿಮಹಾ ರವೀತಿ ವಿಸೇಸನೇ ಕತೇ ದೋಸೋ ನತ್ಥಿ। ಪಸಿದ್ಧಸಞ್ಞಾಸದ್ದಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯನಾಮೇನ ಕಪ್ಪಿತಪದಂ **ಪರಿಯಾಯಞೇಯ್ಯಂ** ನಾಮ, ಯಥಾ “ವಳವಾಮುಖಸ್ಸ

ಅಸ್ಸವನಿತಾನನ”ನ್ತಿ। ಅತಿಸಯಾ ವಿನಾ ಭಾವಿತತ್ಥೇನ ವಿಸೇಸ್ಯಸ್ಸ ಗುಣವಾಚಕಂ ಪದಂ **ಅಪ್ಪತೀತತ್ಥಂ** ನಾಮ, ಯಥಾ "ಕಣ್ಹಮಸೀ"ತಿ। ಅಧಿಗತತ್ತಾನುಪಯೋಗಿಪದಂ **ಅಪ್ಪಯೋಜಕಂ** ನಾಮ, ಯಥಾ "ಅತಿಫೇನಿಲಂ ಸಾಗರಮಲಜ್ಝೀ"ತಿ। ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧವಚನಂ **ದುಬ್ಬೋಧಂ** ನಾಮ, ಯಥಾ-

"ಮನುಳ್ಹದ್ಧನಯೋ ಪಾದೇ, ಖಾದಯೋ ಕನಿ ಭನ್ತಿ ತೇ"ತಿ।

ಕನಿ ಹೇ ಕಞ್ಞೇ **ತೇ** ತವಪಾದೇ **ಮನುಳ್ಹದ್ಧನಯೋ** ಮನೋಹರಸದ್ದಸಮನ್ನಾಗತಾ **ಖಾದಯೋ** ಗಗ್ಘರಿಕಾ **ಭನ್ತಿ** ದಿಬ್ಬನ್ತೀತಿ। ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ದೇಸೇಯೇವ ಸಿದ್ಧನಾಮಂ **ದೇಸಿಯಂ** ನಾಮ। ಯಥಾ-

"ಇಮೇ ಲಾವಣ್ಯತಲ್ಲಾ ತೇ, ಗಲ್ಲಾ ಲೋಲವಿಲೋಚನೇ"ತಿ।

ಹೇ ಲೋಲವಿಲೋಚನೇ **ತೇ** ತವ ಇಮೇ **ಗಲ್ಲಾ** ಕಪೋಲಾ **ಲಾವಣ್ಯತಲ್ಲಾ** ಮನುಞ್ಞತಲ್ಲಾ ಜಲಾಸಯವಿಸೇಸಾ ಭವನ್ತಿ। ಕೇನಚಿ ಲೇಸೇನ ಪಕಾಸಿತಮತ್ಥಮುಪಾದಾಯ ಪಯುತ್ತ**ಮಧಿಕಂ** ನಾಮ। ಯಥಾ-

"ತ್ವಯಿ ರಾಜತಿ ರಾಜಿನ್ದ, ರಿಪೂನಂ ಸಗ್ಗಸೇವಿನಂ।
ಥೀನಂ ಅಕಙ್ಕಣೋ ಪಾಣಿ, ಸಿಯಾ ನೇತ್ತಮನಞ್ಜನ"ನ್ತಿ॥

ಏತ್ಥ "ಅಕಙ್ಕಣೋ ಪಾಣಿ, ನೇತ್ತಮನಞ್ಜನ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾಯೇವಥೀನಂ ವಿಧವತ್ತಂ ಗಮ್ಯಮಾನಂ ಹೋತೀತಿ ತಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಪಯುತ್ತಂ "ಸಗ್ಗಸೇವಿನ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಅಧಿಕಂ ನಾಮ। ವತ್ತಬ್ಬಯುತ್ತತೋ ಊನಂ ವಾಕ್ಯಂ **ಊನಂ** ನಾಮ। "ತಿಲೋಕತಿಲಕಂ ಮುನಿ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ವನ್ದಾಮೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಅವುತ್ತತ್ತಾ ಊನಂ। ಛನ್ದೋಹಾನಿಸಂಯುತ್ತಂ **ಭಗ್ಗಚ್ಛನ್ದಂ** ನಾಮ। ಇದಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಛನ್ದಾನಂ ಅಕ್ಖರಗಣನತೋ ಊನಾಧಿಕವಸೇನ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ। ಆದ್ಯನ್ತತೋ ವಿಸಮಂ **ಉಪಕ್ಕಮೋಪಸಂಹಾರವಿಸಮಂ** ನಾಮ। ಇದಂ ಆರದ್ಧಕ್ಕಮಂ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಕಮನ್ತರೇನ ನಿಯಮನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಇತಿ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರನಿಸ್ಸಯೇ

ಪಠಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೧. ದೋಸಪರಿಹಾರಾವಬೋಧಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ

೬೮. ಕದಾಚಿ ಕವಿಕೋಸಲ್ಲಾ, ವಿರೋಧೋ ಸಕಲೋಪ್ಯ’ಯಂ।
ದೋಸಸಙ್ಖ್ಯಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಗುಣವೀಥಿಂ ವಿಗಾಹತೇ॥

೬೯. ತೇನ ವುತ್ತವಿರೋಧಾನ-ಮವಿರೋಧೋ ಯಥಾ ಸಿಯಾ।
ತಥಾ ದೋಸಪರಿಹಾರಾ-ವಬೋಧೋ ದಾನಿ ನೀಯತೇ॥

೬೮-೬೯. ಇಚ್ಚೇವಂ ದೋಸವಿಭಾಗಂ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತದೋಸಪರಿಹಾರಕ್ಕಮಮುಪದಿಸಿತುಮಾಹ “**ಕದಾಚೀ**”ತ್ಯಾದಿ। ಸಕಲೋಪಿ ಅಯಂ **ವಿರೋಧೋ** ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಾದಿಕತೋ ನ ಕೋಚಿ ಏಕೋ ಏವ ದೋಸೇಸು, ದೋಸಾನಂ ವಾ **ಸಙ್ಖ್ಯಂ** ಗಣನಂ ದೋಸಭಾವಂ **ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ** ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ **ಗುಣಾನಂ ವೀಥಿಂ** ಪದವಿಂ ಗುಣಸಭಾವತಂ **ವಿಗಾಹತೇ** ಅಬ್ಭುಪಗಚ್ಛತಿ **ಕದಾಚಿ,** ನ ಸಬ್ಬದಾ। ಕವಿನೋ ಪಯುಜ್ಜಕಸ್ಸ ಕೋಸಲ್ಲಾ ತಾದಿಸವಿಸಯಪರಿಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣನೇಪುಞ್ಞಕಾರಣಾ, ನ ತು ಯಥಾ ತಥಾ ಚೇತಿ। “**ತೇನೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಯೇನೇವಂ, **ತೇನ** ಕಾರಣೇನ ವುತ್ತಾನಂ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಾದೀನಂ ವಿರೋಧಾನಂ **ಯಥಾ** ಯೇನ ಪಕಾರೇನ **ಅವಿರೋಧೋ** ನಿದ್ದೋಸತಾ **ಸಿಯಾ** ಭವೇಯ್ಯ, **ತಥಾ** ತೇನ ಪಕಾರೇನ ದೋಸಾನಂ **ಪರಿಹಾರೋ** ದೂರೀಕರಣಂ ಅವಬುಜ್ಝತಿ ಞಾಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಅವಬೋಧೋ, ತಸ್ಸ ಅವಬೋಧೋ, ತನ್ನಾಮಿಕೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಇದಾನಿ **ನೀಯತೇ** ಆನೀಯತೇ ವುಚ್ಚತೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

೬೮-೬೯. ಏವಂ ದೋಸವಿಭಾಗಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತದೋಸಾನಂ ಪರಿಹಾರತ್ಥಮಾರಭನ್ತೋ “**ಕದಾಚೀ**”ತ್ಯಾದಿಮಾಹ। ಸಕಲೋಪಿ ಅಯಂ **ವಿರೋಧೋ** ಪದದೋಸಾದಿಕೋ **ದೋಸಸಙ್ಖ್ಯಂ** ದೋಸಾನಂ, ದೋಸೇಸು ವಾ ಗಣನಂ ದೋಸಭಾವಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಕದಾಚಿ **ಕವಿಕೋಸಲ್ಲಾ** ಕವಿನೋ ಬ್ಯಾಕರಣಾಭಿಧಾನಛನ್ದೋಅಲಙ್ಕತಿಆದೀಸು ಪರಿಚಯಲಕ್ಖಣೇನ ಪಞ್ಞಾಪಾಟವೇನ ಯತೋ **ಗುಣವೀಥಿಂ** ಗುಣಪದವಿಂ ಕೇವಲಂ ಗುಣಸಭಾವಂ **ವಿಗಾಹತೇ** ಅಬ್ಭುಪಗಚ್ಛತಿ, **ತೇನ** ಕಾರಣೇನ **ವುತ್ತವಿರೋಧಾನಂ** ಯಥಾವುತ್ತಪದದೋಸಾದಿವಿರೋಧಾನಂ **ಅವಿರೋಧೋ** ಅವಿರುದ್ಧತಾ **ಯಥಾ ಸಿಯಾ** ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ಭವೇಯ್ಯ, **ತಥಾ** ತೇನ ಪಕಾರೇನ **ದೋಸಪರಿಹಾರಾವಬೋಧೋ** ಯಥಾವುತ್ತಪದದೋಸಾದಿಸಮ್ಬನ್ಧಿನೋ ಪರಿಹರಣಕ್ಕಮಸ್ಸ ಅವಬೋಧಕಾರಣತ್ತಾ ತನ್ನಾಮಿಕಪರಿಚ್ಛೇದೋ **ಇದಾನಿ** ಲದ್ಧಾವಸರೇ **ನೀಯತೇ** ವುಚ್ಚತೇ। ಯಥಾವುತ್ತದೋಸಾ ಕವಿಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ನಿದ್ದೋಸತ್ತಂ ಭಜನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಸಾಮತ್ಥಿಯಸ್ಸ ಉಪದೇಸಂ ದಸ್ಸಾಮಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಪದದೋಸಪರಿಹಾರವಣ್ಣನಾ

ತತ್ಥ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಸ್ಸ ಪರಿಹಾರೋ ಯಥಾ -

೭೦. ವಿನ್ದನ್ತಂ ಪಾಕಸಾಲೀನಂ, ಸಾಲೀನಂ ದಸ್ಸನಾ ಸುಖಂ।
ತಂ ಕಥಂ ನಾಮ ಮೇಘೋ’ಯಂ, ವಿಸದೋ ಸುಖಯೇ ಜನಂ॥

೭೦. “**ವಿನ್ದನ್ತ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಪಾಕೇನ** ಪರಿಣತಭಾವೇನ **ಸಾಲೀನಂ** ಯುತ್ತಾನಂ, ಮನುಞ್ಞಾನಂ ವಾ **ಸಾಲೀನಂ** ರತ್ತಸಾಲಿಆದೀನಂ ಸಾಲಿಜಾತೀನಂ ದಸ್ಸನಾ **ಸುಖಂ** ಚೇತಸಿಕಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ವಿನ್ದನ್ತಂ ತಂ ಜನಂ **ವಿಸದೋ** ಅಯಂ ಮೇಘೋ ಅಮ್ಬುದೋ ಕಥಂ ನಾಮ ಸುಖಯೇತಿ। ಏತ್ಥ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಜನಸ್ಸ ಅಸುಖಪ್ಪದಾನಂ ಗರಳಸ್ಸ ಮೇಘಸ್ಸಾನುರೂಪನ್ತಿ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರತಾ ಪರಿಹಟಾ।

೭೦. ತತ್ಥ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಸ್ಸ ಪರಿಹಾರೋ ಯಥಾ ಏವಂ। "**ವಿನ್ದನ್ತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಪಾಕಸಾಲೀನಂ** ಪರಿಣಾಮೇನ ಯುತ್ತಾನಂ, ಮನುಞ್ಞಾನಂ ವಾ **ಸಾಲೀನಂ** ರತ್ತಸಾಲಿಆದೀನಂ **ದಸ್ಸನಾ** ದಸ್ಸನಹೇತು **ಸುಖಂ** ಚೇತಸಿಕಸೋಮನಸ್ಸಂ **ವಿನ್ದನ್ತಂ** ಅನುಭೋನ್ತಂ **ತಂ ಜನಂ** ತಂ ಕಸ್ಸಕಜನಂ **ವಿಸದೋ** ಜಲದಾಯಕೋ ಅಯಂ ಮೇಘೋ ಕಥಂ ನಾಮ ಸುಖಯೇ, ನ ಸುಖಯತೇವ। ತಾದಿಸಸ್ಸ ಜನಸ್ಸ ದುಕ್ಖದಾನಂ ಗರಳದಾಯಕಸ್ಸ ಮೇಘಸ್ಸಾಪಿ ಅನುರೂಪಮಿತಿ ವಿರುದ್ಧಞ್ಞತ್ಥೋ ಅಪನೀತೋ ಹೋತಿ। ಪಾಕೇನ ಸಾಲಿನೋತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಸುಖಂ ಕರೋತೀತಿ ಸುಖಯೇತಿ ನಾಮಧಾತು।

ಯಥಾ ವಾ -

೭೧. **ವಿನಾಯಕೋಪಿ ನಾಗೋಸಿ,**
ಗೋತಮೋಪಿ ಮಹಾಮತಿ।
ಪಣೀತೋಪಿ ರಸಾಪೇತೋ,
ಚಿತ್ತಾ ಮೇ ಸಾಮಿ ತೇ ಗತಿ॥

೭೧. "**ವಿನಾಯಕೋಪಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ವೀನಂ** ಪಕ್ಖೀನಂ ನಾಯಕೋ, ಗರುಳೋ, ಸತ್ತೇ ವಿನೇತೀತಿ **ವಿನಾಯಕೋ,** ಬುದ್ಧೋ, ಭಗವಾ ಚ। ತತ್ಥ ಯದಾ ವಿನಾಯಕೋ ಗರುಳೋ, ತದಾ ತು ನಾಗೋ ಪನ್ನಗೋಸೀತಿ ವಿರುದ್ಧಂ, ಪಕ್ಖನ್ತರೇ ತ್ವವಿರುದ್ಧಂ ಭಗವತೋ ಆಗುಸ್ಸ ರಾಗಾದಿನೋ ಅಭಾವತೋ। ಇಮೇಸಂ ಗುನ್ನಂ ಅತಿಸಯೇನ ಗೋ **ಗೋತಮೋ** ಹೀನಪಸು, ಗೋತಮವಂಸಾವತಿಣ್ಣತ್ತಾ **ಗೋತಮೋ** ಭಗವಾ ಚ। ಹೀನಪಸು ಚ ತ್ವಂ ಮಹಾಮತಿ ಅಸೀತಿ ವಿರುದ್ಧಂ ಅಚ್ಚನ್ತಹೀನಪಸುನೋ ಮಹತಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವತೋ। ಪಕ್ಖನ್ತರೇ ತು ನ ಬ್ಯಾಘಾತೋ। ಪಣೀತೋ ಮಧುರೋ ರಸೋ, ಉತ್ತಮೋ ಚ ಸುಗತೋ। ತತ್ಥ ಮಧುರರಸತೋ ಅಪೇತೋ ಅಪಗತೋಸೀತಿ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ಭಗವತೋ ತು ರಸೇಹಿ ಸಿಙ್ಗಾರಾದೀಹಿ ಅಪೇತೋತಿ ಯುಜ್ಜತಿ। **ಮೇ** ಮಮ। **ಸಾಮೀತಿ** ಆಮನ್ತನಂ। **ತೇ** ತವ **ಗತಿ** ಪವತ್ತಿ **ಚಿತ್ತಾ** ಅಬ್ಭುತಾತಿ। ಏತ್ಥ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರಂ ವಿರೋಧಾಲಙ್ಕಾರಂ ಸಿಲಾಘನೀಯನ್ತಿ ತೇನ ತಂ ಪರಿಹಟಂ।

೭೧. **ಯಥಾ ವಾ** ಉತ್ತದೋಸಸ್ಸ ಪರಿಹಾರೋ ಈದಿಸೋ ವಾ। "**ವಿನಾಯಕೋ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಹೇ **ಸಾಮಿ** ತ್ವಂ **ವಿನಾಯಕೋಪಿ** ಗರುಳೋಪಿ **ನಾಗೋಸಿ** ಪನ್ನಗೋ ಅಸಿ। ನೋ ಚೇ, **ವಿನಾಯಕೋಪಿ** ಸತ್ತೇ ವಿನೇನ್ತೋ ಏವ **ನಾಗೋಸಿ** ನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ ಅಸಿ। **ಗೋತಮೋಪಿ** ಪಸುತಮೋಪಿ **ಮಹಾಮತಿ** ಮಹಾಪಞ್ಞವಾಸಿ। ನೋ ಚೇ, **ಗೋತಮೋಪಿ** ಗೋತ್ತತೋ ಗೋತಮೋಯೇವ **ಮಹಾಮತಿ** ಮಹಾಪಞ್ಞವಾಸಿ। **ಪಣೀತೋಪಿ** ಮಧುರೋಪಿ **ರಸಾಪೇತೋ** ಮಧುರರಸತೋ ಅಪಗತೋಸಿ। ನೋ ಚೇ, **ಪಣೀತೋಪಿ** ಉತ್ತಮೋ ಏವ **ರಸಾಪೇತೋ** ಸಿಙ್ಗಾರಾದಿರಸತೋ ಅಪಗತೋಸಿ। **ತೇ** ತುಯ್ಹಂ **ಗತಿ** ಪವತ್ತಿ **ಮೇ** ಮಯ್ಹಂ **ಚಿತ್ತಾ** ಅಚ್ಛರಿಯಾ। ಏತ್ಥ ಗರುಳಸ್ಸ ನಾಗತ್ತಞ್ಚ ಪಸುತಮಸ್ಸ ಪಞ್ಞವನ್ತತ್ತಞ್ಚ ಪಣೀತಸ್ಸ ನಿರಸತ್ತಞ್ಚ ವಿರುದ್ಧಂ, ತಥಾಪಿ ಅಞ್ಞಪಕ್ಖಸ್ಸ ಅವಿರುದ್ಧತ್ತಾ ವಿರುದ್ಧತ್ಥನ್ತರದೋಸೋ ಪಸತ್ಥೇನ ವಿರುದ್ಧಾಲಙ್ಕಾರೇನ ನಿರಾಕತೋ। ವೀನಂ ಪಕ್ಖೀನಂ ನಾಯಕೋ, ಗರುಳೋ। ಸತ್ತೇ ವಿನೇತೀತಿ **ವಿನಾಯಕೋ,** ಬುದ್ಧೋ। ನತ್ಥಿ ಆಗು [ಅಗೋ (ಕ॰)] ಏತಸ್ಸಾತಿ **ನಾಗೋ,** ಬುದ್ಧೋ। ಗುನ್ನಮತಿಸಯೇನ ಗೋತಮೋ, ಪಸು। ಮಹತೀ ಮತಿ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಮಹಾಮತಿ,** ಬುದ್ಧೋ। ಪಧಾನತ್ತಂ ನೀತೋ **ಪಣೀತೋ,** ಮಧುರೋ ರಸೋ। ರಸತೋ ಅಪೇತೋತಿ **ರಸಾಪೇತೋ,** ಬುದ್ಧೋತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಅಯುತ್ತತ್ಥಸ್ಸ ಯಥಾ -

೭೨. **ಕಥಂ ತಾದಿಗುಣಾಭಾವೇ,**
ಲೋಕಂ ತೋಸೇತಿ ದುಜ್ಜನೋ।
ಓಭಾಸಿತಾಸೇಸದಿಸೋ,

ಖಜ್ಜೋತೋ ನಾಮ ಕಿಂ ಭವೇ॥

೭೨. "**ಕಥ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ದುಜ್ಜನೋ ತಾದಿನೋ ಗುಣಾ ಲೋಕಂ ತೋಸೇನ್ತಿ, ತಾದೀನಂ ಗುಣಾನಂ ಅತ್ತನಿ ಅಭಾವೇ ಸತಿ **ಲೋಕಂ** ಸತ್ತಲೋಕಂ ಕಥಂ ತೋಸೇತಿ, ನ ತೋಸೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುತ್ತಮೇವತ್ಥನ್ತರೇನ ಸಾಧೇತಿ "ಖಜ್ಜೋತೋ ನಾಮ ಓಭಾಸಿತಾ ದೀಪಿತಾ ಅಸೇಸದಿಸಾ ಯೇನ ತಥಾವಿಧೋ ಕಿಂ ಭವೇ, ನ ಭವೇಯ್ಯ ತಾದಿನೋ ಗುಣಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ"ತಿ। ಏತ್ಥ ಖಜ್ಜೋತಸ್ಸ ಅಧಿಕತ್ಥಭಾವೇನ ಸಿತೋ ಓಭಾಸಿತಾಸೇಸದಿಸತ್ತದೋಸೋ "ಕಥಂ ತಾದಿಗುಣಾಭಾವೇ"ತಿಆದಿವಚೋಭಙ್ಗಿಯಾ ಪರಿಹಟೋ।

೭೨. **ಅಯುತ್ಥಸ್ಸ ಯಥಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪರಿಹಾರೋ ಅಜ್ಝಾಹಾರೋ, ಏವಮುಪರಿಪಿ। "**ಕಥ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ದುಜ್ಜನೋ** ಗುಣಹೀನಜನೋ **ತಾದಿಗುಣಾಭಾವೇ** ಸನ್ತೋಸಜನನಕಾರಣಾನಂ ತಾದಿಸಾನಂ ಸೀಲಾದಿಗುಣಾನಂ ಅತ್ತನಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತೇ ಸತಿ **ಲೋಕಂ** ಸತ್ತಲೋಕಂ ಕಥಂ ತೋಸೇತಿ, ನ ತೋಸೇತಿಯೇವ, ತಥಾ ಹಿ ಖಜ್ಜೋತೋ ನಾಮ ಓಭಾಸಿತಾಸೇಸದಿಸೋ ಕಿಂ ಭವೇ, ನ ಭವತ್ಯೇವ। ಏತ್ಥ ಖಜ್ಜೋತಸ್ಸ ಸಕಲದಿಸೋಭಾಸನಸಙ್ಖಾತಮಧಿಕತ್ಥದೋಸೋ "ಕಥಂ ತಾದಿಗುಣಾಭಾವೇ"ಚ್ಚಾದಿವಾಕ್ಯಲೀಲಾಯ ನಿರಾಕತೋ। ತಾದೀ ಚ ತೇ ಗುಣಾ ಚೇತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೭೩. **ಪಹೇಳಿಕಾಯಮಾರುಳ್ಹಾ, ನ ಹಿ ದುಟ್ಠಾ ಕಿಲಿಟ್ಠತಾ।**
ಪಿಯಾ ಸುಖಾ'ಲಿಙ್ಗಿತಂ ಕ-ಮಾಲಿಙ್ಗತಿ ನು ನೋ ಇತಿ॥

೭೩. "**ಪಹೇಳಿಕಾಯಂ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಕಿಲಿಟ್ಠತಾ** ಕಿಲಿಟ್ಠಪದದೋಸೋ ಪಹೇಳಿಕಾಯ ವಿಸಯೇ ಆರುಳ್ಹಾ ಸಹೀ **ನ ಹಿ** ನೋ ದುಟ್ಠೋ ಸಿಯಾ। ಕೀದಿಸೀತಿ ಆಹ "**ಪಿಯೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಇತೀ**ತಿ ನಿದಸ್ಸನೇ। **ಪಿಯಾ** ವಲ್ಲಭಾಯ **ಆಲಿಙ್ಗಿತಂ ಕಂ** ಜನಂ **ಸುಖಂ** ಕಾಯಿಕಂ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ **ನೋ ಆಲಿಙ್ಗತಿ** ನ ಸಂಯುಜ್ಜತಿ ನು। **ನು**ಇತಿ ಪರಿವಿತಕ್ಕೇ ನಿಪಾತೋ। ಏತ್ಥ **ಪಿಯಾ**ತಿ ಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಪಹೇಳಿಕಾಯ ಸಮಾರೋಪೇನ ಪರಿಹಟಂ।

೭೩. "**ಪಹೇಳಿಕೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಕಿಲಿಟ್ಠತಾ** ಕಿಲಿಟ್ಠಪದದೋಸಸಙ್ಖಾತಾ ಪಹೇಳಿಕಾಯಂ ವಿಸಯೇ ಆರುಳ್ಹಾ ಚೇ, **ನ ಹಿ ದುಟ್ಠಾ** ದುಟ್ಠಾ ನ ಹೋತಿ। ಕಿಮುದಾಹರಣಂ? ಪಿಯಾ ಸುಖಾಲಿಙ್ಗಿತಂ ಕಮಾಲಿಙ್ಗತಿ ನು ನೋ ಇತಿ, **ಇತಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥತ್ತಾ ಸೇಸಉದಾಹರಣಾನಮೇತಮುಪಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ। ನೋ ಚೇ, ಏವಂಪಕಾರಾನಮುದಾಹರಣಾನಮಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ **ಇತಿ**ಸದ್ದೋ ಪಕಾರತ್ಥೋತಿ। **ಪಿಯಾ** ವಲ್ಲಭಾಯ **ಆಲಿಙ್ಗಿತಂ** ಉಪಗುಹಿತಂ **ಕಂ** ನಾಮ ಜನಂ **ಸುಖಂ** ಕಾಯಿಕಮಾನಸಿಕಂ **ನೋ ಆಲಿಙ್ಗತಿ ನು,** ಆಲಿಙ್ಗತೇವಾತಿ। ಏತ್ಥ **ಪಿಯಾ**ತಿ ಕಿಲಿಟ್ಠಪದಂ ಪಹೇಳಿಕಾಯಮಾರೋಪನೇನ ನಿರಾಕತಂ ಹೋತಿ।

೭೪. **ಯಮಕೇ ನೋ ಪಯೋಜೇಯ್ಯ, ಕಿಲಿಟ್ಠಪದ'ಮಿಚ್ಛಿತೇ।**
ತತೋ ಯಮಕ'ಮಞ್ಞಂ ತು, ಸಬ್ಬಮೇತಂಮಯಂ ವಿಯ॥

೭೪. "**ಯಮಕೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ತತೋ ಅಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಇಚ್ಛಿತಯಮಕತೋ ಅಞ್ಞಂ। **ತು**ಇತಿ ವಿಸೇಸಜೋತಕೋ। **ಏತಂಮಯಂ ವಿಯಾ**ತಿ ಏತೇನ ಕಿಲಿಟ್ಠಪದೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ವಿಯ।

೭೪. "**ಯಮಕೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಕಿಲಿಟ್ಠಪದಂ ಇಚ್ಛಿತೇ ಯಮಕೇ ಇಟ್ಠಯಮಕೇ ನೋ ಪಯೋಜೇಯ್ಯ ನಪ್ಪಯುಜ್ಜೇಯ್ಯ, **ತತೋ** ಇಟ್ಠಯಮಕತೋ ಅಞ್ಞಂ ಸಬ್ಬಂ ಯಮಕಂ ಪನ **ಏತಂಮಯಂ ವಿಯ** ಇಮಿನಾ ಕಿಲಿಟ್ಠಪದದೋಸೇನ ಕತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಇಟ್ಠಯಮಕಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ, ಏತೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಏತಂಮಯನ್ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ದೇಸವಿರೋಧಿನೋ ಯಥಾ -

೭೫. ಬೋಧಿಸತ್ತಪ್ಪಭಾವೇನ, ಥಲೇಪಿ ಜಲಜಾನ್ಯ'ಹುಂ।
ನುದನ್ತಾನಿ'ವ ಸುಚಿರಾ-ವಾಸಕ್ಲೇಸಂ ತಹಿಂ ಜಲೇ॥

೭೫. "**ಬೋಧಿಸತ್ತೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ** ಮಾಯಾದೇವಿಯಾ ಸುತಸ್ಸ ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ತದುಪ್ಪನ್ನದಿನೇ ಸಮ್ಭವಾ **ಪಭಾವೇನ** ಪುಞ್ಞಪ್ಪಭಾವತೋ **ಜಲಜಾನಿ** ಅಮ್ಬುಜಾನಿ ಥಲೇಪಿ **ಅಹುಂ** ಅಹೇಸುಂ ಅಚಿನ್ತನೀಯತ್ತಾ ಪುಞ್ಞಪ್ಪಭಾವಸ್ಸ। ಕಿಂ ಪನ ವಾಪ್ಯಾದೀಸು ಕಿಂ ಕರೋನ್ತಾವ **ತಹಿಂ** ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಜಲೇ **ಸುಚಿರಂ** ಸಬ್ಬದಾವ ಆವಸನ**ಮಾವಾಸೋ** ತೇನ ಜಾತೋ ಕ್ಲೇಸೋ ತಂ **ನುದನ್ತಾನಿವ** ದೂರತೋ ಜಹನ್ತಾನಿವೇತಿ। ಅಚಿನ್ತನೀಯತ್ತಾ ಪುಞ್ಞಪ್ಪಭಾವಸ್ಸ ಈದಿಸಮ್ಪಿ ಅಚ್ಛರಿಯಮಹೋಸೀತಿ ನ ದೇಸವಿರೋಧೋ।

೭೫. **ಬೋಧಿಸತ್ತಪ್ಪಭಾವೇನ** ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನುಭಾವೇನ **ಜಲಜಾನಿ** ಜಲಜಸದಿಸತ್ತಾ ತನ್ನಾಮಕಾನಿ ಪದುಮಕೇರವಾದೀನಿ **ತಹಿಂ ಜಲೇ** ವಿಸಯತ್ತೇನ ಪಸಿದ್ಧೇ ತಸ್ಮಿಂ ಉದಕೇ **ಸುಚಿರಾವಾಸಕ್ಲೇಸಂ** ಅತಿಚಿರಂ ನಿವಾಸತೋ ಜಾತಆಯಾಸಂ **ನುದನ್ತಾನಿ ಇವ** ಚಜನ್ತಾನಿ ಇವ ಥಲೇಪಿ **ಅಹುಂ** ಅಹೇಸುಂ, ವಾಪಿಆದೀಸು ಕಾ ಕಥಾ। ಏತ್ಥ ಜಲಜಾನಂ ಥಲುಪ್ಪತ್ತಿಕಥನಸಞ್ಜಾತಂ ದೇಸವಿರೋಧಂ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಪುಞ್ಞಪ್ಪಭಾವೇನ ಈದಿಸಾನಂ ಅಚ್ಛರಿಯಾನಂ ಪಾತುಭಾವತೋ "ಬೋಧಿಸತ್ತಪ್ಪಭಾವೇನಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿರಾಕರೋತಿ। ಬೋಧಿಯಂ ಚತುಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯಂ ಸತ್ತೋತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಪಭಾವೋತಿ ಚ, ಸುಚಿರಂ ಆವಾಸೋತಿ ಚ, ತೇನ ಭೂತೋ ಕ್ಲೇಸೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಕಾಲವಿರೋಧಿನೋ ಯಥಾ -

೭೬. ಮಹಾನುಭಾವಪಿಸುನೋ, ಮುನಿನೋ ಮನ್ದಮಾರುತೋ।
ಸಬ್ಬೋತುಕಮಯಂ ವಾಯಿ, ಧುನನ್ತೋ ಕುಸುಮಂ ಸಮಂ॥

೭೬. "**ಮಹಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಮನ್ದೋ** ಮುದುಭೂತೋ ಮಾರುತೋ ಅಯಂ **ಸಬ್ಬೋತುಕಂ** ಸಬ್ಬೇಸು ಉತೂಸು ಪುಪ್ಫನಕಂ **ಕುಸುಮಂ** ಪುಪ್ಫಂ **ಸಮಂ** ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ **ಧುನನ್ತೋ** ವಿಕಿರನ್ತೋ **ಮುನಿನೋ** ಮುನಿಸದಿಸತ್ತಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಮುನಿಭಾವೇನ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ, ಮುನಿನೋಯೇವ ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಧಿಗಮಸಮಯೇ ಮಹಾನುಭಾವಸ್ಸ **ಪಿಸುನೋ** ಸೂಚಕೋ **ವಾಯಿ** ಪವಾಯತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಯದ್ಯಪೇಕದಾ ಸಬ್ಬೋತುಕಾಸಮ್ಭವೋ ನಾನಾಉತೂಸು ನಾನಾಕುಸುಮಸ್ಸ ಸಮ್ಭವಾ, ತಥಾಪಿ ಭಗವತೋ ಮಹಾನುಭಾವಪಿಸುನಮೀದಿಸಮೇಕಪದಿಕಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಕಾಲವಿರೋಧೋ ಇಮಿನಾ ಪರಿಹಟೋ।

೭೬. "**ಮಹಾನುಭಾವೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಅಯಂ **ಮನ್ದಮಾರುತೋ** ಅಚಣ್ಡಸಮೀರಣೋ **ಸಬ್ಬೋತುಕಂ** ವಸನ್ತಾದೀಸು ಸಬ್ಬಉತೂಸು ವಿಕಸನ್ತಂ **ಕುಸುಮಂ** ಪುಪ್ಫಜಾತಂ **ಸಮಂ** ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ **ಧುನನ್ತೋ** ಕಮ್ಪೇನ್ತೋ **ಮುನಿನೋ** ಏಕನ್ತಭಾವಿತ್ತಾ ಮುನಿಸಞ್ಜಾತಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಧಿಗಮಸಮಯೇ ಭೂತತ್ತಾ ಮುನಿನೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ವಾ **ಮಹಾನುಭಾವಪಿಸುನೋ** ಮಹನ್ತಂ ಪುಞ್ಞಪ್ಪಭಾವಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **ವಾಯಿ** ಸಮ್ಪವಾಯೀತಿ। ಏತ್ಥ ನಾನಾಕಾಲೇ ಸಮ್ಭವನ್ತಾನಮ್ಪಿ ಕುಸುಮಾನಂ ಏಕಕಾಲೇ ಸಮ್ಭವಸ್ಸ ಕಾಲವಿರೋಧತ್ತೇಪಿ ಭಗವತೋ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೋ ತಾದಿಸಮಚ್ಛರಿಯಮೇಕಕ್ಖಣೇ ಜನೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋತಿ ಕಾಲವಿರೋಧಂ "ಮಹಾನುಭಾವಪಿಸುನೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿರಾಕರೋತಿ। ಮಹಾನುಭಾವಸ್ಸ, ಮಹಾನುಭಾವಂ ವಾ ಪಿಸುನೋತಿ ವಾಕ್ಯಂ।

ಕಲಾವಿರೋಧಿನೋ ಯಥಾ -

೭೭. ನಿಮುಗ್ಗಮನಸೋ ಬುದ್ಧ-ಗುಣೇ ಪಞ್ಚಸಿಖಸ್ಸಪಿ।

ತನ್ತಿಸ್ಸರವಿರೋಧೋ ಸೋ, ನ ಸಮ್ಪೀಣೇತಿ ಕಂ ಜನಂ॥

೭೭. “**ನಿಮುಗ್ಗಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಬುದ್ಧಸ್ಸ **ಗುಣೇ** ಸೀಲಾದಿಕೇ ಅಪರಿಮಾಣೇ ನಿಮುಗ್ಗಂ ಓಗಾಳ್ಹಂ ಮನಂ ಚಿತ್ತಂ ಯಸ್ಸ ತಸ್ಸ **ಪಞ್ಚಸಿಖಸ್ಸ** ಗನ್ಧಬ್ಬದೇವಪುತ್ತಸ್ಸಪಿ ವೀಣಾಯ ತನ್ತಿಯಾ ಸರೋ ಕಿರಿಯಾಕಾಲಮಾನಲಕ್ಖಣವಿಲಮ್ಬಿತದುತಮಜ್ಝಭೇದಭಿನ್ನೋ ಛಜ್ಜಾದಿಕೋ ತಸ್ಸ ವಿರೋಧೋ ಕಲಾಸತ್ಥಪರಿನಿದ್ದಿಟ್ಠಕಮವೇಸಮಂ ಕಂ ಜನಂ ನ ಸಮ್ಪೀಣೇತಿ, ಪೀಣೇತಿಯೇವ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಲೋಕಿಯಗುಣಾನುಬನ್ಧಬುದ್ಧೀನಂ ವಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪವತ್ತಿಪಿ ತಥಾವಿಧಂ ಪೀಣೇತೀತಿ। “ಬುದ್ಧಗುಣೇ ನಿಮುಗ್ಗಮನಸೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಲಾವಿರೋಧೋ ಪರಿಹಟೋ।

೭೭. “**ನಿಮುಗ್ಗಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಬುದ್ಧಗುಣೇ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ವಿಮ್ಹಯಜನಕಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮ್ಭಾರೇ **ನಿಮುಗ್ಗಮನಸೋ** ಓತಿಣ್ಣಚಿತ್ತಸ್ಸ **ಪಞ್ಚಸಿಖಸ್ಸಪಿ** ಗನ್ಧಬ್ಬದೇವಪುತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಸೋ **ತನ್ತಿಸ್ಸರವಿರೋಧೋ** ವೀಣಾಯ ತನ್ತಿಯಾ ಘಟ್ಟನಕಿರಿಯಾ, ಅದ್ಧಮತ್ತಿಕಾದಿಕಾಲೋ, ಹತ್ಥಾದೀನಂ ಸನ್ನಿವೇಸಲಕ್ಖಣೋ ಮಾನೋತಿ ಇಮೇಹಿ ತೀಹಿ ಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಯುತ್ತಸ್ಸ ಮನ್ದಸೀಘಮಜ್ಝಿಮಪ್ಪಮಾಣೇಹಿ ಭಿನ್ನಸ್ಸ ಛಜ್ಜಾದಿಸತ್ತಸರಸ್ಸ ಕಲಾಸತ್ಥಾಗತಕ್ಕಮಸ್ಸ ವಿನಾಸಸಙ್ಖಾತೋ ವಿರೋಧೋ **ಕಂ ಜನಂ ನ ಸಮ್ಪೀಣೇತಿ,** ಸಮ್ಪೀಣೇತಿ ಏವ। ಏತ್ಥ ಅಕನ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭೂತೋ ಕಲಾಸತ್ಥಾಗತಕ್ಕಮಭಙ್ಗೋ ಲೋಕುತ್ತರಬುದ್ಧಗುಣಾನುಗತಬುದ್ಧಿಯಾ ಜಾತೋತಿ ಸೋ ಭಙ್ಗೋ “ನಿಮುಗ್ಗಮನಸೋ ಬುದ್ಧಗುಣೇ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪೀತಿಯಾ ಕಾರಣಮೇವೇತಿ ನ ವಿರೋಧೋ। ನಿಮುಗ್ಗೋ ಮನೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಚ, ತನ್ತಿಯಾ ಸರೋತಿ ಚ, ತೇಸಂ ವಿರೋಧೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಲೋಕವಿರೋಧಿನೋ ಯಥಾ -

೭೮. **ಗಣಯೇ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ಸೋ, ಚನ್ದನಾಯಪಿ ಸೀತಲಂ।**
ಸಮ್ಬೋಧಿಸತ್ತಹದಯೋ, ಪದಿತ್ತಙ್ಗಾರಪೂರಿತಂ॥

೭೮. “**ಗಣಯೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಚನ್ದನಾಯ ಅಪಿ ಸೀತಲಂ **ಗಣಯೇ** ಚಿನ್ತೇಸಿ। ಕಿನ್ತಂ? ಪದಿತ್ತಙ್ಗಾರಪೂರಿತಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ। ಕೋ ಸೋ? **ಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇ **ಸತ್ತಂ** ಪರಿಬದ್ಧಂ **ಹದಯಂ** ಚಿತ್ತಂ ಯಸ್ಸ ಸೋ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾನುಬನ್ಧಬುದ್ಧಿನೋ ಹಿ ತಾದಿಸೋ ಮನೋಬನ್ಧೋತಿ ನ ಲೋಕವಿರೋಧೋ।

೭೮. “**ಗಣಯೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಸಮ್ಬೋಧಿಸತ್ತಹದಯೋ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇ ಆಸತ್ತಚಿತ್ತೋ **ಸೋ** ಬೋಧಿಸತ್ತೋ **ಪದಿತ್ತಙ್ಗಾರಪೂರಿತಂ** ಆದಿತ್ತಙ್ಗಾರೇಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ **ಚಕ್ಕವಾಳಂ** ಚಕ್ಕವಾಳಗಬ್ಭಂ **ಚನ್ದನಾಯಪಿ** ಚನ್ದನತೋ ಅಪಿ **ಸೀತಲಂ** ಅತಿಸೀತಲಂ ಕತ್ವಾ **ಗಣಯೇ** ಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾತಿ। ಇಟ್ಠತ್ಥಲುದ್ಧಸ್ಸ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಈದಿಸತ್ತಾ ಅಗ್ಗಿನೋ ಚನ್ದನತೋಪಿ ಅಧಿಕಸೀತತ್ತಕಪ್ಪನಾ “ಚನ್ದನಂ ಸೀತಲಂ, ಅಗ್ಗಿ ಉಣ್ಹೋ”ತಿ ಪವತ್ತಲೋಕಸೀಮಾಯ ವಿರುದ್ಧಾ ನ ಹೋತಿ। ಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ಸತ್ತಹದಯಂ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಪದಿತ್ತಾನಿ ಅಙ್ಗಾರಾನೀತಿ ಚ, ತೇಹಿ ಪೂರಿತನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಞಾಯವಿರೋಧಿನೋ ಯಥಾ -

೭೯. **ಪರಿಚ್ಚತ್ತಭವೋಪಿ ತ್ವ-ಮುಪನೀತಭವೋ ಅಸಿ।**
ಅಚಿನ್ತ್ಯಗುಣಸಾರಾಯ, ನಮೋ ತೇ ಮುನಿಪುಙ್ಗವ॥

೭೯. “**ಪರಿಚ್ಚತ್ತೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಮುನಿಪುಙ್ಗವ** ಮುನೀನಂ ಉತ್ತಮ ಪರಿಚ್ಚತ್ತೋ ವಿಸಟ್ಠೋ ಭವೋ ಸುಗತಿದುಗ್ಗತಿಸಙ್ಖಾತೋ ಯೇನಾತಿ **ಪರಿಚ್ಚತ್ತಭವೋಪಿ** ತ್ವಂ ಉಪನೀತೋ ಆನೀತೋ ಪವತ್ತಿತೋ ಭವೋ ವುಡ್ಢಿ ಯೇನಾತಿ **ಉಪನೀತಭವೋ** ಅಸಿ। ತಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ ಅಚಿನ್ತ್ಯಗುಣಸಾರಾಯ ತೇ ನಮೋ ಅತ್ಥೂತಿ ಸೇಸೋ। ಈದಿಸಂ ನ ಞಾಯವಿರುದ್ಧಮೇವಂವಿಧತ್ತಾ ಮುನಿಪುಙ್ಗವಸ್ಸ।

೭೯. “**ಪರಿಚ್ಚತ್ತೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಮುನಿಪುಙ್ಗವ** ಮುನಿಸೇಟ್ಠ ತ್ವಂ **ಪರಿಚ್ಚತ್ತಭವೋಪಿ** ಅಪನೀತಸುಗತಿದುಗ್ಗತಿಭವೋಪಿ **ಉಪನೀತಭವೋ** ಲೋಕಸ್ಸಾನೀತಅಭಿವುದ್ಧಿಕೋ **ಅಸಿ** ಭವಸಿ, **ಅಚಿನ್ತ್ಯಗುಣಸಾರಾಯ** ತತೋ ಏವ ಚಿನ್ತಾವಿಸಯಾತಿಕ್ಕನ್ತಸಾರಗುಣಸ್ಸ **ತೇ** ತುಯ್ಹಂ ನಮೋ ಅತ್ಥೂತಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಭವಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚತ್ತತ್ತಾ ಅತ್ತನಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಸುಗತಿಭವಂ ಲೋಕಸ್ಸ ದೇತೀತಿ ಏತಂ ಞಾಯಾಗತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಪಟಿಭಾತಿ, ತಥಾಪಿ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂನಂ ಪವತ್ತಿ ಈದಿಸಾಯೇವಾತಿ ಞಾಯವಿರೋಧೋ ನಿರಾಕತೋ। ಅಚಿನ್ತ್ಯಾ ಗುಣಸಾರಾ ಯಸ್ಮಿನ್ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಆಗಮವಿರೋಧಿನೋ ಯಥಾ -

೮೦. **ನೇವಾಲಪತಿ ಕೇನಾಪಿ, ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿತೋ ಯತಿ।**
ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದಾ, ಫುಸೇಯ್ಯಾಪತ್ತಿದುಕ್ಕಟಂ॥

೮೦. “**ನೇವೇ**”ತಿಆದಿ। **ಯತೀತಿ** ಭಿಕ್ಖು **ಕೇನಾಪಿ** ಸಹ **ನೇವಾಲಪತಿ** ನ ವದತ್ಯೇವ, ತಥಾಪಿ **ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿತೋ** ಚೋಪನವಾಚಾಸಙ್ಖಾತೇನ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುನಾ ಪವತ್ತಿತೋ ಸಮ್ಪಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಮುಸಾವಾದತೋ ಕಾರಣಾ **ಆಪತ್ತಿದುಕ್ಕಟಂ** “ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದಸ್ಸ ಹೋತೀ”ತಿ ವುತ್ತದುಕ್ಕಟಾಪತ್ತಿ **ಫುಸೇಯ್ಯ** ಆಪಜ್ಜತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಅನಾಲಪತೋ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಕಥಂ ಮುಸಾವಾದೋತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮಾಪನ್ನವಿರೋಧೋ ನತ್ಥಿ, ಅಪರವಚನತ್ಥೇ ತ್ವೀದಿಸೋ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ।

೮೦. “**ನೇವಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಯತಿ** ಸಮಣೋ **ಕೇನಾಪಿ** ಕೇನಚಿ ಸದ್ಧಿಂ **ನೇವಾಲಪತಿ** ನೋ ಭಾಸತಿ, ತಥಾಪಿ **ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿತೋ** ಚೋಪನವಾಚಾಸಙ್ಖಾತವಿಞ್ಞತ್ತಿಕಾರಣಾ ಪವತ್ತನತೋ **ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದಾ** ಸಮ್ಪಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಮುಸಾಭಣನತೋ **ಆಪತ್ತಿದುಕ್ಕಟಂ** ದುಕ್ಕಟಾಪತ್ತಿಂ **ಫುಸೇಯ್ಯ** ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ। ಏತ್ಥ ಅನಾಲಪನ್ತಸ್ಸ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿತೋ ಮುಸಾವಾದೋ ಕಥಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮಾಪನ್ನವಿರೋಧೋ, “ಸನ್ತಿಂ ಆಪತ್ತಿಂ ನಾವಿಕರೇಯ್ಯ, ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದ'ಸ್ಸ ಹೋತೀ”ತಿ ನಿದಾನುದ್ದೇಸೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠವಚೀದ್ವಾರೇ ಅಕಿರಿಯಸಮುಟ್ಠಾನಾ ದುಕ್ಕಟಾಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ಆಗಮವಿರೋಧೋ ನಿರಾಕತೋ। ಮುಸಾಭಣನಂ ವಿನಾ ಆಪತ್ತಿ ಕಥಂ ಭವತೀತಿ? ಯಥಾ ಕಾಲೇ ಅವಸ್ಸಮಾನಮೇಘತೋ ಸಞ್ಜಾತದುಬ್ಭಿಕ್ಖಂ “ಮೇಘಕತಂ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖ”ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಕಥೇತಬ್ಬಕಾಲೇ ಅಕಥನತೋ ಸಞ್ಜಾತಾ ವಚೀದ್ವಾರೇ ಅಕಿರಿಯಸಮುಟ್ಠಾನಾ ದುಕ್ಕಟಾಪತ್ತಿಪಿ ತತೋ ಸಞ್ಜಾತಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಹೋತಿ। ಸಮ್ಪಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಮುಸಾವಾದೋತಿ ಚ, ಆಪತ್ತಿಯೇವ ದುಕ್ಕಟನ್ತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ನೇಯ್ಯಸ್ಸ ಯಥಾ -

೮೧. **ಮರೀಚಿಚನ್ದನಾಲೇಪ-ಲಾಭಾ ಸೀತಮರೀಚಿನೋ** [ಸಿತಮರೀಚಿನೋ (ಸೀ॰)]।
ಇಮಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಧವಲಾ, ದಿಸಾ ರೋಚನ್ತಿ ನಿಬ್ಭರಂ॥

೮೧. “**ಮರೀಚೀ**”ತ್ಯಾದಿ। **ಸೀತಮರೀಚಿನೋ** ಚನ್ದಸ್ಸ **ಮರೀಚಿಯೋ** ದೀಧಿತಿಯೋ ಏವ ಚನ್ದನಂ, ತಸ್ಸ **ಆಲೇಪೋ** ಉಪದೇಹೋ, ತಸ್ಸ ಲಾಭೇನ ಇಮಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ದಿಸಾ **ನಿಬ್ಭರ**ಮತಿಸಯಂ **ಧವಲಾ** ಸೇತಾ ರೋಚನ್ತೀತಿ ನತ್ಥೇತ್ಥ ನೇಯ್ಯತಾ ಮರೀಚಿಯಾ ಸದ್ದೋಪಾತ್ತತ್ಥಾಯ ತು।

೮೧. “**ಮರೀಚಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಸೀತಮರೀಚಿನೋ** ಚನ್ದಸ್ಸ **ಮರೀಚಿಚನ್ದನಾಲೇಪಲಾಭಾ** ಮರೀಚಿಸಙ್ಖಾತಚನ್ದನಾಲೇಪಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭತೋ ಇಮಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ದಿಸಾ **ನಿಬ್ಭರ**ಮತಿಸಯಂ **ಧವಲಾ** ಸೇತಾ **ರೋಚನ್ತಿ** ದಿಬ್ಬನ್ತೀತಿ। ದಿಸಾನಂ ಧವಲಕಾರಣಸ್ಸ “ಮರೀಚಿಚನ್ದನಾಲೇಪಲಾಭಾ ಸೀತಮರೀಚಿನೋ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ನೇಯ್ಯದೋಸೋ ನ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ, ಚನ್ದನಮಿವ ಚನ್ದನಂ, ಮರೀಚಿಯೋಯೇವ ಚನ್ದನಮಿತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಆಲೇಪೋತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಲಾಭೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಯಥಾ ವಾ -

೮೧. ಮನೋನುರಞ್ಜನೋ ಮಾರ-ಙ್ಗನಾಸಿಙ್ಗಾರವಿಬ್ಭಮೋ।
ಜಿನೇನಾ'ಸಮನುಞ್ಞಾತೋ, ಮಾರಸ್ಸ ಹದಯಾನಲೋ॥

೮೧. "**ಮನೋ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಮನಂ ಪಸ್ಸನ್ತಾನಮನುಸ್ಸರನ್ತಾನಞ್ಚ ಚಿತ್ತಂ ಅನುರಞ್ಜೇತೀತಿ **ಮನೋನುರಞ್ಜನೋ,** ಮಾರಙ್ಗನಾನಂ ಸಿಙ್ಗಾರಕತೋ **ವಿಬ್ಭಮೋ** ವಿಲಾಸೋ ಜಿನೇನ **ಅಸಮನುಞ್ಞಾತೋ** ಅಬ್ಭುಪಗತೋ **ಮಾರಸ್ಸ** ವಸವತ್ತಿನೋ **ಹದಯಾನಲೋ** ಹದಯಗ್ಗಿ ಜಾತೋ। ಸೋಕೋ ಚೇತ್ಥ ಅನಲತ್ಥೇ ನಿರುಪ್ಪಿತೋ ತಸ್ಸ ತಾದಿಸತ್ಥಾನತಿವತ್ತನತೋ, ಕಾರಣನ್ತುಪಚಾರೇನಾತಿ। ಏತ್ಥ ಯಜ್ಜಪಿ ಮಾರಙ್ಗನಾಪರಾಜಯೋ ನ ಸದ್ದೋಪಾತ್ತತ್ಥೋ, ತಥಾಪಿ "ಸಿಙ್ಗಾರವಿಬ್ಭಮೋ ಮಾರಸ್ಸ ಹದಯಗ್ಗೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಮಾರಙ್ಗನಾಪರಾಜಯೋ ಗಮ್ಯತೇ, ತಥಾವಿಧಸ್ಸ ಮಾರಸೋಕಸ್ಸ ಮಾರಙ್ಗನಾಪರಾಜಯಾಬ್ಯಭಿಚಾರತೋ। ನೇವೇದಿಸಸ್ಸ ನೇಯ್ಯತಾ, ವಙ್ಕವುತ್ತೀದಿಸೀ ಗುಣೋಯೇವ ಬನ್ಧಸ್ಸ।

೮೧. ವತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಞಾಯೋಪಾತ್ತತ್ತಾ ನೇಯ್ಯದೋಸಪರಿಹಾರತ್ಥಮುದಾಹರತಿ "**ಮನೋ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಮನೋನುರಞ್ಜನೋ** ದಸ್ಸನಸವನಾನುಸ್ಸರಣಂ ಕರೋನ್ತಾನಂ ಜನಾನಂ ಚಿತ್ತಮತ್ತನಿ ಅನುರಞ್ಜನ್ತೋ **ಮಾರಙ್ಗನಾಸಿಙ್ಗಾರವಿಬ್ಭಮೋ** ಮಾರವಧೂನಂ ರತಿಕೀಳಾಹೇತುಭೂತಕಾಮಪತ್ಥನಾಸಞ್ಜಾತಸಿಙ್ಗಾರೇನ ಕತಲೀಲಾ **ಜಿನೇನ** ಜಿತಪಞ್ಚಮಾರೇನ ಸತ್ಥುನಾ **ಅಸಮನುಞ್ಞಾತೋ** ಅನಬ್ಭುಪಗತೋ ಅಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತೋ **ಮಾರಸ್ಸ** ವಸವತ್ತಿನೋ **ಹದಯಾನಲೋ** ಹದಯಗ್ಗಿ ಅಹೋಸೀತಿ। ಅನಲತ್ತೇನ ಕಪ್ಪಿತಕಾರಿಯಭೂತೋ ಸೋಕೋ ಮಾರಙ್ಗನಾಸಿಙ್ಗಾರವಿಬ್ಭಮಸಞ್ಜಾತಕಾರಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಭೇದಕಪ್ಪನಾಯ [ಅನಲತ್ತಕಪ್ಪನಾಯ (ಕ॰)] "ಗುಳೋ ಸೇಮ್ಹಂ, ತಿಪುಸಂ ಜರೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ತುಲ್ಯಾಧಿಕರಣಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಮಾರಙ್ಗನಾನಂ ಪರಾಜಯವಾಚಕೋ ಸದ್ದೋ ನತ್ಥಿ, ತಥಾಪಿ "ಸಿಙ್ಗಾರವಿಬ್ಭಮೋ ಮಾರಸ್ಸ ಹದಯಾನಲೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಮಾರಙ್ಗನಾಪರಾಜಯಂ ವಿನಾ ತಾದಿಸಸೋಕುಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಸ್ಸ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ ಅಞ್ಞಥಾನುಪಪತ್ತಿಲಕ್ಖಣಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ತಾಸಂ ಪರಾಜಯೋ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ ಈದಿಸವಙ್ಕವುತ್ತಿಯಾ ಬನ್ಧಗುಣತ್ತಾ ನೇಯ್ಯದೋಸೋ ನಿರಾಕತೋ ಹೋತೀತಿ। ಮನೋ ಅನುರಞ್ಜೇತೀತಿ ಚ, ಮಾರಙ್ಗನಾನಂ ಸಿಙ್ಗಾರೋತಿ ಚ, ತೇನ ಕತೋ ವಿಬ್ಭಮೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ವಿಸೇಸನಾಪೇಕ್ಖಸ್ಸ ಯಥಾ -

೮೩. ಅಪಯಾತಾಪರಾಧಮ್ಪಿ, ಅಯಂ ವೇರೀ ಜನಂ ಜನೋ।
ಕೋಧಪಾಟಲಭೂತೇನ, ಭಿಯ್ಯೋ ಪಸ್ಸತಿ ಚಕ್ಖುನಾ॥

೮೩. "**ಅಪಯಾತೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಅಯಂ ವೇರೀ ಜನೋ ಅಪಯಾತಾಪರಾಧಮ್ಪಿ ಜನನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅಪಯಾತೋ ಅಪಗತೋ ಅಪರಾಧೋ ಯಸ್ಸ ತಂ, ಕೋಧೇನ ಪಾಟಲಭೂತೇನ ಸೇತರತ್ತೇನ। ಇಮಿನಾ ವಿಸೇಸನಾಪೇಕ್ಖದೋಸೋ ಪರಿಹಟೋ।

೮೩. "**ಅಪಯಾತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಅಯಂ ವೇರೀ ಜನೋ **ಅಪಯಾತಾಪರಾಧಮ್ಪಿ** ಅಪಗತಾಪರಾಧಮ್ಪಿ ಜನಂ **ಕೋಧಪಾಟಲಭೂತೇನ** ಕೋಧೇನ ಭೂತಸೇತಲೋಹಿತವಣ್ಣಯುತ್ತೇನ ಚಕ್ಖುನಾ **ಭಿಯ್ಯೋ** ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪಸ್ಸತೀತಿ। "ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ವಚನಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತೇಪಿ "ಚಕ್ಖುನಾ"ತಿ ವಿಸೇಸ್ಯವಚನಂ "ಕೋಧಪಾಟಲಭೂತೇನಾ"ತಿ ವಿಸೇಸನಸ್ಸ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ ಸಾತ್ಥಕಂ ಹೋತೀತಿ ವಿಸೇಸನಾಪೇಕ್ಖದೋಸೋ ನಿರಾಕತೋತಿ। ಅಪಯಾತೋ ಅಪಗತೋ ಅಪರಾಧೋ ಅಸ್ಮಾತಿ ಚ, ಕೋಧೇನ ಪಾಟಲಭೂತನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಹೀನತ್ಥಸ್ಸ ಯಥಾ -

೮೪. ಅಪ್ಪಕಾನಮ್ಪಿ ಪಾಪಾನಂ,

ಪಭಾವಂ ನಾಸಯೇ ಬುಧೋ।

ಅಪಿ ನಿಪ್ಪಭತಾನೀತ-

ಖಜ್ಜೋತೋ ಹೋತಿ ಭಾಣುಮಾ॥

೮೪. "**ಅಪ್ಪಕಾನ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಬುಧೋ** ಪಣ್ಡಿತಪೋಸೋ ಅಪ್ಪಕಾನಂ ಪಾಪಾನಮ್ಪಿ ಕಿಮುತಮಧಿಕಾನಂ **ಪಭಾವಂ** ಆನುಭಾವಂ **ನಾಸಯೇ** ಅಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಪಾಪೇಯ್ಯ। ತಂ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೇನ ಸಾಧೇತಿ। **ಭಾಣುಮಾ** ಸೂರಿಯೋ ನಿಪ್ಪಭತಂ ಆನೀತೋ ಖಜ್ಜೋತೋ ಯೇನ ತಥಾವಿಧೋ ಅಪಿ ಹೋತಿ। "ಮನ್ದಪ್ಪಭೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಜೋತಿರಿಙ್ಗಣಮ್ಪಿ ನೋಪೇಕ್ಖತಿ ಚಕ್ಕವಾಳಕುಹರಾನುಚರಿತಮಹಾನುಭಾವೋಪೀತಿ। ಏತ್ಥ **ಅಪೀ**ತ್ಯಾದಿನಾ ವಚೋಭಙ್ಗಿಯಾ ಹೀನತ್ಥದೋಸೋ ಪರಿಹಟೋ।

೮೪. "**ಅಪ್ಪಕಾನಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಬುಧೋ** ಪಞ್ಞವಾ **ಅಪ್ಪಕಾನಮ್ಪಿ** ಅತಿಮನ್ದಾನಮ್ಪಿ **ಪಾಪಾನಂ** ಅಕುಸಲಾನಂ **ಪಭಾವಂ** ವಿಪಾಕದಾನಸಾಮತ್ಥಿಯಸಙ್ಖಾತಾನುಭಾವಂ **ನಾಸಯೇ** ಅಹೋಸಿಕಮ್ಮತಾಪಾದನೇನ ನಾಸೇಯ್ಯ, ಬಹೂನಂ ಪಾಪಾನಂ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। ತಮತ್ಥಮತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸಾಲಙ್ಕಾರೇನ ಸಮತ್ಥೇತಿ **ಅಪಿ**ಚ್ಚಾದಿ। **ಭಾಣುಮಾ** ಸೂರಿಯೋ **ನಿಪ್ಪಭತಾನೀತಖಜ್ಜೋತೋ ಅಪಿ** ನಿಪ್ಪಭತಮಾಪಾದಿತಜೋತಿರಿಙ್ಗಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋಪಿ ಹೋತೀತಿ। ಹೀನಪಭಾವೋ ಹೋತಿ ಖಜ್ಜೋಪನಕೇ ಪಹಾಯ ಅತ್ತನೋ ಆಲೋಕಂ ಕರೋನ್ತೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏತ್ಥ **ಅಪಿ ನಿಪ್ಪಭತಿ**ಚ್ಚಾದಿವಚನವಿಲಾಸವಸೇನ ಹೀನಪಕ್ಖಂ ಗಹೇತ್ವಾಪಿ ಸೂರಿಯಉದಾರತ್ತಸ್ಸೇವ ಪೋಸಿತತ್ತಾ "ನಿಪ್ಪಭತಾನೀತಖಜ್ಜೋತೋ"ತಿ ವಿಸೇಸನಪದಂ ಹೀನತ್ಥದೋಸಂ ನ ನಿಸ್ಸಯತಿ। ನತ್ಥಿ ಪಭಾ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಭಾವೋತಿ ಚ, ತಂ ಆನೀತಾ ಖಜ್ಜೋತಾ ಯೇನೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಅನತ್ಥಸ್ಸ ಯಥಾ -

೮೫. ನ ಪಾದಪೂರಣತ್ಥಾಯ, ಪದಂ ಯೋಜೇಯ್ಯ ಕತ್ಥಚಿ।

ಯಥಾ ವನ್ದೇ ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ, ಪಾದಪಙ್ಕೇರುಹಂ ವರಂ॥

೮೫. "**ನ ಪಾದೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಏತ್ಥ **ವನ್ದೇ**ಇಚ್ಚಾದೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವಿಯ ಪಾದಪೂರಣಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಭಾವೇನ ಅನತ್ಥಾಭಾವೋ।

೮೫. "**ನ ಪಾದಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಪಾದಪೂರಣತ್ಥಾಯ ಗಾಥಾಪಾದಾನಂ ಪೂರಣಸಙ್ಖಾತಪಯೋಜನತ್ಥಾಯ **ಪದಂ** ನಾಮಾದಿಕಂ ಕತ್ಥಚಿ ನ ಯೋಜೇಯ್ಯ ವಿಞ್ಞೂತಿ, **ಯಥಾ** ನಿರತ್ಥಕಪದಾಯೋಜನೇ ಉದಾಹರಣಮೇವಂ "ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ ವರಂ ಪಾದಪಙ್ಕೇರುಹಂ ವನ್ದೇ"ತಿ। ಹೇಟ್ಠಾ ದುಟ್ಠೋದಾಹರಣೇ ವಿಯ ಪಾದಪೂರಣತ್ಥಂ ಕಸ್ಸಚಿ ಪದಸ್ಸ ಅಯೋಜಿತತ್ತಾ ಸಾತ್ಥಕಪದೇಹಿ ನಿರತ್ಥಕದೋಸೋ ನಿರಾಕತೋತಿ। ಮುದುನಿಮ್ಮಲಸೋಭಾದಿಸಾಧಾರಣಗುಣಯೋಗತೋ ಪಙ್ಕೇರುಹಸದಿಸಂ ಉಪಚಾರತೋ ಪಙ್ಕೇರುಹಂ ನಾಮ। ಪಾದಮೇವ ಪಙ್ಕೇರುಹನ್ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ॥ ವಿಸೇಸನವಿಸೇಸ್ಯಪದದೋಸಪರಿಹಾರೋ।

೮೬. ಭಯಕೋಧಪಸಂಸಾದಿ-

ವಿಸೇಸೋ ತಾದಿಸೋ ಯದಿ।

ವತ್ತುಂ ಕಾಮೀಯತೇ ದೋಸೋ,

ನ ತತ್ಥೇ'ಕತ್ಥತಾಕತೋ॥

೮೬. “**ಭಯೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಭಯಞ್ಚ** ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸೋ **ಕೋಧೋ** ಚ ದೋಸೋ **ಪಸಂಸಾ** ಚ ಥುತಿ, ತಾ ಆದಿ ಯಸ್ಸ ತುರಿತಾದಿನೋ ಸೋ ತಾದಿಸೋ ವಿಸೇಸೋ ಯದಿ ವತ್ತುಂ **ಕಾಮೀಯತೇ** ಇಚ್ಛೀಯತೇ, **ತತ್ಥ** ತಸ್ಮಿಂ ಭಯಾದಿವಿಸೇಸೇ ವಿಸಯೇ ಏಕತ್ಥತಾಯ ಏಕತ್ಥಭಾವೇನ ಕತೋ ದೋಸೋ ನತ್ಥಿ।

೮೬. ಇದಾನಿ ವಾಕ್ಯದೋಸಪರಿಹಾರತ್ಥಮಾರಭತಿ “**ಭಯಕೋಧೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಭಯಕೋಧಪಸಂಸಾದಿ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಪಟಿಘಥುತಿಆದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ತಾದಿಸೋ ವಿಸೇಸೋ ವತ್ತುಂ **ಯದಿ ಕಾಮೀಯತೇ** ಚೇ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಇಚ್ಛೀಯತೇ, **ತತ್ಥ** ಭಯಕೋಧಾದಿಕೇ ವಿಸೇಸೇ **ಏಕತ್ಥತಾಕತೋ** ಏಕತ್ಥಭಾವೇನ ಕತೋ **ದೋಸೋ** ವಾಕ್ಯದೋಸೋ ನ ಭವತಿ। ಭಯಾದಿವಿಸೇಸೇ ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತೇ ಪುಬ್ಬುಚ್ಚಾರಿತಪದಸ್ಸ ಪುನುಚ್ಚಾರಣೇ ಏಕತ್ಥದೋಸೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಭಯಞ್ಚ ಕೋಧೋ ಚ ಪಸಂಸಾ ಚಾತಿ ಚ, ತಾ ಆದಿ ಯಸ್ಸ ತುರಿತಕೋತೂಹಲಅಚ್ಛರಾಹಾಸಸೋಕಪಸಾದಸಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಸ್ಸೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ತಗ್ಗುಣಸಂವಿಞ್ಞಾಣಅಞ್ಞಪದತ್ಥಸಮಾಸತ್ತಾ ಭಯಾದೀಸು ಕಥಿತಮಪಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕಥನಮವಿರೋಧಂ। ಏಕೋ ಅತ್ಥೋ ಯೇಸಂ ಪದಾದೀನಂ ತೇ ಏಕತ್ಥಾ, ತೇಸಂ ಭಾವೋ ಏಕತ್ಥತಾ, ತಾಯ ಕತೋತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಯಥಾ -

೮೭. **ಸಪ್ಪೋ ಸಪ್ಪೋ ಅಯಂ ಹನ್ದ, ನಿವತ್ತತು ಭವಂ ತತೋ।**
ಯದಿ ಜೀವಿತುಕಾಮೋ’ಸಿ, ಕಥಂ ತಮುಪಸಪ್ಪಸಿ॥

೮೭. “**ಯಥೇ**”ತ್ಯುದಾಹರತಿ “**ಸಪ್ಪೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। “ಅಯಂ ಸಪ್ಪೋ ಸಪ್ಪೋ”ತಿ ಭಯೇನಾಮೇಡಿತಂ **ಹನ್ದಾ**ತಿ ಖೇದೇ **ತತೋ** ತಮ್ಹಾ ಠಾನಾ, ಸಪ್ಪತೋ ವಾ **ಭವಂ** ಭವನ್ತೋ **ನಿವತ್ತತು** ಗತಮಗ್ಗಾಭಿಮುಖೋ ಆವತ್ತತು। **ತಂ** ಠಾನಂ, ಸಪ್ಪಂ ವಾ। ನತ್ಥೇತ್ಥ ಏಕತ್ಥತಾದೋಸೋ ಭಯೇನಾಮೇಡಿತಪ್ಪಯೋಗತೋ।

೮೭. “**ಸಪ್ಪೋ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಹನ್ದ** ನಟ್ಠೋ ವತ, ಅಯಂ ಸಪ್ಪೋ ಸಪ್ಪೋ ಭವಂ **ತತೋ** ಠಾನತೋ, ಸಪ್ಪತೋ ವಾ **ನಿವತ್ತತು** ಆವತ್ತತು ಯದಿ ಜೀವಿತುಕಾಮೋ ಅಸಿ, **ತಂ** ಠಾನಂ, ಸಪ್ಪಂ ವಾ **ಕಥಮುಪಸಪ್ಪಸಿ** ಕಥಮುಪಗಚ್ಛಸೀತಿ। ಭಯೇ ಆಮೇಡಿತವಚನತ್ತಾ ಏಕತ್ಥತಾದೋಸೋ ನತ್ಥಿ, ಜೀವಿತುಕಾಮೋಸೀತಿ ಏತ್ಥ ಬಿನ್ದುಲೋಪೋ।

ಪದದೋಸಪರಿಹಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವಾಕ್ಯದೋಸಪರಿಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಭಗ್ಗರೀತಿನೋ ಯಥಾ -

೮೮. **ಯೋ ಕೋಚಿ ರೂಪಾತಿಸಯೋ,**
ಕನ್ತಿ ಕಾಪಿ ಮನೋಹರಾ।
ವಿಲಾಸಾತಿಸಯೋ ಕೋಪಿ,
ಅಹೋ ಬುದ್ಧಮಹೋದಯೋ॥

೮೮. “**ಯೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ರೂಪಸ್ಸ** ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜಿತಬಾತ್ತಿಂಸವರಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೋಪಸೋಭಿತಸ್ಸ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾಕೇತುಮಾಲಾವಿರಾಜಿತಸ್ಸ **ಅತಿಸಯೋ** ಆಧಿಕ್ಕಂ ವಾಚಾಗೋಚರಭಾವಾತಿಕ್ಕಮೇನ ಅವಚನೀಯತ್ತಾ ಯೋ ಕೋಚಿಯೇವ। ಮನೋ ಅನೇಕಲೋಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಹರತೀತಿ **ಮನೋಹರಾ** ಚಿತ್ತಮವಹರನ್ತೀ **ಕನ್ತಿ** ಸೋಭಾ **ಕಾಪಿ** ಅವಚನಪಥಾ

ಕಾಪಿಯೇವ। **ವಿಲಾಸಸ್ಸ** ಗತ್ಯಾದಿನೋ **ಅತಿಸಯೋ** ವಚನಪಥಾತಿಕ್ಕನ್ತೋ ಕೋಪಿಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಮಹನ್ತೋ ಉದಯೋ ಅಭಿವುಡ್ಢಿ ಅಹೋ ಅಬ್ಭುತೋತಿ। ಏತ್ಥ ಕಿಂಸದ್ದೇನಾರದ್ಧಾ ರೀತಿ ನ ಕತ್ಥಚಿ ಭಗ್ಗಾ।

೮೮. "**ಯೋ ಕೋಚಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ರೂಪಾತಿಸಯೋ** ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದತಾದಿದ್ವತ್ತಿಂಸಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಸೋಭಿತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಙ್ಗುಲಿತಾದಿಅಸೀತಿಅನುಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಅಲಙ್ಕತಸ್ಸ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾಕೇತುಮಾಲಾಹಿ ಉಜ್ಜಲಸ್ಸ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಆಧಿಕ್ಯಂ **ಯೋ ಕೋಚಿ**ಯೇವ ಮನೋಗೋಚರಭಾವಂ ವಿನಾ ವಚನವಿಸಯಾತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾ ಯೋ ಕೋಚಿಯೇವ। **ಮನೋಹರಾ** ಲೋಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಹರನ್ತೀ **ಕನ್ತಿ** ಸೋಭಾ **ಕಾಪಿ**ಯೇವ ವಚೀವಿಸಯಾತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾ ಕಾಪಿಯೇವ। **ವಿಲಾಸಾತಿಸಯೋ** ವಿಸಯಭೂತಪಿಯಭಾವಸಞ್ಜಾತಸ್ಸ ಗಮನಾದಿವಿಲಾಸಸ್ಸ ಆಧಿಕ್ಯಮ್ಪಿ **ಕೋಪಿ**ಯೇವ ವುತ್ತಕಾರಣೇನೇವಕೋಪಿಯೇವ। ತತೋ **ಬುದ್ಧಮಹೋದಯೋ** ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಮಹಾಭಿವುದ್ಧಿಸಞ್ಜಾತೋ ಉದಯೋ **ಅಹೋ** ಅಚ್ಛರಿಯೋತಿ। ಏತ್ಥ ಸಬ್ಬನಾಮಿಕೇನ **ಕಿಂ** ಸದ್ದೇನ ವತ್ತುಮಾರದ್ಧಕ್ಕಮೋ ನ ಕತ್ಥಚಿ ಭಿನ್ನೋತಿ ಭಗ್ಗರೀತಿದೋಸೋ ನತ್ಥೀತಿ।

೮೯. ಅಬ್ಯಾಮೋಹಕರಂ ಬನ್ಧಂ, ಅಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣಂ ಮನೋಹರಂ।
ಅದೂರಪದವಿನ್ಯಾಸಂ, ಪಸಂಸನ್ತಿ ಕವಿಸ್ಸರಾ॥

೮೯. "**ಅಬ್ಯಾಮೋಹ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ನತ್ಥಿ ದೂರಮೇಸನ್ತಿ ಅದೂರಾನಿ, ತಾನಿಯೇವ ಪದಾನಿ, ತೇಸಂ **ವಿನ್ಯಾಸೋ** ಯಾಥಾವತೋ ಠಪನಂ ಯಸ್ಸ ತಂ। ತತೋಯೇವ ಅಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣೋ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸೋ ಚ। ಸೋ ಅಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣತಾಯ ಏವ ಮನೋಹರೋ ಚಾತಿ **ಅಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣಂ ಮನೋಹರಂ**। ತೇನೇವ "ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಅಯಂ ವಾ"ತಿ ಏವಂ ಬ್ಯಾಮೋಹಂ ನ ಕರೋತೀತಿ **ಅಬ್ಯಾಮೋಹಕರೋ,** ತಂ। ಪಸಾದಾಲಙ್ಕಾರಾಲಙ್ಕಿತಂ **ಬನ್ಧಂ**। ಕವೀನಂ ಇಸ್ಸರಾ ಪಧಾನಾ। ಯೇ ಕನಿಟ್ಠಙ್ಗುಲಿಗಣನಾನಿಟ್ಠಾ, ತೇ **ಪಸಂಸನ್ತಿ** ಥುವನ್ತಿ ತಾದಿಸಬನ್ಧಗುಣಸ್ಸಾತಿಸಯಪಸಂಸಾರಹಭಾವೇನ।

೮೯. "**ಅಬ್ಯಾಮೋಹೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಅದೂರಪದವಿನ್ಯಾಸಂ** ನಾಮಾದಿಪದಾನಂ ವೋಹಾರಕಾಲೇ ಅದೂರಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಯಥಾ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಪದಟ್ಠಪನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಂ **ಅಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣಂ,** ತತೋಯೇವ ಅಞ್ಞಸಮ್ಬನ್ಧೀಪದೇಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ **ಮನೋಹರಂ,** ತತೋಯೇವ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಚಿತ್ತಮಾರಾಧೇನ್ತಂ **ಅಬ್ಯಾಮೋಹಕರಂ** "ಇಮಸ್ಸತ್ಥೋ ಇಮಸ್ಸತ್ಥೋ ಏಸೋ ಏಸೋ ವಾ"ತಿ ಸಂಸಯಮನುಪ್ಪಾದೇನ್ತಂ **ಬನ್ಧಂ** ಪಸಾದಾಲಙ್ಕಾರಸಂಯುತ್ತಂ ಬನ್ಧನಂ **ಕವಿಸ್ಸರಾ** ಕವೀನಂ ಪಧಾನಾ ಪಣ್ಡಿಭಜನಾ, ಕನಿಟ್ಠಙ್ಗುಲಿಯಾ ಗಣಿತಬ್ಬಾ ಅಗ್ಗಕವಿನೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪಸಂಸನ್ತಿ** ಥೋಮೇನ್ತಿ। ಬ್ಯಾಮೋಹಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ಅಬ್ಯಾಮೋಹಕರೋ। ವಿ ಆಕಿಣ್ಣೋ ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣೋ, ನ ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣೋ **ಅಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣೋ**। ನತ್ಥಿ ದೂರಂ ಯೇಸಂ, ತಾನಿಯೇವ ಪದಾನಿ, ತೇಸಂ **ವಿನ್ಯಾಸೋ** ಠಪನಂ ಯಸ್ಸ ಬನ್ಧಸ್ಸಾತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಯಥಾ -

೯೦. ನೀಲುಪ್ಪಲಾಭಂ ನಯನಂ,
ಬನ್ಧುಕರುಚಿರೋ'ಧರೋ।
ನಾಸಾ ಹೇಮಙ್ಕುಸೋ ತೇನ,
ಜಿನೋಯಂ ಪಿಯದಸ್ಸನೋ॥

೯೦. "**ಯಥೇ**"ತ್ಯುದಾಹರತಿ "**ನೀಲುಪ್ಪಲಾಭ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಯಸ್ಸ ಜಿನಸ್ಸ **ನಯನಂ** ನೇತ್ತಂ **ನೀಲುಪ್ಪಲಾಭಂ** ಇನ್ದೀವರದ್ವಯನಿಭಂ, **ಅಧರೋ** ಅಧರೋಟ್ಠೋ **ಬನ್ಧುಕಮಿವ** ಬನ್ಧುಕಕುಸುಮಮಿವ **ರುಚಿರೋ** ಕನ್ತೋ, **ನಾಸಾ** ನಾಸಿಕಾ ಸಯಂ

ಹೇಮಜ್ಝುಸೋ ಸುವಣ್ಣಜ್ಝುಸೋಯೇವ, **ತೇನ** ಕಾರಣೇನ ಅಯಂ ಜಿನೋ ಪಿಯಂ ಮಧುರಂ ದಸ್ಸನಮಸ್ಸಾತಿ **ಪಿಯದಸ್ಸನೋ**। ಈದಿಸೋ ನ ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣದೋಸೋ, ಅಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣೋ ಪಸಾದೋಯೇವಾತಿ।

೯೦. ಇದಾನಿ ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣದೋಸಪರಿಹಾರಂ ಪರಿಹರತಿ "**ನೀಲುಪ್ಪಲಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ನಯನಂ** ಯಸ್ಸ ನೇತ್ತಯುಗಳಂ **ನೀಲುಪ್ಪಲಾಭಂ** ನೀಲುಪ್ಪಲದಲಸದಿಸಂ, **ಅಧರೋ** ಅಧರೋಟ್ಠೋ **ಬನ್ಧುಕರುಚಿರೋ** ಬನ್ಧುಕಪುಪ್ಫಮಿವ ಮನುಞ್ಞೋ, **ನಾಸಾ** ನಾಸಿಕಾ **ಹೇಮಜ್ಝುಸೋ** ಸುವಣ್ಣಜ್ಝುಸೋಯೇವ, **ತೇನ** ಕಾರಣೇನ ಅಯಂ ಜಿನೋ **ಪಿಯದಸ್ಸನೋ** ಮನುಞ್ಞದಸ್ಸನೋ ಹೋತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಪಸಾದಾಲಙ್ಕಾರೇನ ಯುತ್ತತ್ತಾ ನ ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣದೋಸೋ। **ಆಭಾ**ಸದ್ದೋ **ನಿಭಾ**ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಇವತ್ಥೋ। ನೋ ಚೇ, **ಪಭಾ**ಪರಿಯಾಯೋ ವಾ ಹೋತಿ। ಬನ್ಧುಕಮಿವ ರುಚಿರೋತಿ ಚ, ಪಿಯಂ ದಸ್ಸನಂ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಇಹ ದಸ್ಸನಸ್ಸ ಕತ್ತುಭೂತಸಾಧುಜನಸಮ್ಬನ್ಧತ್ತೇಪಿ ವಿಸಯತ್ತೇನೇವ ಜಿನಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಹೋತೀತಿ ಅಞ್ಞಪದತ್ಥೇನ ತಥಾಗತೋ ಗಹಿತೋತಿ।

೯೧. **ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಗಾಮ್ಮತ್ತ-ಕನ್ತವಾಚಾಭಿಸಙ್ಖತಂ।**
ಬನ್ಧನಂ ರಸಹೇತುತ್ತಾ, ಗಾಮ್ಮತ್ತಂ ಅತಿವತ್ತತಿ॥

೯೧. "**ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಸಮ್ಮಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಿಗ್ಗತಂ। ಗಾಮ್ಮಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಗಾಮ್ಮತ್ತಂ**। ಯಾಸಂ **ಕನ್ತಾನಂ** ಮಧುರಾನಂ ವಾಚಾನಂ ತಾಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತಂ ರಚಿತಂ ಬನ್ಧನಂ **ರಸಸ್ಸ** ಮಾಧುರಿಯಸ್ಸ **ಹೇತುತ್ತಾ** ಕಾರಣಭಾವೇನ **ಗಾಮ್ಮತ್ತಂ** ಯಥಾವುತ್ತಂ **ಅತಿವತ್ತತಿ** ಅತಿಕ್ಕಮತಿ।

೯೧. "**ಸಮತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಗಾಮ್ಮತ್ತಕನ್ತವಾಚಾಭಿಸಙ್ಖತಂ** ವಿಸೇಸತೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಗಾಮ್ಮಭಾವಾಹಿ ಕನ್ತವಾಚಾಹಿ ರಚಿತಂ **ಬನ್ಧನಂ** ಮುತ್ತಕಾದಿಬನ್ಧನಂ **ರಸಹೇತುತ್ತಾ** ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಪೀತಿರಸಸ್ಸ ಕಾರಣತ್ತಾ ಯಥಾವುತ್ತಗಾಮ್ಮದೋಸಂ **ಅತಿವತ್ತತಿ** ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಪವತ್ತತೀತಿ। ಸಮ್ಮಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಗಾಮ್ಮತ್ತಂ ಯಾಸಂ, ತಾಹಿಯೇವ ಕನ್ತವಾಚಾಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತನ್ತಿ ಚ, ರಸಸ್ಸ ಹೇತು, ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಯಥಾ -

೯೨. **ದುನೋತಿ ಕಾಮಚಣ್ಡಾಲೋ,**
ಸೋ ಮಂ ಸದಯ ನಿದ್ದಯೋ।
ಈದಿಸಂ ಬ್ಯಸನಾಪನ್ನಂ,
ಸುಖೀಪಿ ಕಿಮುಪೇಕ್ಖಸೇ॥

೯೨. "**ಯಥೇ**"ತ್ಯುದಾಹರತಿ। ಕಾಮಾತುರಾ ಕಾಚಿ ವನಿತಾ ಅತ್ತನೋ ಪಿಯಂ ಪತಿಂ ವಿರವತಿ "**ದುನೋತಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। ದಯಾಯ ಸಹ ಪವತ್ತೀತಿ **ಸದಯ**ಇತಿ ಅನುನಯವಸೇನ ಪಿಯಸ್ಸ ಆಮನ್ತನಂ, ಸಾನುನಯಾಮನ್ತನಞ್ಚ ತತೋನುಗ್ಗಹಾಭಿಕಙ್ಖಾಯಮಚ್ಚನ್ತಮುಚಿತಂ, ಸೋ ಕಾಮೋ ಕನ್ದಪ್ಪೋ ಏವ ಚಣ್ಡಾಲೋ ಅಕಣ್ಹೋ ವಾ ಅಸಯ್ಹೋಪತಾಪಾವಹತ್ತಾ। ಕಾಮೇ ಚಣ್ಡಾಲತ್ತಾರೋಪನಞ್ಚ ಉಚಿತಮೇವ ಯತೋನೇನ ಕಯಿರಮಾನಮಸಹನಮುಪತಾಪಮಸಹಮಾನಾ ತಂ ಪರಿಭವನ್ತಂ ವಿಪ್ಪಲಪತಿ, **ನಿದ್ದಯೋ** ನಿಕ್ಕರುಣೋ, ಇದಮಪಿ ಉಚಿತಮುಪತಾಪೇ ನಿಕ್ಕರುಣಾನಂ ತಾದಿಸೀ ಗತೀತಿ। **ಮಂ ದುನೋತಿ** ಅಧಿಕಮುಪತಾಪೇತಿ ನಿದ್ದಯತ್ತಾ, ನ ಭವನ್ತಂ, ತೇನೇವ ಭವಂ ಸುಖೀ। ಇಮಿನಾ ಅಞ್ಞಾಸತ್ತತಂ ತಸ್ಸ ದೀಪೇತಿ। ಯದಿ ನಾಞ್ಞಾಸತ್ತೋಸಿ, ನಾಹಮೇಕಾಕಿನೀ ಭವಾಮಿ। ಅಸಹಾಯಾನಞ್ಚ ಪಟಿಸತ್ತವೋ ಹೋನ್ತಿ। ಏಕಾಕಿತ್ತಾಯೇವಾಹಮಪ್ಪಟಿಸರಣತ್ತಾನೇನ ದುಸಾಮೀತಿ [ದುಞ್ಞಾಮೀತಿ (?)] ತವ ಕಾಮಂ ತ್ವಂ ಸುಖೀ ಹೋಸಿ। ಸನಾಥಾನಂ

ತಾದಿಸೀ ವುತ್ತೀತಿ ಏವಂ ಸುಖೀಪಿ ತ್ವಂ ಈದಿಸಂ ಬ್ಯಸನಮಾಪನ್ನಂ **ಕಿಂ** ಕಸ್ಮಾ ಉಪೇಕ್ಖಸೇತಿ। ಏವಮಯಂ ವಙ್ಕವುತ್ತಿಯಾ ಅತ್ತನೋ, ತಂ ವಿಸಯಮನುಭವನ್ತಸ್ಸ ಚ ವಿಮುಖತ್ತಂ ನಿದಸ್ಸೇತೀತೀದಿಸಂ ನ ಗಾಮ್ಮಂ।

೯೨. ಗಾಮ್ಮದೋಸಪರಿಹಾರೇ ಲಕ್ಖಿಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ದುನೋತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಕಾಮತಣ್ಹಾಭಿಭೂತಾ ಅಙ್ಗನಾ ಅತ್ತನೋ ವಲ್ಲಭಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಏವಂ ವಿಲಪತಿ "**ಸದಯ** ಹೇ ಕಾರುಣಿಕ **ಸೋ ಕಾಮಚಣ್ಡಾಲೋ** ಸೋ ಅನಙ್ಗನೀಚೋ **ನಿದ್ದಯೋ** ನಿಕ್ಕಾರುಣಿಕೋ **ಮಂ ದುನೋತಿ** ಪೀಳೇತಿ, **ಸುಖೀಪಿ** ಮಮ ವಿಯ ಅನಾಥಭಾವಾಭಾವತೋ ಸುಖಿತೋಪಿ ತ್ವಂ ಈದಿಸಂ **ಬ್ಯಸನಾಪನ್ನಂ** ಏವಂ ಕಾಮಚಣ್ಡಾಲೇನ ಅಕಾರುಣೇನ ಕತಅಸಯ್ಹಸನ್ತಾಪಸಞ್ಜಾತಬ್ಯಸನಮನುಪ್ಪತ್ತಂ **ಮಂ ಕಿಮುಪೇಕ್ಖಸೇ** ಕಸ್ಮಾ ಉದಾಸೀನೋಸೀ"ತಿ। ಅತ್ತನೋ ದುಕ್ಖಾತುರತ್ತಾ ದುಕ್ಖದೂರೀಕರಣಂ ಕಾರುಣಿಕಾನಂಯೇವ ವಿಸಯನ್ತಿ "ಸದಯೇ"ತಿ ಅನುನಯವಸೇನ ಆಮನ್ತನುಚಿತಂ ಅತ್ತನೋ ದುಕ್ಖಾತುರತಂ ಪೋಸೇತುಂ ಪೀಳಾಕಾರಕೇ ಕಾಮೇ ಚಣ್ಡಾಲತ್ತಾರೋಪನಞ್ಚ ನಿದ್ದಯತ್ತಕಥನಞ್ಚ ಉಚಿತಮೇವ ಅತ್ತನಿ ಉಪೇಕ್ಖಕತ್ತಾ। **ಸುಖೀಪೀತಿ** ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಪರವಿಸಯಾಸತ್ತತಾಯ ಅತಿಚಾರಂ ಅಬ್ಭುಪಗಮೇತಿ। ಏವಂ ವಙ್ಕವುತ್ತಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ವಲ್ಲಭೇ ಸಾನುರಾಗತ್ತಞ್ಚ ಅತ್ತನಿ ತಸ್ಸ ತದಭಾವತ್ತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತೀತಿ। "ಕಞ್ಞೇ ಕಾಮಯಮಾನಂ ಮಂ, ನ ಕಾಮಯಸಿ ಕಿನ್ತ್ವಿದ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ ಇಹ ಗಾಮ್ಮದೋಸೋ ನತ್ಥೀತಿ ಗಾಮ್ಮದೋಸಪರಿಹಾರಮಿದಂ। ಕಾಮೋಯೇವ ಚಣ್ಡಾಲೋ ಕಾಮಚಣ್ಡಾಲೋ, ಸಹ ದಯಾಯ ಯೋ ವತ್ತತೀತಿ ಚ, ನತ್ಥಿ ದಯಾ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಸುಖಮಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। **ಅಪಿಸದ್ದೋ** ಅಕ್ಖಮೇ।

೯೩. **ಯತಿಹೀನಪರಿಹಾರೋ, ನ ಪುನೇ'ದಾನಿ ನೀಯತೇ।**
ಯತೋ ನ ಸವನುಬ್ಬೇಗಂ, ಹೇಟ್ಠಾ ಯೇತಂ ವಿಚಾರಿತಂ॥

೯೩. "**ಯತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ವಿಚಾರಿತ**ನ್ತಿ "ತಂ ನಮೇ ಸಿರಸಾ ಚಾಮೀ-ಕರವಣ್ಣಂ ತಥಾಗತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಕಾಸಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೯೩. "**ಯತಿಹೀನಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಯತೋ** ಯಸ್ಮಾ **ಸವನುಬ್ಬೇಗಂ** "ದೋಸಾನಮುದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನ ದೋಸಪರಿಹಾರಕ್ಕಮೋ ನ ವುತ್ತೋ"ತಿ ಏವಂ ವಿಞ್ಞೂನಮುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಇಮಸ್ಸ ಗನ್ಥಸ್ಸ ಸವನಾಸಹನಂ ನತ್ಥಿ, ತತೋ **ಯತಿಹೀನಪರಿಹಾರೋ** ಯತಿಹೀನದೋಸಸ್ಸ ಪರಿಹರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಮುದಾಹರಣಂ ಇದಾನಿ ಪುನ **ನ ನೀಯತೇ** ನಾಹರೀಯತೇತಿ। ಇಮಿನಾಧಿಗತಮಾದೋ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ ಸಮತ್ಥೇತಿ। **ಹೇಟ್ಠಾ ಯೇತಂ ವಿಚಾರಿತ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಯತಿಹೀನದೋಸಪರಿಹರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಅನನ್ತರಪರಿಚ್ಛೇದೇ ವಿಚಾರಿತಂ "ತಂ ನಮೇ ಸಿರಸಾ ಚಾಮೀ-ಕರವಣ್ಣಂ ತಥಾಗತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಕಾಸಿತನ್ತಿ। ಆದೋ ಯತಿಹೀನದೋಸಪಾತುಭಾವೇಯೇವ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಮಸ್ಸಾಪಿ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಇಹಾದಸ್ಸನೇಪಿ ಗನ್ಥಸ್ಸ ಊನತಾ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯತಿ ಹೀನಾ ಏತ್ಥೇತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಪರಿಹಾರೋತಿ ಚ, ಸವನೇ ಉಬ್ಬೇಗನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಕಮಚ್ಚುತಸ್ಸ ಯಥಾ -

೯೪. **ಉದಾರಚರಿತೋ'ಸಿ ತ್ವಂ, ತೇನೇವಾ'ರಾಧನಾ ತ್ವಯಿ।**
ದೇಸಂ ವಾ ದೇಹಿ ಗಾಮಂ ವಾ, ಖೇತ್ತಂ ವಾ ಮಮ ಸೋಭನಂ॥

೯೪. "**ಉದಾರ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಉದಾರಂ ಉದಾರತ್ತಂ ಚಾಗಾತಿಸಯಸಮ್ಬನ್ಧತೋ ಚರಿತಂ ಅತಿಗುಣಪವತ್ತಿ ಯಸ್ಸಾತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಏತ್ಥ ಉಚಿತತ್ತಾ ದೇಸಾದೀನಂ ಯಾಚನಕ್ಕಮಸ್ಸ ಕಮಚ್ಚುತಸ್ಸ ಪರಿಹಾರೋಯಂ।

೯೪. "**ಉದಾರಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ತ್ವಂ ಪುಞ್ಞವನ್ತ **ಉದಾರಚರಿತೋಸಿ** ಚಾಗಾತಿಸಯಯೋಗತೋ ವಿಸಾರದಪವತ್ತಿಯುತ್ತೋಸಿ, **ತೇನೇವ** ತೇನ ಕಾರಣೇನೇವ **ಆರಾಧನಾ** ಮಮ ಯಾಚನಾ ತ್ವಯಿ ಹೋತಿ। **ದೇಸಂ** ವಾಜನಪದಂ ವಾ, ನೋ ಚೇ, **ಗಾಮಂ** ವಾ ಸಂವಸಥಂ ವಾ, ನೋ ಚೇ, ಸೋಭನಂ **ಖೇತ್ತಂ** ವಾ ಕೇದಾರಂ ವಾ ಮಮ ದೇಹೀತಿ ಅನುಪುಬ್ಬಂ ಹೀನಪದತ್ಥಯಾಚನಾ

ದಾಯಕಸ್ಸ ದಾನಸ್ಸಾಪಿ ಯಾಚಕಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಪಟಿಲಾಭಸ್ಸಾಪಿ ಅನುರೂಪತ್ತಾ ಕಮಚ್ಚುತದೋಸಮಪನೇತಿ। ಉದಾರಂ ಚರಿತಂ ಅಸ್ಸಾತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಅತಿವುತ್ತಸ್ಸ ಯಥಾ -

೯೫. **ಮುನಿನ್ದಚನ್ದಸಮ್ಭೂತ-**
ಯಸೋರಾಸಿಮರೀಚಿನಂ।
ಸಕಲೋಪ್ಯ'ಯಮಾಕಾಸೋ,
ನಾ'ವಕಾಸೋ ವಿಜಮ್ಭನೇ॥

೯೫. "**ಮುನಿನ್ದ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಮುನಿನ್ದೋಯೇವ ಚನ್ದೋ, ತತೋ ಸಮ್ಭೂತಾ ಪಾತುಭೂತಾ, ಯಸೋರಾಸೀ ಏವ ಮರೀಚಿಯೋ, ತಾಸಂ। ಅಯಂ ಸಕಲೋ ಆಕಾಸೋಪಿ ಗಗನಮೇವ, ನ ತಸ್ಸೇಕೋ ಪದೇಸೋ। **ವಿಜಮ್ಭನೇ** ಬ್ಯಾಪನೇ ನಾವಕಾಸೋ ತಾದಿಸತ್ತಾ ತಾಸಂ ಮರೀಚಿನನ್ತಿ ನಾತಿವುತ್ತಂ।

೯೫. "**ಮುನಿನ್ದಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಮುನಿನ್ದಚನ್ದಸಮ್ಭೂತಯಸೋರಾಸಿಮರೀಚಿನಂ** ಮುನಿನ್ದಸಙ್ಖಾತಚನ್ದತೋ ಪಾತುಭೂತಾನಂ ಕಿತ್ತಿಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತಕಿರಣಾನಂ **ವಿಜಮ್ಭನೇ** ಬ್ಯಾಪನೇ ಅಯಂ ಸಕಲೋಪಿ ಆಕಾಸೋ **ನಾವಕಾಸೋ** ನ ಓಕಾಸೋ ಹೋತೀತಿ। ಹೇತುಫಲಾದಿಏಕೇಕಕಾರಣೇನಾಪಿ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಾನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣಾನಂ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಸಾಮಞ್ಞಭೂತಾಕಾಸಸ್ಸ ನಿರವಕಾಸಸ್ಸ ಇವ ಕಥನಮುಚಿತನ್ತಿ ಅತಿವುತ್ತದೋಸೋ ಇಹ ನ ಭವತಿ। ಚನ್ದೋ ಇವ ಚನ್ದೋ, ಮುನಿನ್ದೋ ಏವ ಚನ್ದೋ, ತತೋ ಸಮ್ಭೂತಾನಂಯೇವ ಯಸಾನಂ ರಾಸೀ ಚ ತಾ ಮರೀಚಿಯೋ ಚಾತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೯೬. **ವಾಕ್ಯಂ ಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತಾನಂ, ಅಪೇತತ್ಥಂ ಅನಿನ್ದಿತಂ।**
ತೇನು'ಮ್ಮತ್ತಾದಿಕಾನಂ ತಂ, ವಚನಾ'ಞ್ಞತ್ರ ದುಸ್ಸತಿ॥

೯೬. "**ವಾಕ್ಯ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಬ್ಯಾಪನ್ನಂ ನಟ್ಠಂ ಅಯಥಾಪವತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಯೇಸಂ, ತೇಸಂ। **ವಾಕ್ಯಂ** ವಾಕ್ಯಲಕ್ಖಣೋಪೇತಂ। ಅಪೇತೋ ಅಪಗತೋ ಸುಞ್ಞೋ ಅತ್ಥೋ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಂ ಸಂವೋಹಾರಿಕಂ ಯಸ್ಸ, ತಂ। **ಅನಿನ್ದಿತಂ** ಅಹೀಳಿತಂ। **ತೇನ** ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಕಾರಣೇನ। **ತಂ** ವಾಕ್ಯಂ **ಉಮ್ಮತ್ತೋ** ಧಾತುಕ್ಖೋಭಾದಿನಾ ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ, ಸೋ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಬಾಲಾದೀನಂ ತೇಸಂ **ವಚನಾ** ಅಸಙ್ಗತಾಯ ವಾಚಾಯ **ಅಞ್ಞತ್ರ** ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಅಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತವಿಸಯೇ **ದುಸ್ಸತಿ** ದುಟ್ಠಂ ಜಾಯತೇ, ಉಮ್ಮತ್ತಾದೀನಂಯೇವ ತಥಾವಿಧಾಯ ವಾಚಾಯ ಉಚಿತತ್ತಾತಿ।

೯೬. "**ವಾಕ್ಯ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತಾನಂ** ವಿರುದ್ಧಭಾವಮಾಪನ್ನಚಿತ್ತಾನಂ **ವಾಕ್ಯಂ** ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತತ್ಯಾದ್ಯನ್ತಪದಸಮುದಾಯರೂಪಂ ವಾಕ್ಯಂ **ಅಪೇತತ್ಥಂ** ಅಪಗತಸಮುದಾಯತ್ಥಂ **ಅನಿನ್ದಿತಂ** ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಗರಹಿತಂ ನ ಹೋತಿ, **ತೇನ** ಕಾರಣೇನ **ಉಮ್ಮತ್ತಾದಿಕಾನಂ** ಉಮ್ಮತ್ತವೇದನಟ್ಟಾದೀನಂ **ವಚನಾಞ್ಞತ್ರ** ವಚನಂ ವಿನಾ ಅನುಮ್ಮತ್ತಾದಿವಚನೇ **ತಂ** ಸಮುದಾಯತ್ಥಸಮ್ಬನ್ಧರಹಿತಂ ವಚನಂ **ದುಸ್ಸತಿ** ದೋಸದುಟ್ಠಂ ಹೋತಿ। ಬ್ಯಾಪನ್ನಂ ಚಿತ್ತಂ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ, ಅಪೇತೋ ಅತ್ಥೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಚ, ಉಮ್ಮತ್ತೋ ಆದಿ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಯಥಾ -

೯೭. **ಸಮುದ್ದೋ ಪೀಯತೇ ಸೋ'ಯ-ಮಹ'ಮಜ್ಜ ಜರಾತುರೋ।**
ಇಮೇ ಗಜ್ಜನ್ತಿ ಜೀಮೂತಾ, ಸಕ್ಕಸ್ಸೇ'ರಾವಣೋ ಪಿಯೋ॥

೯೭. “**ಯಥೇ**”ತ್ಯುದಾಹರತಿ “**ಸಮುದ್ದೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ನ ಹೇತ್ಥ “ಸಮುದ್ದೋ ಪೀಯತೇ”ಇಚ್ಚಾದಿನೋ ಪದಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಕೋಚಿ ಏಕೋ ಅತ್ಥೋ ಗಯ್ಹತಿ, ಯೋ ಸೋ ಬನ್ಧತ್ಥೋ ಸಿಯಾ। ಅವಯವತ್ಥಾ ಏವ ತು ಅಯೋಸಲಾಕಾಕಪ್ಪಾಪಟಿಭನ್ತೀತಿ ಈದಿಸಮಪೇತತ್ಥಮನಿನ್ದಿತಂ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತಾನಂ।

೯೭. “**ಸಮುದ್ದೋ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಸೋ ಅಯಂ ಸಮುದ್ದೋ ಪೀಯತೇ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪೀಯತೇ, ಅಹಂ ಅಜ್ಜ **ಜರಾತುರೋ** ಜರರೋಗಾಭಿಭೂತೋ, ಇಮೇ **ಜೀಮೂತಾ** ಮೇಘಾ **ಗಜ್ಜನ್ತಿ** ಥನಯನ್ತಿ। ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಏರಾವಣೋ ಪಿಯೋತಿ। ಇದಂ ನಿನ್ದಿತಾನಿನ್ದಿತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಮುದಾಹರಣಂ। ಇದಂ ವಾಕ್ಯಂ ಅವಯವತ್ಥಮನ್ತರೇನ ಸಮುದಾಯತೋ ಗಮ್ಯಮಾನತ್ಥಸ್ಸಾಭಾವಾ ಅಪೇತತ್ಥಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಈದಿಸಂ ವಾಕ್ಯಂ ಉಮ್ಮತ್ತಕಾದೀಹಿ ವುತ್ತಮಪ್ಪೀತಿಕರಂ ನ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ವುತ್ತಂ ಪನ ಕಣ್ಣೇ ಅಯೋಸಲಾಕಾ ವಿಯ ಅಪ್ಪೀತಿಕರಂ। ಜರಾಯ ಆತುರೋತಿ ವಾಕ್ಯಂ।

೯೮. ಸುಖುಮಾಲಾವಿರೋಧಿತ್ತ-ದಿತ್ತಭಾವಪ್ಪಭಾವಿತಂ।
ಬನ್ಧನಂ ಬನ್ಧಫರುಸ-ದೋಸಂ ಸಂದೂಸಯೇಯ್ಯ ತಂ॥

೯೮. “**ಸುಖುಮಾಲಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಅವಿರೋಧೀ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಅವಿರೋಧಿತ್ತಂ। ಸುಖುಮಾಲಸ್ಸ ಅವಿರೋಧಿತ್ತಂ ಯಸ್ಸ ಸೋ ದಿತ್ತಭಾವೋ, ತೇನ **ಪಭಾವಿತಂ** ವಡ್ಢಿತಂ ಸಂಯುತ್ತಂ **ತಂ** ಬನ್ಧನಂ ಬನ್ಧಫರುಸದೋಸಂ **ಸಂದೂಸಯೇಯ್ಯ** ನಾಸಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

೯೮. “**ಸುಖುಮಾಲಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಸುಖುಮಾಲಾವಿರೋಧಿತ್ತದಿತ್ತಭಾವಪ್ಪಭಾವಿತಂ** “ಅನಿಟ್ಠುರಕ್ಖರಪ್ಪಾಯೇ”ಚ್ಚಾದಿನಾ ವುಚ್ಚಮಾನಸುಖುಮಾಲಗುಣಸ್ಸ ಅವಿರುದ್ಧಭಾವಸಮನ್ನಾಗತೇನ ವಣ್ಣಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಗಭಿಲಕ್ಖಣೇನ **ದಿತ್ತಭಾವೇನ** ಪಿಯಭಾವೇನ ಅನುಬ್ರೂಹಿತಂ **ತಂ** ಬನ್ಧನಂ **ಬನ್ಧಫರುಸದೋಸಂ** ಬನ್ಧಫರುಸಸಞ್ಜಾತದೋಸಂ **ಸಂದೂಸಯೇಯ್ಯ** ನಾಸೇಯ್ಯ, **ತಂ** ಬನ್ಧಫರುಸದೋಸನ್ತಿ ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿ। ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಅವಿರೋಧೀ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಸುಖುಮಾಲಸ್ಸ ಅವಿರೋಧಿತ್ತಂ ಯಸ್ಸಾತಿ ಚ, ಸೋಯೇವ ದಿತ್ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ, ತೇನ ಪಭಾವಿತನ್ತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಯಥಾ -

೯೯. ಪಸ್ಸನ್ತಾ ರೂಪವಿಭವಂ, ಸುಣನ್ತಾ ಮಧುರಂ ಗಿರಂ।
ಚರನ್ತಿ ಸಾಧೂ ಸಮ್ಬುದ್ಧ-ಕಾಲೇ ಕೇಳಿಪರಮ್ಮುಖಾ॥

೯೯. “**ಯಥೇ**”ತ್ಯುದಾಹರತಿ “**ಪಸ್ಸನ್ತಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಕೇಳಿಯಾ ಕೀಳಾಯ ಪರಮ್ಮುಖಾ ವಿಗತಚ್ಛನ್ದಾ ಚರನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

೯೯. “**ಪಸ್ಸನ್ತೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಸಾಧೂ** ಸಜ್ಜನಾ **ಸಮ್ಬುದ್ಧಕಾಲೇ** ಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಧರಮಾನಕಾಲೇ **ರೂಪವಿಭವಂ** ತಸ್ಸ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಂ **ಪಸ್ಸನ್ತಾ** ಚಕ್ಖುಂ ಸನ್ತಪ್ಪೇತ್ವಾ ಓಲೋಕೇನ್ತಾ **ಮಧುರಂ ಗಿರಂ** ತಸ್ಸೇವ ಭಗವತೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಮಧುರವಚನಂ ಸುಣನ್ತಾ **ಕೇಳಿಪರಮ್ಮುಖಾ** ಕೀಳಾಯ ವಿಮುಖಾ ಕೀಳಾಭಿರತಿರಹಿತಾ **ಚರನ್ತಿ** ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ। ಕೇವಲಂ ಫರುಸಸಿಥಿಲವಣ್ಣೇಹಿ ವಿನಾ ಸುಖುಚ್ಚಾರಣೀಯವಣ್ಣೇಹಿ ಸಮ್ಭೂತಸುಖುಮಾಲಗುಣಾವಿರೋಧಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಗತವಣ್ಣವಿಸದಪ್ಪವತ್ತಗುಣಯುತ್ತತ್ತಾ ಏತ್ಥ ಬನ್ಧಫರುಸದೋಸೋ ನತ್ಥಿ। ಕೇಳಿಯಾ ಪರಾನಿ ಪರಿವತ್ತಿತಾನಿ ಮುಖಾನಿ ಏತೇಸನ್ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಏತ್ಥ **ಕಾಲೋ**ತಿ ಕಿರಿಯಾ। ಸಾ ಚ ಅತ್ಥತೋ ತದಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಸಮ್ಬನ್ಧೋಯೇವ। ಲೋಕೋ ಪನ ವಿಸುಂ ಏಕೋ ಪದತ್ಥೋಯೇವಾತಿ ವೋಹರತಿ॥
ವಾಕ್ಯದೋಸಪರಿಹಾರೋ।

ವಾಕ್ಯದೋಸಪರಿಹಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವಾಕ್ಯತ್ಥದೋಸಪರಿಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಅಪಕ್ಕಮಸ್ಸ ಯಥಾ -

೧೦೦ಭಾವನಾದಾನಸೀಲಾನಿ, ಸಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಾದಿತಾನಿ'ಹ।

ನಿಬ್ಬಾನಭೋಗಸಗ್ಗಾದಿ-ಸಾಧನಾನಿ ನ ಸಂಸಯೋ॥

೧೦೦. "**ಭಾವನಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಏತ್ಥ ಭಾವನಾದೀನಿ ನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ನಿಬ್ಬಾನಾದೀನಂ ನಿದ್ದೇಸೇನ ಅಪಕ್ಕಮದೋಸೋ ಪರಿಹಟೋ।

೧೦೦. "**ಭಾವನೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಇಹ** ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ **ಸಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಾದಿತಾನಿ** ಕಮ್ಮಫಲಂ ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ ಯಥಾವಿಧಿ ಸಮ್ಪಾದಿತಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಪವತ್ತಾಪಿತಾನಿ ಭಾವನಾದಾನಸೀಲಾನಿ **ನಿಬ್ಬಾನಭೋಗಸಗ್ಗಾದಿಸಾಧನಾನಿ** ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ನಿಬ್ಬಾನಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಸಗ್ಗುಪ್ಪತ್ತಿಆದೀನಂ ಹೇತುಭಾವೇನ ಸಾಧಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಏತ್ಥ ಸಾಧನೇ ನ ಸಂಸಯೋ ಹೋತೀತಿ। ಇಹ ಭಾವನಾದಯೋ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮಂ ಅನತಿಕ್ಕಮ್ಮ ನಿಬ್ಬಾನಾದೀನಮನುದ್ದೇಸಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ಅಪಕ್ಕಮವಾಕ್ಯತ್ಥದೋಸಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ನ ಹೋತಿ।

೧೦೧ಉದ್ದಿಟ್ಠವಿಸಯೋ ಕೋಚಿ [ಕೋಪಿ (ಕ॰ ಸೀ॰)], ವಿಸೇಸೋ ತಾದಿಸೋ ಯದಿ।

ಅನುದ್ದಿಟ್ಠೇಸು [ಅನುದಿಟ್ಠೇಸು (?)] ನೇವ'ತ್ಥಿ, ದೋಸೋ ಕಮವಿಲಙ್ಘನೇ॥

೧೦೧. "**ಉದ್ದಿಟ್ಠೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ ಪಠಮಂ ಯುತ್ತಾ ಅತ್ಥಾ ವಿಸಯೋ ಗೋಚರೋ ಯಸ್ಸ ಉದ್ದೇಸಾನುದ್ದೇಸಸಮ್ಬನ್ಧವಿಜಾನನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಸೋ ತಾದಿಸೋ ಕೋಚಿ ವಿಸೇಸೋ **ಅನುದ್ದಿಟ್ಠೇಸು** ಯಥಾಕ್ಕಮಮುದ್ದೇಸಕಮಾನಮತಿಕ್ಕಮೇನ ಪುನ ಅತ್ಥನ್ತರನಿಸ್ಸಯೇನ ಪರಾಮಟ್ಠೇಸು ಯದಿ ಭವೇಯ್ಯ, **ಕಮಸ್ಸ** ಯಥೋದ್ದಿಟ್ಠೇಸು ಅನುಕ್ಕಮಸ್ಸ **ವಿಲಙ್ಘನೇ** ಅತಿಕ್ಕಮೇ ದೋಸೋ ನೇವತ್ಥಿ।

೧೦೧. "**ಉದ್ದಿಟ್ಠೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಉದ್ದಿಟ್ಠವಿಸಯೋ** ಪಠಮಂ ಪಯುತ್ತತ್ಥವಿಸಯೋ ತಾದಿಸೋ **ಕೋಚಿ ವಿಸೇಸೋ** ಉದ್ದೇಸಾನುದ್ದೇಸಾನಂ "ಇದಮಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಕಥನಂ, ಇದಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಾಕಥನ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾಪೇಕ್ಖಲಕ್ಖಣಸಮ್ಬನ್ಧಪರಿಜಾನನಲಕ್ಖಣೋ ವಿಸೇಸೋ **ಅನುದ್ದಿಟ್ಠೇಸು** ಅತ್ಥನ್ತರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪುನ ವುತ್ತೇಸು ಯದಿ "ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಸೇಸೋ। **ಕಮವಿಲಙ್ಘನೇ** ಉದ್ದೇಸಾನುದ್ದೇಸಾನಂ ಕಮಾತಿಕ್ಕಮೇ **ದೋಸೋ** ಸತ್ಥಞ್ಞೂನಂ ಸುತಿಕಾಲೇ ಅಸಹನಕಾರಣಂ ನೇವತ್ಥೀತಿ। ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ ಪಠಮುಚ್ಚಾರಿತಾ ಅತ್ಥಾ ವಿಸಯೋ ಗೋಚರೋ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಕಮಸ್ಸ ವಿಲಙ್ಘನನ್ತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಯಥಾ -

೧೦೨ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಅಬ್ಯಾ-ಕತ'ಮಿಚ್ಚೇಸು ಪಚ್ಛಿಮಂ।

ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಪಾಕದಂ ನ, ಪಾಕದಂ ಪಠಮದ್ವಯಂ॥

೧೦೨. "**ಯಥೇ**"ತ್ಯುದಾಹರತಿ "**ಕುಸಲೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಕುಸಲಂ** ಕಾಮಾವಚರಾದಿಕಮೇಕವೀಸತಿವಿಧಂ, **ಅಕುಸಲಞ್ಚ** ದ್ವಾದಸವಿಧಂ, **ಅಬ್ಯಾಕತಂ** ವಿಪಾಕಕ್ರಿಯಾಸಙ್ಖಾತಮಿತಿ **ಏತೇಸು** ತೀಸು **ಪಚ್ಛಿಮಂ** ಅಬ್ಯಾಕತಂ, ಪಾಕಂ ವಿಪಾಕಂ ದದಾತೀತಿ

ಪಾಕದಂ। **ನೇ**ತಿ ನಿಪಾತಪದಂ। **ಪಠಮದ್ವಯಂ** ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಪಾಕಂ ದದಾತೀತಿ **ಪಾಕದನ್ತಿ**। ಏತ್ಥ ಅಪಾಕದತ್ತಂ ಅಬ್ಯಾಕತಸ್ಸೇವ, ಪಾಕದತ್ತಂ ತೇಸಮೇವ ದ್ವಿನ್ನನ್ತಿ ವಿಸೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

೧೦೨. "**ಕುಸಲೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಕುಸಲಂ** ಕಾಮಾವಚರಾದಿಏಕವೀಸತಿಕುಸಲಞ್ಚ **ಅಕುಸಲಂ** ದ್ವಾದಸವಿಧಂ ಅಕುಸಲಞ್ಚ **ಅಬ್ಯಾಕತಂ** ವಿಪಾಕಕ್ರಿಯಾರೂಪನಿಬ್ಬಾನವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಮಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ **ಇಚ್ಚೇಸು** ಏವಮೇತೇಸು ತೀಸು **ಪಚ್ಛಿಮಂ** ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನ ಪಚ್ಛಿಮಮಬ್ಯಾಕತಂ **ಪಾಕದಂ ನ** ವಿಪಾಕದಾಯಕಂ ನ ಹೋತಿ, **ಪಠಮದ್ವಯಂ** ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ **ಪಾಕದಂ** ಯಥಾಸಕಂ ವಿಪಾಕದಾಯಕಂ ಹೋತೀತಿ। "ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯಮನುದೇಸೋ ಸಮಾನ"ನ್ತಿ [ಪಾಣಿನಿ ೧.೩.೧೦ ಸುತ್ತಮಿದಂ। ಅನುದಿಸ್ಸತೇ ಇತಿ ಅನುದೇಸೋ, ಪಚ್ಛಾ ಉಚ್ಚಾರಿತೋ ಇಚ್ಚತ್ಥೋ "ಸಮಾನಂ"ಇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೇಛಟ್ಠೀ (ಕತ್ಥಬೋಧಿನೀ)] ವುತ್ತತ್ತಾ ಉದ್ದಿಟ್ಠೇಹಿ ಸಮಾನಮನುದ್ದಿಟ್ಠಾನಮೇವ ಸಮಸಙ್ಖ್ಯಾಯ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ ಸಙ್ಖ್ಯಾಯಾನತಿಕ್ಕಮೋ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಪನ ಕುಸಲಾದಿಸಭಾವತೋ ತಿವಿಧತ್ತೇಪಿ ವಿಪಾಕದಾನಾದಾನವಸೇನ ದುವಿಧಕುಸಲಾಕುಸಲಾದಿವಿಸಯಭೂತವಿಸೇಸಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಯಾ ವತ್ತಿಚ್ಛಾತೋ ಪಠಮಂ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ವಿನಾ ಕಮೇನ ನಿಸ್ಸಯನಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಅಪಕ್ಕಮದೋಸೋ ನ ಹೋತೀತಿ।

೧೦೩ಸಗುಣಾನಾ'ವಿಕರಣೇ, ಕಾರಣೇ ಸತಿ ತಾದಿಸೇ।
ಓಚಿತ್ಯಹೀನತಾಪತ್ತಿ, ನತ್ಥಿ ಭೂತತ್ಥಸಂಸಿನೋ॥

೧೦೩. "**ಸಗುಣಾನ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಸೋತೂನಂ ಅತ್ತತ್ಥನಿಪ್ಫಾದನಾದಿಕೇ ತಾದಿಸೇ **ಕಾರಣೇ** ಹೇತುಮ್ಹಿ ಸತಿ **ಭೂತಂ** ಯಥಾಪವತ್ತಂ **ಅತ್ಥಂ** ಅತ್ತನೋ ಚರಿತಲಕ್ಖಣಂ **ಸಂಸಿನೋ** ವದನ್ತಸ್ಸ ಸಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ, ಸಾನಂ ವಾ ಗುಣಾನಂ **ಆವಿಕರಣೇ** ಅಧಿಕಾರವಸೇನ "ಪೂಜನೀಯತರೋ ಲೋಕೇ"ಇಚ್ಚಾದಿಕಥನೇ ಓಚಿಕ್ಯಹೀನತಾಯ **ಆಪತ್ತಿ** ಪಾಪುಣನಂ ಸಮ್ಭವೋ ನತ್ಥಿ।

೧೦೩. "**ಸಗುಣೀ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ತಾದಿಸೇ ಕಾರಣೇ ಸತಿ** ಸೋತೂನಂ ಅತ್ತತ್ಥನಿಪ್ಫಾದನಾದಿಕೇ ತಾದಿಸೇ ಹೇತುಮ್ಹಿ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ **ಭೂತತ್ಥಸಂಸಿನೋ** ಅತ್ತನಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಕಾಯಾದಿಸಂವರಲಕ್ಖಣಗುಣಸಙ್ಖಾತಮತ್ಥಂ "ಪೂಜನೀಯತರೋ ಲೋಕೇ ಅಹಮೇಕೋ"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ತಾದಿಸಾವಸರೇ ವದನ್ತಸ್ಸ **ಸಗುಣಾನಂ** ಸಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ, ಸಾನಂ ವಾ ಸಕಾನಂ ಗುಣಾನಂ **ಆವಿಕರಣೇ** ಪಾಕಟೀಕರಣೇ **ಓಚಿತ್ಯಹೀನತಾಪತ್ತಿ** ಓಚಿತ್ಯಹೀನಸಙ್ಖಾತದೋಸಸ್ಸಾಪತ್ತಿ ನತ್ಥೀತಿ। ಸಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ತಅತ್ತನಿಯವಾಚಕತ್ತಾ ಸಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಾ ಸೇ ಚ ತೇ ಗುಣಾ ಚೇತಿ ವಾ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಭೂತೋಯೇವ ಅತ್ಥೋ, ತಂ ಸಂಸತಿ ವದತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೦೪ಓಚಿತ್ಯಂ ನಾಮ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಲೋಕೇ ವಿಖ್ಯಾತಮಾದರಾ।
ತತ್ಥೋ'ಪದೇಸಪಭವಾ, ಸುಜನಾ ಕವಿಪುಙ್ಗವಾ॥

೧೦೪. "**ಓಚಿತ್ಯ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಲೋಕೇ** ಸತ್ತಲೋಕೇ **ವಿಖ್ಯಾತಂ** ಪಸಿದ್ಧಂ ಆಬಾಲಜನಂ [ಆಬಾಲಜನಾನಂ (ಕ॰)] ಯಥಾಸಕಮನುರೂಪಂ ವಿಜಾನನತೋ **ಓಚಿತ್ಯಂ** ಉಚಿತಭಾವೋ ನಾಮೇತಿ ಪಸಿದ್ಧಿಯಂ **ಆದರಾ** ಆದರೇನ ಉಸ್ಸಾಹೇನ ತತೋ ಪರಮಾದರಣೀಯಸ್ಸಾಭಾವತೋ, ನ ಹಿ ಅನುಚಿತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕೇನಾಪ್ಯಾದರಣೀಯಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಅನಸ್ಸಾದನೀಯತ್ತಾ, ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ "ಸೋತೂನ"ನ್ತಿ ಸೇಸೋ। **ತತ್ಥ** ತಸ್ಮಿಂ ಓಚಿತ್ಯೇ **ಉಪದೇಸಸ್ಸ** ಪಠಮುಚ್ಚಾರಣಸ್ಸ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪನವಸೇನ ಪವತ್ತಸ್ಸ **ಪಭವಾ** ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಾ **ಸುಜನಾ** ಸುಟ್ಠುಜನಾ **ಕವಿಪುಙ್ಗವಾ** ಉತ್ತಮಾ, [ಕವಿಉತ್ತಮಾ (?)] ಕವಿಸೇಟ್ಠಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೧೦೪. "**ಓಚಿತ್ಯೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಲೋಕೇ** ಸತ್ತಲೋಕೇ **ವಿಖ್ಯಾತಂ** ಆಬಾಲಪಸಿದ್ಧಂ ಓಚಿತ್ಯಂ ನಾಮ **ಆದರಾ** ಗಾರವೇನ **ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ** ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಞಾತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, **ತತ್ಥ** ಓಚಿತ್ಯವಿಸಯೇ **ಉಪದೇಸಪಭವಾ** ಪಠಮುಚ್ಚಾರಣಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಾ **ಸುಜನಾ** ಸಾಧುಜನಭೂತಾ **ಕವಿಪುಙ್ಗವಾ** ಉತ್ತಮಕವಯೋ ಭವನ್ತೀತಿ, ಪಸಿದ್ಧಓಚಿತ್ಯಪದೇನ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಏತ್ಥ **ನಾಮ**ಸದ್ದೋ ಪಸಿದ್ಧಿಯಂ। ಉಪದೇಸಸ್ಸ ಪಭವಾತಿ ಚ, ಪುಮಾನೋ ಚ ತೇ ಗಾವೋ ಚೇತಿ ಚ, ಕವೀನಂ ಪುಙ್ಗವಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೦೫ವಿಞ್ಞಾತೋಚಿತ್ಯವಿಭವೋ-

ಚಿತ್ಯಹೀನಂ ಪರಿಹರೇ।

ತತೋ’ಚಿತ್ಯಸ್ಸ ಸಮ್ಪೋಸೇ,

ರಸಪೋಸೋ ಸಿಯಾ ಕತೇ॥

೧೦೫. “**ವಿಞ್ಞಾತ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ವಿಞ್ಞಾತೋ ಅವಬುದ್ಧೋ ಯಥಾವುತ್ತಕವಿವರಪಸಾದಾ ಓಚಿತ್ಯಮೇವ **ವಿಭವೋ** ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಯೇನ ಸೋ ಓಚಿತ್ಯಹೀನಂ ನಾಮ ದೂಸನಂ **ಪರಿಹರೇ** ಪರಿವಜ್ಜೇಯ್ಯ। **ತತೋ** ತಸ್ಮಾ ಪರಿಹಾರತೋ ಹೇತುತೋ ಓಚಿತ್ಯಸ್ಸ **ಸಮ್ಪೋಸೇ** ಸುಟ್ಠು ವಡ್ಢಿಭಾವೇ ವಡ್ಢನೇ ಕತೇ **ರಸಸ್ಸ** ಅಸ್ಸಾದಿತಬ್ಬತಾಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಮಾಧುರಿಯಸ್ಸ ಸಮ್ಪೋಸೋ **ಸಿಯಾ** ಭವೇಯ್ಯ।

೧೦೫. “**ವಿಞ್ಞಾತೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ವಿಞ್ಞಾತೋಚಿತ್ಯವಿಭವೋ** ತಾದಿಸಕವೀನಮನುಗ್ಗಹೇನ ವಿಞ್ಞಾತಓಚಿತ್ಯಸಙ್ಖಾತಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮನ್ನಾಗತೋ ಕವಿ **ಓಚಿತ್ಯಹೀನಂ** ನಾಮ ದೂಸನಂ **ಪರಿಹರೇ** ನಿರಾಕರೇಯ್ಯ, **ತತೋ** ದೋಸಪರಿಹಾರತೋ ಓಚಿತ್ಯಸ್ಸ **ಸಮ್ಪೋಸೇ** ಉಪಬ್ರೂಹನೇ ಕತೇ ಸತಿ **ರಸಪೋಸೋ** ಮಾಧುರಿಯಸಙ್ಖತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾದೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಪೂರಣಂ **ಸಿಯಾ** ಭವೇಯ್ಯಾತಿ। ಓಚಿತ್ಯಮೇವ ವಿಭವೋತಿ ಚ, ವಿಞ್ಞಾತೋ ಓಚಿತ್ಯವಿಭವೋ ಯೇನೇತಿ ಚ, ರಸಸ್ಸ ಪೋಸೋ ಪುಟ್ಠಭಾವೋ [ವುದ್ಧಭಾವೋ (ಕ॰)] ಪೋಸೇತಬ್ಬಭಾವೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಯಥಾ -

೧೦೬ಯೋ ಮಾರಸೇನಮಾಸನ್ನ-ಮಾಸನ್ನವಿಜಯುಸ್ಸವೋ।

ತಿಣಾಯಪಿ ನ ಮಞ್ಞಿತ್ಥ, ಸೋ ವೋ ದೇತು ಜಯಂ ಜಿನೋ॥

೧೦೬. “**ಯಥೇ**”ತ್ಯುದಾಹರತಿ “**ಯೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ವಿಜಯೋ** ಪರಾಭಿಭವೋ ಆಸನ್ನೋ ವಿಜಯೋ ಏವ **ಉಸ್ಸವೋ** ಅಬ್ಭುದಯೋ ನಿಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಪವತ್ತಿ ಯಸ್ಸ ಏದಿಸೋ ಯೋ **ಆಸನ್ನಂ** ಅತ್ತನೋ ಸಮೀಪಮುಪಗತಂ ಮಾರಸೇನಂ **ತಿಣಾಯಪಿ ನ ಮಞ್ಞಿತ್ಥ** ತಿಣಮ್ಪಿ ನ ಮಞ್ಞಿತ್ಥ, ತಿಣತೋಪಿ ಹೀನಂ ಮಞ್ಞಿತ್ಥ, **ಸೋ ಜಿನೋ** ಮಾರಜಿ **ವೋ** ತುಮ್ಹಾಕಂ ಜಯಂ **ದೇತೂತಿ** ವಿದಧಾತು। ಏತ್ಥ ಜಯಾಸೀಸನಾ “ಜಿನೋ”ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಮುಚಿತಂ, ಯೋ ಅಜಿನಿ ಪಞ್ಚಮಾರೇತಿ ಜಿನೋ ಪರಾಭಿಭವೇಕರಸೋ, ತಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ವಿಜಯಪ್ಪದಾನೇ ಸಾಮತ್ಥಿಯೇಕಯೋಗೋ ಸಿಯಾತಿ। “ಮಾರಸೇನಮಾಸನ್ನಂ ತಿಣಾಯಪಿ ನ ಮಞ್ಞಿತ್ಥಾ”ತಿ ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತಿಸಮುಚಿತಂ ಯತೋ ಸಮೀಪಮುಪಗತಮ್ಪಿ ತಾದಿಸಂ ಮಾರಸೇನಂ ತಿಣತೋಪಿ ಹೀನಂ ಮಞ್ಞಿ, ತೇನಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ವಿಜಯಪ್ಪದಾನೇಕರಸತಾ ವಿಸೇಸತೋ ಯುತ್ತಾತಿ।

೧೦೬. ಇಹ ಸತ್ಥೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪಕ್ಕಮಮಿಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ಆಚರಿಯೋ ಓಚಿತ್ಯಂ ನಾಮ ಆದರೇನ ಸಗ್ಗರೂಹಿ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಪಯುಜ್ಜಿತಬ್ಬಮಿಚ್ಛೇವಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಸಿಸ್ಸೇ ಅನುಸಾಸಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಓಚಿತ್ಯಹೀನಪರಿಹರಣತ್ಥಂ “**ಯೋ ಮಾರಸೇನಮಾಸನ್ನೇ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ ಲಕ್ಖಿಯಮುದಾಹರತಿ। **ಆಸನ್ನವಿಜಯುಸ್ಸವೋ** ಅದೂರಸತ್ತುವಿಜಯಸಙ್ಖಾತಉಸ್ಸವೋ, ಅಥ ವಾ ಅಚ್ಚಾಸನ್ನಪಟಿಪಕ್ಖವಿರಹಪ್ಪವತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಅಭಿವುದ್ಧಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಯೋ ಜಿನೋ **ಆಸನ್ನಂ** ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಭಿಂಸನಕರೂಪೇನ ಅತ್ತನೋ ಸಮೀಪಮಾಗತಂ **ಮಾರಸೇನಂ** ಮಾರಬಲಂ **ತಿಣಾಯಪಿ** ತಿಣಲವಂ ಕತ್ವಾಪಿ **ನ ಮಞ್ಞಿತ್ಥ** ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಂ ನಾಕಾಸಿ, **ಸೋ ಜಿನೋ** ಸೋ ಜಿತಪಞ್ಚಮಾರೋ **ವೋ** ತುಮ್ಹಾಕಂ ಜಯಂ ದೇತೂತಿ। ಏತ್ಥ ಯೋ ಪಞ್ಚಮಾರೇ ಜಿತತ್ತಾ ಜಿನೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸೋ ಪರಾಭಿಭವನೇ ಅಸಹಾಯಕಿಚ್ಚತ್ತಾ ಪರೇಸಂ ಜಯದಾನೇ ಸಾಮತ್ಥಿಯಯುತ್ತೋತಿ “ಜಯಂ ದೇತೂ”ತಿ ಕತಂ ಜಯಾಸೀಸನಮತಿಉಚಿತಂ ಹೋತಿ, ಜಯದಾನೇ ಸಾಮತ್ಥಿಯಸ್ಸೇವ ಪೋಸಕತ್ತಾ। “ಮಾರಸೇನಮಾಸನ್ನಂ ತಿಣಾಯಪಿ ನ ಮಞ್ಞಿತ್ಥಾ”ತಿ ಇದಂ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥೀತಿ। ಏವಂ ಅಚ್ಚನ್ತಉಚಿತಪಯೋಗೇನ ಓಚಿತ್ಯಹೀನದೋಸೋ ನಿರಾಕತೋತಿ। ವಿಜಯೋ ಏವ ಉಸ್ಸವೋ, ಆಸನ್ನೋ ವಿಜಯುಸ್ಸವೋ ಯಸ್ಸೇತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೦೭ಆರದ್ಧಕತ್ತುಕಮ್ಮಾದಿ-ಕಮಾತಿಕ್ಕಮಲಙ್ಘನೇ।
ಭಗ್ಗರೀತಿವಿರೋಧೋ'ಯಂ, ಗತಿಂ ನ ಕ್ವಾಪಿ ವಿನ್ದತಿ॥

೧೦೭. "**ಆರದ್ಧ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಕತ್ತಾ ಚ ಕಮ್ಮಞ್ಚ ತಾನಿ ಆದೀನಿ ಯೇಸಂ ಕರಣಾದೀನಂ **ಆರದ್ಧಾನಿ** ವತ್ತುಂ ಪಟ್ಠಪಿತಾನಿ ಕತ್ತುಕಮ್ಮಾದೀನಿ ತೇಸಂ ಕಮೋ ತಸ್ಸ **ಅತಿಕ್ಕಮೋ** ಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ತಸ್ಸ ಲಙ್ಘನೇ ಸತಿ, ವತ್ತುಮಾರದ್ಧಕತ್ತುಕಮ್ಮಾದಿಕಮಾನತಿಕ್ಕಮೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಯಂ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಭಗ್ಗರೀತಿವಿರೋಧೋ **ಕ್ವಾಪಿ** ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಠಾನೇ **ಗತಿಂ ನ ವಿನ್ದತಿ** ಪತಿಟ್ಠಂ ನ ಲಭತೇ।

೧೦೭. "**ಆರದ್ಧಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಆರದ್ಧಕತ್ತುಕಮ್ಮಾದಿಕಮಾತಿಕ್ಕಮಲಙ್ಘನೇ** ವತ್ತುಮಾರದ್ಧಕತ್ತುಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಕಮಪರಿಚ್ಚಾಗಸ್ಸಾತಿಕ್ಕಮೇ ಅಯಂ ಯಥಾವುತ್ತಭಗ್ಗರೀತಿವಿರೋಧೋ **ಕ್ವಾಪಿ** ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಠಾನೇ **ಗತಿಂ** ಪತಿಟ್ಠಂ **ನ ವಿನ್ದತಿ** ನ ಲಭತೇತಿ। ಆರದ್ಧಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಕತ್ತುಕಮ್ಮಾದೀನಿ ಯೇಸಂ ಕರಣಾದೀನಂ ತೇಸಂ ಕಮಸ್ಸ ಅತಿಕ್ಕಮೋ ತಸ್ಸ ಲಙ್ಘನನ್ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಯಥಾ -

೧೦೮ಸುಜನಙ್ಞಾನ'ಮಿತ್ಥೀನಂ, ವಿಸ್ಸಾಸೋ ನೋ'ಪಪಜ್ಜತೇ।
ವಿಸಸ್ಸ ಸಿಙ್ಗಿನೋ ರೋಗ-ನದೀರಾಜಕುಲಸ್ಸ ಚ॥

೧೦೯ಭೇಸಜ್ಜೇ ವಿಹಿತೇ ಸುದ್ಧ-ಬುದ್ಧಾದಿರತನತ್ತಯೇ।
ಪಸಾದ'ಮಾಚರೇ ನಿಚ್ಚಂ, ಸಜ್ಜನೇ ಸಗುಣೇಪಿ ಚ॥

೧೦೮-೧೦೯. ಏತ್ಥ ಚ "ಸುಜನ"ಮಿಚ್ಚಾದಿಕೇ "ಭೇಸಜ್ಜೇ"ಇಚ್ಚಾದಿಕೇ ಚ ಗಾಥಾದ್ವಯೇ ಛಟ್ಠಿಯಾ, ಸತ್ತಮಿಯಾ ಚ ಅಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ನಾತ್ಥರೀತಿಯಾ ಭಙ್ಗೋ, **ಚ**ಕಾರಸ್ಸೇಕಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ನ ಸದ್ದರೀತಿಯಾ ಭಙ್ಗೋ। ಬಹೂನಮತ್ಥಾನಙ್ಹಿ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥಂ ವಾಕ್ಯೇ ಏಕೋ ವಾ ಚಕಾರೋ ಕಾತಬ್ಬೋ ಪಟಿಪದಂ ವಾ।

೧೦೮. "**ಸುಜನೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಸುಜನಙ್ಞಾನಂ** ಸಜ್ಜನೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ದುಜ್ಜನಾನಞ್ಚ ಇತ್ಥೀನಞ್ಚ **ವಿಸಸ್ಸ** ಜೀವಿತಹರಣಸಮತ್ಥಸ್ಸ **ಸಿಙ್ಗಿನೋ** ವಿಸಾಣವತೋ ಚ ರೋಗನದೀರಾಜಕುಲಸ್ಸ ಚ **ವಿಸ್ಸಾಸೋ** ಸಂಸಗ್ಗೋ **ನ ಉಪಪಜ್ಜತೇ** ಕಿಞ್ಚಿಕಾಲೇ ವಿರುಜ್ಝನತೋ ನ ಯುಜ್ಜತೇತಿ। ಏತ್ಥ ಆರದ್ಧಸ್ಸ ಛಟ್ಠನ್ತಕ್ಕಮಸ್ಸ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ಅತ್ಥರೀತಿಭಙ್ಗೋ ಚ, ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಏಕಸ್ಸೇವ ಚಕಾರಸ್ಸ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಸದ್ದರೀತಿಭಙ್ಗೋ ಚ ನತ್ಥಿ। **ಚ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಅನೇಕತ್ಥಸಮುಚ್ಚಯತ್ತಾ "ಸುಜನಙ್ಞಾನಞ್ಚಾ"ತಿಆದಿಮ್ಹಿ ವಾ, ಇಹ ವುತ್ತನಿಯಾಮೇನ ಅವಸಾನೇ ವಾ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಾ ಯೋಜನಮರಹತಿ।

೧೦೯. "**ಭೇಸಜ್ಜೇ**"ಚ್ಚಾದಿಗಾಥಾಯಮ್ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ ಸತ್ತಮೀಮತ್ತಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। **ವಿಹಿತೇ** ಪಥ್ಯೇ **ಭೇಸಜ್ಜೇ** ಓಸಧೇ ಚ ಸುದ್ಧಬುದ್ಧಾದಿರತನತ್ತಯೇ ಚ **ಸಜ್ಜನೇ** ಸಾಧುಜನೇ ಚ **ಅಪಿ** ಪುನಪಿ **ಸಗುಣೇ** ವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣೇ ಚ **ಪಸಾದಂ** ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಪಸಾದಂ **ನಿಚ್ಚಂ** ಸತತಂ **ಆಚರೇ** ಸಪ್ಪುರಿಸೋ ಕರೇಯ್ಯ ಸೇವೇಯ್ಯಾತಿ।

ಸಸಂಸಯಸ್ಸ ಯಥಾ -

೧೧೦ಮುನಿನ್ದಚನ್ದಿಮಾಲೋಕ-
ರಸಲೋಲವಿಲೋಚನೋ।
ಜನೋ'ವಕ್ಕನ್ತಪನ್ಥೋ'ವ,

ರಂಸಿದಸ್ಸನಪೀಣಿತೋ॥

೧೧೦. “**ಮುನಿನ್ದೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಏತ್ಥ **ರಂಸಿಸದ್ದೋ** ಸಸಂಸಯಂ ಪರಿಹರತಿ।

೧೧೦. ಸಸಂಸಯಪರಿಹಾರಲಕ್ಖಿಯಭೂತಾ “**ಮುನಿನ್ದಿ**”ಚ್ಚಾದಿಗಾಥಾ ಅನನ್ತರಪರಿಚ್ಛೇದೇ ವುತ್ತತ್ತಾವ। **ರಂಸಿಸದ್ದೋಯೇವ** ಹಿ ವಿಸೇಸೋ, ಏತ್ಥ **ರಂಸಿಸದ್ದೇನ** ಸುಣನ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಸಂಸಯೇನ ಸಸಂಸಯಭೂತಂ ಬನ್ಧದೋಸಮೋಹತೀತಿ।

೧೧೧ಸಂಸಯಾಯೇವ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ, ಯದಿ ಕೀಳಾದಿಹೇತುನಾ।
ಪಯುಜ್ಜತೇ ನ ದೋಸೋ’ವ, ಸಸಂಸಯಸಮಪ್ಪಿತೋ॥

೧೧೧. “**ಸಂಸಯೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಕೀಳಾದೀತಿ ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಆಕಿಣ್ಣಸಮ್ಮನ್ತನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಕೀಳಾದಿಹೇತುನಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಂಸಯಾಯೇವ ಯದಿ ಪಯುಜ್ಜತೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

೧೧೧. “**ಸಂಸಯಾಯೇವೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಕೀಳಾದಿಹೇತುನಾ** ಕೀಳಾಸಮ್ಬಾಧಸಮ್ಮನ್ತನಾದಿಕಾರಣೇನ **ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ** ಸಂಸಯುಪ್ಪಾದನಸಮತ್ಥಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪದಂ **ಸಂಸಯಾಯ ಏವ** ಸೋತೂನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಸಂಸಯತ್ಥಮೇವ **ಯದಿ ಪಯುಜ್ಜತೇ** ತಸ್ಮಿಂ ಬನ್ಧನೇ ವತ್ತಾರೇಹಿ ಪಯುಜ್ಜತೇ ಚೇ, **ಸಸಂಸಯಸಮಪ್ಪಿತೋ** ಸಸಂಸಯದೋಸಸಹಿತೋ ಬನ್ಧೋ ನ **ದೋಸೋವ** ಅದುಟ್ಠೋವಾತಿ। ಸಸಂಸಯೇನ ಸಮಪ್ಪಿತೋತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಯಥಾ -

೧೧೨ಯಾತೇ ದುತಿಯಂನಿಲಯಂ, ಗುರುಮ್ಹಿ ಸಕಗೇಹತೋ।
ಪಾಪುಣೇಯ್ಯಾಮ ನಿಯತಂ, ಸುಖ’ಮಜ್ಝಯನಾದಿನಾ॥

೧೧೨. “**ಯಾತೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಗುರುಮ್ಹಿ** ಅಜ್ಝಾಪಕೇ **ಸಕಗೇಹತೋ** ಅತ್ತನೋ ಮೂಲನಿಲಯತೋ **ದುತಿಯಂ ನಿಲಯಂ** ದುತಿಯಂ ಘರಂ ಯಾತೇ ಸತಿ **ನಿಯತ**ಮೇಕನ್ತಮಜ್ಝಯನಾದಿನಾ ಸುಖಂ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯಾಮಾತಿ ಅಯಮನಿಚ್ಛಿತತ್ಥೋ। **ಗುರುಮ್ಹಿ** ಸುರಾಚರಿಯೇ [ಸುರಚ್ಚಾಚರಿಯೇ (ಕ॰)] **ಸಕಗೇಹತೋ** ಅತ್ತನೋ ಜಾತರಾಸಿತೋ **ದುತಿಯಂ ನಿಲಯಂ** ದುತಿಯಂ ರಾಸಿಂ ಯಾತೇ ಸತಿ ನಿಯತಮಜ್ಝಯನಾದಿನಾ ಸುಖಂ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯಾಮಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥೋ।

೧೧೨. “**ಯಾತೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಗುರುಮ್ಹಿ** ಆಚರಿಯೇ **ಸಕಗೇಹತೋ** ಅತ್ತನೋ ವಾಸಾಗಾರತೋ **ದುತಿಯಂ ನಿಲಯಂ** ದುತಿಯಂ ಘರಂಯಾತೇ ಸತಿ, ಅಯಮನಿಚ್ಛಿತತ್ಥೋ। **ಗುರುಮ್ಹಿ** ಸುರಾಚರಿಯೇ **ಸಕಗೇಹತೋ** ಅತ್ತನೋ ಜಾತರಾಸಿತೋ **ದುತಿಯಂ ನಿಲಯಂ** ದುತಿಯಂ ರಾಸಿಂ **ಯಾತೇ** ಗತೇ ಸತಿ ಅನುಕೂಲತ್ತಾ **ನಿಯತ**ಮೇಕನ್ತೇನ **ಅಜ್ಝಯನಾದಿನಾ** ಉಗ್ಗಹಣಾದಿನಾ **ಸುಖಂ** ಮಾನಸಿಕಸುಖಂ, ನೋ ಚೇ ಸುಖಕಾರಣಂ ಗನ್ಥಪರಿಸಮತ್ತಿಂ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯಾಮಾತಿ। ಉಭಯಪಕ್ಖಸ್ಸಾಪಿ ಅಪರತ್ಥೇ ಅತ್ಥೋ ಸಾಧಾರಣೋ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ **ಅಜ್ಝಯನ**ಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇನ ಪಯುತ್ತ**ಗುರು**ಸದ್ದಸ್ಸ ಆಚರಿಯತ್ಥವಾಚಕತ್ತೇಪಿ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಗೋಪನತ್ಥಂ ಪಯುತ್ತತ್ತಾ ಅದುಟ್ಠೋತಿ।

೧೧೩ಸುಭಗಾ ಭಗಿನೀ ಸಾ’ಯಂ, ಏತಸ್ಸಿ’ಚ್ಚೇವಮಾದಿಕಂ।
ನ “ಗಾಮ್ಮ”ಮಿತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ, ಕವೀಹಿ ಸಕಲೇಹಿಪಿ॥

೧೧೩. “**ಸುಭಗಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಇಚ್ಚೇವಮಾದಿಕಂ** ಭಗಿನೀಇಚ್ಚೇವಮಾದಿಕಂ।

೧೧೩. “**ಸುಭಗೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಏತಸ್ಸ** ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸಾ ಅಯಂ ಭಗಿನೀ **ಸುಭಗಾ** ಸುನ್ದರಾತಿ ಇಚ್ಚೇವಮಾದಿಕಂ ಸಕಲೇಹಿ ಕವೀಹಿ ಅಪಿ **ನ ಗಾಮ್ಮಮಿತಿ** ಗಾಮ್ಮದೋಸೇನ ನ ದುಟ್ಠಮಿತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಸುಭಂ ಸುನ್ದರಭಾವಂ ಗತಾತಿ “ಸುಭಗಾ”ತಿ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಬಹುಬ್ಬೀಹಿಸಮಾಸೇ ಕತೇ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ಥಸ್ಸ ಅಸಬ್ಭಭಾವೇಪಿ ಕವೀನಂ ಚಿತ್ತಖೇದಂ ನ ಜನೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇತಿ ಏವಂ ಅಯಂ ಪಕಾರೋ ಆದಿ ಅಸ್ಸ ಈದಿಸಸ್ಸ ವಾಕ್ಯಸ್ಸಾತಿ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೧೪ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕಾರವಿಗಮೇ, ಸೋಭನಾಲಙ್ಕತಿಕ್ಕಮೋ।
ಅಲಙ್ಕಾರಪರಿಚ್ಛೇದೇ, ಆವಿಭಾವಂ ಗಮಿಸ್ಸತಿ॥

೧೧೪. “**ದುಟ್ಠ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ ದೋಸದೂಸಿತಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ **ವಿಗಮೇ** ಅಪಗಮೇ ಸತಿ।

೧೧೪. “**ದುಟ್ಠ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕಾರವಿಗಮೇ** ದೋಸದುಟ್ಠಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ ಅಪಗಮೇ ಸತಿ **ಸೋಭನಾಲಙ್ಕತಿಕ್ಕಮೋ** ಪಸತ್ಥಾನಮಲಙ್ಕಾರಾನಂ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋ **ಅಲಙ್ಕಾರಪರಿಚ್ಛೇದೇ** ಅಲಙ್ಕಾರಪಕಾಸಕತ್ತಾ ತನ್ನಾಮಕೇ ಪರಿಚ್ಛೇದೇ **ಆವಿಭಾವಂ** ಪಕಾಸತ್ತಂ **ಗಮಿಸ್ಸತಿ** ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತೀತಿ। ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜತೀತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ಅಲಙ್ಕಾರಪಕಾಸಕತ್ತಾ ತದತ್ಥೇನ ಅಲಙ್ಕಾರೋ ಚ ಸೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಚೇತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೧೫ದೋಸೇ ಪರೀಹರಿತುಮೇಸ ವರೋ’ಪದೇಸೋ,
ಸತ್ಥನ್ತರಾನುಸರಣೇನ ಕತೋ ಮಯೇವಂ।
ವಿಞ್ಞಾಯಿ’ಮಂ ಗುರುವರಾನ’ಧಿಕಪ್ಪಸಾದಾ,
ದೋಸೇ ಪರಂ ಪರಿಹರೇಯ್ಯ ಯಸೋಭಿಲಾಸೀ॥

ಇತಿ ಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತಮಹಾಸಾಮಿಪಾದವಿರಚಿತೇ

ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರೇ

ದೋಸಪರಿಹಾರಾವಬೋಧೋ ನಾಮ

ದುತಿಯೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೧೧೫. “**ದೋಸೇ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ದೋಸೇ** ಯಥಾವುತ್ತೇ ಪದದೋಸಾದಿಕೇ **ಪರಿಹರಿತುಂ** ಪರಿಚ್ಚಜಿತುಂ ಏಸೋ **ವರೋ** ಉತ್ತಮೋ ಉಪದೇಸೋ ಸತ್ಥನ್ತರಾನಂ ಬಹೂನಂ **ಅನುಸರಣೇನ** ಅನುಗಮೇನ [ಅನುಪಗಮೇನ (ಕ॰)] ಮಯಾ ಏವಂ **ಕತೋ** ನಿಪ್ಫಾದಿತೋ, **ಇಮಂ** ಉಪದೇಸಂ ಗುರುವರಾನಂ **ಅಧಿಕಪ್ಪಸಾದಾ** ಮಹತಾ ಪಸಾದೇನ ನ ಅಪ್ಪಕೇನ, ತಥಾವಿಧೇನ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಮಹತೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಪಸಿಜ್ಝನತೋ, **ವಿಞ್ಞಾಯ** ಜಾನಿತ್ವಾ ಆದರತೋ ಕರೇಯ್ಯ **ದೋಸೇ** ಯಥಾವುತ್ತೇ ದೋಸೇ **ಯಸೋ** ಪರಿಸುದ್ಧಬನ್ಧನಂ ಕ್ರಿಯಾಲಕ್ಖಣತೋ ಏಕನ್ತೇನ ಕಿತ್ತಿಹೇತುತ್ತಾ, ತಂಸಬ್ಭಾವಾ ಕಿತ್ತಿ ವಾ, ತಂ ಅಭಿಲಸತಿ ಸೀಲೇನೇತಿ **ಯಸೋಭಿಲಾಸೀ ಪರಂ** ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ **ಪರಿಹರೇಯ್ಯ** ದೂರತೋ ಕರೇಯ್ಯ।

ಇತಿ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರೇ ಮಹಾಸಾಮಿನಾಮಿಕಾಯಂ ಟೀಕಾಯಂ

ದೋಸಪರಿಹಾರಾವಬೋಧಪರಿಚ್ಛೇದೋ ದುತಿಯೋ।

೧೧೫. “**ದೋಸೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ದೋಸೇ** ಯಥಾವುತ್ತಪದದೋಸಾದಿಕೇ **ಪರಿಹರಿತು**ಮಪನೇತುಂ **ವರೋ** ಉತ್ತಮೋ **ಏಸೋ** ಉಪದೇಸೋ **ಸತ್ಥನ್ತರಾನುಸರಣೇನ** ಬಹೂನಂ ಬಾಹಿರಸತ್ಥಾನಂ ಅನುಸ್ಸತಿಯಾ ಮಯಾ ಏವಂ ಅನನ್ತರುದ್ದಿಟ್ಠಕ್ಕಮೇನ **ಕತೋ** ವಿರಚಿತೋ, **ಇಮಂ** ಉಪದೇಸಂ ಗುರುವರಾನಂ **ಅಧಿಕಪ್ಪಸಾದಾ** ಅಧಿಕಪ್ಪಸಾದೇನ **ವಿಞ್ಞಾಯ** ಸಭಾವತೋ ಞತ್ವಾ **ಯಸೋಭಿಲಾಸೀ** ಯಸಪಟಿಲಾಭಕಾರಣತ್ತಾ ಕಾರಣೇ ಕಾರಿಯೋಪಚಾರೇನ ದೋಸಾಪಗಮೇನ ಪರಿಸುದ್ಧಬನ್ಧನಂ ವಾ ತಾದಿಸಬನ್ಧನಹೇತು ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಕಿತ್ತಿಂ ವಾ ಇಚ್ಛನ್ತೋ ಪಞ್ಞವಾ **ದೋಸೇ** ಯಥಾವುತ್ತದೋಸೇ **ಪರಂ** ಅತಿಸಯೇನ **ಪರಿಹರೇಯ್ಯ** ದೂರತೋ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ। ಏತ್ಥ ಪುಬ್ಬದ್ಧೇನ ದೋಸಪರಿಹಾರಪರಿಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಪಸತ್ಥಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಅಪರದ್ಧೇನ ಸಿಸ್ಸಜನಾನುಸಾಸನಂ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಪುಬ್ಬದ್ಧೇನ ಕರುಣಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಪಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ಅಪರದ್ಧೇನ ಪಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಕರುಣಾಕಿಚ್ಚಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ತಥಾ ಪುಬ್ಬದ್ಧೇನ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಅಪರದ್ಧೇನ ಪರಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಾತಿ। ಏವಮನೇಕಾಕಾರದೀಪಿಕಾಯ ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ನಿಗಮೇತಿ। ಅಞ್ಞೇ ಸತ್ಥಾ **ಸತ್ಥನ್ತರಾ, ಅನ್ತರ**ಸದ್ದೋ ಹಿ **ಅಞ್ಞ**ಸದ್ದಪರಿಯಾಯೋ। ಯಥಾ “ಗಾಮನ್ತರಂ ನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ”ತಿ। ಯಸಂ ಅಭಿಲಸತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ವಾಕ್ಯಂ।

ಇತಿ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರನಿಸ್ಸಯೇ

ದುತಿಯೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೩. ಗುಣಾವಬೋಧಪರಿಚ್ಛೇದ

ಅನುಸನ್ಧಿವಣ್ಣನಾ

೧೧೯ಸಮ್ಭವನ್ತಿ ಗುಣಾ ಯಸ್ಮಾ,
ದೋಸಾನೇ’ವ’ಮತಿಕ್ಕಮೇ।
ದಸ್ಸೇಸ್ಸಂ ತೇ ತತೋ ದಾನಿ,
ಸದ್ದೇ ಸಮ್ಭೂಸಯನ್ತಿ ಯೇ॥

೧೧೯. ಏವಂ ದೋಸಪರಿಹಾರೋಪದೇಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ದೋಸಪರಿಹಾರಾ ಸಮುಪಗತಗುಣಂ ಉಪದಸ್ಸಿತುಮಧಿಕಾರಂ ವಿರಚಯನ್ತೋ ಆಹ “**ಸಮ್ಭವನ್ತಿ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ದೋಸಾನಂ** ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಪದದೋಸಾದೀನಂ **ಏವಂ** ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಅತಿಕ್ಕಮೇ ಸತಿ **ಗುಣಾ** ಧಮ್ಮಾ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಸಭಾವಾ ಪಸಾದಾದಯೋ **ಯಸ್ಮಾ** ಕಾರಣಾ **ಸಮ್ಭವನ್ತಿ** ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ, ತಞ್ಚ “ಪಸಾದೋ ಕಿಲಿಟ್ಠಾದೀನಂ ವಜ್ಜನಾ ಸಮ್ಭವತೀ”ತ್ಯಾದಿನಾ ಯಥಾಯೋಗಂ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, **ತತೋ** ತಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ **ಯೇ** ಗುಣಾ ಸದ್ದೇ **ಸಮ್ಭೂಸಯನ್ತಿ** ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತಿ, **ತೇ** ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಸಙ್ಖಾತೇ ಗುಣೇ ಇದಾನಿ **ದಸ್ಸೇಸ್ಸಂ** ಉಪದಿಸಿಸ್ಸಾಮಿ।

೧೧೯. ಏವಂ ದೋಸಪರಿಹಾರಪವೇಸೋಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತದೋಸಾನಂ ಪರಿಹಾರೇನ “ಬನ್ಧನಿಸ್ಸಿತಗುಣಾ ಏತೇ”ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪುಬ್ಬಾಪರಪರಿಚ್ಛೇದಾನಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಘಟೇನ್ತೋ “**ಸಮ್ಭವನ್ತಿ**”ಚ್ಚಾದಿಗಾಥಮಾಹ। **ದೋಸಾನಂ** ನಿದ್ದಿಟ್ಠಪದದೋಸಾದೀನಂ **ಏವಂ** ಅನನ್ತರಪರಿಚ್ಛೇದೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಕ್ಕಮೇನ ಅತಿಕ್ಕಮೇ ಸತಿ **ಗುಣಾ** ಪಸಾದಾದಿಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಸಙ್ಖಾತಾ ಪಸಾದಾದಯೋ ಸದ್ದಧಮ್ಮಾ ಯಸ್ಮಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ತತೋ **ಯೇ** ಸದ್ದಧಮ್ಮಾ ಸದ್ದೇ **ಸಮ್ಭೂಸಯನ್ತಿ** ಸಜ್ಜನ್ತಿ, **ತೇ** ಸದ್ದಧಮ್ಮೇ **ದಸ್ಸೇಸ್ಸಂ** ಪಕಾಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ। ಏತ್ಥ ಕಿಲಿಟ್ಠದೋಸಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣದೋಸಪರಿಹಾರೇಹಿ ಪಸಾದಾಲಙ್ಕಾರೋ ಸಿಜ್ಝತಿ, ಸೇಸಾಪಿ ಯಥಾಲಾಭತೋ ಞಾತಬ್ಬಾ।

ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಉದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೧೧೭ಪಸಾದೋ’ಜೋ ಮಧುರತಾ,
ಸಮತಾ ಸುಖುಮಾಲತಾ।
ಸಿಲೇಸೋ’ದಾರತಾ ಕನ್ತಿ,
ಅತ್ಥಬ್ಯತ್ತಿಸಮಾಧಯೋ॥

೧೧೭. ಇದಾನಿ ತೇ ವಿಭಜತಿ “**ಪಸಾದೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ಪಸತ್ಥಿ **ಪಸಾದೋ** ಪಕಾಸತ್ಥತಾ, **ಓಜೋ** ಸಮಾಸವುತ್ತಿಬಾಹುಲ್ಲಂ ಅತ್ಥಪಾರಿಣತ್ಯಞ್ಚ, **ಮಧುರತಾ** ಸದ್ದಾನಂ ರಸವನ್ತತಾ, **ಸಮತಾ** ಪಜ್ಜಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಚತುನ್ನಂ ಪಾದಾನಮೇಕಜಾತಿಯಸಮ್ಬನ್ಧತಾ, ಗಜ್ಜಾಪೇಕ್ಖಾಯ ತು ಪದಾನಂ, **ಸುಖುಮಾಲತಾ** ಅಫರುಸಕ್ಖರಬಾಹುಲ್ಲಂ, ಸಿಲೇಸನಂ **ಸಿಲೇಸೋ** ಬನ್ಧಗಾರವಂ, **ಉದಾರತಾ** ಉಕ್ಕಂಸತಾ ಕೇನಚಿ ಅತ್ಥೇನ ಸನಾಥತಾ ವಿಸಿಟ್ಠವಿಸೇಸನಯುತ್ತತಾ ಚ, **ಕನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಲೋಕಮನೋಹರತಾ, **ಅತ್ಥಬ್ಯತ್ತಿ** ಸಿದ್ಧೇನ ಞಾಯೇನ ವಾ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಸ್ಸ ಗಹಣಂ, **ಸಮಾಧಿ** ಲೋಕಪ್ಪತೀತ್ಯನುಸಾರಿಅಮುಖ್ಯತ್ಥತಾ, ತೇಸು ಓಜಉದಾರತಾ ಸದ್ದತ್ಥಗುಣಾ, ಸಮಾಧಿ ಅತ್ಥಗುಣೋ, ಅತ್ಥಾನುಗಾಮಿತ್ತಾ ಏತ್ಥ ಸದ್ದಾನಂ, ಅಞ್ಞೇ ತು ಸದ್ದಗುಣಾವ।

೧೧೭. ಇದಾನಿ “**ಪಸಾದೋಜೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ತೇ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರೇ ಕಮೇನ ವಿಭಜಿತುಂ ಉದ್ದಿಸತಿ। **ಪಸಾದೋ** ಪಸನ್ನಫಳಿಕಾವಲಿ ಅತ್ತನಿ ಆವುನಿತರತ್ತಕಮ್ಬಲಸುತ್ತಮಿವ ಸದ್ದಾನಂ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಸಾದನಸಙ್ಖಾತೋ ಪಸಾದಾಲಙ್ಕಾರೋ ಚ, **ಓಜೋ**

ಸಮಾಸವುತ್ತಿಬಾಹುಲ್ಯಅತ್ಥಪಾರಿಣತ್ಯಸಞ್ಜಾತೋ ಸದ್ದತ್ಥಾನಂ ಗುಣೋ ಚ, **ಮಧುರತಾ** ಸದ್ದಾನಂ ರಸವನ್ತಭಾವಸಞ್ಜಾತಕಣ್ಣಮಧುರತಾ ಚ, **ಸಮತಾ** ಪಜ್ಜೇ ಪಾದಸ್ಸ ಸುತಿತೋ ಸದಿಸತಾ ಚ, ಗಜ್ಜೇ ಪದಾನಂ ತಥೇವ ಸದಿಸತಾತಿ ಏವಂ ಪಾದಾನಂ ಪದಾನಞ್ಚ ತುಲ್ಯಗುಣತಾ ಚ, **ಸುಖುಮಾಲತಾ** ವಣ್ಣಾನಂ ಅತಿಫರುಸಅತಿಸಿಥಿಲಭಾವಂ ವಿನಾ ಸಮಪ್ಪಮಾಣಮುದುಗುಣೋ ಚ, **ಸಿಲೇಸೋ** ಠಾನಕರಣಾದಿಸಮ್ಭೂತಸಭಾಗವಣ್ಣಸುತೀಹಿ ಅಚ್ಛಿದ್ದಗುರುಗುಣೋ ಚ, **ಉದಾರತಾ** ಉಕ್ಕಟ್ಠೇನ ಕೇನಚಿ ಅತ್ಥೇನ ಬನ್ಧಸ್ಸ ಸಜ್ಜಿತಭಾವೋ ಚ, ವಿಸಿಟ್ಠವಿಸೇಸನಪದೇನ ಯುತ್ತತಾ ಚ, **ಕನ್ತಿ** ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಿಯಗುಣತಾ ಚ, **ಅತ್ಥಬ್ಯತ್ತಿ** ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಸ್ಸ ಸಿದ್ಧೇನ ವಾ ನ್ಯಾಯೇನ ವಾ ಸುಪಾಕಟಭಾವೋ ಚ, **ಸಮಾಧಯೋ** ಲೋಕಪ್ಪತೀತಿಅನತಿಕ್ಕನ್ತಅಞ್ಞಧಮ್ಮಾರೋಪನೇನ ಅಮುಖ್ಯತ್ಥತಾ ಚಾತಿ ಇಮೇ ಸದ್ದತ್ಥಗುಣಾ ದಸ ಹೋನ್ತಿ। "ಸಮಾಧಯೋ"ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಬಹುತ್ತಂ ದೀಪೇತಿ, ಇಮೇಸು ದಸಸು ಓಜೋದಾರತಾತಿ ದ್ವೇ ಸದ್ದತ್ಥಗುಣಾ, ಸಮಾಧಿ ಅತ್ಥಗುಣೋ ಪರಿಯಾಯೇನ ತದತ್ಥಜೋತಕಸದ್ದಗುಣೋಪಿ, ಸೇಸಾ ಸತ್ತ ಸದ್ದಗುಣಾ ಏವ, ಏತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತಿ ಬನ್ಧಮನೇನಾತಿ ವಾಕ್ಯೇನ **ಅಲಙ್ಕಾರಾ** ನಾಮ।

ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಪಯೋಜನವಣ್ಣನಾ

೧೧೮**ಗುಣೇಹೇ'ತೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಬನ್ಧೋ ಕವಿಮನೋಹರೋ।**

ಸಮ್ಪಾದಯತಿ ಕತ್ತೂನಂ, ಕಿತ್ತಿಮಚ್ಚನ್ತನಿಮ್ಮಲಂ॥

೧೧೮. "**ಗುಣೇಹಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಏತೇಹಿ**ಯೇವ ವುತ್ತೇಹಿ ದಸಹಿ **ಗುಣೇಹಿ** ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಸಬ್ಭಾವೇಹಿ **ಸಮ್ಪನ್ನೋ** ಯುತ್ತೋ ಸಮಿದ್ಧೋ ವಾ ಕವೀನಂ ಮನೋ ಹರತಿ ಸವಸೇ ವತ್ತೇತೀತಿ **ಕವಿಮನೋಹರೋ** ಕವಿಹದಯಹಿಲಾದಕಾರೀ ಬನ್ಧೋ **ಕತ್ತೂನಂ** ಬನ್ಧನ್ತಾನಂ ಕವೀನಂ **ಅಚ್ಚನ್ತನಿಮ್ಮಲಂ** ಅತಿಸಯಪರಿಸುದ್ಧಂ ಅಗುಣಲೇಸೇನಾಪ'ನಾಲಿಮ್ಪತ್ತಾ **ಕಿತ್ತಿಂ** ಗುಣಘೋಸಂ **ಸಮ್ಪಾದಯತಿ** ನಿಪ್ಫಾದೇತಿ।

೧೧೮. "**ಗುಣೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಏತೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ** ಇಮೇಹಿ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಸಞ್ಜಾತದಸವಿಧಸದ್ದಧಮ್ಮೇಹಿ **ಸಮ್ಪನ್ನೋ** ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸಮಿದ್ಧೋ ವಾ **ಬನ್ಧೋ** ಪಜ್ಜಾದಿಬನ್ಧೋ **ಕವಿಮನೋಹರೋ** ಅತ್ತನೋ ನಿರವಜ್ಜತ್ತಾ ಕವೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಪೀಣೇನ್ತೋ **ಕತ್ತೂನಂ** ರಚಯನ್ತಾನಂ **ಅಚ್ಚನ್ತನಿಮ್ಮಲಂ** ಅಪ್ಪಕದೋಸೇನಾಪಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತ್ತಾ ಅತಿಪರಿಸುದ್ಧಂ **ಕಿತ್ತಿಂ** ಬನ್ಧನವಿಸಯಭೂತಯಸೋರಾಸಿಂ **ಸಮ್ಪಾದಯತಿ** ನಿಪ್ಫಾದೇತೀತಿ। ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ಬನ್ಧಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತದಸವಿಧಗುಣಪರಿಗ್ಗಹೋ ಸಉಸ್ಸಾಹಂ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಮನೋ ಹರತೀತಿ ಮನೋಹರೋ, ಕವೀನಂ ಮನೋಹರೋ **ಕವಿಮನೋಹರೋ**ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೧೧೯**ಅದೂರಾಹಿತಸಮ್ಬನ್ಧ-ಸುಭಗಾ ಯಾ ಪದಾವಲಿ।**

ಸುಪಸಿದ್ಧಾಭಿಧೇಯ್ಯಾ'ಯಂ, ಪಸಾದಂ ಜನಯೇ ಯಥಾ॥

೧೧೯. ಇದಾನಿ ಯಥೋದ್ದೇಸಾನಮೇಸಂ ನಿದ್ದೇಸಂ ಸೋದಾಹರಣಂ ಕರೋನ್ತೋ ಆಹ "**ಅದೂರ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಅದೂರೇ** ಆಸನ್ನೇ ಅದೂರೇನ ವಾ ಅದೂರಾಹಿತಕ್ರಿಯಾಕತ್ತುಕಮ್ಮಾದಿಪದವಸೇನ **ಆಹಿತೋ** ಠಪಿತೋ ಕತೋ **ಸಮ್ಬನ್ಧೋ** ಅನ್ವಯೋ, ತೇನ **ಸುಭಗಾ** ಮನೋಹರಾ **ಸುಪಸಿದ್ಧೋ** ಸುಪ್ಪಕಾಸೋ ಸುಗಮ್ಮೋ **ಅಭಿಧೇಯ್ಯೋ** ಅತ್ಥೋ ಯಸ್ಸಾ ಸಾತಿ ತಥಾ, ನ ತು ಭಾವತ್ಥೋ ತಸ್ಸ ಸಭಾವಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

"ಕವೀನ'ಧಿಪ್ಪಾಯ'ಮಸದ್ದಗೋಚರಂ,

ಪದೇ ಫುರನ್ತಂ ಮುದುಕಮ್ಹಿ ಕೇವಲಂ।
ವಿಸನ್ತಿ ಭಾವಾವಗಮಾ ಕತಸ್ಸಮಾ,
ಪಕಾಸಯನ್ತ್ಯಾ'ಕತಿಯೋ ತು ತಾದಿಸಾ"ತಿ॥

ತಾದಿಸಾ ಯಾ **ಪದಾವಲಿ** ಪದಪನ್ತಿ ಅಯಂ **ಪಸಾದಂ** ತನ್ನಾಮಕಂ ಗುಣಂ **ಜನಯೇ** ಉಪ್ಪಾದಯತಿ। **ಯಥಾತಿ** ತಮುದಾಹರತಿ।

೧೧೯. ಇದಾನಿ ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನ ಏತೇಸಂ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರಾದೀನಂ ನಿದ್ದೇಸಂ ಸೋದಾಹರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅದೂರಾಹಿತೇ"**ಚ್ಚಾದಿ। **ಅದೂರೇ** ಆಸನ್ನಪದೇಸೇ ತದುಪಚಾರೇನ ಆಸನ್ನೇ ವಾ **ಆಹಿತೋ** ಕ್ರಿಯಾಯ, ಲದ್ಧಕ್ರಿಯಾಯೋಗಕತ್ತುಕಮ್ಮಾದಿಪದಾನಂ ವಸೇನ ಚ ಕತೋ, ನೋ ಚೇ ವಿನ್ಯಾಸವಸೇನ ಠಪಿತೋ ವಾ **ಸಮ್ಬನ್ಧೋ** ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಪತೀತಿಕ್ಕಮೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾಪೇಕ್ಖಲಕ್ಖಣಕ್ರಿಯಾಕಾರಕಯೋಗೋ ತೇನ **ಸುಭಗಾ** ಮನೋಹರಾ, **ಸುಪಸಿದ್ಧೋ** ಪಸಿದ್ಧತ್ಥವಿಸಯೇ ಸದ್ದಪಯೋಗತೋ ಅತಿಪಾಕಟೋ **ಅಭಿಧೇಯ್ಯೋ** ಸದ್ದತ್ಥೋ ಯಸ್ಸಾ ಸಾ ಅಯಂ **ಪದಾವಲಿ** ಪದಪನ್ತಿ **ಪಸಾದಂ** ಪಸಾದನಾಮಕಂ ಗುಣಂ **ಜನಯೇ** ಉಪ್ಪಾದಯತಿ। **ಯಥಾತಿ** ಲಕ್ಖಿಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅದೂರೇ ಆಹಿತೋತಿ ವಾ, ಉಪಚರಿತತ್ತಾ ಅದೂರೋ ಚ ಸೋ ಆಹಿತೋ ಚಾತಿ ವಾ, ಸೋ ಚ ಸೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಚೇತಿ ಚ, ತೇನ ಸುಭಗಾತಿ ಚ, **ಸು** ಅತಿಸಯೇನ ಪಸಿದ್ಧೋತಿ ಚ, ಸೋ ಅಭಿಧೇಯ್ಯೋ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಏತ್ಥ ಸುಪಸಿದ್ಧೋ ನಾಮ ಸದ್ದತ್ಥೋ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯತ್ಥೋ ಪನ ಪಕತಿಗಮ್ಭೀರೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

"ಕವೀನ'ಧಿಪ್ಪಾಯ'ಮಸದ್ದಗೋಚರಂ,
ಪದೇ ಫುರನ್ತಂ ಮುದುಕಮ್ಹಿ ಕೇವಲಂ।
ವಿಸನ್ತಿ ಭಾವಾವಗಮಾ ಕತಸ್ಸಮಾ,
ಪಕಾಸಯನ್ತ್ಯಾ'ಕತಿಯೋ ತು ತಾದಿಸಾ"ತಿ॥

ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ಅಸದ್ದಗೋಚರಂ** ಸದ್ದಸ್ಸ ಅವಿಸಯಂ ಹುತ್ವಾ ಮುದುಕಮ್ಹಿ ಪದೇ **ಕೇವಲಂ** ವಿಸುಂ **ಫುರನ್ತಂ** ಚಾಪೇನ್ತಂ **ಕವೀನಧಿಪ್ಪಾಯಂ** ಕವೀನಮಜ್ಝಾಸಯಂ **ಕತಸ್ಸಮಾ** ಸದ್ದತ್ಥವಿಸಯೇ ಕತಪರಿಚಯಾ ಪಣ್ಡಿತಾ **ಭಾವಾವಗಮಾ** ಪದತ್ಥಾವಬೋಧೇನ **ವಿಸನ್ತಿ** ಪವಿಸನ್ತಿ, ತಾದಿಸಾ **ಆಕತಿಯೋ** ತು ಸದ್ದಸದ್ದತ್ಥಾನಂ ಆಕಾರಾ **ಪಕಾಸಯನ್ತಿ** ಅಧಿಪ್ಪಾಯತ್ಥಂ ಜೋತೇನ್ತೀತಿ।

೧೨೦ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತಾ ವದನಂ, ಮುನಿನೋ'ಧರರಂಸಿಯೋ।
ಸೋಭನ್ತೇ'ರುಣರಂಸೀ'ವ, ಸಮ್ಪತನ್ತಾ'ಮ್ಬುಜೋದರೇ॥

೧೨೦. **"ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತಾ"**ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಮುನಿನೋ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ **ವದನಂ** ಸಭಾವಮಧುರಪಕತಿಮುಖಂ **ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತಾ** ಸಜ್ಜನ್ತಾ ಸೋಭಯಮಾನಾ ಅಧರಾನಂ **ರಂಸಿಯೋ** ಸುಪಕ್ಕಬಿಮ್ಬಫಲೋಪಮಓಟ್ಠಯುಗಳವಿನಿಸ್ಸಟಬಹುತರಕನ್ತಿಚ್ಛಿತಾಭಾ ಮುನಿನೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಸುತತ್ತಾ। **ಅಮ್ಬುಜೋದರೇ** ತಾ ಕಾಲೋಪನತಪುಪ್ಫಕಾಸರಮಣೀಯೇ ಪದುಮಬ್ಭನ್ತರೇ **ಸಮ್ಪತನ್ತಾ** ಪವತ್ತಮಾನಾ **ಅರುಣರಂಸೀವ** ಬಾಲಸೂರಿಯರಂಸಿಯೋ ವಿಯ **ಸೋಭನ್ತೇ** ವಿರಾಜನ್ತಿ।

೧೨೦. **"ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತೇ"**ಚ್ಚಾದಿ। ಮುನಿನೋ ವದನಂ ಪಕತಿಸುನ್ದರಮುಖಂ ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತಾ ಸಜ್ಜನ್ತಾ **ಅಧರರಂಸಿಯೋ** ತಸ್ಸೇವ ಮುನಿನೋ ಓಟ್ಠದ್ವಯತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಕನ್ತಿಸಮೂಹಾ **ಅಮ್ಬುಜೋದರೇ** ವಿಕಸನಾನುರೂಪಕಾಲಾಭಿಮುಖೇ ಪದುಮಗಬ್ಭೇ ಉಪಡ್ಢವಿಕಸಿತೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸಮ್ಪತನ್ತಾ** ಪವತ್ತಮಾನಾ **ಅರುಣರಂಸೀ ಇವ** ಬಾಲಸೂರಿಯರಂಸೀವ **ಸೋಭನ್ತೇ** ದಿಬ್ಬನ್ತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಅದೂರಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಪಸಿದ್ಧತ್ಥಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಸಾದಗುಣೋ ಪಾಕಟೋ। ಅಧರರಂಸೀನಂ ಮುನಿಸಮ್ಬನ್ಧೋ

ಸುತಾನುಮಿತಸಮ್ಬನ್ಧೇಸು ಸುತಸಮ್ಬನ್ಧಸ್ಸ ಬಲವತ್ತಾ [ಸುತಾನುಮಿತೇಸು ಸುತಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಬಲವಾ (ಪರಿಭಾಸೇನ್ದುಸೇರೇ ೧೧೨)], ಕಾಕಕ್ಖಿಗೋಳಕನಯೇನ ವಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ। ಅಧರೇ ರಂಸೀತಿ ಚ, ಅಮ್ಬುಜಸ್ಸ ಉದರನ್ತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೨೧ಓಜೋ ಸಮಾಸಬಾಹುಲ್ಯ-
ಮೇಸೋ ಗಜ್ಜಸ್ಸ ಜೀವಿತಂ।
ಪಜ್ಜೇಪ್ಯ'ನಾಕುಲೋ ಸೋ'ಯಂ,
ಕನ್ತೋ ಕಾಮೀಯತೇ ಯಥಾ॥

೧೨೧. "**ಓಜೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಸಮಾಸಸ್ಸ** ಏಕತ್ಥವುತ್ತಿಯಾ **ಬಾಹುಲ್ಯಂ** ಭಿಯ್ಯೋಭಾವೋ ಇತ್ಯನುವದಿತ್ವಾ ಪುನ ಓಜೋ ವಿಧೀಯತೇ, **ಏಸೋ** ಓಜೋ ಸಮಾಸಬಾಹುಲ್ಲಲಕ್ಖಣೋ **ಗಜ್ಜಸ್ಸ** ವುತ್ತಿರೂಪಸ್ಸ **ಜೀವಿತಂ** ಹದಯಂ ಸಾರಂ ತಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಗಜ್ಜಸ್ಸ, ನ ಪಜ್ಜಸ್ಸ, **ಸೋಯಂ** ಓಜೋ **ಅನಾಕುಲೋ** ಅಗಹನೋ ಅತೋಯೇವ **ಕನ್ತೋ** ಹದಯಙ್ಗಮೋ, **ಪಜ್ಜೇಪಿ** ನ ಕೇವಲಂ ಗಜ್ಜೇ **ಕಾಮೀಯತೇ** ಪಯುಜ್ಜತೇ। **ಯಥೇ**ತ್ಯುದಾಹರತಿ।

೧೨೧. ಇದಾನಿ ಓಜಗುಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಓಜೋ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಓಜೋ ನಾಮ **ಸಮಾಸಬಾಹುಲ್ಯಂ** ಭಿನ್ನತ್ಥೇಸು ಪವತ್ತಸದ್ದಾನಂ ಏಕತ್ಥಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಸಮಾಸಸ್ಸ ಬಹುಲತಾ, **ಏಸೋ** ಓಜೋ **ಗಜ್ಜಸ್ಸ** ಗಜ್ಜಬನ್ಧಸ್ಸ **ಜೀವಿತಂ** ಹದಯಂ, ಜೀವಿತಸೀಸೇನ ಹದಯಸಙ್ಖತಂ ಚಿತ್ತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸೋ ಅಯಂ** ಓಜೋ **ಅನಾಕುಲೋ** ನಿಬ್ಯಾಕುಲೋ **ಕನ್ತೋ** ತತೋಯೇವ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪಿಯಭೂತೋ **ಪಜ್ಜೇಪಿ** ಪಜ್ಜಬನ್ಧೇಪಿ **ಕಾಮೀಯತೇ** ಕವೀಹಿ ಪಯುಜ್ಜತೇತಿ। ಬಹುಲಸ್ಸ ಭಾವೋ ಬಾಹುಲ್ಯಂ, ಸಮಾಸಸ್ಸ ಬಾಹುಲ್ಯನ್ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಗಜ್ಜಬನ್ಧಾಧಿಕಾರಸ್ಸಾಭಾವಾ ಪಜ್ಜವಿಸಯಸ್ಸ ಓಜಗುಣಸ್ಸ ಲಕ್ಖಿಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಯಥೇ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ।

೧೨೨ಮುನಿನ್ದಮನ್ದಸಞ್ಜಾತ-ಹಾಸಚನ್ದನಲಿಮ್ಪಿತಾ।
ಪಲ್ಲವಾ ಧವಲಾ ತಸ್ಸೇ-ವೇಕೋನಾ'ಧರಪಲ್ಲವೋ॥

೧೨೨. "**ಮುನಿನ್ದ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ **ಮನ್ದಂ** ಈಸಕಂ **ಸಞ್ಜಾತೋ** ಪವತ್ತೋ ತಂಸಭಾವತ್ತಾ ಭಗವತೋ ಹಾಸಸ್ಸ [ಯಸಸ್ಸ (ಕ॰)] **ಹಾಸೋ** ಹಸಿತಂ ಸೋವ ಚನ್ದನಮಿವ **ಚನ್ದನಂ** ಧವಲತ್ತರೂಪತ್ತಾ, ತೇನ **ಲಿಮ್ಪಿತಾ** ಉಪದೇಹಿತಾ **ಪಲ್ಲವಾ** ಸಬ್ಬಾನಿ ಕಿಲಸಯಾನಿ "ಇದಮೇವೇ"ತಿ ನಿಯಮಾಭಾವತೋ, **ಧವಲಾ** ಪಕತಿವಣ್ಣಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಸುಕ್ಕಾ ಅಹೇಸುಂ ಗಾಹಾಪಿತತ್ತಾ ಸಗುಣಸ್ಸ ತಾದಿಸವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭತೋ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ **ತಸ್ಸ** ಮುನಿನ್ದಸ್ಸೇವ **ಏಕೋ** ಅಙ್ಗಸ್ಸ ತಾದಿಸಸ್ಸಾಭಾವಾ **ಅಧರಪಲ್ಲವೋ ನ ಧವಲೋ** ಧವಲೋ ನಾಹೋಸಿ। ಅಚ್ಚಾಸನ್ನದೇಸಿಯೋಪಿ ಬಹುಮನ್ತಬ್ಬೋ'ಯ'ಮಸ್ಸಾನುಭಾವೋತಿ।

"ಪೇಮಾವಬನ್ಧಹದಯೇ ಸದಯೇ ಜಿನಸ್ಮಿಂ,
ತಸ್ಮಿಂ ನು ಕಿಂ ಕುಮತಯೋ ಭವಥ'ಪ್ಪಸನ್ನಾ।
ಕಿಂ ತೇನ ವೋ ನ ವಿಹಿತಂ ಹಿತ'ಮುಗ್ಗದುಗ್ಗ-
ಸಂಸಾರಸಾಗರಸಮುತ್ತರಣಾವಸಾನಂ"॥

ಇಚ್ಚಪರಮುದಾಹರಣಂ। ಏವಮೇತಾದಿಸೋ ಅನಾಕುಲೋ ಕನ್ತೋ ಓಜೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋತಿ। ನನು ಚ **ಯ-ತ**ಸದ್ದಾನಂ ನಿಚ್ಚೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ತಸ್ಮಾ ಕಥಂ "ತಸ್ಸೇವೇಕೋ ನಾಧರಪಲ್ಲವೋ"ತಿ ಏತ್ಥ **ಯ**ಸದ್ದಾಭಾವೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ಕಿನ್ತು ಪಕ್ಕನ್ತವಿಸಯೋ, ತಥಾ ಪಸಿದ್ಧವಿಸಯೋ, ಅನುಭೂತವಿಸಯೋ ಚ **ತ**ಸದ್ದೋ **ಯ**ಸದ್ದಂ ನಾಪೇಕ್ಖತೇ। ಯಥಾ –

"ಸವಾಸನೇ ಕಿಲೇಸೇ ಸೋ, ಏಕೋ ಸಬ್ಬೇ ನಿಘಾತಿಯ।

अहु सुसुद्धसन्तानो, पूजानञ्च सदारहो"॥

ಇಚ್ಚಾದಿ। ಏತ್ಥ ಬುದ್ಧೋ "ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಮಾದಿತೋ"ತಿ **ಪಕ್ಕನ್ತೋ**॥

ಪಸಿದ್ಧವಿಸಯೋ ಯಥಾ -

"ಅಗ್ಗಿಂ ಪಕ್ಖನ್ದ' ಅಥ ವಾ, 'ಪಬ್ಬತಗ್ಗಾ ಪತೇ'ತಿ ವಾ।
ಯದಿ ವಕ್ಖತಿ ಕತ್ತಬ್ಬಂ, ಞಾತಕಾರೀಹಿ ಸೋ ಜಿನೋ"॥

ಇಚ್ಚಾದಿ॥

ಅನುಭೂತವಿಸಯೋ ಯಥಾ -

"ಅತೀತಂ ನಾನುಸೋಚಾಮಿ, ನಪ್ಪಜಪ್ಪಾಮ'ನಾಗತಂ।
ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನ ಯಾಪೇಮಿ, ತೇನ ವಣ್ಣೋ ಪಸೀದತಿ"॥

ಇಚ್ಚಾದಿ॥

ಯಸದ್ದೋ ತುತ್ತರವಾಕ್ಯಟ್ಠೋ ಪುಬ್ಬವಾಕ್ಯೇ **ತ**ಸದ್ದಮೇವ ಗಮಯತಿ। ಯಥಾ -

"ಬೋಧಿಂ ನಮಾಮಿ ನತಿಭಾಜನಮಚ್ಚುಳಾರಂ,
ಪುಞ್ಞಾಕರಂ ಭುವನಮಣ್ಡಲಸೋತ್ಥಿಭೂತಂ।
ಯೋ ಚಕ್ಖುಸೋತಸತಿಗೋಚರತಂ ಸಮೇತೋ,
ದೋಸಾರಿದಪ್ಪಮಥನೇ'ಕರಸೋ ಬುಧಾನಂ"॥

ಇಚ್ಚಾದಿ॥

ಪುಬ್ಬವಾಕ್ಯೋಪಾತ್ತೋ ತು **ಯ**ಸದ್ದೋ ಉತ್ತರವಾಕ್ಯೇ**ತ**ಸದ್ದೋಪಾದಾನಂ ವಿನಾ ಸಾಕಙ್ಖೋ ವಾಕ್ಯಸ್ಸ ಊನತ್ತಂ ಜನೇತಿ। ಏತ್ಥ ಪಕ್ಕನ್ತವಿಸಯೋ **ತ**ಸದ್ದೋ।

೧೨೨. ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ **ಮನ್ದಂ** ಈಸಕಂ **ಸಞ್ಜಾತೋ** ಪವತ್ತೋ **ಹಾಸೋ**ಯೇವ ಸಿತಂ ಚನ್ದನಚುಣ್ಣಮಿವ ತೇನ **ಲಿಮ್ಪಿತಾ** ಆಲೇಪಿತಾ **ಪಲ್ಲವಾ** ರುಕ್ಖಲತಾದೀನಂ ಪಕತಿರತ್ತಾನಿ ಕಿಸಲಯಾನಿ **ಧವಲಾ** ಸಗುಣಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಸೇತಾ ಅಹೇಸುಂ, ತಥಾಪಿ **ತಸ್ಸೇವ** ತಥಾಗತಸ್ಸ **ಏಕೋ** ಅತುಲೋ ಅಸಹಾಯೋ ವಾ **ಅಧರಪಲ್ಲವೋ** ದನ್ತಾವರಣಸಞ್ಜಾತಪಲ್ಲವೋ **ನ** ರಂಸಿಸಂಸಟ್ಠೋಪಿ ಸಮೀಪಟ್ಠೋಪಿ **ಧವಲೋ** ಸೇತೋ ನಾಹೋಸಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಅಗಹನಸಮಾಸಬಾಹುಲ್ಯಂ ದೀಪಿತಂ ಹೋತಿ।

"ಪೇಮಾವಬನ್ಧಹದಯೇ ಸದಯೇ ಜಿನಸ್ಮಿಂ,
ತಸ್ಮಿಂ ನು ಕಿಂ ಕುಮತಯೋ ಭವಥ'ಪ್ಪಸನ್ನಾ।
ಕಿಂ ತೇನ ವೋ ನ ವಿಹಿತಂ ಹಿತ'ಮುಗ್ಗದುಗ್ಗ-
ಸಂಸಾರಸಾಗರಸಮುತ್ತರಣಾವಸಾನ"ನ್ತಿ॥

ಅಪರಮುದಾಹರಣಂ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ಕುಮತಯೋ ಹೇ ಅಞ್ಞಾಣಾ! ಪೇಮಾವಬನ್ಧಹದಯೇ** ಸಬ್ಬೇಸು ತುಮ್ಹೇಸು ನಿಚ್ಚಂ ಪವತ್ತಿತದಳ್ಹಪೇಮಾನುಬನ್ಧಚಿತ್ತೇ **ಸದಯೇ** ತತೋಯೇವ ದಯಾಸಹಿತೇ **ತಸ್ಮಿಂ ಜಿನಸ್ಮಿಂ** ವಿಸಯಭೂತೇ **ಕಿಂ ನು** ಕಸ್ಮಾ ಅಪ್ಪಸನ್ನಾ ಭವಥ, ತಥಾ ಹಿ **ವೋ** ತುಮ್ಹಾಕಂ **ತೇನ** ಜಿನೇನ **ಉಗ್ಗೋ** ದಾರುಣೋ ಚ, **ದುಗ್ಗೋ** ಗನ್ತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ ಚ, ಸೋಯೇವ ಸಂಸಾರಸಾಗರೋ ತಸ್ಸ ಸಮುತ್ತರಣಂ ಪರಿಯನ್ತಪ್ಪತ್ತಿಯೇವ **ಅವಸಾನಂ** ಯಸ್ಸ ತಂ **ನ ವಿಹಿತಂ** ಅಕತಂ **ಹಿತಂ** ವುದ್ಧಿ ನಾಮ ಕಿಂ ಹೋತಿ, ನ ಹೋತೇವ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಸಮಾಸಸ್ಸ ಪಾಕಟತ್ತಾ ಓಜೋ ಗುಣೋ ಕನ್ತೋ ಹೋತೀತಿ।

ನನು **ಯ-ತ**ಸದ್ದಾನಂ ನಿಚ್ಚಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿ ಕಥಂ "ತಸ್ಸೇವೇಕೋ"ತಿ ಚ "ತಸ್ಮಿಂ ನು ಕಿಂ ಕುಮತಯೋ"ತಿ ಚ ಇಚ್ಚಾದೀಸು ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತ**ಯ**ಸದ್ದೋ ನತ್ಥೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ತಥಾಪಿ ಪಕ್ಕನ್ತತ್ಥವಿಸಯೋ, ಪಸಿದ್ಧತ್ಥವಿಸಯೋ, ಅನುಭೂತತ್ಥವಿಸಯೋ ವಾ **ತ**ಸದ್ದೋ **ಯ**ಸದ್ದಂ ನಾಪೇಕ್ಖತಿ। ತಥಾ ಹಿ -

"ಸವಾಸನೇ ಕಿಲೇಸೇ ಸೋ, ಏಕೋ ಸಬ್ಬೇ ನಿಘಾತಿಯ।
ಅಹು ಸುಸುದ್ಧಸನ್ತಾನೋ, ಪೂಜಾನಞ್ಚ ಸದಾರಹೋ"ತಿ॥

ಏವಮಾದೀಸು **"ಸೋ"**ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠ**ತ**ಸದ್ದೋ "ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಮಾದಿತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅತೀತೇನ ಬುದ್ಧಸದ್ದೇನ ವಚನೀಯವಿಸಯೋ ಹೋತಿ।

"ಅಗ್ಗಿಂ ಪಕ್ಖನ್ದ' ಅಥವಾ, 'ಪಬ್ಬತಗ್ಗಾ ಪತೇ'ತಿ ವಾ।
ಯದಿ ವಕ್ಖತಿ ಕತ್ತಬ್ಬಂ, ಞಾತಕಾರೀಹಿ ಸೋ ಜಿನೋ"ತಿ॥

ಏವಮಾದೀಸು **ತ**ಸದ್ದೋ ಞಾತಕಾರೀಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ಪಸಿದ್ಧಬುದ್ಧಪದತ್ಥವಿಸಯೋ।

"ಅತೀತಂ ನಾನುಸೋಚಾಮಿ, ನಪ್ಪಜಪ್ಪಾಮ'ನಾಗತಂ।
ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನ ಯಾಪೇಮಿ, ತೇನ ವಣ್ಣೋ ಪಸೀದತೀ"ತಿ॥

ಏವಮಾದೀಸು **ತ**ಸದ್ದೋ ಅನನುಸೋಚನನಪ್ಪಜಪ್ಪನಯಾಪನಸಙ್ಖಾತವಿಜಾನನವಸೇನ ಅನುಭೂತತ್ಥವಿಸಯೋ, ತಸ್ಮಾ ತೀಸುಪಿ ಠಾನೇಸು **ತ**ಸದ್ದೋ **ಯ**ಸದ್ದಂ ನಾಪೇಕ್ಖತೇ। ಏತ್ಥ ಪನ ಪಕ್ಕನ್ತವಿಸಯೋ **ತ**ಸದ್ದೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಅಪಿಚ ಉತ್ತರವಾಕ್ಯೇ ಠಿತೋ **ಯ**ಸದ್ದೋ ಪುಬ್ಬವಾಕ್ಯೇ **ತ**ಸದ್ದೇ ಅಸತಿಪಿ ತಮೇವ ದೀಪೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ -

ಬೋಧಿಂ ನಮಾಮಿ ನತಿಭಾಜನಮಚ್ಚುಳಾರಂ,
ಪುಞ್ಞಾಕರಂ ಭುವನಮಣ್ಡಲಸೋತ್ಥಿಭೂತಂ।
ಯೋ ಚಕ್ಖುಸೋತಸತಿಗೋಚರತಂ ಸಮೇತೋ,
ದೋಸಾರಿದಪ್ಪಮಥನೇ'ಕರಸೋ ಬುಧಾನನ್ತಿ॥

ಯೋ ಬುಧಾನಂ ಚಕ್ಖುಸೋತಸತೀನಂ **ಗೋಚರತಂ** ವಿಸಯಭಾವಂ **ಸಮೇತೋ** ಪತ್ತೋ, ತೇಸಂಯೇವ **ದೋಸಾರೀನಂ** ಕಿಲೇಸಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ **ದಪ್ಪಮಥನೇ** ದಪ್ಪಮದ್ದನೇ **ಏಕರಸೋ** ಪಧಾನಕಿಚ್ಚೋ ಸಮಿದ್ಧಿವನ್ತೋ ವಾ ಹೋತಿ, ತಂ ಬೋಧಿಂ ನಮಾಮೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪುಬ್ಬವಾಕ್ಯೇ ಪಯೋಜಿತೋ **ಯ**ಸದ್ದೋ ಉತ್ತರವಾಕ್ಯೇ **ತ**ಸದ್ದೋಪಾದಾನೇ ಅಸತಿ ಸಂಸಯಮುಪ್ಪಾದಯಮಾನೋ ವಾಕ್ಯಸ್ಸ ಊನತ್ತಂ ಕರೋತಿ। ಉದಾಹರಣಂ ಪನ ಪಾಕಟಂ।

೧೨ ಞಪದಾಭಿಧೇಯ್ಯವಿಸಯಂ,

ಸಮಾಸಬ್ಯಾಸಸಮ್ಭವಂ।

ಯಂ ಪಾರಿಣತ್ಯಂ ಹೋತಿ'ಹ,

ಸೋಪಿ ಓಜೋವ ತಂ ಯಥಾ॥

೧೨೩. "**ಪದಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಪದಸ್ಸ **ಅಭಿಧೇಯ್ಯೋ** ಅತ್ಥೋ ಸೋ ವಿಸಯೋ ಯಸ್ಸ। ಯತ್ಥ ಪಚುರಸದ್ದಾಭಿಧೇಯ್ಯೋ ಅತ್ಥೋ ಸಂಖಿತ್ತಪದೇಹಿ ವುಚ್ಚತೇ, ಸೋ **ಸಮಾಸೋ।** ಯತ್ಥಪ್ಪಕೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಅಭಿಧೇಯ್ಯತ್ಥೋ ಪಚುರಪದೇಹಿ ವುಚ್ಚತೇ, ಸೋ **ಬ್ಯಾಸೋ।** ತತೋ ಸಮಾಸಬ್ಯಾಸತೋ ಸಮ್ಭವೋ ಯಸ್ಸ। ತಂ ತಥಾವಿಧಂ ಯಂ **ಪಾರಿಣತ್ಯಂ** ಪರಿಣತಭಾವೋ **ಹೋತೀ**ತಿ ಅನುವದಿತ್ವಾ ಸೋಪಿ **ಇಹ** ಸಸತ್ಥೇ **ಓಜೋವಾ**ತಿ ವಿಧೀಯತೇ। **ತಂ ಯಥೇ**ತ್ಯುಭಯಮ್ಪಿ ಉದಾಹರತಿ।

೧೨೩. "**ಪದೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಪದಾನಂ** ಬಹೂನಂ ಅಪ್ಪಕಾನಂ ವಾ ಪದಾನಂ **ಅಭಿಧೇಯ್ಯವಿಸಯಂ** ವಿತ್ಥಾರಸಂಖಿತ್ತತ್ಥವಿಸಯವನ್ತಂ **ಸಮಾಸಬ್ಯಾಸಸಮ್ಭವಂ** ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರದ್ವಯೇನ ನಿಪ್ಫನ್ನಂ ನಿಪ್ಫತ್ತಿವನ್ತಂ ವಾ **ಯಂ ಪಾರಿಣತ್ಯಂ** ಕತ್ತೂನಂ ಗನ್ಥವಿಸಯೇ ಪರಿಣತಿಪ್ಪಕಾಸಕೋ ಯೋ ಸದ್ದಧಮ್ಮೋ ಅತ್ಥಧಮ್ಮೋ **ಹೋತಿ**, ಸದ್ದಗುಣೋ ಅತ್ಥಗುಣೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, **ಸೋಪಿ ಇಹ** ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರೇ **ಓಜೋ** ನಾಮ ಸದ್ದಗುಣೋ ಅತ್ಥಗುಣೋ। **ತಂ ಯಥಾ**ತಿ ದ್ವೀಸು ಲಕ್ಖಿಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪದಾನಂ ಅಭಿಧೇಯ್ಯೋ ವಿಸಯೋ ಯಸ್ಸ ಪಾರಿಣತ್ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಸಮಾಸೋ ಚ ಬ್ಯಾಸೋ ಚಾತಿ ಚ, ತತೋ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ ಚ, ತತೋ ಸಮ್ಭವೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಚ, ಪರಿಣತಸ್ಸ ಕತ್ತುನೋ ಗನ್ಥಸ್ಸ ಏವ ವಾ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಕತ್ತು ಪಾರಿಣತ್ಯಪಕ್ಖೇ ತಪ್ಪಕಾಸಕಗನ್ಥಸ್ಸ ತದತ್ಥೇನ ಪಾರಿಣತ್ಯಂ ಸಿದ್ಧಂ।

೧೨೪**ಜೋತಯಿತ್ವಾನ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ,**

ಸನ್ತಾರೇತ್ವಾ ಸದೇವಕೇ।

ಜಲಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿಖನ್ಧೋ'ವ,

ನಿಬ್ಬುತೋ ಸೋ ಸಸಾವಕೋ॥

೧೨೪. "**ಜೋತಯಿತ್ವಾನೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಇಮಿನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಚುರಪದಾಭಿಹಿತೋ ಬುದ್ಧವಂಸೋ ಸಙ್ಖೇಪರೂಪೇನ ವುತ್ತೋ।

೧೨೪. "**ಜೋತಯಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಸೋ** ತಥಾಗತೋ **ಸದ್ಧಮ್ಮಂ** ಸಪರಿಯತ್ತಿಕಂ ನವಲೋಕುತ್ತರಸದ್ಧಮ್ಮಂ **ಜೋತಯಿತ್ವಾನ** ಞಾಣಾಲೋಕೇನ ಓಭಾಸೇತ್ವಾ **ಸದೇವಕೇ** ಸತ್ತೇ **ಸನ್ತಾರೇತ್ವಾ** ಸಂಸಾರಸಾಗರಪರಿಯನ್ತಮುಪನೇತ್ವಾ **ಅಗ್ಗಿಖನ್ಧೋವ** ಮಹಾತೇಜೇನ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ವಿಯ **ಜಲಿತ್ವಾ** ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಜ್ಜಲಿತ್ವಾ ಅನ್ತೇ **ಸಸಾವಕೋ** ಸಾವಕೇಹಿ ಸಹ **ನಿಬ್ಬುತೋ** ಖನ್ಧಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋತಿ। ಇಮಿನಾ ಸಕಲಬುದ್ಧವಂಸೇ ಬಹೂಹಿ ಪದೇಹಿ ವುತ್ತತ್ಥೋ ಸಙ್ಖೇಪಕ್ಕಮೇನ ವುತ್ತೋ। ಸತಂ ಧಮ್ಮೋ, ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನೋ ವಾ ಧಮ್ಮೋತಿ ಚ, ಸಹ ದೇವೇಹಿ ವತ್ತಮಾನಾತಿ ಚ, ಸಹ ಸಾವಕೇಹಿ ವತ್ತಮಾನೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೨೫**ಮತ್ಥಕಟ್ಠೇ ಮತಸ್ಸಾಪಿ, ರಜೋಭಾವಂ ವಜನ್ತು ಮೇ।**

ಯತೋ ಪುಞ್ಞೇನ ತೇ ಸೇನ್ತಿ [ಸೇನ್ತು (ಕ॰)], **ಜೇನಪಾದಮ್ಬುಜದ್ವಯೇ॥**

೧೨೫. "**ಮತ್ಥಕಟ್ಠೇ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಮತಸ್ಸಾಪಿ** ಮರಣಮಾಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಮೇ **ಮತ್ಥಕೇ** ಮುದ್ಧನಿ ಅಟ್ಠೇ **ರಜೋಭಾವಂ** ಧೂಲಿತ್ತಂ **ವಜನ್ತು** ಪಾಪುಣನ್ತು। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? **ಯತೋ** ಯಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ **ಪುಞ್ಞೇನ** ಕುಸಲೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಹೇತುನಾ **ತೇ** ರಜಾ ಜಿನಸ್ಸ ಇಮೇ **ಜೇನಾ,** ಪಾದಾ, ತೇಯೇವ ಅಮ್ಬುಜಾನಿವ ಅಮ್ಬುಜಾನಿ, ತೇಸಂ ದ್ವಯೇ **ಸೇನ್ತಿ** ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಥಾ ಹೋತು ವಾ ಮಾ ವಾ, ಪಣತಿಗೇಧೇನೇವ ವದತಿ। ಏತ್ಥ "ಕಥಮಹಂ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ನಿಚ್ಚಂ ಸಿರಸಾ ಪಣಮಾಮೀ"ತ್ಯಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವಿತ್ಥಾರೇನ ವುತ್ತೋ।

೧೨೫. “**ಮತ್ಥಕಿ**”ಚ್ಚಾದಿ, ಮತಸ್ಸಾಪಿ **ಮೇ** ಮಯ್ಹಂ **ಮತ್ಥಕಟ್ಠೇ** ಮುದ್ಧನಿ ಅಟ್ಠೇನಿ **ರಜೋಭಾವಂ** ಅತಿಸುಖುಮರಜತ್ತಂ **ವಜನ್ತು** ಪಾಪುಣನ್ತು। ಕಸ್ಮಾ ಆಸೀಸನಂ ಕರೋತೀತಿ ಚೇ? **ಯತೋ** ಯಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ **ಪುಞ್ಞೇನ** ಮಯ್ಹಂ ತಥಾವಿಧೇನ ಕುಸಲಕಮ್ಮೇನ ಹೇತುನಾ **ತೇ** ರಜಾ **ಜೇನಪಾದಮ್ಬುಜದ್ವಯೇ** ಜಿನಪಟಿಬದ್ಧಚರಣಪದುಮಯುಗಳೇ **ಸೇನ್ತಿ** ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಿರಿಪಾದೇ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ರಜೋಜಲ್ಲಂ ನ ಉಪಲಿಮ್ಪತೇವ, ತಥಾಪಿ ವನ್ದನಾಭಿಲಾಸೇನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ “ಕಥಮಹಂ ಭಗವತೋ ಸಿರಿಪಾದೇ ಮುದ್ಧನಾ ನಿಚ್ಚಂ ಪಣಮಾಮೀ”ತ್ಯಭಿಲಾಸೋ ವಿತ್ಥಾರೇನ ವುತ್ತೋ। ಮತ್ಥಕೇ ಅಟ್ಠೇತಿ ಚ, ರಜಸೋ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಜಿನಸ್ಸ ಇಮೇತಿ ಚ, ಜೇನಾ ಚ ತೇ ಪಾದಾ ಚೇತಿ ಚ, ತೇಯೇವ ಅಮ್ಬುಜಾನೀತಿ ಚ, ತೇಸಂ ದ್ವಯನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೨೬ಇಚ್ಚತ್ರ ನಿಚ್ಚಂಪಣತಿ-ಗೇಧೋ ಸಾಧು ಪದಿಸ್ಸತಿ।
ಜಾಯತೇ’ಯಂ ಗುಣೋ ತಿಕ್ಖ-ಪಞ್ಞಾನ’ಮಭಿಯೋಗತೋ॥

೧೨೬. ಬ್ಯಾಸತ್ತಮೇವಸ್ಸ ವಿವರತಿ “**ಇಚ್ಚತ್ರಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಇಚ್ಚೇವಂ **ಅತ್ರ** ಗಾಥಾಯಂ **ಪಣತಿಯಂ** ಪಣಾಮೇ **ಗೇಧೋ** ಅಧಿಕಚ್ಛನ್ದೋ **ಸಾಧು** ಸುನ್ದರಂ **ಪದಿಸ್ಸತಿ** ವಿಞ್ಞಾಯತೇ, **ಅಯಂ** ಯಥಾವುತ್ತೋ ಓಜೋ **ಗುಣೋ** ಪರಿಣತಭಾವಸಙ್ಖಾತೋ **ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಾನಂ** ಸಾತಿಸಯಮತೀನಂ ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ **ಅಭಿಯೋಗತೋ** ಪುನಪ್ಪುನಪ್ಪವತ್ತಿತಪರಿಚಯಬಲೇನ **ಜಾಯತೇ** ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

೧೨೬. ಇದಾನಿ ಸಂಖಿತ್ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಪಕಾಸಿತಭಾವಂ “**ಇಚ್ಚತ್ರ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ನಿದ್ದಿಸತಿ। **ಇತಿ** ಇಮಿನಾ ಅನನ್ತರಗಾಥಾಯಂ ವುತ್ತಕ್ಕಮೇನ **ಅತ್ರ** ಇಮಿಸ್ಸಂ ಗಾಥಾಯಂ **ನಿಚ್ಚಂಪಣತಿಗೇಧೋ** ನಿರನ್ತರಪಣಾಮೇ ಅಧಿಕಕತ್ತುಕಾಮತಾಕುಸಲಚ್ಛನ್ದೋ **ಸಾಧು** ವಿಭೂತೋ ವಿಭೂತಂ ವಾ **ಪದಿಸ್ಸತಿ** ಪಞ್ಞಾಯತಿ, **ಅಯಂ ಗುಣೋ** ಯಥಾವುತ್ತೋ ಅಯಂ ಪರಿಣತಭಾವಸಙ್ಖಾತೋ ಓಜೋ ನಾಮ ಸದ್ದತ್ಥಗುಣೋ **ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಾನಂ** ಸುಖುಮಬುದ್ಧಿಮನ್ತಾನಂ **ಅಭಿಯೋಗತೋ** ಗನ್ಥವಿಸಯಭೂತೇನ ನಿರನ್ತರಾಭ್ಯಾಸೇನೇವ **ಜಾಯತೇ** ಸಿಜ್ಝತಿ, ವತ್ಥು ಪಾರಿಣತ್ಯೇನೇವ ಭವನತೋ ಯೇಸಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪಕಾರೇನ ನ ಸಿಜ್ಝತೀತಿ। ನಿಚ್ಚಂ ಪವತ್ತಾ ಪಣತೀತಿ ಚ, ತಸ್ಸಂ ಗೇಧೋತಿ ಚ, ತಿಕ್ಖಾ ಪಞ್ಞಾ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ, ಅಭಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಯೋಗೋ ಯುಞ್ಜನನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೨೭ಮಧುರತ್ತಂ ಪದಾಸತ್ತಿ-ರನುಪ್ಪಾಸವಸಾ ದ್ವಿಧಾ।
ಸಿಯಾ ಸಮಸುತಿ ಪುಬ್ಬಾ, ವಣ್ಣಾವುತ್ತಿ ಪರೋ ಯಥಾ॥

೧೨೭. ಮಾಧುರಿಯಮವಧಾರಯಮಾಹ “**ಮಧುರತ್ತ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಸವನೀಯತ್ತೇನ ಮನೋಹರತ್ತಂ **ಮಧುರತ್ತಂ**। ತಂ **ಪದಾನಿ** ವಾಕ್ಯಾಲಙ್ಕಾರಾನಿ ಸಮಾನಾನಿ ಉತ್ತರುತ್ತರೇಹಿ, ತೇಸಂ **ಆಸತ್ತಿ** ಠಾನಾದಿನಾಯಥಾಕಥಞ್ಚಿ ಸಮಸುತೀನಂ ಆಸನ್ನತಾ **ಪದಾಸತ್ತಿ,** ಪಠಮಪ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸಕ್ಖರಸ್ಸ ಪಚ್ಛಾ ಪಾಸೋ ಪಕ್ಖೇಪೋ **ಅನುಪ್ಪಾಸೋ,** ಪದಾಸತ್ತಿ ಚ ಅನುಪ್ಪಾಸೋ ಚ, ತೇಸಂ ವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಹೋತಿ। “ಕೀದಿಸಾ ತೇ”ತಿ ಆಹ “**ಸಿಯಾ**”ತಿಆದಿ। **ಪುಬ್ಬಾ** ಪಠಮಾಭಿಹಿತಾ ಪದಾಸತ್ತಿ **ಸಮಾ** ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಠಾನಮತ್ತಾಸಂಯೋಗಾದಿನಾ ಪದನ್ತರೇನ **ಸುತಿ** ವಣ್ಣೋ ಯಸ್ಸಾ ಸಾ ಸಿಯಾ ಭವೇಯ್ಯ, **ಪರೋ** ಪಚ್ಛಿಮೋ ಅನುಪ್ಪಾಸೋ ತು **ವಣ್ಣಸ್ಸ** ಸರಬ್ಯಞ್ಜನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ **ಆವುತ್ತಿ** ಪುನಪ್ಪುನುಚ್ಚಾರಣಂ ಸಿಯಾತಿ। ಏವಂ ಕತ್ಥಚಿ ಬನ್ಧೇ ಸಮಾನಪದಾಸತ್ತಿ ಕತ್ಥಚಿ ಅನುಪ್ಪಾಸೋ ಕತ್ಥಚಿ ತದುಭಯಂ, ದ್ವಯೇನ ರಹಿತೋ ವಿರಸೋ ಬನ್ಧೋ ನಸ್ಸಾದೀಯತೇ ಕವೀಹಿ, ತಾದಿಸಂ ಮಧುರತ್ತಂ ದುವಿಧಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಸಿಲೇಸಸಮತಾನ್ವಿತನ್ತುಚ್ಚನ್ತಮೇವ ರಮಣೀಯಂ ಸಿಯಾತಿ ಲಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ “**ಯಥೇ**”ತಿ ಲಕ್ಖಿಯಮುಭಯತ್ಥೋದಾಹರತಿ “ಯದೇ”ಚ್ಚಾದಿನಾ, “ಮುನಿನ್ದಿ”ಚ್ಚಾದಿನಾ ಚ।

೧೨೭. ಇದಾನಿ ಮಧುರಗುಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಮಧುರಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಮಧುರತ್ತಂ** ಸವನೀಯಭಾವತೋ ಮನೋಹರತ್ತಂ ಮಧುರಗುಣಂ, **ಪದಾನಂ** ವಾಕ್ಯಾವಯವಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತಾದೀನಂ ಉಪರೂಪರಿಪದೇಹಿ ಸಮಾನಾನಂ **ಆಸತ್ತಿ** ಠಾನಕರಣಾದಿನಾ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಪಕಾರೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಸನ್ನತಾ, **ಅನುಪ್ಪಾಸೋ** ಪುಬ್ಬುಚ್ಚಾರಿತವಣ್ಣಾನಂ ಪುನ ಪಕ್ಖಿಪನಞ್ಚಾತಿ

ದ್ವಿನ್ನಂ **ವಸಾ** ವಿಭಾಗೇನ ದ್ವಿಧಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಪುಬ್ಬಾ** ಪದಾಸತ್ತಿ ಸಮಸುತಿ ಸಿಯಾ, ಪುಬ್ಬಾಪರವಣ್ಣಾನಂ ಠಾನಮತ್ತಾಕರಣಾದೀಹಿ ಆಸನ್ನಸುತಿಸಙ್ಖಾತವಣ್ಣವುತ್ತಿ ಹೋತಿ, **ಪರೋ** ಅನುಪ್ಪಾಸೋ ಪನ ವಣ್ಣಾವುತ್ತಿ ಸರಬ್ಯಞ್ಜನಸಭಾವಾನಂ ಪುಬ್ಬುಚ್ಚಾರಿತವಣ್ಣಾನಂ ಪುನಪ್ಪುನುಚ್ಚಾರಣಂ ಸಿಯಾತಿ। **ಯಥಾತಿ** ದ್ವೀಸು ಉದಾಹರಣಮಾದಿಸತಿ। ಏವಂ ಕತ್ಥಚಿ ಬನ್ಧೇ ಪದಾಸತ್ತಿ ಕತ್ಥಚಿ ಅನುಪ್ಪಾಸೋ ಕತ್ಥಚಿ ತದುಭಯಂ, ದ್ವೀಹಿ ವಿನಿಮುತ್ತೋ ಪನ ಬನ್ಧೋ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಅಸ್ಸಾದನೀಯೋ ನ ಹೋತಿ। ಉಪರಿ ವಕ್ಖಮಾನಾಹಿ ಸಿಲೇಸಸಮತಾಹಿ ಯುತ್ತಂ ಮಧುರತ್ತಂ ಪನ ವಿಸೇಸತೋ ಅಸ್ಸಾದನೀಯಂ ಹೋತೀತಿ। ಮಧುರಸ್ಸ ಬನ್ಧಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಪದಾನಂ ಆಸತ್ತೀತಿ ಚ, ಅನು ಪಚ್ಛಾ ಪಾಸೋ ಪಕ್ಖೇಪೋತಿ ಚ, ಪದಾಸತ್ತಿ ಚ ಅನುಪ್ಪಾಸೋ ಚಾತಿ ಚ, ತೇಸಂ ವಸೋ ಭೇದೋತಿ ಚ, ಸಮಾ ಸುತಿ ವಣ್ಣೋ ಯಸ್ಸಾತಿ ಚ, ವಣ್ಣಸ್ಸ ಆವುತ್ತೀತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೨೮**ಯದಾ ಏಸೋ’ಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಂ,**
ಸಮ್ಪತ್ತೋ ಮುನಿಪುಙ್ಗವೋ।
ತದಾ ಪಭುತಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ,
ಲೋಕೇ ಜಾತೋ ಮಹುಸ್ಸವೋ॥

೧೨೮. ಏಸೋ ಮುನಿಪುಙ್ಗವೋ **ಯದಾ** ಯತೋ ಪಭುತಿ **ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಂ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ **ಸಮ್ಪತ್ತೋ** ಸಮಧಿಗತೋ, **ತದಾ ಪಭುತಿ** ತತೋ ಆರಬ್ಭ **ಧಮ್ಮಸ್ಸ** ಚತುಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಸತ್ತತಿಂಸಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ **ಮಹುಸ್ಸವೋ** ಮಹನ್ತೋ ಅಬ್ಭುದಯೋ ನಿಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಪವತ್ತಿ **ಲೋಕೇ** ತಿವಿಧೇ **ಜಾತೋ** ಅಹೋಸೀತಿ। ಇಹ ಕ್ವಚಿ ದೀಘತಾಕತಂ ಸದಿಸತ್ತಂ, ಕ್ವಚಿ ಠಾನಕತಂ, ಕ್ವಚಿ ಸಂಯೋಗಕತಂ, ಕ್ವಚಿ ಅಞ್ಞಥಾ, ತೇನಾಹ “ಸಿಯಾ ಸಮಸುತಿ ಪುಬ್ಬಾ”ತಿ।

೧೨೮. “**ಯದಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಏಸೋ ಮುನಿಪುಙ್ಗವೋ ಯದಾ **ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಂ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ **ಸಮ್ಪತ್ತೋ** ಸಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಸಮ್ಪಾಪುಣಿ, **ತದಾ ಪಭುತಿ** ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ **ಧಮ್ಮಸ್ಸ** ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿಪಭೇದಸ್ಸ ಸತ್ತತಿಂಸಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ **ಮಹುಸ್ಸವೋ** ಮಹಾಭಿವುದ್ಧಿ **ಲೋಕೇ** ಕಾಮಾದಿಲೋಕತ್ತಯೇ ಜಾತೋತಿ। ಇಹ “ಯದಾ ಏಸೋ”ತಿ ದೀಘಕಾಲವಸೇನ ಆಸನ್ನತಾ, “ಯ ಏ”ತಿ ಠಾನವಸೇನ ಆಸನ್ನತಾ, “ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಸಮ್ಪತ್ತೋ”ತಿ ಸಂಯೋಗವಸೇನ ಆಸನ್ನತಾ, “ಭಿ ಧಿ”ನ್ತಿ ಧನಿತತೋ ಆಸನ್ನತಾತಿ ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ಪದಾಸತ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಚ, ಪುಮಾ ಚ ಸೋ ಗೋಚೇತಿ ಚ, ಮುನೀನಂ ಪುಙ್ಗವೋತಿ ಚ, ಮಹನ್ತೋ ಚ ಸೋ ಉಸ್ಸವೋ ಚಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೨೯**ಮುನಿನ್ದಮನ್ದಹಾಸಾ ತೇ, ಕುನ್ದಸನ್ದೋಹವಿಬ್ಭಮಾ।**
ದಿಸನ್ತ’ಮನುಧಾವನ್ತಿ, ಹಸನ್ತಾ ಚನ್ದಕನ್ತಿಯೋ॥

೧೨೯. **ಕುನ್ದಾನಂ** ಕುಸುಮಾನಂ **ಸನ್ದೋಹೋ** ಸಮೂಹೋ, ತಸ್ಸ ವಿಬ್ಭಮೋ ಯೇಸಂ ತೇ, ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ **ಮನ್ದಹಾಸಾ** ಮನುಞ್ಞಾ ಹಸಿತಾನಿ ಚನ್ದಸ್ಸ **ಕನ್ತಿಯೋ** ಸೋಭಾಯೋ **ಹಸನ್ತಾ** ವಿಡಮ್ಬಯನ್ತಾ ದಿಸನ್ತ**ಮನುಧಾವನ್ತಿ** ಅನುವಿಚರನ್ತಿ। ಇಚ್ಚತ್ರ ನಕಾರಸಹಿತಸ್ಸ ದಕಾರಸ್ಸ, ತಕಾರಸ್ಸ ಚಾನುವತ್ತನಂ।

“ಇನ್ದನೀಲದಲದ್ವನ್ದ-ಸುನ್ದರಂ ಸಿರಿಮನ್ದಿರಂ।
ಮುನಿನ್ದನಯನದ್ವನ್ದಂ, ವಿನ್ದತಿ’ನ್ದೀವರಜ್ಜುತಿಂ”॥

ಇಚ್ಚಪರಮುದಾಹರಣಂ॥

೧೨೯. “**ಮುನಿನ್ದಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಕುನ್ದಸನ್ದೋಹವಿಬ್ಭಮಾ** ಸುಪುಪ್ಫಿತಕುನ್ದಕುಸುಮರಾಸಿಸದಿಸಲೀಲಾವನ್ತಾ ತೇ **ಮುನಿನ್ದಮನ್ದಹಾಸಾ** ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಮನುಞ್ಞಾ ಹಸಿತಾ **ಚನ್ದಕನ್ತಿಯೋ** ನಿಮ್ಮಲಚನ್ದಕಿರಣೇ **ಹಸನ್ತಾ** ನಿನ್ದನ್ತಾ **ದಿಸನ್ತಂ** ತಂ ತಂ ದಿಸಂ, ದಿಸಾಪರಿಯನ್ತಂ ವಾ **ಅನುಧಾವನ್ತಿ** ವಿಧಾವನ್ತೀತಿ। ಏತ್ಥ **ನಕಾರಸಹಿತದಕಾರಸ್ಸ**, **ನಕಾರಸಹಿತತಕಾರಸ್ಸ** ಚ ಆವುತ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಮನ್ದಾ ಚ ತೇ ಹಾಸಾ ಚೇತಿ ಚ, ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ ಮನ್ದಹಾಸಾತಿ ಚ, ಕುನ್ದಾನಂ ಸನ್ದೋಹೋತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ವಿಬ್ಭಮೋ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ, ದಿಸಾಯೇವ ದಿಸನ್ತಂ, ದಿಸಾನಂ ವಾ ಅನ್ತನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

“ಇನ್ದನೀಲದಲದ್ವನ್ದ-ಸುನ್ದರಂ ಸಿರಿಮನ್ದಿರಂ।
ಮುನಿನ್ದನಯನದ್ವನ್ದಂ, ವಿನ್ದತಿ'ನ್ದೀವರಜ್ಜುತಿ”ನ್ತಿ॥

ಇದಮ್ಪಿ **ನಕಾರಸಹಿತದಕಾರವಣ್ಣಾವುತ್ತಿಯಾ** ಅಪರಮುದಾಹರಣಂ।

ತತ್ಥ **ಇನ್ದನೀಲದಲದ್ವನ್ದಸುನ್ದರಂ** ಇನ್ದನೀಲಮಣಿಸಕಲಿಕಾಯುಗಳಮಿವ ಮನೋಹರಂ **ಸಿರಿಮನ್ದಿರಂ** ತತೋಯೇವ ಸೋಭಾಯ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಮುನಿನ್ದನಯನದ್ವನ್ದಂ **ಇನ್ದೀವರಜ್ಜುತಿಂ** ನೀಲುಪ್ಪಲಕನ್ತಿಂ **ವಿನ್ದತಿ** ಅನುಭೋತಿ, ಇನ್ದೀವರಜ್ಜುತಿಸಮಾನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೧೩೦**ಸಬ್ಬಕೋಮಲವಣ್ಣೇಹಿ, ನಾ'ನುಪ್ಪಾಸೋ ಪಸಂಸಿಯೋ।**
ಯಥಾ'ಯಂ ಮಾಲತೀಮಾಲಾ, ಲಿನಲೋಲಾಲಿಮಾಲಿನೀ॥

೧೩೦. ಯೇಹಿ ಕೇಹಿಚಿ ಆವುತ್ತಿತೋ ಅನುಪ್ಪಾಸೋತಿ ಚೇ? ನೇತ್ಯಾಹ “**ಸಬ್ಬ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸಬ್ಬೇಹಿ **ಕೋಮಲೇಹಿ** ಸುಕುಮಾರೇಹಿ **ವಣ್ಣೇಹಿ** ಅಕ್ಖರೇಹಿ ಅನುಪ್ಪಾಸೋ **ನ ಪಸಂಸಿಯೋ** ಸಿಲಾಘನೀಯೋ ನ ಹೋತಿ ಸಿಲೇಸವಿರೋಧಿತ್ತಾ। “**ಯಥೇ**”ತಿ ತಂ ಉದಾಹರತಿ। **ಅಯಂ ಮಾಲತೀಮಾಲಾ** ಜಾತಿಕುಸುಮದಾಮಂ **ಲಿನಾನಂ** ಬ್ಯಾಧಿತಾನಂ **ಲೋಲಾನಂ** ಕುಸುಮರಸಾರಬ್ಭ ಲೋಲುಪಾನಂ **ಅಲೀನಂ** ಭಮರಾನಂ **ಮಾಲಾ** ಪನ್ತಿ ಸಾ ಅಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಲಿನಲೋಲಾಲಿಮಾಲಿನೀ।

೧೩೦. ವುತ್ತಾನುಪ್ಪಾಸೋಪಿ ಸಬ್ಬಕೋಮಲವಣ್ಣೇಹಿ ವಿರಚಿತೋ ನ ಪಸಂಸಿಯೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಸಬ್ಬಕೋಮಲವಣ್ಣೇಹೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸಬ್ಬಕೋಮಲವಣ್ಣೇಹಿ** ಸಬ್ಬೇಹಿ ಸುಕುಮಾರಕ್ಖರೇಹಿ ಕತೋ **ಅನುಪ್ಪಾಸೋ** ವಣ್ಣಾವುತ್ತಿಲಕ್ಖಣೋ **ನ ಪಸಂಸಿಯೋ** ಸಿಲೇಸಾಲಙ್ಕಾರವಿರುದ್ಧತ್ತಾ ಪಸತ್ಥೋ ನ ಹೋತಿ। “**ಯಥಾ**”ತಿ ತಮುದಾಹರತಿ। **ಅಯಂ ಮಾಲತೀಮಾಲಾ** ಏಸಾ ಜಾತಿಸುಮನಮಾಲಿಕಾ **ಲಿನಾನಂ** ಬ್ಯಾವಟಾನಂ ಪತನ್ತಾನಂ **ಲೋಲಾನಂ** ಗನ್ಧಲುದ್ಧಾನಂ **ಅಲೀನಂ** ಭಮರಾನಂ **ಮಾಲಿನೀ** ಪನ್ತಿಯುತ್ತಾತಿ। ಏತ್ಥ **ಲಕಾರಸ್ಸೇವ** ಪುನಪ್ಪುನಪ್ಪಯೋಗೇನ ಕೋಮಲವಣ್ಣಾವುತ್ತಿ। ಮಾಲತೀನಂ ಮಾಲಾತಿ ಚ, ಲೋಲಾ ಚ ತೇ ಅಲಯೋ ಚಾತಿ ಚ, ಲಿನಾ ಚ ತೇ ಲೋಲಾಲಯೋ ಚಾತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಮಾಲಾತಿ ಚ, ಸಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೩೧**ಮುದೂಹಿ ವಾ ಕೇವಲೇಹಿ,**
ಕೇವಲೇಹಿ ಫುಟೇಹಿ ವಾ।
ಮಿಸ್ಸೇಹಿ ವಾ ತಿಧಾ ಹೋತಿ,
ವಣ್ಣೇಹಿ ಸಮತಾ ಯಥಾ॥

೧೩೧. ಸಮತಂ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ “**ಮುದೂಹಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಕೇವಲೇಹಿ** ಕೇವಲಫುಟಾದಿಭಾವಾಪವತ್ತೇಹಿ ಸಕಲೇಹಿ **ಮುದೂಹಿ** ಚತೂಸುಪಿ ಪಾದೇಸು ಸಜಾತಿಯೇಹಿ ಅಸಿಥಿಲಕೋಮಲೇಹಿ ವಾ ಕಕಾರಾದೀಹಿ ವಾ ಸಿಥಿಲಕೋಮಲಸ್ಸ ಸಿಲೇಸಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ

ಕೇವಲೇಹಿ ಫುಟೇಹಿ ವಾ ಅಧಿಮತ್ತಸುತೀಹಿ **ಭಕಾರಾದೀಹಿ** [ರಾಗಾದೀಹಿ (ಕ॰)] ವಾ ಅಕಿಚ್ಛವಚನೀಯೇ ಕಿಚ್ಛವಚನೀಯಸ್ಸ ಸುಖುಮಾಲವಿಪರಿಯಯತ್ತಾ **ಮಿಸ್ಸೇಹಿ** ವಾ ಮಜ್ಝಿಮಸುತೀಹಿ ಮುದುಭೂತಸಂಸಟ್ಠೇಹಿ ವಾ **ವಣ್ಣೇಹಿ** ಅಕ್ಖರೇಹಿ ಕರಣಭೂತೇಹಿ ಸಮತಾ ತಿಧಾ ಹೋತಿ ಗಜ್ಜೇ ಪಜ್ಜೇ ವಾ। "**ಯಥೇ**"ತಿ ತಿವಿಧಮುದಾಹರತಿ।

೧೩೧. ಇದಾನಿ ಸಮತಂ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಮುದೂಹಿ**"ಚ್ಚಾದಿಮಾಹ। **ಕೇವಲೇಹಿ** ಫುಟಮಿಸ್ಸೇಹಿ ಅಞ್ಞತ್ತಾ ಸಕಲೇಹಿ **ಮುದೂಹಿ** ಸಿಥಿಲಕೋಮಲೇಹಿ ವಣ್ಣೇಹಿ **ಕಕಾರಾದೀಹಿ** ವಾ **ಕೇವಲೇಹಿ ಫುಟೇಹಿ** ಕೇವಲಕೋಮಲವಣ್ಣರಹಿತತ್ತಾ ಸಕಲೇಹಿ ಅಕಿಚ್ಛುಚ್ಚಾರಣೀಯೇಹಿ ಅಧಿಮತ್ತಸುತೀಹಿ **ಭಕಾರಾದೀಹಿ** ವಣ್ಣೇಹಿ ವಾ **ಮಿಸ್ಸೇಹಿ** ಯಥಾವುತ್ತಮುದುಫುಟಸಮ್ಮಿಸ್ಸೇಹಿ ವಣ್ಣೇಹಿ ವಾ ಕರಣಭೂತೇಹಿ ಸಮತಾ ಗಜ್ಜೇ ವಾ ಪಜ್ಜೇ ವಾ ತಿಧಾ ಹೋತೀತಿ। ಯದಿ ಸಿಥಿಲಕೋಮಲವಣ್ಣೇಹಿ ವಿಚರಿತಂ ಸಿಲೇಸಾಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ, ಕಿಚ್ಛುಚ್ಚಾರಣೀಯೇಹಿ ಫುಟವಣ್ಣೇಹಿ ಕತಂ ಸುಖುಮಾಲಾಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ ಚ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ। "**ಯಥಾ**"ತಿ ತಿವಿಧಮುದಾಹರತಿ।

ಕೇವಲಮುದುಸಮತಾ

೧೩೨**ಕೋಕಿಲಾಲಾಪಸಂವಾದೀ,**
ಮುನಿನ್ದಾಲಾಪವಿಬ್ಭಮೋ।
ಹದಯಙ್ಗಮತಂ ಯಾತಿ,
ಸತಂ ದೇತಿ ಚ ನಿಬ್ಬುತಿಂ॥

೧೩೨. "**ಕೋಕಿಲೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಕೋಕಿಲಾನಂ** ಕರವೀಕಸಕುಣಾನಂ **ಆಲಾಪೋ** ಕೂಜಿತಂ, ತಂ ಸಂವದತಿ ಪಕಾಸತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ **ಕೋಕಿಲಾಲಾಪಸಂವಾದೀ,** ತಂಸದಿಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ **ಆಲಾಪೋ** ವಿಸಟ್ಠಾದಿಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಸರೋ ತಸ್ಸ **ವಿಬ್ಭಮೋ** ವಿಲಾಸೋ **ಸತಂ** ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ **ಹದಯಙ್ಗಮತಂ** ಮನೋನುಸಾರಿತಂ ಮಧುರಭಾವಂ ಯಾತಿ, **ನಿಬ್ಬುತಿಂ** ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ತೇಸಂ ದೇತಿ।

೧೩೨. "**ಕೋಕಿಲಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಕೋಕಿಲಾನಂ** ಕರವೀಕಸಕುಣಾನಂ **ಆಲಾಪಂ** ನಾದಲೀಲಂ **ಸಂವಾದೀ** ಪಕಾಸನಸೀಲೋ, ತಂಸದಿಸೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, **ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ **ಆಲಾಪಸ್ಸ** ವಿಸಟ್ಠಾದಿಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕನಾದಸ್ಸ **ವಿಬ್ಭಮೋ** ವಿಲಾಸೋ **ಸತಂ** ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ **ಹದಯಙ್ಗಮತಂ** ಚಿತ್ತಾರಾಧಿತಭಾವಂ **ಯಾತಿ** ಚ, **ನಿಬ್ಬುತಿಂ** ಸುತಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ತೇಸಂಯೇವ ಸಾಧೂನಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ **ದೇತಿ ಚ** ದೇನ್ತೋಪಿ ಹೋತೀತಿ। ಏತ್ಥ **ಕೋಕಿಲಾಲಾಪ**ಸದ್ದೇನ ನಿಸ್ಸಿತೇ ನಿಸ್ಸಯವೋಹಾರೇನ ಲೀಲಾ ಗಹಿತಾ।

ಕೇವಲಫುಟಸಮತಾ

೧೩೩**ಸಮ್ಭಾವನೀಯಸಮ್ಭಾವಂ,**
ಭಗವನ್ತಂ ಭವನ್ತಗುಂ।
ಭವನ್ತಸಾಧನಾಕಙ್ಖೀ,
ಕೋ ನ ಸಮ್ಭಾವಯೇ ವಿಭುಂ॥

೧೩೩. "**ಸಮ್ಭಾವನೀಯೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಸಮ್ಭಾವನೀಯೋ** ಆದರಣೀಯೋ। ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಸನ್ತೋ ಸೋಭನೋ ಭಾವೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಯಸ್ಸ ತಂ। ಭವನ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗತೋತಿ **ಭವನ್ತಗು,** ತಂ ವಿಭುಂ। **ಭಗವನ್ತಂ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ। ಭವಸ್ಸ ಸಂಸಾರಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಅವಸಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಸ್ಸ ಸಾಧನಂ ಸಮ್ಪಾದನಮಾಕಙ್ಖತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ **ಭವನ್ತಸಾಧನಾಕಙ್ಖೀ, ಕೋ** ನಾಮ ಸಂಸಾರವತ್ತಿಜನೋ। **ನ ಸಮ್ಭಾವಯೇ** ಆದರಂ ನ ಕರೇಯ್ಯ, ಕರೋತ್ಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೩೩. “**ಸಮ್ಭಾವನೀಯ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಸಮ್ಭಾವನೀಯಸಮ್ಭಾವಂ** ಸದೇವಕೇನ ಲೋಕೇನ ಆದರಣೀಯಸೋಭನಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ **ಭವನ್ತಗುಂ** ಭವಸ್ಸ ಅನ್ತಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗತಂ **ವಿಭುಂ** ಪಭುಂ **ಭಗವನ್ತಂ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ **ಭವನ್ತಸಾಧನಾಕಙ್ಖೀ** ನಿಬ್ಬಾನಸಾಧನಾಭಿಲಾಸೀ **ಕೋ** ಕತಮೋ ಸಂಸಾರವತ್ತಿಜನೋ **ನ ಸಮ್ಭಾವಯೇ** ಆದರಂ ನ ಕರೇಯ್ಯ, ಕರೋತ್ಯೇವ। ಸನ್ತೋ ಚ ಸೋ ಭಾವೋ ಚಾತಿ ಚ, ಸಮ್ಭಾವನೀಯೋ ಸಮ್ಭಾವೋ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಭವಸ್ಸ ಅನ್ತನ್ತಿ ಚ, ಭವನ್ತಂ ಗತೋತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಸಾಧನನ್ತಿ ಚ, ತಂ ಆಕಙ್ಖತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಮಿಸ್ಸಕಸಮತಾ

೧೩೪ಲದ್ಧಚನ್ದನಸಂಸಗ್ಗ-ಸುಗನ್ಧಿಮಲಯಾನಿಲೋ।
ಮನ್ದ'ಮಾಯಾತಿ ಭೀತೋವ, ಮುನಿನ್ದಮುಖಮಾರುತಾ॥

೧೩೪. “**ಲದ್ಧಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಲದ್ಧೋ ಚನ್ದನತರೂನಂ ಸಂಸಗ್ಗೋ ಪರಿಚಯೋ ತೇನ ಸೋಭನೋ ಗನ್ಧೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಸುಗನ್ಧೀ** ಸುರಭಿ ಮಲಯಾನಿಲೋದಕ್ಖಿಣಪವಮಾನೋ ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ ಮುಖಮಾರುತಾ ಭೀತೋವ ತಾದಿಸಮುದುತ್ತಸೀತಲತ್ತಸುಗನ್ಧಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ದೂರತರತ್ತಾ **ಆಯಾತಿ** ಅನುವತ್ತತಿ। **ಮನ್ದನ್ತಿ** ಆಗಮನಕ್ರಿಯಾವಿಸೇಸನಂ।

೧೩೪. “**ಲದ್ಧಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಲದ್ಧಚನ್ದನಸಂಸಗ್ಗಸುಗನ್ಧಿಮಲಯಾನಿಲೋ** ಪಟಿಲದ್ಧಚನ್ದನತರುಸಾರಸಮವಾಯೇನ ಸೋಭನಗನ್ಧಸಮನ್ನಾಗತೋ ಮಲಯದೇಸತೋ ಆಗಚ್ಛಮಾನಮಾಲುತೋ **ಮುನಿನ್ದಮುಖಮಾರುತಾ** ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಮುಖಸುರಭಿವಾಸಿತಪವನತೋ **ಭೀತೋ ಇವ** ತಾದಿಸಮುದುಸುರಭಿಸೀತಲತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ತನಿ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಭೀತೋವ **ಮನ್ದಂ** ಸಣಿಕಂ **ಯಾತಿ** ಅಭಿಮುಖಮೇತೀತಿ। ಚನ್ದನಾನಂ ಸಂಸಗ್ಗೋತಿ ಚ, ಲದ್ಧೋ ಚ ಸೋ ಚನ್ದನಸಂಸಗ್ಗೋತಿ ಚ, ಸೋಭನೋ ಗನ್ಧೋ ಯಸ್ಸಾತಿ ಚ, ಲದ್ಧಚನ್ದನಸಂಸಗ್ಗೇನ ಸುಗನ್ಧೀತಿ ಚ, ಮಲಯತೋ ಆಗತೋ ಅನಿಲೋತಿ ಚ, ಮುನಿನ್ದಮುಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಮಾರುತೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। **ಮನ್ದನ್ತಿ** ಕ್ರಿಯಾವಿಸೇಸನಂ। ಏತ್ಥ ತಿವಿಧಸಮತಾಯಂ “ಕೋಕಿಲಾಲಾಪಸಂವಾದಿ”ಚ್ಚಾದಿತಿವಿಧಲಕ್ಖಿಯಸ್ಸಾಪಿ “ಮುದೂಹಿ ವಾ ಕೇವಲೇಹಿ”ಚ್ಚಾದಿನಾ ದಸ್ಸಿತಲಕ್ಖಣತ್ತಯೇನ ತುಲ್ಯತಾ ಸುಪಾಕಟಾವಾತಿ।

೧೩೫ಅನಿಟ್ಠುರಕ್ಖರಪ್ಪಾಯಾ, ಸಬ್ಬಕೋಮಲನಿಸ್ಸಟಾ।
ಕಿಚ್ಛಮುಚ್ಚಾರಣಾಪೇತ-ಬ್ಯಞ್ಜನಾ ಸುಖುಮಾಲತಾ॥

೧೩೫. ಸುಖುಮಾಲತಾ ಕಥೀಯತಿ “**ಅನಿಟ್ಠುರಕ್ಖರೇ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅನಿಟ್ಠುರಾನಿ** ಅಫರುಸಾನಿ **ಅಕ್ಖರಾನಿ** ವಣ್ಣಾನಿ **ಪಾಯಾನಿ** ಬಹೂನಿ ಯಸ್ಸಾ ಸಾ ತಥಾ, “ನಿಟ್ಠುರಾನಿ ಅಪ್ಪಕಾನೀ”ತಿ **ಪಾಯ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಸೂಚಿತಂ, ತತೋಯೇವ **ಸಬ್ಬೇಹಿ** ಕೇವಲೇಹಿ **ಕೋಮಲೇಹಿ** ಸಿಥಿಲೇಹಿ ಲಘೂಹಿ ಅಕ್ಖರೇಹಿ **ನಿಸ್ಸಟಾ** ನಿಗ್ಗತಾ **ಕಿಚ್ಛೇನ** ದುಕ್ಖೇನ ಉಚ್ಚಾರಣಾ ತತೋ ಅಪೇತಾನಿ ಅಪಗತಾನಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಯಸ್ಸಾ ಸಾತಿ ಅನುವದಿತ್ವಾ ಸುಖುಮಾಲತಾ ವಿಧೀಯತೇ।

೧೩೫. ಇದಾನಿ ಸುಖುಮಾಲತಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಅನಿಟ್ಠುರೇ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅನಿಟ್ಠುರಕ್ಖರಪ್ಪಾಯಾ** ಅಕಕ್ಕಸವಣ್ಣಬಹುಲಾ **ಸಬ್ಬಕೋಮಲನಿಸ್ಸಟಾ** ಅನಿಟ್ಠುರಕ್ಖರಾನಂ ಯೇಭುಯ್ಯಗ್ಗಹಣತೋಯೇವ ಸಕಲಸಿಥಿಲವಣ್ಣವಿರಹಿತಾ **ಕಿಚ್ಛಮುಚ್ಚಾರಣಾಪೇತಬ್ಯಞ್ಜನಾ** ದುಕ್ಖುಚ್ಚಾರಣೀಯವಣ್ಣೇಹಿ ವಿಗತಅಕ್ಖರಸಮನ್ನಾಗತಾ ಸುಖುಮಾಲತಾ ನಾಮಾತಿ। ಅನಿಟ್ಠುರಾನಿ ಅಕ್ಖರಾನಿ ಪಾಯಾನಿ ಬಹೂನಿ ಯಸ್ಸನ್ತಿ ಚ, ಸಬ್ಬೇ ಚ ತೇ ಕೋಮಲಾ ಚೇತಿ ಚ, ತೇಹಿ ನಿಸ್ಸಟಾತಿ ಚ, ಕಿಚ್ಛೇನ ಉಚ್ಚಾರಣಾತಿ ಚ, ತೇಹಿ ಅಪೇತಾನೀತಿ ಚ, ತಾನಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಯಸ್ಸಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ನಿಗ್ಗಹೀತಾಗಮೋ।

೧೩೬ಪಸ್ಸನ್ತಾ ರೂಪವಿಭವಂ, ಸುಣನ್ತಾ ಮಧುರಂ ಗಿರಂ।
ಚರನ್ತಿ ಸಾಧೂ ಸಮ್ಬುದ್ಧ-ಕಾಲೇ ಕೇಳಿಪರಮ್ಮುಖಾ॥

೧೩೬. ಉದಾಹರತಿ “**ಪಸ್ಸನ್ತಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ರೂಪವಿಭವಂ** ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಸ್ಸನ್ತಾ ಮಧುರಂ **ಗಿರಂ** ವಾಚಂ ಸುಣನ್ತಾ ಸಾಧವೋ **ಕೇಳಿಪರಮ್ಮುಖಾ** ಕೀಳಾಯ ನಿಚ್ಛನ್ತಾ ಚರನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕತ್ಥಾತಿ ಆಹ “**ಸಮ್ಬುದ್ಧಕಾಲೇ**”ತಿ।

೧೩೬. “**ಪಸ್ಸನ್ತಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ ಲಕ್ಖಿಯಮುದಾಹರತಿ, ತಂ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ।

೧೩೭ಅಲಙ್ಕಾರವಿಹೀನಾಪಿ, ಸತಂ ಸಮ್ಮುಖತೇ’ದಿಸೀ।
ಆರೋಹತಿ ವಿಸೇಸೇನ, ರಮಣೀಯಾ ತದುಜ್ಜಲಾ॥

೧೩೭. ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸಾಞ್ಞಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಾವೇಪಿಮಿನಾವೋಪಾದೇಯೋ ಬನ್ಧೋತಿ ಆಹ “**ಅಲಙ್ಕಾರೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಅಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ವಿಹೀನಾಪಿ ಏದಿಸೀ ಸುಖುಮಾಲತಾ **ಸತಂ** ಪಣ್ಡಿತಜನಾನಂ **ಸಮ್ಮುಖತಂ** ಅಭಿಮುಖಭಾವಂ ವಾಚಾಗೋಚರತ್ತಂ **ಆರೋಹತಿ** ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಕಿಮುತಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾಲಙ್ಕತೇತ್ಯಪಿಸದ್ದೋ। **ತೇನ** ಸಭಾವವುತ್ಯಾದಿನಾ ಅಲಙ್ಕಾರೇನ **ಉಜ್ಜಲಾ** ದಿತ್ತಾ ಪನ **ವಿಸೇಸೇನಾ**ತಿಸಯೇನ **ರಮಣೀಯಾ** ಮನುಞ್ಞಾತಿ।

೧೩೭. “**ಅಲಙ್ಕಾರೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಏದಿಸೀ** ಏವಂವಿಧಾ ಸುಖುಮಾಲತಾ **ಅಲಙ್ಕಾರವಿಹೀನಾಪಿ** ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರವಿರಹಿತಾಪಿ **ಸತಂ** ಪಞ್ಞವನ್ತಾನಂ **ಸಮ್ಮುಖತಂ** ಅಭಿಮುಖಭಾವಂ ತೇಸಂ ವಚನವಿಸಯಭಾವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ **ಆರೋಹತಿ** ಪಾಪುಣಾತಿ। **ತದುಜ್ಜಲಾ** ತೇನ ಸಭಾವವುತ್ತಿವಙ್ಕವುತ್ತಿಸಮ್ಭೂತೇನ ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರೇನ ಜೋತಮಾನಾ **ವಿಸೇಸೇನ** ಅತಿಸಯೇನ **ರಮಣೀಯಾ** ಮನುಞ್ಞಾ ಹೋತಿ। ಅಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ವಿಹೀನಾತಿ ಚ, ತೇನ ಉಜ್ಜಲಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೩೮ರೋಮಞ್ಚಪಿಞ್ಛರಚನಾ, ಸಾಧುವಾದಾಹಿತದ್ಧನೀ।
ಲಳನ್ತಿ’ಮೇ ಮುನೀಮೇಘು-ಮ್ಮದಾ ಸಾಧು ಸಿಖಾವಲಾ॥

೧೩೮. ತಮುದಾಹರತಿ “**ರೋಮಞ್ಚೇ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ರೋಮಞ್ಚಾ** ಲೋಮಹಂಸಾ ಇವ ರೋಮಞ್ಚಾ ಏವ ವಾ, **ಪಿಞ್ಛಾನಿ** ಬರಿಹಾನಿ [ಪರಿಹಾರಾನಿ (ಕ॰)] ತೇಸಂ **ರಚನಾ** ಛತ್ತಾಕಾರೇನ ವಿಧಾನಂ ಯೇಸಂ ತೇ ತಥಾ, “ಸಾಧೂ”ತಿ **ವಾದೋ** ವಚನಂ ತಂಸದಿಸೋಯೇವ ವಾ, ಆಹಿತೋ **ಧನಿ** ಕೇಕಾಸಙ್ಖಾತೋ ಯೇಸಂ ತೇ ತಥಾ, **ಮುನಿಮೇಘೇನ** ಮುನಿಸದಿಸೇನ ಮುನಿಸಙ್ಖಾತೇನ ವಾ ವಾರಿದೇನ **ಉಮ್ಮದಾ** ಮತ್ತಾ ಸಾಧುಸದಿಸಾ ಸಾಧು ಏವ ವಾ **ಸಿಖಾವಲಾ** ಮಯೂರಾ **ಲಳನ್ತಿ** ಲೀಲೋಪೇತಾ ವಿಚರನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ರಮನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೩೮. ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಯುತ್ತಸುಖುಮಾಲತಮುದಾಹರತಿ “**ರೋಮೇ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ರೋಮಞ್ಚಪಿಞ್ಛರಚನಾ** ಲೋಮಹಂಸಸದಿಸಾ ರೋಮಾ ಏವ ವಾ ಪಿಞ್ಛಾನಂ ಬರಿಹಾನಂ ರಚನಾ ಛತ್ತಾಕಾರೇನ ವಿತ್ಥಾರವನ್ತಾ **ಸಾಧುವಾದಾಹಿತದ್ಧನೀ** “ಸಾಧೂ”ತಿ ವಚನಸದಿಸೇಹಿ ಸಾಧುವಾದೇಹಿ ವಾ ಪವತ್ತಕೇಕಾನಿನ್ನಾದೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾ **ಮುನಿಮೇಘುಮ್ಮದಾ** ಮುನಿಸದಿಸೇನ ಮುನಿಸಙ್ಖಾತೇನ ವಾ ಮೇಘೇನ ಸಞ್ಜಾತಮದಾ **ಇಮೇ ಸಾಧುಸಿಖಾವಲಾ** ಸಜ್ಜನಸದಿಸಾ ಸಾಧುನೋ ಏವ ವಾ ಮಯೂರಾ **ಲಳನ್ತಿ** ಲೀಲೋಪೇತಾ ಭವನ್ತೀತಿ। ಇದಂ ಅಸೇಸವತ್ಥುವಿಸಯಂ ಸಮಾಸರೂಪಕಂ ಅಮುಖ್ಯಪಕ್ಖೇ “ರೋಮಞ್ಚಾ ವಿಯ ಸಾಧುವಾದೋ ವಿಯ ಮುನಿ ವಿಯ ಸಾಧವೋ ವಿಯಾ”ತಿ ಚ, ಮುಖ್ಯಪಕ್ಖೇ “ಪಿಞ್ಛರಚನಾ ವಿಯ ಆಹಿತದ್ಧನೀ ವಿಯ ಮೇಘೋ ವಿಯ ಸಿಖಾವಲಾ ವಿಯಾ”ತಿ ಉಪಚರಿತಬ್ಬಂ। ರೋಮಞ್ಚಾ ಏವ ಪಿಞ್ಛಾನೀತಿ ಚ, ತೇಸಂ ರಚನಾ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ, “ಸಾಧು”ಇತಿ ವಾದೋತಿ ಚ,

ಆಹಿತೋ ಚ ಸೋ ಧನಿ ಚೇತಿ ಚ, ಸಾಧುವಾದೋ ಆಹಿತದ್ಧನಿ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ, ಮುನಿ ಏವ ಮೇಘೋತಿ ಚ, ತೇನ ಉಮ್ಮದಾತಿ ಚ, ಸಾಧವೋ ಏವ ಸಿಖಾವಲಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। "ಮುನೀಮೇಘೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ದೀಘತ್ತಂ ಛನ್ದಾನುರಕ್ಖಣತ್ಥಂ।

೧೩೯ಸುಖುಮಾಲತ್ತಮತ್ಥೇವ, ಪದತ್ಥವಿಸಯಮ್ಪಿ ಚ।
ಯಥಾ ಮತಾದಿಸದ್ದೇಸು, ಕಿತ್ತಿಸೇಸಾದಿಕಿತ್ತನಂ॥

೧೩೯. ನ ಕೇವಲಂ ಸುಖುಮಾಲತಾ ಸದ್ದೇವ, ಅತ್ಥೇಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ **"ಸುಖುಮಾಲತ್ತ"**ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಅತ್ಥೇವಾತಿ** ವಿಜ್ಜತೇವ, ತಂ ತು ಅನೋಚಿತ್ಯಗಾಮ್ಮಾದಿವಜ್ಜನಾ ಸಮ್ಭವತಿ। **"ಯಥೇ"**ತಿ ತಮುದಾಹರತಿ। **ಮತಾದಿ**ಸದ್ದೇಸು ವತ್ತಬ್ಬೇಸು **ಕಿತ್ತಿಸೇಸಾ**ದೀನಂ ಸದ್ದಾನಂ **ಕಿತ್ತನಂ** ಕಥನಂ।

೧೩೯. ಅಯಂ ಸುಖುಮಾಲತಾ ನ ಕೇವಲಂ ಸದ್ದೇವ, ಅತ್ಥೇಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಆಹ **"ಸುಖುಮಾಲತ್ತ"**ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಸುಖುಮಾಲತ್ತಮತ್ಥೇವ ಪದತ್ಥವಿಸಯಮ್ಪಿ ಚ** ಪದಾಭಿಧೇಯ್ಯಗೋಚರಮ್ಪಿ ಸುಖುಮಾಲತ್ತಂ ಅತ್ಥೇವ, ತಞ್ಚ ಓಚಿತ್ಯಹೀನಗಾಮ್ಮದೋಸಪರಿಹಾರೇನ ಸಿಜ್ಝತಿ। **"ಯಥಾ"**ತಿ ತಮುದಾಹರತಿ। **ಮತಾ**ದಿಸದ್ದೇಸು ವತ್ತಬ್ಬೇಸು **ಕಿತ್ತಿಸೇಸಾ**ದಿಸದ್ದಾನಂ **ಕಿತ್ತನಂ** ಕಥನನ್ತಿ। ಮತೋ ಇತಿಆದಿ ಯೇಸಂ "ಜೀವಿತಕ್ಖಯಂ ಪತ್ತೋ" ಇಚ್ಚಾದೀನಮಿತಿ ಚ, ಕಿತ್ತಿಸೇಸೋ ಇತಿಆದಿಯೇಸಂ "ದೇವತ್ತಂ ಗತೋ, ಸಗ್ಗಕಾಯಮಲಙ್ಕರೀ"ತ್ಯಾದೀನಮಿತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೪೦ಸಿಲಿಟ್ಠಪದಸಂಸಗ್ಗ-
ರಮಣೀಯಗುಣಾಲಯೋ।
ಸಬನ್ಧಗಾರವೋ ಸೋ'ಯಂ,
ಸಿಲೇಸೋ ನಾಮ ತಂ ಯಥಾ॥

೧೪೦. ಸಿಲೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಸಿಲಿಟ್ಠೇ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಸಿಲಿಟ್ಠಾನಂ ಬನ್ಧಲಾಘವಾಭಾವೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಿಲಿಟ್ಠಾನಂ ಪದಾನಂ ಸಂಸಗ್ಗೇನ **ರಮಣೀಯೋ** ಮನುಞ್ಞೋ ಗುಣೋ ತಸ್ಸ **ಆಲಯೋ** ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। **ಬನ್ಧಸ್ಸ** ರಚನಾಯ **ಗಾರವೋ** ಅಸಿಥಿಲತಾ, ಸಹ ತೇನ ವತ್ತತೀತಿ **ಸಬನ್ಧಗಾರವೋ**ತಿ ಅನುವದಿತ್ವಾ, ಸೋಯಂ ಸಿಲೇಸೋ ನಾಮಾತಿ ವಿಧೀಯತೇ। **"ತಂ ಯಥೇ"**ತ್ಯುದಾಹರತಿ। ಯಥಾ ಅಯಂ ಸಿಲೇಸೋ, ತಥಾ ಅಞ್ಞೋಪಿ ತಾದಿಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ನ ತ್ವಯಮೇವೇತಿ **"ತಂ ಯಥಾ"** ಸದ್ದಸ್ಸತ್ಥೋ।

೧೪೦. ಇದಾನಿ ಸಿಲೇಸಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ **"ಸಿಲಿಟ್ಠೇ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸಿಲಿಟ್ಠಪದಸಂಸಗ್ಗರಮಣೀಯಗುಣಾಲಯೋ** ಠಾನಕರಣಾದೀಹಿ ಆಸನ್ನವಣ್ಣಾನಂ ವಿನ್ಯಾಸಹೇತು ಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಪದಾನಂ ಸಮವಾಯೇನ ಮನುಞ್ಞಗುಣಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತೋ **ಸಬನ್ಧಗಾರವೋ** ಬನ್ಧಗಾರವಸಞ್ಜಾತರಚನಾಯ ಅಸಿಥಿಲಭಾವೇನ ಸಹ ಪವತ್ತೋ **ಸೋ ಅಯಂ** ಬನ್ಧೋ ಸಿಲೇಸೋ ನಾಮಾತಿ। ಸಿಲೇಸೋ ನಾಮ ಬನ್ಧಗಾರವೋ, ತಪ್ಪಟಿಪಾದಕಬನ್ಧೋಪ್ಯೇತ್ಥ ಸಿಲೇಸೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಿಲಿಟ್ಠಾ ಚ ತೇ ಪದಾ ಚೇತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಸಂಸಗ್ಗೋತಿ ಚ, ತೇನ ರಮಣೀಯೋತಿ ಚ, ಸೋ ಏವ ಗುಣೋತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಆಲಯೋತಿ ಚ, ಬನ್ಧಸ್ಸ ಗುರುನೋ ಭಾವೋತಿ ಚ, ತೇನ ಸಹ ಪವತ್ತತೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ತಂ ಯಥಾ **"ಬಾಲಿನ್ದು"**ಇಚ್ಚಾದಿ।

೧೪೧ಬಾಲಿನ್ದುವಿಬ್ಭಮಚ್ಛೇದಿ-ನಖರಾವಲಿಕನ್ತಿಭಿ।
ಸಾ ಮುನಿನ್ದಪದಮ್ಭೋಜ-ಕನ್ತಿ ವೋ ವಲಿತಾ'ವತಂ॥

೧೪೧. **"ಬಾಲಿನ್ದು"**ಇಚ್ಚಾದಿ। ಬಾಲಿನ್ದುನೋ ಪಞ್ಚಮೀ [ಪಞ್ಚಮೀಚನ್ದಸ್ಸ (?)] ಪಞ್ಚದಸಕಲಸ್ಸ ವಿಬ್ಭಮೋ ಮನೋಹರತ್ತಂ, ತಂ ಛಿನ್ದತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ **ಬಾಲಿನ್ದುವಿಬ್ಭಮಚ್ಛೇದಿಯೋ** ಪಞ್ಚಮೀಚನ್ದಸ್ಸ ಕಲಾಸನ್ನಿಭಾನಂ **ನಖರಾನಂ** ನಖಾನಂ ಆವಲಿಯೋ ತಾಸಂ

ಕನ್ತಿಭಿ ಸೋಭಾಹಿ ಸಹ **ವಲಿತಾ** ಸಂಯುತ್ತಾ ಸಾ, ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ ಪದಾನಿಯೇವ ಅಮ್ಭೋಜಾನಿ ಪದುಮಾನಿ ತೇಸಂ ಕನ್ತಿ। **ವೋ** ತುಮ್ಹೇ ಸಾಮಞ್ಞೇನ ವದತಿ। **ಅವತಂ** ಪಾಲಯತು।

೧೪೧. **ಬಾಲಿನ್ದು...ಪೇ॰... ಕನ್ತಿಭಿ** ತರುಣಚನ್ದವಿಲಾಸವಿನಾಸನಸಭಾವಸಮನ್ನಾಗತನಖಪನ್ತಿಸೋಭಾಹಿ ಸಹ **ವಲಿತಾ** ಸಂಯುತ್ತಾ **ಸಾ ಮುನಿನ್ದಪದಮ್ಭೋಜಕನ್ತಿ** ಸಾ ಸಮ್ಬುದ್ಧಪಾದಪದುಮಸೋಭಾ **ವೋ** ತುಮ್ಹೇ **ಅವತಂ** ರಕ್ಖತೂತಿ। ಬಾಲೋ ಚ ಸೋ ಇನ್ದು ಚಾತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ವಿಬ್ಭಮೋತಿ ಚ, ತಂ ಛಿನ್ದತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಚ, ನಖಾನಂ ಆವಲಿಯೋತಿ ಚ, ತಾಸಂ ಕನ್ತೀತಿ ಚ, ಬಾಲಿನ್ದುವಿಬ್ಭಮಚ್ಛೇದಿಯೋ ಚ ತಾ ನಖರಾವಲಿಕನ್ತಿಯೋ ಚಾತಿ ಚ, ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ ಪದಾನೀತಿ ಚ, ತಾನಿಯೇವ ಅಮ್ಭೋಜಾನೀತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಕನ್ತೀತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೪೨ಉಕ್ಕಂಸವನ್ತೋ ಯೋ ಕೋಚಿ,
ಗುಣೋ ಯದಿ ಪತೀಯತೇ।
ಉದಾರೋ'ಯಂ ಭವೇ ತೇನ,
ಸನಾಥಾ ಬನ್ಧಪದ್ಧತಿ॥

೧೪೨. ಉದಾರತ್ತಮವಧಾರಯಮಾಹ **"ಉಕ್ಕಂಸವನ್ತೋ"**ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಯೋ ಕೋಚಿ** "ಇದಮೇವೇ"ತಿ ನಿಯಮಾಭಾವಾ **ಗುಣೋ** ಚಾಗಾತಿಸಯಾದಿಕೋ **ಉಕ್ಕಂಸವನ್ತೋ** ಅಧಿಮತ್ತೋ ಯದಿ **ಪತೀಯತೇ** ವಿಞ್ಞಾಯತೇ ಬನ್ಧೇತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ "ಬನ್ಧಪದ್ಧತೀ"ತಿ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ, ಅಯಂ ಉದಾರೋ ಭವೇತಿ ವಿಧಿ। ಉದಾರೋಯಂ ಹೋತು, ಕಿಂ ತತೋ ಸಿಯಾತಿ ಆಹ **"ತೇನಿ"**ಚ್ಚಾದಿ। **ತೇನ** ಉಕ್ಕಂಸವತಾ ಗುಣೇನ **ಬನ್ಧಪದ್ಧತಿ** ರಚನಕ್ಕಮೋ ನಾಥಭೂತೇನ ಉದಾರಗುಣೇನ ಸಹ ವತ್ತತೀತಿ **ಸನಾಥಾ,** ಸಮ್ಪದಾವಾತಿ [ಸಮ್ಪದಾವತೀತಿ (?)] ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೧೪೨. ಇದಾನಿ ಉದಾರತ್ತಮುದ್ದಿಸತಿ **"ಉಕ್ಕಂಸೇ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಉಕ್ಕಂಸವನ್ತೋ** ಅತಿಸಯವಾ **ಯೋಕೋಚಿ ಗುಣೋ** ಚಾಗಾತಿಸಯಾದಿಕೋ ಸದ್ದಾವಲಿಯಾ ಪಟಿಪಾದನೀಯೋ ಆನುಭಾವೋ **ಯದಿ ಪತೀಯತೇ** ಸಚೇ ಕತ್ಥಚಿ ಬನ್ಧೇ ವಿಞ್ಞಾಯತೇ, **ಅಯಂ** ಯಥಾವುತ್ತಗುಣೋ **ಉದಾರೋ** ನಾಮ ಭವೇ। ತೇನ ಕಿಂ ಪಯೋಜನನ್ತಿ ಚೇ? **ಬನ್ಧಬನ್ಧತಿ** ಪದಾವಲಿ **ತೇನ** ಉಕ್ಕಂಸವತಾ ಗುಣೇನ **ಸನಾಥಾ** ಸಪ್ಪತಿಟ್ಠಾ ಹೋತಿ। ಉಕ್ಕಂಸೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ, ನಾಥೇನ ಸಹ ವತ್ತತೀತಿ ಚ, ಬನ್ಧಸ್ಸ ಪದ್ಧತೀತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೪೩ಪಾದಮ್ಭೋಜರಜೋಲಿತ್ತ-ಗತ್ತಾ ಯೇತವ ಗೋತಮ।
ಅಹೋ ತೇ ಜನ್ತವೋ ಯನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಥಾ ನಿರಜತ್ತನಂ॥

೧೪೩. ತಮುದಾಹರತಿ **"ಪಾದೇ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಗೋತಮಾತಿ** ಭಗವನ್ತಂ ಗೋತ್ತೇನ ಆಲಪತಿ। **ತವ** ಭಗವತೋ ಪಾದಮ್ಭೋಜಾನಂ ರಜಾನಿ ರೇಣವೋ, ತೇಹಿ **ಲಿತ್ತಾನಿ** ಉಪದೇಹಿತಾನಿ ಗತ್ತಾನಿ ಯೇಸನ್ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ। **ಯೇ** ಜನಾ ತೇ ಜನ್ತವೋ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ರಜೋಲವೇನಾಪ್ಯನುಪಲಿತ್ತತ್ತಾ ರಜೇಹಿ ಕಿಲೇಸಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ನಿಗ್ಗತಾ ನಿರಜಾ, ತೇಸಂ ಭಾವೋ **ನಿರಜತ್ತನಂ** ನಿಕ್ಕಿಲೇಸಭಾವಂ **ಯನ್ತಿ** ಪಾಪುಣನ್ತಿ। **ಅಹೋ** ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಯತೋ ರಜಸಾ ಲಿತ್ತಾ ನಾಮ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾಯೇವ ಸಿಯುಂ, ಭವಂ ಪನ ಪಾದರಜಸಾ ವಿಲೇಪನೇ ಜನೇ ನಿರಜೇ ಕರೋತಿ। ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಭವತೋ ಇದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೪೩. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ **"ಪಾದಮ್ಭೋಜೇ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಭೋ ಗೋತಮ **ಯೇ** ಸತ್ತಾ **ತವ** ತುಯ್ಹಂ **ಪಾದಮ್ಭೋಜರಜೋಲಿತ್ತಗತ್ತಾ** ಪಾದಪದುಮರೇಣುಲಿತ್ತಮತ್ಥಕನಲಾಟಾದಿಸರೀರಾವಯವಯುತ್ತಾ ತೇ **ಜನ್ತವೋ** ಸತ್ತಾ **ಸಬ್ಬಥಾ** ಕಿಲೇಸಸಙ್ಖಾತರಜೋಜಲ್ಲೇಹಿ ಅನುಪಲಿತ್ತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ **ನಿರಜತ್ತನಂ** ವಿಗತಕಿಲೇಸರಜೋಭಾವಂ **ಯನ್ತಿ** ಪಾಪುಣನ್ತಿ, **ಅಹೋ** ಅಚ್ಛರಿಯಂ। ರಜೋಲಿತ್ತಾ ನಾಮ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾ ಸಿಯುಂ, ತ್ವಂ ಪನ ಪಾದರಜಸಾ ಉಪಲಿತ್ತೇಪಿ ಸತ್ತೇ ನಿರಜೇ ಕರೋಸೀತಿ ಭಾವೋ।

ಇಹ ಭಗವತೋ ಉಕ್ಕಂಸಗುಣೋ ದೀಪಿತೋ ಹೋತಿ। ಪಾದಾನಿಯೇವ ಅಮ್ಬೋಜಾನೀತಿ ಚ, ತೇಸಂ ರಜಾನೀತಿ ಚ, ತೇಹಿ ಲಿತ್ತಾನಿ ಗತ್ತಾನಿ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ, ರಜೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ನಿಗ್ಗತಾತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೪೪ಏವಂ ಜಿನಾನುಭಾವಸ್ಸ, ಸಮುಕ್ಕಂಸೋ'ತ್ರದಿಸ್ಸತಿ।

ಪಞ್ಞವಾ ವಿಧಿನಾ'ನೇನ, ಚಿನ್ತಯೇ ಪರಮೀದಿಸಂ॥

೧೪೪. ಕೋ ಪನೇತ್ಥ ಉಕ್ಕಂಸವನ್ತೋ ಗುಣೋ ಯೇನ ಬನ್ಧೋ ಸನಾಥೋ ಸಿಯಾತಿ ಚೇ? ಆಹ "**ಏವ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಏವಮಿತಿ ಜಿನಾನುಭಾವಸ್ಸ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಪಭಾವಸ್ಸ **ಸಮುಕ್ಕಂಸೋ** ಅತಿಸಯೋ **ದಿಸ್ಸತಿ** ಪದಿಸ್ಸತೇ **ಅತ್ರ** ಬನ್ಧೇ, ತಸ್ಮಾ **ಜಿನಾನುಭಾವೇನ** ಉಕ್ಕಂಸವತಾ ಗುಣೇನ ಬನ್ಧೋ ಸನಾಥೋ ಸಿಯಾತಿ। ಪಕಾರಮಿಮಮಞ್ಞತ್ರಪಿಅತಿದಿಸನ್ತೋ ಆಹ "**ಪಞ್ಞವಾ**"ತಿಆದಿ। **ಪಞ್ಞವಾ** ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನೋ **ಅನೇನ ವಿಧಿನಾ** ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನ **ಏದಿಸಂ** ಏವರೂಪಂ **ಪರಂ** ಅಞ್ಞಂ **ಚಿನ್ತಯೇ** ವಿತಕ್ಕೇಯ್ಯ।

೧೪೪. ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಗುಣನಿದಸ್ಸನಞ್ಚ ಸಿಸ್ಸಾನುಸಾಸನಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಏವ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅತ್ರ** ಇಮಿಸ್ಸಂ ಅನನ್ತರಗಾಥಾಯಂ **ಏವಂ** ಯಥಾವುತ್ತಕ್ಕಮೇನ **ಜಿನಾನುಭಾವಸ್ಸ** ತಥಾಗತಪ್ಪಭಾವಸ್ಸ **ಸಮುಕ್ಕಂಸೋ** ಆಧಿಕ್ಕಂ **ದಿಸ್ಸತಿ** ಪದಿಸ್ಸತೇ, ತಸ್ಮಾ ಜಿನಾನುಭಾವಸಙ್ಖಾತೇನ ಉಕ್ಕಂಸವತಾ ಗುಣೇನ ಬನ್ಧೋ ಸನಾಥೋ ಭವೇಯ್ಯ। **ಪಞ್ಞವಾ** ಪಸತ್ಥಞಾಣವನ್ತೋ **ಅನೇನ ವಿಧಿನಾ** ಇಮಿನಾ ಕಮೇನ ಈದಿಸಂ **ಪರಂ** ಅಞ್ಞಂ **ಚಿನ್ತಯೇ** ಕಪ್ಪೇಯ್ಯ।

೧೪೫ಉದಾರೋ ಸೋಪಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ,

ಯಂ ಪಸತ್ಥವಿಸೇಸನಂ।

ಯಥಾ ಕೀಳಾಸರೋ ಲೀಲಾ-

ಹಾಸ [ಹಾಸೋ (ಕ॰)] **ಹೇಮಙ್ಗದಾದಯೋ॥**

೧೪೫. ಅಪರಮುದಾರಪ್ಪಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ "**ಉದಾರೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಯಂ **ಪಸತ್ಥಂ** ಸಿಲಾಘನೀಯಂ ವಿಸೇಸನಂ ಉಪಾದಿಯತಿ, **ಸೋಪಿ** ನ ಪನ ಯಥಾವುತ್ತೋವ ಉದಾರೋ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ। "**ಯಥೇ**"ತ್ಯುದಾಹರತಿ। ಕೀಳಾಯ ಕೀಳತ್ಥಂ ಸರೋ, ಲೀಲಾಯ ಯುತ್ತೋ ಹಾಸೋ, ಹೇಮಂ ಹೇಮಮಯಮಙ್ಗದನ್ತಿ ಸಮಾಸೋ, ತಂ ಆದಿ ಯೇಸನ್ತಿ ಬಾಹಿರತ್ಥೋ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಕುಸುಮದಾಮಮಣಿಮೇಖಲಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। ಅಯಂ ತು ಬನ್ಧಫರುಸಗಾಮ್ಮಪರಿಚ್ಚಾಗಾ ಸಮ್ಭವತಿ।

೧೪೫. ಅಞ್ಞಮಪಿ ಉದಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಉದಾರೋ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಯಂ **ಪಸತ್ಥವಿಸೇಸನಂ** ಪಸಂಸನೀಯವಿಸೇಸನಂ ಹೋತಿ, ಸೋಪಿ ಉದಾರೋತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ। "**ಯಥಾ**"ತಿ ತಮುದಾಹರತಿ। **ಕೀಳಾಸರೋ** ಕೀಳಾಯ ಕತೋ ಸರೋ। **ಲೀಲಾಹಾಸೋ** ಲೀಲಾಯ ಯುತ್ತೋ ಹಾಸೋ। **ಹೇಮಙ್ಗದಾದಯೋ** ಸುವಣ್ಣಕೇಯೂರಾಞಿಚ್ಚಾದಯೋತಿ। ಕೀಳತ್ಥಾಯ ಸರೋತಿ ಚ, ಲೀಲಾಯ ಯುತ್ತೋ ಹಾಸೋತಿ ಚ, ಹೇಮಂ ಹೇಮಮಯಂ ಅಙ್ಗದನ್ತಿ ಚ, ಲೀಲಾಹಾಸೋ ಚ ಹೇಮಙ್ಗದಞ್ಚಾತಿ ಚ, ತಾನಿ ಆದೀನಿ ಯೇಸಂ ಕುಸುಮದಾಮಮಣಿಮೇಖಲಾದೀನನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಅಯಮುದಾರೋ ಬನ್ಧಫರುಸಗಾಮ್ಮಾದಿದೋಸಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಸಿಜ್ಝತಿ।

೧೪೬ಲೋಕಿಯತ್ಥಾನತಿಕ್ಕನ್ತಾ,

ಕನ್ತಾ ಸಬ್ಬಜನಾನಪಿ।

ಕನ್ತಿ ನಾಮಾ'ತಿವುತ್ತಸ್ಸ,

ವುತ್ತಾ ಸಾ ಪರಿಹಾರತೋ॥

ಯಥಾ "ಮುನಿನ್ದ"ಇಚ್ಚಾದಿ।

೧೪೬. ಕನ್ತಿಂ ಕಥಯತಿ “**ಲೋಕಿಯಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಲೋಕೇ ವಿದಿತೋ **ಲೋಕಿಯೋ**, ತಂ ಲೋಕಿಯಂ **ಅತ್ಥಂ** ಅಭಿಧೇಯ್ಯಂ **ಅನತಿಕ್ಕನ್ತಾ** ಅನತೀತಾ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕವೀನಮಿತರೇಸಂ ವಾ ಜನಾನಂ ಏವ **ಕನ್ತಾ** ಮನೋಹರಾ ಕನ್ತಿ ನಾಮಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಸದ್ದಗುಣೋ ಅತಿವುತ್ತಸ್ಸ ವಾಕ್ಯದೋಸಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಸಮ್ಭವತಿ। ತೇನಾಹ “**ಅತಿವುತ್ತಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿ। ಉದಾಹರಣತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ।

೧೪೬. ಇದಾನಿ ಕನ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಲೋಕಿಯಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಲೋಕಿಯತ್ಥಾನತಿಕ್ಕನ್ತಾ** ಲೋಕೇ ಪಸಿದ್ಧಸದ್ದತ್ಥಮನತಿಕ್ಕನ್ತಾ **ಸಬ್ಬಜನಾನಂ** ಸಕಲಕವೀನಂ **ಕನ್ತಾ** ಮನುಞ್ಞಾ **ಕನ್ತಿ ನಾಮ** ವುಚ್ಚತೇ, ಸಾ **ಅತಿವುತ್ತಸ್ಸ** ಅತಿವುತ್ತದೋಸಸ್ಸ **ಪರಿಹಾರತೋ ವುತ್ತಾ** ದೋಸಪರಿಹಾರಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಕಥಿತಾ ಹೋತಿ। ಅತಿವುತ್ತದೋಸಪರಿಹಾರತೋ ಏವ ಕನ್ತಿಯಾ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಿಯೋ ಏವ ಏತಿಸ್ಸಾ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಲೋಕೇ ವಿದಿತೋತಿ ಚ, ಸೋ ಚ ಸೋ ಅತ್ಥೋ ಚೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। “**ಯಥಾ**”ತಿ ಕನ್ತಿಯಾ ಉದಾಹರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಮುನಿನ್ದ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ತಂ ವುತ್ತಮೇವ।

೧೪೭ಅತ್ಥಬ್ಯತ್ತಾ'ಭಿಧೇಯ್ಯಸ್ಸಾ-
ನೇಯ್ಯತಾ ಸದ್ದತೋ'ತ್ಥತೋ।
ಸಾ'ಯಂ ತದುಭಯಾ ನೇಯ್ಯ-
ಪರಿಹಾರೇ ಪದಸ್ಸಿತಾ॥

ಯಥಾ “ಮರೀಚಿ”ಚ್ಚಾದಿ ಚ, “ಮನೋನುರಞ್ಜನೋ”ಚ್ಚಾದಿ ಚ।

೧೪೭. ಅತ್ಥಬ್ಯತ್ತಿಂ ಬ್ಯಞ್ಜಯತಿ “**ಅತ್ಥಬ್ಯತ್ತಾಭಿಧೇಯ್ಯಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅಭಿಧೇಯ್ಯಸ್ಸ** ಸಮ್ಬನ್ಧಅತ್ಥಸ್ಸ ಸದ್ದತೋ **ಅತ್ಥತೋ** ವಾ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ವಾ **ಅನೇಯ್ಯತಾ** ಪತೀತಿ ಅಞ್ಞಥಾ ವಗಮೋ ಗತ್ಯನ್ತರಾಭಾವಾ, ಯತೋ ವುತ್ತಂ “ದುಲ್ಲಭಾವಗತೀ ಸದ್ದ-ಸಾಮತ್ಥಿಯವಿಲಜ್ಜಿನೀ”ತಿ। ತಮನುವದಿತ್ವಾ ಅತ್ಥಬ್ಯತ್ತಿ ವಿಧೀಯತೇ। ಸಾ ಪನ ಬ್ಯಾಕಿಣ್ಣನೇಯ್ಯಾದಿದೋಸವಜ್ಜನಾಯ ಜಾಯತೇ। ತದುಭಯಾ ಜಾತಾ **ಸಾಯಂ** ಅನೇಯ್ಯತಾ ನೇಯ್ಯಪರಿಹಾರೇ **ಪದಸ್ಸಿತಾ** ಪಕಾಸಿತಾ। ಪಠಮದುತಿಯೋದಾಹರಣಸ್ಸತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ।

೧೪೭. ಇದಾನಿ ಅತ್ಥಬ್ಯತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಅತ್ಥಬ್ಯತ್ತಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅಭಿಧೇಯ್ಯಸ್ಸ** ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸದ್ದತೋ **ಅತ್ಥತೋ** ಅತ್ಥಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಚ **ಅನೇಯ್ಯತಾ** ತತ್ಥೇವ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಾ ಆಹರಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವೋ **ಅತ್ಥಬ್ಯತ್ತಿ** ನಾಮ, **ತದುಭಯಾ** ತೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಜಾತಾ **ಸಾ ಅಯಂ** ಅನೇಯ್ಯತಾಸಙ್ಖತಾ ಅತ್ಥಬ್ಯತ್ತಿ **ನೇಯ್ಯಪರಿಹಾರೇ** ನೇಯ್ಯದೋಸಪರಿಹಾರಪದೇಸೇ **ಪದಸ್ಸಿತಾ** ಪಕಾಸಿತಾತಿ। “ದುಲ್ಲಭಾವಗತೀ ಸದ್ದ-ಸಾಮತ್ಥಿಯವಿಲಜ್ಜಿನೀ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅತ್ಥಪತೀತಿ ಪನ ವಿನಾ ಸದ್ದಞ್ಚ ಸಾಮತ್ಥಿಯಞ್ಚ ಅಞ್ಞಥಾನುಪಲಬ್ಭತೀತಿ ಇಹ “ಸದ್ದತೋ ಅತ್ಥತೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ಥಸ್ಸ ಬ್ಯತ್ತಿ ಪತೀತೀತಿ ಚ, ನತ್ಥಿ ನೇಯ್ಯಂ ಆಹರಿತಬ್ಬಂ ಅಸ್ಸ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಸ್ಸಾತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ, ತೇ ಚ ತೇ ಉಭೋ ಸದ್ದತ್ಥಾ ಚಾತಿ ಚ, ತೇ ಅವಯವಾ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಚ, ನೇಯ್ಯಸ್ಸ ಪರಿಹಾರೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಇದಾನಿ “**ಯಥೇ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾಯ ಅತ್ಥಬ್ಯತ್ತಿಯಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಉದಾಹರಣಮನುಸ್ಸಾರೇತಿ “**ಮರಿ**”ಚ್ಚಾದಿಗಾಥಾದ್ವಯೇನ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ।

ಪುನ ಅತ್ಥೇನ ಯಥಾ -

೧೪೮ಸಭಾವಾಮಲತಾ ಧೀರ,
ಮುಧಾ ಪಾದನಖೇಸು ತೇ।
ಯತೋ ತೇ'ವನತಾನನ್ತ-

ಮೋಳಿಚ್ಛಾಯಾ ಜಹನ್ತಿ ನೋ॥

೧೪೮. ಪುನ ದುತಿಯೇ ತು **ಧೀರಾ**ತಿ ಆಮನ್ತನಂ। **ತೇ** ತವ ಪಾದನಖೇಸು **ಸಭಾವಾಮಲತಾ** ಪಕತಿಪರಿಸುದ್ಧತಾ **ಮುಧಾ** ತುಚ್ಛಾ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? **ಯತೋ** ಯಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ **ತೇ** ಪಾದನಖಾ **ಅವನತಸ್ಸ** ಸನ್ನತಸ್ಸ **ಅನನ್ತಸ್ಸ** ನಾಗರಾಜಸ್ಸ **ಮೋಳಿನೋ** ಕಿರೀಟಸ್ಸ **ಅವನತಾನಂ** ವಾ ನರಮರಾನಂ **ಅನನ್ತಾನಂ** ಮೋಳೀನಂ **ಛಾಯಾ** ಛವಿಯೋ **ನೋ ಜಹನ್ತಿ ನ** ಪರಿಚ್ಚಜನ್ತಿ, ಸಙ್ಖವಿಯೋ ಪನ ಜಹನ್ತೀತಿ। ಏತ್ಥ ನಖೇಸು ಸಙ್ಖವಿತ್ತಾ ಪಾದನಖಸ್ಸ ಮೋಳೀನಂ ನಿರನ್ತರಪ್ಪಣಾಮಾಬ್ಯಭಿಚಾರಾನರಮರಾದೀನಂ ಭಗವತೋ ಪಾದಾರವಿನ್ದವನ್ದನಂ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಫುಟಂ ಗಮ್ಯತೇ।

೧೪೮. "**ಪುನ ಅತ್ಥೇನ ಯಥಾ ಸಭಾವಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಧೀರ **ತೇ** ತವ ಪಾದನಖೇಸು **ಸಭಾವಾಮಲತಾ** ಪಕತಿಪರಿಸುದ್ಧತಾ **ಮುಧಾ** ತುಚ್ಛಾ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? **ಯತೋ** ಯಸ್ಮಾ **ತೇ** ಚರಣನಖಾ **ಅವನತಾನನ್ತಮೋಳಿಚ್ಛಾಯಾ** ಪಾದಾನತಸ್ಸ ಅನನ್ತನಾಗರಾಜಸ್ಸ ಕಿರೀಟಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧಿನೀ, ಅವನತಾನಂ ವಾ ಅನನ್ತಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಮೋಳೀನಂ ಛಾಯಾ ಕನ್ತಿಯೋ **ನೋ ಜಹನ್ತಿ** ನ ವಿಜಹನ್ತಿ, ಪಕತಿವಣ್ಣಂ ಪಹಾಯ ಕಿರೀಟಕನ್ತಿಸದಿಸಾ ತೇ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಚನ್ದಕಿರಣಸನ್ನಿಭಾನಂ ನಖರಂಸೀನಂ ಸಮೀಪೇ ಮೋಳೀನಂ ನಖರಂಸೀಹಿ ಅಮದ್ದಿತಸಕಕನ್ತಿಯುತ್ತಭಾವಮಾಪಜ್ಜನಂ ತಾದಿಸಾನಂ ನಿರನ್ತರಪ್ಪಣಾಮಾಭಾವಾಭಾವತೋ ಖತ್ತಿಯಾದೀನಂ ಮುನಿನ್ದಪಾದಾರವಿನ್ದದ್ವನ್ದೇ ನಿರನ್ತರಪ್ಪಣಾಮೋ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ವಿಭೂತಂ ಗಮ್ಯತೇ। ಸಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ, ತೇನ ಅಮಲಾತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಪಠಮಪಕ್ಖೇ ಅವನತೋ ಚ ಸೋ ಅನನ್ತೋ ಚಾತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಮೋಳೀತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಛಾಯಾಯೋತಿ ಚ, ದುತಿಯಪಕ್ಖೇ ಅನನ್ತಾ ಚ ತೇ ಮೋಳೀ ಚೇತಿ ಚ, ಅವನತಾನಂ ಅನನ್ತಮೋಳೀತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಛಾಯಾಯೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೪೯."ಬನ್ಧಸಾರೋ"ತಿ ಮಞ್ಞನ್ತಿ, ಯಂ ಸಮಗ್ಗಾಪಿ ವಿಞ್ಞುನೋ।
ದಸ್ಸನಾವಸರಂ ಪತ್ತೋ, ಸಮಾಧಿ ನಾಮ'ಯಂ ಗುಣೋ॥

೧೪೯. ಸಮಾಧಿಫಲಂ ಕಿಚ್ಚಾಹ "**ಬನ್ಧೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಯನ್ತಿ** ಯಂ ಸಮಾಧಿಂ **ಬನ್ಧಸ್ಸ** ಗಜ್ಜಪಜ್ಜಮಿಸ್ಸಭಾವಸ್ಸ **ಸಾರೋತಿ** ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಜೀವಿತಂ ತಪ್ಪರಾಯತ್ತಾ ಬನ್ಧಸ್ಸ **ಸಮಗ್ಗಾಪಿ ವಿಞ್ಞುನೋ** ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕವಿನೋ **ಮಞ್ಞನ್ತಿ** ಚಿನ್ತೇನ್ತಿ ಜಾನನ್ತಿ, ಅಯಂ **ಸಮಾಧಿ ನಾಮ** ಸಮಾಧಿಖ್ಯೋ ಗುಣೋ **ದಸ್ಸನೇ** ಪಕಾಸನೇ **ಅವಸರಂ** ಓಕಾಸಂ ಅನೋತ್ತರತ್ತಾ ಪರಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತೋ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನುಕ್ಕಮೇನಾತಿ।

೧೪೯. ಇದಾನಿ ಸಮಾಧಯೋ ನಿದ್ದಿಸತಿ "**ಬನ್ಧಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸಮಗ್ಗಾ ಅಪಿ ವಿಞ್ಞುನೋ** ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕವಯೋ **ಯಂ** ಸಮಾಧಿಂ "**ಬನ್ಧಸಾರೋ**"ತಿ ಪಜ್ಜಗಜ್ಜವಿಮಿಸ್ಸಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಬನ್ಧಸ್ಸ ಜೀವಿತಮಿತಿ ಮಞ್ಞನ್ತಿ, ಅಯಂ ಸಮಾಧಿ ನಾಮ ಗುಣೋ **ದಸ್ಸನಾವಸರಂ ಪತ್ತೋ** ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನುಕ್ಕಮೇನ ದಸ್ಸನೋಕಾಸಂ ಪತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಬನ್ಧಸ್ಸ ಸಾರೋತಿ ಚ, ದಸ್ಸನೇ ಅವಸರನ್ತಿ ಚ, ತಂ ಪತ್ತೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೫೦.ಅಞ್ಞಧಮ್ಮೋ ತತೋ'ಞ್ಞತ್ಥ,
ಲೋಕಸೀಮಾನುರೋಧತೋ।
ಸಮ್ಮಾ ಆಧೀಯತೇ'ಚ್ಚೇ'ಸೋ,
ಸಮಾಧೀತಿ ನಿರುಚ್ಚತಿ॥

೧೫೦. ಕಥಮಯಂ ಸದ್ದವೋಹಾರೋ ಬನ್ಧೇ "ಸಮಾಧೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತ್ಯಾಹ "**ಅಞ್ಞೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಅಞ್ಞಸ್ಸ** ವತ್ಥುನೋ ಪಕತಾಪೇಕ್ಖಾಯ **ಧಮ್ಮೋ** ಗುಣೋ ಪಸಿದ್ಧೋ, **ತತೋ** ತಸ್ಮಾ ಮುಖ್ಯವಿಸಯಾ **ಅಞ್ಞತ್ಥ** ಅಮುಖ್ಯೇ ವಿಸಯೇ **ಲೋಕಸೀಮಾನುರೋಧತೋ** ಲೋಕಪ್ಪತೀತ್ಯನುವತ್ತನೇನ **ಸಮ್ಮಾ** ಸಾಧು ಲೋಕಸೀಮಾನುವತ್ತನಮೇವೇಹ ಸಾಧುತ್ತಂ

ಆಧೀಯತೇ ಆರೋಪ್ಯತೇ, **ಇತಿ** ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ **ಏಸೋ** ಏವಂವಿಧೋ ಧಮ್ಮೋ **"ಸಮಾಧೀ"ತಿ ನಿರುಚ್ಚತೀ**ತಿಧ ಸಮ್ಮಾ ಆಧೀಯತೀತಿ ಏವಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೫೦. "ಸಮಾಧೀ"ತಿ ಅಯಂ ವೋಹಾರೋ ಬನ್ಧವಿಸಯೇ ಕಥಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಆಸಙ್ಕಾಯಂ ಪಠಮಂ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಆಹ **"ಅಞ್ಞಾ"**ಚ್ಚಾದಿ। ಯಸ್ಮಾ **ಅಞ್ಞಧಮ್ಮೋ** ಸಮಾಧಾನಸ್ಸ ವಿಸಯಭೂತಅಮುಖ್ಯತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಮುಖ್ಯವತ್ಥುನೋ ಪಸಿದ್ಧಗುಣೋ, **ತತೋ** ಮುಖ್ಯವಿಸಯತೋ **ಅಞ್ಞತ್ಥ** ಅಮುಖ್ಯವಿಸಯೇ **ಲೋಕಸೀಮಾನುರೋಧತೋ** ಲೋಕವೋಹಾರಮರಿಯಾದಾವಿರೋಧಭಾವೇನ ಲೋಕಪ್ಪತೀತ್ಯನುವತ್ತನೇನೇವ ಸಮ್ಮಾ **ಆಧೀಯತಿ** ಠಪೀಯತಿ, **ಇತಿ** ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ **ಏಸೋ** ಯಥಾವುತ್ತಗುಣೋ **"ಸಮಾಧೀ"ತಿ ನಿರುಚ್ಚತಿ** ವುಚ್ಚತೀತಿ। ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಧಮ್ಮೋತಿ ಚ, ಲೋಕಸ್ಸ ಸೀಮಾತಿ ಚ, ತಸ್ಸಾ ಅನುರೋಧೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಸಮಾಧಿಉದ್ದೇಸ

೧೫೧ಅಪಾಣೇ ಪಾಣಿನಂ ಧಮ್ಮೋ, ಸಮ್ಮಾ ಆಧೀಯತೇ ಕ್ವಚಿ।
ನಿರೂಪೇ ರೂಪಯುತ್ತಸ್ಸ, ನಿರಸೇ ಸರಸಸ್ಸ ಚ॥

೧೫೨ಅದ್ರವೇ ದ್ರವಯುತ್ತಸ್ಸ, ಅಕತ್ತರಿಪಿ ಕತ್ತುತಾ।
ಕಠಿನಸ್ಸಾ'ಸರೀರೇಪಿ, ರೂಪಂ ತೇಸಂ ಕಮಾ ಸಿಯಾ॥

೧೫೧-೧೫೨. ಸಮಾಧಾನವಿಸಯಮಾಹ **"ಅಪಾಣೇ"**ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಕ್ವಚಿ** ಠಾನೇ **ಪಾಣಿನಂ** ಪಾಣವನ್ತಾನಂ ಪದತ್ಥಾನಂ **ಧಮ್ಮೋ** ಗುಣೋ **ಅಪಾಣೇ** ಪಾಣವಿರಹಿತೇ ವತ್ಥುನಿ **ಸಮ್ಮಾ** ಲೋಕಪತೀತ್ಯನುವತ್ತನೇನ **ಆಧೀಯತೇ** ಆರೋಪ್ಯತೇ, ಏವಮುಪರಿಪಿ ಯಥಾನುರೂಪಂ। **ನಿರೂಪೇ**ತಿ ರೂಪವಿರಹಿತೇ ವತ್ಥುನಿ, **ಕ್ವಚೀ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅನುವತ್ತತಿ। **ಅಸರೀರೇ** ಅಘನೇ ಅಸಂಹತೇ ವತ್ಥುನಿ **ಕಠಿನಸ್ಸ** ದಳ್ಹಸ್ಸ, **ತೇಸಂ** ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಸಮಾಧೀನಂ **ರೂಪಂ** ಉದಾಹರಣಂ **ಕಮಾ** ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನುಕ್ಕಮೇನ।

೧೫೧-೧೫೨. ಉದ್ದೇಸೇ "ಸಮಾಧಯೋ"ತಿ ಬಹುವಚನೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ಸಮಾಧೀನಂ ವಿಸಯಮುಪದಸ್ಸೇತಿ **"ಅಪಾಣೇ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಕ್ವಚಿ** ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಠಾನೇ **ಪಾಣಿನಂ ಧಮ್ಮೋ** ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾನಂ ಗುಣೋ **ಅಪಾಣೇ** ಪಾಣರಹಿತವತ್ಥುಮ್ಹಿ **ಸಮ್ಮಾ** ಲೋಕಪತೀತಿಅನುಸಾರೇನ **ಆಧೀಯತೇ** ಆರೋಪ್ಯತೇ, ಕ್ವಚಿ **ರೂಪಯುತ್ತಸ್ಸ** ರೂಪವನ್ತವತ್ಥುನೋ ಧಮ್ಮೋ **ನಿರೂಪೇ** ರೂಪರಹಿತವತ್ಥುಮ್ಹಿ, ಕ್ವಚಿ **ಸರಸಸ್ಸ** ರಸವನ್ತಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ಧಮ್ಮೋ **ನಿರಸೇ** ರಸರಹಿತೇ ಚ, ಕ್ವಚಿ **ದ್ರವಯುತ್ತಸ್ಸ** ದ್ರವವನ್ತವತ್ಥುನೋ ಧಮ್ಮೋ **ಅದ್ರವೇ** ದ್ರವರಹಿತೇ ಚ, ಕ್ವಚಿ **ಕತ್ತುತಾ** ಕತ್ತುಗುಣೋ **ಅಕತ್ತರಿಪಿ,** ಕ್ವಚಿ **ಕಠಿನಸ್ಸ** ಥದ್ಧಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ಧಮ್ಮೋ **ಅಸರೀರೇಪಿ** ಸರೀರರಹಿತೇಪಿ ಸಮ್ಮಾ ಆಧೀಯತೇ। **ತೇಸಂ** ಛನ್ನಂ ಸಮಾಧೀನಂ **ರೂಪಂ** ಉದಾಹರಣಂ **ಕಮಾ** "ಅಪಾಣೇ ಪಾಣಿನ"ನ್ತಿ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನುಕ್ಕಮೇನ **ಸಿಯಾ** ಭವೇಯ್ಯಾತಿ। ನ ಸನ್ತಿ ಪಾಣಾ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ರೂಪಾ ನಿಗ್ಗತೋತಿ ಚ, ರೂಪೇನ ಯುತ್ತೋತಿ ಚ, ರಸಾ ನಿಗ್ಗತೋತಿ ಚ, ರಸೇನ ಸಹ ವತ್ತಮಾನೋತಿ ಚ, ದ್ರವಾಅಞ್ಞೋತಿ ಚ, ದ್ರವೇನ ದ್ರವಭಾವೇನ ಯುತ್ತೋತಿ ಚ, ಕತ್ತುತೋ ಅಞ್ಞೋತಿ ಚ, ಕತ್ತುನೋ ಭಾವೋತಿ ಚ, ನತ್ಥಿ ಸರೀರಂ ಅಸ್ಸಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಸಮಾಧಿನಿದ್ದೇಸ

ಅಪಾಣೇ ಪಾಣಿನಂ ಧಮ್ಮೋ

೧೫೩ಉಣ್ಹಾಪುಣ್ಣಿನ್ದುನಾ ನಾಥ, ದಿವಾಪಿ ಸಹ ಸಙ್ಗಮಾ।
ವಿನಿದ್ದಾ ಸಮ್ಪಮೋದನ್ತಿ, ಮಞ್ಞೇ ಕುಮುದಿನೀ ತವ॥

೧೫೩. “**ಉಣ್ಣಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ನಾಥಾ**ತಿ ಲೋಕತ್ತಯೇಕಪಟಿಸರಣಭೂತತಾಯ ಭಗವನ್ತಂ ಆಲಪತಿ। ತವ ಉಣ್ಣಾರೋಮಧಾತುಸಞ್ಜಾತೇನ ಪುಣ್ಣಿನ್ದುನಾ **ಸಹ ಸಙ್ಗಮಾ** ಸಂಯೋಗೇನ **ಕುಮುದಿನೀ** ಕುಮುದಿನಿಯೋ ಕುಮುದಾಕರಾ ದಿವಾಪಿ **ವಿನಿದ್ದಾ** ವಿಗತಸೋಪ್ಪಾ **ಸಮ್ಪಮೋದನ್ತಿ ಮಞ್ಞೇ** ಸುಟ್ಠುಯೇವ ಪಮೋದನ್ತೀತಿ ಪರಿಕಪ್ಪೇಮೀತಿ। ಏತ್ಥ ಪಾಣಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸುರತರೂಪಸ್ಸ ಸಙ್ಗಮಸ್ಸ ವಿನಿದ್ದಾಯ ಸಮ್ಪೀಣನಸ್ಸ ಚ ಅಪಾಣಿನಿ ಆರೋಪಿತಪುಮ್ಭಾವೇ ಉಣ್ಣಾಪುಣ್ಣಿನ್ದುಮ್ಹಿ, ತಥಾ ಆರೋಪಿತಇತ್ಥಿಭಾವಾಸು ಕುಮುದಿನೀಸು ಲೋಕಸೀಮಾನುರೋಧೇನ ಸಮಾಧಾನತೋ ಸೋಯಂ ಪಸಿದ್ಧೋ ಧಮ್ಮೋ “ಸಮಾಧೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತದಭಿಧಾಯೀ ಸದ್ದೋ ಚ ಉಪಚಾರತೋ ಅತ್ಥಾನುಗಾಮಿತ್ತಾ ಸದ್ದಿಕವೋಹಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಏವಮುಪರಿಪಿ ಯಥಾಯೋಗಂ।

೧೫೩. ತೇಸು ಪಾಣಿಧಮ್ಮಸಮಾಧಿನೋ ಉದಾಹರಣಮಾದಿಸತಿ “**ಉಣ್ಣಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ನಾಥ **ತವ** ತುಯ್ಹಂ **ಉಣ್ಣಾಪುಣ್ಣಿನ್ದುನಾ** ಉಣ್ಣಾರೋಮಮಣ್ಡಲಸಞ್ಜಾತಪುಣ್ಣಚನ್ದೇನ **ಸಹ ಸಙ್ಗಮಾ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮವಾಯಹೇತುನಾ **ಕುಮುದಿನೀ** ಕೇರವಾಕರಸಞ್ಜಾತಾ ಕುಮುದಿನಿಯೋ ದಿವಾಪಿ **ವಿನಿದ್ದಾ** ವಿಕಸಿತಾ **ಸಮ್ಪಮೋದನ್ತಿ ಮಞ್ಞೇ** ಅತಿಸನ್ತುಟ್ಠಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಕಪ್ಪೇಮೀತಿ ಇನ್ದುಸಮ್ಪಮೋದೋ **ಸಹ**ಸದ್ದೇನ ಞಾಯತೇ। ಏತ್ಥ ಪಾಣಿಧಮ್ಮಸಞ್ಜಾತೋ ಸುರತಸಙ್ಗಮೋ ಚ ನಿದ್ದಾಪಗಮೋ ಚ ಸಮ್ಪಮೋದನಞ್ಚಾತಿ ತಿಣ್ಣಂ ಉಣ್ಣಾಪುಣ್ಣಿನ್ದುಕುಮುದಿನೀಸಞ್ಜಾತೇಸು ಅಪಾಣೇಸು ಲೋಕವೋಹಾರಾನತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಆರೋಪನೇನ ಪಾಣಿಧಮ್ಮತೋ ಪಸಿದ್ಧಾ ತಯೋ ಅತ್ಥಾ ಇಧ ಸಮಾಧಯೋ ನಾಮ, ತಪ್ಪಟಿಪಾದಕಗನ್ಥೋಪಿ ಅತ್ಥಾನುಗಾಮಿತ್ತಾ ತದುಪಚಾರೇನ ಸಮಾಧೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪುಣ್ಣೋ ಚ ಸೋ ಇನ್ದು ಚೇತಿ ಚ, ಉಣ್ಣಾ ಏವ ಪುಣ್ಣಿನ್ದು ಚಾತಿ ಚ, ವಿಗತಾ ನಿದ್ದಾ ಯೇಹೀತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ನಿರೂಪೇ ರೂಪಯುತ್ತಸ್ಸ

೧೫೪ದಯಾರಸೇಸು ಮುಜ್ಜನ್ತಾ, ಜನಾ’ಮತರಸೇಸ್ವಿ’ವ।
ಸುಖಿತಾ ಹತದೋಸಾ ತೇ, ನಾಥ ಪಾದಮ್ಬುಜಾನತಾ॥

೧೫೪. “**ದಯಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ನಾಥ ತೇ ಪಾದಮ್ಬುಜೇಸು ಆನತಾ ಪಣಾಮವಸೇನ **ಜನಾ** ತಿಲೋಕಕುಹರಪವತ್ತಿನೋ ಸತ್ತಾ **ಅಮತರಸೇಸ್ವಿವ** ಪೀಯೂಸರಸೇಸು ವಿಯ **ದಯಾರಸೇಸು** ಕರುಣಾರಸೇಸು ಗುಣೇಸು। “ಸಿಙ್ಗಾರಾದೋ ವಿಸೇ ವೀರಿಯೇ, ಗುಣೇ ರಾಗೇ ದ್ರವೇ ರಸೋ”ತಿ [ಅಮರಕೋಸ ೩.೩.೨೨೬] ಹಿ ನಿಘಣ್ಡು। **ಮುಜ್ಜನ್ತಾ** ನಿಮುಜ್ಜಮಾನಾ **ಹತಾ** ನಟ್ಠಾ **ದೋಸಾ** ವಾತಾದಯೋ ಅಮತಪಕ್ಖೇ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ತು **ಹತಾ** ನಟ್ಠಾ **ದೋಸಾ** ರಾಗಾದಯೋ ಯೇಸನ್ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ, ತತೋಯೇವ **ಸುಖಿತಾ** ಸುಖಂ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಸುಖಂ ಇತಾ ಪತ್ತಾ ಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೫೪. ಇದಾನಿ ರೂಪಧಮ್ಮಸಮಾಧಿನೋ ಉದಾಹರಣಂ ಉದ್ದಿಸತಿ “**ದಯಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ನಾಥ **ತೇ** ತವ **ಪಾದಮ್ಬುಜಾನತಾ** ಚರಣಪದುಮೇ ಪಣತಾ **ಜನಾ** ದೇವಮನುಸ್ಸಾ **ಅಮತರಸೇಸು ಇವ** ಸುಧಾಜಲೇಸು ವಿಯ **ದಯಾರಸೇಸು** ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಕರುಣಾಗುಣೇಸು **ಮುಜ್ಜನ್ತಾ** ನಿಮುಜ್ಜಮಾನಾ **ಹತದೋಸಾ** ವಿನಟ್ಠವಾತಪಿತ್ತಾದಯೋ ವಿನಟ್ಠರಾಗಾದಿದೋಸಾ ವಾ **ಸುಖಿತಾ** ತತೋಯೇವ ಅಜರಾಮರಸಞ್ಜಾತಸುಖಂ ಇತಾ ಪತ್ತಾತಿ। ಏತ್ಥ ರೂಪಯುತ್ತಜಲೇ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಮುಜ್ಜನಂ ನಿರೂಪೇ ದಯಾಗುಣೇ ಆರೋಪಿತಂ ಹೋತಿ। ದಯಾ ಏವ ರಸಾ ಗುಣಾತಿ ಚ, ಅಮತಾ ಏವ ರಸಾತಿ ಚ, ಹತಾ ವಾತಾದಯೋ ರಾಗಾದಯೋ ವಾ ದೋಸಾ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ, ಪಾದಾನಿ ಏವ ಅಮ್ಬುಜಾನೀತಿ ಚ, ತೇಸು ಆನತಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

“ಸಿಙ್ಗಾರಾದೋವಿಸೇ ವೀರಿಯೇ, ಗುಣೇ ರಾಗೇ ದ್ರವೇರಸೋ”ತಿ [ಅಮರಕೋಸ ೩.೩.೨೨೬] ಏತ್ಥ **ರಸ**ಸದ್ದೋ ಗುಣಜಲೇಸು ವತ್ತತಿ।

ನಿರಸೇ ಸರಸಸ್ಸ

೧೫೫ಮಧುರೇಪಿ ಗುಣೇ ಧೀರ, ನಪ್ಪಸೀದನ್ತಿ ಯೇ ತವ।

ಕೀದಿಸೀಮನಸೋ ವುತ್ತಿ, ತೇಸಂ ಖಾರಗುಣಾನಭೋ [ಹೇ (ಸೀ॰)]॥

೧೫೫. **“ಮಧುರೇ”**ಚ್ಚಾದಿ। ಧಿಯಾ ಈರತೀತಿ **ಧೀರೋ,** ಭೋ ಧೀರ ತವ **ಮಧುರೇಪಿ** ಮನೋಹರೇಪಿ **ಗುಣೇ** ಕರುಣಾದಿಕೇ **ಯೇ ನಪ್ಪಸೀದನ್ತಿ** ಪಸಾದಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ, **ಖಾರಗುಣಾನಂ** ಅಮಧುರಗುಣಾನಂ **ತೇಸಂ** ಜನಾನಂ **ಮನಸೋ ವುತ್ತಿ** ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿ **ಕೀದಿಸೀ**ತಿ ಕಿಮಿವ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ವಿಞ್ಞಾಯತೇ “ಈದಿಸೀ”ತಿ। ಯತೋ ತಾದಿಸಗುಣಾವಬೋಧಪರಮ್ಮುಖಾ ಮೋಹನ್ಧಕಾರಸಮ್ಪನ್ಧಿತಾತಿ।

೧೫೫. ಇದಾನಿ ಸರಸಧಮ್ಮಸಮಾಧಿನೋ ಉದಾಹರಣಮುದ್ದಿಸತಿ **“ಮಧುರಿ”**ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಭೋ **ಧೀರ ತವ** ತೇ **ಮಧುರೇ ಅಪಿ ಗುಣೇ** ಪಕತಿಸುನ್ದರೇ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಗುಣೇಪಿ **ಯೇ** ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಜನಾ ನಪ್ಪಸೀದನ್ತಿ, **ಖಾರಗುಣಾನಂ** ಅಮಧುರಗುಣಾನಂ **ತೇಸಂ** ಜನಾನಂ **ಮನಸೋ ವುತ್ತಿ** ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿ **ಕೀದಿಸೀ** ಕಥಂ ರುಹತಿ। ಧಿಯಾ ಈರತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಚ, ಕಾ ವಿಯ ಸಾ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಚ, ಖಾರಾ ಗುಣಾ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಏತ್ಥ ಸಮಾಧಿ ನಾಮ ರಸಹೀನೇ ಆರೋಪಿತರಸಯುತ್ತಧಮ್ಮಭೂತಂ ಮಧುರಖಾರಗುಣದ್ವಯಂ।

ಅದ್ರವೇ ದ್ರವಯುತ್ತಸ್ಸ

೧೫೬ಸಬ್ಬತ್ಥಸಿದ್ಧ ಚೂಳಕ-ಪುಟಪೇಯ್ಯಾ ಮಹಾಗುಣಾ।

ದಿಸಾ ಸಮನ್ತಾ ಧಾವನ್ತಿ, ಕುನ್ದಸೋಭಾಸಲಕ್ಖಣಾ॥

೧೫೬. **“ಸಬ್ಬತ್ಥಸಿದ್ಧಿ”**ಚ್ಚಾದಿ। ಸಬ್ಬತ್ಥಸಿದ್ಧಸ್ಸ ಮಹಾಮುನಿನೋ ಚೂಳಕಪುಟೇನ **ಪೇಯ್ಯಾ** ಪಾತಬ್ಬಾ **ಕುನ್ದಸೋಭಾಸಲಕ್ಖಣಾ** ಕುನ್ದಕುಸುಮಸ್ಸ ಸೋಭಾಸವನ್ತಾ ಜುತಿವಿಜಮ್ಭಿನೋ **ಮಹಾಗುಣಾ ಸಮನ್ತಾ** ಪರಿತೋ **ದಿಸಾ** ದಿಸನ್ತಾನಿ ಧಾವನ್ತಿ।

೧೫೬. ಇದಾನಿ ದ್ರವಯುತ್ತಸಮಾಧಿನೋ ಉದಾಹರಣಮುದ್ದಿಸತಿ **“ಸಬ್ಬತ್ಥಿ”**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಸಿದ್ಧ** ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚೇ ಪರಿನಿಪ್ಫನ್ನ, ನಿಪ್ಫನ್ನೇಹಿ ಸಬ್ಬತ್ಥೇಹಿ ವಾ ಸಮನ್ನಾಗತ ಹೇ ತಥಾಗತ **ತವ ಚೂಳಕಪುಟಪೇಯ್ಯಾ** ಚೂಳಕಪುಟೇನ ಪಾತಬ್ಬಾ **ಕುನ್ದಸೋಭಾಸಲಕ್ಖಣಾ** ಕುನ್ದಸೋಭಾಹಿ ಸಮಾನಲಕ್ಖಣಾ ಕುನ್ದಸೋಭಾಸದಿಸಾ ವಾ **ಮಹಾಗುಣಾ** ಸಙ್ಖ್ಯಾಮಹನ್ತತ್ತಾ ಆನುಭಾವಮಹನ್ತತ್ತಾ ವಾ ಮಹನ್ತಾ ವಾ ಅರಹತ್ತಾದಯೋ ಗುಣಾ **ಸಮನ್ತಾ** ಸಮನ್ತತೋ **ದಿಸಾ** ದಸದಿಸಾಸು ಧಾವನ್ತೀತಿ। ಏತ್ಥ ದ್ರವಯುತ್ತಗುಣಭೂತೋ ಚೂಳಕಪುಟಪೇಯ್ಯಭಾವೋ ದ್ರವರಹಿತೇ ಗುಣೇ ಆರೋಪಿತೋ ಸಮಾಧಿ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಸಬ್ಬೇ ಚ ತೇ ಅತ್ಥಾ ಚೇತಿ ಚ, ತೇ ಸಿದ್ಧಾ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಚೂಳಕಮೇವ ಪುಟಮಿತಿ ಚ, ತೇನ ಪೇಯ್ಯಾತಿ ಚ, ಮಹನ್ತಾ ಚ ತೇ ಗುಣಾ ಚೇತಿ ಚ, ಕುನ್ದಾನಂ ಸೋಭಾತಿ ಚ, ತಾಹಿ ಸಮಾನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಅಕತ್ತರಿ ಕತ್ತುತಾ

೧೫೭ಮಾರಾರಿಬಲವಿಸ್ಸಟ್ಠಾ, ಕುಣ್ಠಾ ನಾನಾವಿಧಾ’ಯುಧಾ।

ಲಜ್ಜಮಾನಾ’ಞ್ಞವೇಸೇನ, ಜಿನ ಪಾದಾನತಾ ತವ॥

೧೫೭. **“ಮಾರಾ”**ಇಚ್ಚಾದಿ। ಮಾರೋಯೇವ ಅರಿ ಸತ್ತೂತಿ **ಮಾರಾರೀ,** ತೇನ, **ಬಲೇನ** ಅತ್ತನೋ ಸತ್ತಿಯಾ, ತಸ್ಸ ವಾ **ಬಲೇನ** ಸೇನಾಯ **ವಿಸ್ಸಟ್ಠಾ** ಅಭಿಮುಖಂ ಛಡ್ಡಿತಾ **ನಾನಾವಿಧಾ** ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಾ **ಆಯುಧಾ** ಭಿನ್ದಿವಾಳಾದಯೋ **ಕುಣ್ಠಾ** [ಭೇಣ್ಡಿವಾಲಾದಯೋ (ಕ॰)] ಪರಿಚ್ಚತ್ತತಿಖಿಣಭಾವಾ ತಾಯೇವ ಕುಣ್ಠಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಲಜ್ಜಮಾನಾ** “ಲೋಕಪ್ಪತೀತಾನುಭಾವಾನಮಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಂ ಜಾತ”ನ್ತಿ ಲಜ್ಜನ್ತಾ **ಅಞ್ಞವೇಸೇನ** “ಕಥಂ ನಾಮ ಪರೇ ಅಮ್ಹೇ ನ

ಜಾನೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಆವುಧವೇಸಂ ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಕುಸುಮವೇಸೇನ, **ಜಿನಾ**ತಿ ಆಮನ್ತನಂ, ತವ **ಪಾದಾನತಾ** ಪಾದೇಸು ಸನ್ನತಾ।

೧೫೭. ಇದಾನಿ ಕತ್ತುಧಮ್ಮಸಮಾಧಿನೋ ಉದಾಹರಣಮುದ್ದಿಸತಿ "**ಮಾರಾರಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಹೇ **ಜಿನ ಮಾರಾರಿಬಲವಿಸ್ಸಟ್ಠಾ** ಮಾರಸತ್ತುನಾ ಅತ್ತನೋ ಸತ್ತಿಯಾ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಾ, ಮಾರಾರಿನೋ ವಾ ಸೇನಾಯ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಾ ಅಭಿಮುಖೇ ಪಾತಿತಾ **ನಾನಾವಿಧಾಯುಧಾ** ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಭಿನ್ದಿವಾಳಉಸುಸತ್ತಿತೋಮರಾದಯೋ ಆವುಧಾ **ಕುಣ್ಠಾ** ಅತಿಖಿಣಾ **ಲಜ್ಜಮಾನಾ** "ಕಸ್ಮಾ ಏವಂ ಲೋಕಪಸಿದ್ಧಾನುಭಾವಾನಮಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಈದಿಸಂ ವಿಪ್ಪಕಾರಮಹೋಸೀ"ತಿ ಲಜ್ಜನ್ತಾ **ಅಞ್ಞವೇಸೇನ** "ಕಥಮಮ್ಹೇ ಪರೇ ನ ಜಾನೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಆವುಧವೇಸಂ ಹಿತ್ವಾ ತದಞ್ಞಭೂತೇನ ಪುಪ್ಫವೇಸೇನ ತವ **ಪಾದಾನತಾ** ಪಾದಸಮೀಪೇ ನತಾ ಅಹೇಸುನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಕತ್ತುಧಮ್ಮಭೂತಂ ಲಜ್ಜನಞ್ಚ ಅಞ್ಞವೇಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಞ್ಚ ಆನತಞ್ಚೇತಿ ಇಮೇ ಲಜ್ಜನಾದೀನಂ ಅಕತ್ತುಭೂತೇಸು ವಿಸಯೇಸು ಆರೋಪಿತಾ ಸಮಾಧಯೋ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ಮಾರೋ ಏವ ಅರೀತಿ ಚ, ಬಲೇನ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಾತಿ ಚ, ಮಾರಾರಿನಾ ಬಲವಿಸ್ಸಟ್ಠಾತಿ ಚ ಮಾರಾರಿನೋ ಬಲಂ ಸೇನಾತಿ ಚ, ತೇನ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಾತಿ ಚ, ನಾನಾ ಅನೇಕವಿಧಾ ಪಕಾರಾ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ, ಅಞ್ಞೇಸಂ ವೇಸೋತಿ ಚ, ಅಞ್ಞೋ ಚ ಸೋ ವೇಸೋ ಚಾತಿ ಚ, ಪಾದೇಸು ಆನತಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಕಠಿನಸ್ಸ ಅಸರೀರೇ

೧೫೮**ಮುನಿನ್ದಭಾಣುಮಾ ಕಾಲೋ-**
ದಿತೋ ಬೋಧೋದಯಾಚಲೇ।
ಸದ್ಧಮ್ಮರಂಸಿನಾ ಭಾತಿ,
ಿನ್ದಮನ್ಧತಮಂ ಪರಂ॥

೧೫೮. "**ಮುನಿನ್ದ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಬೋಧೋ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸದಿಸೋ ಸೋಯೇವ ವಾ **ಉದಯಾಚಲೋ** ಉದಯಪಬ್ಬತೋ ತಸ್ಮಿಂ **ಕಾಲೇ** ರತ್ತಿಪರಿಯನ್ತೇ ಅಭಿನಿಕ್ಖನ್ತಸಮಯೇ **ಉದಿತೋ** ಪಾತುಭೂತೋ **ಮುನಿನ್ದೋ** ಮುನಿನ್ದಸದಿಸೋ ಸೋಯೇವ ವಾ **ಭಾಣುಮಾ** ಸೂರಿಯೋ **ಅನ್ಧತಮಂ** ಅನ್ಧಕಾರಂ ಮೋಹಂ ವಾ **ಪರಂ** ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ **ಸದ್ಧಮ್ಮರಂಸಿನಾ** ಸದ್ಧಮ್ಮಸದಿಸೇನ ಸದ್ಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತೇನ ವಾ ರಂಸಿನಾ **ಭಿನ್ದಂ** ಪದಾಲೇನ್ತೋ **ಭಾತಿ** ಸೋಭತೀತಿ।

೧೫೮. ಇದಾನಿ ಕಠಿನಧಮ್ಮಸಮಾಧಿನೋ ಉದಾಹರಣಮುದ್ದಿಸತಿ "**ಮುನಿನ್ದಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಬೋಧೋದಯಾಚಲೇ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸದಿಸೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇ ವಾ ಉದಯಪಬ್ಬತೇ **ಕಾಲೋದಿತೋ** ರತ್ತಿಕ್ಖಯೇ ಮಾರಪರಾಜಿತಸಮಯೇ ವಾ ಉದಿತೋ ಪಾತುಭೂತೋ **ಮುನಿನ್ದಭಾನುಮಾ** ಮುನಿನ್ದಸದಿಸೋ ಮುನಿನ್ದೋಯೇವ ವಾ ಸೂರಿಯೋ **ಅನ್ಧತಮಂ** ಪಕತಿಘನನ್ಧಕಾರಂ ಬಹಲಮೋಹನ್ಧಕಾರಂ **ಸದ್ಧಮ್ಮರಂಸಿನಾ** ಸದ್ಧಮ್ಮಸದಿಸೇನ ಸದ್ಧಮ್ಮಭೂತೇನ ವಾ ಕಿರಣೇನ **ಪರ**ಮತಿಸಯೇನ **ಭಿನ್ದಂ** ಪದಾಲೇನ್ತೋ **ಭಾತಿ** ಸೋಭತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಥದ್ಧಧಮ್ಮಭೂತಂ ಭೇದನಂ ಅಸರೀರಭೂತೇ ಅನ್ಧಕಾರೇ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಆರೋಪಿತಂ ಸಮಾಧಿ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಮುನೀನಂ ಇನ್ದೋತಿ ಚ, ಸೋಯೇವ ಭಾನುಮಾತಿ ಚ, ಬೋಧೋ ಏವ ಉದಯಾಚಲೋತಿ ಚ, ಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಏವ ರಂಸೀತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೫೯**ವಮನುಗ್ಗಿರನಾದ್ಯೇ'ತಂ, ಗುಣವುತ್ಯಪರಿಚ್ಚುತಂ।**
ಅತಿಸುನ್ದರಮಞ್ಞಂ ತು, ಕಾಮಂ ವಿನ್ದತಿ ಗಾಮ್ಮತಂ॥

೧೫೯. ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ಅಮುಖ್ಯವಿಸಯೇ ಬನ್ಧೇ ಸೋಭತೇ, ನ ಮುಖ್ಯವಿಸಯೇತಿ ದಸ್ಸನ್ತೋ ಆಹ "**ವಮನಂ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ವಮನಞ್ಚ ಉಗ್ಗಿರನಞ್ಚ, **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ವಿರೇಚನಾದಿಪರಿಗ್ಗಹೋ। **ಏತಂ** ಯಥಾವುತ್ತಂ **ಗುಣಾ** ಪಧಾನೇತರಾ ಪಸಿದ್ಧವಿಸಯಾ

ವಿಸಯನ್ತರಪರಿಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಾ **ವುತ್ತಿ** ಪಯೋಗರೂಪಾ, ತತೋ **ಅಪರಿಚ್ಚುತಂ** ಅಪರಿಗಳಿತಂ ಸನ್ತಂ ಅಮುಖ್ಯಭೂತಂ **ಅತಿಸುನ್ದರಂ** ಅಚ್ಚನ್ತಮನೋಹರಮಲಙ್ಕಾರರೂಪತ್ತಾ, **ಅಞ್ಞಂ ತು** ಇತರಂ ಪನ ಮುಖ್ಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಾಮಂ** ಏಕನ್ತೇನ **ಗಾಮ್ಮತಂ** ಅಸಬ್ಭಸಭಾವಂ ಬನ್ಧೇ ತಸ್ಸಾನುಚಿತಭಾವತೋ **ವಿನ್ದತಿ** ಪಟಿಲಭತಿ ಪಸವತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೫೯. ಇದಾನಿ ಇಮೇಸುಯೇವ ಪಾಣಿಧಮ್ಮಾದೀಸು ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ಅಮುಖ್ಯವಿಸಯೇ ಪಯುತ್ತೋ ಪಸತ್ಥೋ, ಮುಖ್ಯವಿಸಯೇ ಪಯುತ್ತೋ ಅಪಸತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ವಮನುಗ್ಗಿ**"ಚ್ಚಾದಿಮಾಹ। **ಏತಂ ವಮನುಗ್ಗಿರನಾದಿ** ವಮನಉಗ್ಗಿರನವಿರೇಚನಾದಿಕಂ **ಗುಣವುತ್ಯಪರಿಚ್ಚುತಂ** ಅಮುಖ್ಯಪಯೋಗತೋ ಅಗಳಿತಂ ಅಮುಖ್ಯಭೂತಂ **ಅತಿಸುನ್ದರಂ** ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅತಿಪಿಯಂ ಹೋತಿ, **ಅಞ್ಞಂ ತು** ಉತ್ತತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕಂ ಮುಖ್ಯವಿಸಯೇ ಪಯುತ್ತಂ ವಮನುಗ್ಗಿರನಾದಿಕಂ ಪನ **ಕಾಮಂ** ಏಕನ್ತೇನ **ಗಾಮ್ಮತಂ** ಸಭಾವಅಪ್ಪಿಯಗಾಮ್ಮದೋಸತಂ **ವಿನ್ದತಿ** ಸೇವತೀತಿ। ವಮನಞ್ಚ ಉಗ್ಗಿರನಞ್ಚೇತಿ ಚ, ತಾನಿ ಆದೀನಿ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಗುಣಾ ಅಪ್ಪಧಾನಾ ವುತ್ತೀತಿ ಚ, ತತೋ ಅಪರಿಚ್ಚುತನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೬೦ಕನ್ತೀನಂ ವಮನಬ್ಯಾಜಾ, ಮುನಿಪಾದನಖಾವಲೀ।
ಚನ್ದಕನ್ತೀ ಪಿವನ್ತೀವ, ನಿಪ್ಪಭಂ ತಂ ಕರೋನ್ತಿಯೋ॥

೧೬೦. ಉದಾಹರತಿ "**ಕನ್ತೀನ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಮುನಿನೋ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪಾದನಖಾನಂ **ಆವಲೀ** ಸೇಣಿಯೋ **ಕನ್ತೀನಂ** ಅತ್ತನೋ ನಿರನ್ತರಂ ನಿಸ್ಸರನ್ತೀನಂ ಸೋಭಾವಿಸೇಸಾನಂ **ವಮನಬ್ಯಾಜಾ** ಉಗ್ಗಿರನಲೇಸೇನ **ಚನ್ದಕನ್ತೀ** ಚನ್ದಚ್ಛವಿಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪತ್ಥಟತ್ತಾ **ಪಿವನ್ತೀವ** ಪಾನಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ತಕ್ಕೇಮಿ। ಕೀದಿಸೀ ವಿಯಾತಿ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಬೀಜಮಾಹ "**ನಿಪ್ಪಭ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ತಂ** ಚನ್ದಂ **ನಿಪ್ಪಭಂ** ಪಭಾವಿರಹಿತಂ **ಕರೋನ್ತಿಯೋ** ವಿದಹಮಾನಾ। ಇದಞ್ಹಿ ಕಪ್ಪನಾಬೀಜಂ ಯತೋ ನಖಸೋಭಾಲಿಙ್ಗನೇನ ಚನ್ದಸ್ಸ ಸೋಭಾವತೋ ನಿಪ್ಪಭತ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಮಹತ್ತಞ್ಚ ತಸ್ಸಾ ನಖಾವಲಿಯೋ ಚನ್ದಕನ್ತೀ ಪಿವನ್ತೀತಿ ಪರಿಕಪ್ಪೇತಿ ಕನ್ತೀನಞ್ಚ ವಮನಬ್ಯಾಜಂ।

೧೬೦. ಇಟ್ಠವಿಸಯೇ ಪಯುತ್ತವಮನುಗ್ಗಿರನಾದೀನಮುದಾಹರಣಮುದ್ದಿಸತಿ "**ಕನ್ತೀನ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಮುನಿಪಾದನಖಾವಲೀ** ಮುನಿಪಾದನಖಸೇಣಿಯೋ **ಕನ್ತೀನಂ** ಅತ್ತನೋ ಚನ್ದಮರೀಚಿಸದಿಸಸೋಭಾನಂ **ವಮನಬ್ಯಾಜಾ** ಉಗ್ಗಿರನಲೇಸೇನ **ತಂ** ನಿಮ್ಮಲಚನ್ದಂ **ನಿಪ್ಪಭಂ ಕರೋನ್ತಿಯೋ** ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪತ್ಥಟತ್ತಾ ನಿಪ್ಪಭಂ ಕರೋನ್ತಿಯೋ **ಚನ್ದಕನ್ತೀ** ಚನ್ದರಂಸಿಯೋ ಪಿವನ್ತಿ ಮಞ್ಞೇ। ನಖರಂಸೀನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪತ್ಥಟತ್ತಾ ಸಪ್ಪಭಸ್ಸಾಪಿ ಚನ್ದಸ್ಸ ನಿಪ್ಪಭತ್ತಞ್ಚ ನಖರಂಸೀನಂ ಅಧಿಕತ್ತಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಚನ್ದಕನ್ತೀ ಪಿವನ್ತಿ ಇವೇತಿ ನಖಾವಲೀನಂ ಚನ್ದಕನ್ತಿಪಿವನಞ್ಚ ಸಕಕನ್ತಿವಮನಞ್ಚ ಪಕತಿ ನ ಹೋತಿ, ಬ್ಯಾಜಮಿತಿ ಕವಿನಾ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಂ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಭತ್ತಸಿತ್ಥಾದಿಮುಖ್ಯವಿಸಯತೋ ಅಞ್ಞಕನ್ತಿಸಙ್ಖತಅಮುಖ್ಯವಿಸಯೇ ಪಯುತ್ತಂ ವಮನಂ ಗುಣವುತ್ತೀತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ। ವಮನಮೇವ ಬ್ಯಾಜಮಿತಿ ಚ, ಮುನಿನೋ ಪಾದಾತಿ ಚ, ತೇಸು ನಖಾತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಆವಲಿಯೋತಿ ಚ, ಚನ್ದಸ್ಸ ಕನ್ತಿಯೋತಿ ಚ, ನಿಗ್ಗತೋ ಪಭಾಹೀತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೬೧ಅಚಿತ್ತಕತ್ತುಕಂ ರುಚ್ಯು-ಮಿಚ್ಚೇವಂ ಗುಣಕಮ್ಮ ತಂ [ಗುಣಕಮ್ಮಕಂ (ಸೀ॰)] ।
ಸಚಿತ್ತಕತ್ತುಕಂ ಪೇ'ತಂ, ಗುಣಕಮ್ಮಂ ಯದು'ತ್ತಮಂ॥

೧೬೧. ಯಥಾವುತ್ತಂ ನಿಗಮೇತಿ "**ಅಚಿತ್ತ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಇಚ್ಚೇವಂ ಅಚಿತ್ತೋ ಕತ್ತಾ ಯಸ್ಸ ತಂ **ಅಚಿತ್ತಕತ್ತುಕಂ**। ಗುಣೋ ಕಮ್ಮಂ ಯಸ್ಸ ತಂ **ಗುಣಕಮ್ಮಂ**। **ತ**ಞ್ಚ ವಮನಾದಿ **ರುಚ್ಯು**ಮತಿಮನೋಹರಂ ಭವತಿ ಬನ್ಧೋಚಿತತ್ತಾ। ನಖಾವಲಿಯೋ ಹಿ ಅಚಿತ್ತಕತ್ತಾರೋ, ಕನ್ತಿಯೋ ಗುಣಕಮ್ಮನ್ತಿ ವಮನಮತ್ರಾತಿಸುನ್ದರಂ। ನೇದಮೇವ ರುಚ್ಯುನ್ತಿ ಆಹ "**ಸಚಿತ್ತ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಏತಂ** ವಮನಾದಿಕಂ ಸಚಿತ್ತಕತ್ತುಕಮ್ಪಿಯದಿಗುಣಕಮ್ಮಂ, **ಉತ್ತಮಂ** ಸೇಟ್ಠಂ ಬನ್ಧೋಚಿತತ್ತಾ।

೧೬೧. ಅನನ್ತರೋದಾಹರಣಸ್ಸ ಪಸತ್ಥತ್ತಞ್ಚ ಕಮ್ಮನಿ ಗುಣೇ ಸತಿ ಸಚಿತ್ತಕತ್ತುಕವಮನಾದಿಕಞ್ಚ ಇಟ್ಠಮಿತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಚಿತ್ತಕತ್ತುಕ"**ಮಿಚ್ಚಾದಿಮಾಹ। **ಇಚ್ಚೇವಂ** ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನ **ಅಚಿತ್ತಕತ್ತುಕಂ** ನಖಾವಲಿಸಙ್ಖಾತಅವಿಞ್ಞಾಣಕಕತ್ತುವನ್ತಂ **ಗುಣಕಮ್ಮಂ** ನಖಕನ್ತಿಸಙ್ಖಾತಅಪ್ಪಧಾನಕಮ್ಮವನ್ತಂ ವಮನಾದಿಕಂ **ರುಚ್ಚಂ** ರಚನಾಯ ಉಚಿತತ್ತಾ ರುಚಿಜನಕಂ ಹೋತಿ, **ಏತಂ** ವಮನಾದಿಕಂ **ಸಚಿತ್ತಕತ್ತುಕಮ್ಪಿ** ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಕತ್ತುವನ್ತಮ್ಪಿ **ಯದಿ ಗುಣಕಮ್ಮಂ** ಅಮುಖ್ಯಕಮ್ಮಂ ಚೇ, **ಉತ್ತಮಂ** ವಿಸಿಟ್ಠಮೇವ, "ಕನ್ತೀನ"ನ್ತಿ ಭಾವಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಛಟ್ಠಿಯಾ ಸತಿಪಿ ವಮನಕ್ರಿಯಾಯ ಕಮ್ಮತ್ತಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ। ನತ್ಥಿ ಚಿತ್ತಂ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ, ಅಚಿತ್ತಾ ಕತ್ತಾರೋ ಯಸ್ಸಾತಿ ಚ, ಗುಣೋ ಕಮ್ಮಂ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಸಹ ಚಿತ್ತೇನ ವತ್ತಮಾನೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। **ಇತಿ** ನಿದಸ್ಸನೇ **ಏವಂ** ಪಕಾರೇ ನಿಪಾತೋ, ಅಥ ವಾ ವಚನವಚನೀಯಾನಂ [ವಚನವಚನೀಯಾದೀನಂ (ಕ॰)] ನಿಗಮಾರಮ್ಭೇ ನಿಪಾತಸಮುದಾಯೋ।

೧೬೨ಉಗ್ಗಿರನ್ತೋವ ಸ ಸ್ನೇಹ-ರಸಂ ಜಿನವರೋ ಜನೇ।

ಭಾಸನ್ತೋ ಮಧುರಂ ಧಮ್ಮಂ, ಕಂ ನ ಸಮ್ಪೀಣಯೇ ಜನಂ॥

೧೬೨. ತದುದಾಹರತಿ **"ಉಗ್ಗಿರನ್ತೋವಾ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಸೋ** ಜಿನವರೋ **ಜನೇ** ಸಕಲಸತ್ತನಿಕಾಯೇ **ಸ್ನೇಹರಸಂ** ಅತ್ತನೋ ಪೇಮಸಙ್ಖಾತಂ ಅನುರಾಗಂ **ಉಗ್ಗಿರನ್ತೋವ** ವಮನ್ತೋ ವಿಯ **ಮಧುರಂ** ಅತಿಪಣೀತಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾಸನ್ತೋ **ಕಂ ಜನಂ ನ ಸಮ್ಪೀಣಯೇ,** ಸಬ್ಬಮೇವ ಸಮ್ಪೀಣೇತಿ। ಏತ್ಥ ಜಿನವರೋ ಕತ್ತಾ ಸಚಿತ್ತೋ, ಸ್ನೇಹರಸೋ ಗುಣಕಮ್ಮಂ।

೧೬೨. ಇದಾನಿ ಸಚಿತ್ತಕಕತ್ತುಪಕ್ಖೇ ಉದಾಹರಣಮುದ್ದಿಸತಿ **"ಉಗ್ಗಿರನ್ತೋ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸೋ** ಜಿನವರೋ **ಜನೇ** ಸಕಲಸತ್ತನಿಕಾಯೇ **ಸ್ನೇಹರಸಂ** ಅತ್ತನೋ ಪೇಮಸಙ್ಖಾತಅನುರಾಗಂ **ಉಗ್ಗಿರನ್ತೋ ಇವ** ವಮನ್ತೋ ವಿಯ **ಮಧುರಂ** ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಭಾವೇನ ಪಣೀತಂ **ಧಮ್ಮಂ** ಸದ್ಧಮ್ಮಂ **ಭಾಸನ್ತೋ** ದೇಸೇನ್ತೋ ಯಥಾಸಯಂ ವದನ್ತೋ **ಕಂ ಜನಂ** ಕೀದಿಸಂ ಪುಗ್ಗಲಂ **ನ ಸಮ್ಪೀಣಯೇ,** ಪೀಣೇತಿ ಏವಾತಿ। ಏತ್ಥ ಉಗ್ಗಿರನಂ ಜಿನವರಸಙ್ಖತಸಚಿತ್ತಕಕತ್ತುವನ್ತಮ್ಪಿ ಸ್ನೇಹರಸಸಙ್ಖಾತಅಮುಖ್ಯಕಮ್ಮಯುತ್ತತ್ತಾ ಪಸತ್ಥಂ ಹೋತಿ। ಸ್ನೇಹೋ ಏವ ರಸೋ ಅನುರಾಗೋತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೬೩ಯೋ ಸದ್ದಸತ್ಥಕುಸಲೋ ಕುಸಲೋ ನಿಘಣ್ಡು-

ಛನ್ದೋಲಙ್ಕತಿಸು ನಿಚ್ಚಕತಾಭಿಯೋಗೋ।

ಸೋ'ಯಂ ಕವಿತ್ತವಿಕಲೋಪಿ ಕವೀಸು ಸಙ್ಖ್ಯ-

ಮೋಗಯ್ಹ ವಿನ್ದತಿ ಹಿ ಕಿತ್ತಿ'ಮಮನ್ದರೂಪಂ॥

ಇತಿ ಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತಮಹಾಸಾಮಿಪಾದವಿರಚಿತೇ

ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರೇ

ಗುಣಾವಬೋಧೋ ನಾಮ ತತಿಯೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೧೬೩. ಗನ್ಥನ್ತರಾಹಿತವಾಸನಾಯ, ತದನುಬನ್ಧಪಟಿಭಾನೇ ಚಾವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಸುತೇನ ಅಭಿಯೋಗಬಲೇನ ಕವಿತಾ ಕಿತ್ತಿ ಚ ತದನುಗತಾ ಸಮುಪಲಬ್ಭತೀತಿ ಸಮನುಸಾಸತಿ **"ಯೋ"**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸದ್ದಸತ್ಥೇ** ಬ್ಯಾಕರಣೇ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ "ಇದಮೇವೇ"ತಿ ನಿಯಮಾಭಾವಾ **ಕುಸಲೋ** ಛೇಕೋ **ನಿಘಣ್ಡುಮ್ಹಿ** ಅಭಿಧಾನಸತ್ಥೇ ಚ **ಛನ್ದಸಿ** ವುತ್ತಿಜಾತಿಪ್ಪಪಞ್ಚಪಕಾಸಕಛನ್ದೋವಿಚಿತಿಸತ್ಥೇ ಚ **ಅಲಙ್ಕತಿಸು** ಅಲಙ್ಕಾರಸತ್ಥೇ ಚ ಕುಸಲೋ ನ ಕೇವಲಂ ಸದ್ದಸತ್ಥೇಯೇವ, ಅಥ ಚ ಪನ **ನಿಚ್ಚ**ಮನವರತಂ ದಿವಾ ಚ ರತ್ತೋ ಚ ಕತೋ **ಅಭಿಯೋಗೋ** ವಾಯಾಮೋ ರಚನಾವಿಸಯೇ ಯಸ್ಸ ಸೋಯಂ **ಕವಿತ್ತವಿಕಲೋಪಿ**

ಬನ್ಧಕರಣಸಞ್ಜಾತಕವಿಗುಣಪರಿಹೀನೋಪಿ **ಕವೀಸು** ಕವಿಗುಣೋಪೇತೇಸು **ಸಙ್ಖ್ಯಂ** ಗಣನಂ **ಓಗಯ್ಹ** ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ **ಅಮನ್ದರೂಪಂ** ಅತಿಬಹುಂ **ಕಿತ್ತಿಂ** ಪರಿಸುದ್ಧಬನ್ಧರಚನಾಲಕ್ಖಣಂ ತಪ್ಪಭವಂ ಖ್ಯಾತಂ **ವಿನ್ದತಿ** ಪಟಿಲಭತೇವಾತಿ।

ಇತಿ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರೇ ಮಹಾಸಾಮಿನಾಮಿಕಾಯಂ

ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರಟೀಕಾಯಂ

ಗುಣಾವಬೋಧಪರಿಚ್ಛೇದೋ ತತಿಯೋ।

೧೯೩. ಇದಾನಿ ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರೇ ನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಬ್ಯಾಕರಣನಿಘಣ್ಡುಛನ್ದೋಪರಿವಾರಿತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಿರನ್ತರಾಭಿಯೋಗೋ ಇಹಲೋಕಿಯಾದಿಮಹನ್ತಯಸಸ್ಸ ಕಾರಣಮಿತಿ ಸಿಸ್ಸಾನಮನುಸಾಸನ್ತೋ **"ಯೋ ಸದ್ದಸತ್ಥಕುಸಲೋ"**ಚ್ಚಾದಿಮಾಹ। **ಯೋ** ಥೇರನವಮಜ್ಝಿಮೇಸು ಕೋಚಿ **ಸದ್ದಸತ್ಥಕುಸಲೋ** ಸದ್ದಾನುಸಾಸನಬ್ಯಾಕರಣವಿಸಯೇ ಪಕತಿಪಚ್ಚಯಾದಿವಿಭಾಗಕಪ್ಪನಾಯ ಛೇಕೋ **ನಿಘಣ್ಡುಛನ್ದೋಅಲಙ್ಕತೀಸು** ಅಭಿಧಾನಛನ್ದೋಅಲಙ್ಕಾರಸತ್ಥೇಸುಪಿ **ಕುಸಲೋ** ತಂತಂವಿಭಾಗಬುದ್ಧೀನಂ ಪಟಿಪಾದನೇನ ಛೇಕೋ **ನಿಚ್ಚಕತಾಭಿಯೋಗೋ** ಧಾರಣಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ನಿಚ್ಚಂ ಕತುಸ್ಸಾಹೋ ಹೋತಿ। **ಸೋ ಅಯಂ** ಅಪ್ಪಮಾದೀ **ಕವಿತ್ತವಿಕಲೋಪಿ** ಪಕತಿಸಿದ್ಧಕಬ್ಬರಚನಗುಣರಹಿತೋಪಿ **ಕವೀಸು ಸಙ್ಖ್ಯಂ** ಕಬ್ಬಕತ್ತೂಸು ಗಣನಂ **ಓಗಯ್ಹ** ಕಬ್ಬಕರಣಟೀಕಾಕರಣಾದಿಪಕಾರೇನ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ತಂ ಗಣನಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ **ಅಮನ್ದರೂಪಂ** ಅನಪ್ಪಕಸಭಾವಂ ಅತಿಬಹುಂ **ಕಿತ್ತಿಂ** ನಿದ್ದೋಸಂ ಸತ್ಥರಚನಲಕ್ಖಣಂ ಪುಞ್ಞಸಙ್ಖಯಂ, ತಪ್ಪಭವಂ ಪಸಿದ್ಧಿಂ ವಾ **ವಿನ್ದತಿ** ಲಭತೇವಾತಿ। ಯಥಾವುತ್ತಸತ್ಥೇಸು ಅಭಿಯೋಗೋ ಬನ್ಧಸ್ಸ ಏಕನ್ತಕಾರಣಮೇವ। ವುತ್ತಂ ಹಿ-

"ಸಾಭಾವಿಕೀ ಚ ಪಟಿಭಾ,
ಸುತಞ್ಚ ಬಹುನಿಮ್ಮಲಂ।
ಅಮನ್ದೋ ಚಾಭಿಯೋಗೋ'ಯಂ,
ಹೇತು ಹೋತಿ'ಹ ಬನ್ಧನೇ"ತಿ [ಕಾಬ್ಯಾದಾಸ ೧.೧೦೩]॥

ತತ್ಥ **ಸಾಭಾವಿಕೀ** ಸಭಾವಸಿದ್ಧಾ **ಪಟಿಭಾ ಚ** ಪಞ್ಞಾ ಚ **ಬಹು ನಿಮ್ಮಲಂ** ಅನಪ್ಪಕಂ ನಿಜ್ಜಟಂ **ಸುತಞ್ಚ ಅಮನ್ದೋ ಅಭಿಯೋಗೋ** ಚ ಅನಪ್ಪಕೋ ಅಬ್ಭಾಸೋ ಚೇತಿ ಅಯಮೇಸೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ **ಇಹ ಬನ್ಧನೇ** ಇಮಿಸ್ಸಂ ಕಬ್ಬರಚನಾಯಂ **ಹೇತು ಹೋತಿ** ಕಾರಣಂ ಭವತೀತಿ। ಸದ್ದೇ ಸಾಸತಿ ಏತ್ಥ ಏತೇನಾತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಞ್ಚ **ತಸ್ಸ ಥಾ**ದೇಸಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಸದ್ದಸತ್ಥನ್ತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ, ಸದ್ದಸತ್ಥೇ ಕುಸಲೋತಿ ಚ, ನಿಘಣ್ಡು ಚ ಛನ್ದೋ ಚ ಅಲಙ್ಕತಿ ಅಲಙ್ಕಾರಞ್ಚೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ, ಏತ್ಥ **ಅಲಙ್ಕತಿ**ಸದ್ದೋ ಸತ್ಥಾಪೇಕ್ಖಾಯ ನಪುಂಸಕೋ ಹೋತಿ, ನಿಚ್ಚಂ ಕತೋ ಅಭಿಯೋಗೋ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಕವಿನೋ ಭಾವೋತಿ ಚ, ತೇನ ವಿಕಲೋತಿ ಚ, ಅಮನ್ದಂ ರೂಪಂ ಸಭಾವೋ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಇತಿ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರನಿಸ್ಸಯೇ

ತತಿಯೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೪. ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾವಬೋಧಪರಿಚ್ಛೇದ

೧೬೪ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಸಹಿತಾ, ಸಗುಣಾ ಬನ್ಧಪದ್ಧತಿ।

ಅಚ್ಚನ್ತಕನ್ತಾ ಕನ್ತಾವ [ಯತೋಽಚ್ಚನ್ತಕನ್ತಾವ (ಕ॰)], **ವುಚ್ಚನ್ತೇತೇ ತತೋ'ಧುನಾ॥**

೧೬೪. ಏವಂ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರೇ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಸಮ್ಪತ್ಯತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಂ ಬೋಧಯಿತುಮಾಹ "**ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಸಗುಣಾ** ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಪಸಾದಾದೀಹಿ ಸದ್ದಗುಣೇಹಿ ಸಹಿತಾ **ಬನ್ಧಪದ್ಧತಿ** ಕಬ್ಬರಚನಂ। ಅಲಙ್ಕರೀಯತಿ ಕನ್ತಿಂ ನೀಯತಿ ಬನ್ಧೋ ಏತೇಹಿ ಸರೀರಮಿವ ಹಾರಾದೀಹೀತಿ ಅಲಙ್ಕಾರಾ, ತೇಹಿ ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಜಾತ್ಯಾದಿಲಕ್ಖಣೇಹಿ **ಸಹಿತಾ** ಸಂಯುತ್ತಾ ಸತೀ **ಸಗುಣಾ** ಪತಿಬ್ಬತಾದಿಗುಣೋಪೇತಾ **ಅತ್ಥೇನ** ಧನೇನ **ಅಲಙ್ಕಾರೇನ** ಆಭರಣೇನ **ಸಹಿತಾ** ಯುತ್ತಾ **ಕನ್ತಾವ** ಅಙ್ಗನಾ ವಿಯ। ಯತೋ **ಅಚ್ಚನ್ತಕನ್ತಾ** ಅತಿಸಯರಮಣೀಯಾ ಸಿಯಾ, **ತತೋ** ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಯೇ ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾ ಅವಸರಂ ಪತ್ತಾ, ತೇ **ಅಧುನಾ** ಇದಾನಿ **ವುಚ್ಚನ್ತೇ** ಕಥೀಯನ್ತಿ।

೧೬೪. ಏವಂ ಸದ್ದಾಲಙ್ಕಾರವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತನ್ನಿಸ್ಸಯಂಯೇವ ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಬನ್ಧಮಾರಭನ್ತೋ "**ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಿ**"ಚ್ಚಾದಿಮಾಹ। **ಸಗುಣಾ** ಯಥಾವುತ್ತಪಸಾದಾದಿಸದ್ದಗುಣಯುತ್ತಾ **ಬನ್ಧಪದ್ಧತಿ** ಪಜ್ಜಗಜ್ಜಾದಿಪಭೇದಾ ರಚನಾವಲಿ **ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಸಹಿತಾ** ಸಭಾವವುತ್ತಿವಙ್ಕವುತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರೇನ ಸಂಯುತ್ತಾ **ಸಗುಣಾ ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಸಹಿತಾ ಕನ್ತಾ ಇವ** ಪತಿಬ್ಬತಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಯುತ್ತಾ ಸುವಣ್ಣರಜತಮಣಿಮುತ್ತಾದಿಧನೇಹಿ ಗೀವೇಯ್ಯಕಟಕನೂಪುರಾದೀಹಿ ಆಭರಣೇಹಿ ಚ ಯುತ್ತಾ ಅಙ್ಗನಾವ **ಅಚ್ಚನ್ತಕನ್ತಾ** ಯತೋ ಅತಿಸಯೇನ ರಮಣೀಯಾ, **ತತೋ** ತಸ್ಮಾ **ತೇ** ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾ **ಅಧುನಾ** ದಾನಿ ವುಚ್ಚನ್ತೇ। ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತಿ ಬನ್ಧಂ ಸರೀರಂ ವಾ ಏತೇಹೀತಿ ಚ, ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕಾರಾತಿ ಚ, ತೇಹಿ ಸಹಿತಾತಿ ಚ, ಗುಣೇಹಿ ಸಹ ವತ್ತತೀತಿ ಚ, ಬನ್ಧಸ್ಸ ಪದ್ಧತೀತಿ ಚ, ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅತಿಸಯೇನ ಕನ್ತಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೬೫ಸಭಾವವಙ್ಕವುತ್ತೀನಂ, ಭೇದಾ ದ್ವಿಧಾ ಅಲಂಕ್ರಿಯಾ।

ಪಠಮಾ ತತ್ಥ ವತ್ಥೂನಂ, ನಾನಾವತ್ಥಾವಿಭಾವಿನೀ॥

೧೬೫. ಕತಿಪ್ಪಭೇದಾ ತೇ ಇಚ್ಚಾಹ "ಸಭಾವ"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸಭಾವವುತ್ತಿ ವಙ್ಕವುತ್ತೀತಿ ಇಮೇಸಂ **ಭೇದಾ** ಪಭೇದೇನ **ಅಲಂಕ್ರಿಯಾ** ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾದ್ವಿಧಾದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾ। ತೇಸು ಸಭಾವವುತ್ತಿ ಕೀದಿಸೀತಿ ಆಹ "**ಪಠಮಾ**"ತಿಆದಿ। **ತತ್ಥ** ತಾಸು **ಪಠಮಾ** ಸಭಾವವುತ್ತಿ **ವತ್ಥೂನಂ** ಪದತ್ಥಾನಂ ಜಾತಿಗುಣಕ್ರಿಯಾದಬ್ಬಸಭಾವಾನಂ **ನಾನಾ** ವಿಚಿತ್ತಾ, ನ ದ್ವೇಕಾವ **ಅವತ್ಥಾ** ಅವಸರಾ ವಿಭಾವಿನೀ ಪಕಾಸಿಕಾ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ। ಜಾತ್ಯಾದೀನಂ ಪದತ್ಥಾನಂ ಯಥಾಸಭಾವಮನೇಕಪ್ಪಕಾರಂ ಸಮ್ಮದೇವ ವಿವರನ್ತೀ ಸಭಾವಂ ಪದತ್ಥಾನಂ ವಿಚಿತ್ತಂ ವದತೀತಿ ಸಭಾವವುತ್ತಿ ನಾಮಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಸಾವ ಜಾತಿಯಾ ಪದತ್ಥಸರೂಪಸ್ಸ ತಥಾತಥಾಪಟಿಪಾದಕತ್ತೇನ ವುತ್ತಿಯಾ [ದತ್ತಿಯಾ (ಕ॰)] ಜಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ।

೧೬೫. ಪಸತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾ [ಪಸತ್ಥಾದಿಅಲಙ್ಕಾರಾ (ಕ॰)] ಪಭೇದತೋ ಏತ್ತಕಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸಭಾವಿ**"ಚ್ಚಾದಿಮಾಹ। **ಅಲಂಕ್ರಿಯಾ** ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾ ಸಭಾವವಙ್ಕವುತ್ತೀನಂ **ಭೇದಾ** ಪಭೇದತೋ **ದ್ವಿಧಾ** ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾ ಹೋನ್ತಿ। **ತತ್ಥ** ತಾಸುದ್ವೀಸು **ಪಠಮಾ** ಸಭಾವವುತ್ತಿ **ವತ್ಥೂನಂ** ಜಾತಿಗುಣಕ್ರಿಯಾದಬ್ಬಲಕ್ಖಣಾನಂ ಪದತ್ಥಾನಂ **ನಾನಾವತ್ಥಾವಿಭಾವಿನೀ** ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಪಕಾಸಿನೀ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಜಾತ್ಯಾದೀನಂ ಪದತ್ಥಾನಂ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಸಭಾವಪಕಾಸಿನೀ ಸಭಾವವುತ್ತಿ ನಾಮ। ಏಸಾವ ಜಾತಿ ಗುಣಾದಿಚತುಬ್ಬಿಧಪದತ್ಥಾನಂ ಸರೂಪಸಙ್ಖಾತಜಾತಿಯಾ ತೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಪಟಿಪಾದನತೋ ಉಪಚಾರತೋ ಜಾತಿ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಜಾತ್ಯಾದಿಪದತ್ಥಾನಂಯೇವ ಯಥಾಸಭಾವಂ ಹಿತ್ವಾ ವತ್ಥುಪರಿಕಪ್ಪಿತಅತಿಸಯೋಪಮಾರೂಪಕಾದಿಸರೂಪಸಙ್ಖಾತಂ

ವಙ್ಕಸಭಾವಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೀ ವಙ್ಕವುತ್ತಿ ನಾಮ। ಯಭಾವೋ ಚ ವಙ್ಕೋ ಚಾತಿ ಚ, ತೇಸಂ ವುತ್ತೀತಿ ಚ, ಅಲಂಕರೋನ್ತಿ ಏತಾಹೀತಿ ಚ, ನಾನಾ ಅನೇಕಾ ಚ ಸಾ ಅವತ್ಥಾ ಚಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಯಥಾ -

೧೬೬ಲೀಲಾವಿಕನ್ತಿಸುಭಗೋ,
ದಿಸಾಥಿರವಿಲೋಕನೋ।
ಬೋಧಿಸತ್ತಙ್ಕುರೋ ಭಾಸಂ,
ವಿರೋಚಿ ವಾಚಮಾಸಭಿಂ॥

೧೬೬. "**ಯಥೇ**"ತಿ ತಂ ಉದಾಹರತಿ। **ಲೀಲಾಯ** ವಿಲಾಸೇನ ವಿಹಿತಾಯ **ವಿಕನ್ತಿಯಾ** ಗಮನೇನ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರಸಙ್ಖಾತೇನ **ಸುಭಗೋ** ಸುನ್ದರೋ **ದಿಸಾಸು** ದಸಸು **ಥಿರ**ಮಚಲಂ ವಿಲೋಕನಂ ಯಸ್ಸ ಸೋ **ಬೋಧಿಸತ್ತಙ್ಕುರೋ** ತದಹುಜಾತೋ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತೋ **ಆಸಭಿಂ ವಾಚಂ** "ಅಗ್ಗೋಹಮಸ್ಮಿ"ತಿಆದಿಕಮುತ್ತಮಂ ನಿಬ್ಭಯವಚನಂ **ಭಾಸಂ** ವದನ್ತೋ **ವಿರೋಚಿ** ವಿಸೇಸೇನ ರಮಣೀಯತ್ತಂ ಪತ್ತೋ। ಅಯಂ ಸಭಾವವುತ್ತಿ। ಏವಂ ಜಾತಿಸಭಾವವುತ್ಯಾದಯೋಪಿ ಪರಿಕಪ್ಪನೀಯಾ।

೧೬೬. ಇದಾನಿ ಸಭಾವವುತ್ತಿಯಾ ಉದಾಹರಣಂ ಆಹ "**ಯಥಾ – ಲೀಲಾವಿಕನ್ತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಲೀಲಾವಿಕನ್ತಿಸುಭಗೋ** ವಿಲಾಸಗಮನೇನ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಸುನ್ದರೋ **ದಿಸಾಥಿರವಿಲೋಕನೋ** ದಸದಿಸಾಸು ಅಚಲಓಲೋಕನೋ **ಬೋಧಿಸತ್ತಙ್ಕುರೋ** ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಙ್ಕುರೋ **ಆಸಭಿಂ ವಾಚಂ** "ಅಗ್ಗೋಹಮಸ್ಮಿ"ತಿಆದಿನಾ ಅಭೀತವಚನಂ **ಭಾಸಂ** ವದನ್ತೋ **ವಿರೋಚಿ** ಅಸೋಭೀತಿ। ಇಹ ಬೋಧಿಸತ್ತಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ದಬ್ಬಸ್ಸ ಲೀಲಾವಿಕನ್ತಿದಿಸಾಥಿರವಿಲೋಕನವಚೋನಿಚ್ಛಾರಣಸಙ್ಖತಾನಂ ಅವತ್ಥಾನಂ ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ ದಬ್ಬಸಭಾವವುತ್ತೀತಿ ಞಾತಬ್ಬಾ। ಏಸಾಯೇವ ದಬ್ಬಗತಗತ್ಯಾದಿವಿಚಿತ್ರಸರೂಪಂ ಅಲಙ್ಕರಣತೋ ಅಲಙ್ಕಾರೋ ನಾಮ, ದಬ್ಬಗತಗತ್ಯಾದಯೋ ಪನ ಅಲಂಕಿರಿಯಮಾನತ್ತಾ ಅಲಂಕಿರಿಯಾ ನಾಮ। ಜಾತಿಗುಣಕ್ರಿಯಾಸಭಾವವುತ್ತಿಯೋಪಿ ಏವಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಲೀಲಾಯ ಯುತ್ತಾ ವಿಕನ್ತೀತಿ ಚ, ತಾಯ ಸುಭಗೋತಿ ಚ, ದಿಸಾಸು ಥಿರಂ ವಿಲೋಕನಂ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಬೋಧಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಸತ್ತೋತಿ ಚ, ಸೋಯೇವ ಅಙ್ಕುರೋತಿ ಚ, ಉಸಭಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಉಸಭಸ್ಸ ಭಾವಸಙ್ಖಾತಾ ಅಕಮ್ಪನೀಯಾ ಠಿತಿ ಆಸಭಂ ನಾಮ, ಅಕಮ್ಪಭಾವತೋ ತೇನ ಸಮಾಪಿ ವಾಚಾ ಉಪಚಾರತೋ ಆಸಭೀ ನಾಮ ಹೋತಿ।

೧೬೭ವುತ್ತಿ ವತ್ಥುಸಭಾವಸ್ಸ, ಯಾ'ಞ್ಞಥಾ ಸಾ ಪರಾಭವೇ।
ತಸ್ಸಾ'ನನ್ತವಿಕಪ್ಪತ್ತಾ, ಹೋತಿ ಬೀಜೋಪದಸ್ಸನಂ॥

೧೬೭. ದುತಿಯಮಾಹ "**ವುತ್ತಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವತ್ಥುನೋ** ಜಾತ್ಯಾದಿರೂಪಸ್ಸ ಪದತ್ಥಸ್ಸ **ಸಭಾವೋ** ಯಸ್ಸಂ ಅವತ್ಥಾಯಂ ಯಾದಿಸಂ ರೂಪಂ ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೇನ ತಸ್ಸ ರೂಪಸ್ಸ ತಥೇತಂ ದಬ್ಬಾಪನೇನ **ವುತ್ತಿ** ವಚನಂ। **ಪರಾ ಭವೇ** ಅಞ್ಞಾ ವಙ್ಕವುತ್ತಿ ನಾಮ ಸಿಯಾ। ಕಿಂ ಸಾ ಸಾಕಲ್ಲೇನ ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ ಆಹ "**ತಸ್ಸಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ತಸ್ಸಾ** ವಙ್ಕವುತ್ತಿಯಾ **ಅನನ್ತವಿಕಪ್ಪತ್ತಾ** ಅಪರಿಮಿತಭೇದಕತ್ತಾ **ಬೀಜಸ್ಸ** ಕಾರಣತ್ತಾ ಸಕಲಬ್ಯತ್ತಿಬ್ಯಾಪಿಸಾಮಞ್ಞರೂಪಸ್ಸ ಯತೋ ಪರೇ ವಿಚಿತ್ತಾಲಙ್ಕಾರಾ ಪಸವನ್ತಿ, **ಉಪದಸ್ಸನಂ** ಕಥನಂ ಹೋತಿ ನಿರವಸೇಸಾಭಿಧಾನಸ್ಸ ಕೇನಾಪ್ಯಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ।

೧೬೭. ಇದಾನಿ ವಙ್ಕವುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ವುತ್ತಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವತ್ಥುಸಭಾವಸ್ಸ** ಜಾತ್ಯಾದಿಪದತ್ಥಸಮ್ಬನ್ಧಿನೋ ತಾಸು ತಾಸು ಅವತ್ಥಾಸು ಯೋ ಸಭಾವೋ ವಿಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಸಭಾವಸ್ಸ **ಅಞ್ಞಥಾ** ವಿಜ್ಜಮಾನಾಕಾರಂ ಹಿತ್ವಾ ವತ್ಥುಪರಿಕಪ್ಪಿತೇನ

ಅತಿಸಯಉಪಮಾರೂಪಕಾದಿಅಞ್ಞಪಕಾರೇನ **ಯಾ ವುತ್ತಿ** ಯಂ ಕಥನಂ ಅತ್ಥಿ, **ಸಾ ಪರಾಭವೇ** ಸಭಾವವುತ್ತಿತೋ ಅಞ್ಞಾ ವಙ್ಕವುತ್ತಿ ನಾಮ ಸಿಯಾ। **ತಸ್ಸಾ** ವಙ್ಕವುತ್ತಿಯಾ **ಅನನ್ತವಿಕಪ್ಪತ್ತಾ** ಅಪ್ಪಮಾಣಪಕ್ಖತ್ತಾ ಕಥನೇನ ಪರಿಸಮಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ನಯತೋ ತಸ್ಸ ಅನನ್ತಪಕ್ಖಸ್ಸ ಪರಿಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ **ಬೀಜೋಪದಸ್ಸನಂ** ಕಾರಣಮತ್ತಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಂ ಹೋತಿ। ವಕ್ಖಮಾನಭೇದತೋ ಏಕಮೇಕಮ್ಹಿ ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸಂ ಅನನ್ತಭೇದಪರಿಗ್ಗಹಜಾನನತ್ಥಂ ಪಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ವತ್ಥೂನಂ ಸಭಾವೋತಿ ಚ, ಅನನ್ತಾ ವಿಕಪ್ಪಾ ಯಸ್ಸ ಸಭಾವಸ್ಸೇತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಬೀಜಸ್ಸ ಉಪದಸ್ಸನನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ವಙ್ಕವುತ್ತಿಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಉದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೧೬೮ತತ್ಥಾ'ತಿಸಯಉಪಮಾ-
ರೂಪಕಾವುತ್ತಿದೀಪಕಂ।
ಅಕ್ಖೇಪೋ'ತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೋ,
ಬ್ಯತಿರೇಕೋ ವಿಭಾವನಾ॥

೧೬೯ಹೇತುಕ್ಕಮೋ ಪಿಯತರಂ, ಸಮಾಸಪರಿಕಪ್ಪನಾ।
ಸಮಾಹಿತಂ ಪರಿಯಾಯ-ವುತ್ತಿಬ್ಯಾಜೋಪವಣ್ಣನಂ॥

೧೭೦ವಿಸೇಸ ರುಳ್ಹಾಹಙ್ಕಾರಾ,
ಸಿಲೇಸೋ ತುಲ್ಯಯೋಗಿತಾ।
ನಿದಸ್ಸನಂ ಮಹನ್ತತ್ತಂ,
ವಞ್ಚನಾ'ಪ್ಪಕತತ್ಥುತಿ॥

೧೭೧ಏಕಾವಲಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ, ಸಹವುತ್ತಿ ವಿರೋಧಿತಾ।
ಪರಿವುತ್ತಿಬ್ಭಮೋಭಾವೋ, ಮಿಸ್ಸ'ಮಾಸೀ ರಸೀ ಇತಿ॥

೧೭೨ಏತೇ ಭೇದಾ ಸಮುದ್ದಿಟ್ಠಾ, ಭಾವೋ ಜೀವಿತಮುಚ್ಚತೇ।
ವಙ್ಕವುತ್ತೀಸು ಪೋಸೇತಿ, ಸಿಲೇಸೋ ತು ಸಿರಿಂ ಪರಂ॥

೧೬೮-೧೭೨. ಯಥೋದ್ದೇಸಂ ನಿದ್ದಿಸಿತುಕಾಮೋ ಉದ್ದಿಸತಿ "**ತತ್ಥೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಸಂ ವಙ್ಕವುತ್ತಿಯಂ "ಏತೇ ಭೇದಾ ಸಮುದ್ದಿಟ್ಠಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸಮುದ್ದಿಟ್ಠಾತಿ** ಸಙ್ಖೇಪನಯೇನ ವುತ್ತಾ। ಅತಿಸಯೋ ಉಪಮಾ ರೂಪಕಂ ಆವುತ್ತಿ ದೀಪಕಞ್ಚ, **ಸಮಾಸೋ** ಸಮಾಸವುತ್ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪನಾ ಚ, ವಿಸೇಸೋ ರುಳ್ಹಾಹಙ್ಕಾರೋ ಚ, **ಜೀವಿತಮುಚ್ಚತೇತಿ** ತದಭಾವೇ ಬನ್ಧಸ್ಸ ಛವಸ್ಸೇವ ಹೇಯ್ಯತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, ಸಿಲೇಸೋ ತು **ವಙ್ಕವುತ್ತೀಸು** ಸಭಾವವುತ್ತಿಂ ಹಿತ್ವಾ ವತ್ಥುಸಭಾವತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ಯಥಾ ತಥಾ ಪರಿಕಪ್ಪನರೂಪಾಸು ಅತಿಸಯಾದೀಸು ವುತ್ತೀಸು **ಪರಂ ಸಿರಿಂ** ಕನ್ತಿಂ ಪೋಸೇತಿ ತಂ ಪೂರೇತಿ ಆವಹತೀತಿ।

೧೬೮-೧೭೨. ಭೇದವನ್ತಾನಂ ಪದತ್ಥಾನಂ ಸಭಾವಕಥನಂ ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀತಿ ವತ್ತಮಾನೇಹಿ ಅಲಙ್ಕಾರೇಹಿ ಉದ್ದಿಸನ್ತೋ "**ತತ್ಥಾತಿಸಯ...ಪೇ... ರಸೀ**"ತಿ ಗಾಥಾಚತುಕ್ಕಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತತ್ಥಾತಿ** ತಿಸ್ಸಂ ವಙ್ಕವುತ್ತಿಯಂ **ಇತಿ** ಏವಂ **ಏತೇ** ಪಞ್ಚತಿಂಸ **ಭೇದಾ ಸಮುದ್ದಿಟ್ಠಾ** ಸಙ್ಖೇಪೇನ ವುತ್ತಾತಿ। ಏತೇಸಂ ಪನ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋ ನಿದ್ದೇಸೇ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ। ಇಮಿನಾ ಭಾವೋ ಚ ಸಿಲೇಸೋ ಚ ಅತಿಪ್ಪಸತ್ಥೋತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಭಾವೋ** ಭಾವಾಲಙ್ಕಾರೋ **ಜೀವಿತಂ** ಬನ್ಧಸ್ಸ ಪಾಣಭೂತೋತಿ

ವುಚ್ಚತೇ, ಭಾವರಹಿತಸ್ಸ ಬನ್ಧಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸ ವಿಯ ಅನುಪಾದೇಯ್ಯತ್ತಾ, **ಸಿಲೇಸೋ ತು** ಸಿಲೇಸಾಲಙ್ಕಾರೋ ಪನ **ವಙ್ಕವುತ್ತೀಸು** ಅತಿಸಯೋಪಮಾದಿವಙ್ಕವುತ್ತೀಸು **ಪರಮುಕ್ಕಂಸಭೂತಂ ಸಿರಿಂ** ಸೋಭಂ **ಪೋಸೇತಿ** ಪೂರೇತಿ।

ನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೧೭೩ಪಕಾಸಿಕಾ ವಿಸೇಸಸ್ಸ,
ಸಿಯಾ’ತಿಸಯವುತ್ತಿ ಯಾ।
ಲೋಕಾತಿಕ್ಕನ್ತವಿಸಯಾ,
ಲೋಕಿಯಾತಿ ಚ ಸಾ ದ್ವಿಧಾ॥

೧೭೩. ತತ್ಥಾತಿಸಯವುತ್ತೀನಂ ತಾವ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೋ ಆಹ “**ಪಕಾಸಿಕಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ವಿಸೇಸಸ್ಸ** ವತ್ಥುಗತಸ್ಸಾತಿಮತ್ತಸ್ಸ ಪಕಾಸಿಕಾಯಾತಿ ಅನುವದಿತ್ವಾ ಸಾ ಅತಿಸಯವುತ್ತಿ ಸಿಯಾತಿ ವಿಧೀಯತೇ, ಅತಿಸಯಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ಉಕ್ಕಂಸಸ್ಸ ಪಟಿಪಾದಿಕಾ ವುತ್ತಿ **ಅತಿಸಯವುತ್ತಿ**। ಸಾ ಚ ದುವಿಧಾತಿ ಆಹ “**ಲೋಕ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಲೋಕಂ ಲೋಕಪ್ಪತೀತಿಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ ವಿಸಯೋ ಗೋಚರೋ ಯಸ್ಸಾ ಸಾ **ಲೋಕಾತಿಕ್ಕನ್ತವಿಸಯಾ** ಚ ಲೋಕೇ ಭವಾ ಲೋಕರಿತಿಮನತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾತಿ **ಲೋಕಿಯಾ** ಚಾತಿ ಅತಿಸಯವುತ್ತಿ **ದ್ವಿಧಾ** ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾ ಭವತಿ।

೧೭೩. ಇದಾನಿ ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನ ಅತಿಸಯವುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಪಕಾಸಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವಿಸೇಸಸ್ಸ** ಜಾತ್ಯಾದಿಪದತ್ಥಗತಅಧಿಕವಿಸೇಸಸ್ಸ **ಯಾ** ವುತ್ತಿ ಪಕಾಸಿಕಾ, ಸಾ ಅತಿಸಯವುತ್ತಿ ನಾಮ ಸಿಯಾ, **ಸಾ** ಅತಿಸಯವುತ್ತಿ **ಲೋಕಾತಿಕ್ಕನ್ತವಿಸಯಾ** ಚ ಜಾತ್ಯಾದಿಪದತ್ಥಾನಂ ಯಥಾಸಭಾವಸಙ್ಖತಲೋಕರಿತ್ಯಾತಿಕ್ಕನ್ತವಿಸಯತ್ತಾ ಲೋಕಾತಿಕ್ಕನ್ತ ವಿಸಯಾತಿ ಚ **ಲೋಕಿಯಾತಿ** ಚ ಯಥಾವುತ್ತಲೋಕಮನತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಪವತ್ತನತೋ ಲೋಕಿಯಾತಿ ಚೇವಂ **ದ್ವಿಧಾ** ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾ ಹೋನ್ತಿ। ವದತೀತಿ ವುತ್ತಿ, ಅತಿಸಯಸ್ಸ ವುತ್ತೀತಿ ಚ, ಲೋಕಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ ವಿಸಯೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಚ, ಲೋಕೇ ಭವಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। “ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಪಕಾಸಿಕಾ”ತಿ ಪಸಿದ್ಧಗುಣಾನುವಾದೇನ ಸಾ ಅತಿಸಯವುತ್ತಿ ಸಿಯಾತಿ ಅಪಸಿದ್ಧಂ ಅತಿಸಯವುತ್ತಿವಿಧಾನಂ ಕರೋತಿ, ಯಥಾ “ಯೋ ಕುಣ್ಡಲೀ, ಸೋ ದೇವದತ್ತೋ”ತಿ। ಅನುವಾದಕಅನುವಾದನೀಯಭೇದೋ ಉಪರಿಪ್ಯೇವಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

೧೭೪ಲೋಕಿಯಾತಿಸಯಸ್ಸೇ’ತೇ,
ಭೇದಾ ಯೇ ಜಾತಿಆದಯೋ।
ಪಟಿಪಾದೀಯತೇ ತ್ವ’ಜ್ಜ,
ಲೋಕಾತಿಕ್ಕನ್ತಗೋಚರಾ॥

೧೭೪. ಅಯಂ ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾ ಅತಿಸಯವುತ್ತಿ ಸಭಾವವುತ್ಯಾದೀಹಿ ಭಿನ್ನಾತಿ ಚೇ? ಆಹ “**ಲೋಕ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಜಾತಿಆದಯೋ** ಯತೋ ಪದತ್ಥಸ್ಸ ವಿಚಿತ್ತಂ ಸರೂಪಂ ವದತೀತಿ ವಿಚಿತ್ತಸರೂಪಪಟಿಪಾದಿಕಾ ಸಭಾವವುತ್ತಿಪಿ ಅಲಙ್ಕಾರೋ, ಅಲಙ್ಕಾರಿಯಂ ತು ವತ್ಥುಮತ್ತಂ, ತತೋ ಸಭಾವವುತ್ಯಾದಯೋ **ಯೇ ಭೇದಾ** ವಿಸೇಸಾ, **ಏತೇ** ಲೋಕಿಯಾತಿಸಯಸ್ಸ ಭೇದಾ, ಯಥಾ ಸರೀರೇ ಯಂ ಸಹಜಂ ಸುನ್ದರತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ಪೋಸಕಾಪಿ ಮುತ್ತಾವಲಿಪ್ಪಭುತಿ ಅಲಙ್ಕಾರೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಬನ್ಧೇಪ್ಯಲಙ್ಕಾರಿಯವತ್ಥುನಿಮಿತ್ತಂ ಧಮ್ಮತ್ತಂ ಯಾಯ ಉಕ್ಕಂಸೀಯತಿ, ಸಾ ಉಕ್ಕಂಸೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾ ಚ ವುತ್ತಿ **ಅಲಙ್ಕಾರ**ಸದ್ದೇನ ವುಚ್ಚತೇ। ಸಾ ಪನ ಅತಿಸಯವುತ್ತಿಯೇವ। ತೇನೇವಾಹ “**ಲೋಕಿಯಾತಿಸಯಸ್ಸೇತೇ, ಭೇದಾ ಯೇ ಜಾತಿಆದಯೋ**”ತಿ। ಯತೋ ಏವಂ, ತತೋ ಲೋಕಾತಿಕ್ಕನ್ತವಿಸಯಾ ಚ ವಿಸುಂ ದಸ್ಸನೀಯಾತಿ ಆಹ “**ಪಟೀ**”ತಿಆದಿ। **ತು**ಸದ್ದೋ ಭೇದೇ। **ಅಜ್ಜ ತು** ಇದಾನಿ ಪನ ಲೋಕಾತಿಕ್ಕನ್ತಗೋಚರಾ ಪಟಿಪಾದೀಯತೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

೧೭೪. ಇದಾನಿ ಏಸಾ ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾಪಿ ಅತಿಸಯವುತ್ತಿಸಭಾವವುತ್ಯಾದೀಹಿ ಅನಞ್ಞಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಲೋಕಿಯೇ”**ಚ್ಚಾದಿಮಾಹ। **ಜಾತಿಆದಯೋ** ಜಾತಿಗುಣಾದಿಪದತ್ಥಗತವಿಚಿತ್ತಸರೂಪಸ್ಸ ಪಕಾಸನತೋ ನಿಸ್ಸಯವೋಹಾರೇನ “ಜಾತ್ಯಾದಯೋ”ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಜಾತಿಸಭಾವವುತ್ತಿಗುಣಸಭಾವವುತ್ಯಾದಯೋ **ಯೇ ಭೇದಾ** ವಿಸೇಸಾ, **ಏತೇ ಲೋಕಿಯಾತಿಸಯಸ್ಸ** ಲೋಕಿಯಾತಿಸಯವುತ್ತಿಯಾಯೇವ **ಭೇದಾ** ಅವಯವಾ। ತತ್ಥ ಲೋಕಿಯಾತಿಸಯವುತ್ತಿ ನಾಮ ಜಾತಿಸಭಾವವುತ್ತಿಗುಣಸಭಾವವುತ್ಯಾದಯೋಯೇವಾತಿ। ಏಸಾಯೇವ ವಿಚಿತ್ರರೂಪಪಟಿಪಾದಿಕಾ ಉಕ್ಕಂಸಾತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ಲೋಕಿಯಾತಿಸಯವುತ್ತಿಯಾ “ಲೀಲಾವಿಕನ್ತಿಸುಭಗೋ”ತಿ ಉದಾಹರಣಸ್ಸ ಗಮ್ಯಮಾನತ್ತಾ ವಕ್ಖಮಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ **“ಪಟಿಪಾದೀಯತೇ”**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅಜ್ಜ ತು** ಇದಾನಿ ಪನ **ಲೋಕಾತಿಕ್ಕನ್ತಗೋಚರಾ** ಅತಿಸಯವುತ್ತಿ **ಪಟಿಪಾದೀಯತೇ** ಉದಾಹರಣತೋ ನಿಪ್ಫಾದೀಯತಿ। ಲೋಕೇ ಭವೋತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಅತಿಸಯೋ ಆಧಿಕ್ಕಮಿತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೭೫ಪಿವನ್ತಿ ದೇಹಕನ್ತೀ ಯೇ,
ನೇತ್ತಞ್ಜಲಿಪುಟೇನ ತೇ।
ನಾ’ಲಂ ಹನ್ತುಂ ಜಿನೇ’ಸಂ ತ್ವಂ,
ತಣ್ಹಂ ತಣ್ಹಾಹರೋಪಿ ಕಿಂ॥

೧೭೫. ತಮುದಾಹರತಿ **“ಪಿವನ್ತಿ”**ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಜಿನ ತೇ **ದೇಹಕನ್ತೀ** ಸರೀರಸೋಭಾಯೋ **ಯೇ** ಜನಾ **ನೇತ್ತಞ್ಜಲಿಪುಟೇನ** ಅತ್ತನೋ ನಯನದ್ವನ್ದಸಙ್ಖಾತೇನ ಅಞ್ಜಲಿಪುಟೇನ ಪಿವನ್ತಿ, **ಏಸಂ** ಜನಾನಂ **ತಣ್ಹಂ** ಪಿಪಾಸಂ ಲೋಭಮೇವ ವಾ ಹರತಿ ಅನುಪತತಿ [ಅಪನಯತಿ (?)]। **ತಣ್ಹಾಹರೋಪಿ** ಸಮಾನೋ ತ್ವಂ **ಹನ್ತುಂ** ನಿವತ್ತಿತುಂ **ಕಿಂ ನಾಲಂ** ಕಸ್ಮಾ ಅಸಮತ್ಥೋಸಿ। ತಣ್ಹಾಹರಾ ನಾಮ ತಣ್ಹಮೇವ ನುದನ್ತಿ। ಅತ್ರ ಹನನ್ತಾಮಪಿಹ ಸಮ್ಪನುದತಿ ಲೋಕರಿತಿಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ದೇಹಕನ್ತಿಯಾ ಬಹುತ್ತನಧಮ್ಮೋ ವುತ್ತೋ।

೧೭೫. ಇದಾನಿ ಪಟಿಞ್ಞಾತಾನುಸಾರೇನ ಪಟಿಪಾದೇತಿ **“ಪಿವನ್ತಿ”**ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಭೋ **ಜಿನ ತೇ** ತುಯ್ಹಂ **ದೇಹಕನ್ತೀ** ಸರೀರಸೋಭಾಯೋ **ಯೇ** ಜನಾ **ನೇತ್ತಞ್ಜಲಿಪುಟೇನ** ನೇತ್ತಸಙ್ಖಾತೇನ ಹತ್ಥಪುಟೇನ ಪಿವನ್ತಿ, **ಏಸಂ** ಸಾಧುಜನಾನಂ **ತಣ್ಹಂ** ಪಿಪಾಸಂ ಲೋಭಮೇವ ವಾ **ತಣ್ಹಾಹರೋಪಿ** ತ್ವಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ತಣ್ಹಾವಿನಾಸಕೋಪಿ **ಹನ್ತುಂ** ನಿವಾರೇತುಂ **ಕಿಂ ನಾಲಂ** ಕಸ್ಮಾ ಅಸಮತ್ಥೋಸೀತಿ। ಏತ್ಥ ಪಿವನಂ ನಾಮ ಪಿಪಾಸಂ ವಿನೇತೀತಿ ಲೋಕಸಭಾವೋ। ತಣ್ಹಂ ಹನ್ತುಂ ನಾಲಮಿತಿ ಲೋಕಸಭಾವಮತಿಕ್ಕನ್ತತ್ಥೋ। ಕನ್ತೀನಂ ಅಧಿಕಪಿಯತಾ ಅತಿಸಯಧಮ್ಮೋ, ತಸ್ಸ ವುತ್ತಿ ಪನ ತಣ್ಹಂ ಹನ್ತುಂ ನಾಲಮಿತಿ ಲೋಕಾತಿಕ್ಕನ್ತಅತ್ಥಂ ವಿಸಯಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಸಾ ಪನ ಕಥೇತುಮಿಚ್ಛಿತಂ ಕನ್ತೀನಂ ಅಧಿಕಪಿಯತಂ ತಣ್ಹಾಹನನೇ ಅಸಮತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ದೀಪೇತೀತಿ ವಙ್ಕವುತ್ತಿ ನಾಮ। ವುಚ್ಚಮಾನಾನಂ ಉಪಮಾರೂಪಕಾದೀನಮ್ಪಿ ವಙ್ಕವುತ್ತಿತಾ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಸ್ಸ ಪಕಾರನ್ತರೇನ ಪಕಾಸನತೋಯೇವ। ಯಥಾ ನಾಮ ಸರೀರಸಹಜಂ ಪೀನತ್ತಾದಿಸುನ್ದರತ್ತಂ ಉದ್ದೀಪನಾಕಾರೇನ ಠಿತಾ ಕಟಕಉಣ್ಹೀಸಹಾರಾದಯೋ ಅಲಙ್ಕಾರಾ ನಾಮ ಭವನ್ತಿ, ಏವಂ ಬನ್ಧಸರೀರಸಙ್ಖಾತೇ ಅಲಙ್ಕರಣೀಯವತ್ಥುಮ್ಹಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಅತಿಪಿಯತಾದಿಮೇವ ಉದ್ದೀಪೇತ್ವಾ ಅಲಙ್ಕುರುಮಾನಾ “ತಣ್ಹಾಹರೋಸಿ ತ್ವಂ ಏಸಂ ಕನ್ತೀ ಪಿವನ್ತಾನಂ ತಣ್ಹಂ ಹನ್ತುಂ ನಾಲ”ಮಿತಿ ವಾಚಾಭಙ್ಗೀ ಅಲಙ್ಕಾರೋ ನಾಮ। ಅಲಙ್ಕಾರಿಯಂ ನಾಮ ಅಲಙ್ಕಾತಬ್ಬಕನ್ತಿಪಿಯತಾಯ ಬಹುತ್ತನ್ತಿ। ಉತ್ತರಿಪಿ ಅಲಙ್ಕಾರಅಲಙ್ಕಾರಿಯವಿಭಾಗೋ ಚ ಅನುರೂಪತೋ ಯೋಜನಕ್ಕಮೋ ಚ ಏವಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ದೇಹೇ ಕನ್ತೀತಿ ಚ, ಅಞ್ಜಲೀಯೇವ ಪುಟೋತಿ ಚ, ನೇತ್ತಾನಿಯೇವ ಅಞ್ಜಲಿಪುಟೋತಿ ಚ, ತಣ್ಹಂ ಹರತೀತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೭೬ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ, ಸಧಮ್ಮತ್ತಂ ಸಿಯೋ’ಪಮಾ।
ಸದ್ದತ್ಥಗಮ್ಮಾ ವಾಕ್ಯತ್ಥ-ವಿಸಯಾತಿ ಚ ಸಾ ತಿಧಾ॥

೧೭೬. ಉಪಮಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ “**ಉಪಮಾನೇ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಉಪಮೀಯತೇ ಅನೇನಾತಿ ಉಪಮಾನಂ, ಪದುಮಾದಿಕವತ್ಥು। ಪದುಮಾದಿಕೋ ತು ಸದ್ದೋ ಉಪಮಾನವಾಚಕೋ। ಉಪಮೀಯತೀತಿ ಉಪಮೇಯ್ಯಂ, ಮುಖಾದಿಕವತ್ಥು। ಮುಖಾದಿಕೋ ಸದ್ದೋ ತು ಉಪಮೇಯ್ಯವಾಚಕೋ। ತೇಸಂ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ ಪದುಮಾದಿಮುಖಾದಿವತ್ಥೂನಞ್ಚ। **ಸಧಮ್ಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಮಾನೋ ಧಮ್ಮೋ ಕನ್ತಿಮನ್ತತಾ ಯಸ್ಸ ಸೋ ಸಧಮ್ಮೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಸಧಮ್ಮಸದ್ದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಸಮಾನೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಸಹ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ **ಸಧಮ್ಮತ್ತಂ** ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಉಪಮಾ ಸಿಯಾ, ಉಪಮೀಯತಿ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿ ಕತ್ವಾ। ಸಾ ಪನಾಲಙ್ಕಾರಿಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿಸಯಪಟಿಪಾದನಪ್ಪಕಾರೋ। ಕತಿವಿಧಾ ಸಾತಿ ಆಹ “**ಸದ್ದ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸದ್ದೋ ಚ ಅತ್ಥೋ ಚ, ತೇಹಿ ಗಮ್ಮಾ ಪತೀಯಮಾನಾ **ಸದ್ದತ್ಥಗಮ್ಮಾ**। **ವಾಕ್ಯಂ** ಪದಸಮುದಾಯೋ। ತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವಿಸಯೋ ಗೋಚರೋ ಯಸ್ಸಾ **ವಾಕ್ಯತ್ಥವಿಸಯಾ**ತಿ ಚ **ಸಾ** ಉಪಮಾ **ತಿವಿಧಾ** ಸದ್ದಗಮ್ಮಅತ್ಥಗಮ್ಮವಾಕ್ಯತ್ಥವಿಸಯಾತಿ ತಿಧಾ ಹೋತಿ।

೧೭೬. ಇದಾನಿ ಉಪಮಾಲಙ್ಕಾರಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ “**ಉಪಮಾನೋ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ** ಚನ್ದನೀಲುಪ್ಪಲದಲಾಭಾದೀನಂ ಆನನನಯನಾದೀನಞ್ಚ ಪದತ್ಥಾನಂ **ಸಧಮ್ಮತ್ತಂ** ಕನ್ತಿಮನ್ತತಾಪೀನತಾದಿತುಲ್ಯಧಮ್ಮಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಉಪಮಾ ನಾಮ ಸಿಯಾ, **ಸಾ** ಅಲಙ್ಕರಣೀಯವತ್ಥುನೋ ಆಧಿಕ್ಕಪಟಿಪಾದನಪ್ಪಕಾರಾ ಉಪಮಾ **ಸದ್ದತ್ಥಗಮ್ಮಾ** ಸದ್ದಗಮ್ಮಾ ಚ ಅತ್ಥಗಮ್ಮಾ ಚ ವಾಕ್ಯತ್ಥವಿಸಯಾ ಚ, **ಇತಿ** ಏವಂ **ತಿಧಾ** ತಿಪ್ಪಕಾರಾ **ಹೋತಿ**। ಏತ್ಥ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಭೂತಾನಂ ಚನ್ದಾನನಾದಿಪದತ್ಥಾನಂ ಸಧಮ್ಮಸಙ್ಖತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞತುಲ್ಯಕನ್ತಿಮನ್ತತಾಪೀನತಾದಿಧಮ್ಮಯೋಗೋ ಪದತ್ಥಾನಂ ಉಪಮತ್ಥಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಉಪಟ್ಠಾನತಾಯ ಉಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತನ್ನಿಸ್ಸಯಚನ್ದಾದಯೋ ಪನ ನಿಸ್ಸಿತವೋಹಾರೇನ ಉಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಉಪಮಾನಭೂತಚನ್ದಾದಿಅತ್ಥಪಟಿಪಾದಕೋ **ಚನ್ದಿಮಾ**ದಿಸದ್ದೋಪಿ ತದತ್ಥೇನ ಉಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಉಪಮೇಯ್ಯುಪಮೇಯ್ಯನಿಸ್ಸಯತಪ್ಪಟಿಪಾದಕಾನಮ್ಪಿ ಉಪಮೇಯ್ಯಭಾವೋ ಏವಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಉಪಮೀಯತೇ ಅನೇನಾತಿ ಉಪಮಾನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಚನ್ದಾದಿ ಉಪಮಾನಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಉಪಮೀಯತೀತಿ ಉಪಮೇಯ್ಯಂ, ಆನನಾದಿ, ಉಪಮಾನಞ್ಚ ಉಪಮೇಯ್ಯಞ್ಚಾತಿ ಚ, ಸಮಾನೋ ಚ ಸೋ ಧಮ್ಮೋ ಚೇತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಸದ್ದೋ ಚ ಅತ್ಥೋ ಚಾತಿ ಚ, ತೇಹಿ ಗಮ್ಮಾತಿ ಚ, ವಾಕ್ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥೋತಿ ಚ, ಸೋ ವಿಸಯೋ ಯಸ್ಸಾ ಉಪಮಾಯಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೭೭ಸಮಾಸಪಚ್ಚಯೇವಾದೀ, ಸದ್ದಾ ತೇಸಂ ವಸಾ ತಿಧಾ।
ಸದ್ದಗಮ್ಮಾ ಸಮಾಸೇನ, ಮುನಿನ್ದೋ ಚನ್ದಿಮಾನನೋ॥

೧೭೭. ತತ್ಥ ಸದ್ದಗಮ್ಮಾಪಿ ತಿಧಾ ಸಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ “**ಸಮಾಸ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸಮಾಸೋ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಚ ಇವಾದಿ ಚ, ತೇ ಸದ್ದಾ ನಾಮ, **ಸದ್ದ**ಸದ್ದೇನ ಸಮಾಸಾದಯೋ ವತ್ತುಮಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇಸಂ** ಸಮಾಸಾದೀನಂ ವಸಾ ಸದ್ದಗಮ್ಮಾ ತಿಧಾ ಹೋತಿ ಸಮಾಸಸದ್ದಗಮ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಸದ್ದಗಮ್ಮಾ ಇವಾದಿಸದ್ದಗಮ್ಮಾತಿ, **ಸಮಾಸೇನ** ಸಮಾಸಸದ್ದೇನ ಗಮ್ಮಾ ಉಪಮಾ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಸೇಸೋ। ಉದಾಹರತಿ “**ಮುನಿನ್ದೋ ಚನ್ದಿಮಾನನೋ**”ತಿ, ಚನ್ದಿಮಾ ವಿಯ ರುಚಿರಮಾನನಂ ಮುಖಂ ಯಸ್ಸ ಸೋ **ಚನ್ದಿಮಾನನೋ**। ಏತ್ಥ ಚ ಚನ್ದಿಮಂ ಉಪಮಾನಂ, ಆನನಂ ಉಪಮೇಯ್ಯಂ, ರುಚಿರತ್ತಂ ಧಮ್ಮೋ, ಚನ್ದಿಮಾನನಾನಂ ಸಮಾನಧಮ್ಮಸಮ್ಬನ್ಧಿಜೋತಕೋ **ವಿಯ**ಸದ್ದೋ, ತೇಸು ಸಾಧಾರಣಧಮ್ಮವಾಚಕಸ್ಸ **ವಿಯ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಚೋಪಮಾಜೋತಕಸ್ಸಾಪ್ಪಯೋಗೋ ಸಮಾಸೇನೇವ ವುತ್ತತ್ತಾ, ಏತ್ಥ ಪನ **ವಿಯ**ಸದ್ದೋ **ಚನ್ದಿಮಾ**ಸದ್ದೇನ ಉಪಮಾನವಾಚಕೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಮುಪಗತೋ ಚನ್ದಗತಮೇವ ಸದಿಸತ್ತಂ ವದತಿ, ಮುಖಗತಂ ಪನ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಪದೀಯತೇ, ಏವಮೀದಿಸಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೧೭೭. ತೇಸು ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಸದ್ದಗಮ್ಮಸ್ಸ ತಿವಿಧತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಆಹ “**ಸಮಾಸೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಸಮಾಸಪಚ್ಚಯೇವಾದೀ** ಸಮಾಸೋ, ಆಯಾದಿಪಚ್ಚಯಾ, ಇವಾದಯೋ ಚ ಸದ್ದಾ ನಾಮ, **ತೇಸಂ** ಸಮಾಸಾದೀನಂ **ವಸಾ** ಭೇದೇನ **ಸದ್ದಗಮ್ಮಾ ತಿಧಾ** ಸಮಾಸಸದ್ದಗಮ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಸದ್ದಗಮ್ಮಾ ಇವಾದಿಸದ್ದಗಮ್ಮಾತಿ ತಿವಿಧಾ ಹೋತಿ। **ಸಮಾಸೇನ** ಸಮಾಸಸದ್ದೇನ ಗಮ್ಮೋಪಮಾ ವುಚ್ಚತಿ “**ಮುನಿನ್ದೋ ಚನ್ದಿಮಾನನೋ**”ತಿ। **ಮುನಿನ್ದೋ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ **ಚನ್ದಿಮಾನನೋ**

ಚನ್ದಸಮಾನಮನೋಹರಮುಖಮಣ್ಡಲೇನ ಯುತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಸಮಾಸೋ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಚ ಇವಇತಿ ಇದಂ ಆದಿ ಯೇಸಂ ವಾದೀನನ್ತಿ ಚ, ಸದ್ದೇನ ಗಮ್ಮಾತಿ ಚ, ಮುನೀನಂ ಇನ್ದೋತಿ ಚ, ಚನ್ದಿಮಾ ವಿಯ ರುಚಿರಂ ಆನನಂ ಮುಖಂ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಏತ್ಥ "ಚನ್ದಿಮಾ"ತಿ ಉಪಮಾನಂ, "ಆನನ"ನ್ತಿ ಉಪಮೇಯ್ಯಂ, ರುಚಿರತ್ತಂ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ ಸಾಧಾರಣಧಮ್ಮೋ, "ವಿಯಾ"ತಿ ಸದ್ದೋ ಚನ್ದಾನನಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಆನನಗತರುಚಿರತ್ತಂ ಚನ್ದೇ ಚ, ಚನ್ದಗತರುಚಿರತ್ತಂ ಆನನೇ ಚ ಅತ್ಥೀತಿ ಸಮಾನಧಮ್ಮಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಜೋತೇತೀತಿ, ಇಹ ಸಾಧಾರಣಧಮ್ಮವಾಚಕಸ್ಸ **ರುಚಿರ**ಸದ್ದಸ್ಸ, ತುಲ್ಯಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತೋಪಮಾಜೋತಕಸ್ಸ **ವಿಯ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ಅಪ್ಪಯೋಗೋ ತೇಸಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಸಮಾಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಉಪಮಾನವಾಚಕೇನ **ಚನ್ದಿಮಾ**ಸದ್ದೇನ ಯುತ್ತೋ **ವಿಯ** ಸದ್ದೋ ಚನ್ದಗತಸದಿಸತ್ತಂ ಜೋತೇತೀತಿ, ಮುಖಗತಸದಿಸತ್ತಂ ಪನ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಪತೀಯತೇ। ತಥಾ ಹಿ ಮುಖಂ ಚನ್ದಸಮಾನಮಾಗಚ್ಛನ್ತಂ ಚನ್ದಸ್ಸ ಮುಖಸದಿಸತ್ತಂ ವಿನಾ ನ ಭವತೀತಿ ಅಞ್ಞಥಾನುಪಪತ್ತಿ ಸಾಮತ್ಥಿಯನ್ತಿ।

೧೭೮ಆಯಾದೀ ಪಚ್ಚಯಾ ತೇಹಿ, ವದನಂ ಪಙ್ಕಜಾಯತೇ।
ಮುನಿನ್ದನಯನದ್ವನ್ದಂ, ನೀಲುಪ್ಪಲದಲೀಯತಿ॥

೧೭೮. ಇದಾನಿ ಪಚ್ಚಯಸದ್ದಗಮ್ಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಆಯಾದಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಆಯಾದೀ**ತಿ **ಆಯ**ಈ**ಯಕ**ಪಚ್ಚಯಾದಯೋ **ಪಚ್ಚಯಾ** ಪಚ್ಚಯಸದ್ದಾ ನಾಮ, **ತೇಹಿ** ಪಚ್ಚಯಸದ್ದೇಹಿ ಗಮ್ಮಾ ಉಪಮಾ ವುಚ್ಚತಿ। ಉದಾಹರತಿ "**ವದನ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಪಙ್ಕಜಮಿವ ರುಚಿರಮಾಚರತಿ **ಪಙ್ಕಜಾಯತೇ**। ಏತ್ಥಾಪಿ ಪಙ್ಕಜಮುಪಮಾನಂ, ಆಚರಣಕ್ರಿಯಾಯ ಕತ್ತುಭೂತಂ ಆನನಮುಪಮೇಯ್ಯಂ, ರುಚಿರತ್ತಂ ಸಧಮ್ಮೋ, ಪಙ್ಕಜಾನನಾನಂ ಸಮಾನಧಮ್ಮಸಮ್ಬನ್ಧಜೋತಕೋ **ಇವ**ಸದ್ದೋ। ತತ್ಥ **ರುಚಿರ ಇವ**ಸದ್ದಾನಂ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯಾಪ್ಪಯೋಗೋ ಪಚ್ಚಯೇನ ವುತ್ತತ್ತಾತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ। ಏವಮುಪರಿಪಿ।

೧೭೮. ಇದಾನಿ ಪಚ್ಚಯಸದ್ದಗಮ್ಮೋಪಮಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ "**ಆಯಾದಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಆಯಾದೀ** "ಆಯ ಈಯ ಕ"ಇತಿಆದಯೋ **ಪಚ್ಚಯಾ** ಪಚ್ಚಯಸದ್ದಾ ನಾಮ, **ತೇಹಿ** ಪಚ್ಚಯಸದ್ದೇಹಿ ಗಮ್ಮೋಪಮಾ ವುಚ್ಚತಿ "**ವದನಂ...ಪೇ॰... ದಲೀಯತೀ**"ತಿ। **ವದನಂ** ಮುಖಂ **ಪಙ್ಕಜಾಯತೇ** ಪದುಮಮಿವ ರುಚಿರಂ ಆಚರತಿ। **ಮುನಿನ್ದನಯನದ್ವನ್ದಂ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ನೇತ್ತಯುಗಳಂ **ನೀಲುಪ್ಪಲದಲೀಯತಿ** ನೀಲುಪ್ಪಲಪತ್ತಮಿವ ರುಚಿರಮಾಚರತಿ। ಆಯೋ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಈಯಾದೀನನ್ತಿ ಚ, ಪಙ್ಕಜಮಿವ ರುಚಿರಮಾಚರತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಚ, ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ ನಯನದ್ವನ್ದಮಿತಿ ಚ, ನೀಲುಪ್ಪಲಸ್ಸ ದಲಮಿತಿ ಚ, ತಮಿವ ರುಚಿರಮಾಚರತೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಏತ್ಥ "ಪಙ್ಕಜ"ಮಿತಿ ಚ "ನೀಲುಪ್ಪಲ"ಮಿತಿ ಚ ಉಪಮಾನಂ, ಆಚರಣಕ್ರಿಯಾಯ ಕತ್ತುಭೂತಂ ವದನಂ ನಯನದ್ವನ್ದಞ್ಚ ಉಪಮೇಯ್ಯಂ, ರುಚಿರತ್ತಂ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ ಸಧಮ್ಮೋ, ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ ಸಮಾನಧಮ್ಮಜೋತಕೋ **ಇವ**ಸದ್ದೋ, ತೇಸಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಪಚ್ಚಯೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ತೇಸಮಪ್ಪಯೋಗೋ। ಏವರೂಪೇಸು ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಏವಮೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೧೭೯ಇವಾದೀ ಇವ ವಾ ತುಲ್ಯ-ಸಮಾನ ನಿಭ ಸನ್ನಿಭಾ।
ಯಥಾಸಙ್ಕಾಸ ತುಲಿತ-ಪ್ಪಕಾಸ ಪತಿರೂಪಕಾ॥

೧೮೦ಸರೀಸರಿಕ್ಖ ಸಂವಾದೀ, ವಿರೋಧೀ ಸದಿಸಾ ವಿಯ।
ಪಟಿಪಕ್ಖಪಚ್ಚನೀಕ-ಸಪಕ್ಖೋ'ಪಮಿತೋ'ಪಮಾ॥

೧೮೧ಪಟಿಬಿಮ್ಬ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನ-ಸರೂಪ ಸಮ ಸಮ್ಮಿತಾ।
ಸವಣ್ಣಾ'ಭಾ ಪಟಿನಿಧಿ, ಸಧಮ್ಮಾದಿ ಸಲಕ್ಖಣಾ॥

೧೮೨ಜಯತ್ಯ'ಕ್ಕೋಸತಿ ಹಸತಿ, ಪತಿಗಜ್ಜತಿ ದೂಭತಿ।
ಉಸೂಯತ್ಯ'ವಜಾನಾತಿ, ನಿನ್ದತಿ'ಸ್ಸತಿ ರುನ್ಧತಿ॥

೧೮೩**ತಸ್ಸ ಚೋರೇತಿ ಸೋಭಗ್ಗಂ, ತಸ್ಸ ಕನ್ತಿಂ ವಿಲುಮ್ಪತಿ।**
ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ವಿವದತಿ, ತುಲ್ಯಂ ತೇನಾಧಿರೋಹತಿ॥

೧೮೪**ಕಚ್ಛಂವಿಗಾಹತೇ ತಸ್ಸ, ತಮನ್ವೇತ್ಯ'ನುಬನ್ಧತಿ।**
ತಂಸೀಲಂ, ತಂ ನಿಸೇಧೇತಿ, ತಸ್ಸ ಚಾನುಕರೋತಿ'ಮೇ॥

೧೭೯-೧೮೪. **ಇವಾದೀ** ಇವಾದಯೋ ನಾಮ ಇಮೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇವೋ ಚ ವಾ ಚ ತುಲ್ಯೋ ಚ ಸಮಾನೋ ಚ ನಿಭೋ ಚ ಸನ್ನಿಭೋ ಚಾತಿ ದ್ವನ್ದೇ **ಇವ...ಪೇ॰... ಸನ್ನಿಭಾ**। ಸದ್ದಮಪೇಕ್ಖಿಯ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗತಾ। ಏವಮುಪರಿಪಿ ಯಥಾಯೋಗಂ। "ಸಧಮ್ಮಾದೀ"ತಿ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಸಾಧಾರಣಸಚ್ಛಾಯಾದೀನಂ ಪರಿಗ್ಗಹೋ। ಜಯತಿಚ್ಚಾದೀಸು ಕಮ್ಮಂ।

೧೭೯- ೧೮೪. ಇವಾದಿಸದ್ದಗಮ್ಮೋಪಮಾಧಿಕಾರೇ ಪಠಮಂ ತಾವ "ಇವಾದಯೋ ನಾಮ ಏತೇ"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಇವಾದಿ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಇವಾದೀ**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಛಟ್ಠಮಗಾಥಾಯ **ಇಮೇ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, **ತಸ್ಸ ಚಾತಿ ಚ**ಸದ್ದಂ ಯುಜ್ಜನಟ್ಠಾನೇ ಯೋಜೇತ್ವಾ **ಸನ್ನಿಭಾ ಚಾತಿ**ಆದಯೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। "ಸಧಮ್ಮಾದೀ"ತಿ**ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಸಾಧಾರಣಸಚ್ಛಾಯಾದಯೋ ಗಹಿತಾ। **ನಿನ್ದತಿ ಇಸ್ಸತೀ**ತಿ ಪದಚ್ಛೇದೋ, **ಇಮೇ** ದ್ವೇಪಞ್ಞಾಸ ಇವಾದಯೋ ನಾಮ। "ಜಯತಿ ಅಕ್ಕೋಸತಿ ಹಸತಿ"ಇಚ್ಚಾದಿಕಂ ತಂತಂಕ್ರಿಯಾಪದಸಙ್ಖತಅನುಕಾರಿಯಾನಂ ಅನುಕರಣನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ದ್ವನ್ದೋಯೇವ, "ಸನ್ಧಿಸಮಾಸಾ ಅದ್ಧಸ್ಸಾ"ತಿ [ಸನ್ಧಿಸಮಾಸೋ ತದದ್ಧಸ್ಸಾತಿ (ಕ॰)] ವುತ್ತತ್ತಾ ಸನ್ಧಿಸಮಾಸಾನಂ ಗಾಥದ್ಧಸ್ಸ ವಿನಾ ಉಭಯದ್ಧಮಜ್ಝೇ ಅಲಬ್ಭನತೋ **ದೂಭತಿ**ಪದತೋ ಪುಬ್ಬೇಯೇವ ಸಮಾಸೋ ಕಾತಬ್ಬೋ, ನೋ ಚೇ, ಅಸಮಾಸೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ತಸ್ಸ ಚೋರೇತಿ ಸೋಭಗ್ಗ**ಮಿಚ್ಚಾದಿಕಮ್ಪಿ ವಾಕ್ಯಾನುಕರಣನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸಮಾಸೋ, ವಾಕ್ಯೇ ಕೇವಲಪದಾನೀತಿ ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಇಮೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ **ಇವ** ಸದ್ದಪರಿಯಾಯತ್ತಾ ಸದಿಸತ್ಥಾತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಭಾವತ್ಥೋ, ಅವಯವತ್ಥೋ ಪನ ಪಾಕಟೋಯೇವ।

೧೮೫**ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ, ಸಧಮ್ಮತ್ತಂ ವಿಭಾವಿಹಿ।**
ಇಮೇಹಿ ಉಪಮಾಭೇದಾ, ಕೇಚಿ ನಿಯ್ಯನ್ತಿ ಸಮ್ಪತಿ॥

೧೮೫. ಇವಾದೀನಂ ವಿನಿಯೋಗವಿಸಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಉಪಮಾಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ **"ಉಪಮಾನ"**ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಕೇಚೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಪರಿಯನ್ತತ್ತಮೇಸಂ [ಅಪರಿಯನ್ತಪಭೇದಂ (ಕ॰)] ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಚ ವಕ್ಖತಿ "ಪರಿಯನ್ತೋ ವಿಕಪ್ಪಾನ"ನ್ತಿಆದಿ। **ನಿಯ್ಯನ್ತಿ** ಉದಾಹರೀಯನ್ತಿ।

೧೮೫. ಇದಾನಿ ಇವಾದಿಸದ್ದಗಮ್ಮೋಪಮಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ **"ಉಪಮಾನೋ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ **ಸಧಮ್ಮತ್ತಂ** ಸಮಾನಧಮ್ಮಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ವಿಭಾವಿಹಿ** ಪಕಾಸಕೇಹಿ। **ಇಮೇಹಿ** ಇವಾದೀಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ ಕೇಚಿ ಉಪಮಾಭೇದಾ ಅಪರಿಯನ್ತತ್ತಾ **ಸಮ್ಪತಿ** ದಾನಿ ಲದ್ಧಾವಸರೇ **ನಿಯ್ಯನ್ತಿ** ಉದಾಹರಣಮತ್ತೇನ ಪಟಿಪಾದೀಯನ್ತಿ।

೧೮೬**ವಿಕಾಸಿಪದುಮಂ'ವಾ'ತಿ-ಸುನ್ದರಂ ಸುಗತಾನನಂ।**
ಇತಿ ಧಮ್ಮೋಪಮಾ ನಾಮ, ತುಲ್ಯಧಮ್ಮನಿದಸ್ಸನಾ॥

೧೮೬. "**ವಿಕಾಸಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಸುಗತಾನನಂ** ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ ವದನಂ **ಅತಿಸುನ್ದರಂ** ಅಚ್ಚನ್ತರಮಣೀಯಂ। ಕಿಮಿವ? **ವಿಕಾಸಿಪದುಮಂವ** ಪಬುಜ್ಝಮಾನಪದುಮಂವಿಯ। **ಇತಿ** ಅಯಮೇವಂವಿಧಾ ಧಮ್ಮೋಪಮಾ ನಾಮ **ಹೋತಿ**। ಕಸ್ಮಾ? ಆನನಪದುಮಾನಂ ಸಮಾನಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗುಣಸ್ಸ ಸುನ್ದರಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಾ ಸುನ್ದರತ್ತನ್ತಿ ಪಟಿಪಾದನತೋ।

೧೮೬. ಉದಾಹರಣಮಾಹ "**ವಿಕಾಸಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸುಗತಾನನಂ** ಭಗವತೋ ಮುಖಂ **ವಿಕಾಸಿಪದುಮಂವ** ಬುಜ್ಝಮಾನಪಙ್ಕಜಮಿವ ಅತಿಸುನ್ದರಂ ಹೋತಿ। **ಇತಿ** ಈದಿಸಾ ಉಪಮಾ **ತುಲ್ಯಧಮ್ಮನಿದಸ್ಸನಾ** ಅತಿಸುನ್ದರಮಿತಿ ಸಮಾನಗುಣದಸ್ಸನೇನ **ಧಮ್ಮೋಪಮಾ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ಪದುಮಾನನಾನಂ ಸಾಧಾರಣಗುಣಸ್ಸ ಪಕಾಸನತೋ ಅತಿಸುನ್ದರಮಿತಿ ತುಲ್ಯಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಪದುಮಗತತುಲ್ಯಧಮ್ಮಸಮ್ಬನ್ಧಸಙ್ಖ್ಯಾತಾಯ ಉಪಮಾಯ **ಇವ**ಸದ್ದೇನ ಜೋತಿಯಮಾನತ್ತೇಪಿ ಅತಿಸುನ್ದರನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಯಥಾವುತ್ತೋಪಮಾಯ ಧಮ್ಮೇನ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಧಮ್ಮೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೧೮೭**ಧಮ್ಮಹೀನಾ ಮುಖ'ಮ್ಭೋಜ-ಸದಿಸಂ ಮುನಿನೋ ಇತಿ।**
ವಿಪರೀತೋಪಮಾ ತುಲ್ಯ-ಮಾನನೇನ'ಮ್ಬುಜಂ ತವ॥

೧೮೭. "**ಧಮ್ಮ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಮುನಿನೋ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಮುಖಂ **ಅಮ್ಭೋಜೇನ** ಪದುಮೇನ **ಸದಿಸಂ** ಸಮಾನಂ। **ಇತಿ** ಅಯಂ ಧಮ್ಮಹೀನೋಪಮಾ ನಾಮ ಸುನ್ದರಸಙ್ಖ್ಯಾತಸ್ಸ ಗುಣಸ್ಸ ಅನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ, ಸಾ ತು ಅತ್ಥವಸಾ ಗಮ್ಯತೇ। ಕಥಮಞ್ಞಥಾ ಯುಜ್ಜತೀತಿ? ಏತ್ಥ ಪನ **ಸದಿಸ**ಸದ್ದೋ ಉಪಮೇಯ್ಯಸ್ಸ ಮುಖಸ್ಸ ವಿಸೇಸನನ್ತಿ ಮುಖಗತಮೇವ ಸದಿಸತ್ತಂ ವದತಿ, ಅಮ್ಭೋಜಗತಂ ತು ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಗಮ್ಯತೇ। ಏವಮೀದಿಸಂ ಞೇಯ್ಯಂ। "**ವಿಪರೀತೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಮುನೀತಿ ಗಮ್ಯತೇ ಸುತತ್ತಾ, ಭೋ ಮುನಿ ತವ **ಆನನೇನ** ಮುಖೇನ ಅಮ್ಬುಜಂ ತುಲ್ಯನ್ತಿ ಅಯಂ ವಿಪರೀತೋಪಮಾ। ಧಮ್ಮಹೀನತ್ತೇಪಿ ಪಸಿದ್ಧಿವಿಪರಿಯಯೇನಾಭಿಹಿತತ್ತಾ ತನ್ನಾಮೇನೇವ ವುತ್ತಾ। ಏವಮುಪರಿಪಿ।

೧೮೭. "**ಧಮ್ಮಹೀನೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। "ಮುಖಮ್ಭೋಜಸದಿಸಂ ಮುನಿನೋ"ತ್ಯಯಂ ಉಪಮಾ। **ಧಮ್ಮಹೀನಾ** ತುಲ್ಯಧಮ್ಮಪಕಾಸಕ**ಸುನ್ದರಾ**ದಿಸದ್ದಹೀನತ್ತಾ ಧಮ್ಮಹೀನಾ ನಾಮ। ವಾಚಕಾಭಾವೇ ತುಲ್ಯಧಮ್ಮೋ ಕಥಂ ಪತೀಯತೀತಿ ಚೇ? ಮುನಿನೋ **ಮುಖಂ** ವದನಂ **ಅಮ್ಭೋಜಸದಿಸಂ** ಪದುಮಸದಿಸಮಿತಿ। ಏತ್ಥ ಮುಖಸ್ಸ ಅಮ್ಭೋಜಸಮಾನತ್ತಂ ಮುಖಮ್ಭೋಜಾನಂ ಸಾಧಾರಣಧಮ್ಮೇ ಅಸತಿ ಕಥಂ ಭವತೀತಿ? ಅಞ್ಞಥಾನುಪಪತ್ತಿಲಕ್ಖಣಸಾಮತ್ಥಿಯಾತಿ, **ಇವ**ಪರಿಯಾಯೋ **ಸದಿಸ**ಸದ್ದೋ ಮುಖಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ ಯಸ್ಮಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮುಖಗತಸದಿಸತ್ತಂ ವದತಿ, ಅಮ್ಭೋಜಗತಸದಿಸತ್ತಂ ಪನ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಏವ ವಿಞ್ಞಾಯತೇ। ಹೇ ಮುನಿ **ತವ** ತುಯ್ಹಂ ಆನನೇನ ಅಮ್ಭೋಜಂ **ತುಲ್ಯಂ** ಸಮಾನನ್ತಿ ಅಯಂ ವಿಪರೀತೋಪಮಾ। "ಅಮ್ಬುಜೇನ ಆನನಂ ತುಲ್ಯ"ನ್ತಿ ಲೋಕಪ್ಪಸಿದ್ಧಿಯಾ ವಿಪರಿಯಯೇನ "ಆನನೇನ ಅಮ್ಬುಜಂ ತುಲ್ಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಹೀನತ್ತೇ ಸತಿಪಿ ವಿಪರೀತೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। "ಸುತಾನುಮಿತೇಸು ಸುತಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಬಲವಾ"ತಿ [ಪರಿಭಾಸೇನ್ದುಸೇಖರ ೧೧೨] ವುತ್ತತ್ತಾ ಏತ್ಥ "ಮುನೀ"ತಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಪುಬ್ಬದ್ಧೇ "ಮುನಿನೋ"ತಿ ಸುತತ್ತಾ ಲಬ್ಭಮಾನೋ "ತವಾ"ತಿ **ತುಮ್ಹ**ಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇನ ಆಮನ್ತನತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಏತ್ಥ **ಇವ**ಪರಿಯಾಯೋ **ತುಲ್ಯ**ಸದ್ದೋ ಅಮ್ಬುಜವಿಸೇಸನಭೂತೋ ಅಮ್ಬುಜಗತಸದಿಸತ್ತಂ ವದತಿ, ಆನನಗತಸದಿಸತ್ತಞ್ಚ ಅಮ್ಬುಜಾನನಾನಂ ಸಾಧಾರಣಧಮ್ಮೋ ಚ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಞಾಯತಿಚ್ಚಾದಿಕಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಉಪರಿಪಿ ಪಾಕಟಟ್ಠಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

೧೮೮**ತವಾನನ'ಮಿವ'ಮ್ಭೋಜಂ, ಅಮ್ಭೋಜ'ಮಿವ ತೇ ಮುಖಂ।**
ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೋಪಮಾ ಸಾ'ಯಂ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೋಪಮಾನತೋ॥

೧೮೮. "**ತವ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೋಪಮಾನತೋ**ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಮುಖಸ್ಸ ಅಮ್ಭೋಜಸ್ಸ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ತಂದ್ವಯೇನ ಉಪಮಾನತೋ।

೧೮೮. "**ತವಾನನಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। "ಅಮ್ಭೋಜಂ ತವಾನನಮಿವ, ತೇ ಮುಖಂ ಅಮ್ಭೋಜಮಿವಾ"ತಿ ಅಯಮುಪಮಾ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೋಪಮಾನತೋ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಉಪಮಾನತ್ತಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಉಪಮಾತಿ ಚ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಉಪಮಾನನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ವಿಗ್ಗಹದ್ವಯೇಪಿ ಪುಬ್ಬವಿಭತ್ತಿಲೋಪೋ। ಸಬ್ಬಾದೀನಂ ಬ್ಯತಿಹಾರಲಕ್ಖಣೇನ

ಉತ್ತರವಿಭತ್ತಿಲೋಪೋ। ಸಮಾಸಲಕ್ಖಣೇನ ಅಞ್ಞತ್ಥಸ್ಸ ಅಪೇಕ್ಖಾಸಿದ್ಧತ್ತಾ ಮುಖಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಞ್ಞಂ ಅಮ್ಭೋಜಞ್ಚ, ಅಮ್ಭೋಜಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಞ್ಞಂ ಮುಖಞ್ಚ ಕಮೇನ ಉಪಮೇಯ್ಯಾ ನಾಮ। ಅಮ್ಭೋಜಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಞ್ಞಂ ಮುಖಞ್ಚ, ಮುಖಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಞ್ಞಂ ಅಮ್ಭೋಜಞ್ಚ ಉಪಮಾನಂ ನಾಮ।

೧೮೯ಯದಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಭವೇ'ಮ್ಭೋಜಂ,
ಲೋಚನಬ್ಭಮುವಿಬ್ಭಮಂ।
ಧಾರೇತುಂ ಮುಖಸೋಭಂ ತಂ,
ತವೇ'ತಿ ಅಬ್ಭುತೋಪಮಾ॥

೧೮೯. "**ಯದಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಲೋಚನಾನಿ ಚ ಭಮುಯೋ ಚ, ತಾಸಂ ವಿಬ್ಭಮೋ ಯಸ್ಮಿಂ, ತಂ, ತಾದಿಸಮಮ್ಭೋಜಂ **ಕಿಞ್ಚಿ** ಕಿಮಪಿ ಯದಿ ಭವೇ। **ತ**ಮೀದಿಸಮಮ್ಭೋಜಂ ತವ **ಮುಖಸೋಭಂ** ವದನಕನ್ತಿಂ ಧಾರೇತುಂ ನಿಸಿಜ್ಝತೇ। ಕಿಂ ನ್ವಚ್ಛರಿಯಮೀದಿಸನ್ತಿ ಅಬ್ಭುತತ್ಥವಿಭಾವನೇನ ವದನಮಮ್ಬುಜೇನೋಪಮೀಯತೀತಿ ಅಯಮಬ್ಭುತೋಪಮಾ ಞಾತಬ್ಬಾತಿ।

೧೮೯. "**ಯದಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಲೋಚನಬ್ಭಮುವಿಬ್ಭಮಂ** ಲೋಚನಭಮೂನಂ ಲೀಲಾವನ್ತಂ **ಕಿಞ್ಚಿ ಅಮ್ಭೋಜಂ** ಕಿಞ್ಚಿ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಪದುಮಂ **ಯದಿ ಭವೇ** ಚೇ ಸಿಯಾ, ತಮಮ್ಭೋಜಂ ತವ **ಮುಖಸೋಭಂ** ವದನಕನ್ತಿಂ ಧಾರೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ। **ಇತಿ** ಈದಿಸೀ ಉಪಮಾ **ಅಬ್ಭುತೋಪಮಾ** ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಪಕಾಸಕತ್ತಾ ಅಬ್ಭುತೋಪಮಾ ನಾಮ। ಏತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತೇನ ಪರಿಕಪ್ಪಿತೋ ಪದುಮಗತೋ ಲೋಚನಬ್ಭಮುವಿಬ್ಭಮಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಅಮ್ಭೋಜವಿಸೇಸನೇನ "ಲೋಚನಬ್ಭಮುವಿಬ್ಭಮ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಜೋತಿತೋ। ತಸ್ಮಾ ಅಮ್ಭೋಜಂ ಲೋಚನಬ್ಭಮುವಿಬ್ಭಮಸಮ್ಬನ್ಧಸಙ್ಖತಉಪಮಾಯ ಜೋತಕತ್ತಾ ನಿಸ್ಸಿತವೋಹಾರೇನ ಉಪಮಾ, ಮುಖಂ ಉಪಮೇಯ್ಯನ್ತಿ ಮುಖಗತೋ ಲೋಚನಬ್ಭಮುವಿಬ್ಭಮಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಯದಿ ಮುಖೇ ನ ಭವೇಯ್ಯ, ತಾದಿಸಂ ಮುಖಸೋಭಂ ಧಾರೇತುಂ ಕಥಂ ಸಮತ್ಥೋತಿ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಞಾಯತಿ। ಲೋಚನಬ್ಭಮುವಿಬ್ಭಮಸಙ್ಖಾತಸಾಧಾರಣಧಮ್ಮೋ ಪನ "ಲೋಚನಾನಿ ಚ ಭಮುಯೋ ಚೇತಿ ಚ, ತಾಸಂ ವಿಬ್ಭಮೋ ಯಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೇ ನಿಪ್ಫನ್ನೇನ ಭಿನ್ನಾಧಿಕರಣಅಞ್ಞಪದತ್ಥಸಮಾಸೇನ ಗುಣೀಭೂತಸ್ಸಪಿ ಗಹಿತತ್ತಾ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ [ಗಹಣಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾ (ಕ॰)]।

೧೯೦ಸುಗನ್ಧಿ ಸೋಭಸಮ್ಬನ್ಧಿ, ಸಿಸಿರಂಸುವಿರೋಧಿ ಚ।
ಮುಖಂ ತವ'ಮ್ಬುಜಂವೇ'ತಿ, ಸಾ ಸಿಲೇಸೋಪಮಾ ಮತಾ॥

೧೯೦. "**ಸುಗನ್ಧಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ತವ ಮುಖಂ ಅಮ್ಭೋಜಮಿವ **ಸಿಸಿರಂಸುನೋ**ಚನ್ದಸ್ಸ **ವಿರೋಧಿ** ಪಚ್ಚನೀಕಂ, ಮುಖಂ ತಂಸಮಾನಕನ್ತಿತ್ತಾ ಅಮ್ಬುಜಞ್ಚ ತದುದಯೇ ಸಙ್ಕೋಚಭಜನತೋ। **ಸೋಭಸಮ್ಬನ್ಧಿ** ಕನ್ತಿಯುತ್ತಂ, ಮುಖಮಮ್ಬುಜಞ್ಚ। ಸುಗನ್ಧೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸುಗನ್ಧಿ** ಚ ದ್ವಯಮಪೀತಿ ಏವಂ ಸಿಲೇಸಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಮುಖಮ್ಬುಜಾನಂ ಉಪಮಾಯೋಗತೋ **ಸಾ** ಯಥಾವುತ್ತಾ ಸಿಲೇಸೋಪಮಾ ಮತಾ।

೧೯೦. "**ಸುಗನ್ಧಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ತವ ಮುಖಂ ಅಮ್ಭೋಜಮಿವ **ಸಿಸಿರಂಸುವಿರೋಧಿ** ಚನ್ದಸ್ಸ ವಿರುದ್ಧಂ ಹೋತಿ ತುಲ್ಯತ್ತಾ। ಪದುಮಂ ಪನ ಚನ್ದೋದಯೇನ ಅತ್ತನೋ ಸಙ್ಕೋಚನತ್ತಾ ತಸ್ಸ ವಿರುದ್ಧಂ ಹೋತಿ। **ಸೋಭಸಮ್ಬನ್ಧಿ** ಚ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಮುಖಗತಕನ್ತಿಸಮ್ಬನ್ಧಯುತ್ತಞ್ಚ ಹೋತಿ। ಪದುಮಂ ಪನ ಪದುಮಗತಕನ್ತಿಸಮ್ಬನ್ಧಿನಾ ಯುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸುಗನ್ಧಿ** ಚ ಚತುಜ್ಜಾತಿಸುಗನ್ಧವಹನತೋ [...ವಮನತೋ (ಕ॰)] ಸುಗನ್ಧಿ ಚ ಹೋತಿ। ಅಮ್ಬುಜಂ ಪನ ಪದುಮಸುಗನ್ಧೇನೇವ ಯುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಇತಿ** ಈದಿಸೀ ಉಪಮಾ **ಸಿಲೇಸೋಪಮಾ** ಏಕಪದಾತಿಹಿತಉಭಯತ್ಥಲಕ್ಖಣೇನ ಸಿಲೇಸವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಸಿಲೇಸೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಸಿಸಿರಾ ಸೀತಲಾ ಅಂಸು ಕನ್ತಿ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ವಿರುಜ್ಝತಿ ಸೀಲೇನೇತಿ ಚ, ಪಚ್ಚಯಸಾಮತ್ಥಿಯವಸೇನ ದ್ವಿನ್ನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಲಬ್ಭನತೋ ಸಿಲಿಸ್ಸತಿ ಅಪರೋಪಿ ಅತ್ಥೋ ಏತ್ಥ ಅಲಙ್ಕಾರೇತಿ ಚ, ಸಿಲೇಸವಸೇನ ವುತ್ತಾ ಉಪಮಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಏತ್ಥ ಸುಗನ್ಧೋ ಚ ಸೋತಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಚ ಸಿಸಿರಂಸುವಿರೋಧಿತ್ತಞ್ಚೇತಿ ಇಮೇ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಮಮ್ಬುಜಮುಖಾನಂ ತುಲ್ಯಧಮ್ಮೋ, ತೇಸು ಅಮ್ಬುಜಗತತುಲ್ಯಧಮ್ಮಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಸಧಮ್ಮತ್ತಾ ಉಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸಾ ಅಮ್ಬುಜಸಮ್ಬನ್ಧಿನಾ **ಇವ**ಸದ್ದೇನ ಜೋತಿತಾ, ಮುಖಗತತುಲ್ಯಧಮ್ಮೋ ಪನ ಅಸ್ಸತ್ಥಿತಸ್ಸಿಲತ್ಥೇ ಕತಪಚ್ಚಯೇ ಸತಿಪಿ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾಯೇವ ಗಮ್ಯತೇ।

೧೯೧ಸರೂಪಸದ್ದವಾಚ್ಚತ್ತಾ, ಸಾ ಸನ್ತಾನೋಪಮಾ ಯಥಾ।
ಬಾಲಾ'ವು'ಯ್ಯಾನಮಾಲಾ'ಯಂ, ಸಾಲಕಾನನಸೋಭಿನೀ॥

೧೯೧. "**ಸರೂಪ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಅಯಮುಯ್ಯಾನಮಾಲಾ **ಬಾಲಾವ** ಇತ್ಥೀ ವಿಯ। ಕಥಂ? **ಸಾಲಕಾನನಸೋಭಿನೀ** ಬಾಲಾ ತಾವ ಸಹಾಲಕೇನ ಕೇಸಸನ್ನಿವೇಸವಿಸೇಸೇನ ವತ್ತತೇ ಸಾಲಕಮಾನನಂ ತೇನ ಸೋಭತೇ। **ಸಾಲಕಾನನಸೋಭಿನೀ** ಉಯ್ಯಾನಮಾಲಾಪಿ ಸಾಲಾನಂ ರುಕ್ಖವಿಸೇಸಾನಂ ಕಾನನೇನ ಗಹನೇನ ಸೋಭತೇ, ಏವರೂಪಾ **ಸಾ** ತಾದಿಸೀ ಸನ್ತಾನೋಪಮಾ ಆಖ್ಯಾಯತೇ, ಕಸ್ಮಾ? ಸಿಲೇಸೋಪಮತ್ತಸಭಾವೇಪಿ **ಸರೂಪೇನ** ಸದಿಸೇನ **ಸದ್ದೇನ** "ಸಾಲಕಾನನಸೋಭಿನೀ"ತ್ವೇವಂವಿಧೇನ ಸದ್ದಸನ್ತಾನೇನ ವಿಸೇಸಭೂತೇನ **ವಾಚ್ಚತ್ತಾ** ಪಕಾಸಿಯತ್ತಾ ತಸ್ಸಾ ಇತಿ ಗಮ್ಯತೇ। **ಯಥೇ**ತಿ ನಿದಸ್ಸನೇ।

೧೯೧. "**ಸರೂಪೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಸರೂಪಸದ್ದವಾಚ್ಚತ್ತಾ** ತುಲ್ಯಸುತಿಯಾ ಅಚ್ಛಿನ್ನಸಮ್ಬನ್ಧವಚನಮಾಲಾಯ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ **ಸಾ** ಉಪಮಾ ಸನ್ತಾನೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸಿಲೇಸತ್ತೇ ಸತಿಪಿ ಕತಸಮಾಸೇಹಿ ಪದಸನ್ತಾನೇಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ ಸನ್ತಾನೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "**ಯಥೇ**"ತಿ ಉದಾಹರತಿ। **ಅಯಂ ಉಯ್ಯಾನಮಾಲಾ** ಏಸಾ ಉಯ್ಯಾನಪನ್ತಿ **ಸಾಲಕಾನನಸೋಭಿನೀ** ಅಲಕಸಙ್ಖಾತಕೇಸಸನ್ನಿವೇಸಸಹಿತೇನ ಮುಖೇನ ಸೋಭಮಾನಾ **ಬಾಲಾವ** ಅಙ್ಗನಾ ಇವ **ಸಾಲಕಾನನಸೋಭಿನೀ** ಸಾಲವನೇಹಿ ಸೋಭಮಾನಾ ಹೋತಿ। ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ ಸಮಾನಂ ರೂಪಂ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ, ಸರೂಪಾ ಚ ತೇ ಸದ್ದಾ ಚೇತಿ ಚ, ತೇಹಿ ವಾಚ್ಚಾ ಉಪಮಾತಿ ಚ, ತಸ್ಸಾ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಸನ್ತಾನೇನ ಯುತ್ತಾ ಉಪಮಾತಿ ಚ, ಉಯ್ಯಾನಾನಂ ಮಾಲಾತಿ ಚ, ಸಹ ಅಲಕೇನ ವತ್ತಮಾನನ್ತಿ ಚ, ತಞ್ಚ ತಂ ಆನನಞ್ಚಾತಿ ಚ, ತೇನ ಸೋಭತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಚ, ಸಾಲಾನಂ ಕಾನನನ್ತಿ ಚ, ತೇನ ಸೋಭತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೯೨ಖಯೀ ಚನ್ದೋ ಬಹುರಜಂ, ಪದುಮಂ ತೇಹಿ ತೇ ಮುಖಂ।
ಸಮಾನಮ್ಪಿ ಸಮುಕ್ಕಂಸೀ-ತ್ಯ'ಯಂ ನಿನ್ದೋಪಮಾ ಮತಾ॥

೧೯೨. "**ಖಯೀ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಚನ್ದೋ **ಖಯೀ** ಖಯೋ ಅಚ್ಚಯೋ ಯಸ್ಸೇತಿ, ಪದುಮಂ **ಬಹುರಜಂ** ಬಹೂನಿ ರಜಾನಿ ಪರಾಗಾವಯವಾ ಯಸ್ಮಿನ್ತಿ, **ತೇಹಿ** ಏವಂಭೂತೇಹಿ ಚನ್ದಪದುಮೇಹಿ ಕನ್ತಿಆದಿನಾ **ಸಮಾನಮ್ಪಿ** ಸದಿಸಮ್ಪಿ ಸನ್ತಂ ತವ ಮುಖಂ **ಸಮುಕ್ಕಂಸಿ** ಪರಮುಕ್ಕಂಸವನ್ತಂ, **ಖಯ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ರಜಸ್ಸ ಚ ದೋಸೇಪಿ ವತ್ತನತೋ, ಸದ್ದಚ್ಛಲೇನ ಖಯಸ್ಸ ದೋಸರೂಪಸ್ಸ ಬಹುರಜತ್ತಸ್ಸ ಚ ತತ್ಥಾಭಾವತೋತಿ। **ಇತಿ** ಏವರೂಪಾ ಅಯಂ ನಿನ್ದೋಪಮಾ ಮತಾ ನಿನ್ದಿತೇನ ಚನ್ದಾದಿನಾ ಖಯಸ್ಸೋಪಮಿತತ್ತಾ।

೧೯೨. "**ಖಯಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಚನ್ದೋ ಖಯೀ** ಪಾಟಿಪದತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದಿನೇ ದಿನೇ ಏಕಮೇಕಾಯ ಕಲಾಯ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಆಸನ್ನಹೇತು ಖೀಯನಸಭಾವಯುತ್ತೋ ಹೋತಿ, **ಪದುಮಂ ಬಹುರಜಂ** ಬಹುರೇಣುಸಮನ್ನಾಗತಂ ಹೋತಿ, **ತೇಹಿ** ಚನ್ದಪದುಮೇಹಿ **ಸಮಾನಮ್ಪಿ** ಕನ್ತಿಸುಗನ್ಧಾದೀಹಿ ಸದಿಸಮ್ಪಿ **ತೇ ಮುಖಂ** ತವಾನನಂ **ಸಮುಕ್ಕಂಸಿ ಖಯರಜ**ಸದ್ದೇಹಿ ದೋಸಸ್ಸಾಪಿ ವಾಚ್ಚತ್ತಾ ಸದ್ದಚ್ಛಲೇಹಿ ಗಮ್ಯಮಾನಸ್ಸ ತಾದಿಸಸ್ಸ ದೋಸಸ್ಸ ಮುಖೇ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಅಧಿಕುಕ್ಕಂಸಗುಣವನ್ತಂ ಹೋತಿ, **ಇತಿ** ಈದಿಸೀ **ಅಯಂ** ಉಪಮಾ ನಿನ್ದೋಪಮಾ ನಿನ್ದಿತಾನಂ ಚನ್ದಪದುಮಾನಂ ಮುಖಸ್ಸ ಉಪಮಿತಾತಿ ನಿನ್ದೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಮುಖವಿಸೇಸನೇನ **ಇವ**ಸದ್ದಪರಿಯಾಯೇನ **ಸಮಾನ**ಸದ್ದೇನ ಮುಖಗತಸಧಮ್ಮೋ ಜೋತಿತೋ ಹೋತಿ,

ಉಪಮಾಸಙ್ಖತಚನ್ದಪದುಮಗತಸಧಮ್ಮೋಪಿ ದ್ವೀಸು ತುಲ್ಯಧಮ್ಮೋಪಿ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಗಮ್ಯತೇ, **ಅಪಿಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ** ವತ್ತಬ್ಬನ್ತರಸಮುಚ್ಚಯೇ, ಸಮುಕ್ಕಂಸೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತರೋ।

೧೯೩ಅಸಮತ್ಥೋ ಮುಖೇನಿ'ನ್ದು, ಜಿನ ತೇ ಪಟಿಗಜ್ಜಿತುಂ।
ಜಳೋ ಕಲಙ್ಕೀ'ತಿ ಅಯಂ, ಪಟಿಸೇಧೋಪಮಾ ಸಿಯಾ॥

೧೯೩. "**ಅಸಮತ್ಥೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಜಿನ ತೇ ಮುಖೇನ **ಜಳೋ** ಸೀತೋ ಅಕುಸಲೋ ಚ ಕಲಙ್ಕೋ ಮಿಗಲಞ್ಛನಲಕ್ಖಣೋ ದೋಸೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಕಲಙ್ಕೀ**। ಸದ್ದಚ್ಛಲೇನ ದೋಸಕಥನಂ। ತಾದಿಸೋ **ಇನ್ದು** ಚನ್ದೋ **ಪಟಿಗಜ್ಜಿತುಂ** ವಿವದಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥೋ, ಮುಖನ್ತು ವಿಸದಂ ಅಲಙ್ಕತಞ್ಚೇತಿ ಕಥಮನೇನಾಯಂ ಸದಿಸೋತಿ ನಿಸೇಧದ್ವಾರೇನ ಸಧಮ್ಮತಾವ ಗಮ್ಮತೇ, ಅಯಂ ಪಟಿಸೇಧೋಪಮಾ ಸಿಯಾ।

೧೯೩. "**ಅಸಮತ್ಥೋ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಹೇ **ಜಿನ ತೇ** ತುಯ್ಹಂ ಮುಖೇನ **ಪಟಿಗಜ್ಜಿತುಂ** ವಿವದಿತುಂ **ಜಳೋ** ಸೀತಲೋ ಅವಿಸದೋ **ಕಲಙ್ಕೀ** ಸಸಲಕ್ಖಣೋ ವಾ ಸದೋಸೋ ವಾ **ಇನ್ದು** ಚನ್ದೋ ಅಸಮತ್ಥೋ ಹೋತೀತಿ, **ಅಯಂ** ಏದಿಸೀ ಉಪಮಾ ಪಟಿಸೇಧೋಪಮಾ ನಾಮ। ಕಲಙ್ಕೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ವಾಕ್ಯಂ। ಏತ್ಥ ವಿಸದೇನ ಕಲಙ್ಕರಹಿತೇನ ಮುಖೇನ ಸೀತಲೋ ಅವಿಸದೋ ಸದೋಸೋ ಚನ್ದೋ ಸಮಾನೋ ಭವಿತುಮಸಮತ್ಥೋತಿ ಏವಂ ಪಟಿಸೇಧದ್ವಯೇನ ಇನ್ದಮುಖಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ ತುಲ್ಯಧಮ್ಮಸಮ್ಬನ್ಧಸ್ಸ ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ ಸತಿಪಿ ನಿನ್ದೋಪಮಾಭಾವೇ ಪಟಿಸೇಧೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಪಟಿಗಜ್ಜಿತು"ನ್ತಿ ಇದಂ ಚನ್ದಸ್ಸ ವಿಸೇಸನತ್ತಾ ಚನ್ದಗತಸಧಮ್ಮಂ ಜೋತೇತಿ।

೧೯೪ಕಚ್ಛಂ ಚನ್ದಾರವಿನ್ದಾನಂ, ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಮುಖಂ ತವ।
ಅತ್ತನಾವ ಸಮಂ ಜಾತ-ಮಿತ್ಯ'ಸಾಧಾರಣೋಪಮಾ॥

೧೯೪. "**ಕಚ್ಛ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಚನ್ದಸ್ಸ ಅರವಿನ್ದಸ್ಸ ಚ **ಕಚ್ಛಂ** ಪದವಿಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅವತ್ಥರಿಯ ತೇಸ'ಮುವಕಂಸತೋ [ಅವತ್ಥುಯತೇಸಮಣಂಸತೋ (ಕ॰)], ತವ ಮುಖಂ ಅತ್ತನೋ ಸರೂಪೇನೇವ ಸಮಂ ಜಾತಮಿತಿ ಏವರೂಪಾ ಅಸಾಧಾರಣತಾಭಿಧಾನೇನ ಸದಿಸತ್ತಪತೀತಿಯಾ ಅಸಾಧಾರಣೋಪಮೇತಿ ನಿಗದ್ಯತೇ।

೧೯೪. "**ಕಚ್ಛ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಹೇ ಮುನಿ ತವ ಮುಖಂ **ಚನ್ದಾರವಿನ್ದಾನಂ** ಲೋಕಪೂಜಿತಾನಂ ಸಸಿಅಮ್ಬುಜಾನಂ **ಕಚ್ಛಂ** ಪದವಿಂ ಅವತ್ಥಂ ವಾ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅತ್ತನೋ ಅತುಲ್ಯತ್ತೇನ ಅತ್ತನಾ ಏವ ಸಮಾನತ್ತವತ್ಥುನೋ ಅಭಾವಾ ಸಮಂ ಜಾತಂ, **ಇತಿ** ಈದಿಸಾ ಉಪಮಾ **ಅಸಾಧಾರಣೋಪಮಾ** ಅತುಲ್ಯಧಮ್ಮಭಾವಸ್ಸ ಪಕಾಸನತೋ ಅಸಾಧಾರಣೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಇಹ ಉಪಮಾಭೂತಾನಂ ಚನ್ದಾರವಿನ್ದಾನಂ ಮುಖಸ್ಸ ಹೀನಭಾವಪಟಿಪಾದನದ್ವಾರೇನ ಚನ್ದಾರವಿನ್ದೇಹಿ ಮುಖಂ ತುಲ್ಯನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಪನತೋ ಚನ್ದಾರವಿನ್ದಾ ಅಸಾಧಾರಣೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಸಮ**ಸದ್ದೋ ಮುಖಗತಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣಧಮ್ಮಂ ಜೋತೇತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ।

೧೯೫ಸಬ್ಬಮ್ಭೋಜಪ್ಪಭಾಸಾರೋ, ರಾಸಿಭೂತೋವ ಕತ್ಥಚಿ।
ತವಾ'ನನಂ ವಿಭಾತೀತಿ, ಹೋತಾ'ಭೂತೋಪಮಾ ಅಯಂ॥

೧೯೫. "**ಸಬ್ಬ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಕತ್ಥಚಿ** ಏಕಟ್ಠಾನೇ ರಾಸಿಭೂತೋ ಸಬ್ಬೇಸಮಮ್ಭೋಜಾನಂ ಪಭಾಸಾರೋವ ತವಾನನಂ ವಿಭಾತೀತಿ ಏವಂಭೂತಾ ಅಯಂ ಅಭೂತೋಪಮಾ ಹೋತಿ।

೧೯೫. “ಸಬ್ಬ”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಕತ್ಥಚಿ** ಠಾನೇ ರಾಸಿಭೂತೋ **ಸಬ್ಬಮ್ಭೋಜಪ್ಪಭಾಸಾರೋವ** ಸಕಲಪದುಮಾನಂ ಉತ್ತಮಕನ್ತಿಪುಞ್ಜೋ ವಿಯ ತವಾನನಂ **ವಿಭಾತಿ** ವಿಸೇಸೇನ ಪಭಾತಿ, **ಇತಿ** ಈದಿಸೀ ಉಪಮಾ **ಅಭೂತೋಪಮಾ** ಅವಿಜ್ಜಮಾನವತ್ಥುನೋ ಉಪಮಿತತ್ತಾ ಅಭೂತೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಅರಾಸಿ ರಾಸಿಭೂತೋತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಏತ್ಥ ಯೋಜನಾವಿಭೂತೋ ತಾದಿಸಪಭಾಸಾರಾಭಾವತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ಥೇನ ಪರಿಕಪ್ಪಿತೋ।

೧೯೬ಪತೀಯತೇ'ತ್ಥಗಮ್ಮಾ ತು, ಸದ್ದಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಕ್ವಚಿ।

ಸಮಾಸಪ್ಪಚ್ಚಯೇವಾದಿ-ಸದ್ದಯೋಗಂ ವಿನಾ ಅಪಿ॥

೧೯೬. ಅತ್ಥಗಮ್ಮೋಪಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಪತೀಯತೇ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಅತ್ಥಗಮ್ಮಾ** ತು'ಪಮಾ **ಕ್ವಚಿ** ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಠಾನೇ ಸಮಾಸಾದಿಸದ್ದಾನಂ ಯೋಗಂ ವಿನಾ ಅಪಿ ಸದ್ದಾನಂ ಪಯೋಗವಿಸೇಸಾದಿಗಾಳ್ಹೇನ ಅಞ್ಞಥಾನುಪಪತ್ತಿಲಕ್ಖಣೇನ ಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಪತೀಯತೇ।

೧೯೬. ತಿವಿಧಂ ಸದ್ದಗಮ್ಮೋಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅತ್ಥಗಮ್ಮೋಪಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಪತೀಯತೇ**”ತ್ಯಾದಿನಾ। **ಅತ್ಥಗಮ್ಮಾ ತು** ಅತ್ಥಗಮ್ಮೋಪಮಾ ಪನ **ಕ್ವಚಿ** ಠಾನೇ ಸಮಾಸಪಚ್ಚಯೇವಾದಿಸದ್ದಯೋಗಂ **ವಿನಾಪಿ** ತೇಸಂ ಸದ್ದಾನಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಹಿತ್ವಾಪಿ **ಸದ್ದಸಾಮತ್ಥಿಯಾ** ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಪಯುತ್ತಾವಸೇಸಸದ್ದಾನಂ ಅತ್ಥಸತ್ತಿಯಾ ಪತೀಯತೇ। ಸದ್ದಾನಂ ಸಾಮತ್ಥಿಯನ್ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೯೭ಭಿಙ್ಗಾನೇ'ಮಾನಿ ಚಕ್ಖೂನಿ, ನಾ'ಮ್ಬುಜಂ ಮುಖ'ಮೇವಿ'ದಂ।

ಸುಬ್ಯತ್ತಸದಿಸತ್ತೇನ, ಸಾ ಸರೂಪೋಪಮಾ ಮತಾ॥

೧೯೭. ಉದಾಹರತಿ “**ಭಿಙ್ಗೇ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। ನ ಭಿಙ್ಗಾ ಏತೇ, ಕಿಞ್ಚರಹಿ ಚಕ್ಖೂನಿಮಾನಿ, ನಮ್ಬುಜಮೇತಂ, ಕಿನ್ತು ಮುಖಮೇವಿದನ್ತಿ ಏವರೂಪಾ ಸಾ ಸರೂಪೋಪಮಾ ಮತಾ ಭಿಙ್ಗಾದೀನಮವಿಪರೀತಸರೂಪಸ್ಸ ದೀಪನತೋ। ತೇನಾಹ “**ಸುಬ್ಯತ್ತೇ**”ತ್ಯಾದಿ। **ಸುಬ್ಯತ್ತೇನ** ಭಿಙ್ಗಚಕ್ಖೂನಂ ಅಮ್ಬುಜಮುಖಾನಞ್ಚ ಪರಿಫುಟೇನ **ಸದಿಸತ್ತೇನ** ಚಞ್ಚಲತ್ತಕನ್ತ್ಯಾದಿಲಕ್ಖಣೇನ ತೇನೇವಾಭೇದಸಙ್ಕಾಪುಬ್ಬಮೇವ ವಿವೇಚಿತಂ ಅಞ್ಞತ್ರ ಚಕ್ಖಾದೀಸು ಯಂ ಭಿಙ್ಗಾದಿಞ್ಞಾಣಮುಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾನತೋ ಉಪಮಾಜೋತಕಾನಮಿವಾದೀನಮಭಾವೇಪಿ ಭಿಙ್ಗಲೋಚನಾದೀನಂ ಸದಿಸತ್ತಂ ಪತೀಯತೇ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ। ಏವಮುಪರಿಪಿ ಯಥಾಯೋಗಂ।

೧೯೭. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರಣಮಾಹರತಿ “**ಭಿಙ್ಗಾನಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಇಮಾನಿ **ಭಿಙ್ಗಾನಿ** ಭಮರಾ ನ ಭವನ್ತಿ, ಕಿಞ್ಚರಹಿ ಚಕ್ಖೂನಿ। ಅಮ್ಬುಜಂ ನ ಇದಂ ಪದುಮಂ ನ ಹೋತಿ, ಕಿನ್ತು ಮುಖಮೇವಾತಿ। ಈದಿಸೀ ಸಾ ಉಪಮಾ **ಸುಬ್ಯತ್ತಸದಿಸತ್ತೇನ** ಸುಪಾಕಟೇನ ಭಿಙ್ಗಲೋಚನಾನಂ ಅಮ್ಬುಜಮುಖಾನಞ್ಚ ತುಲ್ಯಭಾವೇನ ಸರೂಪೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಸಮಾಸಪಚ್ಚಯಇವಾದಿಸದ್ದಪಯೋಗಾಭಾವೇಪಿ “ಭಿಙ್ಗಾನೇಮಾನಿ ಚಕ್ಖೂನಿ”ಚ್ಚಾದಿನಾ ಚಕ್ಖುಮುಖೇಸು ಭಿಙ್ಗಅಮ್ಬುಜನ್ತಿ ವಿಪರೀತಪವತ್ತಬುದ್ಧಿಂ ಪಟಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಚಕ್ಖುಮುಖವಿಧಾನತೋ ಚಞ್ಚಲತ್ತಕನ್ತಿಮತ್ತಾದೀಸು ಸುಬ್ಯತ್ತಂ ತುಲ್ಯತ್ತಂ ವಿನಾ ಚಕ್ಖುಮುಖೇಸು ಭಿಙ್ಗಮ್ಬುಜಬುದ್ಧಿಂ ಕೀದಿಸಮುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಅಞ್ಞಥಾನುಪಪತ್ತಿಲಕ್ಖಣಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಉಪಮಾನಭೂತಾನಂ ಭಿಙ್ಗಮ್ಬುಜಾನಂ ಉಪಮೇಯ್ಯಭೂತಾನಂ ಚಕ್ಖುಮುಖಾನಞ್ಚ ಸದಿಸತ್ತಂ ಞಾಯತಿ। ಸುಟ್ಠು ಬ್ಯತ್ತಂ ಪಾಕಟನ್ತಿ ಚ, ತಞ್ಚ ತಂ ಸದಿಸತ್ತಞ್ಚಾತಿ ಚ, ಸಮಾನಂ ರೂಪಂ ಸಭಾವೋ ಯಸ್ಸಾ ಉಪಮಾಯಾತಿ ಚ, ಸಾ ಚ ಸಾ ಉಪಮಾ ಚಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೯೮ಮಯೇವ ಮುಖಸೋಭಾ'ಸ್ಸೇ-ತ್ಯಲ'ಮಿನ್ದು ವಿಕತ್ಥನಾ।

ಯತೋ'ಮ್ಬುಜೇಪಿಸಾ'ತ್ಥೀತಿ, ಪರಿಕಪ್ಪೋಪಮಾ ಅಯಂ॥

೧೯೮. “**ಮಯೇವಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಇನ್ದು ಚನ್ದ, **ಅಸ್ಸ** ಮುನಿನೋ **ಮುಖಸೋಭಾ** ವದನಜುತಿ **ಮಯೇವ,** ನಾಞ್ಞತ್ರಾತಿ ಏವರೂಪಾ **ವಿಕತ್ಥನಾ** ಅತ್ಥಪಸಂಸನೇನ **ಅಲ**ಮಿತಿ ಪಟಿಸೇಧೋ। ಕಿಮಿತಿ? **ಯತೋ** ಯಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ ಸಾ ಮುಖಸೋಭಾ ಅಮ್ಬುಜೇಪಿ ನ ಕೇವಲಮಿನ್ದುಮ್ಹಿ **ಅತ್ಥಿ,** ನೋ ನತ್ಥೀತಿ ಅಸತೋಪಿ ತಥಾ ವಿಕತ್ಥನಸ್ಸ ಪರಿಕಪ್ಪನತೋ ವದನಮಿನ್ದುನೋಪಮೀಯತೀತಿ ಏವರೂಪಾ ಅಯಂ ಪರಿಕಪ್ಪೋಪಮಾ।

೧೯೮. “**ಮಯೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಹೇ ಇನ್ದು **ಅಸ್ಸ** ಇಮಸ್ಸ ಲೋಕಸಾಮಿನೋ **ಮುಖಸೋಭಾ** ವದನಕನ್ತಿ ಏಕಕೇ ಮಯಿ ಏವ, ಈದಿಸೀ ವಿಕತ್ಥನಾ ಅತ್ತಸಿಲಾಘೇನ **ಅಲಂ** ನಿಪ್ಪಯೋಜನಂ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಯತೋ **ಸಾ** ಮುಖಸೋಭಾ ಅಮ್ಬುಜೇಪಿ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾತಿ। **ಇತಿ** ಈದಿಸಾ ಅಯಂ ಉಪಮಾ ಪರಿಕಪ್ಪೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಯತೋ**ತಿ ಅನಿಯಮನಿದ್ದಿಟ್ಠಕಾರಣಂ ಪನ ಅಮ್ಬುಜೇಪಿ ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸಿಯಮಾನಂ ಪದುಮೇಪಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತ್ತಮೇವ। ಪರಿಕಪ್ಪನಾಯ ವುತ್ತಾ ಉಪಮಾತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಇಧ ಚನ್ದಸ್ಸ ಅವಿಜ್ಜಮಾನವಿಕತ್ಥನಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತೇನ ಪರಿಕಪ್ಪನತೋ ಸಧಮ್ಮಜೋತಕಸದ್ದನ್ತರೇ ಅಸತಿಪಿ ಉಪಮಾನಭೂತಇನ್ದುನೋ ಚ ಉಪಮೇಯ್ಯಭೂತಮುಖಸ್ಸ ಚ ಸದಿಸತ್ತಂ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸದಿಸತ್ತಂ ವಿನಾ ವತ್ಥುನೋ ತಾದಿಸಕಪ್ಪನಾ ಕಥಂ ಹೋತೀತಿ ಇಮಾಯ ಅತ್ಥಸತ್ತಿಯಾ ಗಮ್ಯತೇ।

೧೯೯ಕಿಂ ವಾ’ಮ್ಬುಜ’ನ್ತೋಭನ್ತಾಲಿ,
ಕಿಂ ಲೋಲನಯನಂ ಮುಖಂ।
ಮಮ ದೋಲಾಯತೇ ಚಿತ್ತ-
ಮಿಚ್ಚ’ಯಂ ಸಂಸಯೋಪಮಾ॥

೧೯೯. “**ಕಿಂ ವಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಅನ್ತೋ ಭನ್ತಾ ಅಲೀ ಭಮರಾ ಯಸ್ಮಿಂ, ತಮೀದಿಸಮಮ್ಬುಜಂ ಕಿಂ ವಾ। ಲೋಲಾನಿ ಚಪಲಾನಿ ನಯನಾನಿ ಯಸ್ಮಿಂ, ತಾದಿಸಂ ವಾ। ಜಿನ ತವೇದಂ ಮುಖಂ ಕಿನ್ತಿ ಮಮ ಚಿತ್ತಂ **ದೋಲಾಯತೇ** ದೋಲೇವಾಚರತಿ। ಏವಂ ಪಕ್ಖದ್ವಯಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಸಂಸಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಚ್ಚಯ**ಮೀದಿಸೀ ಸಂಸಯವೇಸೇನ ಅಮ್ಬುಜಮುಖಾನಮೋಪಮಾವಗಮಾ ಸಂಸಯೋಪಮಾ।

೧೯೯. “**ಕಿಂ ವಾ’ಮ್ಬುಜೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಅನ್ತೋಭನ್ತಾಲಿ** ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಭಮಮಾನಭಮರವನ್ತಂ ಅಮ್ಬುಜಂ ಕಿಂ ವಾ, ತುಯ್ಹಂ **ಲೋಲನಯನಂ** ಚಞ್ಚಲನೇತ್ತಂ ಮುಖಂ ಕಿಂ ವಾತಿ ಮಮ ಚಿತ್ತಂ **ದೋಲಾಯತೇ** ಉಭಯಸಮ್ಭಮಜನನತೋ ದೋಲಾ ವಿಯ ಹೋತಿ। **ಇತಿ ಅಯಂ** ಏವರೂಪಾ ಉಪಮಾ **ಸಂಸಯೋಪಮಾ** ದ್ವಿನ್ನಂ ಸದಿಸತ್ತಸ್ಸ ಸಂಸಯೇನ ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ ಸಂಸಯೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಅನ್ತೋ ಭನ್ತಾ ಅಲೀ ಯಸ್ಮಿನ್ತಿ ಚ, ಲೋಲಾನಿ ನಯನಾನಿ ಯಸ್ಮಿನ್ತಿ ಚ, ದೋಲಾ ವಿಯ ಆಚರತೀತಿ ಚ, ಸಂಸಯೇನ ವುತ್ತಾ ಉಪಮಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಇಹಾಪಿ ಸಧಮ್ಮಪಕಾಸಕೇ ಸದ್ದನ್ತರೇ ಅಸತಿಪಿ ಯಥಾವುತ್ತವಿಸೇಸನದ್ವಯೇನ ವಿಸಿಟ್ಠಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅಮ್ಬುಜಮುಖಾನಂ ಸಂಸಯನಿಮಿತ್ತೇ ತುಲ್ಯತ್ತೇ ಅಸತಿ ಕಥಂ ಸಂಸಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಸಾಮತ್ಥಿಯೇನೇವ ತುಲ್ಯಧಮ್ಮಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಗಮ್ಯತೇ।

೨೦೦ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥುಂ ಪದಸ್ಸೇತ್ವಾ,
ಸಧಮ್ಮಸ್ಸಾ’ಭಿಧಾನತೋ।
ಸಾಮ್ಯಪ್ಪತೀತಿಸಬ್ಭಾವಾ,
ಪತಿವತ್ಥೂಪಮಾ ಯಥಾ॥

೨೦೦. “**ಕಿಞ್ಚಿ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥು**ಮಿಚ್ಛಿತಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧಾದಿಕಂ ಉಪದಸ್ಸೇತ್ವಾ **ಸಧಮ್ಮಸ್ಸ** ತೇನ ವತ್ಥುನಾ ಕೇನಚಿ ಆಕಾರೇನ ಸದಿಸಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ಅಭಿಧಾನತೋ **ಸಾಮ್ಯಸ್ಸ** ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸದಿಸತ್ತಸ್ಸ **ಪತೀತಿಯಾ** ಅವಸಾಯಸ್ಸ **ಸಮ್ಭಾವಾ**

ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತೇನ ಪತಿವತ್ಥೂಪಮಾ ವುಚ್ಚತೇ। ಪತಿವತ್ಥುನಾ ತಥಾವಿಧೇನಾಧಿಗತಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ತುಲ್ಯತಾ ಪಟಿಪಾದಿತಾ। **ಯಥೇ**ತ್ಯುದಾಹರತಿ।

೧೦೦. "**ಕಿಞ್ಚಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥು**ಮಿಚ್ಛಿತಂ ಜಿನಾದಿಕಿಞ್ಚಿಪದತ್ಥಂ **ಉಪದಸ್ಸೇತ್ವಾ** ಪಠಮಂ ನಿದಸ್ಸೇತ್ವಾ **ಸಧಮ್ಮಸ್ಸ** ಪಟಿಪಾದನೀಯಅತ್ಥೇನ ಸಹ ಕಿಞ್ಚಿ ಆಕಾರೇನ ಸದಿಸಭಾವಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವತ್ಥುನೋ **ಅಭಿಧಾನತೋ** ಕಥನತೋ **ಸಾಮ್ಯಪ್ಪತೀತಿಸಬ್ಭಾವಾ** ಸದಿಸತಾಸಮ್ಬನ್ಧಿನೋ ಪರಿಜಾನನಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ **ಪತಿವತ್ಥೂಪಮಾ** ವತ್ಥುನೋ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಜಿನಾದಿಪದತ್ಥಸ್ಸ ತುಲ್ಯತ್ಥಪಕಾಸನತೋ ನಾಮೇನ ಪತಿವತ್ಥೂಪಮಾ ನಾಮ। ಸಮಾನೋ ಧಮ್ಮೋ ಯಸ್ಸ ವಾ ಪಾರಿಜಾತಾದಿನೋ ಇತಿ ಚ, ಸಮಾನಾನಂ ತುಲ್ಯಾನಂ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಸಾಮ್ಯಸ್ಸ ಪತೀತಿ ಚ, ಸಾಮ್ಯಪ್ಪತೀತಿಯಾ ಸಬ್ಭಾವೋತಿ ಚ, ಪತಿವತ್ಥುನಾ ವುತ್ತಾ ಉಪಮಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। **ಯಥಾ**ತಿ ಉದಾಹರತಿ।

೧೦೧ಜನೇಸು ಜಾಯಮಾನೇಸು,
ನೇ'ಕೋಪಿ ಜಿನಸಾದಿಸೋ।
ದುತಿಯೋ ನನು ನತ್ಥೇವ,
ಪಾರಿಜಾತಸ್ಸ ಪಾದಪೋ॥

೧೦೧. "**ಜನೇಸು**"ಚ್ಚಾದಿ। ಜಾಯಮಾನೇಸು ಜನೇಸು ಮಜ್ಝೇ ಏಕೋಪಿ ಜನೋ ಗುಣವಾ **ಜಿನಸಾದಿಸೋ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸಮಾನೋ ನ ವಿಜ್ಜತೀತ್ಯೇಕಂ ತಾವ ವತ್ಥು ಉಪದಸ್ಸಿತಂ, **ದುತಿಯೋ** ಇಚ್ಚಾದಿ ಪತಿವತ್ಥೂಪಮದಸ್ಸನಂ, **ನನೂ**ತ್ಯನುಮತಿಯಂ, **ಪಾರಿಜಾತಸ್ಸ** ದಿಬ್ಬರುಕ್ಖವಿಸೇಸಸ್ಸ **ದುತಿಯೋ** ಸಮಾನೋ ಪಾದಪೋ ನತ್ಥೇವ। ಪಾರಿಜಾತೋಯೇವ ರುಕ್ಖಜಾತೀಸು ಉತ್ತಮೋ, ತಥಾ ಜಿನೋ ಜನೇಸೂತಿ।

೧೦೧. "**ಜನೇಸು**"ಚ್ಚಾದಿ। ಜಾಯಮಾನೇಸು ಜನೇಸು ಏಕೋಪಿ **ಜಿನಸಾದಿಸೋ** ಸಮ್ಬುದ್ಧಸದಿಸೋ ನತ್ಥಿ, **ಪಾರಿಜಾತಸ್ಸ** ರುಕ್ಖಸ್ಸ **ದುತಿಯೋ** ತೇನ ಸಮೋ ದುತಿಯೋ **ಪಾದಪೋ** ರುಕ್ಖೋ ನತ್ಥಿ ಏವ ನನು, **ನನೂ**ತಿ ಅನುಞ್ಞಾಯಂ। ತೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ಅಞ್ಞೇನ ಅತುಲ್ಯಭಾವಂ ಅನುಜಾನಾತಿ। ಇಹ ಪಾರಿಜಾತರುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇಹಿ ರುಕ್ಖೇಹಿ ಉತ್ತಮತ್ತಞ್ಚ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇಸು ಸತ್ತೇಸು ಉತ್ತಮತ್ತಞ್ಚಾತಿ ಇದಂ ದ್ವಯಂ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಭೂತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವತ್ಥೂನಂ ಸಾಮ್ಯಂ ನಾಮ, ಏತಂ ಸಾಮ್ಯಂ ವುತ್ತತ್ಥಸ್ಸ ಸಮತ್ಥನವಸೇನ ಪತಿವತ್ಥುಭೂತಪಾರಿಜಾತಸ್ಸ ರುಕ್ಖೇಹಿ ಅಸಮಾನತ್ತಕಥನೇನೇವ ಜೋತಿತಂ ಹೋತಿ।

೧೦೨ವಾಕ್ಯತ್ಥೇನೇವ ವಾಕ್ಯತ್ಥೋ,
ಯದಿ ಕೋಚ್ಯು'ಪಮೀಯತೇ।
ಇವಯುತ್ತವಿಯುತ್ತತ್ತಾ,
ಸಾ ವಾಕ್ಯತ್ಥೋಪಮಾ ದ್ವಿಧಾ॥

೧೦೨. ವಾಕ್ಯತ್ಥವಿಸಯೋಪಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ವಾಕ್ಯತ್ಥೇನೇವಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವಾಕ್ಯತ್ಥೋ** ಕ್ರಿಯಾಕಾರಕಸಮ್ಬನ್ಧವಿಸೇಸೋ, ತೇನೇವ, ನ ಪದತ್ಥಮತ್ತೇನ **ವಾಕ್ಯತ್ಥೋ** ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೋ **ಕೋಚಿ** ವತ್ಥುಮಿಚ್ಛಿತೋ ಕೋಚಿ ಯದಿ **ಉಪಮೀಯತೇ** ಸದಿಸೋ ಕಥ್ಯತೇ, ಸಾ ವಾಕ್ಯತ್ಥೋಪಮಾ ದ್ವಿಧಾ ಭಿಜ್ಜತೇ। ಕಥಂ? ಯುತ್ತಾ ಚ ವಿಯುತ್ತಾ ಚ **ಯುತ್ತವಿಯುತ್ತಾ, ಇವೇನ** ಅತ್ಥನಿದ್ದೇಸೋಯಂ ಯುತ್ತವಿಯುತ್ತಾ ಉಪಮಾ, ತಸ್ಸಾ ಭಾವಾ ಕಾರಣಾ ದ್ವಿಧಾತಿ ಅಧಿಕತಂ।

೧೦೨. ಇದಾನಿ ವಾಕ್ಯತ್ಥವಿಸಯೋಪಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ವಾಕ್ಯತ್ಥೇ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವಾಕ್ಯತ್ಥೇನೇವ** ಕ್ರಿಯಾಕಾರಕಸಮ್ಬನ್ಧವಿಸೇಸಸಙ್ಖತಸಮುದಾಯಭೂತೇನ ವಾಕ್ಯತ್ಥೇನ **ಕೋಚಿ** ವತ್ಥುಮಿಚ್ಛಿತೋ ಯೋ ಕೋಚಿ **ವಾಕ್ಯತ್ಥೋ**

ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೋ ಯದಿ **ಉಪಮೀಯತೇ** ಸದಿಸಭಾವೇನ ಕಥೀಯತೇ, **ಸಾ** ಉಪಮಾ **ವಾಕ್ಯತ್ಥೋಪಮಾ** ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಇವಯುತ್ತವಿಯುತ್ತತ್ತಾ** ಇವಯುತ್ತವಿಯುತ್ತವಸೇನ **ದ್ವಿಧಾ** ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾ। ಏತ್ಥ "ಇವಾ"ತಿ **ಇವಾ**ದೀನಮತ್ಥಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ **ಇವ**ಸದ್ದೋಪಿ ತಪ್ಪರಿಯಾಯಸದ್ದಾಪಿ ಗಯ್ಹನ್ತೇ।

ಇವಯುತ್ತ

೧೦೩ಜಿನೋ ಸಂಕ್ಲೇಸತತ್ತಾನಂ,
ಆವಿಭೂತೋ ಜನಾನ'ಯಂ।
ಘಮ್ಮಸನ್ತಾಪತತ್ತಾನಂ,
ಘಮ್ಮಕಾಲೇ'ಮ್ಬುದೋ ವಿಯ॥

೧೦೩. ಉದಾಹರತಿ **"ಜಿನೋ"**ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸಂಕ್ಲೇಸೇಹಿ ದಸವಿಧೇಹಿ **ತತ್ತಾನಂ** ಸನ್ತಾಪಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಜನಾನಂ ಅಯಂ **ಜಿನೋ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ **ಆವಿಭೂತೋ** ಕತಕಿಚ್ಚತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಾಧಿಗಮೇನ ಲೋಕೇ ಪಾತುಭೂತೋ। ಏಕಂ ತಾವ ವಾಕ್ಯಮುಪಮೇಯ್ಯಭೂತಂ। ಕಿಮಿವೇತ್ಯಾಹ **"ಘಮ್ಮೇ"**ಚ್ಚಾದಿ। ಘಮ್ಮಸನ್ತಾಪೇನ ತತ್ತಾನಂ ಜನಾನಂ **ಘಮ್ಮಕಾಲೇ** ಗಿಮ್ಹಾನಸಮಯೇ **ಅಮ್ಬುದೋ** ಮೇಘೋ ವಿಯಾತಿ ದುತಿಯವಾಕ್ಯಮುಪಮಾನಭೂತಮಿತ್ಯಯಮಿವಯುತ್ತಾ ವಾಕ್ಯತ್ಥೋಪಮಾ। ಏತ್ಥ ಪುಬ್ಬುತ್ತರವಾಕ್ಯತ್ಥಾನಂ ವಿಸೇಸ್ಯವಿಸೇಸನಭಾವೋ ಏಕವಾಕ್ಯತ್ಥತ್ತಾವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಮುಪರಿಪಿ।

೧೦೩. ಉದಾಹರತಿ **"ಜಿನೋ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅಯಂ ಜಿನೋ** ಏಸೋ ಜಿತಪಞ್ಚಮಾರೋ ಸತ್ಥಾ **ಸಂಕ್ಲೇಸತತ್ತಾನಂ** ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರ ಕಿಲೇಸಸನ್ತಾಪತತ್ತಾನಂ ಜನಾನಂ **ಆವಿಭೂತೋ** ಕತಕಿಚ್ಚೋ ಹುತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾಧಿಗಮೇನ ಲೋಕೇ ಉಪಟ್ಠಿತೋ। ಕೇನ ಸನ್ತತ್ತಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಕಿಮಿವೇತಿ ಚೇ? ಘಮ್ಮಸನ್ತಾಪತತ್ತಾನಂ ಜನಾನಂ **ಘಮ್ಮಕಾಲೇ** ಗಿಮ್ಹಸಮಯೇ **ಅಮ್ಬುದೋವಿಯ** ಮೇಘೋ ಇವ। ಇಹ ಉತ್ತರವಾಕ್ಯತ್ಥೋ ಭೇದಕತ್ತಾ ವಿಸೇಸನಂ ಹೋತಿ, ಪುಬ್ಬವಾಕ್ಯತ್ಥೋ ಪನ ಭೇದ್ಯತ್ತಾ ವಿಸೇಸ್ಯೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ವಾಕ್ಯಭೇದೇ ಸತಿಪಿ ವಾಕ್ಯತ್ಥೋ ಏಕೋವೇತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಮುತ್ತರತ್ರಾಪಿ। ಉತ್ತರವಾಕ್ಯೇ ಇವಸದ್ದೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಗುಣಗುಣೀಪದತ್ಥಾನಂ ಸದಿಸತ್ತಂ ದೀಪೇತಿ, ಪುಬ್ಬವಾಕ್ಯೇ ಗುಣಗುಣೀನಂ ಸದಿಸತ್ತಂ ಪನ ಉತ್ತರವಾಕ್ಯತ್ಥಸ್ಸ ಪುಬ್ಬವಾಕ್ಯೇನ ಸಮಾನತ್ತಂ ವಿನಾ ಅಞ್ಞಥಾನುಪಪತ್ತಿಯಾ ಞಾಯತಿ। ಸಂಕ್ಲೇಸೇಹಿ ತತ್ತಾತಿ ಚ, ಘಮ್ಮೋ ಏವ ಸನ್ತಾಪೋತಿ ಚ, ತೇನ ತತ್ತಾತಿ ಚ, ಘಮ್ಮೋ ಏವ ಕಾಲೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಇವವಿಯುತ್ತ

೧೦೪ಮುನಿನ್ದಾನನ'ಮಾಭಾತಿ, ವಿಲಾಸೇಕಮನೋಹರಂ।
ಉದ್ಧಂ ಸಮುಗ್ಗತಸ್ಸಾಪಿ, ಕಿಂ ತೇ ಚನ್ದ ವಿಜಮ್ಭನಾ॥

೧೦೪. ದುತಿಯಮಾಹ **"ಮುನಿನ್ದ"**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ವಿಲಾಸೇನ **ಏಕ**ಮತುಲ್ಯಂ ಮನೋಹರಂ ದುತಿಯಸ್ಸ ತಾದಿಸಸ್ಸಾಭಾವತೋ ಮುನಿನ್ದಾನನಂ **ಆಭಾತಿ** ಅತಿಸಯೇನ ಸೋಭತೇತಿ ಏಕಂ ತಾವ ವಾಕ್ಯಮುಪಮೇಯ್ಯಭೂತಂ। ಭೋ **ಚನ್ದ ಉದ್ಧಂ** ಗಗನತಲಂ **ಸಮುಗ್ಗತಸ್ಸಾಪಿ** ಅಬ್ಭುಟ್ಠಿತಸ್ಸಾಪಿ **ತೇ** ತವ **ವಿಜಮ್ಭನಾ** ಸಾಹಂಕಾರಪರಿಬ್ಭಮನೇನ **ಕಿಂ ಪಯೋಜನಂ** ನ ಕಿಂಪಿ, ತಂಸದಿಸಸೋಭಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾಭಾವತೋ। ಅಸದಿಸತ್ತಂ ಮುನಿನ್ದಾನನಸ್ಸ ತಸ್ಸ ತತೋಪಿ ಉದ್ಧಮುಗ್ಗಚ್ಛತೋ ವಿಲಾಸಮತ್ತಮೇವ [ಪಿಯಾಸಮತ್ತಮೇವ (ಕ॰)] ಫಲಸಮ್ಭವತೋತಿ ದುತಿಯವಾಕ್ಯಮುಪಮಾನಭೂತಂ। ತಥಾ ಹೇತ್ಥ ಸಬ್ಬಥಾ ಸದಿಸತಾಪತೀತಿಯಾ ಕರಿಯಮಾನಾನಮುಗ್ಗಮನವಿಜಮ್ಭನಾನಂ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ಕಥಞ್ಚಿಪಿ ಮುಖಚನ್ದಾನಂ ಸಾಧಮ್ಮಪತೀತಿ ಉಪಮಾವಗಮೋತಿ ಅಯಮಿವವಿಯುತ್ತವಾಕ್ಯತ್ಥೋಪಮಾ।

೧೦೪. ಇದಾನಿ ಇವವಿಯುತ್ತವಾಕ್ಯತ್ಥೋಪಮಂಯೇವ ಉದಾಹರತಿ "**ಮುನಿನ್ದಾನನ**"ನ್ತ್ಯಾದಿನಾ। **ವಿಲಾಸೇಕಮನೋಹರಂ** ಲೀಲಾಯ ಅತುಲ್ಯಂ ತತೋಯೇವ ಮನೋಹರಂ **ಮುನಿನ್ದಾನನಂ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ವದನಂ **ಆಭಾತಿ** ಅತಿದಿಬ್ಬತಿ, ತಸ್ಮಾ, ಹೇ **ಚನ್ದ ಉದ್ಧಂ** ಉಚ್ಚಂ ನಭಂ ಸಮುಗ್ಗತಸ್ಸಾಪಿ **ತೇ** ತುಯ್ಹಂ **ವಿಜಮ್ಭನಾ** ಅಹಂಕಾರೇನ ಪರಿಬ್ಭಮನೇನ ಕಿಂ ಪಯೋಜನಂ। ಇಹ ಪುಬ್ಬವಾಕ್ಯತ್ಥಸ್ಸ ಉತ್ತರವಾಕ್ಯತ್ಥೋ ಇವವಿಯುತ್ತೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಸಬ್ಬಥಾ ಮುಖೇನ ಸದಿಸೋ ಭವಾಮೀ"ತಿ ಮಾನಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಚನ್ದಸ್ಸ ಗಗನತಲಾರೋಹೋಪಿ ವಿಜಮ್ಭನಞ್ಚೇತಿ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ಮುಖಚನ್ದಾನಂ ವಿಲಾಸೇಕಮನೋಹರತ್ತಂ ಕನ್ತಿಮತ್ತಸಞ್ಜಾತಸದಿಸತ್ತಂ ಇವಾದೀನಮಭಾವೇಪಿ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಉತ್ತರವಾಕ್ಯತ್ಥೋ ಪುಬ್ಬವಾಕ್ಯತ್ಥಸ್ಸ ಉಪಮಾ ಚ ವಿಸೇಸನಞ್ಚ ಹೋತಿ। ವಿಲಾಸೇನ ಏಕಮತುಲ್ಯನ್ತಿ ಚ, ತಞ್ಚ ತಂ ಮನೋಹರಞ್ಚಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। **ಅಪಿಸದ್ದೋ** ಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೋ।

೧೦೫ಸಮುಬ್ಬೇಜೇತಿ ಧೀಮನ್ತಂ, ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗಾದಿಕಂ ತು ಯಂ।
ಉಪಮಾದೂಸನಾಯಾ'ಲ-ಮೇತಂ ಕತ್ಥಚಿ ತಂ ಯಥಾ॥

೧೦೫. ದೋಸಪರಿಚ್ಛೇದೇ ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕತೀತಿಮುಪಮಾಲಙ್ಕಾರದೂಸನಂ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ "**ಸಮುಬ್ಬೇಜೇತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಯಂ ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗಾದಿಕಂ ತು, **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಭಿನ್ನವಚನಹೀನತಾಅಧಿಕತಾದೀನಂ ಪರಿಗ್ಗಹೋ। **ತು**ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥಜೋತಕೋ, ತಥಾಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧೀಮನ್ತಂ** ಮೇಧಾವಿಂ **ಸಮುಬ್ಬೇಜೇತಿ** ನ ಪೀಣೇತಿ, **ಏತಂ** ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗದಿಕಂ **ಕತ್ಥಚಿ** ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ **ಉಪಮಾದೂಸನಾಯ** ವಿರೋಧತ್ಥಂ **ಅಲಂ** ಸಮತ್ಥಂ। "**ತಂ ಯಥೇ**"ತಿ ಉದಾಹರತಿ।

೧೦೫. ದೋಸಪರಿಚ್ಛೇದೇ ದೋಸಾನಮನುದ್ದೇಸಾವಸಾನೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾಯ ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕತಿಯಾ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಉದಾಹರಣೇ -

"ದುಟ್ಠಾಲಙ್ಕರಣಂ ತೇತಂ, ಯತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರದೂಸನಂ।
ತಸ್ಸಾಲಙ್ಕಾರನಿದ್ದೇಸೇ, ರೂಪಮಾವಿಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ॥

ಕತಪಟಿಞ್ಞಾನುಸಾರೇನ ಇದಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ "**ಸಮುಬ್ಬೇಜೇತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಯಂ ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗಾದಿಕಂ ತು** ವಕ್ಖಮಾನಂ ಯಂ ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗವಚನಾದಿಕಂ ಪನ **ಧೀಮನ್ತಂ** ಪಞ್ಞವನ್ತಂ ಕವಿಂ **ಸಮುಬ್ಬೇಜೇತಿ** "ಏವಂ ನಾಮ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ"ತಿ ಉಬ್ಬೇಗಂ ಜನೇತಿ, **ಏತಂ** ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗಾದಿಕಂ **ಉಪಮಾದೂಸನಾಯ** ಯಥಾವುತ್ತಉಪಮಾವಿನಾಸನತ್ಥಂ **ಕತ್ಥಚಿ** "ಇತ್ಥೀವಾಯಂ ಜನೋ ಯಾತಿ"ಇಚ್ಚಾದಿವತ್ತಬ್ಬವಿಸಯತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ **ಅಲಂ** ಸಮತ್ಥಂ। "**ತಂ ಯಥಾ**"ತಿ ಉದಾಹರತಿ। ಭಿನ್ನಂ ವಿಸದಿಸಞ್ಚ ತಂ ಲಿಙ್ಗಞ್ಚೇತಿ ಚ, ತಂ ಆದಿ ಯಸ್ಸ ವಿಸದಿಸವಚನಾದಿನೋತಿ ಚ, ಉಪಮಾಯ ದೂಸನಮಿತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೦೬ಹಂಸೀವಾ'ಯಂ ಸಸೀ ಭಿನ್ನ-
ಲಿಙ್ಗಾ'ಕಾಸಂ ಸರಾನಿವ।
ವಿಜಾತಿವಚನಾ ಹೀನಾ,
ಸಾ'ವ ಭತ್ತೋ ಭಟೋ'ಧಿಪೇ॥

೧೦೬. "**ಹಂಸೀವಾಯ**"ನ್ತಿ ಅಯಂ **ಸಸೀ** ಚನ್ದೋ **ಹಂಸೀವ** ಹಂಸೀಸದಿಸೋ। **ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗಾ** ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗೋಪಮಾ। "ಆಕಾಸಂ ಸರಾನಿವಾ"ತಿ **ವಿಜಾತಿವಚನಾ** ವಿಸದಿಸವಚನೋಪಮಾ। "ಭಟೋ **ಅಧಿಪೇ** ಸಾಮಿನಿ ಸಾವ ಭತ್ತೋ"ತಿ **ಹೀನಾ** ಹೀನೋಪಮಾ ಕುಕ್ಕುರಸ್ಸ ಹೀನೇನ ಜಾತ್ಯಾದಿನಾ ಅಧಿಕಸ್ಸ ಉಪಮಿತತ್ತಾ।

೧೦೬. “**ಹಂಸಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಅಯಂ **ಸಸೀ** ಚನ್ದೋ **ಹಂಸೀ ಇವ** ಹಂಸಿಧೇನೂವ ಹೋತಿ। ಇಚ್ಚಾದಿಕೋಪಮಾ **ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗಾ** ಉಪಮೇಯ್ಯತೋ ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗತ್ತಾ ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಆಕಾಸಂ** ನಭಂ ಸರಾನಿವಾತಿ ಅಯಂ **ವಿಜಾತಿವಚನಾ** ಉಪಮೇಯ್ಯೇನ ವಿಸದಿಸವಚನತ್ತಾ ವಿಜಾತಿವಚನೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಅಧಿಪೇ** ಸಾಮಿನಿ **ಭಟೋ** ಸೇವಕೋ **ಸಾವ** ಸುನಖೋ ಇವ ಭತ್ತೋತಿ ಅಯಂ **ಹೀನಾ** ಜಾತಿಹೀನೇನ ಸುನಖೇನ ಉತ್ತಮಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಉಪಮಿತತ್ತಾ ಹೀನೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಭಿನ್ನಂ ಲಿಙ್ಗಮೇತಿಸ್ಸಾತಿ ಚ, ವಿವಿಧಾ ಜಾತಿ ಸಭಾವೋ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ವಿಜಾತಿ ವಚನಂ ಅಸ್ಸಾ ಉಪಮಾಯಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೦೭ಖಜ್ಜೋತೋ ಭಾನುಮಾಲೀವ,
ವಿಭಾತೀತ್ಯಧಿಕೋಪಮಾ।
ಅಫುಟ್ಠತ್ಥಾ ಬಲಮ್ಭೋಧಿ,
ಸಾಗರೋ ವಿಯ ಸಂಖುಭಿ॥

೧೦೭. “**ಖಜ್ಜೋತೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಖಜ್ಜೋತೋ **ಭಾನುಮಾಲೀವ** ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ವಿಭಾತೀತ್ಯ**ಧಿಕೋಪಮಾ** ಅಧಿಕೇನ ಹೀನಸ್ಸ ಉಪಮಿತತ್ತಾ। **ಬಲಮ್ಭೋಧಿ** ಸೇನಾಸಾಗರೋ ಸಾಗರೋ ವಿಯ ಸಂಖುಭೀತಿ ಅಫುಟ್ಠತ್ಥೋಪಮಾ “ಬಲಮ್ಭೋಧೀ”ತಿ ರೂಪಕೇನ ಸೇನಾಯ ಮಹನ್ತತ್ತಾವಗಮತೋ ಪುನ “ಸಾಗರೋ ವಿಯಾ”ತಿ ಉಪಮಾಯ ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಸೇಸತ್ಥಸ್ಸ ಅಸಂಫುಟ್ಠತ್ತಾ।

೧೦೭. “**ಖಜ್ಜೋತೋ**”ಚ್ಚಾದಿ। “ಖಜ್ಜೋತೋ ಭಾನುಮಾಲೀವ ವಿಭಾತೀ”ತಿ ಅಯಂ **ಅಧಿಕೋಪಮಾ** ಅಧಿಕಾಯ ಉಪಮಾಯ ಉಪಮಿತತ್ತಾ ಅಧಿಕೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। “**ಬಲಮ್ಭೋಧಿ** ಸೇನಾಸಮುದ್ದೋ ಸಾಗರೋ ವಿಯ ಸಂಖುಭೀ”ತಿ ಅಯಂ **ಅಫುಟ್ಠತ್ಥಾ** ಸೇನಾಯ ಮಹತ್ತಂ “ಬಲಮ್ಭೋಧೀ”ತಿ ತಿರೋಭೂತಉಪಮಾಯೇವ ಅವಗತಂ, ತಸ್ಮಾ ಪುನ “ಸಾಗರೋ ವಿಯಾ”ತಿ ಉಪಮಾಯ ಫುಸಿತಬ್ಬತ್ಥಸ್ಸಾಭಾವಾ ಅಫುಟ್ಠತ್ಥೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಅಫುಟ್ಠೋ ಅತ್ಥೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಚ, ಬಲಂ ಏವ ಅಮ್ಭೋಧೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೦೮ಚನ್ದೇ ಕಲಙ್ಕೋ ಭಿಙ್ಗೋವೇ-
ತ್ಯು’ಪಮಾಪೇಕ್ಖಿನೀ ಅಯಂ।
ಖಣ್ಡಿತಾ ಕೇರವಾಕಾರೋ,
ಸಕಲಙ್ಕೋ ನಿಸಾಕರೋ॥

೧೦೮. “**ಚನ್ದೇ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಕಲಙ್ಕೋ ಭಿಙ್ಗೋ ವಿಯಾತ್ಯಯಮುಪಮಾ “ಚನ್ದೇ ಕುಸುಮಗಚ್ಛಸದಿಸೇ” ಇತ್ಯುಪಮನ್ತರಮಪೇಕ್ಖತೇತಿ ಯತೋ ಚನ್ದೇ ಭಿಙ್ಗೋ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ಪುಪ್ಫಗಚ್ಛೇ ತು ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಅಯಮುಪಮಾ ಉಪಮಾಪೇಕ್ಖಿನೀ। **ಸಕಲಙ್ಕೋ** ಸಸಲಕ್ಖಣೋ **ನಿಸಾಕರೋ** ಚನ್ದೋ **ಕೇರವಾಕಾರೋ** ಕುಮುದಸನ್ನಿಭೋತಿ ಖಣ್ಡಿತೋಪಮಾ ಕೇರವಸ್ಸ ಅನ್ತೋಕಣ್ಣತ್ತಂ ಪಟಿಪಾದೇತುಂ “ಸಭಿಙ್ಗಕೇರವಾಕಾರೋ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ।

೧೦೮. “**ಚನ್ದೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। “ಚನ್ದೇ ಕಲಙ್ಕೋ ಭಿಙ್ಗೋ ಇವಾ”ತಿ ಅಯಂ **ಉಪಮಾಪೇಕ್ಖಿನೀ** ಚನ್ದಸ್ಸಉಪಮಾಭೂತಪುಪ್ಫಗಚ್ಛಕಾದಿಅಪೇಕ್ಖನತೋ ಉಪಮಾಪೇಕ್ಖಿನೀ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಚನ್ದೇ ಭಿಙ್ಗಪವತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ತಸ್ಸ ವಿಸಯಭೂತಪುಪ್ಫಗಚ್ಛಕಾದಿ ಚನ್ದಸ್ಸ ಉಪಮತ್ತೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಅವುತ್ತತ್ತಾ ದುಟ್ಠಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಕಲಙ್ಕೋ** ಕಲಙ್ಕಸಹಿತೋ **ನಿಸಾಕರೋ** ಚನ್ದೋ **ಕೇರವಾಕಾರೋ** ಕುಮುದಸದಿಸೋತಿ ಅಯಂ **ಖಣ್ಡಿತಾ** ಚನ್ದಗತಂ ಕಣ್ಹತ್ತಂ ಪಕಾಸೇತುಂ “ಸಭಿಙ್ಗಕೇರವಾಕಾರೋ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಭಿಙ್ಗೋಪಮಾಭಾವಸ್ಸ ಖಣ್ಡಿತತ್ತಾ ಖಣ್ಡಿತೋಪಮಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಉಪಮಂ ಅಪೇಕ್ಖತೀತಿ

ಚ, ಖಣ್ಡಂ ಇತಾ ಗತಾತಿ ಚ, ಖಣ್ಡೇನ ಇತಾ ಯುತ್ತಾ ವಾತಿ ಚ, ಕೇರವಸ್ಸಾಕಾರೋ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಸಹ ಕಲಙ್ಕೇನ ವತ್ತತೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೦೯ಇಚ್ಚೇವಮಾದಿರೂಪೇಸು, ಭವನ್ತಿ ವಿಗತಾದರಾ।

ಕರೋನ್ತಿ ಚಾ'ದರಂ ಧೀರಾ, ಪಯೋಗೇ ಕ್ವಚಿದೇವ ತು॥

೧೦೯. ವುತ್ತಂ ನಿಗಮೇತಿ "**ಇಚ್ಚೇವ**"ಮಾದಿನಾ। **ರೂಪೇಸು** ಪಯೋಗೇಸು। ವಿಗತೋ ಅಪಗತೋ ಆದರೋ ಸಮ್ಭಾವನಾ ಯೇಸಂ ತಥಾ ಭವನ್ತಿ। ಕಿಂ ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗಾದಿಕಂ ನಿಯಮೇನಾನಾದರಣೀಯಮೇವ, ಅನಿಯಮೇನೇತಿ [ನಿಯಮೇನೇತಿ (ಕ॰)] ಚೇ ಗಯ್ಹೂಪಗಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೀತಿ ಆಹ "ಕರೋನ್ತಿ"ಚ್ಚಾದಿಂ। ಕ್ವಚಿದೇವ ತು ಪಯೋಗೇ **ಧೀರಾ** ಕವಯೋ ಆದರಂ ಕರೋನ್ತಿ ಚಾತಿ। **ಚ**ಸದ್ದೋ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತರತ್ಥಂ ಸಮುಚ್ಚಿನೋತಿ।

೧೦೯. "**ಇಚ್ಚೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಇತಿ** ಅನನ್ತರಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೇಸು **ಏವಮಾದಿರೂಪೇಸು** ಪಯೋಗೇಸು ಧೀರಾ ವಿಗತಾದರಾ ಭವನ್ತಿ। ಇಮೇಯೇವ ಧೀರಾ ಕ್ವಚಿದೇವ ತು ಪಯೋಗೇ ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗಾದಿಕೇ ಆದರಂ ಕರೋನ್ತಿ ಚ। ಇತಿ ಏವಂ ಅಯಂ ಪಕಾರೋ ಆದಿ ಯೇಸಮಿತಿ ಚ, ತಾನಿ ಚ ತಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಚೇತಿ ಚ, ವಿಗತೋ ಆದರೋ ಯೇಸಮಿತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। **ಚ**ಸದ್ದೋ ವಾಕ್ಯನ್ತರಸಮುಚ್ಚಯೇ। ತಸ್ಮಾ ವಿಗತಾದರತ್ಥೇನ ಅಞ್ಞಮಾದರಕರಣಂ ವುಚ್ಚಮಾನಕಥಾಸನ್ತತಿಂ ಆಕಡ್ಢತಿ।

೧೧೦ಇತ್ಥೀವಾ'ಯಂ ಜನೋ ಯಾತಿ,

ವದತ್ಯೇಸಾ ಪುಮಾ ವಿಯ।

ಪಿಯೋ ಪಾಣಾ ಇವಾ'ಯಂ ಮೇ,

ವಿಜ್ಜಾ ಧನಮಿವ'ಚ್ಚಿತಾ॥

೧೧೦. ಉದಾಹರತಿ "**ಇತ್ಥಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಅಯಂ ಜನೋ ಇತ್ಥೀವ ಯಾತಿ ಕ್ರಿಯಾನುವತ್ತಿತೋ। **ಏಸಾ** ಇತ್ಥೀ **ಪುಮಾವ** ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ವದತಿ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಪಾಗಬ್ಭಿಯಯೋಗತೋ। ಏತ್ಥ ಲಿಙ್ಗನಾನತ್ತಮುಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ। **ಅಯಮಿಚ್ಚಿ**ತೋ ಕೋಚಿ ಮೇ ಪಾಣಾ ಇವ **ಪಿಯೋ** ಇಟ್ಠೋ, **ವಿಜ್ಜಾ** ಬ್ಯಾಕರಣಾದಯೋ ಧನಮಿವ **ಅಚ್ಚಿತಾ** ರಾಸಿಕತಾತಿ ವಚನಭೇದೋ।

೧೧೦. ಇದಾನಿ ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗಾನಂ ಗಹೇತಬ್ಬವಿಸಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಇತ್ಥೀವಾ'ಯ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। ಅಯಂ ಜನೋ **ಇತ್ಥೀವ** ಅವಿಸದಗಮನೇನ ಮಹಿಲಾ ವಿಯ ಯಾತಿ। **ಏಸಾ** ಇತ್ಥೀ **ಪುಮಾ ವಿಯ** ತಾದಿಸಪಾಗಬ್ಭಿಯಯುತ್ತತ್ತಾ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ವದತೀತಿ। ಇಹ ದ್ವಿನ್ನಂ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ ಲಿಙ್ಗಭೇದೇ ಸತಿಪಿ ಕವಯೋ ಆದರಂ ಕರೋನ್ತಿ। **ಅಯಂ** ಪುರಿಸೋ **ಮೇ** ಮಮ **ಪಾಣಾ ಇವ** [ಪಾಣಾ ಇವ ಜೀವೋ ಇವ (ಕ॰)] ಆಯುವೋವ ಪಿಯೋ। **ಅಚ್ಚಿತಾ** ಸಞ್ಚಿತಾ **ವಿಜ್ಜಾ** ಬ್ಯಾಕರಣನಿಘಣ್ಡುಆದಯೋ ಧನಮಿವ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ ವಚನತೋ ವಿಸೇಸತ್ತೇ ಸತಿಪಿ ಇಟ್ಠಮೇವ।

೧೧೧ಭವಂ ವಿಯ ಮಹೀಪಾಲ, ದೇವರಾಜಾ ವಿರಾಜತೇ।

ಅಲ'ಮಂಸುಮತೋ ಕಚ್ಛಂ, ತೇಜಸಾ ರೋಹಿತುಂ ಅಯಂ॥

೧೧೧. ಹೀನಾಧಿಕಮುತ್ತಮುದಾಹರಣಮಾಹ "**ಭವಂ ವಿಯಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಮಹೀಪಾಲೇ**ತ್ಯಾಮನ್ತನಂ, ದೇವರಾಜಾ ಭವಂ ವಿಯ ವಿರಾಜತೇ। ಇತಿ ಹೀನೇನಾಪಿ ಹೋತಿ। ಏವಂವಿಧೇ ಸಮುಚಿತೇ ವಿಸಯೇ ಲಿಙ್ಗವಚನಭೇದಾದಿಕಂ ನೋಪಮಂ ದೂಸೇತೀತಿ [ದಸ್ಸೇತೀತಿ (ಕ॰)]।

೧೧೧. “**ಭವ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಮಹೀಪಾಲ** ಭೋ ರಾಜ, **ದೇವರಾಜಾ** ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾ ಭವಂ ವಿಯ ವಿರಾಜತೇತಿ। ಏತ್ಥ ಸಕ್ಕಮುಪಾದಾಯ “ಭವಂ ವಿಯಾ”ತಿ ಹೀನತ್ತೇಪಿ ಇಟ್ಠಮೇವ। **ಅಯಂ** ರಾಜಾ **ಅಂಸುಮತೋ** ಸೂರಿಯಸ್ಸ **ಕಚ್ಛಂ** ಪದವಿಂ ತೇಜಸಾ **ಆರೋಹಿತುಂ** ಪತ್ತುಂ **ಅಲಂ** ಸಮತ್ಥೋತಿ। ಏತ್ಥ ತೇಜಸಾ ಅಧಿಕೋಪಿ ಸೂರಿಯೋ ಉಪಮಾಭೂತೋ ಇಟ್ಠೋವ, “ಕಚ್ಛಂ ಆರೋಹಿತು”ನ್ತಿ **ಇವಸದ್ದಪರಿಯಾಯೋ**। ಈದಿಸಂ ಭಿನ್ನಲಿಙ್ಗಾದಿಕೋಪಮಾದಿಕಂ ಉಪಮಾದೂಸನಂ ನ ಕರೋತಿ।

೧೧೨ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ, ಅಭೇದಸ್ಸ ನಿರೂಪನಾ।

ಉಪಮೇವ [ಉಪಮಾವ (ಸೀ॰ ಕ॰)] **ತಿರೋಭೂತ-ಭೇದಾ ರೂಪಕಮುಚ್ಚತೇ॥**

೧೧೨. ರೂಪಕಂ ನಿರೂಪಯತಿ “**ಉಪಮಾನೇ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ **ಅಭೇದಸ್ಸ** ನಾನತ್ತಾಭಾವಸ್ಸ **ನಿರೂಪನಾ** ಆರೋಪನೇನ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಮಭೇದಂ ರೂಪಯತಿ ದಸ್ಸೇತೀತಿ **ರೂಪಕ**ಮುಚ್ಚತೇ। ಉಪಮಾನಸ್ಸ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಮಭೇದಾರೋಪನೇನ **ತಿರೋಭೂತೋ** ಅಪಾಕಟೋ **ಭೇದೋ** ನಾನತ್ತಂ ಯಸ್ಸಾತಿ ತಾದಿಸೀ **ಉಪಮೇವ** ಯಥಾವುತ್ತಲಕ್ಖಣಾ **ರೂಪಕ**ಮುಚ್ಚತೇ “ರೂಪಕ”ನ್ತಿ। “ಪದಮ್ಬುಜ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪದಮೇವ ಅಮ್ಬುಜಸದಿಸತ್ತಾ ಅಮ್ಬುಜಂ ರುಪ್ಯತೇ। ಇತ್ಯುಪಮೇಯ್ಯೋಪಮಾನಭೂತಾನಂ ಪದಮ್ಬುಜಾನಮಭೇದಾರೋಪನೇನ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಗತಸಾಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಾಯಪಿ ಉಪಮಾಯ ಭೇದೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ತಿರೋಹಿತೋ। ನ ತು ಆವಿಭೂತೋ [ಅಬ್ಭುತೋ (ಕ॰)] “ಪದಂ ಅಮ್ಬುಜಮಿವೇ”ತಿ। ಸಾ ಚೋಪಮಾ ತಥಾವಿಧಾ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಮಭೇದಮಾಯಾತಿ ನಾಮಾತಿ ರೂಪಕಮುಚ್ಚತೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೧೧೨. ಇದಾನಿ ಉದ್ದಿಟ್ಠಕ್ಕಮೇನ ರೂಪಕಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಉಪಮಾನೋ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ** ಅನನ್ತರನಿದ್ದಿಟ್ಠಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ **ಅಭೇದಸ್ಸ** ಸಭಾವತೋ ಭೇದೇ ಸತಿಪಿ ವಿಭೂತಸದಿಸತ್ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ “ಸೋ ಏಸೋ, ಏಸೋ ಸೋ”ತಿ ವತ್ತಾರೇಹಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಸ್ಸ ಅಭೇದಸ್ಸ **ನಿರೂಪನಾ** ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಪದತ್ಥೇಸು ಬುದ್ಧಿಯಾ ಆರೋಪನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ **ತಿರೋಭೂತಭೇದಾ** “ಪದಂ ಅಮ್ಬುಜಮಿವಾ”ತಿ ಏವಂ ಪಾಕಟನಾನತ್ತಂ ವಿನಾ “ಪದಮ್ಬುಜ”ನ್ತಿ ತಿರೋಹಿತಭೇದಾ **ಉಪಮೇವ** ಪದತ್ಥಾನಂ ಸಾಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಾ ಉಪಮಾ ಏವ **ರೂಪಕಂ** ಇತಿ ವುಚ್ಚತೇ। ವಿಭೂತಸದಿಸತ್ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯವತ್ಥೂನಿ ಅಭೇದೇನ ಗಯ್ಹನ್ತಿ। ತೇಸಮಭೇದಗ್ಗಹಣೇನೇವ ತೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತಮಾನಭಿನ್ನಸಾಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಾಯ ಉಪಮಾಯಪಿ ಭೇದೋ ತಿರೋಹಿತೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ತಿರೋಭೂತನಾನತ್ತವನ್ತಸಾಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಾ ಉಪಮಾ ಏವ ವತ್ಥೂನಮಭೇದಂ ದೀಪೇತೀತಿ ರೂಪಕಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಿರೋಭೂತೋ ಭೇದೋ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಅಭೇದಂ ರೂಪಯತಿ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೧೩ಅಸೇಸವತ್ಥುವಿಸಯಂ, ಏಕದೇಸವಿವತ್ತಿ ಚ।

ತಂ ದ್ವಿಧಾ ಪುನ ಪಚ್ಚೇಕಂ, ಸಮಾಸಾದಿವಸಾ ತಿಧಾ॥

೧೧೩. ತಸ್ಸ ಭೇದಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ “**ಅಸೇಸ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಅಸೇಸವತ್ಥು ವಿಸಯೋ ಯಸ್ಸ ತಂ ತಥಾವಿಧಞ್ಚ, **ಏಕದೇಸೇ** ಅವಯವೇ ವಿವತ್ತತೀತಿ ಏಕದೇಸವಿವತ್ತಿ ಚೇತಿ ತಂ ರೂಪಕಂ ದ್ವಿಧಾ, ಪುನ **ಪಚ್ಚೇಕಂ** ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ **ಸಮಾಸಾದಿವಸಾ** ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ ಕತಸಮಾಸತ್ತಾ ಸಮಾಸರೂಪಕ ಅಸಮಾಸರೂಪಕ ಸಮಾಸಾಸಮಾಸರೂಪಕವಸೇನ ತಿಧಾ ಸಿಯಾ।

೧೧೩. “**ಅಸೇಸಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ತಂ** ರೂಪಕಂ ಅಸೇಸವತ್ಥುವಿಸಯಂ ಏಕದೇಸವಿವತ್ತಿ ಚಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ಹೋತಿ, ಪುನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ತಂ ದ್ವಯಮ್ಪಿ **ಸಮಾಸಾದಿವಸಾ** ಸಮಾಸರೂಪಕಂ ಅಸಮಾಸರೂಪಕಂ ಸಮಾಸಾಸಮಾಸರೂಪಕಞ್ಚೇತಿ ಇಮೇಸಂ ಭೇದೇನ ತಿಧಾ

ಹೋತಿ। ಅಸೇಸಂ ವತ್ಥು ವಿಸಯೋ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಏಕದೇಸೇ ವಿವತ್ತತೀತಿ ಚ, ಏಕಂ ಏಕಂ ಪತೀತಿ ಚ, ಸಮಾಸೋ ಸಮಾಸರೂಪಕಂ ಆದಿ ಯೇಸಮಿತಿ ಚ, ತೇಸಂ ವಸೋ ಭೇದೋತಿ ಚ, ತೀಹಿ ಪಕಾರೇಹೀತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಅಸೇಸವತ್ಥುವಿಸಯಸಮಾಸ

೨೧೪ಅಙ್ಗುಲೀದಲಸಂಸೋಭಿಂ, ನಖದೀಧಿತಿಕೇಸರಂ।
ಸಿರಸಾ ನ ಪಿಳನ್ಧನ್ತಿ, ಕೇ ಮುನಿನ್ದಪದಮ್ಬುಜಂ॥

೨೧೪. ಉದಾಹರತಿ "**ಅಙ್ಗುಲಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಅಙ್ಗುಲೀಹಿಯೇವ ಉಪಮಾನಗಮ್ಮತ್ತಾ ಸಿನಿದ್ಧತಮ್ಬಾಹಿ **ದಲೇಹಿ** ಪತ್ತೇಹಿ **ಸಂಸೋಭಿಂ** ಅಚ್ಚನ್ತಂ ವಿರೋಚಮಾನಂ ನಖಾನಂ **ದೀಧಿತಿಯೋ** ಕಿರಣಾ ಏವ ಕೇಸರಾನಿ ಯತ್ಥ ತಾದಿಸಂ ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ ಪದಮೇವ ಅಮ್ಬುಜಂ **ಸಿರಸಾ** ಮುದ್ಧನಾ **ಕೇ** ನಾಮ ಜನಾ **ನ ಪಿಳನ್ಧನ್ತಿ** ಪಸಾಧನವಸೇನ ನ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ। ಇದಮಸೇಸವತ್ಥುವಿಸಯಂ ಸಮಾಸರೂಪಕಂ ಅಙ್ಗಿನೋ ಪದಸ್ಸ ಅಙ್ಗಾನಮಙ್ಗುಲ್ಯಾದೀನಮಸೇಸಾನಂ ರೂಪನತೋ। ಏವಮುಪರಿಪಿ ಯಥಾಯೋಗಂ।

೨೧೪. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ "**ಅಙ್ಗುಲಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಅಙ್ಗುಲೀದಲಸಂಸೋಭಿಂ** ಅಙ್ಗುಲಿಸಙ್ಖತೇಹಿ ಪತ್ತೇಹಿ ಸಂಸೋಭಿಂ **ನಖದೀಧಿತಿಕೇಸರಂ** ನಖರಂಸಿಸಙ್ಖತಕೇಸರಂ ಮುನಿನ್ದಪದಮ್ಬುಜಂ ಸಿರಸಾ ಕೇ ನ ಪಿಳನ್ಧನ್ತಿ। ವಿಸೇಸ್ಯಭೂತಂ ಚರಣಂ ವಿಸೇಸನಭೂತಾ ಅಙ್ಗುಲೀ ನಖದೀಧಿತಿ ಚೇತಿ ಇಮೇಸಂ ಉಪಮಾಭೂತೇಹಿ ಅಮ್ಬುಜದಲಕೇಸರೇಹಿ ಅಭೇದಕಪ್ಪನಾಯ ಏಕತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮಾಸೇನೇವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಇದಂ ಅಸೇಸವತ್ಥುವಿಸಯಸಮಾಸರೂಪಕಂ ನಾಮ। ಅಙ್ಗುಲಿಯೋ ಏವ ದಲಾನೀತಿ ಚ, ತೇಹಿ ಸಂಸೋಭೀತಿ ಚ, ನಖೇಸು ದೀಧಿತಿಯೋತಿ ಚ, ತಾ ಏವ ಕೇಸರಾನಿ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಅಸೇಸವತ್ಥುವಿಸಯಅಸಮಾಸ

೨೧೫ರತನಾನಿ ಗುಣಾ ಭೂರೀ, ಕರುಣಾ ಸೀತಲಂ ಜಲಂ।
ಗಮ್ಭೀರತ್ತಮಗಾಧತ್ತಂ, ಪಚ್ಚಕ್ಖೋ'ಯಂ ಜಿನೋ'ಮ್ಬುಧಿ॥

೨೧೫. "**ರತನಾನಿ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಅಯಂ **ಜಿನೋ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, **ಪಚ್ಚಕ್ಖೋ** ನ ಪರೋಕ್ಖೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ **ಅಮ್ಬುಧಿ** ಸಾಗರೋ। ಕಥಂ? ಯೇ ತಸ್ಸ **ಭೂರೀ** ಬಹವೋ **ಗುಣಾ** ಮೇತ್ತಾದಯೋ, ತೇ **ರತನಾನಿ** ಅತುಲ್ಯದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಾದಿಸಾಧಮ್ಮೇನ। ಯಾ ತಸ್ಸ ಕರುಣಾ, ಸಾ ಸೀತಲಂ ಜಲಂ ಸಕಲಜನಸನ್ತಾಪಾಪಹತ್ತಸಾಧಮ್ಮೇನ। ಯಂ ತಸ್ಸ **ಗಮ್ಭೀರತ್ತ**ಮನುತ್ತಾನತಾ ಲಾಭಾದೀಸು, ತಂ **ಅಗಾಧತ್ತ**ಮಕಲಲಮ್ಬಸೋ ಅಮ್ಬುಧಿಟ್ಠತಾಸಾಧಮ್ಮೇನಾತಿ ಇದಮಸೇಸವತ್ಥುವಿಸಯಂ ಅಸಮಾಸರೂಪಕಂ।

೨೧೫. "**ರತನಾನಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಅಯಂ ಜಿನೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖೋ **ಅಮ್ಬುಧಿ** ಸಾಗರೋ, ತಥಾ ಹಿ ತಸ್ಸ **ಭೂರೀ ಗುಣಾ** ಸೀಲಸಮಾಧಿಆದಯೋ **ರತನಾನಿ** ಚಿತ್ತೀಕತಾದಿಸಾಧಮ್ಮತೋ ರತನಾನೇವ, **ಕರುಣಾ** ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಕರುಣಾ **ಸೀತಲಂ ಜಲಂ** ಸನ್ತಾಪವಿನೋದನಸಾಧಮ್ಮೇನ ಸೀತಲಜಲಮೇವ ಹೋತಿ, **ಗಮ್ಭೀರತ್ತಂ** ಲಾಭಾಲಾಭಾದೀಸು ಏಕಾಕಾರತಾ **ಅಗಾಧತ್ತಂ** ಗಮ್ಭೀರತಾ ಏವ ಹೋತಿ। ಇದಂ ಅಸೇಸವತ್ಥುವಿಸಯಅಸಮಾಸರೂಪಕಂ। "ಭೂರೀ"ತಿ ಅಬ್ಯಯಂ।

ಅಸೇಸವತ್ಥುವಿಸಯಮಿಸ್ಸಕ

೨೧೬ಚನ್ದಿಕಾ ಮನ್ದಹಾಸಾ ತೇ, ಮುನಿನ್ದ ವದನಿನ್ದುನೋ।
ಪಬೋಧಯತ್ಯ'ಯಂ ಸಾಧು-ಮನೋಕುಮುದಕಾನನಂ॥

೧೧೬. “**ಚನ್ದಿಕಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। “**ಮುನಿನ್ದ**”ಇಚ್ಚಾಮನ್ತನಂ, ತೇ ವದನಮೇವ ಇನ್ದು **ವದನಿನ್ದುನೋ** ಇತಿ ಸಮಾಸರೂಪಕಂ, ಅಯಂ ಮನ್ದಹಾಸಾ **ಚನ್ದಿಕಾ** ಚನ್ದಕನ್ತಿಯೋ, ಅಸಮಾಸರೂಪಕಂ। ಸಾಧೂನಂ ಮನಾನಿಯೇವ **ಕುಮುದಾನಿ** ಕೇರವಾನಿ, ಸಮಾಸರೂಪಕಂ। ತೇಸಂ **ಕಾನನಂ ವನಂ, ಪಬೋಧಯತಿ** ವಿಕಾಸಯತೀತಿ ಇದಂ ಸಮಾಸಾಸಮಾಸರೂಪಕಂ।

೧೧೬. “**ಚನ್ದಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಹೇ **ಮುನಿನ್ದತೇ** ತುಯ್ಹಂ **ವದನಿನ್ದುನೋ** ಮುಖಚನ್ದಸ್ಸ **ಮನ್ದಹಾಸಾ** ಮನ್ದಮಿಹಿತಭೂತಾ **ಚನ್ದಿಕಾ** ಚನ್ದಕನ್ತಿಯೋ, “ಅಯ”ನ್ತಿ ಜಾತ್ಯೇಕವಚನೇನ ಮನ್ದಹಾಸಚನ್ದಿಕಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। ಅಥ ವಾ **ಅಯಂ** ವದನಿನ್ದು। **ಸಾಧುಮನೋಕುಮುದಕಾನನಂ** ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾತಕೇರವಕಾನನಂ **ಪಬೋಧಯತಿ** ವಿಕಾಸಯತಿ। “ಚನ್ದಿಕಾ ಮನ್ದಹಾಸಾ”ತಿ ಅಸಮಾಸರೂಪಕಂ। “ವದನಿನ್ದುನೋ”ತಿ ಚ “ಮನೋಕುಮುದಕಾನನ”ನ್ತಿ ಚ ಸಮಾಸರೂಪಕಂ। ತಸ್ಮಾ ಇದಂ ಅಸೇಸವತ್ಥುವಿಸಯಸಮಾಸಾಸಮಾಸರೂಪಕಂ। ಮನ್ದಾ ಚ ತೇ ಹಾಸಾ ಚಾತಿ ಚ, ವದನಮೇವ ಇನ್ದೂತಿ ಚ, ಸಾಧೂನಂ ಮನಾನೀತಿ ಚ, ತಾನಿಯೇವ ಕುಮುದಾನೀತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಕಾನನಮಿತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೧೭ಅಸೇಸವತ್ಥುವಿಸಯೇ, ಪಭೇದೋ ರೂಪಕೇ ಅಯಂ।
ಏಕದೇಸವಿವತ್ತಿಮ್ಹಿ, ಭೇದೋ ದಾನಿ ಪವುಚ್ಚತಿ॥

೧೧೭. ನಿಗಮಯತಿ “**ಅಸೇಸಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಭೇದಂ ವತ್ತುಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ “**ಏಕಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ।

೧೧೭. “**ಅಸೇಸೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಅಸೇಸವತ್ಥುವಿಸಯೇ ರೂಪಕೇ **ಅಯಂ** “ಅಙ್ಗುಲೀದಲಸಂಸೋಭಿಂ”ಇಚ್ಚಾದಿಕಂ ಉದಾಹರಣತ್ತಯಂ ಪಭೇದೋ ಹೋತಿ। ಇದಾನಿ ಏಕದೇಸವಿವತ್ತಿಮ್ಹಿ ರೂಪಕೇ **ಭೇದೋ** ವಿಸೇಸೋ ಪವುಚ್ಚತಿ।

ಏಕದೇಸವಿವತ್ತಿಸಮಾಸ

೧೧೮ವಿಲಾಸಹಾಸಕುಸುಮಂ, ರುಚಿರಾಧರಪಲ್ಲವಂ।
ಸುಖಂ ಕೇ ವಾ ನ ವಿನ್ದನ್ತಿ, ಪಸ್ಸನ್ತಾ ಮುನಿನೋ ಮುಖಂ॥

೧೧೮. “**ವಿಲಾಸ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ವಿಲಾಸೇನ ಯುತ್ತೋ ಹಾಸೋಯೇವ ಕುಸುಮಂ ಯಸ್ಸ। **ರುಚಿರೋ** ಮನುಞ್ಞೋ ಅಧರೋಯೇವ ಪಲ್ಲವೋ ಯಸ್ಸ। ತಾದಿಸಂ ಮುನಿನೋ ಮುಖಂ ಪಸ್ಸನ್ತಾ **ಕೇ** ನಾಮ ಜನಾ ಸುಖಂ ನ ವಿನ್ದನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಪೀತಿ। ಇದಂ ಅಙ್ಗಾನಿ ಹಾಸಾದೀನಿ ರೂಪಯಿತ್ವಾ ಮುಖಮಙ್ಗೀ ನ ರೂಪಿತನ್ತಿ ಏಕದೇಸವಿವತ್ತಿಸಮಾಸರೂಪಕಂ। ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ ಯಥಾಯೋಗಂ।

೧೧೮. “**ವಿಲಾಸಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ವಿಲಾಸಹಾಸಕುಸುಮಂ** ಲೀಲಾಯುತ್ತಹಾಸಸಙ್ಖತಪುಪ್ಫಂ **ರುಚಿರಾಧರಪಲ್ಲವಂ** ಮನುಞ್ಞಅಧರಸಙ್ಖಾತಕಿಸಲಯಂ ಮುನಿನೋ ಮುಖಂ ಪಸ್ಸನ್ತಾ **ಕೇ ವಾ** ಕೇ ನಾಮ ಜನಾ **ಸುಖಂ ನ ವಿನ್ದನ್ತಿ** ಪೀತಿಸುಖಂ ನಾನುಭೋನ್ತಿ, ಅನುಭವನ್ತೇವ। ವಿಸೇಸನಭೂತಾನಂ ಹಾಸಅಧರಾನಂ ಉಪಮಾಭೂತಕುಸುಮಪಲ್ಲವೇಹಿ ಅಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸ್ಯಭೂತಸ್ಸ ಮುಖಸ್ಸ ಅಞ್ಞತರಉಪಮಾವತ್ಥುನಾ ಅಭೇದೇನ ಅವುತ್ತತ್ತಾ ಅಭೇದಾರೋಪನಂ ಏಕದೇಸೇಯೇವ ವಿವತ್ತೀತಿ ಇದಂ ಏಕದೇಸವಿವತ್ತಿಸಮಾಸರೂಪಕಂ। ವಿಲಾಸೇನ ಯುತ್ತೋ ಹಾಸೋತಿ ಚ, ಸೋಯೇವ ಕುಸುಮಂ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ರುಚಿರೋ ಚ ಸೋ ಅಧರೋ ಚೇತಿ ಚ, ಸೋಯೇವ ಪಲ್ಲವೋ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಏಕದೇಸವಿವತ್ತಿಅಸಮಾಸ

೧೧೯ಪಾದದ್ವನ್ದಂ ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ, ದದಾತು ವಿಜಯಂ ತವ।
ನಖರಂಸೀ ಪರಂ ಕನ್ತಾ, ಯಸ್ಸ ಪಾಪಜಯದ್ಧಜಾ॥

೧೧೯. “**ಪಾದ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ** ವಿಜಯಿನೋ ಪಾದದ್ವನ್ದಂ ತವ **ವಿಜಯಂ** ಪಟಿಪಕ್ಖಪರಾಭವಂ ದದಾತು। ಕೀದಿಸಂ? ಯಸ್ಸ **ಪರಮಚ್ಚನ್ತಂ ಕನ್ತಾ** ಮನುಞ್ಞಾ ನಖರಂಸೀ **ಪಾಪಾನಂ** ಲೋಭಾದೀನಂ ಜಯೇ ಉಸ್ಸಿತಾ **ಧಜಾ** ಕೇತವೋತಿ। ಇದಮೇಕದೇಸವಿವತ್ತಿಅಸಮಾಸರೂಪಕಂ।

೧೧೯. “**ಪಾದೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಯಸ್ಸ** ಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ **ಪರಂ** ಅತಿಸಯೇನ **ಕನ್ತಾ** ಮನುಞ್ಞಾ **ನಖರಂಸೀ** ಚರಣನಖಕನ್ತಿಯೋ **ಪಾಪಜಯದ್ಧಜಾ** ಪಾಪವಿಜಯೇ ಉಸ್ಸಾಪಿತಧಜಾಯೇವ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ **ಪಾದದ್ವನ್ದಂ** ಚರಣಯುಗಳಂ **ತವ** ತುಯ್ಹಂ **ವಿಜಯಂ** ಪಟಿಪಕ್ಖಪರಾಭವಂ ದದಾತೂತಿ। ನಖರಂಸೀನಂ ಉಪಮಾಭೂತಧಜೇಹಿ ಅಭೇದಮಾರೋಪೇತ್ವಾ “ಪಾದದ್ವನ್ದ”ಮಿತಿ ಅನಿರೂಪಿತತ್ತಾ ಏಕದೇಸವಿವತ್ತಿಅಸಮಾಸರೂಪಕಂ ನಾಮ। ಪಾಪಾನಂ ಜಯೋತಿ ಚ, ತಸ್ಮಿಂ ಧಜಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಏಕದೇಸವಿವತ್ತಿಮಿಸ್ಸಕ

೧೨೦ಸುನಿಮ್ಮಲಕಪೋಲಸ್ಸ, ಮುನಿನ್ದವದನಿನ್ದುನೋ।
ಸಾಧುಪ್ಪಬುದ್ಧಹದಯಂ, ಜಾತಂ ಕೇರವಕಾನನಂ॥

೧೨೦. “**ಸುನಿಮ್ಮಲ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸುನಿಮ್ಮಲೋ ಕಪೋಲೋ ಯಸ್ಸ, ತಸ್ಸ ಮುನಿನ್ದವದನಿನ್ದುನೋ ಸಾಧೂನಂ **ಪಬುದ್ಧಂ** ಧಮ್ಮಾವಬೋಧವಸೇನ ವಿಕಸಿತಂ **ಹದಯಂ** ಚಿತ್ತಂ ಕೇರವಕಾನನಂ ಜಾತನ್ತಿ ಏಕದೇಸವಿವತ್ತಿಸಮಾಸಾಸಮಾಸರೂಪಕಂ।

೧೨೦. “**ಸುನಿಮ್ಮಲಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಸುನಿಮ್ಮಲಕಪೋಲಸ್ಸ ಮುನಿನ್ದವದನಿನ್ದುನೋ **ಸಾಧುಪ್ಪಬುದ್ಧಹದಯಂ** ಸಜ್ಜನಾನಂ ಚತುಸಚ್ಚಾವಬೋಧೇನ ಪಸನ್ನಮಾನಸಂ **ಕೇರವಕಾನನಂ** ಕುಮುದವನಂ ಜಾತನ್ತಿ। ವದನಹದಯಾನಂ ಉಪಮಾಭೂತೇಹಿ ಇನ್ದುಕೇರವೇಹಿ ಅಭೇದಾರೋಪನಂ ಕತ್ವಾ ಕಪೋಲಸ್ಸ ಮಣ್ಡಲಾದೀಹಿ ಉಪಮಾವಿಸೇಸೇಹಿ ಅನಿರೂಪಿತತ್ತಾ ಏಕದೇಸವಿವತ್ತಿಸಮಾಸಾಸಮಾಸರೂಪಕಂ। ಏತ್ಥ ಸಮಾಸೋ ನಾಮ ವದನಿನ್ದೂನಮೇವ। ಅಸಮಾಸೋ ನಾಮ ಹದಯಕೇರವಾನಮೇವಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ರೂಪಕವಿಸಯೇ ಸಮಾಸಾಸಮಾಸತ್ತಂ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಪದಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಮೇವಾತಿ। ಸುಟ್ಠು ನಿಮ್ಮಲೋತಿ ಚ, ಸೋ ಕಪೋಲೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಚ, ಮುನಿನ್ದವದನಮೇವ ಇನ್ದೂತಿ ಚ, ಪಬುದ್ಧಞ್ಚ ತಂ ಹದಯಞ್ಚಾತಿ ಚ, ಸಾಧೂನಂ ಪಬುದ್ಧಹದಯಮಿತಿ ಚ, ಕೇರವಾನಂ ಕಾನನಮಿತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೨೧ರೂಪಕಾನಿ ಬಹೂನ್ಯೇವ, ಯುತ್ತಾಯುತ್ತಾದಿಭೇದತೋ।
ವಿಸುಂ ನ ತಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ಏತ್ಥೇ'ವ'ನ್ತೋಗಧಾನಿ'ತಿ॥

೧೨೧ಏತ್ತಕೋಯೇವ ಕಿಂ ರೂಪಕಭೇದೋತಿ ಆಹ
“**ರೂಪಕಾನಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಸುಬೋಧಂ। ತತ್ಥ -

“ಸಿತಪುಪ್ಫುಜ್ಜಲಂ ಲೋಲ-ನೇತ್ತಭಿಙ್ಗಂ ತವಾನನಂ।
ಕಸ್ಸ ನಾಮ ಮನೋ ಧೀರ, ನಾಕಡ್ಢತಿ ಮನೋಹರ”ನ್ತಿ॥

ಯುತ್ತರೂಪಕಂ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಪುಪ್ಫಭಿಙ್ಗಾನಂ, ತದನುಸಾರೇನ ಅಯುತ್ತರೂಪಕಾದಿಪಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ।

೧೨೧. ರೂಪಕಾನಿ ಪುನಪಿ ಸನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ “**ರೂಪಕಾನಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ರೂಪಕಾನಿ **ಯುತ್ತಾಯುತ್ತಾದಿಭೇದತೋ** ಯುತ್ತರೂಪಕಅಯುತ್ತರೂಪಕಾದಿಭೇದೇನ ಬಹೂನಿ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, **ತಾನಿ** ರೂಪಕಾನಿ **ಏತ್ಥೇವ** ರೂಪಕೇ ಅನ್ತೋಗಧಾನಿ। **ಇತಿ** ತಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ ತಾನಿ ವಿಸುಂ ನ ವುತ್ತಾನಿ। ಅನ್ತೋ ಮಜ್ಝೇ ಗಧಾನಿ ಪವತ್ತಾನೀತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

“ಸಿತಪುಪ್ಫುಜ್ಜಲಂ ಲೋಲ-ನೇತ್ತಭಿಙ್ಗಂ ತವಾನನಂ।
ಕಸ್ಸ ನಾಮ ಮನೋ ಧೀರ, ನಾಕಡ್ಢತಿ ಮನೋಹರ”ನ್ತಿ॥

ಏತ್ಥ ಪುಪ್ಫಭಿಙ್ಗಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಯುತ್ತತ್ತಾ ಯುತ್ತರೂಪಕಂ ನಾಮ।

ಹೇ ಧೀರ **ಸಿತಪುಪ್ಫುಜ್ಜಲಂ** ಮನ್ದಹಸಿತಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಕುಸುಮೇಹಿ ವಿಜೋತನ್ತಂ ಲೋಲನೇತ್ತಭಿಙ್ಗಂ ಮನೋಹರಂ ತವಾನನಂ ಕಸ್ಸ ನಾಮ ಮನೋ ನಾಕಡ್ಢತೀತಿ। ಇಮಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಅಯುತ್ತರೂಪಕಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೧೧೧ಚನ್ದಿಮಾ’ಕಾಸಪದುಮ-ಮಿಚ್ಚೇತಂ ಖಣ್ಡರೂಪಕಂ।
ದುಟ್ಠ’ಮಮ್ಭೋರುಹವನಂ, ನೇತ್ತಾನಿ’ಚ್ಚಾದಿ ಸುನ್ದರಂ॥

೧೧೧. ರೂಪಕಸ್ಸ ವಿರೋಧಾವಿರೋಧೋ ಉಪಮಾಯಮಿವೋ’ಹಿತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ ಉಪಲಕ್ಖೇತಿ “**ಚನ್ದಿಮಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಏತ್ಥ ಆಕಾಸಸ್ಸ ತಳಾಕೇ ರೂಪಿತೇ ಚನ್ದಸ್ಸ ಪದುಮತ್ತಂ ರೂಪಕಂ ಯುತ್ತನ್ತಿ ಏತಂ ಖಣ್ಡರೂಪಕಂ ದುಟ್ಠಂ, “ಅಮ್ಭೋರುಹವನಂ ನೇತ್ತಾನಿ”ಚ್ಚಾದಿ ತು ವಚನಭೇದೇಪಿ ಸುನ್ದರಂ।

೧೧೧. ರೂಪಕೇ ದೋಸಾದೋಸಂ ಉಪಮಾಯಂ ವಿಯ ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಉಪದಿಸನ್ತೋ ಆಹ “**ಚನ್ದಿಮಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। “**ಚನ್ದಿಮಾ** ಚನ್ದೋ ಆಕಾಸಪದುಮ”ನ್ತಿ ಏತಂ **ಖಣ್ಡರೂಪಕಂ** ಆಕಾಸಸ್ಸ ತಳಾಕತ್ತೇನ ಅನಿರೂಪಿತತ್ತಾ ಖಣ್ಡರೂಪಕಂ ನಾಮ। **ದುಟ್ಠಂ** ಖಣ್ಡಿತೋಪಮಾ ವಿಯ ದೋಸದುಟ್ಠಂ ನಾಮ। “**ಅಮ್ಭೋರುಹವನಂ** ನೀಲುಪ್ಪಲವನಂ ನೇತ್ತಾನೀ”ತಿಆದಿಕಂ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ ವಚನನಾನತ್ತೇಪಿ ಸುನ್ದರಮೇವ।

೧೧೩ಪರಿಯನ್ತೋ ವಿಕಪ್ಪಾನಂ, ರೂಪಕಸ್ಸೋ’ಪಮಾಯ ಚ।
ನತ್ಥಿ ಯಂ ತೇನ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಅವುತ್ತ’ಮನುಮಾನತೋ॥

೧೧೩. ಕಿಮೇತ್ತಕಾ ಏವೋಪಮಾರೂಪಕಭೇದಾ? ನೇತಿ ಪರಿದೀಪೇನ್ತೋ ಅವುತ್ತಂ ಅತಿದಿಸತಿ “**ಪರಿಯನ್ತೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ರೂಪಕಸ್ಸ ಉಪಮಾಯ ಚ **ವಿಕಪ್ಪಾನಂ** ಪಭೇದಾನಂ **ಪರಿಯನ್ತೋ** ಅವಸಾನಂ ನತ್ಥಿ **ಯಂ** ಯಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ, **ತೇನ** ಕಾರಣೇನ **ಅವುತ್ತಂ** ಇಹಾನುಪಾತಂ ವಿಕಪ್ಪಜಾತಂ ಸಬ್ಬವಿಕಪ್ಪಬ್ಯಾಪಕಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಾನುಗತರೂಪಕವಿಕಪ್ಪಾನುಸಾರೇನ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ। ಕಸ್ಮಾ? **ಅನುಮಾನತೋ** ಯಥಾವುತ್ತವಿಕಪ್ಪಸಙ್ಖಾತಲಿಙ್ಗತೋ ಅವುತ್ತಸೇಸರೂಪಕಾವಗಮಸಙ್ಖಾತೇನ ಅನುಮಾನಞಾಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೧೩. ಇದಾನಿ ಇಮೇಸಮೇವ ಉಪಮಾರೂಪಕಾನಂ ಅವುತ್ತಾನನ್ತಭೇದೋ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನೇವ ಞಾತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ “**ಪರಿಯನ್ತೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ರೂಪಕಸ್ಸ ಚ** ರೂಪಕಾಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ ಚ **ಉಪಮಾಯ ಚ** ಉಪಮಾಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ ಚ **ವಿಕಪ್ಪಾನಂ** ವಿವಿಧಾಕಾರೇನ ಕಪ್ಪಿತಪಕ್ಖಾನಂ **ಪರಿಯನ್ತೋ** ಕೋಟಿ **ಯಂ** ಯಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ, **ತೇನ** ಕಾರಣೇನ **ಅವುತ್ತಂ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರೇ ಅವುತ್ತಪಕ್ಖಂ ಸಮೂಹಂ **ಅನುಮಾನತೋ** ಅನುಮಾನಞಾಣೇನ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ। ಉಪಮಾರೂಪಕಾನಂ ಸಕಲಮವುತ್ತಪಕ್ಖಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತಂ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವುತ್ತೇಹಿ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಪಕ್ಖಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಲಿಙ್ಗೇಹಿ ಸಿದ್ಧಾನುಮಾನಞಾಣೇನ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣೇ ಅನ್ತೋಗಧಾನಮನುತ್ತರೂಪಕಸಙ್ಖಾತಾನುಮೇಯ್ಯಾನಂ ಅವಬೋಧೋ ಸಕ್ಕಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ರೂಪಕಸ್ಸ ಪನ ಉಪಮನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಉಪಮಾಯ ನಿದ್ದಿಟ್ಠದೋಸಾದೋಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮಪಿ ಉತ್ತಾನುತ್ತಪಕ್ಖಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣಂ ಹೋತಿ।

೧೧೪ಪುನಪ್ಪುನಮುಚ್ಚಾರಣಂ, ಯ’ಮತ್ಥಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಚ।

ಉಭಯೇಸಞ್ಚ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ಸಾ’ಯ’ಮಾವುತ್ತಿ ನಾಮತೋ॥

೨೨೪. ಆವುತ್ತಿಮಧಿಕಿಚ್ಚಾಹ “**ಪುನ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅತ್ಥಸ್ಸ** ಅಭಿಧೇಯ್ಯಸ್ಸ **ಪದಸ್ಸ** ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ **ಉಭಯೇಸಂ** ಅತ್ಥಪದಾನಞ್ಚ **ಪುನಪ್ಪುನಂ** ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಯಂ ಉಚ್ಚಾರಣಂ, **ಸಾಯಂ** ತಿವಿಧಾ ನಾಮತೋ ಆವುತ್ತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ಉಚ್ಚಾರಣವಸೇನ ಆ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವತ್ತನ**ಮಾವುತ್ತೀ**ತಿ।

೨೨೪. ಇದಾನಿ ಆವುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಪುನಪ್ಪುನೇ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅತ್ಥಸ್ಸ** ಸದ್ದಾಭಿಹಿತಅತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಪದಸ್ಸ ಚ **ಉಭಯೇಸಂ** ಅತ್ಥಪದಾನಞ್ಚ ಯಂ ಪುನಪ್ಪುನುಚ್ಚಾರಣಂ, **ಸಾ ಅಯಂ** ತಿವಿಧಾ ನಾಮತೋ ಆವುತ್ತಿ ಇತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ। **ಪುನಪ್ಪುನೇ**ತಿ ಏತದಬ್ಯಯಂ ಕ್ರಿಯಾಬಾಹುಲ್ಯೇ ವತ್ತತೇ। ಉಚ್ಚಾರಣವಸೇನ ಆ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವತ್ತನ**ಮಾವುತ್ತಿ**।

ಅತ್ಥಾವುತ್ತಿ

೨೨೫ಮನೋ ಹರತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ, ಆದದಾತಿ ದಿಸಾ ದಸ।
ಗಣ್ಹಾತಿ ನಿಮ್ಮಲತ್ತಞ್ಚ, ಯಸೋರಾಸಿ ಜಿನಸ್ಸ’ಯಂ॥

೨೨೫. ಉದಾಹರತಿ “**ಮನೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಜಿನಸ್ಸ ಅಯಂ ಯಸೋರಾಸಿ **ಸಬ್ಬೇಸಂ** ಜನಾನಂ **ಮನೋ** ಚಿತ್ತಂ ಹರತಿ, ದಸ ದಿಸಾ ಆದದಾತಿ ಸಬ್ಬದಾ [ಸಬ್ಬಧಾ (ಕ॰)] ತಂವಿಸಯತ್ತಾ, **ನಿಮ್ಮಲತ್ತಂ** ನಿಮ್ಮಲಭಾವಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಏತ್ಥ ಗಹಣಲಕ್ಖಣಸ್ಸ [ದಸಗಹಣಲಕ್ಖಣಸ್ಸ (ಕ॰)] ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನೇಕೇಹಿ ಪರಿಯಾಯವಚನೇಹಿ ಆವತ್ತಿತತ್ತಾ ಅಯಂ ಅತ್ಥಾವುತ್ತಿ।

೨೨೫. ಉದಾಹರತಿ “**ಮನೋ ಹರತಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಜಿನಸ್ಸ ಅಯಂ ಯಸೋರಾಸಿ **ಸಬ್ಬೇಸಂ** ಸತ್ತಾನಂ **ಮನೋ** ಚಿತ್ತಂ **ಹರತಿ** ಗಣ್ಹಾತಿ, ದಸ ದಿಸಾ **ಆದದಾತಿ** ಅವಿಸಯಟ್ಠಾನಾಭಾವತೋ ಗಣ್ಹಾತಿ, **ನಿಮ್ಮಲತ್ತಞ್ಚ** ಭೂತಪರಿಸುದ್ಧಗುಣೇನ ನಿಪ್ಫನ್ನತ್ತಾ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏತ್ಥ “ಗಣ್ಹಾತೀ”ತಿ ಏಕಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ “ಹರತಿ, ಆದದಾತಿ, ಗಣ್ಹಾತೀ”ತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಪರಿಯಾಯವಚನೇಹಿ ಆವತ್ತಿತತ್ತಾ ಅಯಮತ್ಥಾವುತ್ತಿ ನಾಮ। ನಿಗ್ಗತೋ ಮಲೇಹೀತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಯಸಸೋ ರಾಸಿಇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಪದಾವುತ್ತಿ

೨೨೬ವಿಭಾಸೇನ್ತಿ ದಿಸಾ ಸಬ್ಬಾ, ಮುನಿನೋ ದೇಹಕನ್ತಿಯೋ।
ವಿಭಾ ಸೇನ್ತಿ ಚ ಸಬ್ಬಾಪಿ, ಚನ್ದಾದೀನಂ ಹತಾ ವಿಯ॥

೨೨೬. “**ವಿಭಾಸೇನ್ತಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಮುನಿನೋ ದೇಹಕನ್ತಿಯೋ ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾ **ವಿಭಾಸೇನ್ತಿ** ವಿಸೇಸೇನ ದೀಪೇನ್ತಿ, ಯತೋ ಏವಂ ತಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ ಚನ್ದಾದೀನಂ ಸಬ್ಬಾಪಿ **ವಿಭಾ** ಸೋಭಾ **ಹತಾ** ಪಹತಾ ವಿಯ **ಸೇನ್ತಿ** ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಪದಾವುತ್ತಿ।

೨೨೬. “**ವಿಭಾಸೇನ್ತಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಮುನಿನೋ ದೇಹಕನ್ತಿಯೋ ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾ **ವಿಭಾಸೇನ್ತಿ** ಯಸ್ಮಾ ವಿಸೇಸೇನ ಪಕಾಸೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಚನ್ದಾದೀನಂ ಸಬ್ಬಾಪಿ **ವಿಭಾ** ಕನ್ತಿಯೋ **ಹತಾ** ಪಹತಾ ವಿಯ **ಸೇನ್ತಿ** ಪವತ್ತನ್ತಿ ಚ, “ವಿಭಾಸೇನ್ತೀ”ತಿ ಪದಸ್ಸೇವ ಆವತ್ತನತೋ ಅಯಂ ಪದಾವುತ್ತಿ ನಾಮ। ದೇಹೇ ಕನ್ತಿಯೋತಿ ವಾಕ್ಯಂ।

ಉಭಯಾವುತ್ತಿ

೨೨೭ಜಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ ಕ್ಲೇಸ-ರಿಪುಂ ಲೋಕೇ ಜಿನೋ ಅಯಂ।
ವಿಹರತ್ಯಾ’ರಿವಗ್ಗೋ’ಯಂ, ರಾಸೀಭೂತೋವ ದುಜ್ಜನೇ॥

೨೨೭. **“ಜಿತ್ವಾ”**ಇಚ್ಚಾದಿ। ಅಯಂ ಜಿನೋ ಕ್ಲೇಸರಿಪುಂ ಜಿತ್ವಾ ಲೋಕೇ **ವಿಹರತಿ** ಪವತ್ತತಿ, ಅಯಂ ತೇನ ಜಿತೋ **ಅರಿವಗ್ಗೋ** ಸತ್ತುಸಮೂಹೋ ದುಜ್ಜನೇ ರಾಸೀಭೂತೋ ವಿಯ ತತೋ ಅಲದ್ಧಪ್ಪತಿಟ್ಠತ್ತಾ। “ವಿಹರತೀ”ತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪದಾನಞ್ಚ ಆವುತ್ತಿತೋ ಉಭಯಾವುತ್ತಿ।

೨೨೭. **“ಜಿತ್ವಾ”**ಇಚ್ಚಾದಿ। ಅಯಂ ಜಿನೋ ಕ್ಲೇಸರಿಪುಂ ಜಿತ್ವಾ ಲೋಕೇ ವಿಹರತಿ, ಅಯಂ **ಅರಿವಗ್ಗೋ** ಕ್ಲೇಸರಿಪುಸಮೂಹೋ ದುಜ್ಜನೇ ರಾಸೀಭೂತೋವ ವಿಹರತೀತಿ। ವಾಸಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಚ “ವಿಹರತೀ”ತಿ ಪದಸ್ಸ ಚ ಪುನ [ಪುನಪ್ಪುನಂ (?)] ಉಚ್ಚಾರಣತೋ ಅಯಂ ಉಭಯಾವುತ್ತಿ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಕ್ಲೇಸೋ ಏವ ರಿಪೂತಿ ಚ, ಅರೀನಂ ವಗ್ಗೋತಿ ಚ, ಅರಾಸಿ ರಾಸಿ ಅಭವೀತಿ ಚ, ಕುಚ್ಛಿತೋ ಜನೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೨೨೮ಏಕತ್ಥ ವತ್ತಮಾನಮ್ಹಿ, ಸಬ್ಬವಾಕ್ಯೋಪಕಾರಕಂ।
ದೀಪಕಂ ನಾಮ ತಞ್ಚಾದಿ-ಮಜ್ಝನ್ತವಿಸಯಂ ತಿಧಾ॥

೨೨೮. ದೀಪಕಂ ಪರಿದೀಪಯಮಾಹ **“ಏಕತ್ಥೇ”**ಚ್ಚಾದಿ। **ಏಕತ್ಥ** ವಾಕ್ಯಸ್ಸಾದೋ ಮಜ್ಝೇ ಅನ್ತೇ ವಾ **ವತ್ತಮಾನಮ್ಹಿ** ಕ್ರಿಯಾಜಾತ್ಯಾದಿಕಂ **ಸಬ್ಬಸ್ಸ** ಅಭಿಮತಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ **ವಾಕ್ಯಸ್ಸ** ಕ್ರಿಯಾಕಾರಕಸಮ್ಬನ್ಧಾಭಿಧಾಯಿನೋ ಪದಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಉಪಕಾರಕಂ ವಾಕ್ಯತ್ಥಾನ್ವಯವಸೇನ **ದೀಪಕಂ ನಾಮ,** ದೀಪೋ ವಿಯ ಏಕದೇಸೇ ವತ್ತಿತೋಪಿ ಸಕಲಪದತ್ಥವಸೇನ ಸಬ್ಬವಾಕ್ಯಂ ದೀಪಯತಿ ಪಕಾಸೇತೀತಿ। **ತಞ್ಚ** ದೀಪಕಂ ಆದಿ ಚ ಮಜ್ಝಞ್ಚ ಅನ್ತಞ್ಚ ವಿಸಯೋ ಗೋಚರೋ ಯಸ್ಸ ತಾದಿಸಂ **ತಿಧಾ** ಆದಿದೀಪಕಂ ಮಜ್ಝದೀಪಕಂ ಅನ್ತದೀಪಕನ್ತಿ ತಿವಿಧಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಮ್ಪಿ ಕ್ರಿಯಾದೀನಂ ವಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ।

೨೨೮. ಇದಾನಿ ದೀಪಕಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಏಕತ್ಥೇ”**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಏಕತ್ಥ** ವಾಕ್ಯಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಾವಸಾನೇಸ್ವೇಕಸ್ಮಿಂ **ವತ್ತಮಾನಮ್ಹಿ** ಕ್ರಿಯಾಜಾತಿಗುಣತ್ತಯಂ **ಸಬ್ಬವಾಕ್ಯೋಪಕಾರಕಂ** ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತಕ್ರಿಯಾಕಾರಕಸಮ್ಬನ್ಧಪ್ಪಕಾಸಕಪದಸನ್ತಾನಸಙ್ಖಾತವಾಕ್ಯಸ್ಸ ವಾಕ್ಯತ್ಥಾವಬೋಧವಸೇನ ಪಯೋಜನಂ **ದೀಪಕಂ ನಾಮ** ಏಕಟ್ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ವಿಸಯೀಭೂತಸಬ್ಬಟ್ಠಾನಗತದಬ್ಬಪಕಾಸಕಪದೀಪಸಮಾನತ್ತಾ ದೀಪಕಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ತಞ್ಚ** ದೀಪಕಂ **ಆದಿಮಜ್ಝನ್ತವಿಸಯಂ** ವಾಕ್ಯಸ್ಸ ಆದಿವಿಸಯಂ ಮಜ್ಝವಿಸಯಂ ಅನ್ತವಿಸಯಞ್ಚೇತಿ ತಿಧಾ ಹೋತಿ। ಏತೇಸು ಏಕೇಕಮಪಿ ಕ್ರಿಯಾಜಾತಿಗುಣಭೇದೇನ ಪುನಪಿ ತಿವಿಧಂ ಹೋತೀತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ। ದೀಪೇತೀತಿ ದೀಪೋ, ಪದೀಪೋ। ಪಟಿಭಾಗತ್ಥೇ ಕಪ್ಪಚ್ಚಯೇನ ದೀಪೋ ವಿಯಾತಿ **ದೀಪಕಂ**। ವಾಕ್ಯಸ್ಸ ಆದಿ ಚ ಮಜ್ಝಞ್ಚ ಅನ್ತಞ್ಚೇತಿ ಚ, ತಂ ವಿಸಯೋ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಆದಿದೀಪಕ

೨೨೯ಅಕಾಸಿ ಬುದ್ಧೋ ವೇನೇಯ್ಯ-ಬನ್ಧೂನಮಮಿತೋದಯಂ।
ಸಬ್ಬಪಾಪೇಹಿ ಚ ಸಮಂ-ನೇಕತಿತ್ಥಿಯಮದ್ದನಂ॥

೨೨೯. ಉದಾಹರತಿ **“ಅಕಾಸಿ”**ಚ್ಚಾದಿ। ಬುದ್ಧೋ **ವೇನೇಯ್ಯಾ** ವಿನೇತಬ್ಬಾಯೇವ ಬನ್ಧವೋ ತೇಸಂ **ಅಮಿತ**ಮಪರಿಮಿತಂ **ಉದಯ**ಮಭಿವುದ್ಧಿಂ ಅಕಾಸಿ। ನ ಕೇವಲಂ ತಮೇವ, ಸಬ್ಬಪಾಪೇಹಿ **ಸಮಂ** ಏಕತೋ ಅನೇಕಾನಂ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಮದ್ದನಞ್ಚ ಅಕಾಸೀತಿ। ಇಹ “ಅಕಾಸೀ”ತಿ ಕ್ರಿಯಾಪದೇನಾದಿವತ್ತಿನಾ ಸಬ್ಬಮೇವ ವಾಕ್ಯಂ ದೀಪಯತೀತಿ ಕ್ರಿಯಾದಿದೀಪಕಮೇತಂ।

೨೨೯. **“ಅಕಾಸಿ”**ಚ್ಚಾದಿ। ಬುದ್ಧೋ ವೇನೇಯ್ಯಬನ್ಧೂನಂ **ಅಮಿತೋದಯಂ** ಪಮಾಣರಹಿತಾಭಿವುದ್ಧಿಂ ಅಕಾಸಿ। ನ ಕೇವಲಂ ತಮೇವ, **ಸಮಂ** ಏಕಕ್ಖಣೇ ಸಬ್ಬಪಾಪೇಹಿ ಸಹಾನೇಕತಿತ್ಥಿಯಮದ್ದನಞ್ಚ ಅಕಾಸೀತಿ। ವಾಕ್ಯಾದಿಮ್ಹಿ ಕ್ರಿಯಾಯ ಠಿತತ್ತಾ ಇದಂ

ಕ್ರಿಯಾದಿದೀಪಕಂ ನಾಮ। ಅಮಿತೋ ಚ ಸೋ ಉದಯೋ ಚೇತಿ ಚ, ಅನೇಕಾ ಚ ತೇ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಚೇತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಮದ್ದನಮಿತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಮಜ್ಝೇದೀಪಕ

೧೩೦ದಸ್ಸನಂ ಮುನಿನೋ ಸಾಧು-ಜನಾನಂ ಜಾಯತೇ'ಮತಂ।
ತದಞ್ಞೇಸಂ ತು ಜನ್ತೂನಂ, ವಿಸಂ ನಿಚ್ಚೋಪತಾಪನಂ॥

೧೩೦. "**ದಸ್ಸನ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಮುನಿನೋ ದಸ್ಸನಂ ಸಾಧುಜನಾನಂ **ಅಮತಂ** ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಾಮ ಜಾಯತೇ ಅಮತಸ್ಸ ಸಾಧನತೋ, **ತೇಹಿ** ಸಾಧುಜನೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಜನ್ತೂನಂ ನಿಚ್ಚಮುಪತಾಪೇತೀತಿ **ನಿಚ್ಚೋಪತಾಪನಂ** ವಿಸಂ ಜಾಯತೇ, ತಸ್ಮಿಂ ಮನೋಪದೋಸಸ್ಸ ವಿಸಸದಿಸತ್ತಾ ನಿರಯಾದಿದುಕ್ಖಾವಹಭಾವತೋತಿ। ಕ್ರಿಯಾಮಜ್ಝದೀಪಕಮೇತಂ।

೧೩೦. "**ದಸ್ಸನ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಮುನಿನೋ ದಸ್ಸನಂ ಸಾಧುಜನಾನಂ **ಅಮತಂ** ಅಮತಸಙ್ಖಾತನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಏಕನ್ತಕಾರಣತ್ತಾ ಕಾರಿಯೋಪಚಾರೇನ ಅಮತಂ ಭೂತಂ ಜಾಯತೇ, **ತದಞ್ಞೇಸಂ** ತೇಹಿ ಸಾಧುಜನೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಜನ್ತೂನಂ ತು **ನಿಚ್ಚೋಪತಾಪನಂ** ಸತತಮುಪತಾಪಕರಣತೋ **ವಿಸಂ ಜಾಯತೇ** ವಿಸತುಲ್ಯಪಟಿಘಕಾರಣತ್ತಾ ಕಾರಿಯೋಪಚಾರೇನ ವಿಸಂ ಭವತೀತಿ। ಇದಂ ಕ್ರಿಯಾಯ ಮಜ್ಝೇ ಠಿತತ್ತಾ ಕ್ರಿಯಾಮಜ್ಝದೀಪಕಂ। ಸಾಧವೋ ಚ ತೇ ಜನಾ ಚೇತಿ ಚ, ತೇಹಿ ಅಞ್ಞೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಅನ್ತದೀಪಕ

೧೩೧ಅಚ್ಚನ್ತಕನ್ತಲಾವಣ್ಯ-ಚನ್ದಾತಪಮನೋಹರೋ।
ಜಿನಾನನಿನ್ದು ಇನ್ದು ಚ, ಕಸ್ಸ ನಾ'ನನ್ದಕೋ ಭವೇ॥

೧೩೧. "**ಅಚ್ಚನ್ತೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಅಚ್ಚನ್ತಂ **ಕನ್ತಂ** ಮನುಞ್ಞಂ **ಲಾವಣ್ಯಂ** ಪಿಯಭಾವೋ, ತಮೇವ, ತಮಿವ ವಾ**ಚನ್ದಾತಪೋ** ಚನ್ದಿಕಾ, ತೇನ ಮನೋಹರೋ ಜಿನಾನನಿನ್ದು **ಇನ್ದು** ಚನ್ದೋ ಚ **ಕಸ್ಸ** ಜನಸ್ಸ ಆನನ್ದಕೋ ನ ಭವತೀತಿ। ಕ್ರಿಯಾನ್ತದೀಪಕಂ।

೧೩೧. "**ಅಚ್ಚನ್ತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಅಚ್ಚನ್ತಕನ್ತಲಾವಣ್ಯಚನ್ದಾತಪಮನೋಹರೋ** ಅತಿಸಯೇನ ಮನುಞ್ಞಪಿಯಭಾವಸಙ್ಖಾತವಿಲಾಸನಾಮಕೇನ ಚನ್ದಕಿರಣೇನ, ನೋ ಚೇ, ಅತಿಸಯೇನ ಮನುಞ್ಞಪಿಯತಾಸಙ್ಖಾತವಿಲಾಸಸದಿಸೇನ ಚನ್ದಕಿರಣೇನ ಮನೋಹರೋ **ಜಿನಾನನಿನ್ದು** ಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಮುಖಚನ್ದೋ **ಚ ಇನ್ದು** ಚ ಪಕತಿಚನ್ದೋ ಚ ಕಸ್ಸ ಆನನ್ದಕೋ ನ ಭವೇ। ಇದಂ ಕ್ರಿಯಾಯ ಅನ್ತೇ ಠಿತತ್ತಾ ಕ್ರಿಯಾನ್ತದೀಪಕಂ ನಾಮ। ಅನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ ಚ, ತಞ್ಚ ತಂ ಕನ್ತಞ್ಚೇತಿ ಚ, ಲವಣಸ್ಸ ಭಾವೋ ಲಾವಣ್ಯಂ, ಮಧುರಭಾವೋ, ತಂಸದಿಸತ್ತಾ ಅಚ್ಚನ್ತಕನ್ತಞ್ಚ ತಂ ಲಾವಣ್ಯಞ್ಚಾತಿ ಚ, ಚನ್ದಸ್ಸ ಆತಪೋ ಕಿರಣೋತಿ ಚ, ಅಚ್ಚನ್ತಕನ್ತಲಾವಣ್ಯಮೇವ ಚನ್ದಾತಪೋತಿ ಚ, ಚನ್ದಪಕ್ಖೇ ಅಚ್ಚನ್ತಕನ್ತಲಾವಣ್ಯಮಿವ ಚ ಸೋ ಚನ್ದಾತಪೋ ಚಾತಿ ಚ, ತೇನ ಮನೋಹರೋತಿ ಚ, ಜಿನಾನನಮೇವ ಇನ್ದೂತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಇಮಿನಾ ಕ್ರಿಯಾದೀಪಕತ್ತಯೇನೇವ ಅವುತ್ತಜಾತಿದೀಪಕಗುಣದೀಪಕಾನಿಪಿ ಞಾತಬ್ಬಾನಿ।

ಮಾಲಾದೀಪಕ

೧೩೨ಹೋತಾ'ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಯ,
ಸೀಲಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಹೇತು ಸೋ।
ತಂ ಪೀತಿಹೇತು, ಸಾ ಚಾ'ಯಂ,

ಪಸ್ಸದ್ಧಾದಿಪಸಿದ್ಧಿಯಾ॥

೧೩೧. ಆದಿದೀಪಕಾದೀಸುಪಿ ತೇಸು ಪಯೋಗಕ್ಕಮೇನ ಪಕಾರನ್ತರಮತ್ಥೀತಿ ವದತಿ "**ಹೋತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಸೀಲಂ** ಪಞ್ಚಸೀಲಾದಿಕಂ, **ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಯ** ಪಚ್ಛಾನುತಾಪಾಭಾವಾಯ ಹೋತಿ, **ಸೋ** ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ **ಪಾಮೋಜ್ಜಸ್ಸ** ಉಪ್ಪನ್ನಮತ್ತಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಹೇತು ಹೋತಿ, **ತಂ** ಪಾಮೋಜ್ಜಂ **ಪೀತಿಯಾ** ಬಲವಭೂತಾಯ ಹೇತು ಹೋತಿ, **ಸಾ ಚಾಯಂ** ಪೀತಿ **ಪಸ್ಸದ್ಧಾದೀನಂ** ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸುಖಾದೀನಂ **ಪಸಿದ್ಧಿಯಾ** ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜನೀಯಂ।

೧೩೧. ಇದಾನಿ ನವಸು ದೀಪಕೇಸು ಪಯೋಗವಿಸೇಸೇನ ಸಾಧೇತಬ್ಬೇ ಅಞ್ಞಪ್ಪಕಾರೇ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಹೋತಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸೀಲಂ** ಸುರಕ್ಖಿತಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗದಸಙ್ಗಾದಿಸೀಲಂ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಯ ಹೋತಿ, **ಸೋ** ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ **ಪಾಮೋಜ್ಜಹೇತು** ಹೋತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಮತ್ತಾಯ ತರುಣಪೀತಿಯಾ ಕಾರಣಂ ಭವತಿ, **ತಂ** ಪಾಮೋಜ್ಜಂ **ಪೀತಿಹೇತು** ಬಲವಪೀತಿಕಾರಣಂ ಹೋತಿ, **ಸಾ ಅಯಞ್ಚ** ಪೀತಿ **ಪಸ್ಸದ್ಧಾದಿಪಸಿದ್ಧಿಯಾ** ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿಆದೀನಂ ಸಿದ್ಧಿಯಾ ಹೇತು ಹೋತಿ। ನ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ, ನಸದ್ದೋ ಪಸಜ್ಜಪಟಿಸೇಧೇ ವತ್ತತೇ। ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಹೇತೂತಿ ಚ, ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಸುಖಾದೀನನ್ತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಪಸಿದ್ಧೀತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೩೩ಇಚ್ಚಾ'ದಿದೀಪಕತ್ತೇಪಿ, ಪುಬ್ಬಂ ಪುಬ್ಬಮಪೇಕ್ಖಿನೀ।
ವಾಕ್ಯಮಾಲಾ ಪವತ್ತಾತಿ, ತಂ ಮಾಲಾದೀಪಕಂ ಮತಂ॥

೧೩೩. ಕಿಮಿದಂ ತವ ಪಕಾರನ್ತರಮಿಚ್ಚಾಹ "**ಇಚ್ಚಾದಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಇಚ್ಚೇ**ವಮಿಮಂ ಯಂ ತಂ ಮಾಲಾದೀಪಕಂ ಮತಂ। ನನು ಕ್ರಿಯಾದಿದೀಪಕಮೇತಮಿಚ್ಚಾಹ "**ಆದಿದೀಪಕತ್ತೇಪೀ**"ತಿ। ಯಜ್ಜಪ್ಯಾದಿದೀಪಕಮೇತಂ **ಪುಬ್ಬಂ ಪುಬ್ಬಂ** ವಾಕ್ಯಂ "ಹೋತಾವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಯ ಸೀಲ"ನ್ತಿಆದಿಕಂ ಅಪೇಕ್ಖಿನೀ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನಾ **ವಾಕ್ಯಾನಂ** ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ **ಮಾಲಾ** ಪರಮ್ಪರಾ ಪವತ್ತಾತಿ। ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಮಾಲಾದೀಪಕಂ ಮತಂ, ನಾದಿದೀಪಕನ್ತಿ।

೧೩೩. "**ಇಚ್ಚಾದಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಆದಿದೀಪಕತ್ತೇಪಿ** ಕ್ರಿಯಾದಿದೀಪಕಭಾವೇ ಸತಿಪಿ **ವಾಕ್ಯಮಾಲಾ** ಅನೇಕವಾಕ್ಯೇನ ಸಮ್ಬಜ್ಝಮಾನಾ ಪರಮ್ಪರಾ **ಪುಬ್ಬಂ ಪುಬ್ಬಂ** "ಹೋತಾವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಯಾ"ತಿಆದಿಕಂ ವಾಕ್ಯಂ ಅಪೇಕ್ಖಿನೀ ಪವತ್ತಾ। **ಇತಿ** ಇದಂ ಅನನ್ತರಗತಪ್ಪಕಾರಂ ದೀಪಕಂ "ಮಾಲಾದೀಪಕ"ನ್ತಿ ಮತನ್ತಿ। ಆದಿಮ್ಹಿ ದೀಪಕಮಿತಿ ಚ, ವಿಸಯೋಪಚಾರೇನ ಆದಿ ಚ ತಂ ದೀಪಕಞ್ಚಾತಿ ಚ, ಮಾಲಾ ಏವ ದೀಪಕಮಿತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೩೪ಅನೇನೇವ ಪಕಾರೇನ, ಸೇಸಾನಮಪಿ ದೀಪಕೇ।
ವಿಕಪ್ಪಾನಂ ವಿಧಾತಬ್ಬಾ-ನುಗತೀ ಸುದ್ಧಬುದ್ಧಿಭಿ॥

೧೩೪. ಅವುತ್ತೇ ದೀಪಕವಿಕಪ್ಪೇ ಅತಿದಿಸನ್ತೋ ನಿಗಮೇತಿ "**ಅನೇನಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅನೇನೇವ** ಅನನ್ತರಾ ವುತ್ತೇನ **ಪಕಾರೇನ** ವಿಧಿನಾ **ದೀಪಕೇ** ದೀಪಕವಿಸಯೇ [ದೀಪಕವಿಸೇಸೇ (ಕ॰)] **ಸೇಸಾನ**ಮವುತ್ತಾನಂ **ವಿಕಪ್ಪಾನಂ** ಜಾತ್ಯಾದಿದೀಪಕಾದಿಭೇದಾನಂ **ಅನುಗತಿ** ಅವಬೋಧೋ **ಸುದ್ಧಬುದ್ಧಿಭಿ** ಪರಿಸುದ್ಧಮತೀಹಿ ಕವೀಹಿ **ವಿಧಾತಬ್ಬಾ** ಕಾತಬ್ಬಾತಿ।

೧೩೪. ಇದಾನಿ ಅವುತ್ತದೀಪಕಾನಿಪಿ ಅತಿದಿಸತಿ "**ಅನೇನೇವಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅನೇನೇವ ಪಕಾರೇನ** ಯಥಾವುತ್ತದೀಪಕಪ್ಪಕಾರೇನ **ದೀಪಕೇ** ದೀಪಕವಿಸಯೇ **ಸೇಸಾನಂ ಅಪಿ** ವಿಕಪ್ಪಾನಂ ಅವುತ್ತಜಾತಿದೀಪಕಗುಣದೀಪಕಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಪಕ್ಖಾನಂ ಜಾತ್ಯಾದಿದೀಪಕಗುಣಾದಿದೀಪಕಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಮಾಲಾದೀಪಕಾನಞ್ಚ **ಅನುಗತಿ** ಅವಬೋಧೋ **ಸುದ್ಧಬುದ್ಧಿಭಿ** ಕವೀಹಿ **ವಿಧಾತಬ್ಬಾ** ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನೇವ ಕಾತಬ್ಬಾ। ವಿಸೇಸತೋ ಅಸಙ್ಕರತೋ ಕಪ್ಪೀಯನ್ತೀತಿ ಚ, ಸುದ್ಧಾ ಬುದ್ಧಿ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೩೫ವಿಸೇಸವಚನಿಚ್ಛಾಯಂ,

ನಿಸೇಧವಚನಂ ತು ಯಂ।

ಅಕ್ಖೇಪೋ ನಾಮ ಸೋ'ಯಞ್ಚ,

ತಿಧಾ ಕಾಲಪ್ಪಭೇದತೋ॥

೧೩೫. ಅಕ್ಖೇಪಮುಪಕ್ಖಿಪತಿ "**ವಿಸೇಸಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವಿಸೇಸಸ್ಸ** ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವಚನಿಚ್ಛಾಯಂ ಯಂ **ನಿಸೇಧಸ್ಸ** ಪಟಿಸೇಧಸ್ಸ **ವಚನಂ** ವುತ್ತಿ, **ಸೋ** ಅಕ್ಖೇಪೋ ನಾಮ ಅಕ್ಖಿಪನಂ ಪಟಿಸೇಧೋತಿ ಕತ್ವಾ। **ಸೋಯಮಕ್ಖೇಪೋ** ಚ **ಕಾಲಪ್ಪಭೇದತೋ** ಅತೀತಾದಿತೋ **ತಿಧಾ** ತಿಪ್ಪಕಾರೋ।

೧೩೫. ಇದಾನಿ ಅಕ್ಖೇಪಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ವಿಸೇಸೇ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವಿಸೇಸವಚನಿಚ್ಛಾಯಂ ತು** ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಪದತ್ಥವಿಸೇಸಸ್ಸ ಕಥನಿಚ್ಛಾಯ ಏವ ಯಂ **ನಿಸೇಧವಚನಂ** ಪಟಿಸೇಧವಚನಂ ಅತ್ಥಿ, **ಸೋ** ಪಟಿಸೇಧೋ **ಅಕ್ಖೇಪೋ** ನಾಮ ಅಕ್ಖೇಪಾಲಙ್ಕಾರೋ ನಾಮ। **ಅಯಞ್ಚ** ಅಕ್ಖೇಪೋ **ಕಾಲಪ್ಪಭೇದತೋ** ಅತೀತಾದಿಕಾಲವಿಸೇಸೇನ ತಿಧಾ **ಹೋತಿ**। ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವಚನನ್ತಿ ಚ, ತಸ್ಮಿಂ ಇಚ್ಛಾತಿ ಚ, ನಿಸೇಧಸ್ಸ ಪಟಿಸೇಧಸ್ಸ ವಚನಮಿತಿ ಚ, ಅಕ್ಖಿಪನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನನ್ತಿ ಚ, ಕಾಲಸ್ಸ ಕ್ರಿಯಾಯ ವಾ ಪಭೇದೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೩೬ಏಕಾಕೀ'ನೇಕಸೇನಂ ತಂ, ಮಾರಂಸವಿಜಯೀಜಿನೋ।

ಕಥಂ ತ'ಮಥ ವಾ ತಸ್ಸ, ಪಾರಮೀಬಲಮೀದಿಸಂ॥

ಅತೀತಕ್ಖೇಪೋ।

೧೩೬. "**ಏಕಾಕಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಸೋ ಜಿನೋ **ಏಕಾಕೀ** ಏಕೋ ಸಮಾನೋ ಅನೇಕಸೇನಂ ತಂ ಮಾರಂ **ವಿಜಯಿ** ಪರಾಜೇಸಿ, ತಂ ಕಥಂ ಯುಜ್ಜತೇ। ಅಥ ವಾ ಕಿಂ ನ ಯುಜ್ಜತೇ, ಯತೋ **ತಸ್ಸ** ಜಿನಸ್ಸ **ಪಾರಮೀ** ಸಮತಿಂಸವಿಧಾ ಪಾರಮಿತಾ ಏವ ಬಲಂ **ಈದಿಸಂ** ಯಾದಿಸಂ ತಸ್ಸ ವಿಜಯಕಾರಣನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಏಕಾಕಿತ್ತಕಾರಣಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಮಾರವಿಜಯಾಯೋಗಬುದ್ಧಿ "ಸಸೇನಂ ಮಾರಂ ವಿಜಿತವಾತಿ ಕಥಂ ಯುಜ್ಜತೀ"ತಿ ಏವಮಾಕಾರಾ ಅತೀತಾ ಅಕ್ಖಿತ್ತಾತಿ ಅತೀತಕ್ಖೇಪೋಯಂ।

೧೩೬. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ "**ಏಕಾಕಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸ ಜಿನೋ** ಸೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ **ಏಕಾಕೀ** ಅಸಹಾಯೋ ಅದುತಿಯೋ ಅನೇಕಸೇನಂ ತಂ ಮಾರಂ **ವಿಜಯೀ** ಅಜಿನೀತಿ, ತಂ ಕಥಂ ಯುಜ್ಜತಿ। ಅಥ ವಾ ಯುಜ್ಜತೇವ, **ತಸ್ಸ** ಜಿನಸ್ಸ **ಪಾರಮೀಬಲಂ** ಸಮತಿಂಸಪಾರಮೀಬಲಂ ಸಮತಿಂಸಪಾರಮೀತಾಸಙ್ಖತಸೇನಾ **ಈದಿಸ**ಮೀದಿಸಾತಿ। ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅದುತಿಯಭಾವಞ್ಚ ಮಾರಸ್ಸ ಸಪರಿವಾರಭಾವಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕಸ್ಸಚಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ "ಏಕಾಕಿನಾ ಕಥಮನೇಕಸೇನೋ ಮಾರೋ ಜಿತೋ"ತಿ ವಿಪರೀತಬುದ್ಧಿ ಅತೀತಮಾರವಿಜಯವಿಸಯತ್ತಾ ಅತೀತಾ ಹೋತಿ, "ತಸ್ಸ ಪಾರಮೀಬಲಂ ಈದಿಸ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಸ್ಸ ಕಥನಿಚ್ಛಾಯ "ಅಥ ವಾ"ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಪಟಿಸೇಧವಚನೇನ ಅಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ ಅತೀತಸ್ಸ ಅಕ್ಖೇಪನತೋ ಅತೀತಕ್ಖೇಪೋ ನಾಮ।

೧೩೭ಕಿಂ ಚಿತ್ತೇ'ಜಾಸಮುಗ್ಘಾತಂ,

ಅಪ್ಪತ್ತೋ'ಸ್ಮಿತಿ ಖಿಜ್ಜಸೇ।

ಪಣಾಮೋ ನನು ಸೋಯೇವ,

ಸಕಿಮ್ಪಿ ಸುಗತೇ ಕತೋ॥

ವತ್ತಮಾನಕ್ಖೇಪೋ।

೧೩೭. “**ಕಿಂ ಚಿತ್ತೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಚಿತ್ತ **ಏಜಾಯ** ತಣ್ಹಾಯ ಸಮುಗ್ಘಾತಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪತ್ತೋಸ್ಮೀತಿ ಕಿಂ ಖಿಜ್ಜಸೇ, ತುಚ್ಛೋ ತವ ಖೇದೋ। ಸುಗತೇ **ಸಕಿಮ್ಪಿ** ಏಕವಾರಮ್ಪಿ ಕತೋ ಪಣಾಮೋ **ಸೋಯೇವ** ತಣ್ಹಾಯ ಸಮುಗ್ಘಾತೋಯೇವ ನನು ಏಕನ್ತಕಾರಣತ್ತಾ ತಸ್ಸಾತಿ ವತ್ತಮಾನಕ್ಖೇಪೋಯಂ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ಖೇದಸ್ಸಾಕ್ಖಿತತ್ತಾ।

೧೩೭. “**ಕಿಂ ಚಿತ್ತೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಹೇ **ಚಿತ್ತ ಏಜಾಸಮುಗ್ಘಾತಂ** ಏಜಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ಸಮುಚ್ಛೇದಪಹಾನಂ ಅಪ್ಪತ್ತೋಸ್ಮೀತಿ ಕಿಂ ಖಿಜ್ಜಸೇ, ತುಚ್ಛೋ ತವ ಖೇದೋ। ತಥಾ ಹಿ **ಸುಗತೇ** ಬುದ್ಧವಿಸಯೇ ಸಕಿಮ್ಪಿ ಕತೋ ಪಣಾಮೋ **ಸೋಯೇವ ನನು** ತಣ್ಹಾಸಮುಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಏಕನ್ತಕಾರಣತ್ತಾ ಕಾರಣಕಾರಿಯಾನಮಭೇದಬುದ್ಧಿಯಾ ಸೋ ಏಜಾಸಮುಗ್ಘಾತೋಯೇವ ಕಿಂ ನ ಭವತಿ, ಭವತ್ಯೇವ। “ಪಣಾಮೋ”ತ್ಯಾದಿವಿಸೇಸಕಥನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ “ಕಿಂ ಖಿಜ್ಜಸೇ”ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವತ್ತಮಾನಖೇದಸ್ಸ ಪಟಿಸೇಧಿತತ್ತಾ ಅಯಂ ವತ್ತಮಾನಕ್ಖೇಪೋ ನಾಮ। ಏಜಾಯ ಸಮುಗ್ಘಾತೋತಿ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೩೮ಸಚ್ಚಂ ನ ತೇ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಿವಂ ಸುಜನಗೋಚರಂ।
ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಪರಿಕ್ಕನ್ತ-ಮಾನಸಾ ಯೇ ಸುದುಜ್ಜನಾ॥

ಅನಾಗತಕ್ಖೇಪೋ।

೧೩೮. “**ಸಚ್ಚ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಸುಜನಗೋಚರಂ **ಸಿವಂ** ಸನ್ತಿಪದಂ ತೇ **ಸಚ್ಚಂ** ನಿಯತಂ ನ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಯೇ **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ** ಸಸ್ಸತಾದಿಕಾಯ **ಪರಿಕ್ಕನ್ತಂ** ಅಭಿಭೂತಂ **ಮಾನಸಂ** ಚಿತ್ತಂ ಯೇಸಂ ತಾದಿಸಾ ಸುಟ್ಠು ಅತಿಸಯೇನ ದುಜ್ಜನಾತಿ ಯೋಜನೀಯಂ। ಅಯಮನಾಗತಕ್ಖೇಪೋ ಭಾವಿನೋ ಗಮನಸ್ಸಾಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ।

“ಜೀವಿತಾಸಾ ಬಲವತೀ, ಧನಾಸಾ ದುಬ್ಬಲಾ ಮಮ।
ಗಚ್ಛ ವಾ ತಿಟ್ಠ ವಾ ಕನ್ತ, ಮಮಾವತ್ಥಾ ನಿವೇದಿತಾ”ತಿ [ಕಾಬ್ಯಾದಾಸ ೨.೧೩೯]॥

ಅಯಮನಾದರಕ್ಖೇಪೋತಿ ಏವಮಾದಯೋ ತು ತಬ್ಭೇದಾಯೇವಾತಿ ಉಪೇಕ್ಖಿತಾ।

೧೩೮. “**ಸಚ್ಚ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಸುಜನಗೋಚರಂ** ಸಾಧೂನಂ ವಿಸಯಗತಂ **ಸಿವಂ** ಸನ್ತಿಪದಂ ತೇ **ಸಚ್ಚ**ಮೇಕನ್ತೇನ ನ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಕೇ? ಯೇ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಪರಿಕ್ಕನ್ತಮಾನಸಾ ಸುದುಜ್ಜನಾ, ತೇಯೇವಾತಿ। “ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀ”ತಿಆದಿವಿಸೇಸಸ್ಸ ಕಥನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ “ತೇ ನ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಭಾವಿನೋ ನಿಬ್ಬಾನಗಮನಸ್ಸ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಪಟಿಸಿದ್ಧತ್ತಾ ಅಯಂ ಅನಾಗತಕ್ಖೇಪೋ ನಾಮ। ಮಿಚ್ಛಾ ವಿಪರೀತಾ ಚ ಸಾ ದಿಟ್ಠಿ ಚಾತಿ ಚ, ತಾಯ ಪರಿಕ್ಕನ್ತಂ ಮಾನಸಂ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

“ಜೀವಿತಾಸಾ ಬಲವತೀ, ಧನಾಸಾ ದುಬ್ಬಲಾ ಮಮ।
ಗಚ್ಛ ವಾ ತಿಟ್ಠ ವಾ ಕನ್ತ, ಮಮಾವತ್ಥಾ ನಿವೇದಿತಾ” -

ತ್ಯಾದಿಕೋ ಅನಾದರಕ್ಖೇಪೋಪಿ ದಸ್ಸಿತಾತೀತಕ್ಖೇಪಾದೀಹಿ ಅನಞ್ಞತ್ತಾ ವಿಸುಂ ನ ವುತ್ತೋ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಹೇ **ಕನ್ತ** ವಲ್ಲಭ ಮಮ ಜೀವಿತಾಸಾ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ, ಧನಾಸಾ ದುಬ್ಬಲಾ, ತ್ವಂ ಗಚ್ಛ ವಾ ತಿಟ್ಠ ವಾ, **ಮಮಾವತ್ಥಾ** ಮಮ ಪಕತಿ **ನಿವೇದಿತಾ** ವಿಞ್ಞಾಪಿತಾ। “ಏತ್ಥ ಮಮಾವತ್ಥಾ ನಿವೇದಿತಾ”ತಿ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಕಥನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ “ಗಚ್ಛ ವಾ ತಿಟ್ಠ ವಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಅನಾದರವಚನೇನ ಅತ್ತನೋ ವಲ್ಲಭಸ್ಸ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ಅನಾಗತಸ್ಸ ವಾ ಗಮನಸ್ಸ ಪಟಿಸೇಧಿತತ್ತಾ ವತ್ತಮಾನಕ್ಖೇಪೋ ವಾ ಅನಾಗತಕ್ಖೇಪೋ ವಾ ಹೋತಿ।

೧೩೯ಞೇಯ್ಯೋ ಸೋತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೋ,

ಯೋ'ಙ್ಞವಾಕ್ಯತ್ಥಸಾಧನೋ।

ಸಬ್ಬಬ್ಯಾಪೀ ವಿಸೇಸಟ್ಠೋ,

ಹಿವಿಸಿಟ್ಠೋ'ಸ್ಸ ಭೇದತೋ॥

೨೩೯. ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸಂ ನ್ಯಾಸಯತಿ **"ಞೇಯ್ಯೋ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅಙ್ಞವಾಕ್ಯತ್ಥಸಾಧನೋ** ಅಙ್ಞಸ್ಸ ವತ್ಥುಮಿಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವಾಕ್ಯತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನೋ ಸಮತ್ಥಕೋ ಕಸ್ಸಚಿದೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪರಸ್ಸ ನ್ಯಾಸೋ ಯೋ, ಸೋ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೋ ಞೇಯ್ಯೋ ಅತ್ಥನ್ತರಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವತ್ಥುನೋ ನ್ಯಾಸೋ ಪಯೋಗೋತಿ ಕತ್ವಾ। ತಸ್ಸ ಭೇದಮಾಹ **"ಸಬ್ಬೇ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅಸ್ಸ** ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸಸ್ಸ **ಭೇದತೋ** ವಿಕಪ್ಪತೋ **ಹಿವಿಸಿಟ್ಠೋ ಹಿ**ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸಿತಾ ಸಬ್ಬಬ್ಯಾಪೀ ಚ ವಿಸೇಸಟ್ಠೋ ಚಾತಿ ಇಮೇ ಭವನ್ತಿ। ನನು ಪತಿವತ್ಥೂಪಮಾಯ ಇಮಸ್ಸ ಚ ಕೋ ಭೇದೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ತಥಾಪಿ ಉಭಯತ್ಥ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸಮತ್ತೇನ ಸದಿಸತ್ತೇಪಿ ಯತ್ಥ ಮುಖ್ಯತೋ ಸಾಮ್ಯಪ್ಪತೀತಿಸಬ್ಭಾವೋ, ಸಾ ಪತಿವತ್ಥೂಪಮಾ। ಯತ್ಥ ಪನ ಸಾಧನರೂಪಸ್ಸೇವತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೋ, ಸೋ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೋತಿ ಪಾಕಟೋಯೇವುಭಿನ್ನಂ ಭೇದೋತಿ।

೨೩೯. ಇದಾನಿ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಞೇಯ್ಯ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಯೋ ಅಙ್ಞವಾಕ್ಯತ್ಥಸಾಧನೋ** ಅಙ್ಞವಾಕ್ಯತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನೋ ಹೋತಿ, ಅಙ್ಞವಾಕ್ಯತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ, ಸೋ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೋ ಸಾಧಿಯವಾಕ್ಯತ್ಥತೋ ಅಙ್ಞತ್ಥಸ್ಸ ಠಪನಂ ಕಥನಂ "ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೋ"ತಿ ಞೇಯ್ಯೋ, **ಅಸ್ಸ** ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸಸ್ಸ **ಭೇದತೋ** ಪಭೇದೇನ ಸಬ್ಬಬ್ಯಾಪೀ ವಿಸೇಸಟ್ಠೋ ಚ, ಏತೇಯೇವ **ಹಿ**ವಿಸಿಟ್ಠಾ ಚಾತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಭವನ್ತಿ। ಅತ್ಥೋ ಚ ಸೋ ಅನ್ತರೋ ಅಞ್ಞೋ ಚೇತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ನ್ಯಾಸೋತಿ ಚ, ಸಬ್ಬಂ ಬ್ಯಾಪೇತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಚ, ವಿಸೇಸೇ ಪದೇಸೇ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಚ, **ಹಿ**ಸದ್ದೇನ ವಿಸಿಟ್ಠಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಹಿ-ರಹಿತಸಬ್ಬಬ್ಯಾಪೀ

೨೪೦**ತೇಪಿ ಲೋಕಹಿತಾಸತ್ತಾ, ಸೂರಿಯೋ ಚನ್ದಿಮಾ ಅಪಿ** [ಚನ್ದಿಮಾರಪಿ (ಸೀ॰)] ।

ಅತ್ಥಂ ಪಸ್ಸ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನಿಯಮೋ ಕೇನ ಲಙ್ಘ್ಯತೇ॥

೨೪೦. ಉದಾಹರತಿ **"ತೇಪಿ"**ಚ್ಚಾದಿ। ಲೋಕಸ್ಸ **ಹಿತೇ** ಅಭಿವುದ್ಧಿಯಂ **ಆಸತ್ತಾ** ಅಭಿರತ್ತಾ ಸೂರಿಯೋ ಚನ್ದಿಮಾ ಅಪೀತಿ ತೇ ಮಹನ್ತಾಪಿ **ಅತ್ಥಂ** ಉದಯವಿಪರಿಯಾಸ'ಮಭಾವಂ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನ [ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಾ ಪುನ (ಕ॰)] ತಥೇವ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, "ಪಸ್ಸೇ"ತಿ ತಮವಬೋಧಯತಿ। ತಥಾ ಹಿ ನಿಯಮೋ "ಭಾವೋ ನಾಮ ನ ಪಾಯಿನಿ। ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ವಯಧಮ್ಮಿನೋ"ತಿ ಅಯಂ ನಿಯತಿ। **ಕೇನ** ನಾಮ ವತ್ಥುನಾ **ಲಙ್ಘ್ಯತೇ** ಅತಿಕ್ಕಮಿತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ। ಅಯಂ **ಹಿ**ಸದ್ದರಹಿತೋ ಸಬ್ಬಬ್ಯಾಪೀ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೋ ತಾದಿಸಸ್ಸ ನಿಯಮಸ್ಸ ಸಬ್ಬಗತತ್ತಾ।

೨೪೦. **"ತೇಪಿ"**ಚ್ಚಾದಿ। **ಲೋಕಹಿತಾಸತ್ತಾ** ಲೋಕಾಭಿವುದ್ಧಿಯಂ ಲಗ್ಗಾ ಸೂರಿಯೋ ಅಪಿ ಚನ್ದಿಮಾ ಅಪಿ ತೇಪಿ ಮಹಾನುಭಾವಾ **ಅತ್ಥಂ** ವಿನಾಸಂ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ, **ಪಸ್ಸ** ಏತೇಸಂ ಪಾಕಟಂ ವಿನಾಸಂ ಓಲೋಕೇಹಿ। ತಥಾ ಹಿ **ನಿಯಮೋ** "ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿ ಸಬ್ಬಪದತ್ಥಮನತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಪವತ್ತನಿಯಮೋ **ಕೇನ ಲಙ್ಘ್ಯತೇ** ಪಚ್ಚಯಸಮುಪ್ಪನ್ನೇನ ಕೇನ ಪದತ್ಥೇನ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಯತೇತಿ। ಅಯಂ **ಹಿ**ಸದ್ದರಹಿತೋ ಅತ್ಥಗಮನಸಙ್ಖಾತೋ ನಿಯಮೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಗತೋತಿ ಸಬ್ಬಬ್ಯಾಪೀ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೋ। ಪತಿವತ್ಥೂಪಮಾಯ ಚ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸತ್ತೇನ ತುಲ್ಯತ್ತೇಪಿ ತತ್ಥ ಸಾಧಮ್ಮಪಕಾಸತ್ತಸಭಾವೋ, ಏತ್ಥ ವುತ್ತತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನಸಭಾವೋತಿ ಏವಮಿಮೇಸಂ ನಾನತ್ತಂ ಸುಬ್ಯತ್ತಂ। **ಅಪೀ**ತಿ ಸಮ್ಭಾವನಾಯಂ, ದುತಿಯೋ **ಅಪಿ**ಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಚಯೇ।

ಹಿ-ಸಹಿತಸಬ್ಬಬ್ಯಾಪೀ

೨೪೧ಸತ್ಥಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ, ವಸೀ ಸೋಪಿ ಮುನಿಸ್ಸರೋ।

ಗತೋವ ನಿಬ್ಬುತಿಂ ಸಬ್ಬೇ, ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಹಿ ಸಸ್ಸತಾ॥

೨೪೧. "**ಸತ್ಥಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ** ದೇವಾನಞ್ಚ ಮನುಸ್ಸಾನಞ್ಚ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ **ಸತ್ಥಾ** ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕೇಹಿ ಪರಮತ್ಥೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಅನುಸಾಸತೀತಿ, **ವಸೀ** ಪಞ್ಚಹಿ ವಸಿತಾಹಿ ಅತಿಸಯವಸೀಹಿ ವಸಿಪ್ಪತ್ತೋ ಸೋಪಿ ಮುನಿಸ್ಸರೋ **ನಿಬ್ಬುತಿಂ** ಖನ್ಧಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಂ **ಗತೋ** ಪತ್ತೋಯೇವ, **ಹಿ**ಸದ್ದೋ ಸಮತ್ಥನೇ। ಸಬ್ಬೇ **ಸಙ್ಖಾರಾ** ಪಚ್ಚಯಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ **ನ ಸಸ್ಸತಾ** ನ ನಿಚ್ಚಾ ಉಪ್ಪಾದವಯಧಮ್ಮತ್ತಾ ಅನಿಚ್ಚಾ। ಅಯಮ್ಪಿ **ಹಿ**ಸದ್ದಸಹಿತಸಬ್ಬಬ್ಯಾಪೀ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೋ ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ಸಬ್ಬಗತತ್ತಾತಿ।

೨೪೧. "**ಸತ್ಥಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠವಸೇನ **ಸತ್ಥಾ** ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕತ್ಥೇಹಿ ಯಥಾರಹಮನುಸಾಸಕೋ **ವಸೀ** ವುಟ್ಠಾನಅಧಿಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸು ವಸಿಭಾವೇಸು ಸಾತಿಸಯಂ ಇಸ್ಸರಿಯವಾ ಸೋ ಮುನಿಸ್ಸರೋ ಅಪಿ **ನಿಬ್ಬುತಿಂ** ಖನ್ಧನಿಬ್ಬಾನಂ ಗತೋ ಏವ। **ಹಿ** ತಥೇವ, ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಸಸ್ಸತಾ ನ **ಹೋನ್ತೀ**ತಿ। ಅಯಂ **ಹಿ**ಸದ್ದಸಹಿತೋ ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ಸಬ್ಬಗತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಬ್ಯಾಪೀ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೋ। ವಸೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ವಾಕ್ಯಂ।

ಹಿ-ರಹಿತವಿಸೇಸಟ್ಠ

೨೪೨ಜಿನೋ ಸಂಸಾರಕನ್ತಾರಾ, ಜನಂ ಪಾಪೇತಿ ನಿಬ್ಬುತಿಂ।

ನನು ಯುತ್ತಾ ಗತಿ ಸಾ'ಯಂ, ವೇಸಾರಜ್ಜಸಮಙ್ಗಿನಂ॥

೨೪೨. "**ಜಿನೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಜಿನೋ ಸಂಸಾರೋಯೇವ ಕನ್ತಾರೋ ದುಗ್ಗಮತ್ತಾ, ತತೋ **ಜನಂ** ಸಕಲಮ್ಪಿ ಲೋಕಂ ನಿಬ್ಬುತಿಂ ಪಾಪೇತಿ। **ನನು** ಪಸಿದ್ಧಿಯಮನುಮತಿಯಂ ವಾ। ಸಾಯಂ **ಗತಿ** ನಿಬ್ಬುತಿಪಾಪನಸಙ್ಖಾತಾ ಪವತ್ತಿ, ವಿಗತೋ ಸಾರದೋ ಭಯಮಸ್ಸಾತಿ ವಿಸಾರದೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ನಿಬ್ಭಯತಾ [ನಿಬ್ಭಯತಾಯ (ಕ॰)] **ವೇಸಾರಜ್ಜಂ,** ತೇನ **ಸಮಙ್ಗೀನಂ** ಯುತ್ತಾನಂ। **ಯುತ್ತಾ**ತಿ ಅನುರೂಪಾತಿ। ಅಯಂ **ಹಿ**ಸದ್ದವಿರಹಿತೋ ವಿಸೇಸಟ್ಠೋ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೋ, ವೇಸಾರಜ್ಜಸಮಙ್ಗೀನಮೇವ ತಥಾಭಾವತೋ ನ ಸಬ್ಬಬ್ಯಾಪೀ।

೨೪೨. "**ಜಿನೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಜಿನೋ **ಜನಂ** ಸತ್ತಲೋಕಂ ಸಂಸಾರಕನ್ತಾರಾ ನಿಬ್ಬುತಿಂ ಪಾಪೇತಿ, ಸಾ ಅಯಂ **ಗತಿ** ಪವತ್ತಿ **ವೇಸಾರಜ್ಜಸಮಙ್ಗೀನಂ** ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಗುಣಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ತಥಾಗತಾನಂ ಯುತ್ತಾ ನನೂತಿ। ಅಯಂ ಜನಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಾಪನಾ ವೇಸಾರಜ್ಜಸಮಙ್ಗೀನಂಯೇವ ಆವೇಣಿಕತ್ತಾ ವಿಸೇಸಟ್ಠೋ **ಹಿ**ಸದ್ದರಹಿತೋ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೋ। ವಿಗತೋ ಸಾರದೋ ಭಯಂ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಕಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ, ತೇನ ಸಮಙ್ಗೀನೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। **ನನೂ**ತಿ ಪಸಿದ್ಧಿಯಂ ಅನುಮತಿಯಂ ವಾ ವತ್ತತೇ। ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಞಾತಬ್ಬೋ।

ಹಿ-ಸಹಿತವಿಸೇಸಟ್ಠ

೨೪೩ಸುರತ್ತಂ ತೇ'ಧರಪುಟಂ, ಜಿನ ರಞ್ಜೇತಿ ಮಾನಸಂ।

ಸಯಂ ರಾಗಪರೀತಾ ಹಿ, ಪರೇ ರಞ್ಜೇನ್ತಿ ಸಙ್ಗತೇ॥

೨೪೩. "**ಸುರತ್ತ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಜಿನ **ತೇ** ತವ **ಸುರತ್ತಂ** ಬಿಮ್ಬಫಲಸಮಾನವಣ್ಣತ್ತಾ ಅಧರಪುಟಂ **ಮಾನಸಂ** ಪಸ್ಸತಂ ಯೇಸಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ **ರಞ್ಜೇತಿ** ಪೀಣೇತೀತಿ। **ಹಿ** ಸಮತ್ಥನೇ, ತಥಾ ಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಯಂ ಯೇನ ಕೇನಚಿ **ರಾಗೇನ** ರತ್ತವಣ್ಣೇನ ಅನುರಾಗೇನ

ವಾ **ಪರೀತಾ** ಗತಾ **ಸಙ್ಗತೇ** ಅತ್ತನಾ ಸಂಸಟ್ಠೇ **ಪರೇ** ಅಞ್ಞೇ ರಞ್ಜೇನ್ತಿ ರತ್ತವಣ್ಣೇ ಅನುರತ್ತೇ ವಾ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಸಸಿಲೇಸೋ ಸಾಧನೋ। ಅಯಞ್ಚ **ಹಿ**ಸದ್ದಸಹಿತೋ ವಿಸೇಸಟ್ಠೋ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೋ ತಥಾಭಾವಸ್ಸ ತಥಾವಿಧಾನಮೇವ ಸಮ್ಭವತೋ।

೨೪೩. "**ಸುರತ್ತ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಭೋ **ಜಿನ** ತೇ ತವ **ಸುರತ್ತಂ** ಅಧರಪುಟಂ ಓಟ್ಠಯುಗಳಂ **ಮಾನಸಂ** ಪಸನ್ನಾನಂ [ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಂ (ಕ॰)] ಚಿತ್ತಂ **ರಞ್ಜೇತಿ** ಪೀಣಯತಿ। **ಹಿ** ತಥೇವ, ಸಯಂ **ರಾಗಪರೀತಾ** ರತ್ತವಣ್ಣೇನ ಅನುರಾಗೇನ ವಾ ಯುತ್ತಾ **ಸಙ್ಗತೇ** ಅತ್ತನಾ ಸಂಸಟ್ಠೇ **ಪರೇ** ಅಞ್ಞೇ **ರಞ್ಜೇನ್ತಿ** ರತ್ತವಣ್ಣೇ ಅನುರತ್ತೇ ವಾ ಕರೋನ್ತಿ। ಇದಂ ತೇಸಂ ಸಭಾವಮೇವೇತಿ। ಅಯಂ ಈದಿಸಾನಮೇವ ಆವೇಣಿಕತ್ತಾ ವಿಸೇಸಟ್ಠೋ **ಹಿ**ಸದ್ದಸಹಿತೋ ಅತ್ಥನ್ತರನ್ಯಾಸೋ। ಪುಟಸದಿಸತ್ತಾ ಅಧರೋ ಏವ ಪುಟಮಿತಿ ಚ, ರಾಗೇನ ಪರೀತಾ ಯುತ್ತಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೨೪೪ವಾಚ್ಚೇ ಗಮ್ಮೇ'ಥ ವತ್ಥೂನಂ,
ಸದಿಸತ್ತೇ ಪಭೇದನಂ।
ಬ್ಯತಿರೇಕೋ'ಯ'ಮಪ್ಯೇ'ಕೋ-
ಭಯಭೇದಾ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ॥

೨೪೪. ಬ್ಯತಿರೇಕವಿಕಪ್ಪಮಾಹ "**ವಾಚ್ಚೇ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವತ್ಥೂನಂ** ವತ್ಥುಮಿಚ್ಛಿತಾನಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ವತ್ಥೂನಂ **ಸದಿಸತ್ತೇ** ಕಥಞ್ಚಿ ವತ್ಥೂನಂ ತುಲ್ಯತ್ತೇ **ವಾಚ್ಚೇ** ಸದ್ದೇನ ವಾಚಕೇನ ಪಟಿಪಾದಿತೇ ಅಥ **ಗಮ್ಮೇ** ಅಸದ್ದಪಟಿಪಾದಿತೇ ಸಬ್ಬತ್ಥಬಲೇನ ಪಕರಣಾದಿನಾ ಞಾತೇ ವಾ, ನ ಕೇವಲಂ ಸದ್ದಪಟಿಪಾದಿತೇ। **ಪಭೇದನಂ** ತೇಸಮೇವ ವತ್ಥೂನಂ ವಿಸೇಸಕಥನಂ **ಬ್ಯತಿರೇಕೋ** ಬ್ಯತಿರೇಚನಂ ಪುಥಕ್ಕರಣನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಅಯಂ** ಬ್ಯತಿರೇಕೋಪಿ **ಏಕೋಭಯಭೇದಾ** ಏಕಬ್ಯತಿರೇಕೋ ಉಭಯಬ್ಯತಿರೇಕೋತಿ ವಾಚ್ಚಗಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ವಿಸೇಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ।

೨೪೪. ಇದಾನಿ ಬ್ಯತಿರೇಕಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ವಾಚ್ಚೇ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವತ್ಥೂನಂ** ವತ್ಥುಮಿಚ್ಛಿತಾನಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಪದತ್ಥಾನಂ **ಸದಿಸತ್ತೇ** ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಆಕಾರೇನ ಸಮಾನತ್ತೇ **ವಾಚ್ಚೇ** ವಾಚಕಸದ್ದೇನ ಪಟಿಪಾದನೀಯೇ **ಅಥ** ಪುನ **ಗಮ್ಮೇ** ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸದಿಸತ್ತೇ ಅತ್ಥಸತ್ತಿಸಞ್ಜಾತಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಗಮ್ಮಮಾನೇ **ಪಭೇದನಂ** ತೇಸಂಯೇವ ವತ್ಥೂನಂ ನಾನತ್ತಕಥನಂ ಬ್ಯತಿರೇಕೋ ನಾಮ। **ಅಯಮ್ಪಿ** ಬ್ಯತಿರೇಕೋ **ಏಕೋಭಯಭೇದಾ** ಬ್ಯತಿರೇಚನಸಞ್ಜಾತಪುಥಕ್ಕರಣಸಾಮಞ್ಞೇನ ಅಭಿನ್ನೋಪಿ ವಾಚ್ಚಗಮ್ಮಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಚ್ಚೇಕಮೇವ ಏಕಬ್ಯತಿರೇಕೋ ಉಭಯಬ್ಯತಿರೇಕೋತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಹೋತಿ। ಸದಿಸಾನಂ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಪಕಾರೇನ ಭೇದನಂ ಕಥನಮಿತಿ ಚ, ಬ್ಯತಿರೇಚನಂ ಪುಥಕ್ಕರಣಮಿತಿ ಚ, ಏಕೋ ಚ ಉಭಯೋ ಚಾತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಭೇದೋ ವಿಸೇಸನನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ವಾಚ್ಚಏಕಬ್ಯತಿರೇಕ

೨೪೫ಗಮ್ಭೀರತ್ತಮಹತ್ತಾದಿ-
ಗುಣಾ ಜಲಧಿನಾ ಜಿನ।
ತುಲ್ಯೋ ತ್ವ'ಮಸಿ ಭೇದೋ ತು,
ಸರೀರೇನೇ'ದಿಸೇನ ತೇ॥

೨೪೫. ಉದಾಹರತಿ "**ಗಮ್ಭೀರ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ತ್ವಂ **ಗಮ್ಭೀರತ್ತಂ** ಅಗಾಧತಾ ಅಜ್ಝಾಸಯವಿಸಿಟ್ಠತಾ ಚ **ಮಹತ್ತಂ** ವೇಪುಲ್ಲಂ ಗುಣಮಹನ್ತತಾ ಚ ತಂ ಆದಿ ಯಸ್ಸ ಉಪಕಾರಿತಾದಿನೋ, ತಸ್ಮಾ ಗುಣಾ **ಜಲಧಿನಾ** ಸಾಗರೇನ ತುಲ್ಯೋ। "ಅಸೀ"ತಿಸದ್ದಪಟಿಪಾದಿತಂ ಸದಿಸತ್ತಂ ವುತ್ತಂ। ಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಭೇದೋ ತು**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಭೇದೋ ತು** ವಿಸೇಸೋ ಪನ

ಸಾಗರೇನ ಸಹ **ಈದಿಸೇನ** ದಿಸ್ಸಮಾನೇನ ಕರಚರಣಾದಿಮತಾ ರುಚಿರೇನ ತೇ **ಸರೀರೇನೇವ ಹೇತು**ನಾ, ನಾಞ್ಞಥಾ, ತಸ್ಸೇದಿಸಂ ಸರೀರಂ ನತ್ಥೀತಿ। ಸದಿಸತ್ತೇ ಪಟಿಪಾದಿತೇ ಏಕಬ್ಯತಿರೇಕೋಯಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಜಿನೇ ವತ್ತಮಾನೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಉಪಮೇಯ್ಯೋಪಮಾನಭೂತಜಿನಸಾಗರಾನಂ ತಸ್ಸ ಭೇದಸ್ಸ ಪತೀಯಮಾನತ್ತಾ।

೧೪೫. ಇದಾನಿ ತಮುದಾಹರತಿ "**ಗಮ್ಭೀರತ್ತಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಹೇ ಜಿನ** ತ್ವಂ ಗಮ್ಭೀರತ್ತಮಹತ್ತಾದಿಗುಣಾ ಜಲಧಿನಾ ತುಲ್ಯೋ ಅಸಿ। ಇಮಿನಾ ವಾಕ್ಯೇನ ಜಿನಸಾಗರಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸದ್ದೇನ ವಾಚ್ಚಸದಿಸತ್ತಂ ವುತ್ತಂ। **ಭೇದೋ ತು** ಸಾಗರೇನ ಸಹ ತವ ವಿಸೇಸೋ ಪನ **ತೇ** ತುಯ್ಹಂ **ಈದಿಸೇನ** ಏವರೂಪೇನ ದಿಸ್ಸಮಾನಹತ್ಥಪಾದಾದಿಅವಯವಯುತ್ತೇನ **ಸರೀರೇನ** ಸರೀರಹೇತುನಾ **ಹೋತಿ**। ದ್ವಿನ್ನಂ ವತ್ಥೂನಂ ವತ್ತಬ್ಬಸದಿಸತ್ತಂ ವತ್ವಾ ಇಮಿನಾ ವಾಕ್ಯೇನ "ಈದಿಸೇನ ಸರೀರೇನಾ"ತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಜಿನಪದತ್ಥೇ ವಿಸೇಸಕಥನೇನ ಜಲಧಿತೋ ಜಿನಪದತ್ಥಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಕತತ್ತಾ ಸದಿಸತ್ತೇ ಸದ್ದೇನ ವಾಚ್ಚೇ ಸತಿ ಅಯಮೇಕಬ್ಯತಿರೇಕೋ ನಾಮ। ಗಮ್ಭೀರಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಗುಣಯುತ್ತಸ್ಸ ಸಾಗರಸ್ಸ ವಾ ಗಮ್ಭೀರಜ್ಝಾಸಯಸಮಙ್ಗಿನೋ ಜಿನಸ್ಸ ವಾ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಮಹತೋ ಪಕತಿಯಾ ಮಹತೋ ಸಾಗರಸ್ಸ ವಾ ಗುಣೇಹಿ ಮಹತೋ ಜಿನಸ್ಸ ವಾ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಗಮ್ಭೀರತ್ತಞ್ಚ ಮಹತ್ತಞ್ಚಾತಿ ಚ, ತಂ ಆದಿ ಯಸ್ಸ ಉಪಕಾರಿತಾದಿನೋತಿ ಚ, ಸೋ ಚ ಸೋ ಗುಣೋ ಚೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ವಾಚ್ಚಉಭಯಬ್ಯತಿರೇಕ

೧೪೬ಮಹಾಸತ್ತಾ'ತಿಗಮ್ಭೀರಾ, ಸಾಗರೋ ಸುಗತೋಪಿ ಚ।
ಸಾಗರೋ'ಞ್ಜನಸಙ್ಕಾಸೋ, ಜಿನೋ ಚಾಮೀಕರಜ್ಜುತಿ॥

೧೪೬. "**ಮಹಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸಾಗರೋ ಸುಗತೋಪಿ ಚಾತಿ ತೇ ಉಭೋ **ಮಹನ್ತಾ ಸತ್ತಾ** ಮಕರಾದಯೋ ಯತ್ಥ ಸಾಗರೇ, **ಮಹನ್ತಂ** ವಾ **ಸತ್ತಂ** ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಂ ಯಸ್ಸ ಸುಗತಸ್ಸ, **ಅತಿಗಮ್ಭೀರಾ** ಅತಿಸಯೇನ ಅಗಾಧಾ ಇತಿ। ಸದಿಸತಾಭೇದಮಾಹ "**ಸಾಗರೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಸಾಗರೋ **ಅಞ್ಜನಸಙ್ಕಾಸೋ** ಅಞ್ಜನೇನ ತುಲ್ಯೋ, ಕಣ್ಹೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಜಿನೋ ತು ಚಾಮೀಕರಸ್ಸ ಸುವಣ್ಣಸ್ಸೇವ ಜುತಿ ಸೋಭಾ ಅಸ್ಸೇತಿ **ಚಾಮೀಕರಜ್ಜುತಿ**। ವಾಚ್ಚೇ ಸದಿಸತ್ತೇ ಉಭಯಬ್ಯತಿರೇಕೋಯಂ ಉಭಯತ್ಥ ವತ್ತಮಾನೇನ ಗುಣೇನ ಉಭಿನ್ನಮುಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಾನಂ ಭೇದಸ್ಸ ಪತೀಯಮಾನತ್ತಾ।

೧೪೬. "**ಮಹಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸಾಗರೋ ಸುಗತೋಪಿ ಚಾತಿ ಇಮೇ ದ್ವೇ **ಮಹಾಸತ್ತಾ** ಕಮೇನ ತಿಮಿತಿಮಿಙ್ಗಲಾದಿಮಹಾಸತ್ತಾ ಚ, ಲಾಭಾಲಾಭಾದೀಸು ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಮಹನ್ತತಾದಿಭಾವಸಙ್ಖಾತಸದಿಸತ್ತಯುತ್ತಾ ಚ, **ಅತಿಗಮ್ಭೀರಾ** ಅವಗಾಹಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಚ, ಅಜ್ಝಾಸಯಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ ಚ ದ್ವೇಪಿ ಅತಿಗಮ್ಭೀರಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸು ಸಾಗರೋ ಅಞ್ಜನಸಙ್ಕಾಸೋ, ಜಿನೋ **ಚಾಮೀಕರಜ್ಜುತಿ** ಸುವಣ್ಣಸದಿಸಕನ್ತಿಯುತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಪುಬ್ಬದ್ಧೇನ ದ್ವಿನ್ನಂ ವತ್ಥೂನಂ ಸದಿಸತ್ತಂ ವತ್ವಾ ಅಪರದ್ಧೇನ ತದುಭಯವತ್ಥುಗತವಿಸೇಸೇನ ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮಞ್ಞಮಞ್ಞತೋ ವಿಸೇಸಿತತ್ತಾ ಸದಿಸತ್ತೇ ಸದ್ದೇನ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಸತಿ ಅಯಂ ಉಭಯಬ್ಯತಿರೇಕೋ ನಾಮ। ಮಹನ್ತಾ ಸತ್ತಾ ಮಚ್ಛಕಚ್ಛಪಾದಯೋ ಯತ್ಥ ಸಾಗರೇತಿ ವಾ, ಮಹನ್ತಂ ಸತ್ತಂ ಸಮಾನಭಾವೋ ಯಸ್ಸ ಸುಗತಸ್ಸಾತಿ ವಾ, ಅತಿಸಯೇನ ಗಮ್ಭೀರಾತಿ ಚ, ಅಞ್ಜನೇನ ಸಙ್ಕಾಸೋ ಸದಿಸೋತಿ ಚ, ಚಾಮೀಕರಸ್ಸ ಇವ ಜುತಿ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಗಮ್ಮಏಕಬ್ಯತಿರೇಕ

೧೪೭ನ ಸನ್ತಾಪಾಪಹಂ ನೇವಿ-ಚ್ಛಿತದಂ ಮಿಗಲೋಚನಂ।
ಮುನಿನ್ದ ನಯನದ್ವನ್ದಂ, ತವ ತಗ್ಗುಣಭೂಸಿತಂ॥

೧೪೭. “**ನಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಮಿಗಸ್ಸ ಲೋಚನಂ ಸನ್ತಾಪಂ ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹಂ ಅಪಹನತಿ ಹಿಂಸತೀತಿ **ಸನ್ತಾಪಾಪಹಂ** ನ ಭವತಿ। ನೇವ ಇಚ್ಛಿತಂ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದದಾತೀತಿ **ನೇವಿಚ್ಛಿತದಂ**। ಮುನಿನ್ದ ತವ ನಯನಾನಂ ದ್ವನ್ದಂ ಯುಗಳಂ ತು **ತೇಹಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಸನ್ತಾಪಾಪಹತ್ತಇಚ್ಛಿತದತ್ತ**ಗುಣೇಹಿ ಭೂಸಿತ**ಮಲಙ್ಕತಂ। ಏತ್ಥ ಪನ ಮಿಗಲೋಚನನಯನಾನಂ ದೀಘತ್ತಾದಿನಾ ಸದಿಸತ್ತಂ ಪತೀಯತೇ। ಗಮ್ಮೇ ಸದಿಸತ್ತೇ ಏಕಬ್ಯತಿರೇಕೋಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ।

೧೪೭. “**ನ ಸನ್ತಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಮಿಗಲೋಚನಂ** ಮಿಗಪೋತಕಚಕ್ಖುಯುಗಳಂ **ಸನ್ತಾಪಾಪಹಂ** ಕಿಲೇಸಸನ್ತಾಪಾಪಹಂ ನ ಹೋತಿ। **ಇಚ್ಛಿತದಂ** ಲೋಕೇಹಿ ಪತ್ಥಿತಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರತ್ಥಾನಂ ದಾಯಕಂ ನ ಹೋತಿ। ಹೇ **ಮುನಿನ್ದ** ತವ ನಯನದ್ವನ್ದಂ ಪನ **ತಗ್ಗುಣಭೂಸಿತಂ** ಜನಸನ್ತಾಪಾಪಹಾನಾದಿಯಥಾವುತ್ತಗುಣೇಹಿ ಸೋಭಿತಂ ಹೋತಿ, ಇಹ ಸನ್ತಾಪಾಪಹನನಾದೀನಂ ಪಟಿಸೇಧದ್ವಾರೇನ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಭೂತಉಭಯಲೋಚನಸಙ್ಖಾತವತ್ಥೂನಂ ದೀಘಪುಥುಲತಾದಿಸದಿಸಧಮ್ಮಂ ಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಅಪರದ್ಧೇನ ಸನ್ತಾಪಾಪಹನನಾದಿಗುಣಹೇತು ಜಿನನಯನಾನಂ ವಿಸುಂ ಕತತ್ತಾ ಸದಿಸತ್ತೇ ಗಮ್ಮಮಾನೇ ಅಯಮೇಕಬ್ಯತಿರೇಕೋ ನಾಮ। ಸನ್ತಾಪಂ ಅಪಹನತಿ ಹಿಂ ಸತೀತಿ ಚ, ಇಚ್ಛಿತಂ ದದಾತೀತಿ ಚ, ತೇ ಚ ತೇ ಗುಣಾ ಚಾತಿ ಚ, ತೇಹಿ ಭೂಸಿತನ್ತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಗಮ್ಮಉಭಯಬ್ಯತಿರೇಕ

೧೪೮ಮುನಿನ್ದಾನನ’ಮಮ್ಭೋಜ-ಮೇಸಂ ನಾನತ್ತ’ಮೀದಿಸಂ।
ಸುವುತ್ತಾಮತಸನ್ದಾಯಿ, ವದನಂ ನೇ’ದಿಸ’ಮ್ಬುಜಂ॥

೧೪೮. “**ಮುನಿನ್ದ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಮುನಿನ್ದಾನನಂ ಅಮ್ಭೋಜಞ್ಚೇತಿ ಯಾನಿ ವತ್ಥೂನಿ ಕನ್ತಾದಿನಾ ಪತೀಯಮಾನತ್ತಾ ಸದಿಸತ್ಥಾನಿ, ಏಸಂ **ನಾನತ್ತಂ** ಭೇದೋ ಈದಿಸಂ। ಕಥಂ? ವದನಂ ಸುವುತ್ತಾಮತಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಾಮತಂ ಸನ್ದದಾತೀತಿ **ಸುವುತ್ತಾಮತಸನ್ದಾಯಿ,** ಅಮ್ಬುಜಂ ತು ನೇದಿಸನ್ತಿ। ಇಮಿನಾ ಭೇದೇನ ಇಮೇಸಂ ವಿಸದಿಸತ್ತಾ “ಏಸ”ನ್ತ್ಯಾದಿನಾಹು। ಪತೀಯಮಾನೇನ ಸದಿಸಾನೀತಿ ಗಮ್ಮೇ ಸದಿಸತ್ತೇ ಉಭಯಬ್ಯತಿರೇಕೋಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇತಿ।

೧೪೮. “**ಮುನಿನ್ದ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಮುನಿನ್ದಾನನಂ ಅಮ್ಭೋಜಞ್ಚೇತಿ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ನಾನತ್ತಂ ಈದಿಸಂ। ಕಥನ್ತಿ ಚೇ? **ಏಸಂ** ದ್ವಿನ್ನಂ ವದನಂ **ಸುವುತ್ತಾಮತಸನ್ದಾಯಿ** ಸುಟ್ಠು ವುತ್ತತ್ತಾ ಸುವುತ್ತಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮಾಮತಸ್ಸ ದಾಯಕಂ ಹೋತಿ, ಅಮ್ಬುಜಂ ತು **ಏದಿಸಂ ನ** ಈದಿಸಂ ನ ಹೋತಿ, ತಾದಿಸಂ ಧಮ್ಮಾಮತಂ ನ ದದಾತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। “ಏಸಂ ನಾನತ್ತಮೀದಿಸ”ನ್ತಿ ವಚನೇನ ಸುಗನ್ಧಕನ್ತಿಮತ್ತಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಭೇದೋ ನತ್ಥೀತಿ ಗಮ್ಮಮಾನತ್ತಾ ತಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಅಪರದ್ಧೇನ ವದನತೋ ಅಮ್ಬುಜಸ್ಸ, ಅಮ್ಬುಜತೋ ವದನಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಕತತ್ತಾ ಸದಿಸತ್ತೇ ಗಮ್ಮಮಾನೇ ಅಯಮುಭಯಬ್ಯತಿರೇಕೋ ನಾಮ। ನಾನಾ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಸಾಧು ವುತ್ತಮಿತಿ ಚ, ತಮೇವ ಅಮತನ್ತಿ ಚ, ತಂ ಸಮ್ಮಾ ದೇತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೪೯ಪಸಿದ್ಧಂ ಕಾರಣಂ ಯತ್ಥ, ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ’ಞ್ಞಕಾರಣಂ।
ಸಾಭಾವಿಕತ್ತ’ಮಥ ವಾ, ವಿಭಾಬ್ಯಂ ಸಾ ವಿಭಾವನಾ॥

೧೪೯. ವಿಭಾವನಂ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ “**ಪಸಿದ್ಧ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಯತ್ಥ** ಅಲಙ್ಕತಿಯಂ **ಪಸಿದ್ಧಂ** ಲೋಕಪ್ಪತೀತಂ **ಕಾರಣಂ** ಕಿಞ್ಚಿ **ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ** ನಿರಸ್ಯ **ಅಞ್ಞಂ ಕಾರಣಂ** ಪಸಿದ್ಧಕಾರಣತೋ ಅಞ್ಞಂ ನಿಮಿತ್ತಂ **ವಿಭಾಬ್ಯಂ** ಅವಗಮ್ಯತೇ। ಯತ್ಥ ಕಾರಣನ್ತರಂ ನತ್ಥಿ, ತತ್ಥ ಕಾ ಗತೀತಿ ಆಹ “**ಸಾಭಾವಿಕತ್ತ**”ನ್ತಿಆದಿ। **ಅಥ ವಾ** ಪಕ್ಖನ್ತರೇ, ಸಾಭಾವಿಕಂ [ಸಾಭಾವಿಕತ್ತಂ (ಕ॰)] ಧಮ್ಮತಾಸಿದ್ಧಂ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಾಭಾವಿಕತ್ತಂ** ವಿಭಾಬ್ಯಂ, **ಸಾ** ತಾದಿಸೀ **ವಿಭಾವನಾ** ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ವಿಭಾವೀಯತೇ ಪಕಾಸೀಯತೇ ಕಾರಣನ್ತರಂ ಸಾಭಾವಿಕತ್ತಂ ವಾ ಏತಾಯಾತಿ, ಏತಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಾ ಕತ್ವಾ।

೧೪೯. ಇದಾನಿ ವಿಭಾವನಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಪಸಿದ್ಧ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಯತ್ಥ** ಅಲಙ್ಕಾರೇ **ಪಸಿದ್ಧಂ** ಲೋಕಪ್ಪತೀತಂ **ಕಾರಣಂ** ತಂತಂಗುಣಸಾಧನಹೇತುಂ **ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ** ಪಟಿಸೇಧೇತ್ವಾ **ಅಞ್ಞಕಾರಣಂ** ಲೋಕಪ್ಪಸಿದ್ಧಕಾರಣತೋ ಅಞ್ಞಂ ಕಾರಣಂ, **ಅಥ ವಾ** ನೋ ಚೇ ಪಸಿದ್ಧಕಾರಣತೋ ಅಞ್ಞಕಾರಣೇ ಲಬ್ಭಮಾನೇ **ಸಾಭಾವಿಕತ್ತಂ** ಧಮ್ಮತಾಸಿದ್ಧಗುಣಂ **ವಿಭಾಬ್ಯಂ** ಪಕಾಸನೀಯಂ ಹೋತಿ, ಸಾ ವಿಭಾವನಾ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಕಾರಣನ್ತರವಿಭಾವನಾ ಸಾಭಾವಿಕವಿಭಾವನಾತಿ ದುವಿಧಾ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಞ್ಞಞ್ಚ ತಂ ಕಾರಣಞ್ಚೇತಿ ಚ, ಸಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಭಾವೋತಿ ಚ, ತೇನ ಸಮ್ಭೂತಮಿತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ, ವಿಭಾವೀಯತಿ ಅಞ್ಞಕಾರಣಂ ಸಾಭಾವಿಕತ್ತಂ ವಾ ಏತಾಯ ವಿಭಾವನಾಯ, ಏತಿಸ್ಸಂ ವಿಭಾವನಾಯನ್ತಿ ಚ ವಾತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಕಾರಣನ್ತರವಿಭಾವನಾ

೧೫೦ಅನಞ್ಜಿತಾ’ಸಿತಂ ನೇತ್ತಂ, ಅಧರೋ ರಞ್ಜಿತಾ’ರುಣೋ।
ಸಮಾನತಾ ಭಮು ಚಾ’ಯಂ, ಜಿನಾ’ನಾವಞ್ಛಿತಾ ತವ॥

೧೫೦. ಉದಾಹರತಿ “**ಅನಞ್ಜಿತ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಜಿನ ತವ ನೇತ್ತಞ್ಚ **ಅನಞ್ಜಿತಂ** ಅಞ್ಜನಸಲಾಕಾಯ ಯವತಟ್ಠೇನಮಫುಟ್ಠಮೇವ **ಅಸಿತಂ** ಕಣ್ಹಂ, ಅಧರೋ ಚ **ಅನಞ್ಜಿತೋ**ಯೇವ ಲಾಖಾರಾಗಾದಿನಾ **ಅರುಣೋ** ರತ್ತೋ, ಅಯಂ ಭಮು ಚ **ಅನಾವಞ್ಛಿತಾ** ಉಸ್ಸಾಹೇನ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಅನಾಮಿತಾ ಸಮಾನಾ **ಸಮಾನತಾ** ಸುಟ್ಠು ಆನತಾ, ತತೋ ಸಬ್ಬಂ ಲೋಕಿಯಂ ತವೇತಿ। ಏತ್ಥ ಪಸಿದ್ಧಕಾರಣಮಞ್ಜನಾದಿ, ತನ್ನಿವತ್ತನೇಪಿ ಕಾರಣನ್ತರಮತ್ಥಾದಿನಾವಗಮ್ಯತೇ, ತಞ್ಚ ಕಮ್ಮಂ, ಕಾರಿಯಸ್ಸ ಅಕಾರಣತ್ತಾಯೋಗತೋತಿ ಕಾರಣನ್ತರವಿಭಾವನಾ’ಯಂ।

೧೫೦. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ “**ಅನಞ್ಜಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಹೇ **ಜಿನ** ತವ **ನೇತ್ತಂ** ಪಕತಿಮಧುರಂ ನಯನಯುಗಳಞ್ಚ **ಅನಞ್ಜಿತಂ** ವಿಲೋಚನಾನಂ ಕಣ್ಹತ್ತಸಾಧನತ್ಥಂ ಲೋಕಪ್ಪಸಿದ್ಧಅಞ್ಜನೇಹಿ ಅನಞ್ಜಿತಂ ಸಮಾನಂ **ಅಸಿತಂ** ಭವನ್ತರಸಿದ್ಧೇನ ಕುಸಲಕಮ್ಮೇನ ನೀಲಂ ಹೋತಿ, ಅಧರೋ **ಚ ಅರಞ್ಜಿತೋ** ಕೇನಚಿ ರಾಗೇನ ಅರಞ್ಜಿತೋ ಸಮಾನೋ **ಅರುಣೋ** ರತ್ತೋಹೋತಿ, ಅಯಂ ಭಮು ಚ **ಅನಾವಞ್ಛಿತಾ** ಕೇನಚಿ ವಾಯಾಮೇನ ಅನಾಮಿತಾ ಸಮಾನಾ **ಸಮಾನತಾ** ಸುಟ್ಠು ಆನತಾ ಹೋತೀತಿ। ಏತ್ಥ ನಯನಅಧರಭಮೂನಂ ಕಣ್ಹರತ್ತಕುಟಿಲಗುಣಸಾಧನೇ ಲೋಕಪ್ಪಸಿದ್ಧಾನಿ ಅಞ್ಜನಾನಿ ಕಾರಣಾನಿ ಪಟಿಸೇಧೇತ್ವಾ ನೇತ್ತಾದೀನಂ ಅಸಿತಾದಿಭಾವಕಥನೇನೇವ ಕಾರಣವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಕಾರಿಯಸ್ಸ ಲೋಕೇ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಅತ್ಥಪ್ಪಕರಣಾದಿನಾ ಅಸಿತಾದಿಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ನಾಮ ಪುಬ್ಬಜಾತಿಯಂ ಸಿದ್ಧಕುಸಲಕಮ್ಮಮೇವಾತಿ ಪತೀಯಮಾನತ್ತಾ ಅಯಂ ಕಾರಣನ್ತರವಿಭಾವನಾ ನಾಮ। ನ ಅಞ್ಜಿತನ್ತಿ ಚ, ನ ರಞ್ಜಿತೋತಿ ಚ, ನ ಆವಞ್ಛಿತೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ನಸದ್ದೋ ಪಸಜ್ಜಪಟಿಸೇಧೇ ವತ್ತತೇ। ಸಂ ಸಮ್ಮಾ ಆನತಾತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಸಾಭಾವಿಕವಿಭಾವನಾ

೧೫೧ನ ಹೋತಿ ಖಲು ದುಜ್ಜನ್ಯ-
ಮಪಿ ದುಜ್ಜನಸಙ್ಗಮೇ।
ಸಭಾವನಿಮ್ಮಲತರೇ,
ಸಾಧುಜನ್ತೂನ ಚೇತಸಿ॥

೧೫೧. “**ನ ಹೋತಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ದುಜ್ಜನೇಹಿ ಸಹ **ಸಙ್ಗಮೇ** ಸಮಾಗಮೇ ಸತ್ಯಪಿ **ಸಾಧುಜನ್ತೂನಂ** ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಸಭಾವೇನ ತಾದಿಸೇನ ಪಯೋಗೇನ ವಿನಾವ **ನಿಮ್ಮಲತರೇ** ಅತಿಸಯೇನ ನಿಮ್ಮಲೇ ಚೇತಸಿ **ದುಜ್ಜನ್ಯಂ** ಸುಜನೇತರಭಾವೋ ನ ಹೋತಿ ತಾದಿಸಾತಿಸಯಸಾಧುತ್ತಸಮಾಯೋಗತೋತಿ। ಇಹ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ **ಸಭಾವ**ಸದ್ದೇನ ಸಬ್ಬಥಾ ಹೇತುನಿವತ್ತನಂ ಕತಂ, ತಥಾಪಿ

ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಿತಥಾವಿಧನಿಮಿತ್ತಮತ್ಥೇವ। ತಥಾಪಿ ಲೋಕೋ ತಮನಪೇಕ್ಖಮಾನೋ, ಪಸಿದ್ಧಞ್ಚ ಕಾರಣಂ ತಾದಿಸಮಪಸ್ಸನ್ತೋ ಸಾಭಾವಿಕಂ ಫಲಂ ವೋಹರತಿ, ತದನುಸಾರೇನ ಚ ಸಾಭಾವಿಕಂ ಫಲಂ ವಿಭಾಬ್ಯತೇತಿ, ಅಯಂ ಸಾಭಾವಿಕಫಲವಿಭಾವನಾ।

೨೫೧. "**ನ ಹೋತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ದುಜ್ಜನಸಙ್ಗಮೇ ಅಪಿ** ದುಜ್ಜನೇಹಿ ಸಹ ವಾಸೇ ಸತಿಪಿ ಸಾಧುಜನ್ತೂನಂ **ಸಭಾವನಿಮ್ಮಲತರೇ** ಕಿಞ್ಚಿ ಪಯೋಗಂ ವಿನಾ ಪಕತಿಯಾ ಏವ ಅತಿನಿಮ್ಮಲೇ ಚೇತಸಿ **ದುಜ್ಜನ್ಯಂ** ದುಜ್ಜನಗುಣಂ **ಖಲು** ಏಕನ್ತೇನ ನ ಹೋತೀತಿ। ಇಹ ಚಿತ್ತನಿಮ್ಮಲಹೇತುಭೂತಾನಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದೀನಂ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತೇಪಿ ಲೋಕೇನ ತಂ ಕಾರಣಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಪಸಿದ್ಧಕಾರಣಂ ಚಿತ್ತನಿಮ್ಮಲಕಾರಣಮದಿಸ್ವಾ ಸಭಾವಸಿದ್ಧಂ ನಿಮ್ಮಲನ್ತಿ ವೋಹರಿಯಮಾನತ್ತಾತೇನೇವ ಲೋಕವೋಹಾರಾನುಸಾರೇನ "ಸಭಾವನಿಮ್ಮಲತರೇ"ತಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಕಾರಣಂ ಪಟಿಸೇಧಂ ಕತ್ವಾ ಸಭಾವಸಿದ್ಧನಿಮ್ಮಲತ್ತಸಙ್ಖಾತಫಲಸ್ಸ ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ ಅಯಂ ಸಾಭಾವಿಕಫಲವಿಭಾವನಾ ನಾಮ। ದುಜ್ಜನಾನಂ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಸಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಭಾವೋತಿ ಚ, ತೇನ ನಿಮ್ಮಲತರನ್ತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೨೫೨ಜನಕೋ [ಕಾರಕೋ (ಸೀ॰)] **ಞಾಪಕೋ ಚೇತಿ,**

ದುವಿಧಾ ಹೇತವೋ ಸಿಯುಂ।

ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ ತೇಸಂ,

ಅಲಙ್ಕಾರತಯೋ'ದಿತಂ॥

೨೫೨. ಹೇತುಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ "**ಜನಕೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಜನಕೋ** ಭಾವಾಭಾವರೂಪಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ಯಾದಿಕಾರಿಯಸ್ಸ ಕಾರಕೋ **ಞಾಪಕೋ** ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸೇವ ಕಸ್ಸಚಿ ಸಮ್ಬನ್ಧತೋ ಕುತೋಚಿ ಪಟಿಬೋಧಕೋ ಚಾತಿ ಹೇತವೋ ದುವಿಧಾ ಸಿಯುಂ। ನನು ಕಿಮೇತ್ಥ ಅಸನಂ [ಭೂಸನಂ (?)], ಕೇವಲಂ "ಅನೇನೇತಂ ಕರೀಯತೀ"ತಿ ಸರೂಪಕಥನಮತ್ತ, [ನ ತು (?)] ವಿಸೇಸೋ ತು ನ [ನ ತು (?)] ಕೋಚಿ ವಿಸೇಸರೂಪೋ ವಾಚಾಲಙ್ಕಾರೋತಿ ವಿಸೇಸಂ ಯೋಜಯತಿ "**ಪಟೀ**"ತಿಆದಿನಾ। **ತೇಸಂ** ಕಾರಿಯುಪ್ಪಾದಯೋಗೀನಂ ಹೇತೂನಂ **ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ** ಉಪಬ್ರೂಹನಂ ವಿಸಿಟ್ಠಭಾವೇನ ಪರಿಫುಟಂ ಕತ್ವಾ ಯಾಥಾವತೋ ಕಥನಂ **ಅಲಙ್ಕಾರತಾಯ** ಬನ್ಧಭೂಸನರೂಪೇನ **ಉದಿತಂ** ಅಭಿಹಿತಂ ವಿಸೇಸರೂಪತ್ತಾ, ನ ಪನೇತೇನೇತಂ ಕರೀಯತೀತಿ।

೨೫೨. ಇದಾನಿ ಹೇತ್ವಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಜನಕೋ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಜನಕೋ** ಚ ಕಸ್ಸಚಿ "ಸತ್ತಾ ಅಸತ್ತಾ"ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ಭಾವಾಭಾವಸಙ್ಖಾತಕಾರಿಯಸ್ಸ ಜನಕಹೇತು ಚ **ಞಾಪಕೋ ಚ** ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಂ ಅಞ್ಞೇನ ಕೇನಚಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಅವಬೋಧೇನ್ತೋ ಞಾಪಕಹೇತು ಚಾತಿ ಏವಂ ಹೇತವೋ ದುವಿಧಾ ಸಿಯುಂ। ಇಹ ಫಲಪಕಾಸಕಹೇತುಮ್ಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ "ಇಮಿನಾ ಹೇತುನಾ ಇದಂ ಫಲಂ ಜಾತ"ನ್ತಿ ಸರೂಪಕಥನಮತ್ತಂ ವಿನಾ ವಿಸೇಸರೂಪಾಲಙ್ಕಾರೋ ಇಧ ನತ್ಥೀತಿ ಆಸಙ್ಕಿಯ ಅಲಙ್ಕಾರಸರೂಪವಿಸೇಸೋ ಏಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಮಪರದ್ಧಮಾಹ। **ತೇಸಂ** ಫಲಪಕಾಸನಖಮಾನಂ ಹೇತೂನಂ **ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ** ವಿಸಿಟ್ಠಭಾವೇನ ಪಕಾಸಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ವತೋ ಕಥನಂ **ಅಲಙ್ಕಾರತಾಯ** ಅಲಙ್ಕಾರಸಭಾವೇನ **ಉದಿತಂ** ಪಸಿದ್ಧಂ ಹೋತಿ, ಕವೀಹಿ ಪತ್ಥಿತಂ ವಾ ಹೋತಿ। ಸಾಲಿಅಙ್ಕುರಾದೀನಂ ಸಾಲಿಬೀಜಾದಯೋ ವಿಯ ಜನ್ಯಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತೋಪಕಾರಕೋ ಜನಕಹೇತು ನಾಮ, ವಿಜ್ಜಮಾನಅಗ್ಗಿಆದೀನಂ ಧೂಮಾದಯೋ ವಿಯ ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಞಾಪಕೋ ಞಾಪಕಹೇತು ನಾಮ। ಅಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ ಭಾವೋ ಅಲಙ್ಕಾರತಾ। ಅಲಙ್ಕಾರತಯಾತಿ ಛನ್ದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮತ್ತಾಹಾನಿ।

೨೫೩ಭಾವಾಭಾವಕಿಚ್ಚವಸಾ,

ಚಿತ್ತಹೇತುವಸಾಪಿ ಚ।

ಭೇದಾ'ನನ್ತಾ ಇದಂ ತೇಸಂ,

ಮುಖಮತ್ತನಿದಸ್ಸನಂ॥

೨೫೩. ಉದಾಹರತಿ “**ಭಾವ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಭಾವೋ** ಸತ್ತಾ ಚ, **ಅಭಾವೋ** ಅಸತ್ತಾ ಚ, ತೇಯೇವ ಕಿಚ್ಚಾನಿ ತೇಸಂ ವಸೇನ ಚ, **ಚಿತ್ತಾ** ಪಸಿದ್ಧಹೇತುವಿಪರೀತಾ ಅಚ್ಛರಿಯಾರಹಾ ಹೇತವೋ ತೇಸಂ ವಸೇನಾಪಿ ಚ **ಭೇದಾ** ಹೇತುವಿಕಪ್ಪಾ **ಅನನ್ತಾ** ಅನವವಿಯೋ [ಅನವಧಯೋ (?)], ಯತೋ ಏವಂ ತಸ್ಮಾ **ತೇಸಂ** ಹೇತೂನಂ ಇದಂ ಮುಖಮತ್ತನಿದಸ್ಸನಂ, ತಸ್ಮಾ ತಮ್ಮುಖೇನ ಸಕ್ಕಾ ಹೇತುವಿಸೇಸೇ ಪವಿಸಿತುನ್ತಿ।

೨೫೩. “**ಭಾವಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಭಾವಾಭಾವಕಿಚ್ಚವಸಾ** ಭಾವಅಭಾವಸಙ್ಖತಸತ್ತಾಅಸತ್ತಾಕ್ರಿಯಾವಸೇನ ಚ, **ಚಿತ್ತಹೇತುವಸಾಪಿ ಚ** ಪಸಿದ್ಧಹೇತುನೋ ವಿರುದ್ಧೇನ ಅಚ್ಛರಿಯಹೇತೂನಂ ಪಭೇದೇನ ಚ, **ಭೇದಾ** ಹೇತುವಿಸೇಸಾ **ಅನನ್ತಾ** ಯಸ್ಮಾ ಅಪರಿಯನ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಇದಂ** ವಕ್ಖಮಾನಂ **ತೇಸಂ** ಹೇತೂನಂ **ಮುಖಮತ್ತನಿದಸ್ಸನಂ** ಅವಸೇಸಹೇತೂನಂ ಓಗಾಹಣದ್ವಾರಮತ್ತಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಂ ಹೋತಿ। ಭಾವೋ ಚ ಅಭಾವೋ ಚಾತಿ ಚ, ತೇಯೇವ ಕಿಚ್ಚಾನೀತಿ ಚ, ತೇಸಂ ವಸೋ ಭೇದೋತಿ ಚ, ಚಿತ್ತಾ ವಿಚಿತ್ತಾ ಚ ತೇ ಹೇತವೋ ಚಾತಿ ಚ, ತೇಸಂ ವಸೋತಿ ಚ, ಮುಖಮೇವ ಮುಖಮತ್ತಂ, ಮುಖಞ್ಚ ತಂ ವಾ ಮತ್ತಂ ಸಾಮಞ್ಞಞ್ಚೇತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಮಿತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। **ಮತ್ತಸದ್ದೋ** ಅವಧಾರಣೇ ಸಾಮಞ್ಞೇ ವಾ ವತ್ತತೇ।

೨೫೪ಪರಮತ್ಥಪಕಾಸೇಕ-
ರಸಾ ಸಬ್ಬಮನೋಹರಾ।
ಮುನಿನೋ ದೇಸನಾ’ಯಂ ಮೇ,
ಕಾಮಂ ತೋಸೇತಿ ಮಾನಸಂ॥

ಭಾವಕಿಚ್ಚೋ ಕಾರಕಹೇತು।

೨೫೪. ಉದಾಹರತಿ “**ಪರಮತ್ಥ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಪರಮತ್ಥಸಭಾವಸ್ಸ ನಾಮರೂಪಾದಿನೋ ಪಕಾಸೋಯೇವ **ಏಕರಸೋ** ಅಸಹಾಯಕಿಚ್ಚಂ ಯಸ್ಸಾ ಸಾ ತಾದಿಸೀ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಮನೋ ಹರತೀತಿ **ಸಬ್ಬಮನೋಹರಾ** ಮುನಿನೋ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಮೇ **ಮಾನಸಂ** ಚಿತ್ತಂ **ಕಾಮ**ಮೇಕನ್ತೇನ ತೋಸೇತೀತಿ ಅಯಂ ಭಾವಕಿಚ್ಚೋ ಕಾರಕಹೇತು ಸನ್ತೋಸಸತ್ತಾಯ ಕಾರಣತೋ।

೨೫೪. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ “**ಪರಮತ್ಥ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಪರಮತ್ಥಪಕಾಸೇಕರಸಾ** ನಾಮರೂಪಖನ್ಧಆಯತನಾದಿಉತ್ತಮತ್ಥಾನಂ ಪಕಾಸನಸಙ್ಖಾತ ಅಸಹಾಯಕಿಚ್ಚವತೀ **ಸಬ್ಬಮನೋಹರಾ** ವೋಹಾರಾನುರೂಪೇನ ವಿಸಯಭಾವೂಪಗಮನೇನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಮನೋಹರಾ ಮುನಿನೋ ಅಯಂ ದೇಸನಾ **ಮೇ** ಮಯ್ಹಂ ಮಾನಸಂ **ಕಾಮಂ** ಏಕನ್ತೇನ ತೋಸೇತೀತಿ। ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಪುಬ್ಬೇ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ಸತ್ತಾಸಙ್ಖಾತಸಮುಪ್ಪಾದಂ ಕರೋತೀತಿ ಕಾರಕಹೇತು ನಾಮ ಹೋತಿ। ಸಾ ಚ ದೇಸನಾ “ಮಾನಸಂ ತೋಸೇತೀ”ತಿ ಏತ್ತಕೇನ ಅದಸ್ಸೇತ್ವಾ “ಪರಮತ್ಥಪಕಾಸೇಕರಸಾ”ತಿ ಸವಿಸೇಸನಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅಲಙ್ಕಾರೋತಿ ಅಭಿಮತಾ। ಏಕೋ ಚ ಸೋ ರಸೋ ಚೇತಿ ಚ, ಪರಮತ್ಥಪಕಾಸೋಯೇವ ಏಕರಸೋ ಏಕಕಿಚ್ಚಮಸ್ಸೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। **ಭಾವಕಿಚ್ಚೋ** ಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಸತ್ತಾಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ **ಕಾರಕಹೇತು** ಜನಕಹೇತು।

೨೫೫ಧೀರೇಹಿ ಸಹ ಸಂವಾಸಾ, ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸಾ’ಭಿಯೋಗತೋ।
ನಿಗ್ಗಹೇನಿ’ನ್ದ್ರಿಯಾನಞ್ಚ, ದುಕ್ಖಸ್ಸು’ಪಸಮೋ ಸಿಯಾ॥

ಅಭಾವಕಿಚ್ಚೋ ಕಾರಕಹೇತು।

೧೫೫. “**ಧೀರೇಹಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಧೀರೇಹಿ** ಸಪ್ಪಞ್ಞೇಹಿ ಸಹ **ಸಂವಾಸಾ** ಸಂಸಗ್ಗೇನ ಚ, **ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ** ಸಮ್ಬುದ್ಧದೇಸಿತಸ್ಸ **ಅಭಿಯೋಗತೋ** ಅಬ್ಭಾಸೇನ ಚ, **ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ** ಚಕ್ಖಾದೀನಂ **ನಿಗ್ಗಹೇನ** ವಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಿನಿರೋಧರೂಪೇನ ವಿಜಯೇನ ಚ ಹೇತುನಾ **ದುಕ್ಖಸ್ಸ** ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಖತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಸಙ್ಖಾತೋ **ಉಪಸಮೋ ಸಿಯಾ** ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅಯಂ ಅಭಾವಕಿಚ್ಚೋ ಕಾರಕಹೇತು ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣತೋ।

೧೫೫. “**ಧೀರೇಹಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಧೀರೇಹಿ ಸಹ **ಸಂವಾಸಾ** ಸಮಗ್ಗವಾಸೇನ ಚ, **ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ** ಬುದ್ಧದೇಸಿತಸ್ಸ **ಅಭಿಯೋಗತೋ** ನಿರನ್ತರಾಭ್ಯಾಸೇನ ಚ, **ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ** ಚಕ್ಖುಆದೀನಂ **ನಿಗ್ಗಹೇನ** ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣೇಸು ಸುಭಾದಿಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ನಿವಾರಣೇನ ಚಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ **ದುಕ್ಖಸ್ಸ** ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿಕಸ್ಸ **ಉಪಸಮೋ** ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ ಖನ್ಧಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ವಾ ಸಿಯಾತಿ। ಅಭಿಣ್ಹಸೋ ಯೋಗೋತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ। **ಅಭಾವಕಿಚ್ಚೋ** ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಉಪಸಮಸಙ್ಖಾತಂ ಅಸತ್ತಾಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ **ಕಾರಕಹೇತು** ಅವಿಜ್ಜಮಾನಸಙ್ಖಾತಾಯ ಅಸತ್ತಾಯ ಉಪ್ಪಾದನತೋ ಜನಕಹೇತು ನಾಮ। ಅಭಾವೋ ಕಿಚ್ಚಮಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಕಾರಕೋ ಚ ಸೋ ಹೇತು ಚಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಭಾವಕಿಚ್ಚೋಪಿ ವುತ್ತಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಞಾಯತಿ।

೧೫೬ಮುನಿನ್ದ ಚನ್ದಸಂವಾದಿ-ಕನ್ತಭಾವೋಪಸೋಭಿನಾ।
ಮುಖೇನೇವ ಸುಬೋಧಂ ತೇ, ಮನಂ ಪಾಪಾಭಿನಿಸ್ಸಟಂ॥

ಭಾವಕಿಚ್ಚೋ ಞಾಪಕಹೇತು।

೧೫೬. “**ಮುನಿನ್ದ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಮುನಿನ್ದೇ**ತಿ ಆಮನ್ತನಂ। **ತೇ** ತವ **ಚನ್ದಸಂವಾದಿನಾ** ಚನ್ದಸದಿಸೇನ ಕನ್ತಭಾವೇನ **ಉಪಸೋಭಿನಾ** ಸೋಭಮಾನೇನ ಮುಖೇನೇವ **ಪಾಪೇಹಿ** ರಾಗಾದೀಹಿ **ಅಭಿನಿಸ್ಸಟಂ** ಬ್ಯಪಗತಂ **ಮನಂ** ಚಿತ್ತಂ **ಸುಬೋಧಂ** ಸುಟ್ಠು ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಅಯಂ ಭಾವಕಿಚ್ಚೋ ಞಾಪಕಹೇತು ಅವಬೋಧಸತ್ತಾಯ ಞಾಪನತೋ।

೧೫೬. “**ಮುನಿನ್ದ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಹೇ **ಮುನಿನ್ದ ತೇ** ತವ **ಚನ್ದಸಂವಾದಿಕನ್ತಭಾವೋಪಸೋಭಿನಾ** ಚನ್ದಕನ್ತಭಾವಸದಿಸೇನ ಕನ್ತಭಾವೇನ ಸೋಭಮಾನೇನ ಮುಖೇನ **ಮನಂ** ತುಯ್ಹಂ ಚಿತ್ತಂ **ಪಾಪಾಭಿನಿಸ್ಸಟಂ** ರಾಗಾದೀಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತನ್ತಿ **ಸುಬೋಧಂ** ಸುಟ್ಠು ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ। ಇಹ ಮುಖಂ ಮನಕನ್ತಭಾವಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ಸಯಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಮೇವ ಕಿಲೇಸಾಪಗಮಸ್ಸ ಅವಬೋಧಸತ್ತಂ ಞಾಪೇತೀತಿ ಭಾವಕಿಚ್ಚೋ ಞಾಪಕಹೇತು ನಾಮ ಜಾತೋ। ಚನ್ದೇನ ಅಭೇದೋಪಚಾರತೋ ಚನ್ದಲಾವಣ್ಣೇನ ಸಂವಾದೀ ಸದಿಸೋತಿ ಚ, ಸೋ ಚ ಸೋ ಕನ್ತಭಾವೋ ಚೇತಿ ಚ, ತೇನ ಉಪಸೋಭಿತೋತಿ ಚ, ಪಾಪೇಹಿ ಅಭಿನಿಸ್ಸಟನ್ತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೫೭ಸಾಧುಹತ್ಥಾರವಿನ್ದಾನಿ, ಸಙ್ಕೋಚಯತಿತೇ ಕಥಂ।
ಮುನಿನ್ದ ಚರಣದ್ವನ್ದ-ರಾಗಬಾಲಾತಪೋ ಫುಸಂ॥

ಅಯುತ್ತಕಾರೀ ಚಿತ್ತಹೇತು।

೧೫೭. “**ಸಾಧು**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಮುನಿನ್ದ ತೇ ಚರಣಾನಂ ದ್ವನ್ದಸ್ಸ ರಾಗೋ ಬಾಲೋ ಚ ಸೋ ಆತಪೋ ಚೇತಿ **ರಾಗಬಾಲಾತಪೋ** ತರುಣಕಿರಣಸಮೂಹೋ ಲೋಹಿತತ್ತಾದಿನಾ ಸಾಧೂನಂ ಹತ್ಥಾರವಿನ್ದಾನಿ ಕನ್ತಾದಿನಾ **ಫುಸಂ** ವಿಸಾರಿತ್ತೇನಾ’ಮಸನ್ತೋ ಕಥಂ **ಸಙ್ಕೋಚಯತಿ** ಮಕುಲಯತಿ, ಅಞ್ಜಲಿಪಣಾಮಬನ್ಧೇನ ಅಯುತ್ತಮೇತಂ। ಬಾಲಾತಪೋ ಹಿ ಪದುಮಾನಮುಮ್ಮೀಲನಹೇತು, ಅಯಂ ತು ಅಪುಬ್ಬೋ ಬಾಲಾತಪೋ ಯೋ ಪದುಮಾನಿ ನಿಮೀಲೇತೀತಿ ಅನುಚಿತಕಾರಿಯಕಾರಣಾ ಅಯುತ್ತಕಾರೀ ಚಿತ್ತಹೇತು, ಏವಂವಿಧೋ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ ಭಾವಕಿಚ್ಚತ್ತೇಪೀತಿ।

೧೫೭. "**ಸಾಧು**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಹೇ **ಮುನಿನ್ದ ತೇ** ತವ **ಚರಣದ್ವನ್ದರಾಗಬಾಲಾತಪೋ** ಪಾದಯುಗಳಸ್ಸ ಅರುಣವಣ್ಣಸಙ್ಖಾತಅಭಿನವಸೂರಿಯಕಿರಣೋ **ಸಾಧುಹತ್ಥಾರವಿನ್ದಾನಿ** ಸುಜನಾನಂ ಕರಪದುಮಾನಿ **ಫುಸಂ** ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬಬ್ಯಾಪಿತ್ತಾ ಫುಸನ್ತೋ ಕಥಂ **ಸಙ್ಕೋಚಯತಿ** ಕರಸಮ್ಪುಟರೂಪೇನ ಮಕುಲಯತೀತಿ। ಬಾಲಾತಪೋ ನಾಮ ಪದುಮವಿಕಸನಂ ವಿನಾ ಸಙ್ಕೋಚನಂ ನ ಕರೋತಿ, ಏಸೋ ಆತಪೋ ಅಚ್ಛರಿಯೋ ವಿಚಿತ್ತೋತಿ ಗಮ್ಯಮಾನತ್ತಾ ಅಯುತ್ತಸಙ್ಕೋಚಸತ್ತಾಕರಣತೋ ಅಯಂ ಅಯುತ್ತಕಾರೀ ಚಿತ್ತಹೇತು ನಾಮ। ಅಯುತ್ತಂ ಕರೋತೀತಿ ಚ, ಚಿತ್ತಞ್ಚ ತಂ ಹೇತು ಚಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೫೮ಸಙ್ಕೋಚಯನ್ತಿ ಜನ್ತೂನಂ, ಪಾಣಿಪಙ್ಕೇರುಹಾನಿ'ಹ।
ಮುನಿನ್ದಚರಣದ್ವನ್ದ-ನಖಚನ್ದಾನ'ಮಂಸವೋ॥

ಯುತ್ತಕಾರೀ ಚಿತ್ತಹೇತು।

೧೫೮. "**ಸಙ್ಕೋಚಯನ್ತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ ಪಾದಾನಂ ದ್ವನ್ದೇ ನಖಾ ಏವ ಚನ್ದಾ ಕನ್ತಾದಿನಾ ತೇಸಂ **ಅಂಸವೋ** ಕಿರಣಾ **ಇಹ** ಲೋಕೇ **ಜನ್ತೂನಂ** ಸತ್ತಾನಂ ಪಾಣಯೋ ಏವ ಪಙ್ಕೇರುಹಾನಿ ಕನ್ತಾದಿನಾ ಸಙ್ಕೋಚಯನ್ತಿ ಪಣಾಮಕರಣಸಮ್ಪುಟರೂಪೇನ ಮಿಲೀಯನ್ತೀತಿ [ಮಿಲಾಯಯನ್ತೀತಿ (?)] ಯುತ್ತಕಾರೀ ಚಿತ್ತಹೇತು ಚನ್ದತೋ ಪಙ್ಕಜಸಙ್ಕೋಚಸ್ಸ ಉಚಿತತ್ತಾ। ವುತ್ತನಯೇಪೀತಿ।

೧೫೮. "**ಸಙ್ಕೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಮುನಿನ್ದಚರಣದ್ವನ್ದನಖಚನ್ದಾನಂ** ಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪಾದದ್ವನ್ದೇ ನಖಾವಲಿಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಚನ್ದಾನಂ **ಅಂಸವೋ** ರಂಸಯೋ **ಇಹ** ಲೋಕೇ ಜನ್ತೂನಂ ಪಾಣಿಪಙ್ಕೇರುಹಾನಿ **ಸಙ್ಕೋಚಯನ್ತಿ** ಕರಸಮ್ಪುಟಾಕಾರೇನ ಸಙ್ಕೋಚಯನ್ತಿ ಮಕುಲಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ। ಚನ್ದಕಿರಣೇಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬಾಯ ಏವ ಪದುಮಸಙ್ಕೋಚಸತ್ತಾಯ ಕತತ್ತಾ ಚ, ಪಕತಿಚನ್ದಕಿರಣಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಚನ್ದಮರೀಚಿಸಮಾನಅಙ್ಲಾದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬವಿಚಿತ್ರಅಂಸೂಹಿ ಕತತ್ತಾ ಚ ಅಯಂ ಯುತ್ತಕಾರೀ ಚಿತ್ತಹೇತು ನಾಮ। ಪಾಣಯೋ ಚ ತೇ ಪಙ್ಕೇರುಹಾನಿ ಚೇತಿ ಚ, ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ ಚರಣದ್ವನ್ದಮಿತಿ ಚ, ತಸ್ಮಿಂ ನಖಾನೀತಿ ಚ, ತೇವ ಚನ್ದಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೫೯ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ಪದತ್ಥಾನಂ, ಅನುದ್ದೇಸೋ [ಅನುದೇಸೋ (?)] **ಯಥಾಕ್ಕಮಂ।**
ಸಙ್ಖ್ಯಾನ'ಮಿತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ, ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯಂ ಕಮೋಪಿ ಚ॥

೧೫೯. ಕಮಂ ವಿವರಿತುಮುಪಕ್ಕಮತಿ "**ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ** ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾನಂ **ಪದತ್ಥಾನಂ** ವತ್ಥೂನಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ **ಯಥಾಕ್ಕಮಂ** ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮಾನತಿಕ್ಕಮೇನ **ಅನುದ್ದೇಸೋ** ಪುನ ಅತ್ಥನ್ತರನಿದ್ದೇಸನಯೇನ ಅನುಕಥನಂ [ಕಥನಂ (?)] "ಸಙ್ಖ್ಯಾನ"ಮಿತ್ಯಪಿ ಚ, "ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯ"ಮಿತ್ಯಪಿ ಚ **ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ** ವುತ್ತಂ। ವಿಧೇಯ್ಯತ್ತಾ ತೇಸಂ ಪಧಾನತ್ತಮಿತಿ ತದಪೇಕ್ಖಾಯ ನಪುಂಸಕತ್ತಂ, ಅನುವದಿತಬ್ಬತ್ತಾನುದ್ದೇಸಸ್ಸಾಪ್ಪಧಾನತ್ತಮಿತಿ ನ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗಪರಿಗ್ಗಹೋ। "ಕಮೋ"ಇಚ್ಚಪಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ಲಿಙ್ಗವಿಪರಿಣಾಮೋ।

೧೫೯. ಇದಾನಿ ಕಮಾಲಙ್ಕಾರಂ ಉದ್ದಿಸತಿ "**ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ** ಪಠಮಕಥಿತಾನಂ ಪದತ್ಥಾನಂ **ಯಥಾಕ್ಕಮಂ** ಉದ್ದಿಟ್ಠಕ್ಕಮಮನತಿಕ್ಕಮ್ಮ **ಅನುದ್ದೇಸೋ** ಅತ್ಥನ್ತರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪುನಕಥನಂ "ಸಙ್ಖ್ಯಾನ"ಮಿತಿ ಚ, "ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯ"ಮಿತಿ ಚ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ, ಕಮೋಪಿ ಚ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಏತ್ಥ ಪಸಿದ್ಧಂ ಅನುದ್ದೇಸಂ ಪುಬ್ಬದ್ಧೇನ ಅನುವದಿತ್ವಾ ಅಪ್ಪಸಿದ್ಧಂ ಕಮಮ್ಪಿ ಕಮಪರಿಯಾಯಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾನಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯದ್ವಯಮ್ಪಿ ಅಪರದ್ಧೇನ ವಿದಧಾತಿ। ಏತ್ಥ ವಿಧಾತಬ್ಬಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಅನುವಾದಸ್ಸ ಆಹರಿಯಮಾನತ್ತಾ ಅನುವಾದೋ ಅಪ್ಪಧಾನೋ, ವಿಧಾತಬ್ಬೋ ಪಧಾನೋ। ಯಞ್ಚ ವಿಧಾತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪಧಾನಂ, ಇತರಮಪ್ಪಧಾನನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಮಾ "ನಿದ್ದಿಟ್ಠ"ನ್ತಿ "ಸಙ್ಖ್ಯಾನಂ, ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯ"ನ್ತಿ ದ್ವಯಂ ಅಪೇಕ್ಖಾಯ (ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ) [ಇದಂ ಪದದ್ವಯಂ ಸೀಹಳಬ್ಯಾಖ್ಯಾಯಂ ನ ದಿಸ್ಸತಿ] ನಪುಂಸಕಂ ಹೋತಿ। "ಕಮೋ"ತಿ ಅಪೇಕ್ಖಾಯ "ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ"ತಿ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗೋ ಹೋತಿ। ಅಪ್ಪಧಾನೋ ಅನುದ್ದೇಸೋತಿ ನಾಪೇಕ್ಖತಿ। ಕಮಮನತಿಕ್ಕಮ್ಮಾತಿ ಚ, ಸಙ್ಖ್ಯಾಯ ಅನಭಿಕ್ಕಮೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೨೬೦ಆಲಾಪಹಾಸಲೀಲಾಹಿ, ಮುನಿನ್ದ ವಿಜಯಾ ತವ।

ಕೋಕಿಲಾ ಕುಮುದಾನಿ ಚೋ-ಪಸೇವನ್ತೇ ವನಂ ಜಲಂ॥

೨೬೦. ತಮುದಾಹರತಿ **"ಆಲಾಪಿ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಮುನಿನ್ದ ತವ ಆಲಾಪಹಾಸಾ ಚ ತೇಸಂ ಲೀಲಾಹಿ, ಉದ್ದೇಸೋಯಂ। **ವಿಜಯಾ** ಕೋಕಿಲಕುಮುದಾನಂ ಪರಾಭವೇನ **ಕೋಕಿಲಾ** ಕರವೀಕಾ ಕುಮುದಾನಿ ಚ, ಯಥೋದ್ದೇಸಮನುದ್ದೇಸೋಯಂ ವುತ್ತಾಪೇಕ್ಖಾಯ। ವಕ್ಖಮಾನಾಪೇಕ್ಖಾಯ ತು ಅಯಮ್ಪಿ ಉದ್ದೇಸೋವ, "ಕೋಕಿಲಾ ವನಂ, ಕುಮುದಾನಿ ಜಲ"ಮಿತಿ ಯಥೋದ್ದೇಸಮನುದ್ದೇಸೋಯಂ। **ಉಪಸೇವನ್ತೇ ಇವ** ನಿಸ್ಸಯನ್ತಿ ಮಞ್ಞೇ। ಇತಿ ವತ್ಥುತೋ ಏವ ಸಮ್ಭವೋ **ಇವೇ**ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪತೇ। ಯಜ್ಜೇವಂ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಯ ಕಥಂ ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯನ್ತಿ ಚೇ? ಅತ್ರೋಚ್ಚತೇ - ಯತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರನ್ತರಮಪಿ ಪತೀಯತೇ। ತತ್ಥುದ್ದೇಸಾನುರೂಪಾನುದ್ದೇಸಸಮ್ಭವೇ ಸಙ್ಖ್ಯಾನಮೇವಾಲಙ್ಕಾರೋ ವೋಹರೀಯತೇ ತಸ್ಸೇವ ಮುಖ್ಯತೋ ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತತ್ತಾ। ಯತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರನ್ತರಂ ನ ಗಮ್ಯತೇ, ತತ್ಥ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಕಮೋತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ।

೨೬೦. ಉದಾಹರತಿ **"ಆಲಾಪಿ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಹೇ **ಮುನಿನ್ದ ತೇ** ತವ **ಆಲಾಪಹಾಸಲೀಲಾಹಿ** ಮಧುರಸರಲೀಲಾಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ದಹಸಿತಲೀಲಾಹಿ ಸಞ್ಜಾತಾ **ವಿಜಯಾ** ಜಯಹೇತು **ಕೋಕಿಲಾ** ಕರವೀಕಾ ಚ **ಕುಮುದಾನಿ** ಕೇರವಾನಿ ಚ ವನಂ ಜಲಞ್ಚ ಕಮೇನ **ಉಪಸೇವನ್ತೇ ಇವ** ನಿಸ್ಸಯಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಮಞ್ಞೇತಿ। ಏತ್ಥ "ಆಲಾಪಹಾಸಲೀಲಾಹೀ"ತಿ ಉದ್ದೇಸೋ, "ಕೋಕಿಲಾ ಕುಮುದಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಅನುದ್ದೇಸೋ, "ವನಂ ಜಲ"ನ್ತಿ ವಕ್ಖಮಾನಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಉದ್ದೇಸೋವ ಹೋತಿ, ತತ್ವತೋ ಈದಿಸವಿಜಯೇನ ಕೋಕಿಲಾದೀನಂ ವನಾದಿನಿಸ್ಸಯಕಾರಣಾಭಾವತೋ **ಇವ**ಸದ್ದಪಯೋಗೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಏವಂ ಸತಿ ಅಯಂ ಪರಿಕಪ್ಪನಾ ನ ಭವತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ನಾನಾಲಙ್ಕಾರಸನ್ನಿಪಾತೇ ಸತಿ ಯೋ ಯೋ ಅಲಙ್ಕಾರೋ ವತ್ತುನಾ ಇಚ್ಛಿತೋ, ತಸ್ಸೇವ ಮುಖ್ಯತೋ ವೋಹರೀಯಮಾನತ್ತಾ। ಏವಂ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಲಙ್ಕಾರಸಂಸಗ್ಗೇ ಸತಿಪಿ ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನ ದಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಅನುದ್ದೇಸಸ್ಸ ಮುಖ್ಯತ್ತಾ ಅಯಂ ಕಮಾಲಙ್ಕಾರೋ ನಾಮ। ಈದಿಸಞ್ಞಮ್ಪಿ ಏವಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಆಲಾಪೋ ಚ ಹಾಸೋ ಚೇತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಲೀಲಾಯೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೨೬೧ಸಿಯಾ ಪಿಯತರಂ ನಾಮ, ಅತ್ಥರೂಪಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ।

ಪಿಯಸ್ಸಾ'ತಿಸಯೇನೇ'ಕಂ, ಯಂ ಹೋತಿ ಪಟಿಪಾದನಂ॥

೨೬೧. ಪಿಯತರಮಾಹರತಿ **"ಸಿಯಾ"**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಅತಿಸಯೇನ ಪಿಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ **ಅತ್ಥರೂಪಸ್ಸ** ಅಭಿಧೇಯ್ಯಸಭಾವಸ್ಸ ಯಂ **ಪಟಿಪಾದನ**ಮಾಖ್ಯಾನಂ ಹೋತಿ, ಏತಂ ಪಿಯತರಂ ನಾಮ ಸಿಯಾ।

೨೬೧. ಇದಾನಿ ಪಿಯತರಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಸಿಯಾ"**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ, ಅತಿಸಯೇನ ಪಿಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ **ಅತ್ಥರೂಪಸ್ಸ** ಅಭಿಧೇಯ್ಯಸಭಾವಸ್ಸ ಯಂ **ಪಟಿಪಾದನಂ** ಕಥನಂ ಹೋತಿ, ಏತಂ ಪಟಿಪಾದನಂ **ಪಿಯತರಂ** ನಾಮ ಪಿಯತರಾಲಙ್ಕಾರೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಅತಿಸಯೇನ ಪಿಯನ್ತಿ ಚ, ಅತ್ಥೋ ಏವ ರೂಪಂ ಸಭಾವೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೨೬೨ಪೀತಿ ಯಾ ಮೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ, ಸನ್ತ ಸನ್ದಸ್ಸನಾ ತವ।

ಕಾಲೇನಾ'ಯಂ ಭವೇ ಪೀತಿ, ತವೇವ ಪುನ ದಸ್ಸನಾ॥

೨೬೨. ಉದಾಹರತಿ **"ಪೀತಿ"**ಚ್ಚಾದಿ। **ಸನ್ತ** ಸಪ್ಪುರಿಸ ಮಹಾಮುನಿ ತವ **ಸನ್ದಸ್ಸನಾ** ಚಕ್ಖುಪಥಾಪಾಥಮತ್ತೇನ ಮಧುರಕಥಾಸವನಾ ಯಾ ಪೀತಿ **ಮೇ** ಮಮ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ, ಅಯಂ ಪೀತಿ **ಕಾಲೇನ** ಈದಿಸೇನ ಸುಖೇನ [ಸುಖಣನೇ (?)] **ತವೇವ** ನಾಞ್ಞಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ, ಕೋ ಹಿ ನಾಮೋಞ್ಞೋ ತವಾದಿಸೋತಿ, ಪುನ ದಸ್ಸನಾ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ।

೧೬೧. "**ಪೀತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಹೇ **ಸನ್ತ** ಸಪ್ಪುರಿಸ ತಥಾಗತ ತವ **ಸನ್ದಸ್ಸನಾ** ಮಮ ನೇತ್ತೇ ಆಪಾಥಗಮನತೋ ಯಾ ಪೀತಿ ಮೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ, **ಅಯಂ** ಪೀತಿ **ಕಾಲೇನ** ಈದಿಸಕ್ಖಣೇನ ತಯಾ ಸದಿಸಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸಾಭಾವಾ **ತವೇವ** ಪುನ **ದಸ್ಸನಾ** ದಸ್ಸನತೋ ಭವೇತಿ। ಏತ್ಥ ಪೀತಿಯಾ'ತಿಸಯಹೇತುಭೂತಂ ಅತಿಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ದಸ್ಸನೇ ಅತಿಗೇಧಞ್ಚ ಪಕಾಸನೇನ ಅತಿಪೀತೀತಿ ಪದತ್ಥಂ [ಅತಿಪಿಯಂ ಪೀಭಿಪದತ್ಥಂ (ಕ॰)], ಪಕಾಸಿತಂ ಹೋತಿ। "ಅಯಂ ಪೀತಿ ಭವೇ"ತಿ ಪುಬ್ಬಕಾಲೇ ಉಪ್ಪನ್ನಪೀತಿಯಾ ಪುನಾಸಮ್ಭವತೋ ತಂಸದಿಸಾಯೇವ ಪೀತಿ ಗಹಿತಾ ಯಥಾ "ಸೋಯೇವ ವಟ್ಟಕೋ [ವದ್ಧಕೋ (ಸೀ॰ ಬ್ಯಾಖ್ಯಾಯಂ)], ತಾನಿಯೇವ ಓಸಧಾನೀ"ತಿ।

೧೬೩ವಣ್ಣಿತೇನೋ'ಪಮಾನೇನ, ವುತ್ಯಾ'ಧಿಪ್ಪೇತವತ್ಥುನೋ।
ಸಮಾಸವುತ್ತಿ ನಾಮಾ'ಯಂ, ಅತ್ಥಸಙ್ಖೇಪರೂಪತೋ॥

೧೬೩. ಸಮಾಸವುತ್ತಿಂವತ್ತುಮಾಹ "**ವಣ್ಣಿತೇನಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ವಣ್ಣಿತೇನ** ಪಸಂಸಿತೇನ ಉಪಮಾನೇನ **ಅಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ** ಮನಸಿ ನಿಹಿತಸ್ಸ **ವತ್ಥುನೋ** ಅತ್ಥಸ್ಸ **ವುತ್ಯಾ** ಕಥನೇನ **ಅಯಂ** ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಾ ಸಮಾಸವುತ್ತಿ ನಾಮ। ಕಸ್ಮಾ? **ಅತ್ಥಸ್ಸ** ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತಸ್ಸ **ಸಙ್ಖೇಪೋ** ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಕಥನಂ **ರೂಪಂ** ಸಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ತತೋಯಮನ್ವತ್ಥಸಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖೇಪವುತ್ತಿ ಸಮಾಸವುತ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ। ಕಸ್ಮಾ? ಅಯಂ ಗುಣೀಭೂತಾ ಸಕತ್ಥಾ ಅತ್ಥನ್ತರಂ ವಿದಧಾತಿ, ನ ತು ಸಕತ್ಥಪಧಾನಾ।

೧೬೩. ಇದಾನಿ ಸಮಾಸವುತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ "**ವಣ್ಣಿತೇ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವಣ್ಣಿತೇನ** ಪಸಂಸಿತೇನ **ಉಪಮಾನೇನ** ಉಪಮಾನವತ್ಥುನಾ ಕರಣಭೂತೇನ **ಅಧಿಪ್ಪೇತವತ್ಥುನೋ** ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಸ್ಸ **ವುತ್ಯಾ** ಕಥನೇನ **ಅತ್ಥಸಙ್ಖೇಪರೂಪತೋ** ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತತ್ಥಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹರೂಪತ್ತಾ **ಅಯಂ** ಯಥಾವುತ್ತಲಕ್ಖಣಾ ಸಮಾಸವುತ್ತಿ ನಾಮ **ಹೋತಿ**। ಏತ್ಥ ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತತ್ಥಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಉಪಮಾಭೂತತ್ಥಸ್ಸ ವಣ್ಣನಾಯ ಮನಸಿ ಕತಸ್ಸ ಪಕಾಸನತೋ ಅಯಂ ಸಮಾಸವುತ್ತಿ ನಾಮ। ಏತಿಸ್ಸಾ ಪದಾಭಿಹಿತೋ ಸಕತ್ಥೋ ಅಪ್ಪಧಾನೋ, ಗಮ್ಮಮಾನತ್ಥೋ ಪನ ಪಧಾನೋ ಹೋತಿ। ಅಧಿಪ್ಪೇತಞ್ಚ ತಂ ವತ್ಥು ಚೇತಿ ಚ, ಸಮಾಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ವುತ್ತಿ ಕಥನಮಿತಿ ಚ, ಸಙ್ಖೇಪೋಯೇವ ರೂಪಂ ಸರೂಪನ್ತಿ ಚ, ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಙ್ಖೇಪರೂಪನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೬೪ಸಾ'ಯಂ ವಿಸೇಸ್ಯಮತ್ತೇನ, ಭಿನ್ನಾ'ಭಿನ್ನವಿಸೇಸನಾ।
ಅತ್ಥೇವ ಅಪರಾಪ್ಯ'ತ್ಥಿ, ಭಿನ್ನಾಭಿನ್ನವಿಸೇಸನಾ॥

೧೬೪. ತಸ್ಸಾ ಪಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಸಾಯ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸಾ ಅಯಂ** ಸಮಾಸವುತ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥು ಸಾಮಞ್ಞಾಕಾರಪ್ಪತೀತಂ "ಈದಿಸಮಿದಂ ನಾಞ್ಞಥಾ"ತಿ ಕುತೋಚಿ ಬ್ಯವಚ್ಛಿಜ್ಜತೇ ಕೇನಚಿ ಗುಣಾದಿನಾ ವವತ್ಥಾಪೀಯತೇ, ತಂ **ವಿಸೇಸ್ಯಂ,** ತಮೇವ **ಮತ್ತಂ** ವಿಸೇಸನಭೇದಬ್ಯವಚ್ಛೇದತೋ, ತೇನ। **ಭಿನ್ನಾ** ಅತುಲ್ಯಾ ಅವಯವಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಮುದಾಯೇ ವತ್ತನತೋ। ಅಭಿನ್ನಂ ತುಲ್ಯಾಕಾರಂ ವಿಸೇಸನಂ ಯಸ್ಸಂ ಸಾ **ಅಭಿನ್ನವಿಸೇಸನಾಪಿ** ಅತ್ಥೇವ। **ಅಪರಾಪ್ಯತ್ಥಿ,** ನ ಕೇವಲಂ ಸಾಯೇವ। ಕೀದಿಸೀ? ಭಿನ್ನಞ್ಚ ಅಭಿನ್ನಞ್ಚ ವಿಸೇಸನಂ ಯಸ್ಸನ್ತಿ **ಭಿನ್ನಾಭಿನ್ನವಿಸೇಸನಾ**। ವಿಸೇಸ್ಯಂ ತು ಭಿನ್ನನ್ತಿ।

೧೬೪. ಇದಾನಿ ತಸ್ಸಾ ಸಮಾಸವುತ್ತಿಯಾ ಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಸಾಯ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸಾ ಅಯಂ** ಸಮಾಸವುತ್ತಿ **ವಿಸೇಸ್ಯಮತ್ತೇನ** ಗುಣಾದಿಸದಿಸಧಮ್ಮೇನ ಕರಣಭೂತೇನ ಕೇನಚಿ ಉಪಮಾನವತ್ಥುನಾ ಮನಸಿ ಕತಂ "ಇದಂ ಉಪಮೇಯ್ಯವತ್ಥು ಈದಿಸ"ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞಾವತ್ಥತೋ ವಿಸುಂ ಕತವಿಸೇಸ್ಯೇನ **ಭಿನ್ನಾ** ವಿಸುಂ ಜಾತಾ, ತತ್ತಕೇನ ಅತುಲ್ಯಾ ವಾ, **ಅಭಿನ್ನವಿಸೇಸನಾ** ತುಲ್ಯವಿಸೇಸನಯುತ್ತಾ ಅತ್ಥೇವ **ಭಿನ್ನಾಭಿನ್ನವಿಸೇಸನಾ** ಅತುಲ್ಯತುಲ್ಯವಿಸೇಸನಯುತ್ತಾ ಭಿನ್ನವಿಸೇಸ್ಯಯುತ್ತಾ ಅಪರಾಪಿ ಅತ್ಥಿ। ಏವಂ ಸಮಾಸವುತ್ತಿ ದ್ವಿಧಾ ಹೋತಿ। ವಿಸೇಸ್ಯಮೇವ ಮತ್ತಮಿತಿ ಚ, ಅವಯವೇನ ಸಮ್ಭವಭೇದಸಭಾವಸ್ಸ ಸಮುದಾಯೇಪಿ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಭಿನ್ನಾತಿ ವುತ್ತಾ। ಅಭಿನ್ನಾನಿ ವಿಸೇಸನಾನಿ ಯಸ್ಸಮಿತಿ ಚ, ಭಿನ್ನಾನಿ ಚ ಅಭಿನ್ನಾನಿ ಚೇತಿ ಚ, ತಾನಿ ವಿಸೇಸನಾನಿ ಯಸ್ಸಮಿತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಅಭಿನ್ನವಿಸೇಸನ

೧೬೫ವಿಸುದ್ಧಾಮತಸನ್ದಾಯೀ,

ಪಸತ್ಥರತನಾಲಯೋ।

ಗಮ್ಭೀರೋ ಚಾ'ಯ'ಮಮ್ಭೋಧಿ,

ಪುಞ್ಞೇನಾ'ಪಾದಿತೋ [ಪುಞ್ಞೇನಾಸಾದಿತೋ (ಸೀ॰)] **ಮಯಾ॥**

೧೬೫. ಉಭಯಮುದಾಹರತಿ "**ವಿಸುದ್ಧ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಅಯ**ಮಮ್ಭೋಧಿ** ಸಾಗರೋ **ಪುಞ್ಞೇನ** ಚಿರಾನುಚಿತಕುಸಲಮೂಲೇನ ಹೇತುನಾ ಮಯಾ **ಆಪಾದಿತೋ** ಪತ್ತೋ, ಕೀದಿಸೋ? **ವಿಸುದ್ಧಂ** ಲೋಕವೋಹಾರತೋ ದೇವಾಸುರಾನಂ ಮಥನೇ ವಿಸೇನಾಸಮ್ಮಿಸ್ಸತ್ತಾ **ಅಮತಂ** ಪೀಯೂಸಂ ಸನ್ದದಾತೀತಿ **ವಿಸುದ್ಧಾಮತಸನ್ದಾಯೀ,** ಅಮ್ಭೋಧಿ। **ವಿಸುದ್ಧಂ** ದೋಸಲೇಸೇನಾಪ್ಯಸಮ್ಫುಟ್ಠತ್ತಾ ಅಚ್ಚನ್ತನಿಮ್ಮಲಂ **ಅಮತಂ** ಮರಣಾಭಾವೇನ ಅಮತಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಂ ಸನ್ದದಾತಿ ಉಪದೇಸಕಭಾವೇನಾತಿ **ವಿಸುದ್ಧಾಮತಸನ್ದಾಯೀ,** ಸದ್ಧಮ್ಮೋ। **ಪಸತ್ಥಾನಿ** ನಿರವಜ್ಜತ್ತಾ **ರತನಾನಿ** ಮುತ್ತಾಮಣಿಆದೀನಿ, ತೇಸಂ **ಆಲಯೋ** ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ, ಅಮ್ಭೋಧಿ। **ಪಸತ್ಥಾನಿ** ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಅನೇಕಧಾ, ವಣ್ಣಿತಾನಿ **ರತನಾನಿ** ಸತ್ತತಿಂಸಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಸಙ್ಖತಾನಿ, ತೇಸಂ ಆಲಯೋ, ಸದ್ಧಮ್ಮೋ। **ಗಮ್ಭೀರೋ** ಚ ಅಗಾಧತ್ತಾ ಸಾಗರೋ ಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಚ ಅಯಮಾಪಾದಿತೋತಿ ಪಕತಂ। ಅಯಂ ವಿಸೇಸ್ಯಮತ್ತಭಿನ್ನಾ ಅಭಿನ್ನವಿಸೇಸನಾ ವಿಸೇಸ್ಯಸ್ಸ ಅಮ್ಭೋಧಿನೋ ವಿವಚ್ಛಿತಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಾ ಭಿನ್ನತ್ತಾ, ವಿಸುದ್ಧಾಮತಸನ್ದಾಯಿತ್ತಾದಿನೋ ಚ ವಿಸೇಸನಸ್ಸ ವುತ್ತೇನ ಪಕಾರೇನಾಭಿನ್ನತ್ತಾತಿ।

೧೬೫. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ "**ವಿಸುದ್ಧಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವಿಸುದ್ಧಾಮತಸನ್ದಾಯೀ** ಲೋಕವೋಹಾರತೋ ದೇವಾಸುರಾನಂ ಸಮುದ್ದಮಥನೇ ವಿಸೇನ ಅಮಿಸ್ಸತ್ತಾ ವಿಸುದ್ಧಭೂತಪೀಯೂಸದಾಯಕೋ, ಉಪಮಾಭೂತಸಮುದ್ದವಣ್ಣನಾಯ ಬುದ್ಧಿಯಂ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಕಾಸನತೋ ವಿಸುದ್ಧಾಮತಸನ್ದಾಯೀ ಕಾಮಾಮಿಸಾದಿದೋಸಲವೇನಾಪಿ ಅಮಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಅತಿನಿಮ್ಮಲಂ ಜರಾಮರಣರಹಿತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಉಪದೇಸದಾನೇನ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ದಾಯಕೋ, **ಪಸತ್ಥರತನಾಲಯೋ** ನಿದ್ದೋಸತ್ತಾ ಪಸತ್ಥಾನಂ ಮುತ್ತಾಮಣಿಆದೀನಂ ರತನಾನಂ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತೋ ಸಮುದ್ದಪಕ್ಖೇ, ಸದ್ಧಮ್ಮಪಕ್ಖೇ ಪನ **ಪಸತ್ಥರತನಾಲಯೋ** ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಪಸತ್ಥಾನಂ ಸತ್ತತಿಂಸಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಸಙ್ಖತರತನಾನಂ ಪವತ್ತಿದೇಸಭೂತೋ, **ಗಮ್ಭೀರೋ** ಪಕತಿಯಾಯೇವ ಅಗಾಧೋ, ಏಕತ್ತನಯಾದಿಚತುಬ್ಬಿಧನಯೇಹಿ **ಗಮ್ಭೀರೋ ಅಯಂ ಅಮ್ಭೋಧಿ ಚ** ಏಸೋ ಸಮುದ್ದೋ ಚ, ಚಿತ್ತೇನ ಗಹಿತಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಚ **ಪುಞ್ಞೇನ** ಭವನ್ತರೋಪಚಿತಕುಸಲಕಮ್ಮೇನ ಮಯಾ **ಆಪಾದಿತೋ** ಪತ್ತೋತಿ ವಿಸೇಸ್ಯಭೂತಸ್ಸ ಅಮ್ಭೋಧಿನೋ ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತಸದ್ಧಮ್ಮತೋ ಭಿನ್ನತ್ತಾ ಚ, "ವಿಸುದ್ಧಾಮತಸನ್ದಾಯೀ"ತಿ ಇಚ್ಚಾದಿಕಾನಂ ವಿಸೇಸನಾನಂ ಉಭಯವಿಸೇಸ್ಯೇಪಿ ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ ಅಭಿನ್ನತ್ತಾ ಚ ಅಯಂ ಸಮಾಸವುತ್ತಿ ವಿಸೇಸ್ಯಮತ್ತೇನ ಭಿನ್ನಾ ಅಭಿನ್ನವಿಸೇಸನಾ ಹೋತಿ।

ಭಿನ್ನಾಭಿನ್ನವಿಸೇಸನ

೧೬೬ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಪದೋ ಸಾರೋ,

ಫಲಪುಪ್ಫೋಪಸೋಭಿತೋ।

ಸಚ್ಛಾಯೋ'ಯ'ಮಪುಬ್ಬೋವ,

ಕಪ್ಪರುಕ್ಖೋ ಸಮುಟ್ಠಿತೋ॥

೧೬೬. "**ಇಚ್ಛಿತೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಅಯ**ಮಪುಬ್ಬೋವ** ವುತ್ತಗುಣಯೋಗೇನ ಅಚ್ಛರಿಯರೂಪತ್ತಾ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖೋ ಸಮುಟ್ಠಿತೋ, ಕೀದಿಸೋ? ಇಚ್ಛಿತಂ ಲೋಕಿಯಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಂ ಪದದಾತೀತಿ **ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಪದೋ,** ಕಪ್ಪರುಕ್ಖೋ। ಇಚ್ಛಿತಂ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಂ ಪದದಾತೀತಿ **ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಪದೋ,** ಜಿನೋ। **ಸಾರೋ** ಸೇಟ್ಠೋ, ಕಪ್ಪರುಕ್ಖೋ ಜಿನೋ ಚ। ಫಲಾನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ, ತೇಹಿ

ಉಪಸೋಭಿತೋ, ಕಪ್ಪರುಕ್ಖೋ। ಸಹ ಛಾಯಾಯ ಚನ್ದಸೂರಿಯಾಲೋಕವಿಲೋಮರೂಪಾಯ ವತ್ತತೇ **ಸಚ್ಛಾಯೋ,** ಕಪ್ಪರುಕ್ಖೋ। ಜಿನೋ ತು ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾಯ ಕಾಯಕನ್ತಾದಿರೂಪಾಯ ಛಾಯಾಯ ಯುತ್ತೋತಿ **ಸಚ್ಛಾಯೋ**ತಿ। ಅಯಂ ವಿಸೇಸ್ಯಮತ್ತಭಿನ್ನಾ ಭಿನ್ನಾಭಿನ್ನವಿಸೇಸನಾ ಜಿನತೋ ವಿಸೇಸ್ಯಸ್ಸ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖಸ್ಸ ಭಿನ್ನತ್ತಾ, ಫಲಪುಪ್ಫೋಪಸೋಭಿತತ್ಥಸ್ಸ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖೇಯೇವ ಸಮ್ಭವಾ, ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಪದತ್ಥಸ್ಸ ಸಾರತಾಯ ಸಚ್ಛಾಯತಾಯ ಉಭಯತ್ಥೇವ ಭಾವತೋ ವುತ್ತವಿಧಿನಾತಿ।

೧೬೬. **"ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಿ"**ಚ್ಚಾದಿ। **ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಪದೋ** ಸತ್ತೇಹಿ ಇಚ್ಛಿತಾನಂ ಲೋಕಿಯಅವಿಞ್ಞಾಣಕವತ್ಥಾಭರಣಾದೀನಂ ದಾಯಕೋ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖವಣ್ಣನಾಯ ಚಿತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಜಿನಪದತ್ಥಸ್ಸ ಕಥೇತುಕಾಮತಾಯ **ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಪದೋ** ಸತ್ತೇಹಿ ಪತ್ಥಿತಾನಂ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ಸಕಲತ್ಥಾನಂ ಅನುರೂಪವಸೇನ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ದಾಯಕೋ, **ಸಾರೋ** ರುಕ್ಖೇಸು ಈದಿಸರುಕ್ಖಸ್ಸಾಭಾವತೋ ಉತ್ತಮೋ, **ಸಾರೋ** ಸದೇವಕಾದಿಸತ್ತಲೋಕೇಸು ತಾದಿಸಸತ್ತವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ ಉತ್ತಮೋ, **ಫಲಪುಪ್ಫೋಪಸೋಭಿತೋ** ಕಪ್ಪದ್ದುಮಾನುರೂಪಫಲೇಹಿ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಚ ಉಪಸೋಭಿತೋ, **ಸಚ್ಛಾಯೋ** ಚನ್ದಸೂರಿಯಾಲೋಕೇಹಿ ಆವರಣೀಯರುಕ್ಖಚ್ಛಾಯಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, **ಸಚ್ಛಾಯೋ** ನೀಲಪೀತಾದಿಛಬ್ಬಿಧರಂಸಿಜಾಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, **ಅಪುಬ್ಬೋ** ಪುಬ್ಬೇ ಅಸಞ್ಜಾತೋ **ಅಯಂ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖೋ** ಏಸೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖೋ ಕಪ್ಪಪಾದಪೋ **ಸಮುಟ್ಠಿತೋ** ಸತ್ತಾನಂ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಲೋಕೇ ಪಾತುಭೂತೋತಿ। ವತ್ಥುಮಿಚ್ಛಿತತ್ಥಜಿನಪದತ್ಥತೋ ವಿಸೇಸ್ಯಸ್ಸ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖಸ್ಸ ಭಿನ್ನತ್ತಾ ಚ, ಇಚ್ಛಿತತ್ಥದಾನಸಾರಭಾವಸಚ್ಛಾಯಸಙ್ಖತಾನಂ ವಿಸೇಸನಾನಂ ಉಭಯಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಚ, ಫಲಪುಪ್ಫೋಪಸೋಭಿತತಾಯ ರುಕ್ಖಸ್ಸೇವ ವಿಸೇಸನತ್ತಾ ಚ ಅಯಂ ಸಮಾಸವುತ್ತಿ ವಿಸೇಸ್ಯಭಿನ್ನಾವ ಭಿನ್ನಾಭಿನ್ನವಿಸೇಸನಾ ಹೋತಿ। ಇಚ್ಛಿತೋ ಚ ಸೋ ಅತ್ಥೋ ಚೇತಿ ಚ, ತಂ ಪದದಾತೀತಿ ಚ, ಫಲಪುಪ್ಫೇಹಿ ಉಪಸೋಭಿತೋತಿ ಚ, ಸಹ ಛಾಯಾಯ ವತ್ತಮಾನೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೬೭ಸಾಗರತ್ತೇನ ಸದ್ಧಮ್ಮೋ,
ರುಕ್ಖತ್ತೇನೋ'ದಿತೋ ಜಿನೋ।
ಸಬ್ಬೇ ಸಾಧಾರಣಾ ಧಮ್ಮಾ,
ಪುಬ್ಬತ್ರಾ'ಞ್ಞತ್ರ ತು'ತ್ತಯಂ॥

೧೬೭. ತದುಭಯಂ ವಿವರತಿ **"ಸಾಗರತ್ತೇನಿ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸದ್ಧಮ್ಮೋ** ಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾಸಿತೋ **ಸಾಗರತ್ತೇನ** ಸಾಗರಗುಣಸದಿಸತ್ತಾ ಸಾಗರರೂಪೇನ ಉದಿತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಕಿತ್ತಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಜಿನೋ **ರುಕ್ಖತ್ತೇನ** ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ **ಉದಿತೋ** ತಂ ಪತ್ತೋ ಅನುಪೇಕ್ಖಿತಸ್ಸ ಕಕ್ಖವುತ್ತಿಯಾ ಅಮ್ಬೋಧಿಆದಿಸದ್ದಾನಂ। ಪಕರಣಾದಿನಾ ತು ತಥಾ ಪತೀತ್ಯುದಯೋ, ಅಞ್ಞಥಾ ಕಥಂ ಅಮ್ಬೋಧಿಆದಿಸದ್ದಾನಂ ಧಮ್ಮಾದಿಸಚ್ಛಾಯಕತ್ತಂ ಸಿಯಾ। ಭೇದೋ ತು ಅಯಂ **ಪುಬ್ಬತ್ರ** "ವಿಸುದ್ಧಾಮತಸನ್ದಾಯಿ"ಚ್ಚಾದಿಕೇ **ಸಬ್ಬೇ** ಯೇ ಕೇಚಿ ತತ್ರೋಪಾತ್ತಾ ವಿಸುದ್ಧಾಮತಸನ್ದಾಯಿತ್ತಾದಯೋ **ಸಾಧಾರಣಾ** ತುಲ್ಯಾ **ಧಮ್ಮಾ** ವಿಸೇಸನಾನಿ ಉಭಯತ್ರಾಪಿ ಸಮ್ಭವಾ, **ಅಞ್ಞತ್ರ ತು** ಅನನ್ತರವುತ್ತ "ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಪದೋ"ಇಚ್ಚಾದೋ ಪನ ತಯಂ ಸಾಧಾರಣಂ [ದ್ವಯಂ ಸಾಧಾರಣಞ್ಚ (ಕ॰)], ಅಸಾಧಾರಣಞ್ಚ ವಿಸೇಸನಂ ವುತ್ತನಯೇನೇತಿ।

೧೬೭. ಇದಾನಿ ತೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಸಮಾಸವುತ್ತೇಹಿ ವುತ್ತತ್ಥದ್ವಯಂ ಪಕಾಸೇತಿ **"ಸಾಗರಿ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸಾಗರತ್ತೇನ** ಸಾಗರರೂಪೇನ **ಸದ್ಧಮ್ಮೋ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ದೇಸಿತಪರಿಯತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮೋ **ಉದಿತೋ** ಕಥಿತೋ, ರುಕ್ಖತ್ತೇನ ಜಿನೋ ಉದಿತೋ। ಸಾಗರಕಪ್ಪರುಕ್ಖಾದಿಸದ್ದಾ ಅತ್ತನೋ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಭೂತಸಾಗರರುಕ್ಖಾದಿಕೇ ಅತ್ಥೇ ಮುಖ್ಯಭಾವೇನ ಅಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧಿಯಂ ಪವತ್ತಅತ್ಥಸ್ಸಾಪಿ ಸಾಧಾರಣಭೂತವಿಸೇಸನಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಗಮ್ಮಮಾನೇ ವತ್ಥುಮಿಚ್ಛಿತಸದ್ಧಮ್ಮಜಿನಪದತ್ಥೇಯೇವ ಪಕರಣಾದಿತೋ ತಾದಿಸಅತ್ಥಪ್ಪತೀತಿಯಾಸಮ್ಭವತೋ ಮುಖ್ಯಭಾವೇನ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಥಾ ಹಿ ಯದಿ ಏತೇ ಮುಖ್ಯತ್ಥೇನ ನ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಅಮ್ಬೋಧಿಕಪ್ಪರುಕ್ಖಸದ್ದಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಜಿನಪದತ್ಥೇ ಕಥಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೀತಿ ತೇಸು ದ್ವೀಸು ಉದಾಹರಣೇಸು **ಪುಬ್ಬತ್ರ** "ವಿಸುದ್ಧಾಮತಸನ್ದಾಯೀ"ಇಚ್ಚಾದಿಪುಬ್ಬುದಾಹರಣೇ **ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ** "ವಿಸುದ್ಧಾಮತಸನ್ದಾಯೀ"ತಿ ಸಬ್ಬೇ ವಿಸೇಸನಧಮ್ಮಾ

ಸಾಧಾರಣಾ ಅಮ್ಭೋಧಿಸದ್ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾನಾ, **ಅಞ್ಞತ್ರ ತು** "ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಪದೋ"ತಿಆದಿಕೇ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಉದಾಹರಣೇ ಪನ **ತಯಂ** "ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಪದೋ, ಸಾರೋ, ಸಚ್ಛಾಯೋ"ತಿ ವಿಸೇಸನತ್ತಯಂ ಸಾಧಾರಣಂ। ಫಲಪುಪ್ಫೋಪಸೋಭಿತಭಾವೋ ಪನ ರುಕ್ಖಾವೇಣಿಕೋ, "ಅಪುಬ್ಬೋ"ಇಚ್ಚಾದಿಕಂ ವಿಸೇಸನಮೇವ। ತಥಾ ಹಿ ಇಮಿನಾ ರುಕ್ಖಧಮ್ಮಭೂತೋ ಕೋಚಿ ವಿಸೇಸೋ ಪಕಾಸಿತೋ ನ ಹೋತೀತಿ ವಿಸೇಸನತ್ತಂ ಅಞ್ಞೇಸುಯೇವ ವುತ್ತಂ।

೧೬೮ವತ್ಥುನೋ'ಞ್ಞಪ್ಪಕಾರೇನ, ಠಿತಾ ವುತ್ತಿ ತದಞ್ಞಥಾ।

ಪರಿಕಪ್ಪೀಯತೇ ಯತ್ಥ, ಸಾ ಹೋತಿ ಪರಿಕಪ್ಪನಾ॥

೧೬೮. ಪರಿಕಪ್ಪನಂ ಪರಿಕಪ್ಪೇತಿ "**ವತ್ಥುನೋ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವತ್ಥುನೋ** ಸಜೀವಸ್ಸ ನಿಜ್ಜೀವಸ್ಸ ವಾ **ವುತ್ತಿ** ಅವತ್ಥಾ **ಅಞ್ಞಪ್ಪಕಾರೇನ** ವತ್ಥುಮಿಚ್ಛಿತಪ್ಪಕಾರಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಞ್ಞೇನೇವ ರೂಪೇನ ಠಿತಾ, ತಸ್ಸೇವ ತತೋ ಯಥಾವಟ್ಠಿತಪ್ಪಕಾರತೋ **ಅಞ್ಞಥಾ** ಅಞ್ಞೇನ ಪಕಾರೇನ ಪರಿಕಪ್ಪೀಯತೇ **ಯತ್ಥ** ವುತ್ತಿಯಂ, ಸಾ **ಪರಿಕಪ್ಪನಾ** ಹೋತಿ, ಪರಿಕಪ್ಪೀಯತೇ ಅಞ್ಞಥಾ ಕರೀಯತೇ ವತ್ಥುಟ್ಠಿತಿ ಏತಿಸ್ಸನ್ತಿ ಕತ್ವಾ।

೧೬೮. ಇದಾನಿ ಪರಿಕಪ್ಪನಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ವತ್ಥುನೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವತ್ಥುನೋ** ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಅವಿಞ್ಞಾಣಕಪದತ್ಥಸ್ಸ **ವುತ್ತಿ** ಪವತ್ತಿ **ಅಞ್ಞಪ್ಪಕಾರೇನ** ಕಪ್ಪನೀಯಪ್ಪಕಾರತೋ ಅಞ್ಞೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನಪ್ಪಕಾರೇನ **ಠಿತಾ** ಪವತ್ತಮಾನಾ, **ತದಞ್ಞಥಾ** ತತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಅಞ್ಞೇನಾವಿಜ್ಜಮಾನಪ್ಪಕಾರೇನ **ಯತ್ಥ** ವುತ್ತಿಯಂ ಪರಿಕಪ್ಪೀಯತೇ, ಸಾ ಪರಿಕಪ್ಪನಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಪರಿಕಪ್ಪೀಯತೇ ಅಞ್ಞಥಾ ಕರೀಯತೇ ವತ್ಥುಟ್ಠಿತಿ ಏತಿಸ್ಸಮಿತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೬೯ಉಪಮಾಬ್ಭನ್ತರತ್ತೇನ, ಕಿರಿಯಾದಿವಸೇನ ಚ।

ಕಮೇನೋ'ದಾಹರಿಸ್ಸಾಮಿ, ವಿವಿಧಾ ಪರಿಕಪ್ಪನಾ॥

೧೬೯. ಭೇದಂ ತಸ್ಸಾ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಉಪಮಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಉಪಮಾ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಯಸ್ಸಾ, ತಸ್ಸಾ ಭಾವೋ, ತೇನ ಚ, ಕಿರಿಯಾದಿವಸೇನ ಚ **ವಿವಿಧಾ** ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ಪರಿಕಪ್ಪನಾ ಇದಾನಿ ಕಮೇನ ಉದಾಹರಿಸ್ಸಾಮಿ।

೧೬೯. ಇದಾನಿ ತಸ್ಸ ಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಉಪಮಾಬ್ಭನ್ತರೇ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಉಪಮಾಬ್ಭನ್ತರತ್ತೇನ** ಉಪಮಾಯ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಚ ಕಿರಿಯಾದಿವಸೇನ ಚ ವಿವಿಧಾ ಪರಿಕಪ್ಪನಾ ಕಮೇನ ಉದಾಹರಿಸ್ಸಾಮಿ। ಉಪಮಾ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಅಸ್ಸಾ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಯೇತಿ ಚ, ತಸ್ಸಾ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಅನೇಕೇ ವಿಧಾ ಪಕಾರಾ ಯಾಸಮಿತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಉಪಮಾಬ್ಭನ್ತರಪರಿಕಪ್ಪನಾ

೧೭೦ಇಚ್ಛಾಭಙ್ಗಾತುರಾ'ಸೀನಾ,

ತಾ'ತಿನಿಚ್ಚಲ'ಮಚ್ಛರಾ।

ವಸಂ ನೇನ್ತೀವ ಧೀರಂ ತಂ,

ತದಾ ಯೋಗಾಭಿಯೋಗತೋ॥

೧೭೦. ಉದಾಹರತಿ "**ಇಚ್ಛಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಇಚ್ಛಾಭಙ್ಗೇನ "ಬುದ್ಧಂ ಭಗವನ್ತಂ ವಸೇ ವತ್ತೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಕತಾಭಿಲಾಸವಿನಾಸೇನ **ಆತುರಾ** ದುಕ್ಖಿತಾ ಅತಿನಿಚ್ಚಲಸಭಾವಪ್ಪತ್ತಾ **ಅತಿನಿಚ್ಚಲಂ** ನಾಸಿಕಗ್ಗೇ ನಯನೇ ಕತಾನತಾವಸೇನ ಅಚ್ಚನ್ತಮಕ್ರಿಯ**ಮಾಸೀನಾ** ನಿಸಿನ್ನಾ **ತಾ ಅಚ್ಛರಾ** ಯೋಗಿನಿಸಜ್ಜಾಕಾ ಮಾರಙ್ಗನಾತಿ ಯಥಾವಟ್ಠಿತಾಯ ಸಚೇತನಾನಂ ಮಾರಙ್ಗನಾಲಕ್ಖಣಾನಂ [ಮಾರಙ್ಗನಾವಲಕ್ಖಣಾನಂ (ಕಂ॰)] ವತ್ಥೂನಂ ವುತ್ತಿ ವುತ್ತಾ, ಸಾಯಮಞ್ಞಥಾ ಪರಿಕಪ್ಪೀಯತೇ। **ಧೀರಂ**

ದೇವಙ್ಗನಾನಮ್ಪಿ ಸಿಙ್ಗಾರಭಾವೋಪಚರಿತವಿಲಾಸಾತಿಸಯೇನಾಪಿ ಅಕಮ್ಪಿತ್ತಾ। **ತಂ** ಭಗವನ್ತಂ। **ಯೋಗೋ** ಮನ್ತಾನುಟ್ಠಾನಂ, ತತ್ಥ ಅಭಿಯೋಗತೋ ಯುಞ್ಜನೇನ **ವಸಮತ್ತನೋ** ಆಯತ್ತಭಾವಂ ತದಾ **ನೇನ್ತೀವ** ವಹನ್ತಿ ಮಞ್ಞೇತಿ। ಏತ್ಥ **ಇವ** ಸದ್ದಸುತಿಯಾ ಉಪಮಾಸನ್ದೇಹೋ ನ ಕಾತಬ್ಬೋ, ಸವಸಾನಯನಮಕುಬ್ಬನ್ತಿಯೋ ಮಾರಙ್ಗನಾ ವಸಂ ನೇನ್ತೀವಾತಿ ಪರಿಕಪ್ಪೀಯನ್ತೇ। ಹೋತಿ ಚ-

> "ವಸಂ ನೇನ್ತೀವ ಧೀರ"ನ್ತಿ, ನಯನೇ ನೋ'ಪಮಾನತಾ।
> ನ ಹಿ ಕತ್ತುಕ್ರಿಯಾಯ'ತ್ಥಿ, ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯತಾತಿ॥

ಕ್ರಿಯಾಪರಿಕಪ್ಪತ್ತೇಪಿ ಅಯಮುಪಮಾಬ್ಭನ್ತರಾ ಪರಿಕಪ್ಪನಾ, ನ ಕೇವಲಕ್ರಿಯಾಪರಿಕಪ್ಪನಾ ಮಾರಙ್ಗನಾನಮಚಲೋಪವೇಸನಸ್ಸ ಯೋಗಾಭಿಯೋಗೇನ ಸಾಮ್ಯಸನ್ದಸ್ಸನತೋ, ತಥಾಭೂತಾಯ ಚೋಪವೇಸನಕ್ರಿಯಾಯ ಧೀರಸ್ಸಾಪಿ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅವಸಾನಯನತ್ತನ್ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪನತೋತಿ।

೧೭೦. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ **"ಇಚ್ಛಾ"**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಇಚ್ಛಾಭಙ್ಗಾತುರಾ** ಅಜಪಾಲನಿಗ್ರೋಧಮೂಲೇ ನಿಸಿನ್ನಂ ಭಗವನ್ತಂ "ಪಲೋಭೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಮಾರಙ್ಗನಾ ಅತ್ತನಾಯೇವ ಕತಾಯ ಇಚ್ಛಾಯ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಪೀಳಿತಾ, ಅತಿನಿಚ್ಚಲಂ ಹುತ್ವಾ ನಾಸಿಕಗ್ಗೇ ಪತಿತದಿಟ್ಠೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಞ್ಞವುತ್ತಿಯಾ ಕ್ರಿಯನ್ತರವಿರಹತೋ। **ಆಸೀನಾ** ಝಾಯಮಾನಾ ನಿಸಿನ್ನಾ **ತಾ ಅಚ್ಛರಾ** ಯೋಗಿನಿಸದಿಸಾ ತಣ್ಹಾಅರತಿರಗಾಸಙ್ಖಾತಾ ಮಾರಙ್ಗನಾಯೋ **ಧೀರಂ** ಸಿಙ್ಗಾರಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಕತಾನೇಕಲೀಲಾವಿಲಾಸೇನಾಪಿ ಅಕಮ್ಪಮಾನಂ **ತಂ** ಭಗವನ್ತಂ **ಯೋಗಾಭಿಯೋಗತೋ** ಮನ್ತಜಪ್ಪನಸಙ್ಖಾತಯೋಗೇ ಯುಞ್ಜನೇನ **ವಸಂ** ಅತ್ತನೋ ವಸಂ **ತದಾ** ಅತ್ತನೋ ಪರಾಜಿತಕಾಲೇ **ನೇನ್ತೀವ** ಪಾಪೇನ್ತಿ ಮಞ್ಞೇತಿ। ಏತ್ಥ ಪುಬ್ಬದ್ಧೇನ ಮಾರಙ್ಗನಾಸಙ್ಖಾತಸಜೀವಪದತ್ಥಾನಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಪ್ಪಕಾರಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ಪುನ ಅಪರದ್ಧೇನ ತೇಸಮೇವ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಯೋಗಾಭಿಯೋಗೇನ ವಸೀಕರಣಂ ಕಪ್ಪಿತಂ। ಮಾರಙ್ಗನಾನಂ ನಿಚ್ಚಲನಿಸಜ್ಜಾಯ ಯೋಗಿನೀನಂ ಮನ್ತಜ್ಝಯನಸದಿಸತ್ತಾ ಮಾರಙ್ಗನಾನಂ ಯೋಗಿನೀನಂ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯತ್ತಂ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಗಮ್ಯತೇತಿ ಏಸಾ ಉಪಮಾಬ್ಭನ್ತರಪರಿಕಪ್ಪನಾ ನಾಮ। "ನೇನ್ತಿ ಇವಾ"ತಿ ಪಯೋಗೇ ಕತೇಪಿ ಕ್ರಿಯಾಪರಿಕಪ್ಪನಂ ನ ಹೋತೇವ। ಇಚ್ಛಾಯ ಭಙ್ಗೋತಿ ಚ, ತೇನ ಆತುರಾತಿ ಚ, ನಿಗ್ಗತಂ ಚಲಂ ಚಲನಂ ಅಸ್ಮಾ ಆಸನಸ್ಮಾತಿ ಚ, ಅತಿಸಯೇನ ನಿಚ್ಚಲನ್ತಿ ಚ, ಕ್ರಿಯಾವಿಸೇಸನಂ, ಯೋಗೇ ಅಭಿಯೋಗೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

"ನೇನ್ತಿ ಇವಾ"ತಿ ಇಧ **ಇವ**ಸದ್ದಸುತಿಯಾ ಉಪಮಾಜೋತನತ್ಥಂ ಚೇತಿ ಸಂಸಯೋ ನ ಕಾತಬ್ಬೋ, ಸಾಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಗುಣವಿಸೇಸಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಅಸತಿ ಕ್ರಿಯಾಮತ್ತಸ್ಸ ಉಪಮಾಭಾವತೋ। ವುತ್ತಂ ಹಿ-

> "ವಸಂ ನೇನ್ತೀವ ಧೀರ"ನ್ತಿ, ನಯೇನ ನೋ'ಪಮಾನತಾ।
> ನ ಹಿ ಕತ್ತುಕ್ರಿಯಾಯ'ತ್ಥಿ, ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯತಾತಿ॥

"ವಸಂ ನೇನ್ತೀವ ಧೀರ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ನಯನೇ** ಗಮ್ಯಮಾನೇ ಪಾಪನೇ **ಉಪಮಾನತಾ** ಉಪಮಾನಭಾವೋ ನತ್ಥಿ, **ಹಿ** ತಥೇವ, **ಕತ್ತುಕ್ರಿಯಾಯ** ಕತ್ತುಸಮ್ಬನ್ಧಿಯಾ ಕ್ರಿಯಾಯ **ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯತಾ** ಉಪಮಾನಭಾವೋ ಉಪಮೇಯ್ಯಭಾವೋ ನತ್ಥೀತಿ ಅಯಂ ಹೇತ್ಥತ್ಥೋ।

ಕ್ರಿಯಾಪರಿಕಪ್ಪನಾ

೧೭೧ಗಜಂ ಮಾರೋ ಸಮಾರುಳ್ಹೋ, ಯುದ್ಧಾಯ'ಚ್ಚನ್ತ'ಮುನ್ನತಂ।
ಮಗ್ಗ'ಮನ್ವೇಸತಿ ನೂನ, ಜಿನಭೀತೋ ಪಲಾಯಿತುಂ॥

೧೭೧. “ಗಜ”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಯುದ್ಧಾಯ **ಅಚ್ಚನ್ತ**ಮತಿಸಯೇನ **ಉನ್ನತ**ಮುಚ್ಚಂ **ಗಜಂ** ಹತ್ಥಿಂ ಸಮಾರುಳ್ಹೋ **ಮಾರೋ** ವಸವತ್ತೀ ತಂ ಜಿನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೇನ **ಜಿನತೋ** ಭೀತೋ ಪಲಾಯಿತುಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನಿಲೀಯನಟ್ಠಾನಂ **ಮಗ್ಗಂ** ಪಥಂ ಅನ್ವೇಸತಿ **ನೂನ** ಮಞ್ಞೇ। ಇತಿ ಕ್ರಿಯಾಪರಿಕಪ್ಪನಾ ಆರೋಹನಕ್ರಿಯಾಯ ಮಗ್ಗಮನ್ವೇಸನತ್ಥನ್ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತತ್ತಾ।

೧೭೧. “ಗಜ”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಯುದ್ಧಾಯ** ಯುದ್ಧತ್ಥಂ **ಅಚ್ಚನ್ತಂ** ಅತಿಸಯೇನ **ಉನ್ನತಂ** ದಿಯಡ್ಢಸತಯೋಜನಾಯಾಮಾನುರೂಪಉಚ್ಚಗುಣಸಮನ್ನಾಗತಂ **ಗಜಂ** ಗಿರಿಮೇಖಲಂ ಸಮಾರುಳ್ಹೋ ಮಾರೋ ಜಿನಾ ಭೀತೋ ಪಲಾಯಿತುಂ **ಮಗ್ಗಂ** ನಿಬ್ಭಯಂ ಪಥಂ **ಅನ್ವೇಸತಿ ನೂನ** ಗವೇಸತಿ ಮಞ್ಞೇ। ಯುದ್ಧತ್ಥಂ ಕುರುಮಾನೋ ಗಜಾರೋಹನಂ ಮಗ್ಗಾನ್ವೇಸನತ್ಥಮಿತಿ ಕವಿನಾ ಪರಿಕಪ್ಪಿತತ್ತಾ ಏಸಾ ಕ್ರಿಯಾಪರಿಕಪ್ಪನಾ ನಾಮ। ಅಚ್ಚನ್ತಮಿತಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯ ಸಸಙ್ಖ್ಯಭಾವೇಪಿ ಪಕರಣತೋ ಆಧಿಕ್ಕೇ ಏವ ವತ್ತತಿ।

ಗುಣಪರಿಕಪ್ಪನಾ

೧೭೨ಮುನಿನ್ದ ಪಾದದ್ವನ್ದೇ ತೇ, ಚಾರುರಾಜೀವಸುನ್ದರೇ।
ಮಞ್ಞೇ ಪಾಪಾಭಿಸಮ್ಮದ್ದ-ಜಾತಸೋಣೇನ ಸೋಣಿಮಾ॥

೧೭೨. ಮುನಿನ್ದ ತೇ ಚಾರು ಚ ತಂ ರಾಜೀವಂ ಪದುಮಞ್ಚ ತಮಿವ ಸುನ್ದರಂ ತಸ್ಮಿಂತೇ ಪಾದದ್ವನ್ದೇ **ಸೋಣಿಮಾ** ಲೋಹಿತತ್ತಗುಣೋ, ಇತಿ ಯಥಾವಟ್ಠಿತಾ ಅಚೇತನಸ್ಸ ಲೋಹಿತತ್ತಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ವುತ್ತಿ ವುತ್ತಾ, ಸಾಯಮಞ್ಞಥಾ ಪರಿಕಪ್ಪೀಯತೇ। **ಪಾಪಾನಂ** ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ **ಅಭಿಸಮ್ಮದ್ದೇನ** ಅತಿಸಯಂ ಸಮ್ಪಿಸನೇನ ಜಾತಂ **ಸೋಣಂ** ರುಧಿರಂ, ತೇನ ಜಾತೋತಿ ಮಞ್ಞೇ। ಇತಿ ಗುಣಪರಿಕಪ್ಪನಾ ಪಾದದ್ವನ್ದಸನ್ನಿಹಿತಲೋಹಿತತ್ತಗುಣಸ್ಸ “ಪಾಪಾ…ಪೇ॰… ಸೋಣೇನೇ”ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತತ್ತಾ।

೧೭೨. “**ಮುನಿನ್ದೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಹೇ **ಮುನಿನ್ದ ತೇ** ತವ **ಚಾರುರಾಜೀವಸುನ್ದರೇ** ಮನುಞ್ಞಪದುಮಸುನ್ದರೇ ಪಾದದ್ವನ್ದೇ **ಸೋಣಿಮಾ** ರತ್ತವಣ್ಣಂ **ಪಾಪಾಭಿಸಮ್ಮದ್ದಜಾತಸೋಣೇನ ಮಞ್ಞೇ** ಸಪರಸನ್ತಾನಗತಪಾಪಾನಂ ಸಮ್ಮದ್ದನೇನ ಜಾತೇನ ರುಧಿರೇನಾತಿ ಮಞ್ಞೇ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ಪಾದೇ ಭವನ್ತರಸಿದ್ಧಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನ ಜಾತರತ್ತವಣ್ಣಂ “ಪಾಪಾಭಿಸಮ್ಮದ್ದನೇನಾ”ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತತ್ತಾ ಅಯಂ ಗುಣಪರಿಕಪ್ಪನಾ ನಾಮ। ಚಾರು ಚ ತಂ ರಾಜೀವಞ್ಚಾತಿ ಚ, ಪಾಪಾನಂ ಅಭಿಸಮ್ಮದ್ದೋತಿ ಚ, ತೇನ ಜಾತಞ್ಚಾತಿ ಚ, ತಞ್ಚ ತಂ ಸೋಣಞ್ಚಾತಿ ಚ, ಸೋಣಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೭೩ಮಞ್ಞೇಸಙ್ಕೇ ಧುವಂ ನೂನ-ಮಿವ’ಮಿಚ್ಚೇವಮಾದಿಹಿ।
ಸಾ’ಯಂ ಬ್ಯಞ್ಜೀಯತೇ ಕ್ವಾಪಿ, ಕ್ವಾಪಿ ವಾಕ್ಯೇನ ಗಮ್ಯತೇ॥

೧೭೩. ವೋಹಾರತ್ಥಂ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಸೂಚಕೇ ಸದ್ದೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ “**ಮಞ್ಞೇ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಇತಿ** ಏವರೂಪೋ ಸದ್ದರಾಸಿ ಆದಿ ಯೇಸಂ “ತಕ್ಕೇಮಿ, ಪರಿಕಪ್ಪೇಮಿ, ಚಿನ್ತಯಾಮಿ, ಯಥೇ”ತ್ಯೇವಮಾದೀನಂ, ತೇಹಿ **ಸಾಯಂ** ಪರಿಕಪ್ಪನಾ **ಕ್ವಾಪಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇ **ಬ್ಯಞ್ಜೀಯತೇ** ಪಕಾಸೀಯತೇ, **ಕ್ವಾಪಿ** ಕತ್ಥಚಿ ಪನ ವಾಕ್ಯೇನ ಗಮ್ಯತೇ **ಮಞ್ಞೇ**ಇಚ್ಚಾದೀನಮಭಾವೇಪೀತಿ।

೧೭೩. ವೋಹಾರಸುಖತ್ಥಂ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಪಕಾಸಕೇ ಸದ್ದೇ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಮಞ್ಞೇ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಮಞ್ಞೇ, ಸಙ್ಕೇ, ಧುವಂ, ನೂನ, ಇವ, ಏವಮಾದೀಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ **ಸಾಯಂ** ಪರಿಕಪ್ಪನಾ **ಕ್ವಾಪಿ** ಏತ್ಥ ವಿಯ ಕತ್ಥಚಿ **ಬ್ಯಞ್ಜೀಯತೇ** ಪಕಾಸೀಯತೇ, **ಕ್ವಾಪಿ** ಕತ್ಥಚಿ **ವಾಕ್ಯೇನ** ಕ್ರಿಯಾಕಾರಕಸಮ್ಬನ್ಧಸಹಿತಪದಸಮುದಾಯೇನ **ಗಮ್ಯತೇ ಇವಾ**ದಿಸದ್ದಯೋಗಾಭಾವೇಪಿ ಕೇವಲಂ ವಾಕ್ಯಸಾಮತ್ಥಿಯೇನೇವ ಞಾಯತೇ। “**ಮಞ್ಞೇ**”ಚ್ಚಾದಿಪದಪಞ್ಚಕಂದ್ವನ್ದಸಮಾಸೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। **ಇತಿ ಏವಂ** ಪಕಾರೋ ಸದ್ದಸಮುದಾಯೋ ಆದಿ ಯೇಸಂ “ತಕ್ಕೇಮಿ, ಪರಿಕಪ್ಪೇಮಿ, ಚಿನ್ತಯಾಮಿ, ಯಥಾ”ತಿಆನೀನನ್ತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೨೭೪ದಯಾಸಞ್ಚಾರಸರಸಾ [ದಯಾಸಞ್ಜಾತಸರಸಾ (ಕ॰)], **ದೇಹಾ ನಿಕ್ಖನ್ತಕನ್ತಿಯೋ।**
ಪೀಣೇನ್ತಾ ಜಿನ ತೇ ಸಾಧು-ಜನಂ ಸರಸತಂ ನಯುಂ॥

೨೭೪. ಉದಾಹರತಿ **"ದಯಾ"**ಇಚ್ಚಾದಿ। **ರಸೋ** ಸಿನೇಹೋ, ತೇನ ಸಹ ವತ್ತಮಾನೋ **ಸರಸೋ**। ದೇಹೋ। **ದಯಾಯ** ಕರುಣಾಯ **ಸಞ್ಚಾರೋ** ದುಕ್ಖಿತಸತ್ತವಿಸಯಾ ನಿರನ್ತರಪ್ಪವತ್ತಿ, ತೇನ ಸರಸೋ, ತತೋ। ಜಿನ ತೇ **ದೇಹಾ** ಸರೀರತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಕನ್ತಿಯೋ ಸಾಧುಜನಂ **ಪೀಣೇನ್ತಾ** ತಪ್ಪೇನ್ತಾ ತಮೇವ ಜನಂ **ಸರಸತಂ** ಸಪೇಮತಂ **ನಯುಂ** ಪಾಪೇಸುಂ, ತಾದಿಸಂ ತಥಾವಿಧದೇಹನಿಕ್ಖನ್ತಕನ್ತೀ ನಂ ಸಾಧುಜನಂ ಪೀಣೇನ್ತಿ। ಗಮ್ಮಮಾನಪರಿಕಪ್ಪನಾಯಂ ಯತೋ ಕನ್ತಿಯೋ ಲದ್ಧಸರಸಸರೀರಸಂಸಗ್ಗಾ ಸಯಮ್ಪಿ ಸರಸಾ ಇವ ಅತ್ತಾನಂ ಸೇವಮಾನಮ್ಪಿ ಸಾಧುಜನಂ ಸರಸತಂ ನೇನ್ತೀತಿ ಗಮ್ಯತೇ।

೨೭೪. ವಾಕ್ಯಗಮ್ಮಪರಿಕಪ್ಪನಮುದಾಹರತಿ **"ದಯೇ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಹೇ **ಜಿನ** ತೇ **ದಯಾಸಞ್ಚಾರಸರಸಾ** ದುಕ್ಖಿತಸತ್ತವಿಸಯಾಯ ಕರುಣಾಯ ಸವಿಸಯೇ ನಿರನ್ತರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಞ್ಜಾತಸ್ನೇಹತೋ **ದೇಹಾ** ಸರೀರತೋ **ನಿಕ್ಖನ್ತಕನ್ತಿಯೋ** ದಸದಿಸಾಸು ನಿಗ್ಗತಾ ನೀಲಾದಿಛಬ್ಬಣ್ಣರಂಸಿಯೋ **ಸಾಧುಜನಂ** ಕತಪುಞ್ಞಂ ಉತ್ತಮಜನಂ ಪೀಣೇನ್ತಾ **ಸರಸತಂ**ಸಸ್ನೇಹಭಾವಂ ಪೇಮಸಹಿತತ್ತಂ **ನಯುಂ** ತಮೇವ ಸಾಧುಜನಂ ಪಾಪೇಸುಂ। "ಸರಸತಂ ನಯು"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ಸಾಧುಜನ"ನ್ತಿ ಸುತಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಞಾಯತಿ। ಕರುಣಾಸಿನೇಹಸೋಮ್ಮದೇಹಸಂಸಗ್ಗತೋ ಕನ್ತಿಯೋ ಸಯಮ್ಪಿ ನಿಸ್ಸಯಗುಣತೋ ಸೋಮ್ಮಭೂತಾ ಅತ್ತಾನಂ ವಿಸಯಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಜನೇಪಿ ಮುದುಂ ಕರೋನ್ತೇವಾತಿ **ಇವಾ**ದೀನಂ ಅಭಾವೇಪಿ ವಾಕ್ಯಗಮ್ಮಪರಿಕಪ್ಪನಾ। ಏತ್ಥ ಅಚೇತನಾನಂ ಕನ್ತಿವತ್ಥೂನಂ ಜನಪಸಾದಸಞ್ಜಾತವತ್ಥುಟ್ಠಿತಿ "ದಯಾಸಞ್ಚಾರಸರಸಾ ಇವಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿಅಞ್ಞಪ್ಪಕಾರೇನ ಪರಿಕಪ್ಪಿತೋ। ದಯಾಯ ಸಞ್ಚಾರೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪವತ್ತೀತಿ ಚ, ಸಹ ರಸೇನ ಸ್ನೇಹೇನ ವತ್ತಮಾನೋತಿ ಚ, ದಯಾಸಞ್ಚಾರೇನ ಸರಸೋತಿ ಚ, ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ಚ ತಾ ಕನ್ತಿಯೋ ಚೇತಿ ಚ, ಸಾಧು ಚ ಸೋ ಜನೋ ಚೇತಿ ಚ, ಸರಸಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೨೭೫ಆರಭನ್ತಸ್ಸ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ, ಕತ್ತುಂ ಪುಞ್ಞವಸಾ ಪುನ।
ಸಾಧನನ್ತರಲಾಭೋ ಯೋ, ತಂ ವದನ್ತಿ ಸಮಾಹಿತಂ॥

೨೭೫. ಸಮಾಹಿತಂ ಸಮಾಹರತಿ **"ಆರಭನ್ತಸ್ಸೇ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ** ಕಾರಿಯಂ **ಕತ್ತುಂ** ಸತ್ತುಭಙ್ಗಾದಿಕಂ **ಆರಭನ್ತಸ್ಸ** ಸಜ್ಜೀಭೂತಸ್ಸ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಪುಮುನೋ **ಪುಞ್ಞವಸಾ** ಕುಸಲಬಲೇನ ಕಾರಣೇನ ಕುಸಲಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಪುನ ಸಾಧ್ಯತೇ ಸಾಧಿಯಮನೇನೇತಿ **ಸಾಧನಂ,** ತತೋ ತಮೇವ ವಾ **ಅನ್ತರ**ಮಞ್ಞಂ, ತಸ್ಸ ಲಾಭೋ, ಅಞ್ಞಕಾರಣಲಾಭೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಸಮಾಹಿತಂ ವದನ್ತಿ, ಸಮಾಧಾನಂ **ಸಮಾಹಿತಂ**।

೨೭೫. ಇದಾನಿ ಸಮಾಹಿತಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಆರಭ"**ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ** ಅಮಿತ್ತವಿಜಯಾದಿಕಂ ಕತ್ತುಂ ಆರಭನ್ತಸ್ಸ ಯಸ್ಸ **ಪುಞ್ಞವಸಾ** ಕುಸಲಬಲೇನ ಪುನ **ಯೋ ಸಾಧನನ್ತರಲಾಭೋ** ತಸ್ಸೇವ ಕಾರಿಯಸಿದ್ಧಿಯಾ ಉಪಕಾರಕಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸಾಧನಸ್ಸ ಯೋ ಲಾಭೋ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಕಾರಣಲಾಭಂ **ಸಮಾಹಿತಂ ವದನ್ತಿ** ತಸ್ಸೇವ ಕಾರಿಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಾನತ್ತಾ ಪತಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಸಮಾಹಿತಂ ಇತಿ ಕವಿನೋ ಕಥೇನ್ತಿ। ಸಾಧ್ಯತೇ ಸಾಧಿಯಮನೇನೇತಿ ಚ, ತಞ್ಚ ತಂ ಅನ್ತರಮಞ್ಞಞ್ಚೇತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಲಾಭೋತಿ ಚ, ಸಮಾಧಾನಮಿತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೨೭೬ಮಾರಾರಿಭಙ್ಗಾಭಿಮುಖ-ಮನಸೋ ತಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ।
ಮಹಾಮಹೀ ಮಹಾರಾವಂ, ರವೀ'ಯ'ಮುಪಕಾರಿಕಾ॥

೧೭೬. ಉದಾಹರತಿ “**ಮಾರ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಮಾರಾರಿನೋ** ಮಾರಸತ್ತುನೋ **ಭಙ್ಗೇ** ಅಭಿಭವೇ **ಅಭಿಮುಖಂ** ನ ಪರಮ್ಮುಖಂ ಮನಂ ಯಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ **ಉಪಕಾರಿಕಾ** ಆರದ್ಧಮಾರಭಙ್ಗಕ್ರಿಯಾನುಗ್ಗಾಹಿಕಾ ಮಹಾಮಹೀ ಅಯಂ **ಮಹಾರಾವಂ** ಮಾರಾರಿದುಸ್ಸಹಂ ಮಹಾನಾದಂ **ರವೀ** ಅಕಾಸಿ। ಇಧ ಮಾರಾರಿಭಞ್ಜನಂ ಕಾರಿಯಮಾರದ್ಧಂ, ತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞವಸೇನೇವ ಮಹೀರಾವೋ ಅಪರಂ ಸಾಧನಂ ಸಮಾಪನ್ನನ್ತಿ ಲಕ್ಖಣಂ ಯೋಜನೀಯಂ।

೧೭೬. “**ಮಾರಾರಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಮಾರಾರಿಭಙ್ಗಾಭಿಮುಖಮನಸೋ** ಮಾರಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸತ್ತುನೋ ಮದ್ದನೇ ಅಭಿಮುಖಚಿತ್ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ **ಉಪಕಾರಿಕಾ** ಆರದ್ಧಮಾರವಿಜಯಸ್ಸ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಿಕಾ ಅಯಂ ಮಹಾಮಹೀ **ಮಹಾರಾವಂ** ಮಾರಸ್ಸ ಹದಯವತ್ಥುಂ ಮದ್ದನ್ತೋ [ಮದ್ದನ್ತೀ (?)] ವಿಯ ಸಹಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ ಮಹಾನಾದಂ **ರವೀ** ಅಕಾಸಿ। ಏತ್ಥ ಮಾರಭಙ್ಗಜನನಂ ಸತ್ಥೂಹಿ ಆರದ್ಧಕಾರಿಯಂ, ತಸ್ಸೇವ ಸಿದ್ಧಿಯಾ ಹೇತುಭೂತಂ ಅಞ್ಞಕಾರಣಂ ನಾಮ ಮಹೀರಾವೋ। ಮಾರೋ ಏವ ಅರಿ ಸತ್ತೂತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗೋತಿ ಚ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಭಿಮುಖಂ ಮನಂ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಮಹನ್ತೀ ಚ ಸಾ ಮಹೀ ಚೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೭೭**ಅವತ್ವಾ'ಭಿಮತಂ ತಸ್ಸ, ಸಿದ್ಧಿಯಾ ದಸ್ಸನ'ಞ್ಞಥಾ।**
ವದನ್ತಿ ತಂ ಪರಿಯಾಯ-ವುತ್ತೀತಿ ಸುಚಿಬುದ್ಧಯೋ॥

೧೭೭. ಪರಿಯಾಯವುತ್ತಿಂ ಪಟಿಪಾದೇತಿ “**ಅವತ್ವಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅಭಿಮತಂ** ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಂ ಧನದಾನಾದಿಲಕ್ಖಣಂ **ಅವತ್ವಾ** ಅಞ್ಜಸಾ ವಾಚಕಬ್ಯಾಪಾರೇನ ಅನಾಖ್ಯಾಯ **ತಸ್ಸಾ**ಭಿಮತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ **ಸಿದ್ಧಿಯಾ** ನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥಂ **ಅಞ್ಞಥಾ** ಅಞ್ಞೇನ ಪಕಾರೇನ ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತಿಅನುಗುಣೇನ ಯಂ **ದಸ್ಸನಂ** ವಚನಂ, ತಂ ಸುಚಿಬುದ್ಧಯೋ ಪರಿಯಾಯವುತ್ತೀತಿ ವದನ್ತಿ। ಪರಿಯಾಯೇನ ವಚನಂ **ಪರಿಯಾಯವುತ್ತೀ**ತಿ।

೧೭೭. ಇದಾನಿ ಪರಿಯಾಯವುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಅವತ್ವಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅಭಿಮತಂ** ಇಟ್ಠಂ ಧನದಾನಾದಿಸರೂಪಂ [ಧನಧಞ್ಞಾದಿಂ (ಸೀಹಳಬ್ಯಾಖ್ಯಾಯಂ)] ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಂ **ಅವತ್ವಾ** ಉಜುಮಕಥೇತ್ವಾ **ತಸ್ಸ** ಅಭಿಮತತ್ಥಸ್ಸ **ಸಿದ್ಧಿಯಾ** ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ **ಅಞ್ಞಥಾ** ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತತ್ಥಸ್ಸಾನುರೂಪೇನಾಞ್ಞಪ್ಪಕಾರೇನ **ದಸ್ಸನಂ** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ದಸ್ಸನಂ ಕಥನಮತ್ಥಿ, ಸುಚಿಬುದ್ಧಯೋ ಪರಿಯಾಯವುತ್ತೀತಿ ತಂ ವದನ್ತಿ। ಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಿ ಕಥನಮಿತಿ ಚ, ಸುಚಿ ಬುದ್ಧಿ ಯೇಸಮಿತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೭೮**ವಿವಟಙ್ಗಣನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ಧನ'ಮಾರಕ್ಖವಜ್ಜಿತಂ।**
ಧನಕಾಮ ಯಥಾಕಾಮಂ, ತುವಂ ಗಚ್ಛ ಯದಿ'ಚ್ಛಸಿ॥

೧೭೮. ಉದಾಹರತಿ “**ವಿವಟಙ್ಗಣೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಧನಂ **ವಿವಟೇ** ಕೇನಚಿ ಅನಾವಟತ್ತಾ **ಅಙ್ಗಣೇ** ಪಕಾಸಪ್ಪದೇಸೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಅಥ ಚ ಪನ ಆರಕ್ಖವಜ್ಜಿತಂ। **ಧನಂ** ಕಾಮೇತೀತಿ **ಧನಕಾಮಾ**ತಿ ಆಮನ್ತನಂ। ತುವಂ ಯದಿ ಇಚ್ಛಸಿ ಗನ್ತುಂ ಧನಂ ವಾ, ಯಥಾಕಾಮಂ ಗಚ್ಛೇತಿ ಧನಾವಹರಣಮಿಚ್ಛಿತಮಞ್ಜಸಾ ಅವತ್ವಾ ತಂಸಿದ್ಧಿಯಾ ಬ್ಯಾಜೇನ ವದತಿ। ಪರಿಯಾಯವುತ್ತಿ।

೧೭೮. ಉದಾಹರತಿ “**ವಿವಟ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಧನಂ** ಮುತ್ತಾಮಣಿಆದಿ **ವಿವಟಙ್ಗಣನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ** ಪಾಕಾರಾದಿಪರಿಕ್ಖೇಪರಹಿತತ್ತಾ ನಿರಾವರಣಟ್ಠಾನೇ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಠಪಿತಂ ಅಪಿಚ ಆರಕ್ಖವಜ್ಜಿತಂ। ಭೋ **ಧನಕಾಮ** ತುವಂ ಯದಿಚ್ಛಸಿ ಧನಂ ಗಮನಂ ವಾ, ಯಥಾಕಾಮಂ ಗಚ್ಛಾತಿ ಚಿತ್ತೇನಿಚ್ಛಿತಧನಾವಹರಣವಿಧಾನಂ “ಧನಮಾಹರಾ”ತಿ ಉಜುಮವತ್ವಾ ಏವಂ ಬ್ಯಾಜೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಇದಂ ಪರಿಯಾಯವುತ್ತಿ ನಾಮ। ವಿವಟಞ್ಚ ತಂ ಅಙ್ಗಣಞ್ಚೇತಿ ಚ, ತಸ್ಮಿಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ ಚ, ಆರಕ್ಖೇನ ವಜ್ಜಿತಮಿತಿ ಚ, ಧನಂ ಕಾಮೇತೀತಿ ಚ, ಕಾಮಂ ತಣ್ಹಂ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಮನತಿಕ್ಕಮ್ಮಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೭೯**ಥುತಿಂ ಕರೋತಿ ನಿನ್ದನ್ತೋ, ವಿಯ ತಂ ಬ್ಯಾಜವಣ್ಣನಂ।**

ದೋಸಾಭಾಸಾ ಗುಣಾ ಏವ, ಯನ್ತಿ ಸನ್ನಿಧಿ'ಮತ್ರಹಿ॥

೧೭೯. ಬ್ಯಾಜವಣ್ಣನಂ ವಣ್ಣೇತಿ "**ಥುತಿ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ನಿನ್ದನ್ತೋ ವಿಯ** ದೋಸಂ ನಿದಸ್ಸೇನ್ತೋ ವಿಯ **ಥುತಿಂ ಕರೋತಿ** ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ, ತಂ ಬ್ಯಾಜಥುತಿಲಕ್ಖಣಂ ಬ್ಯಾಜವಣ್ಣನಂ ನಾಮ। ಕಥಮೇತ್ಥ ಗುಣಾ ಪತೀಯನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ದೋಸಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಅತ್ರ** ವುತ್ತಿವಿಸೇಸೇ ದೋಸಾ ವಿಯ ಆಭಾಸನ್ತಿ ಪಟಿಭನ್ತಿ। ತಾದಿಸಪದಾದಿನಾ **ದೋಸಾಭಾಸಾ** ಗುಣಾ ಏವ ಇದ್ಧಿಮನ್ತತಾದಯೋ ನ ದೋಸೋಪಿ ಕೋಚಿ **ಸನ್ನಿಧಿ**ಮವಟ್ಠಾನಂ ಯನ್ತಿ। ಹೀತಿ ಅವಧಾರಣೇ ಅತ್ರ ಬ್ಯಾಜವಣ್ಣನಮೇವಿದಂ, ನ ನಿನ್ದಕಮಿತಿ।

೧೭೯. ಇದಾನಿ ಬ್ಯಾಜವಣ್ಣನಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಥುತಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ನಿನ್ದನ್ತೋ ವಿಯ** ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ವಿಯ **ಥುತಿಂ ಕರೋತಿ** ವಣ್ಣನಂ ಕರೋತಿ, **ತಂ** ವಣ್ಣನಾಕರಣಂ ಬ್ಯಾಜವಣ್ಣನಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ನಿನ್ದಾಸಭಾವೇನ ಪವತ್ತಥುತಿತ್ತಾ ನಿನ್ದಾ ಏವೇತಿ ಚೇ? ಅತ್ರ ಅಸ್ಮಿಂ ವುತ್ತಿವಿಸೇಸೇ **ದೋಸಾಭಾಸಾ** ದೋಸಾ ವಿಯ ಪಟಿಭಾಸಮಾನಾ **ಗುಣಾ ಏವ** ತಾದಿಸಪದಪ್ಪಯೋಗೇನ ಇದ್ಧಿಮನ್ತತಾದಯೋ ಗುಣಾವ **ಸನ್ನಿಧಿಂ** ಗುಣಸಭಾವಾವಟ್ಠಾನಂ **ಯನ್ತಿ** ಪಾಪುಣನ್ತೀತಿ। ಬ್ಯಾಜೇನ ವಣ್ಣನಮಿತಿ ಚ, ದೋಸಾ ಇವ ಆಭಾಸನ್ತಿ ಪಟಿಭಾಸನ್ತೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೮೦ಸಙ್ಖ್ಯಾಲೇತು'ಮಲಂ ತ್ವಂ'ಸಿ, ಭುಸಂ ಕುವಲಯಾ'ಖಿಲಂ।
ವಿಸೇಸಂ ತಾವತಾ ನಾಥ, ಗುಣಾನಂ ತೇ ವದಾಮ ಕಿಂ॥

೧೮೦. ಉದಾಹರತಿ "**ಸಙ್ಖ್ಯಾಲೇತು**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। ನಾಥ ತ್ವಂ ಅಖಿಲಂ **ಕುವಲಯಂ** ಉಪ್ಪಲಂ ಪಥವೀವಲಯಞ್ಚೇತಿ ಸಿಲಿಟ್ಠಂ **ಸಙ್ಖ್ಯಾಲೇತುಂ** ಭಮಯಿತುಮಿತೋ ಚಿತೋ ಚ **ಭುಸ**ಮಚ್ಚನ್ತಂ **ಅಲಂ** ಸಮತ್ಥೋಪಿ **ತಾವತಾ** ತಂಮತ್ತೇನ ತೇ ಗುಣಾನಂ **ವಿಸೇಸಂ** ಅತಿಸಯಲಕ್ಖಣಂ **ಕಿಂ** ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ವದಾಮ। ಇಹ ಉಪ್ಪಲಚಾಲನಸಾಮತ್ಥಿಯವಿಭಾವನವಸೇನ ನಿನ್ದತಿ, ತಾವ ನಿಖಿಲಭೂಮಣ್ಡಲಸಙ್ಖ್ಯಾಲಾವಿಕರಣತೋ ಪರಮಾಯ ಥುತಿಯಾ ಸಂಯೋಜಿತೋಯಂ ಭಗವಾ ಮಹಾನುಭಾವಂ ವಿಚಿತವಾತಿ ಭುವನಮಣ್ಡಲಸಿಖಾಮಣೀತಿ। ಬ್ಯಾಜವಣ್ಣನಮೀದಿಸಮಚ್ಚನ್ತಂ ರಮಣೀಯಂ, ತದಿದಞ್ಚ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಿಲೇಸಮುಪಜೀವತಿ।

೧೮೦. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ "**ಸಙ್ಖ್ಯಾಲೇತು**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। ನಾಥ ತ್ವಂ **ಅಖಿಲಂ ಕುವಲಯಂ** ನಿಸ್ಸೇಸಂ ನೀಲುಪ್ಪಲವನಂ ಪಥವೀಮಣ್ಡಲಂ ವಾ **ಸಙ್ಖ್ಯಾಲೇತುಂ** ಕಮ್ಪೇತುಂ **ಭುಸ**ಮತಿಸಯೇನ **ಅಲಂ** ಸಮತ್ಥೋ, ತಾವತಾ ತೇ ಗುಣಾನಂ **ವಿಸೇಸ**ಮತಿಸಯಂ **ಕಿಂ ವದಾಮ** ಕಥಂ ಭಣಾಮಾತಿ। **ಕುವಲಯ**ಸದ್ದಸ್ಸ ಉಪ್ಪಲವಿಸೇಸವಾಚಕತ್ತಾ ಪಠಮಂ ನಿನ್ದಾವ, ತಸ್ಸೇವ ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಥವೀಮಣ್ಡಲವಾಚಕತ್ತಾ "ಇದ್ಧಿಮತೋ ತವ ಇದಂ ಕಿಂ ವಿಸೇಸ"ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಗುಣವಣ್ಣನಾ ಕತಾ ಹೋತಿ। ಈದಿಸಾ ಬ್ಯಾಜವಣ್ಣನಾ ಪಸತ್ಥಾ, ಸಾ ಚ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಿಲೇಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತತೀತಿ। ಕುಯಾ ಪಥವಿಯಾ ವಲಯಂ ಮಣ್ಡಲಮಿತಿ ಸಮಾಸೋ।

೧೮೧ವಿಸೇಸಿ'ಚ್ಛಾಯಂ ದಬ್ಬಸ್ಸ, ಕ್ರಿಯಾಜಾತಿಗುಣಸ್ಸ ಚ।
ವೇಕಲ್ಲದಸ್ಸನಂ ಯತ್ರ, ವಿಸೇಸೋ ನಾಮ'ಯಂ ಭವೇ॥

೧೮೧. ವಿಸೇಸವುತ್ತಿಂ ವತ್ತೇತಿ "**ವಿಸೇಸಿಚ್ಛಾಯ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವಿಸೇಸೇ** ಅತಿಸಯೇ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿಪಿ ಕಾರಿಯವಿಸೇಸೇ ಇಚ್ಛಾಯಂ ದಬ್ಬಾದೀನಂ ಯತ್ರ **ವೇಕಲ್ಲಸ್ಸ** ಅಭಾವಸ್ಸ **ದಸ್ಸನಂ** ವಚನಂ, ಅಯಂ **ವಿಸೇಸೋ ನಾಮ** ವಿಸೇಸವುತ್ತಿ ನಾಮ ಭವೇ।

೧೮೧. ಇದಾನಿ ವಿಸೇಸಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ವಿಸೇಸಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವಿಸೇಸಿಚ್ಛಾಯಂ** ಅತಿಸಯೇ ಕಾರಿಯವಿಸೇಸೇ ಇಚ್ಛಾಯಂ ಸತಿ ದಬ್ಬಸ್ಸ ಚ ಕ್ರಿಯಾಜಾತಿಗುಣಸ್ಸ ಚ **ಯತ್ರ** ಯಸ್ಮಿಂ ವುತ್ತಿವಿಸೇಸೇ **ವೇಕಲ್ಲದಸ್ಸನಂ** ಅಭಾವಕಥನಮತ್ಥಿ, ಅಯಂ **ವಿಸೇಸೋ** ನಾಮ **ಭವೇ** ವಿಸೇಸವುತ್ತಿ ನಾಮ ಸಿಯಾತಿ। ವಿಕಲಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ದಸ್ಸನಮಿತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೮೨ನ ರಥಾ ನ ಚ ಮಾತಙ್ಗಾ, ನ ಹಯಾ ನ ಪದಾತಯೋ।

ಜಿತೋ ಮಾರಾರಿ ಮುನಿನಾ, ಸಮ್ಬೋಧಾವಜ್ಜನೇನ ಹಿ॥

ದಬ್ಬವಿಸೇಸವುತ್ತಿ।

೨೮೨. ಉದಾಹರತಿ **"ನ ರಥಾ"**ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸುಬೋಧಂ। ಅತ್ರ ಚ ವಿಜಯೋಪಕರಣಚತುರಙ್ಗಾನೀಕಲಕ್ಖಣದಬ್ಬಾಭಾವೇನ ಸಮತಿಂಸಪಾರಮಿತಾಸಙ್ಖತಸಮ್ಬೋಧಾವಜ್ಜನಸ್ಸೇವ ಮಾರಾರಿವಿಜಯಲಕ್ಖಣೋ ವಿಸೇಸೋ ವುತ್ತೋ।

೨೮೨. **"ನ ರಥಾ"**ಇಚ್ಚಾದಿ। **ರಥಾ ತಯೋ** ಅನ್ತಮಸೋ ಸಪರಿವಾರಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ರಥಾನಂ ಅನೀಕವೋಹಾರತೋ ತಾದಿಸಾ ತಯೋ ರಥಾ ಚ ನತ್ಥಿ। **ಮಾತಙ್ಗಾ ತಯೋ** ವುತ್ತನಯೇನ ಅನೀಕಸಙ್ಖಾತಾ ತಯೋ ಮಾತಙ್ಗಾ ಚ ನತ್ಥಿ। **ನ ಹಯಾ ತಯೋ** ತಾದಿಸಾ ಅನೀಕಸಙ್ಖಾತಾ ತಯೋ ಅಸ್ಸಾ ಚ ನತ್ಥಿ। **ಪದಾ ನ** ಅನ್ತಮಸೋ ಸಾಯುಧಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಪುರಿಸಾನಂ ಅನೀಕವೋಹಾರತೋ ತಾದಿಸಾ ಚತ್ತಾರೋ ಪುರಿಸಾ ಪದಾ ಚ ನತ್ಥಿ। ತಥಾಪಿ ಮುನಿನಾ **ಸಮ್ಬೋಧಾವಜ್ಜನೇನ ಹಿ** ಸಮತಿಂಸಪಾರಮಿಧಮ್ಮಾನಂ ಆಭೋಗಕರಣೇನೇವ **ಮಾರಾರಿ** ಮಾರಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ **ಜಿತೋ** ಅಭಿಭವಿತೋ। ಇಹ ಜಯೋಪಕರಣಭಾವೇನ ಠಿತಾನಂ ರಥಾನೀಕಾದೀನಂ ದಬ್ಬಾನಂ ವೇಕಲ್ಲಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸತ್ತುವಿಜಯಸಭಾವಾನಂ ಸಮ್ಬೋಧಾನಂ ಆವಜ್ಜನವಿಸೇಸಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ಏಸಾ ದಬ್ಬವಿಸೇಸವುತ್ತಿ ನಾಮ। ರಥೋ ನಾಮ ಚತುಪುರಿಸಪರಿವಾರೋ, ತಾದಿಸಂ ರಥತ್ತಯಂ ರಥಾನೀಕಂ ನಾಮ। ಹತ್ಥೀ ಪನ ದ್ವಾದಸಪುರಿಸಪರಿವಾರೋ ಹೋತಿ, ತಾದಿಸಂ ಹತ್ಥಿತ್ತಯಂ ಹತ್ಥಾನೀಕಂ ನಾಮ। ಅಸ್ಸೋ ತಿಪುರಿಸಪರಿವಾರೋ, ತಾದಿಸಂ ಹಯತ್ತಯಂ ಹಯಾನೀಕಂ ನಾಮ। ಸಾಯುಧಾ ಚತ್ತಾರೋ ಪುರಿಸಾ ಪದಾನೀಕಂ ನಾಮ। ಇಹ ರಥಾದೀಸು ಠಿತಾ ವಿಯ ಸೀಘಂ ಪಾದಬಲೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಯುಜ್ಝಮಾನಾ ಪುರಿಸಾ ಪಾದೋಪಚಾರೇನ "ಪಾದಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ರಥಾದೀನಂ ಪಮಾಣಂ ತಯೋತಿ ಅನೀಕಟ್ಠಾನೇ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುರಿಸಪಮಾಣಸ್ಸಾವುತ್ತೇಪಿ ಅನ್ತಮಸೋ ಚತ್ತಾರೋ ಪುರಿಸಾ ಅನೀಕಂ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪಕರಣತೋ ಚತ್ತಾರೋತಿ ಞಾಯತಿ। ನೋ ಚೇ? ಸಾವುಧಪುರಿಸವಾಚಕಸ್ಸ **ಪದಾತಿ**ಸದ್ದಸ್ಸ "ಪದಾತಯೋ"ತಿ ಬಹುವಚನೇನ ರೂಪಸಮ್ಭವತೋ "ರಥಾ ನ, ಮಾತಙ್ಗಾ ನ, ಹಯಾ ನ, ಪದಾತಯೋ ನ" ಇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ದಬ್ಬವಿಸೇಸವುತ್ತಿ** ದಬ್ಬೇನ ದಬ್ಬಪಟಿಸೇಧನತೋ ವಿಸೇಸಕಥನಂ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ವುತ್ತೀತಿ ಚ, ದಬ್ಬೇನ ದಬ್ಬಪಟಿಸೇಧೇನ ವಿಸೇಸವುತ್ತೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಕ್ರಿಯಾವಿಸೇಸವುತ್ಯಾದಿತ್ತಯಮ್ಪಿ ಏವಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೨೮೩ನ ಬದ್ಧಾ ಭೂಕುಟಿನೇವ, ಫುರಿತೋ ದಸನಚ್ಛದೋ।
ಮಾರಾರಿಭಙ್ಗಞ್ಚಾ'ಕಾಸಿ, ಮುನಿವೀರೋ ವರೋ ಸಯಂ॥

ಕ್ರಿಯಾವಿಸೇಸವುತ್ತಿ।

೨೮೩. **"ನ ಬದ್ಧಾ"**ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಭೂಕುಟಿ** ಭಮುಭಙ್ಗೋ ಕೋಪಜನಿತೋ **ನ ಬದ್ಧಾ** ನ ರಚಿತಾ, **ದಸನಚ್ಛದೋ** ಚಾಧರೋ **ನೇವ ಫುರಿತೋ** ನೇವ ಕಮ್ಪಿತೋ ಕೋಪೇನ। ತಥಾಪಿ ಚ **ವರೋ** ಉತ್ತಮೋ ಮುನಿವೀರೋ ಸಯಂ ಮಾರಾರಿನೋ **ಭಙ್ಗಂ** ಪರಾಜಯಂ ಅಕಾಸೀತಿ। ಭೂಕುಟಿಬನ್ಧನಾದಿಕ್ರಿಯಾವಿಗಮೇನ ನಿಬ್ಬಿಕಾರವಿಜಯಲಕ್ಖಣೋ ವಿಸೇಸೋ ದಸ್ಸಿತೋ।

೨೮೩. **"ನ ಬದ್ಧಾ"**ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಭೂಕುಟಿ** ಕೋಪವಿಕಾರಭೂತೋ ಭಮುಭಙ್ಗೋಪಿ **ನ ಬದ್ಧಾ** ನ ಕತಾ, **ದಸನಚ್ಛದೋ** ದನ್ತಾವರಣೋ **ನೇವ ಫುರಿತೋ** ನ ಕಮ್ಪಾಪಿತೋ। ತಥಾಪಿ **ವರೋ** ಉತ್ತಮೋ **ಮುನಿವೀರೋ** ಮುನಿಗುಣವೀರಗುಣಯುತ್ತೋ ತಥಾಗತೋ ಸಯಂ ಮಾರಾರಿಭಙ್ಗಞ್ಚ ಅಕಾಸೀತಿ। ಏತ್ಥ ಭಮುಭಙ್ಗರಚನಾದಿಕಂ ಕ್ರಿಯಂ ಅಕತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಿಕಾರಸ್ಸ ಮಾರಭಙ್ಗಸಭಾವವಿಸೇಸಸ್ಸ [ನಿಬ್ಬಿಕಾರಮಾರಭಙ್ಗಸ್ಸ (ಕ॰)] ವುತ್ತತ್ತಾ ಏಸಾ **ಕ್ರಿಯಾವಿಸೇಸವುತ್ತಿ** ನಾಮ। ಭೂನಂ ಕುಟಿ ವಙ್ಕತಾತಿ ಚ, ಮಾರೋ ಏವ ಅರೀತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಭಙ್ಗೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೨೮೪ನ ದಿಸಾಸು ಬ್ಯತ್ತಾ [ತತಾ (ಸೀ॰)] ರಂಸಿ,

ನಾ’ಲೋಕೋ ಲೋಕಪತ್ಥಟೋ।

ತಥಾಪ್ಯ’ನ್ಧತಮಹರಂ,

ಪರಂ ಸಾಧುಸುಭಾಸಿತಂ॥

ಜಾತಿವಿಸೇಸವುತ್ತಿ।

೨೮೪. “ನಿ”ಚ್ಚಾದಿ। **ದಿಸಾಸು** ದಸಸು **ಬ್ಯತ್ತಾ** ಪತ್ಥಟಾ ರಂಸಿ ನ ಭವತಿ। **ಲೋಕೇ** ಸಕಲಸ್ಮಿಂ **ಪತ್ಥಟೋ** ವಿತ್ಥತೋ ಆಲೋಕೋನ ಭವತಿ। **ತಥಾಪೀ**ತಿ ವಿಸೇಸನಿಚ್ಛಾಯಂ, ತಜ್ಜಾತಿಕತ್ತಾಭಾವೇಪಿ ಸಾಧೂನಂ **ಸುಭಾಸಿತಂ** ಸದ್ಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಂ **ಪರಮ**ಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಅನ್ಧತಮಂ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾವೇಕಲ್ಲತೋ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಅನ್ಧಕಾರಂ ಮೋಹನ್ಧಕಾರಂ ಹರತೀತಿ **ಅನ್ಧತಮಹರ**ನ್ತಿ। ರಂಸಿಯಾ ಅನ್ಧಕಾರಾಪಹಾರಸಮತ್ಥಾಯ ನಿವತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸೋ ಸುಭಾಸಿತಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತೋ।

೨೮೪. “**ನ ದಿಸಾಸು**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ದಿಸಾಸು ಬ್ಯತ್ತಾ ಪತ್ಥಟಾ ರಂಸಿಪಿ ನತ್ಥಿ, **ಲೋಕಪತ್ಥಟೋ** ಆಲೋಕೋಪಿ ನತ್ಥಿ। ತಥಾಪಿ **ಸಾಧುಸುಭಾಸಿತಂ** ಸದ್ಧಮ್ಮೋ **ಪರಮ**ಚ್ಚನ್ತಂ **ಅನ್ಧತಮಹರಂ** ಅತ್ಥಾನತ್ಥತೀರಣಕ್ಖಮಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಅನ್ಧಕಾರಕಮೋಹತಮಂ ಹರಂ ಹೋತೀತಿ। ಇಧ ಅನ್ಧಕಾರವಿದ್ಧಂಸನೇ ಸಮತ್ಥಂ ರಂಸಿಜಾತ್ಯಾದಿಕಂ ಪಟಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಸುಭಾಸಿತಸ್ಸ ಅನ್ಧಕಾರಾಪಹರಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅಯಂ **ಜಾತಿವಿಸೇಸವುತ್ತಿ** ನಾಮ। ಲೋಕೇ ಪತ್ಥಟೋತಿ ಚ, ಅನ್ಧೇತೀತಿ ಅನ್ಧೋ ಮೋಹೋ, ತಮಸದಿಸತ್ತಾ ಅನ್ಧೋಯೇವ ತಮೋತಿ ಚ, ತಂ ಹರತೀತಿ ಚ, ಸಾಧೂನಂ ಸುಭಾಸಿತಮಿತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೨೮೫ನ ಖರಂ ನ ಹಿ ವಾ ಥದ್ಧಂ, ಮುನಿನ್ದ ವಚನಂ ತವ।

ತಥಾಪಿ ಗಾಳ್ಹಂ ಖನತಿ, ನಿಮ್ಮೂಲಂ ಜನತಾಮದಂ॥

ಗುಣವಿಸೇಸವುತ್ತಿ।

೨೮೫. “**ನ ಖರ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಮುನಿನ್ದ ತವ ವಚನಂ **ನ ಖರಂ** ನ ಲೂಖಂ, **ನ ಥದ್ಧಂ ವಾ** ಕಠಿನಞ್ಚ ನ ಹಿ। **ತಥಾಪಿ** ತಾದಿಸಖರತ್ತಾದಿಗುಣಾಭಾವೇಪಿ **ಜನತಾಯ** ಜನಸಮೂಹಸ್ಸ **ಮದಂ ಗಾಳ್ಹಂ** ದಳ್ಹಂ [ತಣ್ಹಂ (ಕ॰)] ಕತ್ವಾ ನಿಮ್ಮೂಲಂ ಖನತೀತಿ। ಅಯೋಸಙ್ಕುಮ್ಹಿ ಪಸಿದ್ಧಖರತ್ತಾದಿಗುಣನಿಸೇಧೇನ ಮುನಿನ್ದವಚನಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋ ಆವಿಕತೋ।

೨೮೫. “**ನ ಖರ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಹೇ **ಮುನಿನ್ದ** ತವ ವಚನಂ **ಖರಂ** ಕಕ್ಕಸಂ ನ ಹೋತಿ, ಥದ್ಧಂ ವಾ ನ ಹೋತಿ। ತಥಾಪಿ **ಜನತಾಮದಂ** ಜನಸಮೂಹಸ್ಸ ಜಾತ್ಯಾದಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತಂ ಗಬ್ಬಂ **ಗಾಳ್ಹಂ** ದಳ್ಹಂ ಕತ್ವಾ **ನಿಮ್ಮೂಲಂ** ಮೂಲಮಸೇಸೇತ್ವಾ ಖನತೀತಿ। ಖಣನಕ್ಖಮಅಯೋಸಙ್ಕುಆದೀಸು ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಖರತ್ತಾದಿಗುಣಂ ಪಟಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಮದಖಣನಸಭಾವಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅಯಂ **ಗುಣವಿಸೇಸವುತ್ತಿ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ನತ್ಥಿ ಮೂಲಮಸ್ಸ ಖಣನಸ್ಸಾತಿ ಚ, ಜನಾನಂ ಸಮೂಹೋತಿ ಚ, ತಾಯ ಮದೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। “ಗಾಳ್ಹಂ ನಿಮ್ಮೂಲ”ನ್ತಿ ಖಣನಕ್ರಿಯಾಯ ವಿಸೇಸನತ್ತಾ ಗಾಳ್ಹಂ ನಿಮ್ಮೂಲಂ ಖಣನಂ ಕರೋತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

೨೮೬ದಸ್ಸೀಯತೇ’ತಿದಿತ್ತಂ [...ತಿರಿತ್ತಂ (ಕ॰)] ತು,

ಸೂರವೀರತ್ತನಂ ಯಹಿಂ।

ವದನ್ತಿ ವಿಞ್ಞೂ ವಚನಂ,

ರುಳ್ಹಾಹಙ್ಕಾರಮೀದಿಸಂ॥

೧೮೬. ರುಳ್ಹಾಹಙ್ಕಾರಂ ವದನ್ತಿ।

೧೮೬. ಇದಾನಿ ರುಳ್ಹಾಹಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ದಸ್ಸೀಯತೇ**" ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸೂರವೀರತ್ತನಂ** ಸೂರಭಾವವೀರಭಾವಂ **ಅತಿದಿತ್ತಂ ತು** ಅತಿಸಯೇನ ಪನ ದಿತ್ತಂ **ಯಹಿಂ** ವಾಕ್ಯೇ ದಸ್ಸೀಯತೇ, ಈದಿಸಂ ವಚನಂ **ವಿಞ್ಞೂ** ಕವಯೋ ರುಳ್ಹಾಹಙ್ಕಾರಮಿತಿ ವದನ್ತೀತಿ। ಸೂರೋ ಚ ವೀರೋ ಚಾತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಭಾವೋತಿ ಚ, ರುಳ್ಹೋ ಉಗ್ಗತೋ ಅಹಙ್ಕಾರೋ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಿವಿಸೇಸೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೮೭ದಮೇ ನನ್ದೋಪನನ್ದಸ್ಸ,
ಕಿಂ ಮೇ ಬ್ಯಾಪಾರದಸ್ಸನಾ।
ಪುತ್ತಾ ಮೇ ಪಾದಸಮ್ಭತ್ತಾ,
ಸಜ್ಜಾ ಸನ್ತೇವ ತಾದಿಸೇ॥

೧೮೭. ಉದಾಹರತಿ "**ದಮೇ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ನನ್ದೋಪನನ್ದಸ್ಸ** ನಾಗರಾಜಸ್ಸ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಮಹಾನುಭಾವಸ್ಸ **ದಮೇ** ದಮನೇ **ಮೇ** ಮಮ ನಿರವಧಿಸರನ್ತಿಪ್ಪಮೇಯ್ಯಪ್ಪಭಾವಾನುಚರಿತಕಿತ್ತಿನೋಪಿ ಪರಸ್ಸ **ಬ್ಯಾಪಾರದಸ್ಸನಾ** ಪಯೋಗಪಟಿಪಾದನೇನ **ಕಿಂ** ಪಯೋಜನಂ, ನ ಕಿಞ್ಚಿ, ಯತೋ ಮೇ **ಪಾದಸಮ್ಭತ್ತಾ** ಪಾದಾವನತಾ **ತಾದಿಸೇ** ಕಮ್ಮನಿ **ಸಜ್ಜಾ** ಬದ್ಧಕಚ್ಛಾ **ಸನ್ತೇವ** ವಿಜ್ಜನ್ತೇವ, ತತೋತಿ ಯೋಜನೀಯಂ।

೧೮೭. "**ದಮೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ನನ್ದೋಪನನ್ದಸ್ಸ** ನಾಗರಞ್ಞೋ **ದಮೇ** ದಮಕರಣೇ **ಬ್ಯಾಪಾರದಸ್ಸನಾ** ಭುವನತ್ತಯೇ ಪವತ್ತಮಾನಅನುಭಾವೇನ ಚ ಸಮ್ಪವತ್ತಿತಕಿತ್ತಿಸಮೂಹೇನ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ತಾದಿಸಪಯೋಗದಸ್ಸನೇನ **ಕಿಂ** ಪಯೋಜನಂ। ಯಸ್ಮಾ **ಮೇ ಪಾದಸಮ್ಭತ್ತಾ** ಮಯ್ಹಂ ಚರಣಾವನತಾ **ತಾದಿಸೇ** ಕಿಚ್ಚೇ **ಸಜ್ಜಾ** ಸನ್ನದ್ಧಾ **ಪುತ್ತಾ** ಬಹವೋ ಸನ್ತಿ ಏವ, ತಸ್ಮಾತಿ। ಚೇತೋವಸಿತಾಯ ಸೂರವೀರಭಾವೋ ಇಹ ಅತಿದಿತ್ತೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ದಸ್ಸನಮಿತಿ ಚ, ಪಾದೇಸು ಸಮ್ಭತ್ತಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೮೮ಸಿಲೇಸೋ ವಚನಾ'ನೇಕಾ-
ಭಿಧೇಯ್ಯೇ'ಕಪದಾಯುತಂ।
ಅಭಿನ್ನಪದವಾಕ್ಯಾದಿ-
ವಸಾ ತೇಧಾ'ಯ'ಮೀರಿತೋ॥

೧೮೮. ಸಿಲೇಸಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ "**ಸಿಲೇಸೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಅನೇಕಂ ಭಿನ್ನಮಭಿಧೇಯ್ಯತ್ಥೋ ಯಸ್ಸಾತ್ಯ**ನೇಕಾಭಿಧೇಯ್ಯಂ। ಏಕೇನ** ಸಮಾನೇನ **ಪದೇನ** ಸರೂಪೇನ **ಆಯುತ**ಮನ್ವಿತಂ ಯಂ **ವಚನಂ** ವುತ್ತೀತಿ ಅನುವದಿತ್ವಾ ಸೋ ಸಿಲೇಸೋತಿ ವಿಧೀಯತೇ, ಯೇನ ಕೇನಚಿ ರೂಪೇನ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಲಕ್ಖಣತ್ಥಾನಂ ಸಿಲೇಸನತೋ। **ಅಯ**ಞ್ಚೇವಂಲಕ್ಖಣೋ ಸಿಲೇಸೋ ತೇಧಾ ಈರಿತೋ। ಕಥಂ? **ಅಭಿನ್ನಪದವಾಕ್ಯಾದಿವಸಾ** ಅಭಿನ್ನಮೇಕಂ ಪದಂ ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತತ್ಯಾದ್ಯನ್ತರೂಪಂ ಯತ್ರ, ತಮೇವ ವಾಕ್ಯಂ ವಾಕ್ಯಲಕ್ಖಣೋಪೇತತ್ತಾ। ತಂ ಆದಿ ಯೇಸಂ, ತೇಸಂ ವಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೮೮. ಇದಾನಿ ಸಿಲೇಸಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಸಿಲೇಸೋ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಅನೇಕಾಭಿಧೇಯ್ಯಂ **ಏಕಪದಾಯುತಂ** ಉಭಯತ್ಥ ಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ತುಲ್ಯೇನ ಸದ್ದರೂಪೇನ ಯುತ್ತಂ ಯಂ ವಚನಂ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಸಿಲೇಸೋ ನಾಮ। ಸೋ ಪನ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಸಾಧಮ್ಮರೂಪೇನ ಉಪಮಾನೋಪಮೇಯ್ಯಭೂತಾನಮತ್ಥಾನಂ ಸಿಲಿಟ್ಠತ್ತಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಫುಸಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ **ಸಿಲೇಸೋ** ನಾಮ। **ಅಯಂ** ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೋ ಸಿಲೇಸೋ **ಅಭಿನ್ನಪದವಾಕ್ಯಾದಿವಸಾ** ಅಕತವಿಕಾರಾನಂ ಸ್ಯಾದ್ಯನ್ತತ್ಯಾದ್ಯನ್ತಪದಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ವಾಕ್ಯಲಕ್ಖಣೋಪೇತವಾಕ್ಯಾನಂ ಪಭೇದೇನ ತೇಧಾ ಈರಿತೋತಿ। ಅನೇಕಮಭಿಧೇಯ್ಯಂ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಏಕಞ್ಚ ತಂ ಪದಞ್ಚೇತಿ ಚ,

ತೇನ ಆಯುತನ್ತಿ ಚ, ಅಭಿನ್ನಾನಿ ಪದಾನಿ ಯಸ್ಮಿನ್ತಿ ಚ, ತಞ್ಚ ತಂ ವಾಕ್ಯಞ್ಚಾತಿ ಚ, ತಂ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಅಭಿನ್ನಪದವಾಕ್ಯಾನನ್ತಿ ಚ, ತೇಸಂ ವಸೋ ಭೇದೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೧೮೯ಅನ್ಧನ್ತಮಹರೋ ಹಾರೀ, ಸಮಾರುಳ್ಹೋ ಮಹೋದಯಂ।

ರಾಜತೇ ರಂಸಿಮಾಲೀ'ಯಂ, ಭಗವಾ ಬೋಧಯಂ ಜನೇ॥

ಅಭಿನ್ನಪದವಾಕ್ಯಸಿಲೇಸೋ।

೧೮೯. ಉದಾಹರತಿ "**ಅನ್ಧನ್ತಮಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಅಯಂ ಭಗವಾ** ಸೂರಿಯೋ ಮಹಾಮುನಿ ಚ। ತತ್ಥ ಸೂರಿಯೋ ತಾವ **ಅನ್ಧನ್ತಮಹರೋ** ಪಕತಿಯನ್ಧಕಾರೋಪಹಾರೀ, ಮಹಾಮುನಿ ತು ಅನ್ಧಕಾರಮೋಹತಮಾಪಹಾರೀ। **ಹಾರೀ** ಮನುಞ್ಞೋ ಸೂರಿಯೋ ಮಹಾಮುನಿ ಚ, ಸೂರಿಯೋ **ಮಹೋದಯಂ** ಮಹನ್ತಂ ಉದಯಂ ಪಬ್ಬತಂ ಸಮಾರುಳ್ಹೋ, ಮಹಾಮುನಿ ತು **ಮಹೋದಯಂ** ಮಹನ್ತಮಬ್ಭುದಯಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಧಿಗಮರೂಪಂ **ಸಮಾರುಳ್ಹೋ** ಪತ್ತೋ। ರಂಸೀನಂ ಮಾಲಾ, ಸಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ರಂಸಿಮಾಲೀ,** ಸೂರಿಯೋ ಮಹಾಮುನಿ ಚ। ಜನೇ **ಬೋಧಯಂ** ನಿದ್ದಾಪಗಮನೇನ ಕಿಲೇಸನಿದ್ದಾಪಗಮನೇನ ವಾ ಪಬೋಧಯನ್ತೋ **ರಾಜತೇ** ದಿಬ್ಬತೀತಿ। **ಅಭಿನ್ನಪದವಾಕ್ಯಸಿಲೇಸೋ** ಭಙ್ಗೇನ ವಿನಾ ಯಥಾವಟ್ಠಾನಮುಭಯತ್ಥ ಪದಯೋಜನತೋ।

೧೮೯. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ "**ಅನ್ಧ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಮಹೋದಯಂ** ಮಹನ್ತಂ ಉದಯಂ ಪಬ್ಬತಂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪದವಿಸಙ್ಖಾತಮಹಾಭಿವುದ್ಧಿಂ ವಾ **ಸಮಾರುಳ್ಹೋ** ಆರುಳ್ಹೋ, ಸಮ್ಪತ್ತೋ ವಾ, **ಅನ್ಧನ್ತಮಹರೋ** ಚಕ್ಕವಾಳಗಬ್ಭೇ ಪತ್ಥಟಪಕತಿಘನನ್ಧಕಾರಸ್ಸ, ಞಾಣಲೋಚನಸ್ಸ ಅನ್ಧಕರಣತೋ ಅನ್ಧಕಾರೋತಿ ವುತ್ತಮೋಹಸ್ಸ ವಾ ವಿದ್ಧಂಸಕೋ, **ಹಾರೀ** ತೇನೇವ ಮನುಞ್ಞೋ **ರಂಸಿಮಾಲೀ** ಅತ್ತನೋ ರಂಸಿಮಾಲಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಜನೇ** ಪಕತಿನಿದ್ದಾಯ ಕಿಲೇಸನಿದ್ದಾಯ ವಾ ಸಮನ್ನಾಗತೇ ಸತ್ತೇ **ಬೋಧಯಂ** ಬೋಧಯನ್ತೋ **ಅಯಂ ಭಗವಾ** ದಿವಾಕರೋ, ಛಹಿ ಭಗಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಬುದ್ಧೋ ವಾ **ರಾಜತೇ** ದಿಬ್ಬತೀತಿ। ದ್ವೀಸು ಪಕ್ಖೇಸು ಪದಾನಂ ಸಮಾನಭಾವೇನ ಠಿತತ್ತಾ ಅಯಂ **ಅಭಿನ್ನಪದವಾಕ್ಯಸಿಲೇಸೋ।** ಅನ್ಧೋ ಚ ಸೋ ತಮೋ ಚೇತಿ ಚ, ತಂ ಹರತೀತಿ ಚ, ಮಹನ್ತೋ ಚ ಸೋ ಉದಯೋ ಪಬ್ಬತೋ ಚಾತಿ ಚ, ಮಹನ್ತೋ ಚ ಸೋ ಉದಯೋ ಅಬ್ಭುದಯೋ ಅಭಿವುದ್ಧಿ ಚಾತಿ ಚ, ರಂಸೀನಂ ಮಾಲಾತಿ ಚ, ಸಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ, ಭಗೋ ಸಿರೀ ಅಸ್ಸ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ, ಭಗೋ ಸಿರೀಕಾಮಪಯತನಾದಿಪ್ಪಕಾರೋ ಅಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಅಭಿನ್ನಪದವಾಕ್ಯಸಙ್ಖಾತೋ ಸಿಲೇಸೋ। ಅಪರೋಪಿ ಅತ್ಥೋ ಏತ್ಥ ಸಿಲಿಸ್ಸತೀತಿ **ಸಿಲೇಸೋ।** "ಭಿನ್ನಪದವಾಕ್ಯಸಿಲೇಸೋ"ತಿಆದಿಕಮ್ಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ।

೧೯೦ಸಾರದಾಮಲಕಾಭಾಸೋ, ಸಮಾನೀತಪರಿಕ್ಕಯೋ।

ಕುಮುದಾಕರಸಮ್ಬೋಧೋ, ಪೀಣೇತಿ ಜನತಂ ಸುಧೀ॥

ಭಿನ್ನಪದವಾಕ್ಯಸಿಲೇಸೋ।

೧೯೦. "**ಸಾರದೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಸುಧಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸುಧೀ,** ಚನ್ದೋ। ಸೋಭನಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣರೂಪಂ ಬುದ್ಧಿ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸುಧೀ,** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। **ಸಾರದೋ** ಸರದಕಾಲೇ ಸಮ್ಭೂತೋ **ಅಮಲಕೋ** ನಿಮ್ಮಲೋ **ಆಭಾ** ಸೋಭಾ ಯಸ್ಸ ಸೋ, ಚನ್ದೋ। ಪರೇಸಂ ನಿಬ್ಬಾನಸಾರಂ ದದಾತೀತಿ **ಸಾರದೋ,** ಅಮಲಕೋ ಆಭಾಸೋ, ಅಮಲಕಸ್ಸ ಹತ್ಥಾಮಲಕಸ್ಸೇವ ವಾ ಆಭಾಸೋ ಅಸೇಸಞೇಯ್ಯಾವಬೋಧೋ ಯಸ್ಸ ಸೋ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। **ಸಂ** ಸಮ್ಮಾ ಕಮೇನಾನೀಯಮಾನತ್ತಾ ಆನೀತೋ **ಪರಿಕ್ಕಯೋ** ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೋ ಯೇನ ಸೋ, ಚನ್ದೋ। **ಸಮಂ** ವೂಪಸಮಂ ಆನೀತೋ **ಪರಿಕ್ಕಯೋ** ಹಾನಿ ಕಿಲೇಸಸತ್ತುಕತೋ ಅಧಿಗತಕ್ಖಯತ್ತಾ ಯೇನಸೋ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ಕುಮುದಾಕರಸ್ಸ ಕುಮುದಸ್ಸ ರಂಸಿಯಾ ಸಮ್ಬೋಧಿ ವಿಕಾಸೋ ಯಸ್ಸ [ರಂಸಿಯೋ ಸಮ್ಬೋಧಿ ವಿಕಾಸ'ಸ್ಸ (ಕ॰)] ಸೋ, ಚನ್ದೋ। ಕುಯಾ ಪಥವಿಯಾ ಮುದಂ ಪೀತಿಂ ಕರೋತೀತಿ **ಕುಮುದಾಕರೋ, ಸಮ್ಬೋಧೋ**

ಚತುಸಚ್ಚಾವಬೋಧೋ ಯಸ್ಸ ಸೋ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, **ಜನತಂ** ಜನಸಮೂಹಂ ಪೀಣೇತೀತಿ। ಅಯಂ **ಭಿನ್ನಪದವಾಕ್ಯಸಿಲೇಸೋ** ವುತ್ತೇನ ವಿಧಿನಾ ಪದಾನಂ ಭಿನ್ನತ್ತಾ।

೧೯೦. "**ಸಾರ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಸಾರದೋ** ಸರದಕಾಲೇ ಸಮ್ಭೂತೋ, ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನಸಾರದಾಯಕೋ ವಾ, **ಅಮಲಕಾಭಾಸೋ** ನಿಮ್ಮಲಸೋಭೋ, ನಿಮ್ಮಲಕೇತುಮಾಲಾಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ತಾದಿಸಮತ್ಥಕಸೋಭೋ ವಾ, ಅಥ ವಾ **ಸಾರದಾಮಲಕಾಭಾಸೋ** ಸರದಕಾಲೇ ಸಞ್ಜಾತನಿಮ್ಮಲಸೋಭೋ, ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನಸಾರದಾಯಕನಿಮ್ಮಲಸೋಭೋ ವಾ, ಅಥ ವಾ **ಸಾರದಆಮಲಕಆಭಾಸೋ** ನಿಬ್ಬಾನಸಾರದಾಯಕಹತ್ಥಾಮಲಕಸದಿಸಞೇಯ್ಯಾವಬೋಧೋ। **ಸಮಾನೀತಪರಿಕ್ಖಯೋ** ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ಸುಟ್ಠು ಕಮೇನ ಆನೀತೋ ಪರಿಕ್ಖಯೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ವಾ ಚನ್ದೋ, ಸಮಸಙ್ಖತಸನ್ತಿಂ ಆನೀತಕಿಲೇಸಪರಿಹಾನಿಸಙ್ಖಾತಪರಿಕ್ಖಯೋ ವಾ। **ಕುಮುದಾಕರಸಮ್ಬೋಧೋ** ಕುಮುದವಿಕಾಸನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ಕುಸಙ್ಖಾತಪಥವೀನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಜನಾನಂ ಪೀತಿಜನನಚತುಸಚ್ಚಾವಬೋಧೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ವಾ। **ಸುಧೀ** ಸುಧಾಸಙ್ಖಾತಅಮತವನ್ತತಾಯ ತನ್ನಾಮಕೋ ಚನ್ದೋ, ಸುನ್ದರಪಞ್ಞವನ್ತತಾಯ ತನ್ನಾಮಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವಾ। **ಜನತಂ** ಜನಸಮೂಹಂ ಪೀಣೇತೀತಿ। ಉಭಯಪಕ್ಖೇಸು ಪದಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಯೋಜನತೋ ಅಯಂ **ಭಿನ್ನಪದವಾಕ್ಯಸಿಲೇಸೋ**। ಸರದೇ ಭವೋ ಸಾರದೋ, ಚನ್ದೋ। ಸಾರಂ ದದಾತೀತಿ ಸಾರದೋ, ಭಗವಾ। "ಸಾರದೋ"ತಿ ಇದಂ "ಆಭಾಸೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ ಹೋತಿ। ಅಮಲಕೋನಿಮ್ಮಲೋ ಆಭಾಸೋ ಅಸ್ಸ ಚನ್ದಸ್ಸಾತಿ ಚ, ಕಮ್ಹಿ ಮತ್ಥಕೇ ಆಭಾಸೋತಿ ಚ, ಅಮಲೋ ಕಾಭಾಸೋ ಅಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋತಿ ಚ, ಸಾರದೋ ಅಮಲಕೋ ಆಭಾಸೋ ಯಸ್ಸ ಚನ್ದಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವಾತಿ ಚ, ಸಾರದೋ ಆಮಲಕಸ್ಸ ವಿಯ ಆಭಾಸೋ ಞೇಯ್ಯಾವಬೋಧೋ ಅಸ್ಸ ಭಗವತೋತಿ ಚ, ಸಂ ಸಮ್ಮಾ ಆನೀತೋ ಪರಿಕ್ಖಯೋ ಕಲಾಹಾನಿ ಅನೇನೇತಿ ಚ, ಸಮಂ ವೂಪಸಮಂ ಆನೀತೋ ಪರಿಕ್ಖಯೋ ಹಾನಿ ಕಿಲೇಸಸತ್ತುತೋ ಯೇನೇತಿ ಚ, ಕುಮುದಾನಂ ಆಕರೋತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಸಮ್ಬೋಧೋ ವಿಕಾಸೋ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಮುದಂ ಪೀತಿಂ ಕರೋತೀತಿ ಮುದಾಕರೋ। ಕುಯಾ ಪಥವಿಯಾ ಮುದಾಕರೋತಿ ಚ, ಸೋ ಸಮ್ಬೋಧೋ ಚತುಸಚ್ಚಾವಬೋಧೋ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಸುಧಾ ಅಮತಂ ಅಸ್ಸ ಚನ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ, ಸು ಸೋಭನಾ ಧೀ ಬುದ್ಧಿ ಅಸ್ಸ ಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೧೯೧ಸಮಾಹಿತತ್ತವಿನಯೋ, ಅಹೀನಮದಮದ್ದನೋ।
ಸುಗತೋ ವಿಸದಂ ಪಾತು, ಪಾಣಿನಂ ಸೋ ವಿನಾಯಕೋ॥

ಭಿನ್ನಾಭಿನ್ನಪದವಾಕ್ಯಸಿಲೇಸೋ।

೧೯೧. "**ಸಮಾಹಿತೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಸಂ** ಸಮ್ಮಾ **ಆಹಿತೋ** ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತೋ ಅತ್ತಸ್ಸ **ವಿನಯೋ** ವಿನಯನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸವಿಸಯೇ ಅಪ್ಪಟಿಹತಚಾರವಸೇನ ಯಸ್ಸ ಸೋ, ಗರುಳೋ। **ವಿನಯನಂ** ಪವಿವಿತ್ತಕಾಯಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನ ದಮನಂ ಯಸ್ಸ ಸೋ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ಇತಿ ಅಭಿನ್ನಪದಂ। ಅಹೀನಂ ಸಪ್ಪಾನಂ ಇನಾ ನಾಯಕಾ, ತೇಸಂ ಮದಂ ಮದ್ದತೀತಿ **ಅಹೀನಮದಮದ್ದನೋ,** ಗರುಳೋ। ಅಹೀನಾನಮುತ್ತಮಪುರಿಸಾನಮ್ಪಿ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಂ ಮದಂ ಮದ್ದತೀತಿ **ಅಹೀನಮದಮದ್ದನೋ,** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ಸುನ್ದರಂ ಗತಂ ಗಮನಂ ಸಮುದ್ದಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಜಲಸಙ್ಗಮತೋ ಪಠಮಮೇವಉಗ್ಗಮನಸಾಮತ್ಥಿಯಯೋಗತೋ ಯಸ್ಸ ಸೋ, ಗರುಳೋ। ಸುನ್ದರಂ ಗಮನಮಸ್ಸ ನಾಗವಿಕ್ಕನ್ತಚಾರತ್ತಾ **ಸುಗತೋ,** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ಅಭಿನ್ನಪದಂ। **ಸೋ** ವೀನಂ ಪಕ್ಖೀನಂ ನಾಯಕೋ, ಗರುಳೋ। ವಿಸಂ ದದಾತೀತಿ **ವಿಸದಂ ಪಾಣಿನಂ** ನಾಗಲೋಕಂ **ಪಾತು** ಅಹಿಂಸನವಸೇನ ಪಾಲಯತು, **ಸೋ** ವಿನೇತಿ ವೇನೇಯ್ಯೇತಿ **ವಿನಾಯಕೋ,** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। **ಪಾಣಿನಂ** ಸಕಲಸತ್ತಲೋಕಂ **ವಿಸದಂ** ಅಸಲ್ಲೀನಂ ಪಾತು। **ಭಿನ್ನಾಭಿನ್ನಪದವಾಕ್ಯಸಿಲೇಸೋಯಂ** ವುತ್ತನಯೇನ ಪದಾನಂ [ಪನ (ಕ॰)] ಉಭಯಮಿಸ್ಸತ್ತಾ।

೧೯೧. “**ಸಮಾಹಿತೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಸಮಾಹಿತತ್ತವಿನಯೋ** ಸಮ್ಮಾ ಆಹಿತಾಯ ಠಪಿತಾಯ ಸರೀರಸ್ಸ ಸವಿಸಯೇ ಗತಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ಸಮ್ಮಾ ಆಹಿತೇನ ಠಪಿತೇನ ಚಿತ್ತದಮನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ವಾ, **ಅಹೀನಮದಮದ್ದನೋ** ನಾಗರಾಜೂನಂ ಮದಮದ್ದನೋ, ಅಹೀನಾನಂ ಉತ್ತಮಾನಂ ಬಕಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಮ್ಪಿ ಮದಮದ್ದನೋ ವಾ, **ಸುಗತೋ** ಪಕ್ಖವಾತವೇಗೇನ ಸಮುದ್ದಜಲಂ ದ್ವಿಧಾ ಕತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಜಲೇ ಅನೇಕೀಭೂತೇಯೇವ ನಾಗಭವನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ನಾಗೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಮನೇ ಸಮತ್ಥತ್ತಾ ಸುನ್ದರಗಮನೋ, ಸಮನ್ತಭದ್ದಕಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಗಮನೋ ವಾ, **ವಿನಾಯಕೋ** ಪಕ್ಖೀನಂ ನಾಯಕೋ **ಸೋ** ಗರುಳರಾಜಾ **ವಿಸದಂ** ಘೋರವಿಸತ್ತಾ ವಿಸದಾಯಕಂ **ಪಾಣಿನಂ** ನಾಗಲೋಕಂ **ಪಾತು** ಅಹಿಂಸನವಸೇನ ಪಾಲೇತು। ನೋ ಚೇ, **ವಿನಾಯಕೋ** ವೇನೇಯ್ಯೇ ವಿನೇನ್ತೋ **ಸೋ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ **ಪಾಣಿನಂ** ಸಕಲಸತ್ತಲೋಕಂ **ವಿಸದಂ** ವಿಸಾರದಂ ಕತ್ವಾ **ಪಾತು** ಅಹಿತಾಪನಯನಹಿತೋಪನಯನೇನ ರಕ್ಖತೂತಿ। ಉಭಯಪಕ್ಖೇಸು “ಅಹೀನಮದಮದ್ದನೋ”ಇಚ್ಚಾದಿಕೇಹಿ ಭಿನ್ನೇಹಿ ಚ “ಸಮಾಹಿತತ್ತವಿನಯೋ”ಇಚ್ಚಾದಿಕೇಹಿ ಅಭಿನ್ನೇಹಿ ಚ ಪದೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಅಯಂ **ಭಿನ್ನಾಭಿನ್ನಪದವಾಕ್ಯಸಿಲೇಸೋ**। ಅತ್ತಸ್ಸ ವಿನಯೋತಿ ಚ, ಸಮಾಹಿತೋ ಅತ್ತವಿನಯೋ ಯಸ್ಸ ಗರುಳಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಾತಿ ಚ, ಅಹೀನಂ ಇನಾ ನಾಯಕಾತಿ ಚ, ಅಹೀನಾನಂ ನಾಗರಾಜೂನಂ ಮದೋತಿ ಚ, ಹೀನೇಹಿ ಅಞ್ಞೇ ಅಹೀನಾ ಉತ್ತಮಾ, ತೇಸಂ ಮದೋತಿ ಚ, ತಂ ಮದ್ದತೀತಿ ಚ, ವೀನಂ ಪಕ್ಖೀನಂ ನಾಯಕೋತಿ ಚ, ವೇನೇಯ್ಯಜನೇ ವಿನೇತೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ದುತಿಯಪಕ್ಖೇ “ವಿಸದ”ನ್ತಿ ಕ್ರಿಯಾವಿಸೇಸನಂ।

೧೯೨ವಿರುದ್ಧಾವಿರುದ್ಧಾಭಿನ್ನ-ಕಮ್ಮಾ ನಿಯಮವಾ ಪರೋ।
ನಿಯಮಕ್ಖೇಪವಚನೋ, ಅವಿರೋಧಿ ವಿರೋಧ್ಯ'ಪಿ॥

೧೯೩ಓಚಿತ್ಯಸಮ್ಪೋಸಕಾದಿ, ಸಿಲೇಸೋ ಪದಜಾದಿ'ತಿ [ಪದಜಾತಿಪಿ (ಕ॰)] ।
ಏಸಂ ನಿದಸ್ಸನೇಸ್ವೇವ, ರೂಪ'ಮಾವಿಭವಿಸ್ಸತಿ॥

೧೯೨-೩. ಸಿಲೇಸಭೇದಮಞ್ಞಥಾಪಿ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ “**ವಿರುದ್ಧ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ವಿರುದ್ಧಾನಿ ಚಾವಿರುದ್ಧಾನಿ ಚ ಅಞ್ಞಮಭಿನ್ನಞ್ಚ, ತಾನಿಯೇವ **ಕಮ್ಮಾನಿ** ಕ್ರಿಯಾನಿ ಯೇಸಂ, ತೇ ತಯೋ ಸಿಲೇಸಾ। ನಿಯಮೋ'ವಧಾರಣಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ನಿಯಮವಾ, ಪರೋ** ಅಞ್ಞೋ ಸಿಲೇಸೋಪಿ। ನಿಯಮಸ್ಸ **ಅಕ್ಖೇಪೋ** ನಿಸೇಧನಂ ಯಸ್ಸ, ತಂ **ವಚನ**ಮಭಿಧಾನಂ ಯಸ್ಸ, ತಾದಿಸೋಪಿ। ನಾಸ್ಸ ವಿರೋಧೋ ಅತ್ಥೀತ್ಯ**ವಿರೋಧಿ,** ಸೋಪಿ। ವಿರೋಧೋ ಅಸಙ್ಗತಿ ಏತ್ಥ ವಿಜ್ಜತೀತಿ **ವಿರೋಧಿ,** ಸೋಪಿ। ಓಚಿತ್ಯಂ ಸಮ್ಪೋಸೇತೀತಿ ಓಚಿತ್ಯಸಮ್ಪೋಸಕೋ, ಸೋ ಆದಿ ಯಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕಾರನ್ತರಗೋಚರಸ್ಸ ಸಿಲೇಸಸ್ಸ, ಸೋ ಪದತೋ ಜಾತಾದಿಸಿಲೇಸೋಪಿ। **ಇತಿ**ತೇ ಪರೇಪಿ ಸಿಲೇಸಭೇದಾ ಸನ್ತಿ। **ಏಸಂ** ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ **ನಿದಸ್ಸನೇಸು** ಪಯೋಗೇಸ್ವೇವ **ರೂಪಂ** ಸಭಾವೋ ಲಕ್ಖಣಂ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತೀತಿ।

೧೯೨-೩. ಅವುತ್ತಸಿಲೇಸವಿಸೇಸೇ ದಸ್ಸೇತುಂ ಉದ್ದಿಸತಿ “**ವಿರುದ್ಧಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ವಿರುದ್ಧಾವಿರುದ್ಧಾಭಿನ್ನಕಮ್ಮಾ ಅಪಿ** ಉಭಯತ್ಥಸ್ಸ ವಿರುದ್ಧೇನ ಚ ಅವಿರುದ್ಧೇನ ಚ ಅಭಿನ್ನೇನ ಚ ಕಮ್ಮೇನ ಸಮನ್ನಿತಾ ತಯೋ ಸಿಲೇಸಾ ಚ, **ಪರೋ** ಅಞ್ಞೋ **ನಿಯಮವಾಪಿ** ಅವಧಾರಣೇನ ಯುತ್ತಸಿಲೇಸೋ ಚ, **ನಿಯಮಕ್ಖೇಪವಚನೋಪಿ** ಅವಧಾರಣಸ್ಸ ಪಟಿಸೇಧಪಕಾಸಕಾಭಿಧಾನಸಿಲೇಸೋ ಚ, **ಅವಿರೋಧಿಪಿ** ಉಭಯಪಕ್ಖಾವಿರೋಧಿಸಿಲೇಸೋ ಚ, **ವಿರೋಧಿಅಪಿ** ಉಭಯತ್ಥಸ್ಸ ವಿರೋಧಿಸಿಲೇಸೋ ಚ, **ಪದಜಾದಿ** ಪದೇನ ಜಾತೋ ವಾಕ್ಯೇನ ಜಾತೋ ಓಚಿತ್ಯಸಮ್ಪೋಸಕಾದಿಸಿಲೇಸೋಪೀತಿ **ಏಸಂ** ಸಿಲೇಸಾನಂ **ನಿದಸ್ಸನೇಸ್ವೇವ** ನಿದಸ್ಸನಸಙ್ಖಾತಉದಾಹರಣೇಸ್ವೇವ **ರೂಪಂ** ಸರೂಪಂ ತೇಸಂ ಲಕ್ಖಣಂ ವಾ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ, ನಿದಸ್ಸಿಯಮಾನಉದಾಹರಣೇನೇವ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಗಮ್ಮಮಾನತ್ತಾ ವಿಸುಂ ನ ಕಥೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ವಿರುದ್ಧಾನಿ ಚ ಅವಿರುದ್ಧಾನಿ ಚ ಅಭಿನ್ನಞ್ಚೇತಿ ಚ, ತಮೇವ ಕಮ್ಮಂ ಕ್ರಿಯಾ ಯೇಸಂ ಸಿಲೇಸಾನಮಿತಿ ಚ, ನಿಯಮೋ ಅವಧಾರಣಂ ಅಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ, ನಿಯಮಸ್ಸ ಅಕ್ಖೇಪೋ ಪಟಿಸೇಧೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ, ತಂ ವಚನಂ ಅಭಿಧಾನಂ ಯಸ್ಸ ಸಿಲೇಸಸ್ಸಾತಿ ಚ, ನಾಸ್ಸ ವಿರೋಧೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ, ಓಚಿತ್ಯಂ ಸಮ್ಪೋಸೇತೀತಿ ಚ, ಸೋ ಆದಿ ಯಸ್ಸ ಉಪಮಾಸಿಲೇಸಾದಿನೋತಿ ಚ, ಪದತೋ ಜಾತೋತಿ ಚ, ಸೋ ಆದಿ ಯಸ್ಸ ವಾಕ್ಯಸ್ಸಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ವಿರುದ್ಧಕಮ್ಮಸಿಲೇಸ

೧೯೪**ಸವಸೇ ವತ್ತಯಂ ಲೋಕಂ, ಅಖಿಲಂ ಕಲ್ಲವಿಗ್ಗಹೋ** [ಕಲವಿಗ್ಗಹೋ (ಸೀ॰)] ।

ಪರಾಭವತಿ ಮಾರಾರಿ, ಧಮ್ಮರಾಜಾ ವಿಜಮ್ಭತೇ॥

೧೯೪. ತತೋ ಕಮೇನ ತೇದಸ್ಸೇಯನ್ತಿ **"ಸವಸೇ"**ಇಚ್ಚಾದಿ। ಅಖಿಲಂ ಲೋಕಂ ಸವಸೇ ವತ್ತಯಂ ಮಾರಾರಿ ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಚ, **ಕಲ್ಲೋ** ಮನುಞ್ಞೋ **ವಿಗ್ಗಹೋ** ಕಲಹೋ ಯಸ್ಸ ಮಾರಾರಿನೋ, **ವಿಗ್ಗಹೋ** ಸರೀರಸಮ್ಪದಾ ಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮರಾಜಸ್ಸ, ತೇಸು ಮಾರಾರಿ **ಪರಾಭವತಿ** ಪರಾಭವಮುಪೇತಿ ಬೋಧಿಯಂ ಪಟಿಲದ್ಧಪರಾಜಯವಸೇನ, **ಧಮ್ಮರಾಜಾ** ಸಮನ್ತಭದ್ದೋ ತು **ವಿಜಮ್ಭತೇ** ಲೋಕತ್ತಯಬ್ಯಾಪಿಸಮುಲ್ಲಪಿತವಿಜಯದ್ಧನಿಪವತ್ತಿವಸೇನ ಸಮಂ ಭವತೀತಿ ಅಯಂ ವಿರುದ್ಧಕಮ್ಮಸಿಲೇಸೋ ಪರಾಭವವಿಜಮ್ಭನಾನಮಞ್ಞೋಞ್ಞವಿರೋಧತೋ।

೧೯೪. ಇದಾನಿ ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನ ಉದಾಹರತಿ **"ಸವಸೇ"**ಇಚ್ಚಾದಿ। ಅಖಿಲಂ ಲೋಕಂ **ಸವಸೇ ವತ್ತಯಂ** ಅನತ್ಥೇ ಯುಞ್ಜನತೋ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತಯನ್ತೋ, ನೋ ಚೇ, ಸಕಲಲೋಕಂ ಹಿತೇ ಯುಞ್ಜನತೋ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತಯನ್ತೋ **ಕಲ್ಲವಿಗ್ಗಹೋ** ಮನುಞ್ಞಕಲಹೋ, ನೋ ಚೇ, ಮನುಞ್ಞಸರೀರಸಮ್ಪತ್ತಿಯುತ್ತೋ ಮಾರಾರಿ **ಪರಾಭವತಿ** ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಲದ್ಧಪರಾಜಯವಸೇನ ಪರಾಭವಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, **ಧಮ್ಮರಾಜಾ** ತಥಾಗತೋ ಪನ **ವಿಜಮ್ಭತೇ** ಲೋಕತ್ತಯೇ ಪತ್ಥಟಜಯಘೋಸವಸೇನ ವಿಜಮ್ಭತೀತಿ। ಪರಾಭವನವಿಜಮ್ಭನಕ್ರಿಯಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರುದ್ಧತ್ತಾ ಅಯಂ ವಿರುದ್ಧಕಮ್ಮಸಿಲೇಸೋ ನಾಮ। ಸಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ವಸೋ ಇಸ್ಸರಿಯಮಿತಿ ಚ, ಕಲ್ಲೋ ಮನುಞ್ಞೋ ವಿಗ್ಗಹೋ ವಿವಾದೋ ದೇಹೋ ವಾ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಅವಿರುದ್ಧಕಮ್ಮಸಿಲೇಸ

೧೯೫**ಸಭಾವಮಧುರಂ ಪುಞ್ಞ-ವಿಸೇಸೋದಯಸಮ್ಭವಂ।**

ಸುಣನ್ತಿ ವಾಚಂ ಮುನಿನೋ, ಜನಾ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ಚಾ'ಮತಂ॥

೧೯೫. "**ಸಭಾವೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಸಭಾವೇನೇವ **ಮಧುರಾ** ಪಿಯಾ ವಾಚಾ, ಮಧುರಂ ಅಮತಂ, ಪುಞ್ಞವಿಸೇಸಸ್ಸ **ಉದಯೋ** ಅಭಿವಡ್ಢಿ, ತೇನ ಸಮ್ಭವೋ, ಯಸ್ಸ ವಾ ತಂ, **ಮುನಿನೋ ವಾಚಂ** ಸದ್ಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಂ ಜನಾ ಸುಣನ್ತಿ, ತಸ್ಸಯಂ ಅಮತಞ್ಚ [ತಸ್ಸ ಚ ನಿಸ್ಸಯಂ ಅಮತನ್ತಿ (ಕ॰)] ಪಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅಯಮವಿರುದ್ಧಕಮ್ಮಸಿಲೇಸೋ ಸವನದಸ್ಸನಾನಂ ಅವಿರುದ್ಧತ್ತಾತಿ।

೧೯೫. "**ಸಭಾವ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಸಭಾವಮಧುರಂ** "ವಾಚಾಮಧುರಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಕತ್ತಬ್ಬಪಯೋಗಂ ವಿನಾಪಿ ಮಧುರತ್ತಾ ಪಕತಿಮಧುರಂ, ನೋ ಚೇ, ಕೇನಚಿ ಪಚ್ಚಯೇನ ಅನುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಸಙ್ಖರವಿಸೇಸಂ ವಿನಾಪಿ ಪಕತಿಪಣೀತಂ, **ಪುಞ್ಞವಿಸೇಸೋದಯಸಮ್ಭವಂ** ಪುಞ್ಞವಿಸೇಸದೇಸಕಸ್ಸ ಮುನಿನೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಕುಸಲವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅಭಿವುದ್ಧಿಯಾ ಸಮ್ಭೂತಂ, ನೋ ಚೇ, ವೇನೇಯ್ಯಜನಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಕತಕುಸಲವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅಭಿವುದ್ಧಿಯಾ ಆರಮ್ಮಣತ್ತೇನ ಪಟಿಲದ್ಧಂ **ಮುನಿನೋ ವಾಚಂ** ಸದ್ಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಂ ಸುಣನ್ತಿ, **ಅಮತಂ** ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ **ಜನಾ** ವೇನೇಯ್ಯಜನಾ ಪಸ್ಸನ್ತೀತಿ। ಸವನದಸ್ಸನಕ್ರಿಯಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾವಿರುದ್ಧತ್ತಾ ಅಯಂ ಅವಿರುದ್ಧಕಮ್ಮಸಿಲೇಸೋ। ಸಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಭಾವೋತಿ ಚ, ತೇನ ಮಧುರಾ, ಮಧುರಮಿತಿ ಚ, ಪುಞ್ಞಮೇವ ವಿಸೇಸೋತಿ ಚ, ತಸ್ಸೋದಯೋತಿ ಚ, ತೇನ ಸಮ್ಭವೋ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಅಭಿನ್ನಕಮ್ಮಸಿಲೇಸ

೧೯೬**ಅನ್ಧಕಾರಾಪಹಾರಾಯ,**

ಸಭಾವಮಧುರಾಯ ಚ।

ಮನೋ ಪೀಣೇತಿ [ಧಿನೋತಿ (ಸೀ॰ ಅಭಿನವಟೀಕಾ ಚ)] **ಜನ್ತೂನಂ,**

ಜಿನೋ ವಾಚಾಯ ಭಾಯ ಚ॥

೧೯೭. "**ಅನ್ಧಕಾರೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಅನ್ಧಕಾರಂ ಮೋಹಸಙ್ಖಾತಂ ಪಕತಿಅನ್ಧಕಾರಂ ವಾ ಅಪಹರತೀತಿ **ಅನ್ಧಕಾರಾಪಹಾರಾ,** ವಾಚಾ, ಭಾ ಚ। ತಾಯ ಸಭಾವಭಾಸಾಯ, ಸೋಭಾಯ ಚ ಜಿನೋ ಜನ್ತೂನಂ **ಮನೋ** ಚಿತ್ತಂ ಪೀಣೇತೀತಿ ಅಯಮಭಿನ್ನಕಮ್ಮಸಿಲೇಸೋ ಪೀಣನಲಕ್ಖಣಾಯೇಕಾಯ ಕ್ರಿಯಾಯ ವಾಚಾಯ ಭಾಯ ಚ ಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿ।

೧೯೭. "**ಅನ್ಧಕಾರಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಅನ್ಧಕಾರಾಪಹಾರಾಯ** ಮೋಹನ್ಧಕಾರಂ ಪಕತಿಅನ್ಧಕಾರಂ ವಾ ಅಪಹರಣಾಯ **ಸಭಾವಮಧುರಾಯ** ಚ ಸಭಾವತೋ ಕಣ್ಣಸುಖಾಯ, ಸಭಾವತೋ ನೇತ್ತಾಭಿರಾಮಾಯ **ವಾಚಾಯ ಭಾಯ** ಸರೀರಕನ್ತಿಯಾ ಚ ಜಿನೋ ಜನ್ತೂನಂ **ಮನೋ** ಚಿತ್ತಂ **ಧಿನೋತಿ** ಪೀಣೇತೀತಿ। ಪೀಣಯನಸಭಾವಾಯ ಏಕಾಯ ಕ್ರಿಯಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಕರಣಭೂತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಾಚಾಭಾನಂ ಯೋಜಿತತ್ತಾ ಅಯಂ ಅಭಿನ್ನಕಮ್ಮಸಿಲೇಸೋ। ಅನ್ಧಕಾರ'ಮಪಹರತೀತಿ ಚ, ಸಭಾವೇನ ಮಧುರಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ನಿಯಮವನ್ತಸಿಲೇಸ

೧೯೮ಕೇಸಕ್ಖೀನಂವ ಕಣ್ಹತ್ತಂ, ಸಮೂನಂಯೇವ ವಙ್ಕತಾ।

ಪಾಣಿಪಾದಾಧರಾನಂವ, ಮುನಿನ್ದಸ್ಸಾ'ತಿರತ್ತತಾ॥

೧೯೮. "**ಕೇಸಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಕಣ್ಹತ್ತಂ ಕೇಸಕ್ಖೀನಂಯೇವ, ನ ಮನಸಿ, ಕಣ್ಹತ್ತಗುಣೋ ಪಾಪತ್ತಞ್ಚ ಸಿಲಿಟ್ಠಂ। ವಙ್ಕತಾ ಭಮೂನಂಯೇವ, ನ ಅಜ್ಝಾಸಯೇ, ವಙ್ಕತಾನತತ್ತಂ ಸಠತ್ತಞ್ಚ ಸಿಲಿಟ್ಠಂ। ಅತಿರತ್ತತಾ ಪಾಣಿಪಾದಾಧರಾನಂಯೇವ, ನ ಚಿತ್ತೇ, ಅತಿರತ್ತತಾಗುಣೋ ರಾಗೋ ಚ ಸಿಲಿಸ್ಸತೇ। "ಮುನಿನ್ದಸ್ಸಾ"ತಿ "ಕಣ್ಹತ್ತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧನೀಯಂ। ನಿಯಮವಾ ಸಿಲೇಸೋ ಕೇಸಕ್ಖೀನಂವಾತಿ ಅವಧಾರಣಪ್ಪಯೋಗಾತಿ।

೧೯೮. "**ಕೇಸಕ್ಖೀನ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ ಕಣ್ಹತ್ತಂ ಕೇಸಕ್ಖೀನಂ ಏವ ಹೋತಿ, ಕಣ್ಹತ್ತಸಙ್ಖತಮಕುಸಲಂ ನ ಚಿತ್ತೇ। ವಙ್ಕತಾ ಭಮೂನಂಯೇವ, ನಜ್ಝಾಸಯೇ। ಅತಿರತ್ತತಾ ಪಾಣಿಪಾದಾಧರಾನಂ ಏವ, ನ ಕೇಸುಚಿ ವತ್ಥೂಸೂತಿ। "ಕೇಸಕ್ಖೀನಂವಾ"ತಿಆದೀಸು ನಿಯಮಸಙ್ಖಾತಅವಧಾರಣಪದಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಕಣ್ಹಭಾವೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಾಪತ್ತಸ್ಸ ಚ, ವಙ್ಕಗುಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಾಠೇಯ್ಯಸ್ಸ ಚ, ರತ್ತಗುಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ರಾಗಸ್ಸ ಚ ಸಿಲಿಟ್ಠತ್ತಾ ಅಯಂ ನಿಯಮವನ್ತಸಿಲೇಸೋ ನಾಮ। ಕೇಸಾನಿ ಚ ಅಕ್ಖೀನಿ ಚೇತಿ ಚ, ಕಣ್ಹಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ, ವಙ್ಕಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಪಾಣಯೋ ಚ ಪಾದಾನಿ ಚ ಅಧರಾನಿ ಚಾತಿ ಚ, ಅತಿರತ್ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ನಿಯಮಕ್ಖೇಪಸಿಲೇಸ

೧೯೯ಪಾಣಿಪಾದಾಧರೇಸ್ವೇವ, ಸಾರಾಗೋ ತವ ದಿಸ್ಸತಿ।

ದಿಸ್ಸತೇ ಸೋ'ಯ'ಮಥ ವಾ, ನಾಥ ಸಾಧುಗುಣೇಸ್ವಪಿ॥

೧೯೯. "**ಪಾಣಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ನಾಥ ತವ ಪಾಣಿಪಾದಾಧರೇಸ್ವೇವ **ಸಾರಾಗೋ** ಸೋಭನೋ ರತ್ತವಣ್ಣೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ಚಿತ್ತೇ, ಸಾರಾಗೋ ರತ್ತವಣ್ಣೋ ಛನ್ದರಾಗೋ ಚಾತಿ ಸಿಲಿಟ್ಠಂ। ಅಯಂ ನಿಯಮೋ ಅಕ್ಖಿಪ್ಯತೇ। **ಅಥ ವಾ** ಕಥಂ ನಿಯಮ್ಯತೇ, ಯತೋ **ಸೋ ಅಯಂ** ಸಾರಾಗೋ ಸಾಧೂನಂ ಗುಣೇಸ್ವೇವ ವಿರಾಗಲಕ್ಖಣೋ ದಿಸ್ಸತೇ ಇತಿ। ತಸ್ಮಾ ಕಥಮವಧಾರೀಯತೀತಿ ನಿಯಮಕ್ಖೇಪವಚನೋ ಸಿಲೇಸೋಯಂ।

೧೯೮. “**ಪಾಣಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಹೇ **ನಾಥ** ತವ **ಸಾರಾಗೋ** ಸೋಭನೋ ರತ್ತವಣ್ಣೋ ಪಾಣಿಪಾದಾಧರೇಸ್ವೇವ ದಿಸ್ಸತಿ, ಚಿತ್ತೇ ಲೋಭೋ ಪನ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಥ ವಾ **ಸೋ ಅಯಂ** ಸಾರಾಗೋ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಕುಸಲಚ್ಛನ್ದಭೂತೋ **ಸಾಧುಗುಣೇಸ್ವಪಿ** ಸಜ್ಜನಾನಂ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಸುಪಿ ದಿಸ್ಸತಿ। “ಏವಾ”ತಿ ದಸ್ಸಿತನಿಯಮಸ್ಸ ಪಟಿಸೇಧಕೇನ **“ಅಥ ವಾ**”ತಿ ವಚನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ರತ್ತವಣ್ಣಸಙ್ಖಾತರಾಗೇನ ಲೋಭಸ್ಸ ಸಿಲಿಟ್ಠತ್ತಾ ಚ ಅಯಂ ನಿಯಮಕ್ಖೇಪವಚನಸಿಲೇಸೋ। ಸಂ ಸೋಭನೋ ರಾಗೋತಿ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಅವಿರೋಧಿಸಿಲೇಸ

೧೯೯ಸಲಕ್ಖಣೋ’ತಿಸುಭಗೋ,
ತೇಜಸ್ಸೀ ನಿಯತೋದಯೋ।
ಲೋಕೇಸೋ ಜಿತಸಂಕ್ಲೇಸೋ,
ವಿಭಾತಿ ಸಮಣಿಸ್ಸರೋ॥

೧೯೯. “**ಸಲಕ್ಖಣೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸಹ ಲಕ್ಖಣೇನ ಸಸರೂಪೇನ ದ್ವತ್ತಿಂ ಸವರಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇನ ವಾ ವತ್ತಮಾನೋ **ಸಲಕ್ಖಣೋ,** ಚನ್ದೋ ಮುನಿನ್ದೋ ಚ, ಅತಿಸುಭಗೋ ಸೋ ಚ, **ತೇಜಸ್ಸೀ** ಸೂರಿಯೋ ಪಭಾವಿಸೇಸಯುತ್ತೋ ಚ, ನಿಯತೋ ಪತಿದಿನಮುದಯೋ ಪಭಾಲಕ್ಖಣೋ ಯಸ್ಸ ಸೋ **ನಿಯತೋದಯೋ,** ಸೂರಿಯೋ, ನಿಯತೋ ಥಿರೋ ಉದಯೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಸಮ್ಬೋಧಿರೂಪೋ ಯಸ್ಸ ಸೋ **ನಿಯತೋದಯೋ,** ಮುನಿನ್ದೋ, **ಲೋಕೇಸೋ** ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮುನಿನ್ದೋ ಚ, ಜಿತೋ ಸಂಕ್ಲೇಸೋ ಝಾನರತಿವಸೇನ ಕಾಯಚಿತ್ತಾಬಾಧೋ ಯೇನ ಸೋ, ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಜಿತೋ ಸಂಕ್ಲೇಸೋ ದಸವಿಧೋ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞ್ಞಾಣಲಾಭಾ ಯೇನ ಸೋ। ಸೋ ಮಣೀನಂ ಇಸ್ಸರೋ ಉಪಮಣಿ [ಉತ್ತಮಮಣಿ (?)], ಸಮಣಾನಂ ಇಸ್ಸರೋ ಮುನಿನ್ದೋ ವಿಭಾತೀತಿ ಯೋಜ್ಜಂ। ಅಯಮವಿರೋಧಿಸಿಲೇಸೋ ಲಕ್ಖಣಸುಭಗಾದೀನಮುಭಯತ್ಥಾಪಿ ಅಬ್ಯವಹಿತತ್ತಾ।

೧೯೯. “**ಸಲಕ್ಖಣೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಸಲಕ್ಖಣೋ** ಲಕ್ಖಣೇನ ಸಹಿತೋ, **ಅತಿಸುಭಗೋ** ಅತಿಸುನ್ದರಾಯ ಲಕ್ಖಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ನೋ ಚೇ, ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಸಹಿತೋ ಅತಿವಿಯ ಸೋಭಾದೀಹಿ ಯುತ್ತೋ, **ತೇಜಸ್ಸೀ** ಅನ್ಧಕಾರವಿಧಮನಸಙ್ಖತಮಹಾನುಭಾವೇನ ಯುತ್ತೋ, **ನಿಯತೋದಯೋ** ಪತಿದಿನಂ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಕಾಲೇ ನಿಯಮಿತಗಗನುಗ್ಗಮನೋ, ನೋ ಚೇ, ನಿರನ್ತರಪವತ್ತಬುದ್ಧತೇಜಸಾ ಯುತ್ತೋ ಥಿರಸಬ್ಬಞ್ಞುಪದವಿಸಙ್ಖಾತಾಭಿವುಡ್ಢಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, **ಲೋಕೇಸೋ** ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೋ, **ಜಿತಸಂಕ್ಲೇಸೋ** ಝಾನಪೀತಿಯಾ ವಿಜಿತಕಾಯಚಿತ್ತದರಥೋ, ನೋ ಚೇ, ತಿಲೋಕಸ್ಸ ಇಸ್ಸರಭೂತೋ ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗಞ್ಞಾಣೇನ ಹತದಸವಿಧಸಂಕಿಲೇಸೋ, **ಸಮಣಿಸ್ಸರೋ** ಸೋ ಉತ್ತಮೋ ಮಣಿ **ವಿಭಾತಿ** ಸೋಭತಿ, ನೋ ಚೇ, ಸಮಣಾನಂ ಇಸ್ಸರೋ **ವಿಭಾತಿ** ದಿಬ್ಬತೀತಿ। “ಸಲಕ್ಖಣೋ ಸುಭಗೋ”ಇಚ್ಚಾದಿಕಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪದಾನಂ ಅವಿರುದ್ಧತ್ತಾ ಚ, ಪರಮಪಾದೇ ಚನ್ದೇನ ದುತಿಯೇ ಸೂರಿಯೇನ ತತಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಚತುತ್ಥೇ ಮಣಿನಾ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪದತ್ಥಸ್ಸ ಸಿಲಿಟ್ಠತ್ತಾ ಚ ಅಯಂ ಅವಿರೋಧಿಸಿಲೇಸೋ ನಾಮ। ಸಹ ಲಕ್ಖಣೇನ ವತ್ತಮಾನೋತಿ ಚ, ಅತಿಸೋಭನೋ ಭಗೋ ಸಿರೀ ವಾ ಸಿರೀಕಾಮಪಯತನಾದಿಕೋ ವಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ಚ, ತೇಜೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ, ನಿಯತೋ ಉದಯೋ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಲೋಕಸ್ಸ ಇಸೋ ಇಸ್ಸರೋತಿ ಚ, ಜಿತೋ ಸಂಕ್ಲೇಸೋ ಯೇನೇತಿ ಚ, ಮಣೀನಂ ಸಮಣಾನಂ ವಾ ಇಸ್ಸರೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ವಿರೋಧಿಸಿಲೇಸ

೨೦೦ಅಸಮೋಪಿ ಸಮೋ ಲೋಕೇ,
ಲೋಕೇಸೋಪಿ ನರುತ್ತಮೋ।
ಸದಯೋಪ್ಯ’ದಯೋ ಪಾಪೇ,
ಚಿತ್ತಾ’ಯಂ ಮುನಿನೋ ಗತಿ॥

೩೦೦. “**ಅಸಮೋಪಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ನತ್ಥಿ ಸಮೋ ರಾಜಗುಣಾದೀಹಿ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಅಸಮೋ,** ಕೋಚಿ ರಾಜಾದಿ, “ಅಸಮೋ”ತಿ ಲೋಕೇಕಸಿಖಾಮಣಿಭಾವೇನ ಮುನಿ। ತತ್ಥ ಯದಾ ಅಸಮೋ ರಾಜಾದಿ, ತದಾ ಲೋಕೇ ಸಮೋತಿ ವಿರುದ್ಧಂ ಅಸಮತ್ತಾ ತಸ್ಸ। **ಅಪಿ**ಸದ್ದೋ ವಿರೋಧಂ ಜೋತೇತೀತಿ। ಪಕ್ಖನ್ತರೇ ತ್ವವಿರುದ್ಧಂ, ಲೋಕೇ ದೇವದತ್ತಾದೀನಂ ವಿರೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ರಾಹುಲಾದೀನಂ ಅವಿರೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಚ ಸಮತ್ತಾ, ತತೋಯೇವಾಯಂ ವಿರೋಧಾಭಾಸಾನಞ್ಚಸಾ ವಿರೋಧೋಯೇವ। **ಲೋಕೇಸೋ** ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮುನಿ ಚ। ತತ್ಥ “ಬ್ರಹ್ಮಾ ನರುತ್ತಮೋ”ತಿ ವಿರುದ್ಧಂ ದಿಬ್ಬಯೋನಿತ್ತಾ ತಸ್ಸ। ಪಕ್ಖನ್ತರೇ ತ್ವಬ್ಯಾಘಾತೋ ಉತ್ತಮನರತ್ತಾ ತಸ್ಸ। ದಯೋ ದಾನಂ, ಸಹ ದಯೇನಾತಿ **ಸದಯೋ,** ಕೋಚಿ ಪುರಿಸೋ। ಸಹ ದಯಾಯ ವತ್ತತೀತಿ **ಸದಯೋ,** ಮುನಿ। ತತ್ಥ ಪುರಿಸೋ ದಾಯಕೋ ಪಾಪೇ ಜನೇ ಕಥಮದಯೋತಿ ವಿರುಜ್ಝತಿ। ಮುನಿ ಪಾಪೇ ರಾಗಾದಿಕೇ ಅದಯೋತಿ ವಿರುಜ್ಝತಿ। ತಸ್ಮಾ ಮುನಿನೋ **ಅಯಂ** ಯಥಾವುತ್ತಾ **ಗತಿ** ಪವತ್ತಿ **ಚಿತ್ತಾ** ಅಬ್ಭುತಾತಿ ಅಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ ವಿರೋಧಿಸಿಲೇಸೋ ಉದಾಹಟೋ।

೩೦೦. “**ಅಸಮೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಅಸಮೋಪಿ** ಅತುಲ್ಯೋಪಿ ಕೋಚಿ ರಾಜಾದಿಕೋ ಲೋಕೇ **ಸಮೋ** ತುಲ್ಯೋ, ನೋ ಚೇ, ಸದಿಸಪುಗ್ಗಲರಹಿತೋ ಏವ ರಾಹುಲಭದ್ರದೇವದತ್ತಾದಿಸಬ್ಬಲೋಕೇ ಅನುನಯಪಟಿಘಾಭಾವೇನ ಸಮೋ ಹೋತಿ। **ಲೋಕೇಸೋಪಿ** ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೋಪಿ **ನರುತ್ತಮೋ** ನರವರೋ ಹೋತಿ, ನೋ ಚೇ, ಸಕಲಲೋಕಾಧಿಪತಿ ಹುತ್ವಾ ಏವ ನರುತ್ತಮೋ। **ಸದಯೋಪಿ** ಯಾಚಕೇಸು ದಯಸಞ್ಞಾತೇನ ದಾನೇನ ಯುತ್ತೋಪಿ **ಪಾಪೇ** ಪಾಪಿಟ್ಠೇ **ಅದಯೋ** ದಾನರಹಿತೋ, ನೋ ಚೇ, ದಯಾಸಹಿತೋ ಏವ ಅಕುಸಲೇ ನಿದ್ದಯೋ। ಮುನಿನೋ ಅಯಂ **ಗತಿ** ಪವತ್ತಿ **ಚಿತ್ತಾ** ವಿಚಿತ್ತಾತಿ ರಾಜಾದಿನೋ ಅಸಮಸಮತಾ ಚ, ಬ್ರಹ್ಮಾ ಹುತ್ವಾ ಉತ್ತಮನರಭಾವೋ ಚ, ದಾನಸಹಿತಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ದಾನರಹಿತಭಾವೋ ಚ ವಿರುದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ರಾಜಬ್ರಹ್ಮಪುರಿಸೇಹಿ ಮುನಿನೋ ಸಿಲಿಟ್ಠತ್ತಾ ಅಯಂ ವಿರೋಧಿಸಿಲೇಸೋ ನಾಮ। ಪುಬ್ಬಪುಬ್ಬಪಕ್ಖೇ ವಿರೋಧೋ ಅಪರಾಪರಪಕ್ಖೇಹಿ ನಿರಾಕತೋ ಹೋತಿ। ಪುಬ್ಬಪಕ್ಖೇ **ಅಪಿ**ಸದ್ದೋ ವಿರೋಧಂ ಜೋತೇತೀತಿ, ಅಪರಪಕ್ಖೇ ಅವಧಾರಣನ್ತಿ। ನತ್ಥಿ ಸಮೋ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ನರೋ ಚ ಸೋ ಉತ್ತಮೋ ಚೇತಿ ಚ, ಸಹ ದಯೇನ ದಯಾಯ ವಾ ವತ್ತಮಾನೋತಿ ಚ, ನತ್ಥಿ ದಯೋ ದಯಾ ವಾ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಓಚಿತ್ಯಸಮ್ಪೋಸಕಪದಸಿಲೇಸ

೩೦೧ಸಂಸಾರದುಕ್ಖೋಪಹತಾ-ವನತಾ ಜನತಾ ತ್ವಯಿ।
ಸುಖ’ಮಿಚ್ಛಿತ’ಮಚ್ಚನ್ತಂ, ಅಮತನ್ದದ ವಿನ್ದತಿ॥

೩೦೧. ಉದಾಹರತಿ “**ಸಂಸಾರೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಸಂಸಾರೋ** ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನಂ ವತ್ತಮಾನಾ ಖನ್ಧಪಟಿಪಾಟಿಯೇವ **ದುಕ್ಖಂ** ದುಕ್ಖಮತ್ತಾದಿನಾ, ತೇನ **ಉಪಹತಾ** ಪಹಟಾ ಜನತಾ, ಅಮತಂ ಸುಖಂ ಅಮತಂ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದದಾತೀತಿ **ಅಮತನ್ದದಾತಿ** ಆಮನ್ತನಂ, ತ್ವಯಿ **ಅವನತಾ** ಪಣಾಮವಸೇನ **ಇಚ್ಛಿತ**ಮತಿಮತಂ ದುಕ್ಖಾಪಗಮನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಕಾಯಿಕಂ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ **ಸುಖಂ** ಅಚ್ಚನ್ತಂ **ವಿನ್ದತಿ** ಪಟಿಲಭತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಅಮತಂ ಸುಧಾ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ, ಅಮತನ್ದದೋ ದುಕ್ಖೋಪಹತೇ ಸುಖಯತೀತಿ ಉಚಿತನ್ತಿ “ಅಮತಂ ದದಾತೀ”ತಿ ಪದಮಧಿಗತೇ ವತ್ಥುನಿ ಓಚಿತ್ಯಂ ಸಮ್ಪೋಸಯತೀತಿ ಓಚಿತ್ಯಸಮ್ಪೋಸಕೋ ಪದಸಿಲೇಸೋಯಂ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ “ಸುಗನ್ಧಿಸೋಭಾಸಮ್ಬನ್ಧೀ”ತ್ಯಾದ್ಯುಪಮಾಸಿಲೇಸಾದಯೋ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ।

೩೦೧. “**ಸಂಸಾರ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಸಂಸಾರದುಕ್ಖೋಪಹತಾ** ಖನ್ಧಧಾತುಆಯತನಾನಂ ನಿರನ್ತರಪವತ್ತಿಸಞ್ಞಾತೇನ ದುಕ್ಖೇನ ಉಪಹತಾ ಜನತಾ, **ಅಮತನ್ದದ** ಹೇ ಸುಧಾದಾಯಕ ನೋ ಚೇ, ನಿಬ್ಬಾನದಾಯಕ ತಥಾಗತ ತ್ವಯಿ **ಅವನತಾ** ಪಣಮನವಸೇನ ಓನತಾ **ಇಚ್ಛಿತಂ** ಅಭಿಮತಂ **ಸುಖಂ** ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಸುಖಂ **ಅಚ್ಚನ್ತಂ** ಅತಿಸಯೇನ **ವಿನ್ದತಿ** ಸೇವತೀತಿ। ಅಮತದಾಯಕಾ ದುಕ್ಖಿತೇ ಸುಖಿತೇ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಇದಂ ಉಚಿತಮೇವೇತಿ ಉಭಯತ್ಥಸ್ಸಾಪಿ ವಾಚಕಂ “ಅಮತಂ ದದಾತೀ”ತಿ ಪದಂ ತಾದಿಸಜನಸ್ಸ ಸುಖದಾನೇ ಓಚಿತ್ಯಂ ಪೋಸೇತೀತಿ ಅಯಂ ಓಚಿತ್ಯಸಮ್ಪೋಸಕಪದಸಿಲೇಸೋ। ಸಂಸಾರೋಯೇವ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಚ, ತೇನ ಉಪಹತಾತಿ ಚ, ಅಮತಂ ಸುಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ವಾ ದದಾತೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೩೦೨ಗುಣಯುತ್ತೇಹಿ ವತ್ಥೂಹಿ, ಸಮಂ ಕತ್ವಾನ ಕಸ್ಸಚಿ।

ಸಂಕಿತ್ತನಂ ಭವತಿ ಯಂ, ಸಾ ಮತಾ ತುಲ್ಯಯೋಗಿತಾ॥

೩೦೨. ತುಲ್ಯಯೋಗಿತಂ ಯೋಜಯತಿ "**ಗುಣೇ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಗುಣೋ** ಧಮ್ಮೋ ಸಾಧು ಅಸಾಧು ವಾ, ತೇನ ಯುತ್ತೇಹಿ ವತ್ಥೂಹಿ ಸಹ **ಸಮಂ ಕತ್ವಾನ** ವತ್ಥುತೋ ಅಸಾಮ್ಯೇಪಿ ತಥಾಭಾವಮಾರೋಪ್ಯ **ಕಸ್ಸಚಿ** ಪುರಿಸಾದಿನೋ ಥುತಿನಿನ್ದತ್ಥಂ ಯಂ **ಕಿತ್ತನ**ಮಾಖ್ಯಾನಂ, **ಸಾ** ತುಲ್ಯಕ್ಖಣಾ ತುಲ್ಯಯೋಗಿತಾ ಮತಾ, ವತ್ಥುಮಿಚ್ಛಿತೇನ ಗುಣೇನ ತಾದಿಸಾನಂ ತುಲ್ಯಯೋಗಿತಾಪಟಿಪಾದನತೋ ತದತ್ಥಿಯೇನ ತುಲ್ಯಯೋಗಿತಾ ತಥಾ ದ್ವಿಧಾ ವತ್ತತಿ।

೩೦೨. ಇದಾನಿ ತುಲ್ಯಯೋಗಿತಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಗುಣಯುತ್ತೇಹಿ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಗುಣಯುತ್ತೇಹಿ** ಸುನ್ದರಾಸುನ್ದರೇಹಿ ಯೇಹಿ ಕೇಹಿಚಿ ಗುಣೇಹಿ ಯುತ್ತೇಹಿ ವತ್ಥೂಹಿ, **ಸಮಂ ಕತ್ವಾನ** ತತ್ವತೋ ಅಸಮಾನೇಸುಪಿ ಸಮಾನತ್ತಬುದ್ಧಿಯಾ ಆರೋಪನಂ ಕತ್ವಾ, **ಕಸ್ಸಚಿ** ಪುರಿಸಾದಿನೋ ಥುತಿಂ ನಿನ್ದಂ ವಾ ನಿಸ್ಸಾಯ ಯಂ **ಸಂಕಿತ್ತನಂ** ಗುಣಾಗುಣಕಥನಂ ಭವತಿ, ಸಾ ತುಲ್ಯಯೋಗಿತಾತಿ ಮತಾತಿ। ಗುಣೇಹಿ ಯುತ್ತಾತಿ ಚ, ತುಲ್ಯೇನ ಗುಣೇನ ಸಹ ಯೋಗೋತಿ ಚ, ಸೋ ಏತೇಸಂ ರಂಸಿಮಾಲೀಭಗವನ್ತಾದೀನಮತ್ಥೀತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಭಾವೋ ತುಲ್ಯಗುಣಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಏತ್ಥ ತುಲ್ಯಗುಣಯುತ್ತಪದತ್ಥಾನಂ ತಗ್ಗುಣಸಮ್ಬನ್ಧಸ್ಸ ತುಲ್ಯಯೋಗಿತಾಭಾವತೋ ತಪ್ಪಟಿಪಾದಕೋ ಉತ್ತಿವಿಸೇಸೋ ತದತ್ಥಿಯೇನ ತುಲ್ಯಯೋಗಿತಾತಿ ಞೇಯ್ಯಾ।

೩೦೩ಸಮ್ಪತ್ತಸಮ್ಮದೋ ಲೋಕೋ,

ಸಮ್ಪತ್ತಾಲೋಕಸಮ್ಪದೋ।

ಉಭೋಹಿ ರಂಸಿಮಾಲೀ ಚ,

ಭಗವಾ ಚ ತಮೋನುದೋ॥

೩೦೩. ಉದಾಹರತಿ "**ಸಮ್ಪತ್ತೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। ತಮಂ ನುದತೀತಿ **ತಮೋನುದೋ। ರಂಸಿಮಾಲೀ** ಸೂರಿಯೋ ಚ, ಅಥ ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಚಾತಿ **ಉಭೋಹಿ** ಕರಣಭೂತೇಹಿ ಹೇತುಭೂತೇಹಿ ವಾ **ಲೋಕೋ** ಸತ್ತಲೋಕೋ, ಸಮ್ಪತ್ತೋ ಸಮ್ಮದೋ ಪೀತಿ ಯೇನ ತಥಾವಿಧೋ ಚ, ಸಮ್ಪತ್ತೋ ಆಲೋಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪದಾ ಯೇನ ತಥಾವಿಧೋ ಚಾಪೀತಿ। ಏತ್ಥ ಪೀತಿದಾನಾದಿಗುಣಯುತ್ತೇನ ರಂಸಿಮಾಲಿನಾ ಸಮಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಥುತಿವಸೇನ ಕಿತ್ತನನ್ತಿ ಲಕ್ಖಣಂ ಯೋಜನೀಯಂ।

೩೦೩. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ "**ಸಮ್ಪತ್ತಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ತಮೋನುದೋ** ಅನ್ಧಕಾರಂ ಪಹರನ್ತೋ ರಂಸಿಮಾಲೀ ಚ ಭಗವಾ ಚ **ಉಭೋಹಿ** ಕರಣಭೂತೇಹಿ ಹೇತುಭೂತೇಹಿ ವಾ, **ಲೋಕೋ** ಸತ್ತಲೋಕೋ **ಸಮ್ಪತ್ತಸಮ್ಮದೋ** ಪಟಿಲದ್ಧಪೀತಿಕೋ ಚ ಸಮ್ಪತ್ತಾಲೋಕಸಮ್ಪದಾ ಚ ಹೋತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಪೀತಿದಾನಾಲೋಕಕರಣಸಙ್ಖಾತಗುಣಯುತ್ತೇನ ಸೂರಿಯೇನ ತುಲ್ಯಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಥುತಿವಸೇನ ಗುಣಕಥನಂ ಹೋತಿ। ಸಮ್ಪತ್ತೋ ಸಮ್ಮದೋ ಪೀತಿ ಯೇನೇತಿ ಚ, ಆಲೋಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪದಾತಿ ಚ, ಸಮ್ಪತ್ತಾ ಆಲೋಕಸಮ್ಪದಾ ಯೇನೇತಿ ಚ, ತಮಂ ನುದತೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಉದಾಹರಣೇ ಅದಸ್ಸಿತೇಪಿ ಅಸಾಧುಗುಣಯುತ್ತೇನ ಕೇನಚಿ ವತ್ಥುನಾ ಸಮಂ ಕತ್ವಾ ಕಸ್ಸಚಿ ಕಾತಬ್ಬನಿನ್ದಾಪಿ ಏವಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

೩೦೪ಅತ್ಥನ್ತರಂ ಸಾಧಯತಾ, ಕಿಞ್ಚಿ ತಂಸದಿಸಂ ಫಲಂ।

ದಸ್ಸೀಯತೇ ಅಸನ್ತಂ ವಾ, ಸನ್ತಂ ವಾ ತಂ ನಿದಸ್ಸನಂ॥

೩೦೪. ನಿದಸ್ಸನಂ ಪದಸ್ಸೇತಿ "**ಅತ್ಥನ್ತರ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅತ್ಥನ್ತರಂ** ನಿದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಞ್ಞಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಚಿತಂ ಕಾರಿಯಂ **ಸಾಧಯತಾ** ಕೇನಚಿ ವತ್ಥುನಾ ಹೇತುಭೂತೇನ, ತೇನ ಅತ್ಥನ್ತರೇನೇವ **ಸದಿಸಂ** ತುಲ್ಯಂ ಫಲಂ ಕಿಞ್ಚಿ **ಅಸನ್ತಂ** ಅನಿಟ್ಠಂ ವಾ **ಸನ್ತಂ** ಇಟ್ಠಂ ವಾ **ದಸ್ಸೀಯತೇ** ಪಟಿಪಾದೀಯತೇ, ತಂ ಏವಂಲಕ್ಖಣಂ ನಿದಸ್ಸನಂ ಸಿಯಾ।

೩೦೪. ಇದಾನಿ ನಿದಸ್ಸನಾಲಙ್ಕಾರಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ "**ಅತ್ಥನ್ತರ**"ಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅತ್ಥನ್ತರಂ** ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತೋ ಅಞ್ಞಂ ಉಚಿತಕಾರಿಯಸಙ್ಖಾತಮತ್ತಂ [ಉಚಿತಕಿಚ್ಚ... (ಕ॰)] **ಸಾಧಯತಾ** ಸಾಧಯನ್ತೇನ ಕೇನಚಿ ವತ್ಥುನಾ **ತಂಸದಿಸಂ** ತೇನ ಅತ್ಥನ್ತರೇನ ಸಮಾನಂ **ಅಸನ್ತಂ** ಅನಿಟ್ಠಂ ವಾ **ಸನ್ತಂ** ಇಟ್ಠಂ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಫಲಂ **ದಸ್ಸೀಯತೇ** ವತ್ಥೂಹಿ ಪಟಿಪಾದೀಯತೇ, **ತಂ** ತಾದಿಸಂ ಫಲಂ ನಿದಸ್ಸನಂ ನಾಮಾತಿ। ಅತ್ಥೋ ಚ ಸೋ ಅನ್ತರೋ ಅಞ್ಞೋ ಚಾತಿ ಚ, ತೇನ ಅತ್ಥನ್ತರೇನ ಸದಿಸಮಿತಿ ಚ, ನಿದಸ್ಸೀಯತೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಅಸನ್ತಫಲನಿದಸ್ಸನ

೩೦೫ಉದಯಾ ಸಮಣಿನ್ದಸ್ಸ, ಯನ್ತಿ ಪಾಪಾ ಪರಾಭವಂ।

ಧಮ್ಮರಾಜವಿರುದ್ಧಾನಂ, ಸೂಚಯನ್ತಾ [ದೀಪಯನ್ತಾ (ಸೀ॰)] **ದುರನ್ತತಂ॥**

೩೦೫. "**ಉದಯಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಸಮಣಿನ್ದಸ್ಸ** ಮಹಾಮುನಿನೋ **ಉದಯಾ** ಪಾತುಭಾವೇನ **ಪಾಪಾ** ಲೋಭಾದಯೋ **ಪರಾಭವಂ** ನಿಧನಂ ಯನ್ತಿ, ಪರಾಭವನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **ಹೋತಿ**। ಉದಯಪುಬ್ಬಕೇನ ಪಾಪಪರಾಭವನತ್ಥನ್ತರೇನ ಸದಿಸಂ ಫಲಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। ಕಿಂ ಕರೋನ್ತಾ? **ಧಮ್ಮರಾಜಾ** ಧಮ್ಮಾನಪೇತೋ ರಾಜಾ, ಮುನಿನ್ದೋ ಚಾತಿ ಸಿಲಿಟ್ಠಂ, ತೇನ ವಿರುದ್ಧಾನಂ, ದುಟ್ಠೋ ವಿರುದ್ಧೋ ಅನ್ತೋ ಅವಸಾನಂ ಯಸ್ಸ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ, ತಂ ಸೂಚಯನ್ತಾತಿ ಧಮ್ಮರಾಜವಿರೋಧಹೇತುಕಂ ಅಸನ್ತಫಲಮೇತಂ ನಿದಸ್ಸನಂ ಪರಾಭವಸ್ಸಾನಿಟ್ಠತ್ತಾ।

೩೦೫. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ "**ಉದಯಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸಮಣಿನ್ದಸ್ಸ** ಮುನಿನ್ದಸ್ಸ **ಉದಯಾ** ಲೋಕೇ ಪಾತುಭಾವೇನ **ಪಾಪಾ** ಲೋಭಾದಯೋ **ಧಮ್ಮರಾಜವಿರುದ್ಧಾನಂ** ರಾಜಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತರಾಜೂಹಿ, ಧಮ್ಮಾಧಿಪತಿನಾ ಮುನಿನ್ದೇನ ವಾ ವಿರುದ್ಧಾನಂ **ದುರನ್ತತಂ** ಅನಿಟ್ಠಾವಸಾನತಂ **ಸೂಚಯನ್ತಾ** ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **ಪರಾಭವಂ** ಪರಿಹಾನಿಂ **ಯನ್ತಿ** ಪಾಪುಣನ್ತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಪುಬ್ಬದ್ಧೇನ ಉದಯಪುಬ್ಬಕೋ ಪಾಪಪರಾಭವನಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥನ್ತರೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಅಪರದ್ಧೇನ ತಂಸದಿಸವಿರೋಧಹೇತುಕಂ ದುರನ್ತಸಙ್ಖಾತಂ ಅಸನ್ತಫಲಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಧಮ್ಮರಾಜವಿರೋಧಹೇತುಕಂ ಅಸನ್ತಫಲಮೇತಂ ಪರಾಭವಸ್ಸಾನಿಟ್ಠತ್ತಾ। ಸಮಣಾನಮಿನ್ದೋತಿ ಚ, ಧಮ್ಮೇನ ಯುತ್ತೋ ರಾಜಾತಿ ವಾ ಧಮ್ಮೇಸು ರಾಜಾತಿ ವಾತಿ ಚ, ತೇನ ವಿರುದ್ಧಾತಿ ಚ, ದುಟ್ಠೋ ವಿರೂಪೋ ಅನ್ತೋ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಯೇಸಮಿತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಸನ್ತಫಲನಿದಸ್ಸನ

೩೦೬ಸಿರೋನಿಕ್ಖಿತ್ತಚರಣೋ-

ಚ್ಛರಿಯಾನ'ಮ್ಬುಜಾನ'ಯಂ।

ಪರಮಬ್ಭುತತಂ ಲೋಕೇ,

ವಿಞ್ಞಾಪೇತ'ತ್ತನೋ ಜಿನೋ॥

೩೦೬. "**ಸಿರೋ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಅಚ್ಛರಿಯಾನಂ** ಭಗವತೋ ಚರಣಾರವಿನ್ದದ್ವನ್ದಸಮ್ಪುಟಿಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಪಥವಿಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸಮುಗ್ಗತಾನಮಚ್ಛರಿಯಗುಣೋಪೇತಾನಮಮ್ಬುಜಾನಂ **ಸಿರಸಿ** ಮತ್ಥಕೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಚರಣಾ ಯೇನ ಸೋ ಜಿನೋ। ಅಮ್ಬುಜೋಪರಿಚರಣನಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣೇನತ್ಥನ್ತರೇನ ಸದಿಸಂ ಫಲಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅತ್ತನೋ ಪರಮಚ್ಛರಿಯಭಾವಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ। ಸನ್ತಫಲಮಿದಂ ನಿದಸ್ಸನಂ ಜಿನಬ್ಭುತತ್ಥದೀಪನಸ್ಸ ಇಟ್ಠತ್ತಾತಿ।

೩೦೬. “**ಸಿರೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಅಯಂ ಜಿನೋ **ಅಚ್ಛರಿಯಾನಂ** ಅತ್ತನೋ ಪಾದಪಟಿಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಪಥವಿಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಗ್ಗತತ್ತಾ ಅಚ್ಛರಾಪಹರಣಯೋಗ್ಗಾನಂ ಅಮ್ಬುಜಾನಂ **ಸಿರೋನಿಕ್ಖಿತ್ತಚರಣೋ** ಮತ್ಥಕೇ ಠಪಿತಪಾದೋ **ಲೋಕೇ** ಸತ್ತಲೋಕೇ ಅತ್ತನೋ **ಪರಮಬ್ಭುತತಂ** ಅತಿಅಚ್ಛರಿಯಗುಣಂ **ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ** ಅವಬೋಧೇತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಅಚ್ಛರಿಯಪದುಮಾನಂ ಮತ್ಥಕೇ ಚರಣನಿಕ್ಖೇಪಸಙ್ಖಾತೇನ ಅತ್ಥನ್ತರೇನ ಪರಮಬ್ಭುತತಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತೀತಿ ಅಯಂ ಸದಿಸಸನ್ತಫಲಂ ಜಿನಬ್ಭುತತ್ಥದೀಪನಸ್ಸ ಇಟ್ಠತ್ತಾ। ಸಿರಸಿ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾನಿ ಚರಣಾನಿ ಯೇನೇತಿ ಚ, ಅಚ್ಛರಂ ಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಖಾತಂ ಅರಹನ್ತೀತಿ ಚ, ಪರಮೋ ಉತ್ತಮೋ ಅಬ್ಭುತೋ ಗುಣೋ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೩೦೭ವಿಭೂತಿಯಾಮಹನ್ತತ್ತಂ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ವಾ ಸಿಯಾ।
ಪರಮುಕ್ಕಂಸತಂ ಯಾತಂ, ತಂ ಮಹನ್ತತ್ತ’ಮೀರಿತಂ॥

೩೦೭. ಮಹನ್ತತ್ತಮುಪದಸ್ಸೇತಿ “**ವಿಭೂತಿಯಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವಿಭೂತಿಯಾ** ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ವಾ** ಅಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ವಾ **ಪರಮುಕ್ಕಂಸತಂ** ಪರಮಾತಿಸಯಭಾವಂ **ಯಾತಂ** ಉಪಗತಂ ಮಹನ್ತತ್ತಂ ನಾಮ **ಈರಿತಂ** ಕಥಿತಂ।

೩೦೭. ಇದಾನಿ ಮಹನ್ತತ್ತಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ವಿಭೂತಿ**” ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವಿಭೂತಿಯಾ** ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ **ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸ್ಸ** ಅಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ವಾ **ಪರಮುಕ್ಕಂಸತಂ** ಅತ್ಯುಕ್ಕಂಸಭಾವಂ **ಯಾತಂ** ಯಂ ಮಹನ್ತತ್ತಂ ಸಿಯಾ, **ತಂ** ಮಹನ್ತತ್ತಮಿತಿ ಈರಿತನ್ತಿ। ಮಹತೋ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಪರಮೋ ಉಕ್ಕಂಸೋ ಅತಿಸಯೋ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ವಿಭೂತಿಮಹನ್ತತ್ತ

೩೦೮ಕಿರೀಟರತನಚ್ಛಾಯಾ-ನುವಿದ್ಧಾತಪವಾರಣೋ।
ಪುರಾ ಪರಂ ಸಿರಿಂ ವಿನ್ದಿ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ’ಭಿನಿಕ್ಖಮಾ॥

೩೦೮. ಉದಾಹರತಿ “**ಕಿರೀಟೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಅಭಿನಿಕ್ಖಮಾ **ಪುರಾ** ಪುಬ್ಬೇ **ಬೋಧಿಸತ್ತೋ** ಮಾಯಾದೇವಿಯಾ ಪುತ್ತೋ **ಪರಮುಕ್ಕಟ್ಠಂ** ಅನಾಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ **ಸಿರಿಂ** ವಿಭೂತಿಂ **ವಿನ್ದಿ** ಪಟಿಲಭಿ। ಕೀದಿಸೋ? **ಕಿರೀಟೇ** ಮಕುಟೇ ರತನಾನಂ **ಛಾಯಾಹಿ** ಸೋಭಾಹಿ **ಅನುವಿದ್ಧೋ** ಛುರಿತೋ **ಆತಪವಾರಣೋ** ಸೇತಚ್ಛತ್ತಂ ಯಸ್ಸ ಸೋ ತಾದಿಸೋತಿ ವಿಭೂತಿಯಾ ಮಹನ್ತತ್ತಂ ವುತ್ತಂ “ಆತಪವಾರಣೋ ರತನಚ್ಛಾಯಾನುವಿದ್ಧೋ”ತಿ।

೩೦೮. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ “**ಕಿರೀಟ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಬೋಧಿಸತ್ತೋ** ಅನ್ತಿಮಜಾತಿಯಂ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತೋ **ಅಭಿನಿಕ್ಖಮಾ** ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನತೋ **ಪುರಾ** ಪುಬ್ಬೇ **ಕಿರೀಟರತನಚ್ಛಾಯಾನುವಿದ್ಧಾತಪವಾರಣೋ** ಮೋಲಿರತನರಂಸೀಹಿ ರಞ್ಜಿತಸೇತಚ್ಛತ್ತೋ **ಪರಮುಕ್ಕಟ್ಠಂ** **ಸಿರಿಂ** ವಿಭೂತಿಂ **ವಿನ್ದಿ** ಅನುಭವೀತಿ। ಏತ್ಥ ಮೋಲಿರತನಕನ್ತಿಯಾ ಸೇತಚ್ಛತ್ತಸ್ಸ ಓವಿದ್ಧಭಾವಕಥನೇನ ವಿಭೂತಿಯಾ ಮಹನ್ತತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಿರೀಟೇ ರತನಾನೀತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಛಾಯಾಯೋತಿ ಚ, ತಾಹಿ ಅನುವಿದ್ಧೋ ಛುರಿತೋ ಆತಪವಾರಣೋ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಅಧಿಪ್ಪಾಯಮಹನ್ತತ್ತ

೩೦೯ಸತ್ತೋ ಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ಬೋಧಿ-
ಸತ್ತೋ ಸತ್ತಹಿತಾಯ ಸೋ।
ಹಿತ್ವಾ ಸ್ನೇಹರಸಾಬದ್ಧ-
ಮಪಿ ರಾಹುಲಮಾತರಂ॥

೩೦೯. “**ಸತ್ತೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಸ್ನೇಹೇನ** ಪಿಯಭಾವೇನ ಜಾತೇನ **ರಸೇನ** ರಾಗೇನ ಆಬದ್ಧಮತ್ತನಿ **ರಾಹುಲಮಾತರಂ** ಬಿಮ್ಬಾದೇವಿಮ್ಪಿ, ಕಿಮುತಞ್ಞಂ ಯುವತಿಜನಂ, **ಹಿತ್ವಾ** ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಅನಾಸತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ **ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಾಯ** ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾಯ ವಡ್ಢಿಯಾ **ಬೋಧಿಸತ್ತೋ** ಸಿದ್ಧತ್ಥೋ **ಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇಯೇವ **ಸತ್ತೋ** ಆಸತ್ತೋ, ತತ್ಥೇವ ಲಗ್ಗೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಮಹನ್ತತ್ತಮುಕ್ಕಟ್ಠಂ ತಾದಿಸವನಿತಾರತನಾನಾಸಜ್ಜನಲಕ್ಖಣಮಾಲಕ್ಖೀಯತೀತಿ।

೩೦೯. “**ಸತ್ತೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸೋ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ **ಸ್ನೇಹರಸಾಬದ್ಧಂ** ಪಿಯಭಾವಸಞ್ಜಾತರಾಗೇನ ಆಬದ್ಧಂ **ರಾಹುಲಮಾತರಂ ಅಪಿ** ಬಿಮ್ಬಾದೇವಿಮ್ಪಿ ಹಿತ್ವಾ **ಸತ್ತಹಿತಾಯ** ಸತ್ತಾನಂ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರತ್ಥಾಯ **ಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇಯೇವ **ಸತ್ತೋ** ಲಗ್ಗೋತಿ। ತಾದಿಸಇತ್ಥಿರತನೇಪಿ ಅಲಗ್ಗತಾಕಥನೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಉಕ್ಕಟ್ಠಜ್ಝಾಸಯಮಹನ್ತತ್ತಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸಮ್ಮಾ ಬುಜ್ಝತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಚ, ಬೋಧಿಯಂ ಸತ್ತೋ ಲಗ್ಗೋತಿ ಚ, ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಮಿತಿ ಚ, ಸ್ನೇಹೇನ ಪಿಯಭಾವೇನ ಜಾತೋ ರಸೋ ರಾಗೋತಿ ಚ, ತೇನ ಆಬದ್ಧಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೩೧೦ಗೋಪೇತ್ವಾ ವಣ್ಣನೀಯಂ ಯಂ,
ಕಿಞ್ಚಿ ದಸ್ಸೀಯತೇ ಪರಂ।
ಅಸಮಂ ವಾ ಸಮಂ ತಸ್ಸ,
ಯದಿ ಸಾ ವಞ್ಚನಾ ಮತಾ॥

೩೧೦. ವಞ್ಚನಂ ವದತಿ “**ಗೋಪೇತ್ವಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ, **ವಣ್ಣನೀಯಂ** ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥುಂ **ಗೋಪೇತ್ವಾ** ನಿರಂಕತ್ವಾ **ತಸ್ಸ** ವಣ್ಣನೀಯಸ್ಸ **ಅಸಮಂ** ವಿಸಮಂ ವಿಸದಿಸಂ **ಪರಮಞ್ಞಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ** ವತ್ಥು ಯದಿ ದಸ್ಸೀಯತೇ ಕವಿನಾತಿ ಅನುವದಿತ್ವಾ ಸಾ ವಞ್ಚನಾ ಮತಾತಿ ವಿಧೀಯತೇ।

೩೧೦. ಇದಾನಿ ವಞ್ಚನಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಗೋಪೇತ್ವಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವಣ್ಣನೀಯಂ** ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥುಂ ಗೋಪೇತ್ವಾ **ತಸ್ಸ** ವಣ್ಣನೀಯಸ್ಸ **ಸಮಂ** ಸದಿಸಂ ವಾ **ಅಸಮಂ** ವಿಸದಿಸಂ ವಾ **ಪರಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ** ವತ್ಥು ಯದಿ ದಸ್ಸೀಯತೇ ಕವಿನಾ, ಸಾ ವಞ್ಚನಾಇತಿ ಮತಾತಿ। ವಞ್ಚೇತಿ ವಣ್ಣನೀಯಂ ಏತಾಯ ವುತ್ತಿಯಾತಿ ವಾಕ್ಯಂ।

ಅಸಮವಞ್ಚನಾ

೩೧೧ಪುರತೋ ನ ಸಹಸ್ಸೇಸು,
ನ ಪಞ್ಚೇಸು ಚ ತಾದಿನೋ।
ಮಾರೋ ಪರೇಸು ತಸ್ಸೇ’ಸಂ,
ಸಹಸ್ಸಂ ದಸವಡ್ಢಿತಂ॥

೩೧೧. ಉದಾಹರತಿ “**ಪುರತೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಮಾರೋ** ಕಾಮೋ **ತಾದಿನೋ** ಲೋಭಾದೀಸು ತಾದಿಸತ್ತಾ ಮುನಿನೋ **ಪುರತೋ** ಸಮ್ಮುಖೇ ಸಹಸ್ಸಂ ಇಸವೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಸಹಸ್ಸೇಸು** ಚ ನ ಹೋತಿ। ಪಞ್ಚ ಇಸವೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಪಞ್ಚೇಸು** ಚ ನ ಹೋತೀತಿ ವಣ್ಣನೀಯೋ ಮಾರೋತ್ರ ಗೋಪ್ಯತೇ। **ತಸ್ಸ** ಯೋ ತಿಭುವನಂ ಜಯೀ। **ಪರೇಸು** ಅಞ್ಞಸತ್ತೇಸು ಸರಾಗೇಸು **ಏಸಮಿಸೂನಂ ದಸವಡ್ಢಿತಂ** ದಸಹಿ ಗುಣಿತಂ ಸಹಸ್ಸಂ, ಕಥಮಞ್ಞಥಾಭುವನತ್ತಯಂ ಜಯೇಯ್ಯಾತಿ ಮಾರಂ ಗೋಪೇತ್ವಾ ದಸಸಹಸ್ಸೋಪಲಕ್ಖಿತವತ್ಥನ್ತರಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಅಸಮವಞ್ಚನಾಯಂ।

೩೧೧. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ “**ಪುರತೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಮಾರೋ **ತಾದಿನೋ** ಲಾಭಾಲಾಭಾದೀಸು ಅವಿಕಾರಿನೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ **ಪುರತೋ** ಅಭಿಮುಖೇ **ಸಹಸ್ಸೇಸು** ಚ ಸಹಸ್ಸಸರೋಪಿ ನ ಹೋತಿ, **ಪಞ್ಚೇಸು** ಪಞ್ಚ ಇಸು ಚ ತಾದಿಸೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಇಸು ನ ಹೋತಿ। **ಪರೇಸು** ಸುಗತಸಮ್ಮುಖೇ ಈದಿಸೇಸುಪಿ ಅಞ್ಞೇಸು ಸಂಕಿಲೇಸೇಸು **ತಸ್ಸ** ತಿಲೋಕಜೇತುನೋ ಮಾರಸ್ಸ **ಏಸಂ** ಸರಾನಂ **ದಸವಡ್ಢಿತಂ** ದಸಗಣನಾಯ ವಡ್ಢಿತಂ **ಸಹಸ್ಸಂ ಹೋತಿ** ದಸಸಹಸ್ಸಂ ಹೋತೀತಿ। ವಣ್ಣನೀಯಂ ಮಾರಂ ಗೋಪೇತ್ವಾ ದಸಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾಹಿ ಗಣಿತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಸರಸಙ್ಖ್ಯಾತವತ್ಥುನೋ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಅಯಂ ಅಸಮವಣ್ಣನಾ ನಾಮ। ಸಹಸ್ಸಂ ಇಸವೋ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಪಞ್ಚ ಇಸವೋ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ದಸಹಿ ವಡ್ಢಿತನ್ತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಸಮವಣ್ಣನಾ

೩೧೨ವಿವಾದ’ಮನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ,
ಮುನಿನ್ದವದನಿನ್ದುನಾ।
ಸಮ್ಪುಣ್ಣೋ ಚನ್ದಿಮಾ ನಾ’ಯಂ।
ಛತ್ತ’ಮೇತಂ ಮನೋಭುನೋ॥

೩೧೨. “**ವಿವಾದ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ಮನೋಭುನೋತಿ** ಕಾಮಸ್ಸ। ಸಮವಣ್ಣನಾಯಂ ಪುಣ್ಣಚನ್ದಂ ನಿರಂಕತ್ವಾ ಛತ್ತಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ।

೩೧೨. “**ವಿವಾದ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಮುನಿನ್ದವದನಿನ್ದುನಾ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ಮುಖಚನ್ದೇನ ವಿವಾದಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಸಮ್ಪುಣ್ಣೋ **ಅಯಂ** ಪಚ್ಚಕ್ಖೋ ಚನ್ದಿಮಾ ನ ಹೋತಿ। ಕಿಞ್ಚರಹಿ **ಏತಂ** ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ **ಮನೋಭುನೋ** ಅನಙ್ಗಸ್ಸ ಉಬ್ಭೂತಿಯಂ **ಛತ್ತಂ** ಸಮುಸ್ಸಿತಸೇತಚ್ಛತ್ತನ್ತಿ। ವಣ್ಣನೀಯಂ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ಠಪೇತ್ವಾ ತತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಚನ್ದಸದಿಸಸ್ಸ ಛತ್ತಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಅಯಂ ವುತ್ತಿ ಸಮವಣ್ಣನಾ ನಾಮ। ಮುನೀನಂ ಇನ್ದೋತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ವದನಮಿತಿ ಚ, ಇನ್ದುಸದಿಸೋ ಇನ್ದು, ಮುನಿನ್ದವದನಮೇವ ಇನ್ದೂತಿ ಚ, ಸಮನ್ತತೋ ಪುಣ್ಣೋತಿ ಚ, ಮನಸಿ ಭೂತೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೩೧೩ಪರಾನುವತ್ತನಾದೀಹಿ, ನಿಬ್ಬಿನ್ದೇನಿ’ಹ ಯಾ ಕತಾ।
ಥುತಿರ’ಪ್ಪಕತೇ ಸಾ’ಯಂ, ಸಿಯಾ ಅಪ್ಪಕತತ್ಥುತಿ॥

೩೧೩. ಅಪ್ಪಕತತ್ಥುತಿಂ ಪಕಾಸೇತಿ “**ಪರಿ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಪರೇಸಂ** ಯೇಸಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ **ಅನುವತ್ತನಂ** ಸೇವಾ, ತಮಾದಿ ಯೇಸಂ ತೇಹಿ **ನಿಬ್ಬಿನ್ದೇನ** ವಿರತ್ತೇನ **ಅಪ್ಪಕತೇ** ಅಸನ್ನಿಹಿತೇ ಬುದ್ಧಿವಿಸಯೇಯೇವ **ಇಹ** ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ಕತಾ ಯಾ **ಥುತಿ** ಸಂರಾಧನಂ, ಸಾಯಂ ಅಪ್ಪಕತತ್ಥುತಿ ಸಿಯಾ।

೩೧೩. ಇದಾನಿ ಅಪ್ಪಕತತ್ಥುತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಪರಾನು**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಪರಾನುವತ್ತನಾದೀಹಿ** ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅನುವತ್ತನಾದೀಹಿ **ನಿಬ್ಬಿನ್ದೇನ** ಉಬ್ಬೇಗಂ ಪತ್ತೇನ **ಅಪ್ಪಕತೇ** ಅನಧಿಗತೇ ಬುದ್ಧಿವಿಸಯೇ ಏವ **ಇಹ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ಕತಾ ಯಾ **ಥುತಿ** ಸಂರಾಧನಸಙ್ಖ್ಯಾತಾ ಪಸಂಸಾ ಅತ್ಥಿ, ಸಾ ಅಯಂ ಅಪ್ಪಕತತ್ಥುತಿ ನಾಮ ಸಿಯಾತಿ। ಪರೇಸಮನುವತ್ತನಮಿತಿ ಚ, ತಂ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಪರಪೀಳಾದೀನಮಿತಿ ಚ, ನ ಪಕತೋತಿ ಚ, ರಕಾರೋ ಸನ್ಧಿಜೋ, ಅಪ್ಪಕತೇ ಕತಾ ಥುತೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೩೧೪ಸುಖಂ ಜೀವನ್ತಿ ಹರಿಣಾ, ವನೇಸ್ವ’ಪರಸೇವಿನೋ।
ಅನಾಯಾಸೋಪಲಾಭೇಹಿ, ಜಲದಬ್ಬಙ್ಕುರಾದಿಭಿ॥

೩೧೪. ಉದಾಹರತಿ “**ಸುಖ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಜಲೇಹಿ **ದಬ್ಬಙ್ಕುರೇಹಿ** ದಬ್ಬತಿಣುಗ್ಗಮೇಹಿ। **ಆದಿಸದ್ದೇನ** ತರುಪಲ್ಲವಾದೀಹಿ। ಕೀದಿಸೇಹಿ? **ಅನಾಯಾಸೇನ** ಸೇವಾಪರಿಕ್ಲೇಸಾದಿನಾ ವಿನಾ **ಉಪಲಾಭೇಹಿ** ಪಾಪುಣಿತಬ್ಬೇಹಿ। ಪರಮಞ್ಞಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಸೇವನ್ತಿ

ಸೀಲೇನೇತಿ **ಅಪರಸೇವಿನೋ**। ಪರಚಿತ್ತಾರಾಧನಬ್ಯಸನಪರಮ್ಮುಖಾ ಹರಿಣಾ ವನೇಸು **ಸುಖಂ** ನಿರಾಕುಲಂ ಜೀವನ್ತೀತಿ। ಏತ್ಥ ರಾಜಾನುವತ್ತನಕ್ಲೇಸನಿಬ್ಬಿನ್ದೇನ ಸನ್ನಿಹಿತಾ ಮಿಗವುತ್ತಿ ಪಸಂಸಿತಾತಿ।

೩೧೪. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ **"ಸುಖ"**ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಹರಿಣಾ** ಮಿಗಾ **ಅಪರಸೇವಿನೋ** ವುತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪರಂ ಅಸೇವಮಾನಾ **ಅನಾಯಾಸೋಪಲಾಭೇಹಿ** ಪರಪರಿಗ್ಗಹಾಭಾವತೋ ಪರಸೇವಾಪರಿಸ್ಸಮಂ ವಿನಾ ಲಬ್ಭನೀಯೇಹಿ **ಜಲದಬ್ಭಙ್ಕುರಾದಿಭಿ** ಉದಕದಬ್ಬಙ್ಕುರರುಕ್ಖಲತಾಪಲ್ಲವಾದೀಹಿ **ವನೇಸು** ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಾರಞ್ಞೇಸು **ಸುಖಂ ಜೀವನ್ತಿ** ಸುಖಜೀವನಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ। ಏತ್ಥ ರಾಜಸೇವಾಬ್ಯಸನಪ್ಪತ್ತೇನ ಕೇನಚಿ ಅನಧಿಗತಾಪಿ ಮಿಗಜೀವಿಕಾ ಪಸಂಸಿತಾ **ಹೋತಿ**। ಪರಂ ನ ಸೇವನ್ತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಚ, ಅಭಾವೋ ಆಯಾಸಸ್ಸೇತಿ ಚ, ತೇನ ಉಪಲಭಿತಬ್ಬಾತಿ ಚ, ದಬ್ಬಾನಂ ಅಙ್ಕುರಾನೀತಿ ಚ, ಜಲಞ್ಚ ದಬ್ಬಙ್ಕುರಾನಿ ಚೇತಿ ಚ, ತಾನಿ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಪಲ್ಲವಾದೀನಮಿತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೩೧೫ಉತ್ತರಂ ಉತ್ತರಂ ಯತ್ಥ, ಪುಬ್ಬಪುಬ್ಬವಿಸೇಸನಂ।
ಸಿಯಾ ಏಕಾವಲೀ ಸಾ'ಯಂ, ದ್ವಿಧಾ ವಿಧಿನಿಸೇಧತೋ॥

೩೧೫. ಏಕಾವಲಿಂ ಕಥಯತಿ **"ಉತ್ತರ"**ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಯತ್ಥ** ವುತ್ತಿಯಂ **ಉತ್ತರಂ ಉತ್ತರಂ** ಉಪರಿಟ್ಠಾನಮುಪರಿಟ್ಠಾನಂ ಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ ವಿಧಿನಿಸೇಧನವಸೇನ ಏಕಾವಲಿ ನಾಮ ಸಿಯಾ। **ಅಯಂ** ಏಕಾವಲಿ **ವಿಧಿನಿಸೇಧತೋ** ವಿಧಿವಸೇನ ನಿಸೇಧನವಸೇನ ಚ ದ್ವಿಧಾ।

೩೧೫. ಇದಾನಿ ಏಕಾವಲಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಉತ್ತರ"**ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಯತ್ಥ** ಉತ್ತಿಯಂ **ಉತ್ತರಂ ಉತ್ತರಂ** ಉಪರೂಪರಿಭವಂ ಪದಂ **ಪುಬ್ಬಪುಬ್ಬವಿಸೇಸನಂ** ಪುಬ್ಬಪುಬ್ಬಪದಸ್ಸ ವಿಧಿನಿಸೇಧನವಸೇನ ವಿಸೇಸನಂ **ಹೋತಿ**, ಸಾ ಏಕಾವಲಿ ನಾಮ ಸಿಯಾ। **ಅಯಂ** ಏಕಾವಲಿ **ವಿಧಿನಿಸೇಧತೋ** ವಿಧಿನಿಸೇಧವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ **ಹೋತೀತಿ**। ಉತ್ತರಂ ಪುಬ್ಬನ್ತಿ ಠಾನೂಪಚಾರೇನ ಠಾನೀಭೂತಂ ಪದಮೇವ ವುಚ್ಚತಿ। ಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಮಿತಿ ಚ, ಏಕತೋ ಆವಲಿಯನ್ತಿ ಸಂವಲಿಯನ್ತಿ ಪದಾನಿ ಏತಾಯಾತಿ ಚ, ವಿಧಿವಿಧಾನಞ್ಚ ನಿಸೇಧೋ ಪಟಿಸೇಧೋ ಚಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಏತ್ಥ "ಉತ್ತರಂ ಉತ್ತರ"ನ್ತಿ ಚ "ಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಸ್ಸ"ಇತಿ ಚ ಕಮೇನ ವಿಸೇಸನವಿಸೇಸ್ಯಗುಣೇನ ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾಯಂ ನಿಬ್ಬಚನಂ, ವಿಸೇಸ್ಯಗುಣಂ ಗಮ್ಮಮಾನಮೇವ।

ವಿಧಿಏಕಾವಲಿ

೩೧೬ಪಾದಾ ನಖಾಲಿರುಚಿರಾ,
ನಖಾಲೀ ರಂಸಿಭಾಸುರಾ।
ರಂಸೀ ತಮೋಪಹಾನೇಕ [...ಪಹಾರೇಕ (ಸೀ॰)] -
ರಸಾ ಸೋಭನ್ತಿ ಸತ್ಥುನೋ॥

೩೧೬. ಉದಾಹರತಿ **"ಪಾದಾ"**ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸುಗಮ್ಮಂ। ಏತ್ಥ ಪಾದಾದೀನಂ ವಿಸೇಸ್ಯಾನಂ ನಖಾಲಿರುಚಿರತ್ತಾದಿವಿಧಾನೇನ ವಿಸೇಸನೇನ ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಅಯಂ ವಿಧಿಏಕಾವಲಿ।

೩೧೬. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ **"ಪಾದಾ"**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಸತ್ಥುನೋ ಪಾದಾ **ನಖಾಲಿರುಚಿರಾ** ನಖಪನ್ತೀಹಿ ಮನುಞ್ಞಾ **ನಖಾಲೀ** ನಖಪನ್ತಿಯೋ **ರಂಸಿಭಾಸುರಾ** ರಂಸೀಹಿ ದಿಬ್ಬಮಾನಾ **ರಂಸೀ** ಕನ್ತಿಯೋ **ತಮೋಪಹಾನೇಕರಸಾ** ಅನ್ಧಕಾರವಿಧಮನೇ ಅಸಹಾಯಕಿಚ್ಚಾ ಹುತ್ವಾ ಸೋಭನ್ತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಪಾದಾದೀನಂ ಪುಬ್ಬಪದಾನಂ ನಖಾಲಿರುಚಿರತ್ತಾದಿವಿಧಾಯಕೇಹಿ ಉತ್ತರಉತ್ತರವಿಸೇಸನೇಹಿ ವಿಸೇಸಿತತ್ತಾ ಅಯಂ ವಿಧಿಏಕಾವಲಿ ನಾಮ। ನಖಾನಂ ಆಲಿ ಪಾಳೀತಿ ಚ, ನಖಾಲೀಹಿ ರುಚಿರಾತಿ ಚ,

ರಂಸೀಹಿ ಭಾಸುರಾತಿ ಚ, ತಮಸೋ ಅಪಹಾರೋ ಅಪಹರಣಮಿತಿ ಚ, ಸೋ ಏಕೋ ರಸೋ ಕಿಚ್ಚಂ ಏತಾಸಂ ರಂಸೀನಮಿತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ನಿಸೇಧಏಕಾವಲಿ

೩೧೭ಅಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಯತೀ ನೇವ,
ಸನ್ತೋಸೋ ನಾ'ಲಯಾಹತೋ।
ನಾ'ಲಯೋ ಯೋ ಸಜನ್ತೂನಂ,
ನಾ'ನನ್ತಬ್ಯಸನಾವಹೋ॥

೩೧೭. "**ಅಸನ್ತುಟ್ಠೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಅಸನ್ತುಟ್ಠೋ** ಚತುಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸವಸೇನ ಯೋ ಕೋಚಿ ಯತಿ ನಾಮ ನೇವ ಸಿಯಾ। **ಆಲಯೇನ** ತಣ್ಹಾಯ ಆಹತೋ ಚ ಯೋ, ಸೋ ಸನ್ತೋಸೋ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। ಯೋ **ಜನ್ತೂನಂ** ಸತ್ತಾನಂ ಅನನ್ತಬ್ಯಸನಾವಹೋ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಆಲಯೋ ನಾಮ ನ ಭವತೀತಿ। ಅಸನ್ತುಟ್ಠಾದೀನಂ ಯತಿತ್ತಾದಿನಿಸೇಧನವಸೇನ ವಿಸೇಸನಾನಂ ಪವತ್ತಿಯಾ ನಿಸೇಧಏಕಾವಲಿ ಅಯಂ।

೩೧೭. "**ಅಸನ್ತುಟ್ಠೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಅಸನ್ತುಟ್ಠೋ** ಚೀವರಾದೀಸು ಚತೂಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ದಸ್ಸಿತದ್ವಾದಸವಿಧಸನ್ತೋಸಾನಂ ಅಞ್ಞತರೇನ ಅಸನ್ತುಟ್ಠೋ **ಯತಿ ನ ಏವ** ಭಿಕ್ಖು ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। **ಆಲಯಾಹತೋ** ತಣ್ಹಾಯ ಪಹತೋ ಸನ್ತೋಸೋ ನ ಹೋತಿ। ಯೋ ಜನ್ತೂನಂ **ಅನನ್ತಬ್ಯಸನಾವಹೋ ನ** ಯೋ ಸತ್ತಾನಂ ಅಪರಿಯನ್ತಪೀಳಾಪಾಪಕೋ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಆಲಯೋ ನ ಹೋತೀತಿ। ಅಸನ್ತುಟ್ಠಾದೀನಂ ಯತಿಭಾವಾದಿಪಟಿಸೇಧವಸೇನ ವಿಸೇಸನಾನಂ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಅಯಂ ನಿಸೇಧಏಕಾವಲಿ ನಾಮ। ಅಸನ್ತುಟ್ಠಪದಂ ಯತಿಸಹಿತಸಕಲಸತ್ತಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣಭಾವೇನ ಠಿತಂ, ಯತಿ ನ ಭವತೀತಿ ಯತಿತೋ ಅಞ್ಞೇಸು ಸಕಲಸತ್ತಸಙ್ಘಾತೇಸು ಅವಯವೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪನತೋ "ಅಸನ್ತುಟ್ಠೋ"ತಿ ವಿಸೇಸ್ಯೋ, "ಯತಿ ನೇ"ತಿ ಇದಂ ವಿಸೇಸನಂ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ವಿಸೇಸನವಿಸೇಸ್ಯತ್ತಂ ವುತ್ತನಿಯಾಮೇನ ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ನ ಸನ್ತುಸ್ಸತೀತಿ ಚ, ಆಲಯೇನ ಹತೋತಿ ಚ, ನತ್ಥಿ ಅನ್ತೋ ಏತೇಸಮಿತಿ ಚ, ತಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಬ್ಯಸನಾನಿ ಚೇತಿ ಚ, ತಾನಿ ಆವಹತೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೩೧೮ಯಹಿಂ ಭೂಸಿಯಭೂಸತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ತು ವತ್ಥುನಂ।
ವಿನಾವ ಸದಿಸತ್ತಂ ತಂ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಭೂಸನಂ॥

೩೧೮. ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮಾಹ "**ಯಹಿ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। ಯಹಿಂ ಸದಿಸತ್ತಂ ವಿನಾ ಏವ **ವತ್ಥುನಂ** ಪದತ್ಥಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಭೂಸಿಯಭೂಸತ್ತಂ, ತಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನಾಮ ವಿಭೂಸನಮಲಙ್ಕಾರೋತಿ।

೩೧೮. ಇದಾನಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಯಹಿ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಯಹಿಂ** ಅಲಙ್ಕಾರೇ ಸದಿಸತ್ತಂ ವಿನಾ ಏವ ವತ್ಥುನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ತು **ಭೂಸಿಯಭೂಸತ್ತಂ** ಅಲಙ್ಕಾರಿಯಅಲಙ್ಕಾರತ್ತಂ ಹೋತಿ, **ತಂ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಭೂಸನಂ ಹೋತೀತಿ। ಭೂಸಿಯಞ್ಚ ಭೂಸಾ ಚಾತಿ ಚ, ತಾಸಂ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಅಞ್ಞಞ್ಚ ಅಞ್ಞಞ್ಚೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। "ಅಞ್ಞಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಛಟ್ಠ್ಯನ್ತಅಸಙ್ಖ್ಯಮಬ್ಯಯಂ, ಸಸಙ್ಖ್ಯೇ ಚೇತಿ "ಭೂಸಿಯಭೂಸತ್ತ"ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಅಲಙ್ಕಾರಿಯಮಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಲಙ್ಕಾರವತ್ಥು ಚ, ತಮಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಲಙ್ಕಾರಿಯವತ್ಥು ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನಾಮ। ತನ್ದೀಪಕಾಲಙ್ಕಾರೋಪಿ ತದತ್ಥಿಯೇನ ತನ್ನಾಮಕೋ ಹೋತಿ।

೩೧೯ಬ್ಯಾಮಂಸುಮಣ್ಡಲಂ ತೇನ, ಮುನಿನಾ ಲೋಕಬನ್ಧುನಾ।
ಮಹನ್ತಿಂ ವಿನ್ದತೀ ಕನ್ತಿಂ, ಸೋಪಿ ತೇನೇವ ತಾದಿಸಿಂ॥

೩೧೯. ಉದಾಹರತಿ “**ಬ್ಯಾಮಂಸು**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಸುಬೋಧಂ।

೩೧೯. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ “**ಬ್ಯಾಮಂಸು**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಬ್ಯಾಮಂಸುಮಣ್ಡಲಂ** ಬ್ಯಾಮಪಭಾಮಣ್ಡಲಂ **ಲೋಕಬನ್ಧುನಾ ತೇನ ಮುನಿನಾ** ಕರಣಭೂತೇನ **ಮಹನ್ತಿಂ** ಮಹತಿಂ ಪೂಜನೀಯಂ ವಾ **ಕನ್ತಿಂ** ಸೋಭಂ **ವಿನ್ದತಿ** ಸೇವತಿ, **ಸೋಪಿ** ಮುನಿ **ತೇನ ಏವ** ಬ್ಯಾಮಂಸುಮಣ್ಡಲೇನ ತಾದಿಸಿಂ ಕನ್ತಿಂ ವಿನ್ದತೀತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸದಿಸಾನಂ ಬ್ಯಾಮಂಸುಮಣ್ಡಲಮುನಿಸಙ್ಖಾತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವತ್ಥೂನಂ ಬ್ಯಾಮಂಸುಮಣ್ಡಲಂ ಪಠಮವಾಕ್ಯೇ ಅಲಙ್ಕಾರಿಯಂ ಹೋತಿ, ಮುನಿಪದತ್ಥೋ ಅಲಙ್ಕಾರೋ ಹೋತಿ। ಅಪರವಾಕ್ಯೇ ಇಮೇ ದ್ವೇ ವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಅಲಙ್ಕಾರಿಯಅಲಙ್ಕಾರಾ ಹೋನ್ತಿ। ಅಂಸೂನಂ ಮಣ್ಡಲಮಿತಿ ಚ, ಬ್ಯಾಮಂ ಏವ ಅಂಸುಮಣ್ಡಲಮಿತಿ ಚ, ಲೋಕೋ ಬನ್ಧು ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಸಾ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೩೨೦ಕಥನಂ ಸಹಭಾವಸ್ಸ, ಕ್ರಿಯಾಯ ಚ ಗುಣಸ್ಸ ಚ।
ಸಹವುತ್ತೀತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ತದುದಾಹರಣಂ ಯಥಾ॥

೩೨೦. ಸಹವುತ್ತಿಂ ವದತಿ “**ಕಥನ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। ಸುಬೋಧಂ।

೩೨೦. ಇದಾನಿ ಸಹವುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಕಥನ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। ಕ್ರಿಯಾಯ ಗುಣಸ್ಸ ಚಾತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ **ಸಹಭಾವಸ್ಸ** ಸಹತ್ತಸ್ಸ ಕಥನಂ ಸಹವುತ್ತೀತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ। **ತದುದಾಹರಣಂ ಯಥಾ** ತಸ್ಸ ಉದಾಹರಣಂ ಏವಂ ವಕ್ಖಮಾನನಯೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ। ಸಹ ಸದ್ಧಿಂ ಭವನಮಿತಿ ಚ, ಸಹಭಾವಸ್ಸ ವುತ್ತಿ ಕಥನಮಿತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಉದಾಹರಣಮಿತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಸಹಭಾವೋ ಚನ್ದರಸ್ಮಿನಖಂಸುಆದೀನಂ ಪದತ್ಥಾನಂ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ತೇಸಂ ತಂಸಹತ್ತಂ ಯಸ್ಸಂ ಕ್ರಿಯಾಯಂ ಗುಣೇ ವಾ ಭವತೀತಿ ಸಹತ್ತಂ ಕ್ರಿಯಾಗುಣಾನಂ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ “ಕಥನಂ ಸಹಭಾವಸ್ಸ ಕ್ರಿಯಾಯ ಚ ಗುಣಸ್ಸ ಚಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಕ್ರಿಯಾಸಹವುತ್ತಿ

೩೨೧ಜಲನ್ತಿ ಚನ್ದರಂಸೀಹಿ, ಸಮಂ ಸತ್ಥು ನಖಂಸವೋ।
ವಿಜಮ್ಭತಿ ಚ ಚನ್ದೇನ, ಸಮಂ ತಮ್ಮುಖಚನ್ದಿಮಾ॥

೩೨೧. “**ಜಲನ್ತಿ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸಮನ್ತಿ ಸಹ, ತಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ ಮುಖಚನ್ದಿಮಾ। ಸೇಸಂ ಸುಬೋಧಂ। ಏತ್ಥ ಜಲನವಿಜಮ್ಭನಾನಂ ಉಭಯಸಾಧಾರಣಾನಂ ಕ್ರಿಯಾನಂ ಸಹಭಾವೋ ವಿಹಿತೋತಿ ಕ್ರಿಯಾಸಹವುತ್ತಿ ಅಯನ್ತಿ।

೩೨೧. ಇದಾನಿ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಉದಾಹರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಜಲನ್ತಿ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸತ್ಥು** ಸತ್ಥುನೋ **ನಖಂಸವೋ** ನಖಕಿರಣಾ ಚನ್ದರಂಸೀಹಿ ಸಮಂ ಜಲನ್ತಿ, ತಮ್ಮುಖಚನ್ದಿಮಾ ಚ ಚನ್ದೇನ ಸಮಂ ವಿಜಮ್ಭತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಉಭಯಪದತ್ಥಾನಂ ಸಾಧಾರಣಭೂತಜಲನವಿಜಮ್ಭನಕ್ರಿಯಾನಂ ಸಹಭಾವಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ಏಸಾ ಕ್ರಿಯಾಸಹವುತ್ತಿ ನಾಮ। ಚನ್ದಸ್ಸ ರಂಸಿಯೋತಿ ಚ, ನಖಾನಂ ಅಂಸವೋತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ ಮುಖನ್ತಿ ಚ, ತಮೇವ ಚನ್ದಿಮಸದಿಸತ್ತಾ ಚನ್ದಿಮಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। **ಸಮಂ**ಇತಿ **ಸಹ**ಪರಿಯಾಯೋ ನಿಪಾತೋ।

ಗುಣಸಹವುತ್ತಿ

೩೨೨ಜಿನೋದಯೇನ ಮಲಿನಂ, ಸಹ ದುಜ್ಜನಚೇತಸಾ।
ಪಾಪಂ ದಿಸಾ ಸುವಿಮಲಾ, ಸಹ ಸಜ್ಜನಚೇತಸಾ॥

೩೧೧. “**ಜಿನೋದಯೇನ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಜಿನೋದಯೇನ** ಕರಣಭೂತೇನ, ಹೇತುಭೂತೇನ ವಾ ದುಜ್ಜನಚೇತಸಾ ಸಹ ಪಾಪಂ **ಮಲಿನಂ** ಕಿಲಿಟ್ಠಂ, **ಸಜ್ಜನಚೇತಸಾ** ಸಹ **ದಿಸಾ** ದಸವಿಧಾಪಿ **ಸುವಿಮಲಾ** ಅಚ್ಚನ್ತನಿಮ್ಮಲಾ ಸುವಿಮಲಯಸೋಮಾಲಾವಲಯಿತತ್ತಾ ಸಜ್ಜನಚೇತೋ ಪಾಪಾಪಗಮೇನೇತಿ। ಏತ್ಥ ಮಲಿನತ್ತಸ್ಸ ಚ ಸುವಿಮಲತ್ತಸ್ಸ ಞಾಯಸಮ್ಬನ್ಧಿನೋ ಸಹಭಾವೋ ವುತ್ತೋತಿ ಅಯಂ ಗುಣಸಹವುತ್ತಿ।

೩೧೧. “**ಜಿನೋ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಜಿನೋದಯೇನ** ಜಿತಮಾರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪಾತುಭಾವೇನ, ಕರಣಭೂತೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ವಾ **ಪಾಪಂ** ಲೋಭಾದಿಧಮ್ಮಂ **ದುಜ್ಜನಚೇತಸಾ** ದುಜ್ಜನಾನಂ ಚಿತ್ತೇನ ಸಹ **ಮಲಿನಂ** ಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಹೋತಿ। ಇಮಿನಾಯೇವ ಜಿನೋದಯೇನ **ದಿಸಾ** ದಸ ದಿಸಾಯೋ **ಸಜ್ಜನಚೇತಸಾ ಸಹ ಸುವಿಮಲಾ** ಸಜ್ಜನಚೇತಸನ್ತಾನತೋ ಪಾಪಾನಂ ಅಪಗಮೇನ ಕಿತ್ತಿಮಾಲಾಯ ಭುವನತ್ತಯೇ ಪತ್ಥಟತ್ತಾ ಅತಿನಿಮ್ಮಲಾತಿ ಉಭಯಪದತ್ಥಾನಂ ಸಾಧಾರಣಭೂತಮಲಿನಭಾವಸುವಿಮಲಭಾವಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಗುಣಸ್ಸ ಸಹಭಾವಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ಏಸಾ ಗುಣಸಹವುತ್ತಿ ನಾಮ। ಜಿನಸ್ಸ ಉದಯೋತಿ ಚ, ದುಜ್ಜನಾನಂ ಚೇತೋತಿ ಚ, ವಿಗತಂ ಮಲಂ ಏತಾಹಿತಿ ಚ, ಸು ಅತಿಸಯೇನ ವಿಮಲಾತಿ ಚ, ಸನ್ತೋ ಚ ತೇ ಜನಾ ಚೇತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಚೇತೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೩೧೩ವಿರೋಧೀನಂ ಪದತ್ಥಾನಂ, ಯತ್ಥ ಸಂಸಗ್ಗದಸ್ಸನಂ।
ಸಮುಕ್ಕಂಸಾಭಿಧಾನತ್ಥಂ, ಮತಾ ಸಾ'ಯಂ ವಿರೋಧಿತಾ॥

೩೧೩. ವಿರೋಧಂ ವಿಭಾವೇತಿ “**ವಿರೋಧೀನ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿ। **ವಿರೋಧೀನಂ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರುದ್ಧಾನಂ ಕ್ರಿಯಾದೀನಂ **ಯತ್ಥ** ವುತ್ತಿವಿಸೇಸೇ **ಸಂಸಗ್ಗಸ್ಸ** ಸನ್ನಿಧಿನೋ ದಸ್ಸನಂ, ಕಿಮತ್ಥಂ? **ಸಮುಕ್ಕಂಸಸ್ಸ** ಅತಿಸಯಸ್ಸ **ಅಭಿಧಾನತ್ಥಂ** ಕಥನತ್ಥಾಯ, ಸಾ ಅಯಂ **ವಿರೋಧಿತಾ** ವಿರೋಧೀತಿ ಮತಾ।

೩೧೩. ಇದಾನಿ ವಿರೋಧಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ವಿರೋಧೀನ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಯತ್ಥ** ಉತ್ತಿವಿಸೇಸೇ **ಸಮುಕ್ಕಂಸಾಭಿಧಾನತ್ಥಂ** ವಣ್ಣನೀಯವತ್ಥುಗತಅಧಿಕಕಥನಾಯ **ವಿರೋಧೀನಂ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರುದ್ಧಾನಂ **ಪದತ್ಥಾನಂ** ಕ್ರಿಯಾಗುಣಾದೀನಂ **ಸಂಸಗ್ಗದಸ್ಸನಂ** ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನದಸ್ಸನಂ ಸಮ್ಬನ್ಧದಸ್ಸನಂ ಹೋತಿ, **ಸಾ ಅಯಂ** ಉತ್ತಿ ವಿರೋಧಿತಾತಿ ಮತಾತಿ। ವಿರೋಧೋ ಏತೇಸಂ ಗುಣಾದೀನಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ, ಸಂಸಗ್ಗಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧಸ್ಸ ದಸ್ಸನಮಿತಿ ಚ, ಸಮುಕ್ಕಂಸಸ್ಸ ಅಧಿಕಸ್ಸ ಅಭಿಧಾನನ್ತಿ ಚ, ವಿರೋಧೀನಂ ಭಾವೋ ಅಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ವಿರೋಧಿತಾದೀಪಕವುತ್ತಿ ತದತ್ಥೇನ ತನ್ನಾಮಿಕಾ ಹೋತಿ।

೩೧೪ಗುಣಾ ಸಭಾವಮಧುರಾ, ಅಪಿ ಲೋಕೇಕಬನ್ಧುನೋ।
ಸೇವಿತಾ ಪಾಪಸೇವೀನಂ, ಸಮ್ಪದೂಸೇನ್ತಿ [ಸಮ್ಪದೂಸನ್ತಿ (ಕ॰)] **ಮಾನಸಂ॥**

೩೧೪. ಉದಾಹರತಿ “**ಗುಣಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಲೋಕೇಕಬನ್ಧುನೋ** ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ **ಸಭಾವಮಧುರಾ** ಸಾಧುಜನಸಮ್ಪೀಣನೇಕಚಾತುರಾ ಅಪಿ **ಗುಣಾ** ಅರಹನ್ತತಾದಯೋ **ಸೇವಿತಾ** ಪಾಪಸೇವೀಹಿ ತೇಸಂ ಪಾಪಸೇವೀನಂ ಮಾನಸಂ **ಸಮ್ಪದೂಸೇನ್ತಿ** ದೋಸದುಟ್ಠಾಪಾದನವಸೇನಾವಿಕರೋನ್ತಿ “ತಾದಿಸೋ ಗುಣಾತಿಸಯೋ ತಸ್ಸಾ”ತಿ। ಏತ್ಥ ಗುಣಾನಂ ಸಭಾವಮಧುರಾನಂ ಪೀತಿವಿಸೇಸುಪ್ಪಾದನಯೋಗ್ಗಾನಂ ಸಮ್ಪದೂಸನೇನ ಸಹ ವಿರೋಧೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೩೧೪. ಉದಾಹರತಿ “**ಗುಣಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಲೋಕೇಕಬನ್ಧುನೋ** ಬುದ್ಧಸ್ಸ **ಗುಣಾ** ಅರಹತ್ತಾದಯೋ **ಸಭಾವಮಧುರಾ ಅಪಿ** ಪಕತಿಮಧುರಾ ಅಪಿ **ಸೇವಿತಾ** ಪಾಪಸೇವೀಹಿ ಸೇವಿತಾ ಸಮಾನಾ ಪಾಪಸೇವೀನಂ ಮಾನಸಂ **ಸಮ್ಪದೂಸೇನ್ತಿ** ಅತಿಸಯೇನ ಕೋಪೇನ್ತೀತಿ। ಏವಂ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ ಸಹಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ ತಸ್ಸ ಗುಣಾತಿಸಯೋ ವತ್ತತಿ। ನನು ಸಭಾವಮಧುರೋ ಗುಣೋ ಪೀತಿಂ ವಿನಾ ಸಮ್ಪದೂಸನಂ ನ ಕರೇಯ್ಯ, ಸಮ್ಪದೂಸನಮ್ಪಿ ತಾದಿಸಸಭಾವಮಧುರಂ ವಿನಾ ನ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅಞ್ಞೋಞ್ಞವಿರುದ್ಧಾನಮೇಸಂ ಮಧುರಗುಣಸಮ್ಪದೂಸನಕ್ರಿಯಾನಂ ಸಂಸಗ್ಗಗುಣಾಧಿಕದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ಲಕ್ಖಣೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಅಪಿಸದ್ದೋ ವಿರೋಧತ್ಥೇ ವತ್ತತೇ। ಸಭಾವೇನ ಮಧುರಾತಿ ಚ, ಏಕೋ ಚ ಸೋ ಬನ್ಧು ಚಾತಿ ಚ, ಲೋಕಸ್ಸ ಏಕಬನ್ಧೂತಿ ಚ, ಪಾಪಂ ಸೇವನ್ತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೩೨೫ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ದಾನೇನ, ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವತ್ಥುನೋ।
ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಯ'ಮಾದಾನಂ, ಪರಿವುತ್ತೀತಿ ಸಾ ಮತಾ॥

೩೨೫. ಪರಿವುತ್ತಿಂ ಪವತ್ತೇತಿ "**ಯಸ್ಸ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚೇ**ತಿ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಯಂ ಆದಾನನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಸೇಸಂ ಸುಬೋಧಂ।

೩೨೫. ಇದಾನಿ ಪರಿವುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವತ್ಥುನೋ** ಖುದ್ದಕವತ್ಥುನೋ **ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ** ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಸ್ಸ **ದಾನೇನ** ಹೇತುಭೂತೇನ **ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ** ಉತ್ತಮವತ್ಥುನೋ ಯಂ **ಆದಾನಂ** ಗಹಣಂ ಅತ್ಥಿ, ಸಾ ಪರಿವುತ್ತೀತಿ ಮತಾತಿ। ದಾನಗ್ಗಹಣಪರಿವುತ್ತತ್ತಾ ಪರಿವುತ್ತಿ ನಾಮ।

೩೨೬ಪುರಾ ಪರೇಸಂ ದತ್ವಾನ, ಮನುಞ್ಞಂ ನಯನಾದಿಕಂ।
ಮುನಿನಾ ಸಮನುಪ್ಪತ್ತಾ, ದಾನಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಸಿರೀ [ಮುನಿನ್ದ ಸಮನುಪ್ಪತ್ತಾ, ದಾನಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಸಿರಿಂ (ಕ॰)]॥

೩೨೬. ಉದಾಹರತಿ "**ಪುರಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ಸುಬೋಧಂ। ಏತ್ಥ ನಯನಾದಿದಾನೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಸಿರಿಯಾ ಆದಾನನ್ತಿ ಪರಿವುತ್ತಿ ಅಯಂ।

೩೨೬. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ "**ಪುರಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಮುನಿನಾ **ಪುರಾ** ಪುಬ್ಬೇ ಪರೇಸಂ ಮನುಞ್ಞಂ ನಯನಾದಿಕಂ ದತ್ವಾನ ಇದಾನಿ **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಸಿರೀ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಸಙ್ಖಾತಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ಸಿರೀ ಸಮನುಪತ್ತಾತಿ। ಇಹ ಯಸ್ಸ ದಿನ್ನಂ ತತೋ ಏವ ಗಹಣೇ ಪರಿವುತ್ತಿಸದ್ದಸ್ಸ ನಿರುಳ್ಹತ್ತಾ ನಯನಾದೀನಂ ದಾನೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಸಿರಿಯಾ ಆದಾನತೋ, ದಾನಾಭಾವೇ ಆದಾನಾಭಾವತೋ ಚ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಜನೇ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತೇನ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಾತಿ ಪರಿವುತ್ತಿ ಹೋತಿ। ತೇನೇವ ದಣ್ಡಿಯಂ–

"ಸತ್ಥಪ್ಪಹರಣಂ ದತ್ವಾ, ಭುಜೇನ ತವ ರಾಜುನಂ।
ಚಿರಂ ಚಿತಾಭಟೋ ತೇಸಂ, ಯಸೋ ಕುಮುದಪಣ್ಡರೋ"ತಿ [ಕಾಬ್ಯಾದಾಸ ೨.೩೫೬]॥

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಉದಾಹರಣೇ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ ಆಯುಧಪ್ಪಹಾರಂ ದತ್ವಾ ತವ ಬಾಹುನಾ ತೇಸಂ ರಾಜೂನಂ ಚಿರಂ ರಾಸಿಕತೋ ಕೇರವನಿಮ್ಮಲೋ ಯಸೋ ಆಭಟೋತಿ। ದದಾತಿ ಕಮ್ಮಯುತ್ತತೋ ಏವ ಆದಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪರಿವುತ್ತಿಘಟಾ ಕತಾ। ನಯನಾನಿ ಆದೀನಿ ಯಸ್ಸ ಉತ್ತಮಙ್ಗಾದಿನೋತಿ ಚ, ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೩೨೭ಕಿಞ್ಚಿ ದಿಸ್ವಾನ ವಿಞ್ಞಾತಾ,
ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ ತಂಸಮಂ।
ಸಂಸಯಾಪಗತಂ ವತ್ಥುಂ,
ಯತ್ಥ ಸೋ'ಯಂ ಭಮೋ ಮತೋ॥

೩೨೭. ಭಮಂ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ "**ಕಿಞ್ಚೀ**"ತಿಆದಿನಾ। **ವಿಞ್ಞಾತಾ** ಪುರಿಸೋ **ಕಿಞ್ಚಿ ದಿಸ್ವಾ** ಉಜ್ಜಲನಾದಿಕಂ ದಿಸ್ವಾನ **ತಂಸಮಂ** ತಸ್ಸ ಪುರೇ ದಿಸ್ಸಮಾನಸ್ಸ ಪದತ್ಥಸ್ಸ ಸದಿಸಮಞ್ಞಂ ವತ್ಥುಂ **ಸಂಸಯಾಪಗತಂ** ಅಸನ್ನಿಧಿಂ ಕತ್ವಾ **ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ** ಜಾನಾತಿ **ಯತ್ಥ**

ವಿಸೇಸೇ, ಸಾಯಂ ಭಮೋ ಮತೋ।

೩೧೭. ಇದಾನಿ ಭಮಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಕಿಞ್ಚಿ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಯತ್ಥ** ಉತ್ತಿವಿಸೇಸೇ **ವಿಞ್ಞಾತಾ** ಅವಬೋಧಕಾರಕೋ **ಕಿಞ್ಚಿ** ದಿಸಾವಿಲೋಚನಾದಿಕಂ ದಿಸ್ವಾನ **ತಂಸಮಂ** ವತ್ಥುಂ ತೇನ ದಿಸ್ಸಮಾನವತ್ಥುನಾ ತುಲ್ಯಮಞ್ಞಂ ವತ್ಥುಂ **ಸಂಸಯಾಪಗತಂ** ನಿಸ್ಸಂಸಯಂ ಕತ್ವಾ **ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ** ಜಾನಾತಿ, **ಸೋ ಅಯಂ** ಅಲಙ್ಕಾರೋ ಭಮೋತಿ ಮತೋತಿ। ತೇನ ತಸ್ಸ ವಾ ಸಮನ್ತಿ ಚ, ಸಂಸಯೋ ಅಪಗತೋ ಏತಸ್ಮಾತಿ ಚ, ಭಮನಂ ಅನವಟ್ಠಾನಂ ವತ್ಥುನನ್ತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಸಂಸಯಾಪಗತನ್ತಿ ಕ್ರಿಯಾವಿಸೇಸನಂ।

೩೧೮ಸಮಂ ದಿಸಾಸು'ಜ್ಜಲಾಸು, ಜಿನಪಾದನಖಂಸುನಾ।

ಪಸ್ಸನ್ತಾ ಅಭಿನನ್ದನ್ತಿ, ಚನ್ದಾತಪಮನಾ ಜನಾ॥

೩೧೮. ಉದಾಹರತಿ "**ಸಮ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಜಿನಸ್ಸ ಪಾದೇಸು ನಖಂಸುನಾ **ದಿಸಾಸು** ಸಬ್ಬಾಸು **ಸಮಂ** ಏಕತೋ **ಉಜ್ಜಲಾಸು** ಸಜೋತೀಸು ತಾ ಉಜ್ಜಲಾ ದಿಸಾ ಪಸ್ಸನ್ತಾ ಜನಾ, ಚನ್ದಾತಪೋತಿ ಮನೋ ಯೇಸಂ ತೇ ತಥಾವಿಧಾ। **ಅಭಿನನ್ದನ್ತಿ** ಸನ್ತುಸ್ಸನ್ತೀತಿ।

೩೧೮. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ "**ಸಮ**"ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಜಿನಪಾದನಖಂಸುನಾ** ಕರಣಭೂತೇನ **ದಿಸಾಸು** ದಸಸು **ಸಮಂ** ಏಕಕ್ಖಣೇ ಉಜ್ಜಲಾಸು ತಾ ಉಜ್ಜಲಾ ದಿಸಾ ಪಸ್ಸನ್ತಾ ಜನಾ **ಚನ್ದಾತಪಮನಾ** ಚನ್ದಾತಪೋತಿ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಾ ಅಭಿನನ್ದನ್ತೀತಿ। ವಿಜ್ಜಮಾನನಖಮರೀಚಿಯಂ ಬುದ್ಧಿಮಕತ್ವಾ ಚನ್ದಾತಪೇ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಪವತ್ತಾಪನತೋ ಭಮೋ ನಾಮ। **ಸಮ**ನ್ತಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯಂ। ಚನ್ದಾತಪೋಇತಿ ಮನೋ ಯೇಸನ್ತಿ ವಾಕ್ಯಂ।

೩೧೯ಪವುಚ್ಚತೇ ಯಂ ನಾಮಾದಿ,

ಕವೀನಂ ಭಾವಬೋಧನಂ।

ಯೇನ ಕೇನಚಿ ವಣ್ಣೇನ,

ಭಾವೋನಾಮಾ'ಯ'ಮೀರಿತೋ॥

೩೧೯. ಭಾವಂ ಭಾವೇತಿ "**ಪವುಚ್ಚತೇ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। ಕವೀನಂ **ಭಾವೋ** ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ತಂ ಬೋಧೇತೀತಿ **ಭಾವಬೋಧನಂ** ಯಂ ನಾಮಾದಿ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸನವಾಕ್ಯಾನಂ ಗಹಣಂ। **ಯೇನ ಕೇನಚಿ** ನಿಸೇಧನರೂಪೇನ ಆಕಾರೇನ ಪವುಚ್ಚತೇ, ಅಯಂ ಭಾವೋ ನಾಮ ಈರಿತೋತಿ।

೩೧೯. ಇದಾನಿ ಭಾವಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಪವುಚ್ಚತೇ**" ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಕವೀನಂ ವತ್ಥೂನಂ **ಭಾವಬೋಧನಂ** ಅಧಿಪ್ಪಾಯಪಕಾಸಕಂ ಯಂ **ನಾಮಾದಿ** ನಾಮಪದವಿಸೇಸನಪದಾದಿ ಯೇನ ಕೇನಚಿ **ವಣ್ಣೇನ** ಆಕಾರೇನ ಸಾಗರಾದಿಅತ್ಥನ್ತರಂ ಪಟಿಸೇಧೇತ್ವಾ ವಾ ನೋ ವಾ ಪವುಚ್ಚತೇ, ಅಯಂ ಭಾವೋ ನಾಮಾತಿ ಈರಿತೋತಿ। ನಾಮಂ ಆದಿ ಯಸ್ಸ ವಿಸೇಸನವಾಕ್ಯದ್ವಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಭಾವಂ ಬೋಧೇತೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಕವೀನಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸಙ್ಖಾತಭಾವಪಕಾಸಕೋ ಉತ್ತಿವಿಸೇಸೋ ತದತ್ಥೇನ ಭಾವೋ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭೂತಂ ನಾಮಾದಿಪದಸನ್ತಾನಂ ಇಹ ನಿಸ್ಸಿತೋಪಚಾರೇನ ಭಾವೋ ನಾಮಾತಿ ಈರಿತಂ।

೩೨೦ನನು ತೇಯೇ'ವ ಸನ್ತಾ ನೋ,

ಸಾಗರಾ ನ ಕುಲಾಚಲಾ।

ಮನಮ್ಪಿ ಮರಿಯಾದಂ ಯೇ,

ಸಂವಟ್ಟೇಪಿ ಜಹನ್ತಿ ನೋ॥

೩೩೦. ಉದಾಹರತಿ “**ನನು**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಮನಮ್ಪೀ**ತಿ ಈಸಕಮ್ಪಿ। **ಮರಿಯಾದ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಆಚಾರಸೀಮಂ, **ಸಂವಟ್ಟೇಪಿ** ಪಲಯಕಾಲೇಪಿ। ಸೇಸಂ ಸುಬೋಧಂ। ಏತ್ಥ ನ ಇಮೇ ಪಕತಿಸಮುದ್ದಾದಯೋ ಸಮುದ್ದಾದಯೋ ಹೋನ್ತಿ, ಯೇ ಪಲಯಕಾಲೇ ಅತ್ತನೋ ವೇಲಾನುಲ್ಲಙ್ಘನಸಙ್ಖಾತಂ ಅಚಲತ್ತಸಙ್ಖಾತಞ್ಚ ಮರಿಯಾದಂ ಪರಿಚ್ಚಜನ್ತಿ। ಕಿಞ್ಚರಹಿ ಸನ್ತಾ ಏವೇತೇ ಸಮುದ್ದಾದಯೋ, ಯೇ ಯದಿ ಪಲಯಕಾಲೇಪಿ ಸಮಾಪತೇಯ್ಯುಂ, ತದಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಮರಿಯಾದಂ ನ ಮುಞ್ಚನ್ತಿ। ಕೋಚಿ ವಿಪತ್ತಿಂ ಪತ್ತೋ ನಿರತಿಸಯಂ ಧೀರತ್ತಮತ್ತನೋವಬೋಧೇತೀತಿ ಅಞ್ಞನಿಸೇಧೇನ ಕಥಿತಂ ನಾಮಂ ಕವಿಸಭಾವಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಬೋಧೇತೀತಿ ಭಾವೋಯಮಿತಿ।

೩೩೦. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ “**ನನು**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸಾಗರಾ** ಸಂವಟ್ಟಕಾಲೇ ತೀರಮರಿಯಾದಂ ಅತಿಕ್ಕಮೇನ್ತಾ ಪಕತಿಸಮುದ್ದಾ ಸಾಗರಾ ನ ಭವನ್ತಿ। **ಕುಲಾಚಲಾ** ತಾದಿಸಕಾಲೇ ಅಚಲಸಙ್ಖಾತಮರಿಯಾದಮತಿಕ್ಕಮೇನ್ತಾ ಸತ್ತ ಕುಲಪಬ್ಬತಾ ಕುಲಾಚಲಾ ನಾಮ ನ ಭವನ್ತಿ। ಕಿಞ್ಚರಹಿ ಸಾಗರಾದಯೋ। **ಯೇ** ಸಾಧವೋ **ಸಂವಟ್ಟೇಪಿ** ಸಬ್ಬವತ್ಥುವಿನಾಸಕಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಾಲೇಪಿ **ಮರಿಯಾದಂ** ಅತ್ತನೋ ಆಚಾರಮರಿಯಾದಂ **ಮನಮ್ಪಿ** ಈಸಕಮ್ಪಿ ನೋ ಜಹನ್ತಿ। ಸನ್ತಾ ಏವ ತೇ ಸಾಗರಾದಯೋ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ ನನೂತಿ। ಕೋಚಿ ಬ್ಯಸನಂ ಪತ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಧೀರತ್ತಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ಇಹ ಸಾಗರಾದಿಅತ್ಥನ್ತರಪಟಿಸೇಧರೂಪೇನ ದಸ್ಸಿತಸಾಗರಾದಿನಾ ವತ್ಥುನೋ ಅಕಮ್ಪನಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಅವಬೋಧೇತೀತಿ ಅಯಂ ಭಾವಾಲಙ್ಕಾರೋ ನಾಮ। **ಮನ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಕಾಲವಾಚಕಮಸಙ್ಖ್ಯಂ। **ಅಪೀ**ತಿ ಸಮ್ಭಾವನೇ।

೩೩೧ಅಙ್ಗಙ್ಗೀಭಾವಾ ಸದಿಸ-ಬಲಭಾವಾ ಚ ಬನ್ಧನೇ।
ಸಂಸಗ್ಗೋ’ಲಙ್ಕತೀನಂ ಯೋ, ತಂ ಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ॥

೩೩೧. ಮಿಸ್ಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಅಙ್ಗ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅಙ್ಗ**ಮುಪಕಾರಕಂ, **ಅಙ್ಗೀ** ಉಪಕಾರಿಯಂ, ತೇಸಂ ಭಾವೋ **ಅಙ್ಗಙ್ಗೀಭಾವೋ** ಸಾಧಿಯಸಾಧನತ್ತಂ, ತತೋ ಚ। ಸದಿಸಂ ಸಮಂ ಬಲಂ ಯೇಸಂ ತೇ, ತೇಸಂ ಭಾವೋ ಅಙ್ಗಙ್ಗೀಭಾವಮನ್ತರೇನ ಅಪ್ಪಧಾನಭಾವೇನಾವಟ್ಠಾನಂ ತತೋ ಚ ಹೇತುತೋ। **ಬನ್ಧನೇ** ವಿಸಯೇ, ಯೋ ಅಲಙ್ಕತೀನಂ **ಸಂಸಗ್ಗೋ** ಏಕತ್ಥ ಸನ್ನಿಧಾನಂ, ತಂ ಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ।

೩೩೧. ಇದಾನಿ ಮಿಸ್ಸಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಅಙ್ಗಙ್ಗೀ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅಙ್ಗಙ್ಗೀಭಾವಾ** ಉಪಕಾರಕಉಪಕಾರಿಯಸಙ್ಖಾತಪಟಿಪಾದಕಪಟಿಪಾದನೀಯಸಭಾವೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ **ಸದಿಸಬಲಭಾವಾ** ಚ ಸಾಧಿಯಸಾಧನಭಾವಂ ವಿನಾ ಸಮಾನಬಲವನ್ತಭಾವೇನ ಚ **ಬನ್ಧನೇ** ಪಜ್ಜಾದಿಬನ್ಧನವಿಸಯೇ **ಅಲಙ್ಕತೀನಂ** ಅಲಙ್ಕಾರಾನಂ ಯೋ **ಸಂಸಗ್ಗೋ** ಸನ್ನಿಧಾನಂ, ತಂ ಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪವುಚ್ಚತೀತಿ। ಅಙ್ಗಂ ಸಾಧನಂ ಅಸ್ಸ ಸಾಧಿಯಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ, ಅಙ್ಗಞ್ಚ ಅಙ್ಗೀ ಚೇತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಭಾವೋ ಸಾಧಿಯಸಾಧನಸಙ್ಖಾತೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿ ಚ, ಸದಿಸಂ ಬಲಂ ಯೇಸಮಲಙ್ಕಾರಾನಮಿತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಭಾವೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿರಪೇಕ್ಖತಾತಿ ಚ, ಮಿಸ್ಸನಂ ಮಿಸ್ಸೀಭವನಮಿತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಅಙ್ಗಙ್ಗೀಭಾವಮಿಸ್ಸ

೩೩೨ಪಸತ್ಥಾ ಮುನಿನೋ ಪಾದ-ನಖರಂಸಿಮಹಾನದೀ।
ಅಹೋ ಗಾಳ್ಹಂ ನಿಮುಗ್ಗೇಪಿ, ಸುಖಯತ್ಯೇ’ವ ತೇ ಜನೇ॥

೩೩೨. ಉದಾಹರತಿ “**ಪಸತ್ಥಾ ಮುನಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಮುನಿನೋ ಪಾದೇಸು ನಖಾ ತೇಸಂ ರಂಸಿ ಏವ ಮಹಾನದೀಸದಿಸತ್ತಾ **ಮಹಾನದೀ,** ಸಾ **ಪಸತ್ಥಾ** ಅಚ್ಛರಿಯಪ್ಪತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋ **ಗಾಳ್ಹ**ಮಚ್ಚನ್ತಂ ನಿಮುಗ್ಗೇಪಿ ತೇ ಜನೇ ಸುಖಯತ್ಯೇವ, **ಅಹೋ** ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಯತೋ ಸೇಸನದೀವಿಧುರಂ। “ಅಯಂ ಅತ್ತನಿ ಗಾಳ್ಹಂ ನಿಮುಗ್ಗೇಪಿ ಸುಖಯತೀ”ತಿ ಏತ್ಥ “ನಿಮುಗ್ಗೇಪೀ”ತಿ ಸಮಾಧಿನೋ

ಸಾಧಿಯತ್ತೇನಙ್ಗೀತಾಯಾವಟ್ಠಿತಸ್ಸ “ಪಾದನಖರಂಸಿಮಹಾನದೀ”ತಿ ರೂಪಕಂ ಸಾಧನತ್ತೇನಙ್ಗತಾಯಾವಟ್ಠಿತನ್ತಿ ಮಿಸ್ಸಮಿದಮಲಙ್ಕರಣಂ।

೩೩೨. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರತಿ **“ಪಸತ್ಥಾ”** ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಮುನಿನೋ ಪಸತ್ಥಾ** ಅಚ್ಛರಿಯತ್ತಾ ಪಸಂಸನೀಯಾ **ಪಾದನಖರಂಸಿಮಹಾನದೀ** ಚರಣನಖಕಿರಣಸಙ್ಖಾತಮಹಾಗಙ್ಗಾ **ಗಾಳ್ಹಂ** ಅತಿಸಯೇನ ನಿಮುಗ್ಗೇಪಿ ತೇ **ಜನೇ** ಸಾಧುಸಪ್ಪುರಿಸೇ **ಸುಖಯತಿ ಏವ** ಸುಖಿತೇ ಕತೋ ಏವ। **ಅಹೋ** ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಸೇಸನದೀನಮೇಸಾ ಪವತ್ತಿ ವಿರುದ್ಧಾತಿ। ಏತ್ಥ ಸಾಧನೀಯಭಾವೇನ ಅಙ್ಗಿನೋ “ನಿಮುಗ್ಗೇ”ತಿ ಸಮಾಧಿಅಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ “ಪಾದನಖರಂಸಿಮಹಾನದೀ”ತಿ ರೂಪಕಾಲಙ್ಕಾರೋ ಸಾಧನಭಾವೇನ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಅಙ್ಗಾಙ್ಗೀಭಾವೇನ ಇಮೇಸಂ ಅಲಙ್ಕಾರಾನಂ ಮಿಸ್ಸಿತಾ। ಪಾದೇಸು ನಖಾತಿ ಚ, ತೇಸಂ ರಂಸೀತಿ ಚ, ಮಹತೀ ಚ ಸಾ ನದೀ ಚೇತಿ ಚ, ಮಹಾನದೀ ವಿಯ ಮಹಾನದೀ ಪಾದನಖರಂಸಿಯೋ ಏವ ಮಹಾನದೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। **ಗಾಳ್ಹ**ನ್ತಿ ಕ್ರಿಯಾವಿಸೇಸನಂ। ಗಾಳ್ಹಂ ನಿಮುಜ್ಜನಂ ಯೇ ಅಕಂಸು, ತೇಪೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಸುಖಸಮಙ್ಗಿನೋ ಜನಾ ಸುಖಿತೇ ಸುಖೇ ಕರೋತೀತಿ ವಾಕ್ಯಂ।

ಸದಿಸಬಲಭಾವಮಿಸ್ಸ

೩೩೩ವೇಸೋ ಸಭಾವಮಧುರೋ, ರೂಪಂ ನೇತ್ತರಸಾಯನಂ।
ಮಧೂವಮುನಿನೋ ವಾಚಾ, ನ ಸಮ್ಪೀಣೇತಿ ಕಂ ಜನಂ॥

೩೩೩. **“ವೇಸೋ”**ಇಚ್ಚಾದಿ ಸುಬೋಧಂ। ಇದಂ ಪನ ಸಮಾಧಿರೂಪಕೋಪಮಾಮಿಸ್ಸಸದಿಸಬಲನ್ತಿ।

೩೩೩. **“ವೇಸೋ”**ಇಚ್ಚಾದಿ। ಮುನಿನೋ **ಸಭಾವಮಧುರೋ** ಪಕತಿಮಧುರೋ **ವೇಸೋ** ಜಿನಾವೇಣಿಕೋ ಬುದ್ಧವೇಸೋ ಚ **ನೇತ್ತರಸಾಯನಂ ರೂಪಂ** ಲಕ್ಖಣಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಂ ರೂಪಞ್ಚ **ಮಧೂವ** ಮಧುರತ್ತೇನ ಮಧುಸಮಾನಾ **ವಾಚಾ** ಭಾರತೀ ಚ ಕಂ ಜನಂ ನ ಸಮ್ಪೀಣೇತೀತಿ। “ಸಭಾವಮಧುರೋ”ತಿ ಸಮಾಧಿಅಲಙ್ಕಾರೋ ಚ, “ನೇತ್ತರಸಾಯನ”ನ್ತಿ ರೂಪಕಾಲಙ್ಕಾರೋ ಚ, “ಮಧೂವಾ”ತಿ ಉಪಮಾಲಙ್ಕಾರೋ ಚಾತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಪೀಣನೇ ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾಪೇಕ್ಖರಹಿತತ್ತಾ ತುಲ್ಯಬಲಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಮಿಸ್ಸತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸಭಾವೇನ ಮಧುರೋತಿ ಚ, ರಸೀಯತಿ ಅಸ್ಸಾದೀಯತೀತಿ ಚ, ರಸೋ ರಸಭೂತೋ ಆಯನಂ ಗತಿ ಪವತ್ತಿ ಅಸ್ಸಾತಿ ರಸಾಯನಂ, ರಸವತ್ಥು। ರಸಾಯನಮಿವ ರೂಪಂ ರಸಾಯನಂ, ನೇತ್ತಾನಂ ರಸಾಯನನ್ತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೩೩೪ಆಸೀ ನಾಮ ಸಿಯಾ’ತ್ಥಸ್ಸ,
ಇಟ್ಠಸ್ಸಾ’ಸೀಸನಂ ಯಥಾ।
ತಿಲೋಕೇಕಗತೀ ನಾಥೋ,
ಪಾತು ಲೋಕ’ಮಪಾಯತೋ॥

೩೩೪. ಆಸಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಆಸಿ”**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಇಟ್ಠಸ್ಸ** ಅಭಿಮತಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ **ಆಸೀಸನಂ** ಪತ್ಥನಮಿತ್ಯನುವದಿತ್ವಾ ಆಸೀ ನಾಮ ಸಿಯಾತಿ ವಿಧೀಯತೇ। **“ಯಥೇ”**ತ್ಯುದಾಹರತಿ। **ತಿಲೋಕಸ್ಸ** ಲೋಕತ್ತಯವತ್ತಿನೋ ಜನಸ್ಸ **ಏಕಗತಿ** ಅಸಹಾಯಗತಿ ಪಟಿಸರಣಭೂತೋ ನಾಥೋ **ಲೋಕಂ** ಸತ್ತಲೋಕಂ ಅಪಾಯತೋ **ಪಾತು** ಪಾಲೇತೂತಿ। ಏತ್ಥಾತಿಲಸಿತಂ ಪಾಲನಮಾಸೀಸಿತನ್ತಿ।

೩೩೪. ಇದಾನಿ ಆಸೀಅಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಆಸೀ”** ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಇಟ್ಠಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ** ಇಚ್ಛಿತವತ್ಥುನೋ **ಆಸೀಸನಾ** ಪತ್ಥನಾ ಆಸೀ ನಾಮ ಸಿಯಾ। **ಯಥಾ** ತತ್ಥೋದಾಹರಣಮೇವಂ। **ತಿಲೋಕೇಕಗತಿ** ತಿಭವಸ್ಸ ಅಸಹಾಯಸರಣಭೂತೋ **ನಾಥೋ** ಲೋಕಸಾಮಿ **ಲೋಕಂ** ಸತ್ತಲೋಕಂ ಅಪಾಯತೋ **ಪಾತು** ರಕ್ಖತೂತಿ। ಆಸೀ ನಾಮ ಪತ್ಥನಾ, ತದ್ದೀಪಿಕಾಪಿ ಉತ್ತಿ ತನ್ನಾಮಿಕಾವ ಹೋತಿ।

“ತಿಲೋಕೇಕಗತೀ”ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಉದಾಹರಣೇ ಪಾಲನಂ ಆಸೀಸಿತಂ। ತಿಣ್ಣಂ ಲೋಕಾನಂ ಸಮಾಹಾರೋತಿ ಚ, ಏಕೋಯೇವ ಗತಿ ಪಟಿಸರಣನ್ತಿ ಚ, ತಿಲೋಕಸ್ಸ ಏಕಗತೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೩೩೫ರಸಪ್ಪತೀತಿಜನಕಂ, ಜಾಯತೇ ಯಂ ವಿಭೂಸನಂ।
ರಸವನ್ತನ್ತಿ ತಂ ಞೇಯ್ಯಂ, ರಸವನ್ತವಿಧಾನತೋ॥

೩೩೫. ರಸವನ್ತಮುದಾಹರತಿ “ರಸ”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಯಂ ವಿಭೂಸನ**ಮಲಙ್ಕರಣಂ ರಸಾಭಾಸಾದಿನೋ **ಪತೀತಿಜನಕಂ** ಅವಗಮಸಮ್ಪಾದಕಂ ಜಾಯತೇ, **ತಂ** ವಿಭೂಸನಂ **ರಸವನ್ತವಿಧಾನತೋ** ಸಮ್ಪಾದನತೋ “ರಸವನ್ತ”ನ್ತಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಯಥಾ ಅತ್ಥಪ್ಪತೀತಿ ಜನಕೋ ಸದ್ದೋ “ಅತ್ಥವಾ”ತಿ।

೩೩೫. ಉದ್ದೇಸೇ ರಸೀತಿ ಉದ್ದಿಟ್ಠರಸಾಲಙ್ಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ರಸ”**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಯಂ ವಿಭೂಸನಂ** ವುತ್ತಾಲಙ್ಕಾರಾನಮನ್ತರೇ ಯೋ ಕೋಚಿ ಅಲಙ್ಕಾರೋ **ರಸಪ್ಪತೀತಿಜನಕಂ** ಸಿಙ್ಗಾರಾದಿನವವಿಧರಸೇಸು ಏಕಸ್ಸ ರಸಸ್ಸ ವಾ ತಸ್ಸೇವ ರಸಾಭಾಸಸ್ಸ ವಾ ಅವಬೋಧನಂ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಜಾಯತೇ, **ತಂ** ವಿಭೂಸನಂ **ರಸವನ್ತವಿಧಾನತೋ** ಅತ್ತನೋ ರಸಸಹಿತಭಾವಸ್ಸ ಪಕಾಸನತೋ **ರಸವನ್ತನ್ತಿ** ರಸೀತಿ ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ। ಯಥಾ ಅತ್ಥಪ್ಪತೀತಿಜನಕೋ ಸದ್ದೋ “ಅತ್ಥವಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ರಸಪ್ಪತೀತಿಜನಕೋ ಅಲಙ್ಕಾರೋ ರಸವನ್ತೋ “ರಸೀ”ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ರಸಸ್ಸ ಪತೀತಿ ಚ, ತಂ ಜನೇತೀತಿ ಚ, ರಸೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ, ರಸವತೋ ಭಾವೋತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ವಿಧಾನಂ ಸಮ್ಪಾದನನ್ತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೩೩೬ರಾಗಾನತಬ್ಭುತಸರೋಜಮುಖಂ ಧರಾಯ,
ಪಾದಾ ತಿಲೋಕಗುರುನೋ’ಧಿಕಬದ್ಧರಾಗಾ।
ಆದಾಯ ನಿಚ್ಚಸರಸೇನ ಕರೇನ ಗಾಳ್ಹಂ,
ಸಞ್ಚುಮ್ಬಯನ್ತಿ ಸತತಾಹಿತಸಮ್ಭಮೇನ॥

೩೩೬. ಉದಾಹರತಿ **“ರಾಗ”**ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಧರಾಯ** ಪಥವೀಅಙ್ಗನಾಯ ರಾಗೇನ ಆನತಂ, ಮುಖಂ। **ರಾಗಂ** ರತ್ತವಣ್ಣಂ **ಆನತಂ** ನಿನ್ನಮಿತಂ, ಸರೋಜಂ। ಪಠಮೇ ಅಬ್ಭುತಸರೋಜಸದಿಸತಾಯ ಮುಖಂ, ತೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣನ್ತಿ ರಾಗಾನತೇನ ಸಮಾಸೋ। ದುತಿಯೇ ತು ರಾಗಾನತಞ್ಚ ತಂ ಅಬ್ಭುತಸರೋಜಂ ಪಥವಿಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸಿರೀಪಾದಸಮ್ಪುಟಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಉಟ್ಠಹಮಚ್ಛರಿಯಪದುಮಞ್ಚ, ತಮೇವ ತಸ್ಸಾ ಮುಖಸದಿಸತ್ತಾ ಮುಖನ್ತಿ **ರಾಗಾನತಬ್ಭುತಸರೋಜಮುಖಂ। ತಿಲೋಕಗುರುನೋ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪಾದಾ। ಕೀದಿಸಾ? ಅಧಿಕಬನ್ಧೋ **ರಾಗೋ** ಅನುರಾಗೋ, ರತ್ತವಣ್ಣೋ ವಾ ಯೇಸಂ ತೇ, ತಥಾವಿಧಾ। **ನಿಚ್ಚ**ಮನವರತಂ **ಸರಸೇನ** ರಸವತಾ **ಕರೇನ** ಹತ್ಥೇನ, ರಂಸಿನಾ ವಾ ಗಾಳ್ಹಂ **ಆದಾಯ** ಗಹೇತ್ವಾ **ಸತತಂ** ನಿಚ್ಚಂ ಆಹಿತೋ **ಸಮ್ಭಮೋ** ಆದರೋ, ತದಭಿಮುಖತಾ ವಾ, ತೇನ ಸಞ್ಚುಮ್ಬಯನ್ತಿ, ನಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ ವಾ। ಏತ್ಥ ಸಿಲೇಸರೂಪಕೇಹಿ ಸಮ್ಭೋಗಸಿಙ್ಗಾರರಸಾಭಾಸೋ ಜನ್ಯತೇ। ಸಿಙ್ಗಾರೋ ದುವಿಧೋ ವಿಪ್ಪಲಮ್ಭೋ, ಸಮ್ಭೋಗೋ ಚೇತಿ। ತೇಸು ವಿಪ್ಪಲಮ್ಭೋವ ಸಮಗ್ಗವಣ್ಣನಾಧಾರತ್ತಾ ಮನೋಹರೋ, ನೇದಿಸೋ ಸಮ್ಭೋಗೋ। ಸಮ್ಭೋಗಾಭಾಸೇ ತು ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। ತಥಾಪಿ’ಹಾ’ಧಿಗತಂ ಸಮ್ಭೋಗಾಭಾಸೋದಾಹರಣಂ ಬಾಲಪ್ಪಬೋಧನತ್ಥಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿಚಾರೇಸ್ಸಾಮ। ತತ್ರ ಪಾದಾನಂ ಕಾಮುಕತ್ತಂ ಧರಾಯ ಕಾಮಿನಿತ್ತಞ್ಚ ವಾಕ್ಯಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ವಿಞ್ಞಾಯತೇ। ಸದ್ದೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ಪುನ ವುತ್ತಂ ಸಿಯಾ। ಅತ್ರ ಪಾದಾನಂ ತಂ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ರತ್ಯುಕ್ಕಂಸಾಭಾಸೋ ಯದಿ ಕವಿನಾ ಪಟಿಪಾದೇತಬ್ಬೋ ನ ಭವೇಯ್ಯ, ತದಾ ಗಾಥಾಯಮನನುಪಪನ್ನಂ ಸಿಯಾತಿ ಏವಂವಿಧವಚನತೋವ ಪಾದಾ ರತ್ಯಾಭಾಸವನ್ತೋತಿ ಗಮ್ಯತೇ। ರತಿಯಾ ಆಲಮ್ಬಣವಿಭಾವಾಭಾಸೋ ಧರಾಕಾಮಿನಿ, ರಮ್ಮದೇಸಾದಿವಿಸೇಸಾಭಾವೇ ಅಚ್ಛರಿಯಪದುಮುಗ್ಗಮನಾಭಾವತೋ ಅಬ್ಭುತಸರೋಜಸದ್ದಸವನೇನ ಗಮ್ಮಮಾನಾ ರಮ್ಮದೇಸಾದಯೋ ಉದ್ದೀಪನವಿಭಾವಾಭಾಸಾ, ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾಭಾಸಬೋಧಕಾನಿ ಕವಿವಚನಾನಿ ಅನುಭಾವಾಭಾಸೋ। ತಥಾ ಹಿ “ನಿಚ್ಚಸರಸೇನ ಕರೇನ ಗಾಳ್ಹಂ ಆದಾಯಾ”ತಿ

ಕರಸ್ಸ ಸರಸತಾಗಾಳ್ಹಗ್ಗಹಣಕಥನೇನ ಹರಿಸಾದಯೋ ಗಮ್ಯನ್ತೇ। "ಸತತಾಹಿತಸಮ್ಭಮೇನಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಉಸ್ಸುಕ್ಕತ್ತಾದಯೋ ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಬನ್ಧವುತ್ತೀತಿ ವಿಭಾವಾದೀಹಿ ಬನ್ಧತ್ಥಾಭಾಸಾನಂ ಮನಸಿ ಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಆನನ್ದಾಭಾಸೋ, ಸೋ ರಸಾಭಾಸೋ ಸಮ್ಭೋಗರಸಾಭಾಸೋ ವುತ್ತೋತಿ।

೩೩೬. ಇದಾನಿ ಉದಾಹರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಉತ್ತರಿಪಿ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಸಿಙ್ಗಾರಹಸ್ಸಕರುಣಾದಿರಸುದ್ದೇಸಸ್ಸ ಅನುರೂಪತೋ ಸಿಙ್ಗಾರರಸಯುತ್ತಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ **"ರಾಗಾ"**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಧರಾಯ** ಮಹೀಅಙ್ಗನಾಯ **ರಾಗಾನತಬ್ಭುತಸರೋಜಮುಖಂ** ರಾಗೇನ ಅನುರಾಗೇನ ಅಭಿಮುಖಂ ಕತ್ವಾ ನಮಿತಂ ಅಚ್ಛರಿಯಗುಣೋಪೇತಪದುಮಸದಿಸಾನನಂ ನೋ ಚೇ, ರತ್ತವಣ್ಣಂ ಆನತಂ ಅಬ್ಭುತಸರೋಜಸಙ್ಖತಮುಖಂ **ತಿಲೋಕಗುರುನೋ** ಭುವನತ್ತಯಾನುಸಾಸಕಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪಾದಾ **ಅಧಿಕಬದ್ಧರಾಗಾ** ಅಧಿಕಬದ್ಧಾನುರಾಗವನ್ತಾ ನೋ ಚೇ, ಪುಬ್ಬಕಮ್ಮೇನ ಕತಅಧಿಕರತ್ತವಣ್ಣಾ **ನಿಚ್ಚಸರಸೇನ ಕರೇನ** ಸತತಾನುರಾಗಯುತ್ತೇನ ಹತ್ಥೇನ ನೋ ಚೇ, ಅವಿಕಲತ್ತಾ ಸತತಸಮ್ಪತ್ತಿಸಹಿತೇನ ಕಿರಣೇನ **ಗಾಳ್ಹಂ ಆದಾಯ** ಗಾಳ್ಹಂ ಗಹೇತ್ವಾ, ನೋ ಚೇ, ಫುಸಿತ್ವಾ **ಸತತಾಹಿತಸಮ್ಭಮೇನ** ನಿಚ್ಚಂ ಕತಾದರೇನ ನೋ ಚೇ, ನಿರನ್ತರಾಹಿತಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ **ಸಞ್ಚುಮ್ಬಯನ್ತಿ** ಚುಮ್ಬನ್ತಿ ನೋ ಚೇ, ರಿತಿಕ್ರಿಯಾಸಾಧನತ್ತೇನ ಫುಸನ್ತೀತಿ।

ರಾಗೇನ ಅನುರಾಗೇನ ಆನತಂ ಅಭಿಮುಖೀಕತಮಿತಿ ಚ, ಅಬ್ಭುತಞ್ಚ ತಂ ಸರೋಜಞ್ಚೇತಿ ಚ, ತೇನ ಸದಿಸತಾಯ ಅಬ್ಭುತಸರೋಜಞ್ಚ ತಂ ಮುಖಞ್ಚೇತಿ ಚ, ರಾಗಾನತಞ್ಚ ತಂ ಅಬ್ಭುತಸರೋಜಮುಖಞ್ಚೇತಿ ಚ, ರಾಗಂ ರತ್ತವಣ್ಣಂ ಆನತಂ ನಿನ್ನಮಿತಿ ಚ, ತಞ್ಚ ತಂ ಅಬ್ಭುತಸರೋಜಞ್ಚೇತಿ ಚ, ತಮೇವ ತಾದಿಸಮುಖಸದಿಸತ್ತಾ ಮುಖಮಿತಿ ಚ, ತಿಲೋಕಸ್ಸ ಗುರೂತಿ ಚ, ಅಧಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಬದ್ಧೋ, ಅತ್ತನೋ ಪುಬ್ಬಕಮ್ಮೇನ ವಾ ಕತೋ, ರಾಗೋ ಅನುರಾಗೋ ರತ್ತವಣ್ಣೋ ವಾ ಯೇಸಮಿತಿ ಚ, ರಸೇನ ಅನುರಾಗೇನ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಸಹ ವತ್ತಮಾನೋತಿ ಚ, ಆಹಿತೋ ವಿಹಿತೋ ಚ ಸೋ ಸಮ್ಭಮೋ ಆದರೋ ತದಭಿಮುಖಭಾವೋ ವಾ ಚೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಏತ್ಥ "ರಾಗಾನತಾ"ತಿಆದಿಕೇನ ಸಿಲೇಸಾಲಙ್ಕಾರೇನ ಚ "ಅಬ್ಭುತಸರೋಜಮುಖ"ನ್ತಿ ರೂಪಕಾಲಙ್ಕಾರೇನ ಚ ಸಮ್ಭೋಗಸಿಙ್ಗಾರರಸಾಭಾಸೋ ಉಪ್ಪಾದೀಯತಿ। ತಾದಿಸಂ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾನಂ ಸಮ್ಭೋಗಾಭಾವೇನ, ತದಾಕಾರೇನ ಚ ಕಪ್ಪಿತತ್ತಾ ರಸಾಭಾಸೋ ನಾಮಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸಿಙ್ಗಾರಸ್ಸ ಆಯೋಗವಿಪ್ಪಯೋಗಸಮ್ಭೋಗವಸೇನ ತಿವಿಧತ್ತೇಪಿ ಆಯೋಗವಿಪ್ಪಯೋಗದ್ವಯಂ ವಿಪ್ಪಲಮ್ಭಮೇವಾತಿ ವಿಪ್ಪಲಮ್ಭೋ, ಸಮ್ಭೋಗೋ ಚೇತಿ ದುವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತೇಸು ವಿಪ್ಪಲಮ್ಭೋವ ಅನೂನವಣ್ಣನಾಯ ಭೂಮಿತ್ತಾ ಮನೋಹರೋ। ಸಮ್ಭೋಗೋ ಪನ ತಾದಿಸೋ ನ ಹೋತಿ। ಸಮ್ಭೋಗಾಭಾಸೋಪಿ ಹೀನೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಪಯೋಗಂ ಕತ್ವಾ ಕುರುಮಾನಾಯ ವಣ್ಣನಾಯ ಉಚಿತಭಾವೇನ ಇಹಾಧಿಗತಸಮ್ಭೋಗಸಿಙ್ಗಾರರಸಾಭಾಸೇನ ರಸಿಭೂತಾಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ ಉದಾಹರಣೇ ರಸಾಭಾಸೋ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಾದಾನಂ ಕಾಮುಕಭಾವಾಭಾಸೇ ಚ ಧರಾಯ ಕಾಮಿನೀಭಾವಾಭಾಸೇ ಚ ವಾಚಕಪದೇನ ಅವುತ್ತೇಪಿ "ಧರಾಯ ಪಾದಾ ತಿಲೋಕಗುರುನೋ"ತಿ ಇದಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಪಾಣಿಧಮ್ಮಪಕಾಸಕೇಹಿ ಅವಸೇಸಪದೇಹಿ ಞಾಯತೇ।

ದ್ವಿನ್ನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ರತಿಆಭಾಸೋ "ಅಧಿಕಬದ್ಧರಾಗಾ ರಾಗಾನತ"ನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ವುತ್ತೋ। ಅಯಂ ರತಿಆಭಾಸೋ ಇಧ ಠಾಯೀಭಾವೋ ಪುರಿಸರತಿಯಾ ಇತ್ಥಿಯಾ ಚ, ಇತ್ಥಿರತಿಯಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚ ಆಲಮ್ಬಣತ್ತಾ ಪಾದಕಾಮುಕಧರಾಕಾಮಿನಿಯೋ ದ್ವೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಲಮ್ಬಣವಿಭಾವಾಭಾಸಾ ಹೋನ್ತಿ। ರಮ್ಮದೇಸಾದಿವಿಸೇಸಂ ವಿನಾ ಅಚ್ಛರಿಯಪದುಮೋದಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅಬ್ಭುತಸರೋಜಸದ್ದಸ್ಸ ಉಚ್ಚಾರಣೇನ ಗಮ್ಮಮಾನಾ ರಮ್ಮದೇಸಾದಯೋ ರತಿಂ ಉದ್ದೀಪಯನ್ತೀತಿ ಉದ್ದೀಪನವಿಭಾವಾಭಾಸಾ ನಾಮ। "ನಿಚ್ಚಸರಸೇನ ಕರೇನ ಗಾಳ್ಹಮಾದಾಯಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಕರಸ್ಸ ಸರಸಭಾವಸ್ಸ ಚ ಗಾಳ್ಹಂ ಗಹಣಸ್ಸ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ ಹರಿಸಾದಯೋ ಞಾಯನ್ತೇ। "ಸತತಾಹಿತಸಮ್ಭಮೇನಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಉಸ್ಸಾಹಾದಯೋ ಞಾಯನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಹರಿಸಉಸ್ಸಾಹಾದಯೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾಭಾಸಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ತೇ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾಭಾಸೇ ಪಕಾಸೇನ್ತಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಕವಿವಚನಾನಿ

ಅನುಭಾವಾಭಾಸಾ ನಾಮಾತಿ ಏವಂ ಬನ್ಧೇ ದಿಸ್ಸಮಾನಠಾಯೀಭಾವಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವವಿಭಾವಅನುಭಾವೇಹಿ ಅತ್ಥಾವಬೋಧಂ ಕರೋನ್ತಾನಂ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಯೋ ಸನ್ತೋಸಾಭಾಸಸಙ್ಖಾತೋ ರಸಾಭಾಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಇಧ ಸಮ್ಭೋಗರಸಾಭಾಸೋತಿ ಕಥಿತೋತಿ। ಠಾಯೀಭಾವಾದಯೋ ಉಪರಿ ಆವಿಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ।

೩೩೭ಇಚ್ಚಾ'ನುಗಮ್ಮ ಪುರಿಮಾಚರಿಯಾನುಭಾವಂ,
ಸಙ್ಖೇಪತೋ ನಿಗದಿತೋ'ಯ'ಮಲಙ್ಕತೀನಂ।
ಭೇದೋ'ಪರೂಪರಿ ಕವೀಹಿ ವಿಕಪ್ಪಿಯಾನಂ,
ಕೋ ನಾಮ ಪಸ್ಸಿತು'ಮಲಂ ಖಲು ತಾಸ'ಮನ್ತಂ॥

ಇತಿ ಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತಮಹಾಸಾಮಿಪಾದವಿರಚಿತೇ

ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರೇ

ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾವಬೋಧೋ ನಾಮ

ಚತುತ್ಥೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೩೩೭. ಏವಮುದ್ದೇಸಾನುಕ್ಕಮೇನ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಂ ನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ನಿಗಮನಪುಬ್ಬಕಂ ಬಹುತ್ತಮೇಸಂ ನಿದ್ದಿಸಿತುಮಾಹ "**ಇಚ್ಚೆ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಇತಿ** ಇಮಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಪುರಿಮಾನಂ ದಣ್ಡೀಆದೀನಂ **ಆಚರಿಯಾನಂ ಆನುಭಾವಂ** ಬನ್ಧಲಕ್ಖಣಾನಿ **ಅನುಗಮ್ಮ** ಅನುಗನ್ತ್ವಾ **ಅಲಙ್ಕತೀನ**ಮಲಙ್ಕಾರಾನಂ ಅಯಂ ಭೇದೋ ಸಙ್ಖೇಪತೋ **ನಿಗದಿತೋ** ಕಥಿತೋ। ಸಙ್ಖೇಪತೋತಿ ವುತ್ತೋ, ಕಸ್ಮಾತಿ ಆಹ "**ಉಪರೂಪರೀ**"ತಿಆದಿ। **ಉಪರೂಪರಿ** ದೀಘಕಾಲಮಾರಬ್ಭ ಯಾವೇದಾನಿ ಮತ್ಥಕಮತ್ಥಕೇ ಕವೀಹಿ **ವಿಕಪ್ಪಿಯಾನಂ** ಪಭೇದಿಯಮಾನಾನಂ **ತಾಸ**ಮಲಙ್ಕತೀನಂ **ಅನ್ತಂ** ಪರಿಯನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತುಂ **ಖಲು ಏಕನ್ತೇನ ಕೋ ನಾಮ** ಜನೋ **ಅಲಂ** ಸಮತ್ಥೋ।

ಇತಿ ಮಹಾಸಾಮಿನಾಮಿಕಾಯಂ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರಟೀಕಾಯಂ

ಚತುತ್ಥೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೩೩೭. ಏವಂ ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತೇ ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರೇ ನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ನಿಗಮನಮುಖೇನ ಏಸಂ ಅತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾನಂ ಬಹುಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಇಚ್ಚಾನುಗಮ್ಮ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಇತಿ** ಯಥಾವುತ್ತನಯೇನ **ಪುರಿಮಾಚರಿಯಾನುಭಾವಂ** ಪುಬ್ಬಕಾಲಿಕಾನಂ ದಣ್ಡೀಭದ್ದಪಾಣಾದೀನಂ ಅಲಙ್ಕಾರಸತ್ಥಸಙ್ಖಾತಾನುಭಾವಂ ಅನುಗಮ್ಮ ಅಲಙ್ಕತೀನಂ ಅಯಂ ಭೇದೋ **ಸಙ್ಖೇಪತೋ ನಿಗದಿತೋ** ಮಯಾ ವುತ್ತೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? **ಉಪರೂಪರಿ** ದೀಘಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವಜ್ಜತನಾ **ಕವೀಹಿ** ರಚನಾಕತ್ತಾರೇಹಿ **ವಿಕಪ್ಪಿಯಾನಂ** ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರತೋ ಕಪ್ಪಿಯಮಾನತ್ತಾ ಪುಥಕ್ಕರಿಯಮಾನಾನಂ **ತಾಸ**ಮಲಙ್ಕತೀನಂ **ಅನ್ತಂ** ಪರಿಯನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತುಂ **ಖಲು** ಏಕನ್ತೇನ **ಕೋ ನಾಮ** ಪುಗ್ಗಲೋ **ಅಲಂ** ಸಮತ್ಥೋತಿ। ಸಙ್ಗಹಮನಾದಿಯಿತ್ವಾ ಕೇನಾಪಿ ಪರಿಯನ್ತಂ ಅಧಿಗನ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪುರೇ ಭವಾತಿ ಚ, ಪುರಿಮಾ ಚ ತೇ ಆಚರಿಯಾ ಚೇತಿ ಚ, ತೇಸಮಾನುಭಾವೋತಿ ಚ, ವಿಸೇಸತೋ ಅಸಙ್ಕರತೋ ಕಪ್ಪಿಯನ್ತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಇತಿ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರನಿಸ್ಸಯೇ

ಚತುತ್ಥೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೫. ಭಾವಾವಬೋಧಪರಿಚ್ಛೇದ

೩೩೮ಪಟಿಭಾನವತಾ ಲೋಕ-ವೋಹಾರ’ಮನುಸಾರಿನಾ।

ತತೋ’ಚಿತ್ಯಸಮುಲ್ಲಾಸ-ವೇದಿನಾ ಕವಿನಾ ಪರಂ॥

೩೩೮. ತದೇವ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಮಲಙ್ಕಾರವಿಭಾಗಂ ಬೋಧೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪತಿ ರಸವನ್ತಾಲಙ್ಕಾರಪ್ಪಸಙ್ಗೇನಾಧಿಗತಂ ರಸಂ ಸಕಲ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖನಿಸ್ಸ ರಣೇಕನಿಮಿತ್ತವಿಮುತ್ತಿರಸೇಕರಸವಿಸುದ್ಧಸದ್ಧಮ್ಮಾಗಮವಿಗ್ಗಾಹಸಪ್ಪೀಣನೋಣತಮತೀನಂ ಪರಮಸದ್ಧಾಲೂನಮನಧಿಗತತ್ತೇಪಿ ಲಕ್ಖಣಮತ್ತೇನ ಲೋಕವೋಹಾರಕೋಸಲ್ಲಮತ್ತಪರಿಗ್ಗಹಾಯ ಕಿಞ್ಚಿಮತ್ತಮುಪದಿಸಿತುಂ ನ ಸಾಕಲ್ಲೇನ “**ಪಟಿಭಾನವತಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪಟಿಭಾನಂ** ತಂತಂಠಾನಾನುರೂಪಪ್ಪವತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ। ಸಾ ಹಿ ಸರಸರಚನಾಯಚ್ಚನ್ತೋಪಕಾರಿಕಾ, ತತೋವ ಕಬ್ಬಂ “ಪಟಿಭಾನ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ “**ಪಟಿಭಾನವತಾ**”ತಿ। ಕವಿನಾ ಲೋಕವೋಹಾರಾನುಗನ್ತಬ್ಬೋ। ಯೋ ಹಿ ಸಕಲಂ ಲೋಕವೋಹಾರಂ ನಾನುಸರತಿ, ಸೋ ಕವಿಯೇವ ನ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ “**ಲೋಕವೋಹಾರಮನುಸಾರಿನಾ**”ತಿ। ಯತೋ ಓಚಿತ್ಯಂ ನಾಮ ಕವೀನಂ ಪರಮಂ ರಹಸ್ಸಂ ಲೋಕವೋಹಾರೇಪಿ ಉಚಿತಞ್ಞೂಯೇವ ಪಸಂಸೀಯತೇ, ಸಮುಚಿತಲೋಕವೋಹಾರಾನುಸಾರೇನೇವ ಚ ವಕ್ಖಮಾನಾನುಕ್ಕಮೇನ ವಿರಚಿತಾ ರಚನಾ ಸಚೇತನಾನಂ ರಸಸ್ಸಾದಾಯ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೇ, ತಸ್ಮಾ ಓಚಿತ್ಯೇ ಸಮುಲ್ಲಸತ್ತಂ ದಿತ್ತಂ ಫುಟಮೇವ ಬನ್ಧನಂ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ತತೋವಚ್ಚನ್ತಮೋಚಿತ್ಯಸಮುಲ್ಲಾಸವೇದಿನಾ ಕವಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ “**ಪರಂ ಓಚಿತ್ಯಸಮುಲ್ಲಾಸವೇದಿನಾ**”ತಿ। ಸಬ್ಬಞ್ಚೇತಂ “ಕವಿನಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಸೇಸನಂ, “**ಕವಿನಾ**”ತಿ ಚೇತಂ “ನಿಬನ್ಧಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಅವುತ್ತೋ ಕತ್ತಾ।

೩೩೮. ಏವಂ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಾನಮಲಙ್ಕಾರಾನಂ ದಸ್ಸನಾವಸರೇ ರಸವನ್ತಾಲಙ್ಕಾರಪ್ಪಸಙ್ಗೇನಾಧಿಗತನವವಿಧಸಿಙ್ಗಾರಾದಿರಸೇ ಸಕಲಸಂಸಾರದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣಅಸಹಾಯಕರಣಭೂತವಿಮುತ್ತಿರಸೇನ ಏಕರಸಭೂತೇ ಅತಿಪಣೀತೇ ಸದ್ಧಮ್ಮಾಮತರಸೇಯೇವ ಉದ್ಧಾನಂ ಸದ್ಧಾಬಾಹುಲ್ಲಸುದ್ಧಸಂಯಮಾನಂ ವಿಮುಖೇಪಿ ಲಕ್ಖಣಮತ್ತಪರಿಞ್ಞಾಣೇನ ಲೋಕವೋಹಾರೇಸು ಅಸಮ್ಮೋಹತ್ಥಂ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ಇದಾನಿ “**ಪಟಿಭಾನವತಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿಮಾಹ। **ಪಟಿಭಾನವತಾ** ಸರಸರಚನಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತೋಪಕಾರಟ್ಠಾನೋಚಿತಪಞ್ಞಾವಿಸೇಸವತಾ **ಲೋಕವೋಹಾರಮನುಸಾರಿನಾ** ಸಕಲಲೋಕೇ ವೋಹಾರಾನುರೂಪಮನುಗತೇನ **ತತೋ** ಯಸ್ಮಾ ಓಚಿತ್ಯಂ ನಾಮ ಹದಯತೋ ಅಬಹಿ ಕಾತಬ್ಬಂ, ರಹಸ್ಸಮಿವ ಬನ್ಧತೋ ವಿಯೋಜನೀಯಂ ನ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ **ಪರಮತಿಸಯೇನ ಓಚಿತ್ಯಸಮುಲ್ಲಾಸವೇದಿನಾ** ಉಚಿತಭಾವೇನ ವತ್ತುಮಿಚ್ಛಿತತ್ಥಸ್ಸ ಉದ್ದೀಪನಸ್ಸೇವ ಅನುರೂಪಪ್ಪಕಾರೇನ ಇಟ್ಠತ್ಥಸ್ಸ ಸಮುಲ್ಲಾಸನಂ ದಿತ್ತಿಂ ಜಾನನ್ತೇನ **ಕವಿನಾ** ಬನ್ಧಕಾರಕೇನ ನಿಬನ್ಧಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪಟಿಭಾ ಪಟಿಭಾನನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಯೇತಂ ನಾಮಂ, ತತೋ ಜಾತಕಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಪಟಿಭಾತಿ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ ಅಯಂ ಪಞ್ಞಾವಿಸೇಸೋ ರಚನಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತೋಪಕಾರೋತಿ ಞಾತಬ್ಬೋ। ಪಟಿಭಾನಮಸ್ಸತ್ಥೀತಿ ಚ, ಲೋಕಸ್ಸ ವೋಹಾರೋತಿ ಚ, ತಂ ಅನುಗಚ್ಛತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಚ, ಓಚಿತ್ಯೇನ ಸಮುಲ್ಲಾಸೋತಿ ಚ, ತಂ ವಿಜಾನಾತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೩೩೯ಠಾಯೀಸಮ್ಬನ್ಧಿನೋ ಭಾವ-ವಿಭಾವಾ ಸಾನುಭಾವಕಾ।

ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ನಿಬನ್ಧಾ ತೇ, ರಸಸ್ಸಾದಾಯ ಸಾಧನಂ॥

೩೩೯. “**ಠಾಯಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಠಾಯಿನೋ ವಕ್ಖಮಾನರತ್ಯಾದಯೋ ತೇಹಿ ಸಹ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವಿಭಾವಾದೀಹಿ ಯೋಗೇ ರತ್ಯಾದೀನಮಸ್ಸಾದಿಯತ್ತಮಾನೀಯಮಾನತ್ತಾ ಏತೇಸಮತ್ಥೀತಿ **ಠಾಯೀಸಮ್ಬನ್ಧಿನೋ**। ಸಹ ಅನುಭಾವೇಹಿ ವಕ್ಖಮಾನಲಕ್ಖಣೇಹೀತಿ **ಸಾನುಭಾವಕಾ,** ಭಾವೋ ವಿಭಾವೋ ಚ, ವಕ್ಖಮಾನೋ ಭಾವೇನ ಭಾವಾಭಾಸೋಪಿ ಇಮಿನಾವ ಸಙ್ಗಹಿತೋ, ರಸಸ್ಸಾದಾಯ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

೩೩೯. “**ಠಾಯಿ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ಠಾಯೀಸಮ್ಬನ್ಧಿನೋ** ಠಾಯೀಪದೇನ, ತೇನ ವಾಚ್ಚರತಿಹಾಸಾದಿಅತ್ಥೇನ ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧುಪಗತಾ **ಸಾನುಭಾವಕಾ** ವಕ್ಖಮಾನಾನುಭಾವೇಹಿ ಸಹ ಪವತ್ತಾ **ಭಾವವಿಭಾವಾ** ವಕ್ಖಮಾನಭಾವವಿಭಾವಾ **ನಿಬನ್ಧಾ** ವುತ್ತಗುಣೋಪೇತಕವಿನಾ ಬನ್ಧಿತಾ ಏಕತ್ಥ ಆಹರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾ **ಸಾಧುನಂ** ಇಸ್ಸಾದಿದೋಸರಹಿತಾನಂ ಸಜ್ಜನಾನಂ **ರಸಸ್ಸಾದಾಯ** ಸಿಙ್ಗಾರಾದಿವಕ್ಖಮಾನರಸಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾದನತ್ಥಂ **ಸಮ್ಪುಜ್ಜನ್ತಿ** ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ। ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಠಾಯೀಭಾವೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೋ ಕೇವಲಭಾವೋ ವಿಭಾವೋ ಅನುಭಾವೋ ರಸೋ ಚೇತಿ ಇಮೇ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ ಭವನ್ತಿ, ಕಥನ್ತಿ ಚೇ? ಭಾವವಿಭಾವಾನಂ “ಠಾಯೀಸಮ್ಬನ್ಧಿನೋ”ತಿ ವಿಸೇಸನಂ ಭವತಿ, ತೇನ ಭಾವಸ್ಸ ಠಾಯೀ ಚ ಸೋ ಭಾವೋ ಚೇತಿ ಚ ಠಾಯೀಪದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧತ್ತಾ ಠಾಯೀಭಾವೋ ಚ, ಪುನ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೇ ಸತಿ “ಠಾಯೀಭಾವೋ”ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಸಾಧಕತ್ತಾ ಇಮಸ್ಸೇವ ಠಾಯೀಭಾವಪದಸ್ಸ ಪಯೋಗಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಗಮ್ಮಮಾನೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೋ ಚ, ಪುನ ಠಾಯೀಪದೇನ ಸಮಾಸಮಕತ್ವಾ ವಿಸುಂ ದಸ್ಸಿತಭಾವಸದ್ದಸುತಿಯಾ ಠಾಯೀಭಾವಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೇಹಿ ಅಞ್ಞೋ ಭಾವೋ ಚ, ತಥಾ ಏವ ಠಾಯೀಪದೇನ ವಾಚ್ಚರತಿಹಾಸಾದಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಉದ್ದೀಪನದ್ವಯಂ ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ ತೇಹಿ ರತಿಹಾಸಾದೀಹಿ ಅತ್ಥೇಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಿನೋ ಆಲಮ್ಬಣಉದ್ದೀಪನಸಙ್ಖತವಿವಿಧವಿಭಾವಾ ಚ, ಏವಮೇವ ಸಾನುಭಾವಕಪದೇನ ಸಮಾಯೋಗೇನ ದಸ್ಸಿತಾನುಭಾವೋ ಚ, “ರಸಸ್ಸಾದಾಯಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠರಸೋ ಚಾತಿ ಏವಮಿಮೇ ಠಾಯೀಭಾವಾದಯೋ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ ಹೋನ್ತಿ। ಠಾಯಿನಾ ಸಹ ಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿ ಚ, ಸೋ ಏತೇಸಮತ್ಥೀತಿ ಚ, ಭಾವೋ ಚ ವಿಭಾವೋ ಚೇತಿ ಚ, ಸಹ ಅನುಭಾವೇಹಿ ವತ್ತನ್ತೀತಿ ಚ, ರಸಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾದೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಭಾವಅಧಿಪ್ಪಾಯ

೩೪೦ಚಿತ್ತವುತ್ತಿವಿಸೇಸಾ ತು, ಭಾವಯನ್ತಿ ರಸೇ ಯತೋ।
ರತ್ಯಾದಯೋ ತತೋ ಭಾವ-ಸದ್ದೇನ ಪರಿಕಿತ್ತಿತಾ॥

೩೪೦. ಇದಾನಿ ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠೇಸು ಠಾಯಾದೀಹಿ ಭಾವವಿಭಾವಾನುಭಾವರಸೇಸು ಪಠಮಂ ಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ ಭಾವಸದ್ದಮನ್ವತ್ಥಯತಿ “**ಚಿತ್ತ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವುತ್ತಿಯೋ ರಮಣಹಸನಾದಿಆಕಾರೇನ ಪವತ್ತಿಯೋ, ತಾವ ವಿಸೇಸಾ ವಿಸಿಟ್ಠಸಭಾವತ್ತಾತಿ **ಚಿತ್ತವುತ್ತಿವಿಸೇಸಾ**। **ರತ್ಯಾದಯೋ** ಠಾಯೀಬ್ಯಭಿಚಾರೀಸಾತ್ತಿಕಾ। **ತು**ಸದ್ದೋ ವಿಸೇಸೇ। ಯತೋ **ರಸೇ** ಸಿಙ್ಗಾರಾದಯೋ **ಭಾವಯನ್ತಿ** ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಿ। ತತೋ ಭಾವಸದ್ದೇನ **ಪರಿಕಿತ್ತಿತಾ** ಭರತಾದೀಹಿ ಕಥಿತಾ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಣ್ಯನ್ತೋ ಭೂಧಾತು ಕರಣೇ ವತ್ತತೇ। ಯತೋ ಚಾಯಂ ನ ಕೇವಲಂ ಕರಣೇಯೇವ ವತ್ತತೇ, ಅಥ ಖೋ ಬ್ಯಾಪನೇ, ಪಟಿಪಾದನೇ ಚ, ತಸ್ಮಾಸ್ಸ ಪಟಿಭಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಭಾವಯನ್ತಿ ಬ್ಯಾಪೇನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಕವಿನೋ ಲೋಕಟ್ಠಿತಿಞಾಣಲಕ್ಖಣಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಭಾವಯನ್ತಿ ಪಟಿಪಾದೇನ್ತೀತಿ **ಭಾವಾ**ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

೩೪೦. ಇದಾನಿ ಉದ್ದಿಟ್ಠೇಸು ಠಾಯೀಭಾವಾದೀಸು ಠಾಯೀಆದೀನಂ [ಠಾಯೀಭಾವಾದೀನಂ (ಕ॰)] ತಿಣ್ಣಂ ಸಾಧಾರಣೋ ಭಾವೋ ನಾಮ ಏಸೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಅನ್ವತ್ಥವಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಚಿತ್ತ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಚಿತ್ತವುತ್ತಿವಿಸೇಸಾ ತು** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉತ್ತರಿ ವಕ್ಖಮಾನಾರಮ್ಮಣಹಸನಸೋಚನಾದೀಹಿ, ನಿಬ್ಬೇದಾದೀಹಿ, ಥಮ್ಭಾದೀಹಿ ಚ ಆಕಾರೇಹಿ ಪವತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಙ್ಕರಾಕಾರಸಙ್ಖಾತಾ ವಿಸೇಸಾ ಪನ ಠಾಯೀಬ್ಯಭಿಚಾರೀಸಾತ್ತಿಕಾ **ಯತೋ** ಯಸ್ಮಾ **ರಸೇ** ಸಿಙ್ಗಾರಾದಿರಸೇ **ಭಾವಯನ್ತಿ** ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಿ ಕರೋನ್ತಿ। ನೋ ಚೇ, **ರಸೇ** ಸಿಙ್ಗಾರಾದಿರಸವಿಸಯೇ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಚಿತ್ತಂ **ಭಾವಯನ್ತಿ** ಬ್ಯಾಪನಂ ಕರೋನ್ತಿ। ನೋ ಚೇ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ರಸವಿಸಯೇ ಕವಿನೋ ಲೋಕಸಭಾವಂ ವಿಸಯಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಞಾಣಲಕ್ಖಣಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ **ಭಾವಯನ್ತಿ** ಪಟಿಪಾದನಂ ಕರೋನ್ತಿ। ತತೋ **ಭಾವಸದ್ದೇನ** ಹೇತುಕತ್ತರಿ ನಿಪ್ಫನ್ನೇನ **ರತ್ಯಾದಯೋ** ರತಿಹಾಸಾದಯೋ **ಪರಿಕಿತ್ತಿತಾ** ಭರತಾದೀಹಿ ವುತ್ತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। “ರತ್ಯಾದಯೋ”ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಹಾಸಾದಯೋ ಠಾಯೀಭಾವಾ ಚ, ನಿಬ್ಬೇದಾದಯೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾ

ಚ, ಧಮ್ಮುಪಲಯಾದಯೋ ಸಾತ್ತಿಕಭಾವಾ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವುತ್ತಿಯೋತಿ ಚ, ತಾ ಏವ ವಿಸೇಸಾತಿ ಚ, ಭಾವೋ ಇತಿ ಸದ್ದೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಠಾಯೀಭಾವಅಧಿಪ್ಪಾಯ

೩೪೧ವಿರೋಧಿನಾ'ಞ್ಞಭಾವೇನ,
ಯೋ ಭಾವೋ ನ ತಿರೋಹಿತೋ।
ಸೀಲೇನ ತಿಟ್ಠತಿ'ಚ್ಚೇ'ಸೋ,
ಠಾಯೀಭಾವೋತಿ ಸದ್ದಿತೋ॥

೩೪೧. ಠಾಯಾದಿಕೇ ತಿವಿಧೇ ಭಾವೇ ಕಮೇನಾಹ "**ವಿರೋಧಿನಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ವಿರೋಧಿನಾ **ಅಞ್ಞೇನ** ಜಿಗುಚ್ಛಾದಿನಾ ಭಾವೇನ **ಯೋ ಭಾವೋ** ರತ್ಯಾದಿಕೋ **ನ ತಿರೋಹಿತೋ** ನಚ್ಛಾದಿತೋ, **ಏಸೋ** ಭಾವೋ ಅನುಚ್ಛಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಏವ ತಿಟ್ಠತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ, ಠಾಯೀ ಏವ ಭಾವೋತಿ **ಠಾಯೀಭಾವೋತಿ ಸದ್ದಿತೋ** ಕಥಿತೋ। ಯೋ ಭಾವಾದೀಹಿ ಆಲೋಕಿತಸ್ಸಾದಂ ನೀತೋ ಸಮಾನೀತೋ, ಸೋ ಸಾಮಾಜಿಕೇಹಿ ಅಸ್ಸಾದಿಯಮಾನತ್ತಾ ರಸೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವಕ್ಖತಿ ಹಿ "ಸವಿಭಾವ"ಇಚ್ಚಾದಿ।

೩೪೧. ಇದಾನಿ ಠಾಯೀಆದಿಕೇ ತಿವಿಧಭಾವೇ ಕಮೇನ ನಿದ್ದಿಸತಿ "**ವಿರೋಧಿ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವಿರೋಧಿನಾ ಅಞ್ಞಭಾವೇನ** ರತಿಹಾಸಾದೀನಂ ವಿರುದ್ಧೇನ ಜಿಗುಚ್ಛಾದಿನಾ ಅಞ್ಞಭಾವೇನ **ಯೋ ಭಾವೋ** ರತಿಹಾಸಾದಿಕೋ **ತಿರೋಹಿತೋ ನ** ಬ್ಯವಹಿತೋ ನ ಹೋತಿ, **ಏಸೋ** ವಿರುದ್ಧಭಾವೇನ ಅಬ್ಯವಹಿತೋ ಭಾವೋ ತಿಟ್ಠತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ಥೇನ ಠಾಯೀ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ **ಠಾಯೀಭಾವೋತಿ ಸದ್ದಿತೋ** ಕಥಿತೋತಿ। ಯೋ ವಿಭಾವಾನುಭಾವಾದೀಹಿ ಅಸ್ಸಾದನೀಯತ್ತಂ ಪಾಪಿತೋ ಸಬ್ಭೇಹಿ ಅಸ್ಸಾದನೀಯತ್ತಾ ರಸೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಠಾಯೀ ನಾಮಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಞ್ಞೋ ಚ ಸೋ ಭಾವೋ ಚೇತಿ ಚ, ತಿರೋ ಕಯಿರಿತ್ಥಾತಿ ಚ, ಠಾಯೀ ಚ ಸೋ ಭಾವೋ ಚೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

ಠಾಯೀಭಾವಪ್ಪಭೇದಉದ್ದೇಸ

೩೪೨ರತಿಹಾಸಾ ಚ ಸೋಕೋ ಚ,
ಕೋಧುಸ್ಸಾಹಭಯ'ಮ್ಪಿ ಚ।
ಜಿಗುಚ್ಛಾವಿಮ್ಹಯಾ ಚೇವ,
ಸಮೋ ಚ ನವ ಠಾಯಿನೋ॥

೩೪೨. ರತ್ಯಾದೀನಂ ನವನ್ನಮೇವ ಠಾಯಿತ್ತಂ ಸಮ್ಭವತೀತ್ಯಾಹ "**ರತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಸಮೋ ಚೇತಿ ಏವಂ ಠಾಯಿನೋ ನವಾತಿ ಯೋಜನಾ। ನವೇವೇತೇ ಸಕಸಕವಿಭಾವಾನುಭಾವೇಹಿ ಸಮುಲ್ಲಾಸಿತಾ ವಿಸುಮ್ಪಿ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಾ ಕವಿನಾ, ಅಭಿನೇತಬ್ಬಾ ಚ ನಟೇನ, ತಥಾ ಸೇಸಭಾವಾಪಿ। ತತ್ಥ ಯದಿ ಪನಾಯಂ ರತಿ ಅಸೇಸಇತ್ಥಿಪುರಿಸಗುಣಯುತ್ತಾನಂ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಜನಿತಾ, ಚನ್ದಾದೀಹಿ ಉದ್ದೀಪನವಿಭಾವೇಹಿ ಉದ್ದೀಪಿತಾ, ಉಸ್ಸುಕ್ಕತಾದಿಬಾಧಕೇಹಿ ಅನುಭಾವೇಹಿ ಪರಿಪೋಸಿತಾ, ಸಕಸಕಾನುಭಾವಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಪತೀಯಮಾನೇಹಿ ಅನೇಕರೂಪೇಹಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಹಿ ಚಿತ್ತತಾ ಸಿಯಾ, ತದಾ ತು ಠಾಯೀ ರತಿ ನಟಾಭಿನಯೇನ, ಸುಬನ್ಧಸವನೇನ ವಾ ಸಬ್ಭೇಹಿ ಅಸ್ಸಾದಿಯಮಾನಾ ಸಿಙ್ಗಾರರಸತ್ತಮಾಪಜ್ಜತೇ। ಏವಂ ಯಥಾಯೋಗಂ ಹಾಸಾದಿಠಾಯೀಭಾವಾನಂ ಹಸ್ಸರಸಾದಿಭಾವಾಪಜ್ಜನೇ ಯುತ್ತಿಂ ಸಮನ್ನೇಯ್ಯ।

೩೪೨. ಠಾಯೀಭಾವೋ ನಾಮ ರತ್ಯಾದಯೋ ನವೇವೇತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ರತಿಹಾಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ರತಿಹಾಸಾ ಚ ಸೋಕೋ ಚ ಕೋಧುಸ್ಸಾಹಭಯಮ್ಪಿ ಚ ಜಿಗುಚ್ಛಾವಿಮ್ಹಯಾ ಚೇವ **ಸಮೋ** ಸನ್ತಗುಣೋ ಚಾತಿ ಏವಂ ಠಾಯಿನೋ ನವ ಹೋನ್ತಿ। ಇಮೇಸಂ ರತ್ಯಾದೀನಂ ನವನ್ನಂ ಸರೂಪಕಥನಂ "ಸಿಙ್ಗಾರಹಸ್ಸಕರುಣಾ"ತಿಆದಿಕಾಯ ಉದ್ದೇಸಗಾಥಾಯ ಅನನ್ತರೇ ನಿದ್ದೇಸೇ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ರತಿ ಚ ಹಾಸೋ ಚಾತಿ ಚ, ಕೋಧೋ ಚ ಉಸ್ಸಾಹೋ ಚ ಭಯಞ್ಚೇತಿ ಚ, ಜಿಗುಚ್ಛಾ ಚ ವಿಮ್ಹಯಾ ಚೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಇಮೇ ನವ ಚ ಏವಂ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಸಾತ್ತಿಕಾಭಾವೋ ಚೇತಿ ಇಮೇ ಯಥಾಸಕಮನುರೂಪವಿಭಾವಾನುಭಾವೇಹಿ ದಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಕವಿನಾ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಾ, ನಟೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ ಚ। ಇಮೇಸು ತಿವಿಧಭಾವೇಸು ಅಯಂ ರತಿ ಅಸೇಸಪುಮಿತ್ಥಿಗುಣೇಹಿ ಯುತ್ತೇಹಿ ನರನಾರೀಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಾದಿತಾ, ಚನ್ದಾದೀಹಿ ಉದ್ದೀಪನವಿಭಾವೇಹಿ ಉದ್ದೀಪಿತಾ, ಉಸ್ಸಾಹಾದಿಪಕಾಸಕಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಪಯೋಗಸಞ್ಜಾತಾನುಭಾವೇನ ಪೋಸಿತಾ, ಸಕಸಕಾನುಭಾವಸಾಮತ್ಥಿಯೇಹಿ ಗಮ್ಮಮಾನಾನೇಕಪ್ಪಕಾರಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೇಹಿ ವಿಚಿತ್ತಕತಾ ಹೋತಿ। ಈದಿಸಾ'ಯಂ ರತಿ ನಟಸ್ಸ ಅಭಿನಯೇನ ಚ ಪಸತ್ಥಬನ್ಧಸವನೇನ ಚ ಸಬ್ಭೇಹಿ ಅಸ್ಸಾದಿಯಮಾನಸಿಙ್ಗಾರಾದಿರಸತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಾ। ಹಾಸಾದೀನಂ ಸೇಸಠಾಯೀಭಾವಾನಂ ಹಸ್ಸರಸಾದಿಭಾವಾಪತ್ತಿಯಂ ಯುತ್ತಿ ಏವಂ ಯಥಾರಹಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ।

ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಅಧಿಪ್ಪಾಯ

೩೪೩ತಿರೋಭಾವಾವಿಭಾವಾದಿ-
ವಿಸೇಸೇನಾ'ಭಿಮುಖ್ಯತೋ।
ಯೇತೇ ಚರನ್ತಿ ಸೀಲೇನ,
ತೇ ಹೋನ್ತಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ॥

೩೪೩. ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಆಹ **"ತಿರೋಭಾವ"**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ತಿರೋಭಾವೋ** ಠಾಯೀನಂ ಏಕಸ್ಸಾಪಿ ಭಾವಸ್ಸ ನಿಬ್ಬೇದಾದಿನೋ ಅಚಿರಟ್ಠಾಯಿತಾ ಚ **ಆವಿಭಾವೋ** ಪಾಕಟತಾ ಚ ನಾನಾರಸನಿಸ್ಸಯತ್ತಾ ತೇ ಆದಯೋ ಯಸ್ಸ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಠಾಯೀಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸುಖದುಕ್ಖಾದಿರೂಪಸ್ಸ ಗಹಣಂ, ಸೋವ ವಿಸೇಸೋ, ತೇನ। ಠಾಯೀಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸುಖದುಕ್ಖರೂಪಸ್ಸ ಗಹಣಂ, ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸುಖದುಕ್ಖರೂಪಸ್ಸ ಠಾಯಿನಿ ಸಮಾರೋಪನಞ್ಚಾ**ಭಿಮುಖ್ಯಂ**। ತಥಾ ಹಿ ರತಿಯಂ ಪರಿಸಮೋ ಸುಖಾನುವಿದ್ಧೋ ಭವತಿ, ಸೋಕೇ ದುಕ್ಖಾನುವಿದ್ಧೋ। ರತಿಯಂ ಸುಖಸಭಾವಾಪಿ ಗಿಲಾನಿಪ್ಪಭುತಯೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಸಕಮ್ಮಂ ದುಕ್ಖಮಿಮಂ ಸಮಾರೋಪಯನ್ತೇವ। ತತೋ ತೇನ ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ **ಯೇ ಏತೇ** ಭಾವಾ ಸೀಲೇನ **ಚರನ್ತಿ** ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತೇ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಹೋನ್ತೀತಿ।

೩೪೩. ಇದಾನಿ ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೇ ಲಕ್ಖಣತೋ ದಸ್ಸೇತಿ **"ತಿರೋಭಾವಾ"**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ತಿರೋಭಾವಾವಿಭಾವಾದಿವಿಸೇಸೇನ** ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಅನೇಕರಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತತ್ತಾ, ಲೋಕಸ್ಸ ಭಿನ್ನರುಚಿಕತ್ತಾ ಚ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಠಾಯೀಭಾವೇ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾನಮತ್ತನೋ ಗುಣಸ್ಸ ಲೀನತ್ತಞ್ಚ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ತಸ್ಸೇವ ಗುಣಸ್ಸ ಪಾಕಟತ್ತಞ್ಚಾತಿಆದಿಕೇನ ವಿಸೇಸೇನ **ಅಭಿಮುಖ್ಯತೋ** ಠಾಯೀಭಾವಾನಂ ಸುಖದುಕ್ಖರೂಪಂ ಅತ್ತನಿ ಚ ಅತ್ತನೋ ಸುಖದುಕ್ಖರೂಪಂ ಠಾಯೀಭಾವೇಸು ಚ ಆರೋಪನಸಞ್ಜಾತೇನ ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ **ಯೇತೇ** ಭಾವಾ **ಸೀಲೇನ ಚರನ್ತಿ** ಪಕತಿಯಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, **ತೇ** ಭಾವಾ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಏವಮೇವ [ಏವರೂಪಾ (ಕ॰)] ಪೀಳಾ ಸರೂಪೇನ ಏಕೋ ಪರಿಸಮಸಙ್ಖತಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೋ ರತಿಯಂ ಸಗುಣೇನ ಲೀನೋ ಸುಖಾನುವಿದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ, ಸೋಕೇ ಸಗುಣೇನ ಪಾಕಟೋ ದುಕ್ಖಾನುವಿದ್ಧೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತೇ। ಏವಮೇವ ಸುಖಸಭಾವರತಿಯಂ ಗಿಲಾನಾದಯೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಸಕಿಯಂ ದುಕ್ಖಸರೂಪಂ ಆರೋಪೇನ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ ತಿರೋಭಾವವಿಭಾವಾದಿವಿಸೇಸೇನ ಅಭಿಮುಖಂ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತಿರೋಭವನಮಿತಿ ಚ, ಆವಿಭವನಮಿತಿ ಚ, ತಿರೋಭಾವೋ ಚ ಆವಿಭಾವೋ ಚೇತಿ ಚ, ತೇ ಆದಯೋ ಯಸ್ಸ ಠಾಯೀಭಾವೇಸು ವಿಜ್ಜಮಾನಾನಂ

ಸುಖದುಕ್ಖಸಭಾವಾನಂ ಅತ್ತನಿ ಆರೋಪನಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಸೋಯೇವ ವಿಸೇಸೋತಿ ಚ, ಅಭಿಮುಖಾನಂ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಪದೇ **ವಿಸದ್ದೋ** ವಿಸೇಸತ್ಥೇ **ಅಭಿಸದ್ದೋ** ಅಭಿಮುಖಭಾವೇ ವತ್ತತಿ।

ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಪ್ಪಭೇದ

೩೪೪ನಿಬ್ಬೇದೋ ತಕ್ಕಸಙ್ಕಾ ಸಮ-
ಧಿತಿಜಳತಾ ದೀನತುಗ್ಗಾಲಸತ್ತಂ,
ಸುತ್ತಂ ತಾಸೋ ಗಿಲಾನು'ಸ್ಸುಕಹರಿಸ-
ಸತಿಸ್ಸಾವಿಸಾದಾಬಹಿತ್ಥಾ॥

ಚಿನ್ತಾ ಗಬ್ಬಾ'ಪಮಾರೋ'ಮರಿಸಮದ-
ಮತುಮ್ಮಾದಮೋಹಾ ವಿಬೋಧೋ,
ನಿದ್ದಾವೇಗಾ ಸಬಿಳಂ ಮರಣ-
ಸಚಪಲಾಬ್ಯಾಧಿ ತೇತ್ತಿಂಸಮೇ'ತೇ॥

೩೪೪. ತೇ ದಸ್ಸೇತಿ **"ನಿಬ್ಬೇದೋ"**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ದೀನತುಗ್ಗಾಲಸತ್ತ**ನ್ತಿ ದೀನತಾ ಚ ಉಗ್ಗತಞ್ಚ ಆಲಸತ್ತಞ್ಚ, ಗಿಲಾನಿ **ಉಸ್ಸುಕ**ಇತಿ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ। ಚಪಲಇತಿ ಚಾಪಲ್ಲಂ, ಸಹ ಚಪಲೇನ ಸಚಪಲೋ, ಸೋ ಚಾಯಂ ಬ್ಯಾಧಿ ಚ, ಮರಣಞ್ಚ ಸಚಪಲಬ್ಯಾಧಿ ಚ ಸಮಾಹಾರೇ। ತಞ್ಚ ಸಹ ಬಿಳಾಯ ವತ್ತತೀತಿ **ಸಬಿಳ**ನ್ತಿ **ಏತೇ** ಯಥಾವುತ್ತಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾ ತೇತ್ತಿಂಸ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಉಸ್ಸಾಹವತಾ ವೀರರಸೋ ತಂವಸೇನೇವ ಅಸ್ಸಾದೀಯತಿ। ಭೀರುನಾ ತು ಸೋವ ಭಯಾನಕರಸವಸೇನೇತಿ ಲೋಕಸಭಾವಸ್ಸ ಅನೇಕತ್ತಾ ತದತ್ಥಮೇತೇ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಏಕೇಕಸ್ಸರಸಸ್ಸ ಬಹವೋ ವಣ್ಣನೀಯಾ, ಯತೋ ತಂವಣ್ಣನಾದ್ವಾರೇನ ಸಬ್ಬೋಪಿ ತೇಸು ಕಿಞ್ಚಿ ಅಸ್ಸಾದೇತೀತಿ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮಾರಣೋಪಗತವೇರಿದಸ್ಸನಮೇಕಮೇವ ತಙ್ಖಣೇಯೇವ ಭಿನ್ನಂ ಪಕತಿವಸೇನ ಭೀರುನೋ ಭಯಸ್ಸ ಹೇತು, ಸಙ್ಗಾಮಲೋಲಸ್ಸ ತು ಉಸ್ಸಾಹನಿಮಿತ್ತಂ ಸಿಯಾ। ತಥಾ ನಟೇನ ಕತಂ ವಿಕತಮಾಭರಣಂ ಕ್ರಿಯಾವಾ ನೀಚಪಕತೀನಂ ಠಾಯಿನೋ ಹಾಸಸ್ಸ ಹೇತು, ಗಮ್ಭೀರಪಕತೀನಂ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಹಾಸಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ಭಾವೇ ವಣ್ಣಯತಾ ಕವಿನಾ ಭಾವಾ ತಥಾ ವಣ್ಣನೀಯಾ, ಯಥೋಚಿತ್ಯಪರಿಪೋಸೋ ಸಿಯಾ। ಓಚಿತ್ಯಭಙ್ಗೋ ತು ಮಹತಾ ವಾಯಾಮೇನ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬೋ।

ತೇಸು **ನಿಬ್ಬೇದೋ** ಅತ್ತಾವಮಾನನಂ। ತಸ್ಸ ಚ ಇತ್ಥೀನಞ್ಚ ನೀಚಾನಞ್ಚ ದಾಲಿದ್ದಿಯಂ ವಿಭಾವೋ, ಯೋಗೀನಂ ತು ತತ್ತಸಂವೇದನಂ ವಿಭಾವೋ, ಅಸ್ಸುಪತನಚಿನ್ತಾದಯೋ ಏತ್ಥ ಅನುಭಾವಾ।

ತಕ್ಕೋ ವಿತಕ್ಕನಂ। ತಸ್ಸ ಸನ್ದೇಹೋ ವಿಭಾವೋ, ಸಿರೋಕಮ್ಪಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಸಙ್ಕಾಯ ವಿರುದ್ಧಚರಣಂ ವಿಭಾವೋ, ಕಮ್ಪಾದಯೋ ಅನುಭಾವೋ।

ಸಮೋ ಖೇದೋ। ತತ್ಥ ಗತ್ಯಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಸೇದಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಧಿತಿ ಸನ್ತೋಸೋ। ಞಾಣಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಅನುಭಾವೋ ಭೋಗಾಲೋಲತಾದಿ।

ಜಳತಾ ಅಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ। ತಸ್ಸಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠದಸ್ಸನಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಅನಿಮಿಸನಯನಾಲೋಚನಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ದೀನತಾ ಚೇತಸೋ ಅನೋಜತಾ। ತಸ್ಸಾ ವಿಭಾವೋ ದುಗ್ಗತತಾದಿ, ಅನುಭಾವೋ ಮಲಿನವತ್ಥತಾದಿ।

ಉಗ್ಗತಾ ದಾರುಣತ್ತಂ। ತಸ್ಸಾ ವಿಭಾವೋ ಬಲವಾಪರಾಧಾದಿ, ತಸ್ಸ ಅನುಭಾವೋ ತಜ್ಜನಾದಿ।

ಆಲಸತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಸಮಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಜಿಮ್ಹತಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಸುತ್ತಸ್ಸ ನಿದ್ದಾ ವಿಭಾವೋ, ತಸ್ಸಾದಾದಯೋ ಅನುಭಾವೋ।

ತಾಸೋ ಚಿತ್ತಕ್ಖೋಭೋ। ವಿಭಾವೋ ಅಸ್ಸ ಗಜ್ಜಿತಾದಿ, ಕಮ್ಪನಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಆಯಾಸಪಿಪಾಸಾದಿ ವಿಭಾವೋ **ಗಿಲಾನಿಯಾ,** ವಿವಣ್ಣತಾದಯೋ ಅನುಭಾವೋ।

ಕಾಲಕ್ಖಮತಾ **ಉಸ್ಸುಕಂ**। ವಿಭಾವೋ ತಸ್ಸ ರಮಣೀಯದಸ್ಸನಿಚ್ಛಾದಿ, ಅನುಭಾವೋ ತುರಿತತಾದಿ।

ಚೇತೋಪಸಾದೋ **ಹರಿತೋ**। ತತ್ರ ಉಸ್ಸವಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಅಸ್ಸುಸೇದಾದಯೋ ಅನುಭಾವೋ।

ಸದಿಸದಸ್ಸನಾದಿ ವಿಭಾವೋ **ಸತಿ**ಯಾ, ಅನುಭಾವೋ ಭಮುಸಮುನ್ನಮನಾದಿ।

ಪರೇಸಮುಕ್ಕಂಸಾಸಹನತಾ **ಇಸ್ಸಾ**। ತಸ್ಸಾ ದುಜ್ಜನತ್ತಗಬ್ಬಾದಯೋ ವಿಭಾವೋ, ದೋಸಕಥನಾವಜಾನನಾದಯೋ ಅನುಭಾವೋ।

ವಿಸಾದೋ ಖೇದೋ। ವಿಭಾವೋ ತಸ್ಸ ಆರದ್ಧಕಾರಿಯಾಸಿದ್ಧಾದಿ, ಬಾಧಯತಾಪಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಅಬಹಿತ್ಥಾ ಕಾಯಸಂವರಣಂ। ತಸ್ಸಾ ವಿಭಾವೋ ಲಜ್ಜಾದಿ, ಅನುಭಾವೋ'ಙ್ಗವಿಕ್ರಿಯಾ।

ಚಿನ್ತಾ ಇಟ್ಠಾಲಾಭಾದೀಹಿ, ಅನುಭಾವೋ ಮುಕುಲಿತನಯನಾದಿ।

ಗಬ್ಬೋ ಅಭಿಮಾನೋ। ವಿಭಾವೋಸ್ಸ ಇಸ್ಸರಿಯಾದಿ, ಅನುಭಾವೋ ಅವಜಾನನಾದಿ।

ಅಪಮಾರೋ ಗಾಹರುಕ್ಖಾದೀಹಿ [ಗಾಹರುಕ್ಖಪತನಾದೀಹಿ (?)], ಭೂಪಾತಾದಯೋ ಏತ್ಥ ಅನುಭಾವೋ।

ಅಮರಿಸೋ ಅಕ್ಖಮತಾ। ವಿಭಾವೋ ಅಸ್ಸಾವಮಾನನಾದಿ, ಸಿರೋಕಮ್ಪನತಜ್ಜನಾದಯೋ ಅನುಭಾವೋ।

ಮದೋ ಪಮಾದುಕ್ಕಂಸೋ। ತಸ್ಸ ವಿಭಾವೋ ಪಾನಂ, ಚಲಮಾನಙ್ಗವಚೋಗತಿಹಾಸಾದಯೋ ಅನುಭಾವೋ।

ಮತಿ ಕಙ್ಖಚ್ಛೇದೋ। ಉಪದೇಸಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಮುಖವಿಕಾಸಾದಿ ಏತ್ಥ ಅನುಭಾವೋ।

ಅಸಮೇಕ್ಖಿತಕಾರಿತಾ **ಉಮ್ಮಾದೋ**। ತಸ್ಸ ವಿಭಾವೋ ಸನ್ನಿಪಾತಗಹಣಾದಿ, ಅಟ್ಠಾನರುದಿತಗೀತಹಾಸಾದಯೋ ಅನುಭಾವೋ।

ಮೋಹೋ ಭಯಾದೀಹಿ, ಅನುಭಾವೋ ಥಮ್ಭಕಮ್ಪಾದಿ।

ದುರಾಚಾರಾದೀಹಿ **ಬಿಳಂ,** ಅಧೋಮುಖತಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಮರಣಂ ವಿಭಾವಅನುಭಾವೇಹಿ ಸುಪಸಿದ್ಧಂ।

ಚಪಲತಾ ರಾಗದೋಸಾದೀಹಿ, ಸಚ್ಛನ್ದಚರಣಾದಿ ಅನುಭಾವೋ। **ಬ್ಯಾಧಿ** ಪಾಕಟೋ।

ಯೇ ವಾ ಪನಞ್ಞೇ ಇಧ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಚಿತ್ತವುತ್ತಿವಿಸೇಸಾಪಿ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ ಸುಖುಮಭೇದಾ, ತೇಸು ಕೇಚಿ ವುತ್ತೇಸ್ವನ್ತೋಗಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಇಟ್ಠಾಸಭಾವಾ ಸಬ್ಬೇ ಕಾಮಾ ರತಿಯಂ ಅನ್ತೋಗಧಾ, ತಥಾ ದೋಸಪ್ಪಕಾರಾ ಕೋಧಾ ಮರಿಸಇಸ್ಸಾದೀಸ್ವನ್ತೋಗಧಾ, ದುಕ್ಖಸಭಾವಾ ಸೋಕಸಮಬ್ಯಾಧಿಗಿಲಾನಿ ವಿಸಾದಾದೀಸ್ವನ್ತೋಗಧಾ। ಪೀತ್ಯಾದಯೋ ಸುಖಸಭಾವಾ ಹರಿಸೇತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇಸು ಭಯಾ ತಾಸೋ ಅಞ್ಞೋ, ಸಙ್ಕಾ ತಥಾ ಅಮರಿಸೋ। ತಸ್ಮಾ ಇಸ್ಸಾ, ತಥಾ ಗಿಲಾನಿತೋ ಸಮೋ, ನಿದ್ದಾಯ ಸುತ್ತಂ, ಉಸ್ಸುಕಾ ಚಪಲತಾ, ತಥಾ ಮೋಹಾ ಪಲಯೋ ವಕ್ಖಮಾನೋ ಅಞ್ಞೋತಿ ಮನ್ತಬ್ಬಂ।

೩೪೪. ಇದಾನಿ ತೇ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೇ ಸರೂಪೇನ ದಸ್ಸೇತಿ "**ನಿಬ್ಬೇದೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ನಿಬ್ಬೇದೋ** ಅತ್ತನಿನ್ದಾಸಙ್ಖತೋ ಚ, ತಕ್ಕಸಙ್ಕಾ ಚ, **ಸಮಧಿತಿಜಳತಾ** ಪರಿಸಮೋ ಸನ್ತೋಸಲಕ್ಖಣಾ ಧಿತಿ ಜಳತಾ ಚ, **ದೀನತುಗ್ಗಾಲಸತ್ತಂ** ದೀನಭಾವದಾರುಣಭಾವಅಲಸಭಾವಾ ಚ, **ಸುತ್ತಂ** ಸಯನಞ್ಚ, **ತಾಸೋ** ಚಿತ್ತಕ್ಖೋಭೋ ಚ, ಗಿಲಾನಪರಿಮದ್ದಿತಭಾವೋ ಚ, **ಉಸ್ಸುಕಹರಿಸಸತಿಸ್ಸಾವಿಸಾದಾಬಹಿತ್ಥಾ** ಉಸ್ಸಾಹಪಿತಿಸತಿಇಸ್ಸಾಖೇದಆಕಾರಸಂವರಾ ಚ, ಚಿನ್ತಾ ಚ, **ಗಬ್ಬೋ** ಅಭಿಮಾನೋ ಚ, ಅಪಮಾರೋ ಚ, **ಅಮರಿಸಮದಮತುಮ್ಮಾದಮೋಹಾ** ಅಕ್ಖನ್ತಿಪಮಾದಾಧಿಕ್ಕಾ ಕಚ್ಛಚ್ಛೇದಉಮ್ಮಾದಮೋಹಾ ಚ, **ವಿಬೋಧೋ** ಪಬೋಧೋ ಚ, **ನಿದ್ದಾವೇಗಾ** ನಿದ್ದಾ ಚ, ಆವೇಗಸಙ್ಖಾತೋ ಸಮ್ಭಮೋ ಚ, **ಸಬಿಳಂ** ಲಜ್ಜಾಸಹಿತಂ **ಮರಣಸಚಪಲಾಬ್ಯಾಧಿ** ಮರಣಞ್ಚ ಚಾಪಲ್ಯಸಹಿತಾ ಬ್ಯಾಧಿ ಚೇತಿ। **ಏತೇ ತೇತ್ತಿಂಸ** ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ತಕ್ಕೋ ಚ ಸಙ್ಕಾ ಚೇತಿ ಚ, ಸಮೋ ಚ ಧಿತಿ ಚ ಜಳತಾ ಚೇತಿ ಚ, ದೀನತಾ ಚ ಉಗ್ಗೋ ಚ ಅಲಸತ್ತಞ್ಚಾತಿ ಚ, ಉಸ್ಸುಕಞ್ಚಹರಿಸೋ ಚ ಸತಿ ಚ ಇಸ್ಸಾ ಚ ವಿಸಾದೋ ಚ ಅಬಹಿತ್ಥಾ ಚೇತಿ ಚ, ಅಮರಿಸೋ ಚ ಮದೋ ಚ ಮತಿ ಚ ಉಮ್ಮಾದೋ ಚ ಮೋಹೋ ಚೇತಿ ಚ, ನಿದ್ದಾ ಚ ಆವೇಗೋ ಚೇತಿ ಚ, ಸಹ ಬಿಳಾಯ ವತ್ತತೀತಿ ಚ, ಸಹ ಚಪಲೇನ ಚಾಪಲ್ಯೇನ ವತ್ತತೀತಿ ಚ, ಸಚಪಲೋ ಚ ಸೋ ಬ್ಯಾಧಿಚೇತಿ ಚ, ಮರಣಞ್ಚ ಸಚಪಲಬ್ಯಾಧಿ ಚೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಮರಣಸಚಪಲಾಬ್ಯಾಧೀತಿ ಸಮಾಹಾರದ್ವನ್ದೋ। ತಸ್ಮಾ "ಸಬಿಳ"ನ್ತಿ ಪದಂ ಏತಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಂ ಹೋತಿ।

ಲೋಕಸಭಾವಸ್ಸ ಅನೇಕವಿಧತ್ತಾ ಏಕೋಯೇವ ವೀರರಸೋ ಉಸ್ಸಾಹವತಾ ವೀರರಸಾಕಾರೇನ ಅಸ್ಸಾದನೀಯೋ ಹೋತಿ, ಸೋಯೇವ ಭೀರುನಾ ಭಯಾಕಾರೇನ ಅಸ್ಸಾದನೀಯೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಏಕೇಕಸ್ಸ ರಸಸ್ಸ ಇಮೇ ಬಹೂ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ವಣ್ಣೇತಬ್ಬಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಸತಿ ಅನೇಕಾಧಿಪ್ಪಾಯಕೋ ಲೋಕೋ ತೇಸು ಕಿಞ್ಚಿ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ। ಏವಂ ಸತಿ ಬನ್ಧೋ ಸಬ್ಬಜನಸ್ಸ ಕನ್ತೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸಂ ಭಾವವಣ್ಣನಾಯಂ ಯಸ್ಮಾ ಮಾರೇತುಮಾಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಸತ್ತೂನಂ ದಸ್ಸನಮೇಕಮೇವ ತಙ್ಖಣೇ ಜನಾಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪಕತಿಭೀರೂನಂ ಪುರಿಸಾನಂ ಭಯಸ್ಸ ಚ ಯುದ್ಧಲೋಲಸ್ಸ ಉಸ್ಸಾಹನಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ನಟೇನ ಹಸನತ್ಥಂ ಕತವಿಕತಮಾಭರಣಞ್ಚ ತಾದಿಸಕಿರಿಯಾ ಚ ಉತ್ತಾನಪಕತಿಕಾನಂ ಪುರಿಸಾನಂ ಠಾಯೀಹಾಸಸ್ಸ ಚ ಗಮ್ಭೀರಪಕತಿಕಾನಂ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಹಾಸಸ್ಸ ಚ ಹೇತು ಭವೇಯ್ಯ। ತಸ್ಮಾ ಭಾವೇ ವಣ್ಣೇನ್ತೇನ ಕವಿನಾ ಓಚಿತ್ಯಭಙ್ಗಮಕತ್ವಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಮೋಚಿತ್ಯಂ ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಭಾವಪ್ಪಕಾಸಕಾನಿ ಸವಿಭಾವಾನುಭಾವಕವಿವಚನಾನಿ ವಣ್ಣೇತಬ್ಬಾನಿ। ಏತ್ಥ ಭಾವಾವಬೋಧಕವಿಭಾವಾದೀನಂ ಜಾನಿತಬ್ಬತ್ತಾ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಭಾವೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತೇಸು ಭಾವೇಸು ಅತ್ತಾವಮಾನನಲಕ್ಖಣೋ **ನಿಬ್ಬೇದೋ**। ಇತ್ಥೀನಂ, ಹೀನಾನಂ [ಹೀನಾಚಾರಾನಂ (ಕ॰)] ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇ, ದಾಲಿದ್ದಿಯಂ ಆಲಮ್ಬಣವಿಭಾವೋ ನಾಮ, ಯೋಗೀನಂ ಚೇ, ತಥಾವಬೋಧೋ ಆಲಮ್ಬಣವಿಭಾವೋ, ಏತ್ಥ ಅಸ್ಸುಪತನಚಿನ್ತಾದಿಕಂ ಅನುಭಾವೋ ನಾಮ।

ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಸನ್ದೇಹೋ ಉದ್ದೀಪನವಿಭಾವೋ ನಾಮ, ಸಿರೋಕಮ್ಪಾದಿಕಂ ಅನುಭಾವೋ ನಾಮ।

ಸಙ್ಕಾಯ ವಿರುದ್ಧಪ್ಪವತ್ತಿ ಉದ್ದೀಪನವಿಭಾವೋ, ಕಮ್ಪಾದಿಕೋ ಅನುಭಾವೋ। ಉಪರಿ "ವಿಭಾವೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಆಲಮ್ಬಣುದ್ದೀಪನೇಸು ದ್ವೀಸು ಯಂ ಯುಜ್ಜತಿ, ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಖೇದಲಕ್ಖಣಸ್ಸ **ಸಮಸ್ಸ** ಗಮನಾದಿಕಂ ವಿಭಾವೋ, ಸೇದಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಸನ್ತೋಸಲಕ್ಖಣಾಯ **ಧಿತಿ**ಯಾ ಞಾಣಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಭೋಗೇಸು ಅಲೋಲಭಾವಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಅಯೋಗ್ಗತಾಲಕ್ಖಣಾಯ **ಜಳತಾ**ಯ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾನಂ ಅಜಾನನಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ವಿವಟನಯನೇಹಿ ಅಭಿಮುಖವಿಲೋಕನತಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಚಿತ್ತಸ್ಸನಿತ್ತೇಜಲಕ್ಖಣಾಯ **ದೀನತಾ**ಯ ದುಗ್ಗತತಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಮಲಿನವತ್ಥತಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ದಾರುಣತಾಲಕ್ಖಣಸ್ಸ **ಉಗ್ಗ**ಭಾವಸ್ಸಾತಿಸಯಾಪರಾಧಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ತಜ್ಜನಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಅಲಸತ್ತಸ್ಸ ಅಟ್ಠಾನಪರಿಸಮಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ವಜ್ಜಿಕಭಾವೋ ಅನುಭಾವೋ।

ಸಯನಸಞ್ಜಾತಸ್ಸ **ಸುತ್ತ**ಸ್ಸ ನಿದ್ದಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಅಸ್ಸಾದಾದಿ ಅನುಭಾವೋ। ಏತ್ಥ ಅಸ್ಸಾದನಂ ನಾಮ ಸೇಯ್ಯಸುಖಪಸ್ಸಸುಖಾದಿಕಂ।

ಚಿತ್ತಕ್ಖೋಭಸಞ್ಜಾತಸ್ಸ **ತಾಸಸ್ಸ** ಗಜ್ಜಿತಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಗಜ್ಜಿತಂ ನಾಮ ಭಯಜನಕವಚನಂ। ಕೋಪೇನ ಕಮ್ಪನಾ ಅನುಭಾವೋ।

ಪೀಳಾಸಞ್ಜಾತಸ್ಸ **ಗಿಲಾನ**ಸ್ಸ ಆಯಾಸಪಿಪಾಸಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ದುಬ್ಬಣ್ಣತಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಅನುರೂಪಕಾಲಸ್ಸ ಅನೋಲೋಕನಸ್ಸ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಸ್ಸ ರಮ್ಮವತ್ಥುದಸ್ಸನಿಚ್ಛಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ತುರಿತತಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಚೇತೋಪಸಾದಲಕ್ಖಣಸ್ಸ **ಹರಿಸ**ಸ್ಸ ಮಙ್ಗಲಕೀಳಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಸನ್ತೋಸವಚನಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಸರಣಲಕ್ಖಣಾಯ **ಸತಿ**ಯಾ ಸಞ್ಞಾಣದಸ್ಸನಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಭಮುಕ್ಖೇಪಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಅಸಹನಲಕ್ಖಣಾಯ **ಇಸ್ಸಾ**ಯ ದುಜ್ಜನಭಾವಗಬ್ಬಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ದೋಸಕಥನಾವಜಾನನಾದಿ ಅನುಭವೋ।

ಖೇದಲಕ್ಖಣಸ್ಸ **ವಿಸಾದ**ಸ್ಸ ಆರದ್ಧಕಾರಿಯಾಸಿದ್ಧಿಕಾರಿಯಬ್ಯಾಪತ್ತಿಆದಿ ವಿಭಾವೋ, ಮನೋಸನ್ತಾಪಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಆಕಾರಸಂವರಣಲಕ್ಖಣಾಯ, ರಸಸಭಾವಪಟಿಚ್ಛಾದನಲಕ್ಖಣಾಯ ವಾ ಅಬಹಿತ್ಥಯಲಜ್ಜಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ತದಙ್ಗಕ್ರಿಯಾಕರಣಂ, ಅಧೋಮುಖಕರಣಂ, ಪಾದೇಹಿ ಭೂಮಿಖಣನನ್ತಿಆದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಚಿನ್ತಾಯ ಇಟ್ಠತ್ಥಾಲಾಭಾದೀ ವಿಭಾವೋ, ಮಕುಲಿತನಯನಾದಿ ಅಧೋಖಿತ್ತಚಕ್ಖಾದಿ ವಾ ಅನುಭಾವೋ।

ಗಬ್ಬಸ್ಸ ಇಸ್ಸರಿಯಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಅವಜಾನನಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಅಪಮಾರಸ್ಸ ಯಕ್ಖಪೀಳಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಭೂಮಿಪತನಾದಯೋ ಅನುಭಾವೋ।

ಅಕ್ಖಮಲಕ್ಖಣಸ್ಸ **ಅಮರಿಸ**ಸ್ಸ ಅವಮಾನನಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಸಿರೋಕಮ್ಪನತಜ್ಜನಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಪಮಾದಾಧಿಕ್ಕಲಕ್ಖಣಸ್ಸ **ಮದ**ಸ್ಸ ಸನ್ತೋಸಪಾನಂ ವಿಭಾವೋ, ಕಮ್ಪಮಾನಹತ್ಥಪಾದವಚನಗಮನಹಾಸಾದೀ ಅನುಭಾವೋ।

ಕಙ್ಖಾಚ್ಛೇದನಲಕ್ಖಣಾಯ **ಮತಿ**ಯಾ ಉಪದೇಸಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಮುಖಸನ್ತೋಸಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಅನುಪಪರಿಕ್ಖಕಾರಿತಾಲಕ್ಖಣಸ್ಸ **ಉಮ್ಮಾದ**ಸ್ಸ ಸನ್ನಿಪಾತಜ್ಜರಯಕ್ಖಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಅಕಾರಣರೋದನಹಸನಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಮುಯ್ಹನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ **ಮೋಹ**ಸ್ಸ ಅಧಿಕಭಯಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಸಭಾವಾನವಬೋಧನಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ನಿದ್ದಾಪಗಮಸಞ್ಜಾತಸ್ಸ **ವಿಬೋಧ**ಸ್ಸ ಕಾಲಪರಿಣಾಮಾದಿ ಆಲೋಕಸರಣಾದಿ ವಾ ವಿಭಾವೋ, ಅಕ್ಖಿಮದ್ದನಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಮನೋಸಮ್ಮೀಳನಲಕ್ಖಣಾಯ **ನಿದ್ದಾ**ಯ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಚಿನ್ತನಅಕರಣಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಅಕ್ಖಿಪಿದಹನಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಭಯಾಗಮನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ **ಆವೇಗ**ಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕದಸ್ಸನಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಉತ್ರಾಸಕಮ್ಪಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಲಜ್ಜಾಲಕ್ಖಣಾಯ **ಬಿಳಾ**ಯ ದುರಾಚಾರಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಅಧೋಮುಖತಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಮರಣಸ್ಸ ಸತ್ಥಪಹಾರರೋಗಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಮುಖವಿಕಾರಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಚಾಪಲ್ಲಸ್ಸ ರಾಗದೋಸಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ಅತ್ತನೋ ಸಚ್ಛನ್ದಚರಣಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಬ್ಯಾಧಿಯಾ ವಾತಪಿತ್ತಾದೀನಂ ಉಸ್ಸದಭಾವಾದಿ ವಿಭಾವೋ, ನಿತ್ಥುನನಾದಿ ಅನುಭಾವೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರೇ ಅದಸ್ಸಿತಸುಖುಮಭೇದಾ ಅಞ್ಞಾಪಿ ಚಿತ್ತವುತ್ತಿವಿಸೇಸಾ ಸನ್ತಿ, ತೇಸು ಇಚ್ಛಾಸಭಾವಾ ಸಬ್ಬೇ ಭೇದಾ ಕಾಮರತಿಯಞ್ಚ, ದೋಸಪಕಾರಾ ಕೋಧಅಮರಿಸಇಸ್ಸಾದೀಸು ಚ, ದುಕ್ಖಸಭಾವಾ ಸೋಕಸಮಬ್ಯಾಧಿಗಿಲಾನವಿಸಾದಾದೀಸು ಚ, ಪಿತಿಆದಯೋ ಹರಿಸೇ ಚ ಅನ್ತೋಗಧಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಸಮಾನಾನಂ ಸಙ್ಗಹೇ ಸತಿಪಿ ತಾಸತೋ ಭಯಸ್ಸ ಚ, ಸಙ್ಕಾಯ ಅಮರಿಸ್ಸ ಚ, ಅಮರಿಸತೋ ಇಸ್ಸಾಯ ಚ, ಗಿಲಾನತೋ ಸಮಸ್ಸ ಚ, ನಿದ್ದಾಯ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಚ, ಉಸ್ಸುಕ್ಕತೋ ಚಪಲತಾಯ ಚ, ಮೋಹತೋ ವಕ್ಖಮಾನಪಲಯಸ್ಸ ಚ ಪಾಕಟವಿಸೇಸೇನ ಅಞ್ಞಥಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸಾತ್ತಿಕಭಾವಅಧಿಪ್ಪಾಯ

೩೪೫ಸಮಾಹಿತತ್ತಪ್ಪಭವಂ, ಸತ್ತಂ ತೇನೋ'ಪಪಾದಿತಾ।

ಸಾತ್ತಿಕಾ'ಪ್ಯ'ನುಭಾವತ್ತೇ, ವಿಸುಂ ಭಾವಾಭವನ್ತಿ ತೇ॥

೩೪೫. ಸಾತ್ತಿಕೇ ವದತಿ "**ಸಮಾಹಿತೇ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸಮಾಹಿತೋ** ಏಕಗ್ಗತಾಭಾವಾಪಾದನೇನ ಕತಸಮಾಧಾನೋ **ಅತ್ತಾ** ಚಿತ್ತಂ ತತೋ **ಪಭವಂ** ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಯಂ, ತಂ ಸತ್ತಂ ನಾಮ। **ತೇನ** ಸತ್ತೇನ **ಉಪಪಾದಿತಾ** ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಾ ಥಮ್ಭಾದಯೋ ಸಾತ್ತಿಕಾ ವುಚ್ಚನ್ತೇ। ತೇ ಚ ಪುನ ಅನುಭಾವಾಪಿ ಭವನ್ತಿ ಥಮ್ಭಾದಿಭಾವಸಂಸೂಚನಸಭಾವವಿಕಾರರೂಪತ್ತಾ। ತಞ್ಚ

“ಚಿತ್ತವುತ್ತಿವಿಸೇಸತ್ತಾ”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ವಕ್ಖತಿ। ತೇನಾಹ **“ಅನುಭಾವತ್ತೇಪೀ”**ತಿ। ಏವಂ ಸತ್ಯಪಿ ತೇ ಸಾತ್ತಿಕಾ **ವಿಸುಂ** ಪುಥಗೇವ ಭಾವಾ ಭವನ್ತಿ, ವುತ್ತನಯೇನ ಚಿತ್ತಭವತ್ತವಿರೂಪತ್ತಾ ತೇಸನ್ತಿ।

೩೪೫. ಇದಾನಿ ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನಾಧಿಗತಕೇವಲಭಾವಸಞ್ಞಾತಂ ಸಾತ್ತಿಕಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಸಮಾಹಿತ”**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸಮಾಹಿತತತ್ತಪ್ಪಭವಂ** ಏಕಗ್ಗತಾಭಾವಾಪಾದನೇನ ಕತಸಮಾಧಾನಚಿತ್ತತೋ ಸಮ್ಭೂತಂ ಸತ್ತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ತೇನ** ಲಾಭಾಲಾಭಾದೀಸು ಏಕಾಕಾರಸ್ಸ ಹೇತುನಾ ಥಿರಭಾವೇನ **ಉಪಪಾದಿತಾ** ನಿಪ್ಫಾದಿತಾ ಥಮ್ಭಾದಯೋ ಸಾತ್ತಿಕಾ ನಾಮ ಭವನ್ತಿ। **ತೇ** ಸಾತ್ತಿಕಾ **ಅನುಭಾವತ್ತೇಪಿ** ಚಿತ್ತಾಕಾರಸಞ್ಞಾತಥಮ್ಭಾದಿಪಕಾಸನಸಭಾವವಿಕಾರಸರೂಪತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಅನುಭಾವತ್ತೇ ಸತಿಪಿ ವಿಸುಂ **ಭಾವಾ ಭವನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತ “ಚಿತ್ತವುತ್ತಿವಿಸೇಸಾ ತು, ಭಾವಯನ್ತಿ ರಸೇ ಯತೋ”ತಿಆದಿನಾ ಭಾವಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಇಮೇ ಸಾತ್ತಿಕಾಭಾವಾನುಭಾವವಸೇನ ದುವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಮಾಹಿತೋ ಚ ಸೋ ಅತ್ತಾ ಚೇತಿ ಚ, ತತೋ ಪಭವಮಿತಿ ಚ, ಸನ್ತೋ ಉಪಸನ್ತೋ ಚ ಸೋ ಅತ್ತಾ ಚೇತಿ ಚ, ಸತ್ತತೋ ಭವನ್ತೀತಿ ಚ, ಸತ್ತೇನ ಉಪ್ಪಾದಿತಾತಿ ಚ, ಅನುಭಾವಾನಂ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। **ಅಪೀತಿ** ಅನುಗ್ಗಹತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ।

ಸಾತ್ತಿಕಭಾವಪ್ಪಭೇದ

೩೪೬ಥಮ್ಭೋ ಪಲಯರೋಮಞ್ಚಾ,
ತಥಾ ಸೇದಸ್ಸುವೇಪಥು।
ವೇವಣ್ಣಿಯಂ ವಿಸ್ಸರತಾ,
ಭಾವಾ’ಟ್ಠೇ’ತೇ ತು ಸಾತ್ತಿಕಾ॥

೩೪೬. ತೇ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಥಮ್ಭೋ”**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಏತ್ಥ **ಥಮ್ಭೋ** ಅವಿಸ್ಸರಕಾಯಚಿತ್ತತಾ। **ಪಲಯೋ** ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಮತ್ತಾವಸೇಸೋ ಸುತ್ತಾವತ್ಥಸಭಾವೋ ನಿದ್ದಾಪಭವೋ। ಸುಬ್ಯತ್ತಲಕ್ಖಣಾ ಸೇಸಾ।

೩೪೬. ಇದಾನಿ ಸಾತ್ತಿಕೇ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಥಮ್ಭೋ”**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಥಮ್ಭೋ** ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಅವಿಸರಭಾವಸಞ್ಞಾತೋ ಚ **ಪಲಯರೋಮಞ್ಚಾ** ನಿದ್ದಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಮತ್ತಾತಿರಿತ್ತಸುತ್ತಾವತ್ಥಾ ಚ ಪಸಾದಾದಿಸಮ್ಭವೋ ರೋಮುಗ್ಗಮೋ ಚ **ತಥಾ** ಏವಂ **ಸೇದಸ್ಸುವೇಪಥು** ಚ ಭಯಾದೀಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನದಾಹೋ ಚ ಸನ್ತೋಸಾದೀಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಅಸ್ಸು ಚ ಕಮ್ಪೋ ಚ **ವೇವಣ್ಣಿಯಂ** ವಿರೂಪತಾ ಚ **ವಿಸ್ಸರತಾ** ವಿರೂಪಸದ್ದತಾ ಚಾತಿ ಏತೇ ಅಟ್ಠ ಸಾತ್ತಿಕಾ ಭಾವಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ರೋಮಾನಂ ಅಞ್ಚೋ ಉಗ್ಗಮೋತಿ ಚ, ಪಲಯೋ ಚ ರೋಮಞ್ಚೋ ಚೇತಿ ಚ, ವೇಪನಂ ಕಮ್ಪನಮಿತಿ ಚ, ಸೇದೋ ಚ ಅಸ್ಸು ಚ ವೇಪಥು ಚಾತಿ ಚ, ವಿರೂಪೋ ವಣ್ಣೋ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ, ವಿರೂಪೋ ಸರೋ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೩೪೭ಯದಾ ರತ್ಯಾದಯೋ ಭಾವಾ,
ಠಿತಿಸೀಲಾ ನ ಹೋನ್ತಿ ಚೇ।
ತದಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಭಾವಾ,
ಭವನ್ತಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ॥

೩೪೭. ನ ಕೇವಲಂ ವುತ್ತಾಯೇವ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ, ರತ್ಯಾದಯೋಪೀತಿ ಆಹ **“ಯದಾ”**ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಭವನ್ತಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋತಿ** ಯಥಾಯೋಗಂ ಯಥಾಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಸುಬೋಧಂ।

೩೪೭. ಇದಾನಿ ನಿಬ್ಬೇದಾದಯೋ ವಿಯ ರತಿಹಾಸಾದಯೋಪಿ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಕಾಲೇ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಯದಾ"** ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ರತ್ಯಾದಯೋ** ರತಿಹಾಸಾದಯೋ **ಭಾವಾ** ನವ ಠಾಯೀಭಾವಾ ಯದಾ **ಠಿತಿಸೀಲಾ ನ ಹೋನ್ತಿ ಚೇ** ವಿರೋಧೀಹಿ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಭಾವನ್ತರೇಹಿ ಬ್ಯವಹಿತತ್ತಾ ಸಭಾವತೋ ಠಿತಿಸಭಾವಾ ಯದಿ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತದಾ **ತೇ ಭಾವಾ** ರತ್ಯಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಭವನ್ತೀತಿ। ಯಥಾಸಕಂ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿತಾನುರೂಪವಿಭಾವಾನುಭಾವಾನಂ ಯೋಗಾನುರೂಪೇನ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾ ಹೋನ್ತಿ। ರತಿಆದಿ ಯೇಸಂ ಹಾಸಾದೀನಮಿತಿ ಚ, ಠಿತಿ ಸೀಲಂ ಯೇಸಂ ರತ್ಯಾದೀನಮಿತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೩೪೮ವಿಭಾವೋ ಕಾರಣಂ ತೇಸು'-
ಪ್ಪತ್ತಿಯು'ದ್ದೀಪನೇ ತಥಾ।
ಯೋ ಸಿಯಾ ಬೋಧಕೋ ತೇಸ-
ಮನುಭಾವೋ'ಯ'ಮೀರಿತೋ॥

೩೪೮. ಇದಾನಿ ವಿಭಾವಾನುಭಾವೇ ದಸ್ಸೇತಿ **"ವಿಭಾವೋ"**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ತೇಸಂ** ರತ್ಯಾದೀನಂ ಭಾವಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ತಥಾ ಉದ್ದೀಪನೇ ಚ **ಕಾರಣಂ** ಆಲಮ್ಬಣಉದ್ದೀಪನವಸೇನ ದುವಿಧೋ ವಿಭಾವೋ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಆಲಮ್ಬಣವಿಭಾವೋ ಕನ್ತಾದಿ, ಉದ್ದೀಪನವಿಭಾವೋ ಚನ್ದಾದಿ। ತೇಸಂ **ಬೋಧಕೋ** ಞಾಪಕೋ ಕಾಯಿಕೋ ಚ ವಾಚಸಿಕೋ ಚ ಬ್ಯಾಪಾರೋ ಸಿಯಾ, ಅಯಂ ಅನುಭಾವೋ ಈರಿತೋ।

೩೪೮. ಇದಾನಿ ವಿಭಾವಾನುಭಾವೇ ದಸ್ಸೇತಿ **"ವಿಭಾವೋ"**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ತೇಸಂ** ಠಾಯೀಭಾವಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ತಥಾ **ಉದ್ದೀಪನೇ ಚ** ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ದೀಪನೇ ಚ **ಕಾರಣಂ** ಆಲಮ್ಬಣಉದ್ದೀಪನವಸೇನ ದುವಿಧೋ ಹೇತು ವಿಭಾವೋ ನಾಮ, **ತೇಸಂ** ಠಾಯೀಭಾವಾದೀನಂ **ಬೋಧಕೋ** ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕೋ **ಯೋ ಸಿಯಾ** ನಟಕವೀನಂ ಬ್ಯಾಪಾರೋ ಅತ್ಥಿ, ಅಯಂ ಅನುಭಾವೋತಿ ಈರಿತೋತಿ। ವಿಸೇಸೇನ ಭಾವೇತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ **ವಿಭಾವೋ**। ಅನುಭಾವೇತಿ ಬೋಧೇತೀತಿ **ಅನುಭಾವೋ**। ಏತ್ಥ **ವಿಭಾವೋ** ನಾಮ ರತಿವಿಸಯೇ ನರನಾರೀನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಲಮ್ಬಣವಿಭಾವೋ, ಚನ್ದರಮ್ಮದೇಸಾದಿ ಉದ್ದೀಪನವಿಭಾವೋ ಚೇತಿ ದುವಿಧೋ। ಹಾಸಾದೀನಮ್ಪಿ ದುವಿಧವಿಭಾವಂ ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಅನುಭಾವೋ** ನಾಮ ಠಾಯೀಭಾವಾದೀನಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಭಾವಾನಂ ಪಕಾಸಕವಾಚಸಿಕಬ್ಯಾಪಾರಸಙ್ಖಾತಕವಿಪಯೋಗೋ ಚ ಕಾಯಿಕಪಯೋಗಭೂತೋ ನಟಾನಂ ಅಭಿನಯಸಙ್ಖಾತೋ ತಂತಂಭಾವಸರೂಪನಿರೂಪಕೋ ಚೇತಿ ದುವಿಧೋ ಬ್ಯಾಪಾರೋ।

೩೪೯ನೇಕಹೇತುಂ ಮನೋವುತ್ತಿ-ವಿಸೇಸಞ್ಚ ವಿಭಾವಿತುಂ।
ಭಾವಂ ವಿಭಾವಾನುಭಾವಾ, ವಣ್ಣಿಯಾ ಬನ್ಧನೇ ಫುಟಂ॥

೩೪೯. ವಿಭಾವಾದಿವಣ್ಣನಾಯಮೇವ ಭಾವವಿಸೇಸಾವಬೋಧೋ ಸಿಯಾ, ಅಞ್ಞಥಾ "ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಸಾಸ್ಸುಲೋಚನಯುಗಂ ಸಞ್ಜಾತ"ಮಿತಿ ವುತ್ತೇ ಸೋಕಾ ಆನನ್ದಾ ರೋಗಾ ಚೇತಿ ಕೋ ನಾಮ ಸಕ್ಕೋತಿ ಕಾರಣಂ ನಿಚ್ಛಿತುಂ, ಚಿತ್ತವುತ್ತಿವಿಸೇಸಞ್ಚ ಭಾವಂ ವಿನಾ ವಿಭಾವಾನುಭಾವಂ ಕವಿ ವಣ್ಣೇತುಂ ನಟೋಭಿನೇತುಂ ಸಾಮಜ್ಜಿಕೋ ವಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ ಕೋ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ **"ನೇಕ"**ಇಚ್ಚಾದಿ। **ನೇಕಹೇತುಂ** ಬಹುಹೇತುಂ ಮನೋವುತ್ತಿವಿಸೇಸಞ್ಚ ಭಾವಂ **ವಿಭಾವಿತುಂ** ಪಕಾಸೇತುಂ **ವಿಭಾವಾನುಭಾವಾ** ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಾ **ಬನ್ಧನೇ** ಸಭಾವನಿರೂಪಕಪದೇ ಫುಟಂ ವಣ್ಣನೀಯಾ, ವಿಭಾವಾದಿರೂಪಕೇನೇವ ಅವುತ್ತಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಪತೀಯತೇ।

೩೪೯. "ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಚಕ್ಖೂನಿ ಅಸ್ಸುಪುಣ್ಣಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಸೋಕೇನ ಸನ್ತೋಸೇನ ರೋಗೇನ ವಾತಿ ಯಥಾ ಅಸ್ಸುಕಾರಣಕಥನಂ ವಿನಾ ನ ಜಾನಾತಿ, ಏವಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾ ರತಿಹಾಸಾದಯೋ ತೇ ತೇ ಭಾವಾ ಅತ್ತನೋ ಪತೀತಿಯಾನುರೂಪಂ ವಿಭಾವಾನುಭಾವಕಥನಂ ವಿನಾ ಕವೀಹಿ ವಣ್ಣೇತಬ್ಬಾ, ನಟೇಹಿ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾ, ಸಬ್ಭೇಹಿ ಅಸ್ಸಾದನೀಯಾ

ನತ್ಥೀತಿ ಠಾಯೀಆದೀನಂ ವಣ್ಣನಮೇವ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಇದಾನಿ ಅನುಸಾಸೇನ್ತೋ ಆಹ “**ನೇಕ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ನೇಕಹೇತುಂ** ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಭಾವಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ಯಾದೋ ಆಲಮ್ಬಣವಿಭಾವಾದಿಬಹುಕಾರಣವನ್ತಂ **ಮನೋವುತ್ತಿವಿಸೇಸಂ ಭಾವಞ್ಚ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸಸಙ್ಖಾತಭಾವಞ್ಚ **ವಿಭಾವಿತುಂ** ಪಕಾಸೇತುಂ **ವಿಭಾವಾನುಭಾವಾ** ಅನನ್ತರನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ **ಬನ್ಧನೇ** ರಸಭಾವಪ್ಪಕಾಸನೇ **ಫುಟಂ** ಪಕಾಸಂ ಕತ್ವಾ **ವಣ್ಣಿಯಾ** ಕವಿನಾ ವಣ್ಣನೀಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। ನ ಏಕೋತಿ ಚ, ಸೋ ಹೇತು ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಮನಸೋ ವುತ್ತೀತಿ ಚ, ತಾಯ ವಿಸೇಸೋತಿ ಚ, ವಿಭಾವೋ ಚ ಅನುಭಾವೋ ಚೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೩೫೦ಸವಿಭಾವಾನುಭಾವೇಹಿ, ಭಾವಾ ತೇ ತೇ ಯಥಾರಹಂ।
ವಣ್ಣನೀಯಾ ಯಥೋಚಿತ್ಯಂ, ಲೋಕರೂಪಾನುಗಾಮಿನಾ॥

೩೫೦. ಇದಾನಿ ತೇ ಭಾವಾ ಲೋಕಸಭಾವಾನತಿಕ್ಕಮೇನ ವಿಭಾವಾದೀಹಿ ವಣ್ಣನೀಯಾತಿ ಆಹ “**ಸವಿಭಾವೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಸಹ ವಿಭಾವೇಹಿ ಸವಿಭಾವಾ, ತೇ ಚ ತೇ ಅನುಭಾವಾ ಚ, ತೇಹಿ। **ಯಥಾರಹ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೀನಂ ವಸೇನ ಯಥಾರಹಂ ವಣ್ಣನೀಯಾ।

೩೫೦. ಇದಾನಿ ವಿಭಾವಾನುಭಾವೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಣ್ಣನೀಯಾ ತೇ ಭಾವಾ ಲೋಕಸಭಾವಮನತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಕಾತಬ್ಬಾತಿ ಅನುಸಾಸನ್ತೋ ಆಹ “**ಸವಿಭಾವಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಲೋಕರೂಪಾನುಗಾಮಿನಾ** ಲೋಕವೋಹಾರಮನುವತ್ತಮಾನೇನ **ತೇ ತೇ ಭಾವಾ** ಠಾಯೀಭಾವಾದಯೋ ತಯೋ **ಯಥೋಚಿತ್ಯಂ** ಓಚಿತ್ಯಾನುರೂಪಂ **ಸವಿಭಾವಾನುಭಾವೇಹಿ** ವಿಭಾವಸಹಿತೇಹಿ ಅನುಭಾವೇಹಿ ಕರಣಭೂತೇಹಿ **ಯಥಾರಹಂ** ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಭಾವೇಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೀನಂ ವಿಭಾವಾದೀನಂ ವಸೇನ ಅನುರೂಪತೋ **ವಣ್ಣನೀಯಾ** ವಣ್ಣೇತಬ್ಬಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। ವಿಭಾವೇಹಿ ಸಹ ಯೇ ವತ್ತನ್ತೀತಿ ಚ, ತೇ ಚ ತೇ ಅನುಭಾವಾ ಚೇತಿ ಚ, ಅನತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅರಹನ್ತಿ ಚ, ಅನತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಓಚಿತ್ಯಮಿತಿ ಚ, ಲೋಕಸ್ಸ ರೂಪಂ ಸರೂಪಮಿತಿ ಚ, ತಂ ಅನುಗಚ್ಛತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ।

೩೫೧ಚಿತ್ತವುತ್ತಿ ವಿಸೇಸತ್ತಾ, ಮಾನಸಾ ಸಾತ್ತಿಕ’ಙ್ಗತೋ।
ಬಹಿನಿಸ್ಸಟಸೇದಾದಿ-ಅನುಭಾವೇಹಿ ವಣ್ಣಿಯಾ॥

೩೫೧. ಸಾತ್ತಿಕಾ ಕಥಂ ವಣ್ಣನೀಯಾತಿ ಆಹ “**ಚಿತ್ತೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವುತ್ತಿವಿಸೇಸೋ ಯೇಸಂ, ತೇಸಂ ಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ **ಮಾನಸಾ** ಮನಸಿ ಭವಾ ಸಾತ್ತಿಕಾ **ಅಙ್ಗತೋ** ಸರೀರತೋ **ಬಹಿನಿಸ್ಸಟೇಹಿ** ನಿಗ್ಗತೇಹಿ ಸೇದಾದೀಹಿ ಅನುಭಾವೇಹಿ ವಣ್ಣನೀಯಾ, ನ ಪನ ಸೇದಸಲಿಲಮೇವ ಭಾವೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೩೫೧. ಏವಂ ಸಾಮಞ್ಞೇನ ಭಾವವಣ್ಣನಕ್ಕಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಿಸೇಸೇನ ಸಾತ್ತಿಕಭಾವವಣ್ಣನಾ ಈದಿಸಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಚಿತ್ತ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಚಿತ್ತವುತ್ತಿವಿಸೇಸತ್ತಾ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸತ್ತಾ **ಮಾನಸಾ** ಚಿತ್ತೇ ಭವಾ ಸಾತ್ತಿಕಾಭಾವಾ **ಅಙ್ಗತೋ** ಸರೀರತೋ **ಬಹಿನಿಸ್ಸಟಸೇದಾದಿಅನುಭಾವೇಹಿ** ಬಹಿನಿಕ್ಖನ್ತಸೇದಾದೀಹಿ ಅನುಭಾವೇಹಿ ಕರಣಭೂತೇಹಿ **ವಣ್ಣಿಯಾ** ವಣ್ಣನೀಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ, ಅಙ್ಗತೋ ಬಹಿ ನಿಸ್ಸಟನ್ತಿ ವಿಸೇಸನೇನ ವಿಸಿಟ್ಠಭೂತಸೇದಾದೀನಮೇವ ಭಾವಾನುಭಾವತ್ತಂ ವಿನಾ ಕೇವಲಂ ಸೇದಾದಯೋ ವುತ್ತಾ ಸಮಾನಾ ಭಾವಾದಯೋ ನಾಮ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವುತ್ತೀತಿ ಚ, ಸಾ ಏವ ವಿಸೇಸೋ ಯೇಸಂ ಸಾತ್ತಿಕಾನಮಿತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಮನಸಿ ಭವಾತಿ ಚ, ಸೇದೋ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಖೇಳಾದೀನಮಿತಿ ಚ, ನಿಸ್ಸಟಾ ನಿಗ್ಗತಾ ಚ ತೇ ಸೇದಾದಯೋ ಚೇತಿ ಚ, ತೇ ಏವ ಅನುಭಾವಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ರಸಅಧಿಪ್ಪಾಯ

೩೫೨ಸಾಮಜ್ಜಿಕಾನ’ಮಾನನ್ದೋ, ಯೋ ಬನ್ಧತ್ಥಾನುಸಾರಿನಂ।

ರಸೀಯತೀತಿ ತಙ್ಞೂಹಿ, ರಸೋ ನಾಮಾ'ಯ'ಮೀರಿತೋ॥

೩೫೧. ಇದಾನಿ "ರಸಸ್ಸಾದಾಯ ಸಾಧೂನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ರಸೇ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೋ ಆಹ **"ಸಾಮಜ್ಜಿಕಾನ"**ಮಿಚ್ಚಾದಿ। ಬನ್ಧಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ, ತದನುಸ್ಸರನ್ತಿ ಮನೋಭಾವನಾವಸೇನಾತಿ **ಬನ್ಧತ್ಥಾನುಸಾರಿನೋ,** ತೇಸಂ **ಸಾಮಜ್ಜಿಕಾನಂ** ಸಬ್ಭಾನಂ ಮನಸಿ ಯೋ ಆನನ್ದೋ, ಅಯಂ ಲೋಕಮಧುರಾದಿರಸೋ ವಿಯ ಬನ್ಧೇ ಸಿಙ್ಗಾರಾದಿ ರಸೋ ನಾಮ ಈರಿತೋ **ತಙ್ಞೂಹಿ** ರಸಙ್ಞೂಹಿ। ಕಥಮಿತ್ಯಾಹ **"ರಸೀಯತೀ"**ತಿ, ಅಸ್ಸಾದೀಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಞ್ಚ? ಯಥಾ ನಾನಾಬ್ಯಞ್ಜನಸಙ್ಖತಮನ್ನಂ ಭುಞ್ಜಮಾನಾ ರಸೇ ಅಸ್ಸಾದಿಯನ್ತಿ ಸುಮಾನಸಾ ಪುರಿಸಾ ಸನ್ತೋಸಞ್ಚಾಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಥಾ ನಾನಾಭಿನಯಬ್ಯಞ್ಜಿತೇ ವಾಚಙ್ಗಸತ್ಥೋಪೇತೇ ಠಾಯೀಭಾವೇ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತಿ ಸುಮಾನಸಾಪೇಕ್ಖಕಾ, ತಸ್ಮಾ ಏತೇ ನಾಟ್ಯಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

೩೫೧. ಇದಾನಿ "ರಸಸ್ಸಾದಾಯ ಸಾಧೂನ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಉದ್ದಿಟ್ಠಕ್ಕಮೇನ ಸಮ್ಪತ್ತಂ ರಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಸಾಮ"**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಬನ್ಧತ್ಥಾನುಸಾರಿನಂ** ಬನ್ಧಸ್ಸ ಅತ್ಥಾನುರೂಪಸಾರೀನಂ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಪವತ್ತಾನಂ **ಸಾಮಜ್ಜಿಕಾನಂ** ಸಬ್ಭಾನಂ ಚಿತ್ತೇ ಭವೋ ಯೋ **ಆನನ್ದೋ** ಸನ್ತೋಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಅಯಂ ಲೋಕೇ ಮಧುರಾದಿರಸೋ ವಿಯ ಅಸ್ಸಾದನೀಯೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥಯುತ್ತೇನ "ರಸೀಯತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ವಚನತ್ಥೇನ ರಸೋ ನಾಮಾತಿ **ತಙ್ಞೂಹಿ**ರಸಙ್ಞೂಹಿ **ಈರಿತೋ** ಕಥಿತೋತಿ। ಸಮಜ್ಜಾಯಂ ನಿಯುತ್ತಾತಿ ಚ, ಬನ್ಧಸ್ಸ ಅತ್ಥೋತಿ ಚ, ತಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೀತಿ ಚ, ತಂ ಜಾನನ್ತೀತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಯಥಾ ನಾನಾಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತಮಾಹಾರಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಾ ಸತ್ತಾ ಲವಣಮ್ಬಿಲಾದಯೋ ತೇ ತೇ ರಸೇ ಅಸ್ಸಾದೇಯ್ಯುಂ, ಸನ್ತುಟ್ಠಾ ಚ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಏವಮೇವ ನಾನಪ್ಪಕಾರಅಭಿನಯೇಹಿ ಪಕಾಸಿತವಣ್ಣನಾಯ ಅಙ್ಗಭೂತೇಹಿ ಅನುರೂಪೇಹಿ ಸತ್ಥೇಹಿ ಯುತ್ತೇ ಠಾಯೀಭಾವೇ ಇಸ್ಸಾದಿರಹಿತಪಞ್ಞವನ್ತಾ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇಮೇ ಠಾಯೀಭಾವಾ ನಟಾಭಿನಯೇಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜಿತತ್ತಾ ಚ ಸಬ್ಭಾನಂ ಸನ್ತೋಸಸಙ್ಖತರಸಸ್ಸ ಹೇತುತ್ತಾ ಚ ನಟರಸಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ರಸಪ್ಪಭೇದ

೩೫೩ಸವಿಭಾವಾನುಭಾವೇಹಿ,
ಸಾತ್ತಿಕಾಬ್ಯಭಿಚಾರಿಹಿ।
ಅಸ್ಸಾದಿಯತ್ತ'ಮಾನೀಯ-
ಮಾನೋ ಠಾಯೇವ ಸೋ ರಸೋ॥

೩೫೩. ಠಾಯೀನಮೇವ ರಸತ್ತಾಪತ್ತಿಮಾಹ **"ಸವಿಭಾವೇ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಠಾಯೇವ ಸೋ**ತಿ ಸೋ ಯಥಾವುತ್ತೋ ರಸೋ ಠಾಯೀಭಾವೋಯೇವ, ನಾಞ್ಞೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩೫೩. ಇದಾನಿ ಠಾಯೀಭಾವಾನಮೇವ ರಸಸರೂಪಸ್ಸ ಪಾಪುಣನತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತಿ **"ಸವಿಭಾವಾ"**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಸೋ ರಸೋ** ಅನನ್ತರನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ **ಸವಿಭಾವಾನುಭಾವೇಹಿ** ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಠಾಯೀನಂ ಅನುರೂಪೇಹಿ ವಿಭಾವಸಹಿತೇಹಿ ಅನುಭಾವೇಹಿ ಚ, **ಸಾತ್ತಿಕಾಬ್ಯಭಿಚಾರಿಹಿ** ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಠಾಯೀಭಾವಸ್ಸೇವ ಅನುಕೂಲಸಾತ್ತಿಕಭಾವಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೇಹಿ ಕರಣಭೂತೇಹಿ **ಅಸ್ಸಾದಿಯತ್ತಂ ಆನೀಯಮಾನೋ** ಕವಿನೋ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಪಾಪುಣಿಯಮಾನೋ **ಠಾಯೇವ** ಠಾಯೀಭಾವೋ ಏವಾತಿ ಕಾರಿಯೋಪಚಾರೇನ ರಸೋ ನಾಮಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ। ಸಹ ಭಾವೇಹಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಚ, ಸವಿಭಾವಾ ಚ ತೇ ಅನುಭಾವಾ ಚೇತಿ ಚ, ಸಾತ್ತಿಕಾ ಚ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಚೇತಿ ಚ, ಅಸ್ಸಾದಿಯಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೩೫೪ಸಿಙ್ಗಾರಹಸ್ಸಕರುಣಾ, ರುದ್ದವೀರಭಯಾನಕಾ।
ಬೀಭಚ್ಛಬ್ಭುತಸನ್ತಾ ಚ, ರಸಾ ಠಾಯೀನ'ನುಕ್ಕಮಾ॥

೩೫೪. ತೇಸಂ ನಾಮವಸೇನ ವಿಭಾಗಮಾಹ “**ಸಿಙ್ಗಾರೇ**”ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಠಾಯೀನನುಕ್ಕಮಾ**ತಿ “ರತಿಹಾಸಾ ಚ ಸೋಕೋ ಚಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾನಂ ಠಾಯೀಭಾವಾನಂ ಅನುಕ್ಕಮಾ, ಪಟಿಪಾಟಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩೫೪. ರಸಾವತ್ಥಾಸಮ್ಪುತ್ತರತಿಹಾಸಾದೀನಂ ಠಾಯೀಭಾವಾನಂ ಇದಾನಿ ಕಮೇನ ನಾಮನ್ತರಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಸಿಙ್ಗಾರ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಠಾಯೀನಂ** ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾನಂ ರತಿಹಾಸಾದಿಠಾಯೀಭಾವಾನಂ **ಅನುಕ್ಕಮಾ** ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ **ಸಿಙ್ಗಾರಹಸ್ಸಕರುಣಾ** ಸಿಙ್ಗಾರೋ ಹಸ್ಸೋ ಕರುಣಾ ಚ **ರುದ್ದವೀರಭಯಾನಕಾ** ರುದ್ದೋ ವೀರೋ ಭಯಾನಕೋ ಚ **ಬೀಭಚ್ಛಬ್ಭುತಸನ್ತಾ ಚ** ಬಿಭಚ್ಛೋ ಅಬ್ಭುತೋ ಸನ್ತೋ ಚೇತಿ ನವ ರಸಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಸಿಙ್ಗಾರರಸೋ ಹಸ್ಸರಸೋತಿಆದಿನಾ ರಸಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಸಿಙ್ಗಾರೋ ಚ ಹಸ್ಸೋ ಚ ಕರುಣಾ ಚೇತಿ ಚ ವಿಗ್ಗಹೋ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಲಿಙ್ಗಸಮಾಸಾ ಇಮೇಯೇವ। ಇಮೇ ಸಿಙ್ಗಾರಾದೀನಂ ರತ್ಯಾದೀಹಿ ಅನಞ್ಞತ್ತಾ ಉಪರಿ ರತ್ಯಾದಿವಿವರಣೇಯೇವ ಞಾತಬ್ಬಾ।

೩೫೫ದುಕ್ಖರೂಪೇ’ಯ’ಮಾನನ್ದೋ,

ಕಥಂ ನು ಕರುಣಾದಿಕೇ।

ಸಿಯಾ ಸೋತೂನ’ಮಾನನ್ದೋ,

ಸೋಕೋ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ಹಿ॥

೩೫೫. ಸೋಕಾದಿರೂಪೋಕರುಣಾದಿ ಕಥಂ ರಸೋ ಸಿಯಾತಿ ಆಹ “**ದುಕ್ಖೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ಪುತ್ತದಾರವಿಯೋಗಾ ಕರುಣಾ ಸೋಕರೂಪೋ ದುಕ್ಖಮೇವ ಅಹೋಸಿ, ಸಮ್ಪತಿ ಪನ **ಸೋತೂನಂ** ಸಬ್ಬಾನಂ ಆನನ್ದೋಯೇವಾತಿ ಏತ್ಥಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೩೫೫. ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತರಸೋ ಸನ್ತೋಸೋವ, ಸೋಕಕೋಧಾದಿಲಕ್ಖಣೋ ಕರುಣಾರುದ್ದಾದಿಕೋ ಕಥಂ ರಸೋ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಆಸಙ್ಕಾಯಮಾಹ “**ದುಕ್ಖರೂಪೇ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ಅಯಂ ಆನನ್ದೋ** “ಸಾಮಜ್ಜಿಕಾನಮಾನನ್ದೋ”ತಿಆದಿನಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ **ದುಕ್ಖರೂಪೇ** ದುಕ್ಖಲಕ್ಖಣೇ **ಕರುಣಾದಿಕೇ** ಕರುಣಾರುದ್ದಾದಿಕೇ ವಿಸಯೇ ಕಥಂ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಚೇ, ನೇಸ ದೋಸೋ **ಹಿ** ತಥೇವ **ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ** ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ **ಸೋಕೋ** ಪುತ್ತದಾರವಿರಹತೋ ಜಾತಸೋಕೋ **ಸೋತೂನಂ** ಇದಾನಿ ಸುಣನ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬಾನಂ **ಆನನ್ದೋ ಸಿಯಾ** ಆನನ್ದಸ್ಸ ಕಾರಣತ್ತಾ ಕಾರಿಯೋಪಚಾರೇನ ಸನ್ತೋಸೋ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ। ವತ್ಥುನೋ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಕರುಣಾರಸಾದಿಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಪಕಾಸಿಯಮಾನಸ್ಸ ಸೋಕಾದಿಕಸ್ಸ ದುಕ್ಖರೂಪೇನ ಠಿತತ್ತಾ ಸುಣನ್ತಾನಂ ಪೀತಿ ಉಪ್ಪಾದಿಯತೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ದುಕ್ಖಂ ರೂಪಂ ಸಭಾವೋ ಯಸ್ಸ ಕರುಣಾದಿನೋತಿ ಚ, ಕರುಣಾ ಆದಿ ಯಸ್ಸ ರುದ್ದಾದಿನೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಠಾಯೀಭಾವನಿದ್ದೇಸ

ರತಿಠಾಯೀಭಾವ

೩೫೬ರಮ್ಮದೇಸಕಲಾಕಾಲ-ವೇಸಾದಿಪಟಿಸೇವನಾ।

ಯುವಾನ’ಞ್ಞೋಞ್ಞರತ್ತಾನಂ, ಪಮೋದೋರತಿ ರುಚ್ಚತೇ॥

೩೫೬. ಸಿಙ್ಗಾರಾದಯೋ ವಿಭಾಗತೋ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ “**ರಮ್ಮೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। ತತ್ಥ “**ರಮ್ಮದೇಸ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ಉದ್ದೀಪನವಿಭಾವಾ ದಸ್ಸಿತಾ। “**ಯುವಾನ**”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಆಲಮ್ಬಣವಿಭಾವೋ। ಇತ್ಥೀ ಹಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ, ಪುರಿಸೋ ಇತ್ಥಿಯಾ ಆಲಮ್ಬಣವಿಭಾವೋ। **ಪಮೋದೋ**ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾಭಿರಮಣವಸೇನ ಆಮೋದರೂಪೋ।

೩೫೬. ಇದಾನಿ ಸಿಙ್ಗಾರಾದಿನಾಮಕೇ ತೇರತ್ಯಾದಿಕೇ ಕಮೇನ ನಿದ್ದಿಸತಿ “**ರಮ್ಮ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ರಮ್ಮದೇಸಕಲಾಕಾಲವೇಸಾದಿಪಟಿಸೇವನಾ** ರಮಣೀಯನಿರಾವರಣಸುಚಿಪವಿತ್ತವಾಸಾರಹದೇಸೋ ರಮ್ಮಗೀತಿಕಾದಿಕಲಾ ರತಿಜನಕವಸನ್ತಾದಿಅನುರೂಪಕಾಲೋ ಮಾಲಾಗನ್ಧಾದಿ ಉಪಸೋಭಿತಕಿರಿಯಾದಿ ಮನುಞ್ಞವೇಸೋ, **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಭಾಸಿತಮಿಹಿತಾದಿಚೇತಿ ಇಮೇಸಂ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತಾದೀಸು ದಿಟ್ಠಾದಿಮತ್ತಮಕತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯ ತೇನ ತೇನಾಕಾರೇನ ಪುನಪ್ಪುನಾನುಭವನೇನ **ಅಞ್ಞೋಞ್ಞರತ್ತಾನಂ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನಿಮಿತ್ತಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಸಙ್ಕಪ್ಪವಸೇನಾತಿರತ್ತಾನಂ **ಯುವಾನಂ** ತರುಣಿತ್ಥಿಪುರಿಸಾನಂ **ಪಮೋದೋ** ಅಭಿರಮಣವಸೇನ ಸನ್ತೋಸೋ ಪೀತಿ **ರತಿ ರುಚ್ಚತೇ** ರುಚ್ಚನತೋ “ರತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ರಕಾರೋ ಸನ್ಧಿಜೋ। ದೇಸೋ ಚ ಕಲಾ ಚ ಕಾಲೋ ಚ ವೇಸೋ ಚೇತಿ ಚ, ತೇ ಆದಯೋ ಯೇಸಮಿತಿ ಚ, ರಮ್ಮಾ ಚ ತೇ ದೇಸ…ಪೇ॰… ವೇಸಾದಯೋ ಚೇತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಪಟಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸೇವನಮಿತಿ ಚ, ಅಞ್ಞೋ ಚ ಅಞ್ಞೋ ಚೇತಿ ಚ, ತೇಸು ರತ್ತಾತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

೩೫೭ಯುತ್ತ್ಯಾ ಭಾವಾನುಭಾವಾ ತೇ,

ನಿಬನ್ಧಾ ಪೋಸಯನ್ತಿ ನಂ।

ಸೋಪ್ಯ್ಯಾ’ಯೋಗವಿಪ್ಪಯೋಗ-

ಸಮ್ಭೋಗಾನಂ ವಸಾ ತಿಧಾ॥

೩೫೭. “**ಯುತ್ತ್ಯಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ತೇ** ಯಥಾವುತ್ತಾ **ಭಾವಾನುಭಾವಾ ಯುತ್ತ್ಯಾ** ಆಲಸಿಯಉಗ್ಗತಾಜಿಗುಚ್ಛಾವಜ್ಜಿತಾ ಯೇ ಸಙ್ಕಾಉಸ್ಸುಕ್ಕಾದಯೋ ಭಾವಾ ತಂಬ್ಯಞ್ಜಕಾ ತದನುರೂಪಾ ಅನುಭಾವಾ ಚ ಅಯೋಗಾದಿಕೇ ಸಿಙ್ಗಾರೇ ಯಥಾ ಯಥಾ ಯುಞ್ಜನ್ತಿ, ತಾದಿಸಿಯಾವ ಯುತ್ತಿಯಾ ನಿಬನ್ಧಾ **ನಂ** ರತಿಂ ಸಮ್ಪೋಸಯನ್ತಿ, **ಸೋ**ಯೇವಮೇವಂ ಪೋಸಿತೋ ಸಿಙ್ಗಾರೋ ನಾಮ ರಸೋ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೇ। ಸೋಪಿ ತಿಧಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ **ಅಯೋಗೋ** ನಾಮ ಪುಬ್ಬೇ ಅಸಙ್ಗತಾನಂ ಅನುರಾಗೇನ ಸಙ್ಗಮಮಿಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾನಮಸಙ್ಗಮೋ। ಅತಿಸಯವಿರುಳ್ಹಪೇಮಾನಮುಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಸಿಲೇಸೋ **ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ**। ಬಲವಕಾಮಾವೇಸವಿಸೇಸಾನಂ ಕಾಮೀನಂ ದಸ್ಸನಾದಿಸಮಞ್ಜನಂ **ಸಮ್ಭೋಗೋ**।

೩೫೭. ಇದಾನಿ ರತಿಯಾ ಪುಟ್ಠಕಾರಣಂ ಪುಟ್ಠಪಯೋಗಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಯುತ್ತ್ಯಾ**”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ತೇ ಭಾವಾನುಭಾವಾ** ನಿದ್ದಿಟ್ಠಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೇಸು ರತ್ಯಾನುರೂಪಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೋ ತಪ್ಪಕಾಸಕೋ ಅನುಭಾವೋ ಚೇತಿ ಇಮೇ ದ್ವೇ **ಯುತ್ತ್ಯಾ** ಹೇತುಭೂತಾಯ ಅಯೋಗವಿಪ್ಪಯೋಗಸಮ್ಭೋಗಸಙ್ಖತಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸಿಙ್ಗಾರಾನಂ ಅನುಕೂಲತ್ಥೇನ ರತಿಯಾ ವಿರುದ್ಧತ್ತಾ ಆಲಸಿಯಉಗ್ಗಜಿಗುಚ್ಛಾದಿಕೇ ಪರಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸಙ್ಕಾಉಸ್ಸುಕ್ಕಾದೀನಂ ರತ್ಯಾನುಕೂಲಭಾವಾನಂ ವಸೇನ ಯಥಾಯೋಗಂ **ನಿಬನ್ಧಾ**

ಕವೀಹಿ ಬನ್ಧಾ **ನಂ** ರತಿಂ **ಪೋಸಯನ್ತಿ** ಯಥಾ ತಪ್ಪಕಾಸನೇನ ಪೂರೇನ್ತಿ ಸಜ್ಜೇನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಜ್ಜಿತೋ ರತಿಸಿಙ್ಗಾರೋ ನಾಮ ರಸೋ ಹೋತಿ। **ಸೋಪಿ** ಸಾಮಞ್ಞೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಸಿಙ್ಗಾರರಸೋಪಿ **ಅಯೋಗವಿಪ್ಪಯೋಗಸಮ್ಭೋಗಾನಂ** ಸಿಙ್ಗಾರಾನಂ **ವಸಾ** ಭೇದೇನ ತಿಧಾ ಭವತೀತಿ। ತತ್ಥ **ಅಯೋಗೋ** ನಾಮ ಪುಬ್ಬೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಗಮರಹಿತಾನಂ ಅಭಿನವಾನುರಾಗಬಲೇನ ಸಙ್ಗಮಂ ಪತ್ಥೇನ್ತಾನಂ ಥೀಪುಮಾನಂ ಅಸಙ್ಗಮೋ। **ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ** ನಾಮ ಸಙ್ಗಮಾತಿಸಯೇನ ವಿರುಳ್ಹಪೇಮಾನಂ ಥೀಪುಮಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಸಿಲೇಸೋ। **ಸಮ್ಭೋಗೋ** ನಾಮ ಬಲವಕಾಮತಣ್ಹಾವಿಸೇಸವಸೇನ ಯುತ್ತಾನಂ ಕಾಮಿನಿಕಾಮುಕಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ದಸ್ಸನಾದಿಅಸ್ಸಾದೋ। ಭಾವೋ ಚ ಅನುಭಾವೋ ಚೇತಿ ಚ, ಅಯೋಗೋ ಚ ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ ಚ ಸಮ್ಭೋಗೋ ಚೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಇಮಮಲಙ್ಕಾರಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಆಚರಿಯಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತಮಹಾಸಾಮಿಪಾದೇನ ಪನ ಪರಮಮಧುರಸದ್ಧಮ್ಮಾಮತಲುದ್ಧಸುದ್ಧಸನ್ತಾನಾನಂ ತಪೋಧನಾನಂ ಅಞ್ಞರಸಾವಬೋಧನೇ ಪಯೋಜನಾಭಾವೇಪಿ ಲೋಕಿಯೇಸು ತೇಸು ತೇಸು ವೋಹಾರೇಸು ಅಸಮ್ಮೋಹತ್ಥಂ ಸಿಙ್ಗಾರಾದಿನವವಿಧರಸಾನಂ ಲಕ್ಖಣಮತ್ತಸ್ಸೇವ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ ತದನುರೂಪಲಕ್ಖಿಯಪರಿಗ್ಗಹೇ ಅಸತಿ ಲಕ್ಖಣಾವಬೋಧಸ್ಸ ಸುಬ್ಯತ್ತಾಭಾವತೋ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಾವಬೋಧತ್ಥಂ ತಂತಂಲಕ್ಖಣಕಥನಾನನ್ತರಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಿಯಸ್ಸ ಮುಖಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ಹೇಟ್ಠಾ "ರಾಗಾನತಬ್ಭುತಸರೋಜಮುಖಂ ಧರಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಸಮ್ಭೋಗಸಿಙ್ಗಾರರಸಾಭಾಸೇನೇವ ಹಸಾಭಾಸಾದೀನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ರಸಾಭಾಸರೂಪಸ್ಸ ಭಾವಾಭಾಸಸ್ಸ, ವಿಭಾವಾಭಾಸಸ್ಸ, ಅನುಭಾವಾಭಾಸಸ್ಸ ಚ ಞಾತಬ್ಬತ್ತಾ ಸಿಙ್ಗಾರರಸಸ್ಸ ಲಕ್ಖಿಯಮೇವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಗೀತಸ್ಸರೇನ ಉಪಕಡ್ಢಿಯ ನೇತ್ತರಸ್ಮಿ-
ಬನ್ಧಂ ಕರಂವ ವಿವಸಞ್ಚ ಕರಗ್ಗಹೇನ।
ಯಾ ತಾದಿಸೇಪಿ ವಿನಿಯೋಜಯಿ ದುಕ್ಕರೇ ಮಂ,
ಸೇರನ್ದತೀ ಅಧಿಗತಾ ವಿಧಿನಾ ಮಯಜ್ಜಾತಿ॥

ಗೀತಸ್ಸರೇನ ಹತ್ಥೀನಂ ಗೀತಿಕಾಯ ಪಿಯತ್ತಾ ಗೀತಿಕಾಧನಿನಾ **ಉಪಕಡ್ಢಿಯ** ಅತ್ತನೋ ಸಮೀಪಂ ಆಕಡ್ಢಿತ್ವಾ **ನೇತ್ತರಸ್ಮಿಬನ್ಧಂ** ನೇತ್ತಸಙ್ಖಾತಹತ್ಥಾಚರಿಯಸ್ಸ ರಜ್ಜುನಾ ಬನ್ಧಂ **ಕರಗ್ಗಹೇನ** ಹತ್ಥಗ್ಗಾಹೇನ ಸೋಣ್ಡಗ್ಗಹಣೇನ **ವಿವಸಞ್ಚ** ಅಪಗತಇಚ್ಛಾಚಾರಂ ಪರವಸಂ **ಕರಂ ಇವ** ಹತ್ಥಂ ಇವ **ಗೀತಸ್ಸರೇನ** ಅತ್ತನೋ ಲೀಲೋಪೇತಗೀತಿಕಾಧನಿನಾ **ಉಪಕಡ್ಢಿಯ** ಅತ್ತನೋ ಸಮೀಪಂ ನೇತ್ವಾ **ನೇತ್ತರಸ್ಮಿಬನ್ಧಂ** ಅತ್ತನೋ ನಯನಕನ್ತಿಯಾ ಪಟಿಬನ್ಧಂ **ಕರಗ್ಗಹೇನ** ಹತ್ಥಗ್ಗಾಹೇನ ವಿವಸಞ್ಚ ಅಪಗತಧಿತಿಂ ಮೂಳ್ಹಂ **ಮಂ ಯಾ** ಕನ್ತಾ ತಾದಿಸೇಪಿ ದುಕ್ಕರೇ ವಿನಿಯೋಜಯಿ, **ಸಾ ಇರನ್ದತೀ** ಇರನ್ದತೀ ನಾಮ ನಾಗಮಾನವಿಕಾ ಮಯಾ ಅಜ್ಜ **ವಿಧಿನಾ** ಭಾಗ್ಯೇನ **ಅಧಿಗತಾ** ಲದ್ಧಾತಿ।

ಏತ್ಥ ಗೀತಸ್ಸರನೇತ್ತರಸ್ಮಿಕರಗ್ಗಹಸಙ್ಖಾತಾಹಿ ಇಮಾಹಿ ಪದಾವಲೀಹಿ ಉದ್ದೀಪನವಿಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಥಿಯಾ ಪುರಿಸೋ ಚ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಥೀ ಚ ಆಲಮ್ಬಣಂ ಹೋತೀತಿ "ಸಾ ಇರನ್ದತೀ ಮಯಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಆರಮ್ಮಣವಿಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ। "ಉಪಕಡ್ಢಿಯ ಬನ್ಧಂ ವಿವಸ"ನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ಕಾಮೇನ ಉದ್ದೀಪಿತಠಾಯೀಭಾವಸಙ್ಖಾತಾ ರತಿ ದಸ್ಸಿತಾ। "ತಾದಿಸೇಪಿ ದುಕ್ಕರೇ ವಿನಿಯೋಜಯೀ"ತಿ ಇಮೇಹಿ ಉಸ್ಸಾಹಾದಿಕಾ ಚ "ವಿಧಿನಾ ಅಧಿಗತಾ ಮಯಜ್ಜಾ"ತಿ ಇಮೇಹಿ ಹರಿಸಾದಿಕಾ ಚ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ರತಿಯಾ ವಿರುದ್ಧೇ ನಿಬ್ಬೇದಆಲಸಿಯಉಗ್ಗತಜಿಗುಚ್ಛಾದಿಕೇ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರವಿಭಾವಾದಿಕೇ ಪಕಾಸನ್ತೋ "ಗೀತಸ್ಸರೇನೇ"ಚ್ಚಾದಿಕಾ ರತಿಪ್ಪತೀತಿಯಾ ಅನುರೂಪಂ ಪಯುತ್ತಾ ಕವಿಪ್ಪಯೋಗಾ ಇಧ ಅನುಭಾವಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ನಾಟಕಾದಿದಸ್ಸನೀಯಸತ್ಥೇ ಅಭಿನಯೋ ಅನುಭಾವೋ। ರಮ್ಮದೇಸರಮ್ಮಕಾಲರಮ್ಮವೇಸಾದಯೋ ತದಭಾವೇ ರತಿಯಾ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಗಮ್ಮಾ ಭವನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಲಕ್ಖಣಾನುಗತಲಕ್ಖಿಯಪರಿಗ್ಗಾಹೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಸತಿಬನ್ಧತ್ಥಾವಬೋಧಕಾನಂ ಸಬ್ದಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಯಪೀತಿಯಾ ಕಾರಣತ್ತಾ ಕಾರಿಯೋಪಚಾರೇನ ಏಸೋ ಬನ್ಧೋ ರಸೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ। ಉಪರಿಪಿ ಏವಮೇವ।

ಹಸ್ಸಥಾಯೀಭಾವ

೩೫೮ವಿಕಾರಾಕತಿಆದೀಹಿ,

ಅತ್ತನೋ’ಥ ಪರಸ್ಸ ವಾ।

ಹಾಸೋ ನಿದ್ದಾ ಸಮಾಲಸ್ಯ-

ಮುಚ್ಛಾದಿಬ್ಯಭಿಚಾರಿಭಿ।

ಪರಿಪೋಸೇ ಸಿಯಾ ಹಸ್ಸೋ,

ಭಿಯ್ಯೋ’ತ್ಥಿಪಭುತೀನ ಸೋ॥

೩೫೮. “**ವಿಕಾರೇ**”ಚ್ಚಾದಿ। **ವಿಕಾರಾಕತಿ** ದೇಸವಯಾದೀನಂ ವಿಪರೀತೋ ಕೇಸಬನ್ಧನಾದಿ, ಸೋ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಅಙ್ಗಾಕತ್ಯಾದಿನಚ್ಚನಾದೀನಂ, ತೇಹಿ ವಿಭಾವೇಹಿ **ಹಾಸೋ** ಚೇತೋವಿಕಾಸೋ, ಸೋಪಿ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೀ ವಾ ಅಥ ಪರಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧೀ ವಾ, ತತ್ಥ ಯೋ ವಿಭಾವಸಾಮತ್ಥಿಯಾಯೇವಾಭಿಬ್ಯತ್ತಿಂ ಯಾತಿ, ಸೋ ಅತ್ತಟ್ಠೋ। ಯೋ ಪನ ವಿಭಾವದಸ್ಸನಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾಪಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾದಿನಾ ಛಾದಿತೋ ಸಮಾನೋ ಪುರಿಸನ್ತರೇ ಹಸತ್ಯಾಭಿಬ್ಯತ್ತೋ, ಸೋ ಪರಟ್ಠೋ। ಸೋ ಹಾಸೋ ನಿದ್ದಾದೀಹಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಹಿಯೇವ, ಅನುಭಾವಪಕ್ಖೇ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಅಕ್ಖಿಫನ್ದನಾದಯೋ ಗಹಿತಾ। ಪರಿಪೋಸೇ ಸತಿ ಹಸ್ಸೋ ನಾಮ ರಸೋ ಸಿಯಾ। ಸೋ ಹಸ್ಸೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಇತ್ಥಿಪಭುತೀನಂ ಸಿಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏತ್ಥ **ಪಭುತಿ**ಸದ್ದೇನ ನೀಚಪಕತಯೋ ಸಙ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ।

೩೫೮. ಇದಾನಿ ಹಸ್ಸರಸಸ್ಸ ಪೋಸನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತುಮಾಹ “**ವಿಕಾರ**”ಇಚ್ಚಾದಿ। **ವಿಕಾರಾಕತಿಆದೀಹಿ** ದೇಸವಯೋಲಿಙ್ಗಾನಂ ವಿಪರೀತೇಹಿ ಕೇಸಬನ್ಧಗತಿಟ್ಠಿತಿಆದಿಕೇಹಿ, ನಚ್ಚಗೀತಆದಿಕೇಹಿ ಚ ದುವಿಧೇಹಿ ಆಕತಿಸಙ್ಖತೇಹಿ ಹೇತುಭೂತೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಅಥ ಪರಸ್ಸ ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೀ ಸೋ **ಹಾಸೋ** ಚೇತೋ ವಿಕಾಸಲಕ್ಖಣೋ **ನಿದ್ದಾಸಮಾಲಸ್ಯಮುಚ್ಛಾದಿಬ್ಯಭಿಚಾರಿಭಿ** ನಿದ್ದಾಸಮಆಲಸ್ಯಮುಚ್ಛಾಅಕ್ಖಿಫನ್ದನಾದೀಹಿ ಅನುಭಾವೇಹಿ ಸುತಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ತೇಹೇವ ನಿದ್ದಾಸಮಾಲಸ್ಯಮುಚ್ಛಾಸಙ್ಖತಬ್ಯಭಿಚಾರೀಹಿ ಕರಣಭೂತೇಹಿ ಪರಿಪೋಸೇ ಸತಿ **ಹಸ್ಸೋ** ಹಸ್ಸೋ ನಾಮ ರಸೋ ಸಿಯಾ, **ಸೋ** ಹಸ್ಸೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಇತ್ಥಿಪಭುತೀನಂ, ನೀಚಪಕತೀನಞ್ಚ ಸಿಯಾತಿ। ವಿಕಾರಾ ಚ ಸಾ ಆಕತಿ ಚೇತಿ ಚ, ಸೋ ಆದಿ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ, ನಿದ್ದಾ ಚ ಸಮೋ ಚ ಆಲಸ್ಯಞ್ಚ ಮುಚ್ಛಾ ಚೇತಿ ಚ, ತೇ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಅಕ್ಖಿಫನ್ದನಾದೀನಂ ಅನುಭಾವಾನನ್ತಿ ಚ, ತೇ ಚ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಚೇತಿ ಚ, ಇತ್ಥೀ ಪಭುತಿ ಯೇಸಂ ನೀಚಪಕತೀನನ್ತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಹಸ್ಸಪ್ಪಭೇದ

೩೫೯ಸಿತಮಿಹ ವಿಕಾಸಿನಯನಂ,

ಕಿಞ್ಚಿ’ಲಕ್ಖಿಯದಿಜನ್ತು ತಂ ಹಸಿತಂ।

ಮಧುರಸ್ಸರಂ ವಿಹಸಿತಂ,

ಸಂಸಸಿರೋಕಮ್ಪಮುಪಹಸಿತಂ॥

೩೬೦ಅಪಹಸಿತಂ ಸಙ್ಜಲ’ಕ್ಖಿ,

ವಿಕ್ಖಿತ್ತಙ್ಗಂ ಭವತ್ಯ’ತಿಹಸಿತಂ।

ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಹಸ್ಸಾ ಕಥಿತಾ ಚೇ’ಸಂ,

ಜೇಟ್ಠೇ ಮಜ್ಝೇ’ಧಮೇಪಿ ಚ ಕಮಸೋ॥

೩೫೯-೩೬೦. ಹಸ್ಸೇ ಭೇದಮಾಹ “**ಸಿತ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಇಹ** ಹಸ್ಸೇ ವಿಕಾಸೀನಿ ನಯನಾನಿ ಯಸ್ಸ ತಂ ಸಿತಂ, ಕಿಞ್ಚಿ ಆಲಕ್ಖಿಯಾ **ದಿಜಾ** ದನ್ತಾ ಯಸ್ಸ ತಂ ಹಸಿತಂ। ಏವಂ ಮಧುರೋ ಸರೋ ಸದ್ದೋ ಯಸ್ಸ ತಂ ವಿಹಸಿತಂ। ಅಂಸಸಿರೋಕಮ್ಪೇನ ಸಹ ವತ್ತಮಾನಂ ಉಪಹಸಿತಂ, ಸಹ **ಜಲೇನ** ಅಸ್ಸುನಾ ವತ್ತಮಾನಾನಿ ಅಕ್ಖೀನಿ ಯಸ್ಸ ತಂ ಅಪಹಸಿತಂ। ವಿಕ್ಖಿತ್ತಾನಿ ಇತೋ ತತೋ ಪಸಾರಿತಾನಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಯಸ್ಸ ತಂ ಅತಿಹಸಿತಂ ನಾಮ। ಏಸಞ್ಚ ಸಿತಾದೀನಂ ಮಜ್ಝೇ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಹಸ್ಸಾ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ **ಕಮಸೋ** ಯಥಾಕ್ಕಮೇನ ಜೇಟ್ಠೇ ಮಜ್ಝೇ ಅಧಮೇಪಿ ಚ ಕಥಿತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪುರಾತನೇಹೀತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ।

೩೫೯-೩೬೦. ಇದಾನಿ ಹಸ್ಸಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಸಿತ**”ಮಿಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಇಹ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಸ್ಸವಿಸಯೇ **ವಿಕಾಸಿನಯನಂ** ವಿವಟನಯನಂ ಸಿತಂ ನಾಮ। **ಕಿಞ್ಚಿ ಆಲಕ್ಖಿಯದಿಜಂ ತು** ಕಿಞ್ಚಿ ದಿಸ್ಸಮಾನದನ್ತಂ, ತಂ ಹಸಿತಂ ನಾಮ। **ಮಧುರಸ್ಸರಂ** ಮಧುರನಾದಂ ವಿಹಸಿತಂ ನಾಮ। **ಸಂಸಸಿರೋಕಮ್ಪಂ** ಅಂಸಸಿರೋಕಮ್ಪಸಹಿತಂ ಉಪಹಸಿತಂ ನಾಮ। **ಸಜಲಕ್ಖಿ** ಅಸ್ಸುವಿಲೋಚನಸಹಿತಂ ಅಪಹಸಿತಂ ನಾಮ। **ವಿಕ್ಖಿತ್ತಙ್ಗಂ** ಅಟ್ಠಾನೇ ಪಸಾರಣವಸೇನ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಹತ್ಥಪಾದಾದಿಅವಯವವನ್ತಂ ಅತಿಹಸಿತಂ ನಾಮ ಭವತಿ। **ಏಸಂ** ಛನ್ನಂ **ಕಮಸೋ** ಕಮೇನ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಜೇಟ್ಠೇ ಮಜ್ಝೇ ಅಧಮೇಪಿ ವಿಸಯೇ ಕಥಿತಾ ಪುರಾತನೇಹಿ ಭಾಸಿತಾತಿ। ವಿಕಾಸೀನಿ ನಯನಾನಿ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಕಿಞ್ಚಿ ಈಸಕಂ ಆಲಕ್ಖಿಯಾ ದಿಜಾ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಮಧುರೋ ಸರೋ ಅಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಅಂಸೋ ಚ ಸಿರೋ ಚೇತಿ ಚ, ಅಂಸಸಿರಸೋ ಕಮ್ಪೋತಿ ಚ, ತೇನ ಸಹ ವತ್ತತೀತಿ ಚ, ಸಹ ಜಲೇನ ವತ್ತಮಾನಾನಿ ಅಕ್ಖೀನಿ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಅನುಸ್ವರಾಗಮೋ। ವಿಕ್ಖಿತ್ತಾನಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಸಿತಹಸಿತದ್ವಯಂ ಉತ್ತಮೇ, ವಿಹಸಿತಉಪಹಸಿತದ್ವಯಂ ಮಜ್ಝಿಮೇ, ಅಪಹಸಿತಅತಿಹಸಿತದ್ವಯಂ ಅಧಮೇ ವತ್ತತೇ। ಏವಂ ಸಿತಾದಯೋ ಅನುರೂಪವಿಭಾವಾದಿನಾ ಪಯುತ್ತಾ ಇಮೇ ರಸಾ'ವತ್ಥಂ ಪಾಪುಣನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಹಸ್ಸರಸಸ್ಸ ಏವಮುದಾಹರಣಂ ಞಾತಬ್ಬಂ -

ಪೂಜೇಸಿ ಕಣ್ಠಮಣಿನಾ ಅಪಿ ಯೋ ಪಸನ್ನೋ,
ಧಮ್ಮೇ ಪುರಾ'ಸಮಧುರಂ ವಿಧುರಂ ಸ ಹನ್ತುಂ।
ಗೋಪೇನ್ತಿಯಾಪಿ ವಚನೇನ ಧಿಯಾ ಸಭಾವಂ।
ಭತ್ತಿಂ ಅಕಾಸಿ ಫರುಸೇ ಮಯಿ ನಾಗರಾಜಾತಿ॥

ಯೋ **ಪುರಾ** ಪುಬ್ಬೇ **ಧಮ್ಮೇ** ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಕಥನೇ **ಪಸನ್ನೋ ಕಣ್ಠಮಣಿನಾ ಅಪಿ** ಅತ್ತನೋ ಅನಗ್ಘಕಣ್ಠಮಣಿನಾಪಿ ತಂ ಪೂಜೇಸಿ, **ಸೋ** ನಾಗರಾಜಾ **ಸಭಾವಂ** ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಗೋಪೇನ್ತಿಯಾ ಅಪಿ ಧಿಯಾ **ವಚನೇನ** ಇತ್ಥಿಯಾ ವಚನೇನ **ಅಸಮಧುರಂ** ತುಲ್ಯರಹಿತಂ **ವಿಧುರಂ** ವಿಧುರಪಣ್ಡಿತಂ **ಹನ್ತುಂ** ವಿನಾಸನತ್ಥಂ **ಫರುಸೇ** ಚಣ್ಡೇ ಮಯಿ ಭತ್ತಿಂ ಅಕಾಸೀತಿ। ಇಹ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ವತ್ಥುನಿ ನಾಗರಾಜಸ್ಸ ಪಸಾದವಧವಿಧಾನಾದಿವಿಪರೀತಪ್ಪವತ್ತಿ ಆಲಮ್ಬಣವಿಭಾವೋ, ಪರಮಂ ಅನಗ್ಘಪಿಯವತ್ಥೂಹಿ ಪೂಜಿತಭಾವೋ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಅತುಲ್ಯಭಾವೋ ಚ ಇತ್ಥಿವಚನಸ್ಸ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಭಾವೋ ಚ ತಸ್ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾತಭಾವೋ ಚ ಪುಣ್ಣಕಸ್ಸ ಚಣ್ಡಭಾವೋ ಚೇತಿ ಇಮೇಹಿ ಸಬ್ಬವಚನೇಹಿ ಉದ್ದೀಪನವಿಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಇಮೇಹಿ ಉದ್ದೀಪಿತಠಾಯೀಭಾವಸಙ್ಖತೋ ಹಾಸೋ ವಾಕ್ಯಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ಪಕಾಸಿತೋ ಹಾಸವಿರೋಧಿನಿಬ್ಬೇದಾದಿವಜ್ಜಿತಾ ಸಮಾಲಸಿಯಸನ್ತೋಸಅಸ್ಸುವೇಪಥಾದಿಕಾ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾ ಸಾತ್ತಿಕಾಭಾವಾ ಚ ಏವಂ ಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ದೀಪಿತಾ। ತದನುರೂಪವಿಭಾವಾದಿಪಕಾಸಕಾ ಯಥಾವುತ್ತಕವಿಪ್ಪಯೋಗಾ ಅನುಭಾವಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ಹಸ್ಸಭೇದೇನ ಮಜ್ಝಿಮೇ ಪುರಿಸೇ ವತ್ತಬ್ಬಾಪಿ ಹಸಿತಉಪಹಸಿತಾ ದ್ವೇ ಇಮಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಕರುಣಾಠಾಯೀಭಾವ

೩೬೧ಸೋಕರೂಪೋ ತು ಕರುಣೋ-

ನಿಟ್ಠಪತ್ತಿಟ್ಠನಾಸತೋ।
ತತ್ಥಾ'ನುಭಾವಾ ರುದಿತ-
ಪಲಯತ್ಥಮ್ಭಕಾದಯೋ।
ವಿಸಾದಾಲಸ್ಯಮರಣ-
ಚಿನ್ತಾದೀ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ॥

೩೬೧. "**ಸೋಕೇ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಅನಿಟ್ಠಸ್ಸ** ಪುತ್ತವಿಯೋಗಾದಿನೋ ದೇಸನಿಕ್ಕಡ್ಢನಾದಿನೋ ಪತ್ತಿ ಚ **ಇಟ್ಠಸ್ಸ** ಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಧನಾದಿನೋ ವಾ ನಾಸೋ ಚ ತತೋ ವಿಭಾವಭೂತೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನೋ **ಸೋಕರೂಪೋ** ಸೋಕಸಭಾವೋ ತು ಕರುಣೋ ರಸೋ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಉತ್ತಮಾನಂ ಸೋಕೋ ಪುತ್ತವಿಯೋಗಾದಿಅನಿಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿತೋ, ಧಮ್ಮಾದಿಇಟ್ಠನಾಸತೋ ಚ ಜಾಯತೇ। ನೀಚಾನಂ ತು ದೇಸನಿಕ್ಕಡ್ಢನಾದಿಅನಿಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿತೋ, ಧನಾದಿಇಟ್ಠನಾಸತೋ ಚ, ಪರೇಸಂ ಧನಾದಿನಾಸತೋ ತು ಉತ್ತಮಸ್ಸೇವ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತ್ತಾ, ಸೇಸಂ ಸುಬೋಧಂ। ಅನುಭಾವೋ ಪನೇತ್ಥ ಯಥೋಚಿತ್ಯಂ ನಿರೂಪಯಿತಬ್ಬೋ।

೩೬೧. ಇದಾನಿ ಕರುಣಾರಸಪೋಸನಕ್ಕಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಸೋಕ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅನಿಟ್ಠಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠನಾಸತೋ** ಪುತ್ತವಿಯೋಗಾದಿನೋ, ದೇಸಚಾಗಾದಿನೋ ವಾ ಅನಿಟ್ಠಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಚ ಸೀಲಾದಿನೋ, ಧನಾದಿನೋ ವಾ **ಇಟ್ಠಸ್ಸ** ಕನ್ತಿವತ್ಥುನೋ ವಿನಾಸೋ ಚಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಆಲಮ್ಬಣವಿಭಾವೇಹಿ ಕರಣಭೂತೇಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನೋ **ಸೋಕರೂಪೋ ತು** ಸೋಕಸಭಾವೋ ಪನ **ಕರುಣೋ** ಕರುಣಾರಸೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ತತ್ಥ** ಕರುಣಾರಸೇ **ರುದಿತಪಲಯತ್ಥಮ್ಭಕಾದಯೋ** ರುದಿತೋ ಪಲಯೋ ಥಮ್ಭೋತಿಆದಯೋ ಅನುಭಾವಾ ನಾಮ ಭವನ್ತೀತಿ। ಥಮ್ಭಾದೀನಂ ಸರೂಪೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋವ। ವಿಸಾದಆಲಸ್ಯಮರಣಚಿನ್ತಾದಯೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಭವನ್ತಿ। ಇಹ ಪುತ್ತವಿಯೋಗಾದಿಅನಿಟ್ಠಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸೀಲಧಮ್ಮಾದಿಇಟ್ಠನಾಸನೇನ ಚ ಉತ್ತಮಾನಂ ಸೋಕೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ದೇಸಚಾಗಾದಿಅನಿಟ್ಠಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಧನಾದಿಇಟ್ಠನಾಸನೇನ ಚ ನೀಚಾನಂ। ಅಞ್ಞೇಸಂ ಧನಾದಿವಿನಾಸನೇನ ಪನ ಮಹಾಕರುಣಿಕತ್ತಾ ಉತ್ತಮಸ್ಸೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ವಿಸಯೇ ಸೋ ಸೋಕೋ ಸೇಸಾನಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾರಹಂ ಪಯೋಗೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಸೋಕಸ್ಸ ರೂಪೋ ಸಭಾವೋತಿ ಚ, ಅನಿಟ್ಠಸ್ಸ ಪತ್ತೀತಿ ಚ, ಇಟ್ಠಸ್ಸ ನಾಸೋತಿ ಚ, ಅನಿಟ್ಠಪ್ಪತ್ತಿ ಚ ಇಟ್ಠನಾಸೋ ಚೇತಿ ಚ, ರುದಿತಞ್ಚ ಪಲಯೋ ಚ ಥಮ್ಭಕೋ ಚೇತಿ ಚ, ತೇ ಆದಿ ಯೇಸಮಿತಿ ಚ, ವಿಸಾದೋ ಚ ಆಲಸ್ಯಞ್ಚ ಮರಣಞ್ಚ ಚಿನ್ತಾ ಚೇತಿ ಚ, ತಾ ಆದಿ ಯೇಸಮಿತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಇಮಸ್ಸ ಕರುಣಾರಸಸ್ಸ ಲಕ್ಖಿಯಮೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ -

ಆಕಡ್ಢಿತೇ'ಕಸತರಾಜಪುರಕ್ಖತೋ ಯೋ,
ಧಮ್ಮೇನ ಆಸನಮಲಂಕುರುತೇ ಜಿನೋವ।
ಸೋ ಅಸ್ಸವಾಲಮವಲಮ್ಬಿಯ ದಾನಿ ನೀತೋ,
ಯಕ್ಖೇನ ಲೋಕತಿಲಕೋ ಕುರುತೇ ಕಿಮೇಕೋತಿ॥

ಯೋ **ಏಕಸತರಾಜಪುರಕ್ಖತೋ** ರಾಜೂನಂ ಏಕಸತೇನ ಪರಿವಾರಿತೋ **ಜಿನೋ ಇವ** ಬುದ್ಧೋ ಇವ **ಧಮ್ಮೇನ** ಮಧುರಧಮ್ಮಕಥನೇನ **ಆಸನಂ** ಧಮ್ಮಾಸನಂ **ಅಲಂಕುರುತೇ** ಸಜ್ಜೇತಿ, **ಲೋಕತಿಲಕೋ** ಲೋಕಸ್ಸ ಪಿಯತಾಯ ತಿಲಕಾಲಙ್ಕಾರಭೂತೋ **ಸೋ** ವಿಧುರಪಣ್ಡಿತೋ **ಯಕ್ಖೇನ** ಪುಣ್ಣಕೇನ ಆಕಡ್ಢಿತೋ ಹುತ್ವಾ ನೀತೋ ಅಸ್ಸವಾಲಂ ಅವಲಮ್ಬಿಯ ಇದಾನಿ ಏಕೋ ಕಿಂ ಕುರುತೇತಿ। ಇಹಾನೀತೋತಿ ದಸ್ಸಿತಪಿಯವತ್ಥುವಿಯೋಗೋ ಸೋಕಸ್ಸ ಆಲಮ್ಬಣವಿಭಾವೋ ಹೋತಿ। "ಆಕಡ್ಢಿತೇಕಸತರಾಜೇ"ಚ್ಚಾದಿನಾ ಸಕಲೇನ ವಾಕ್ಯೇನ ಉದ್ದೀಪನವಿಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಉದ್ದೀಪಿತಸೋಕಸಞ್ಞಾತಥಾಯೀಭಾವೋ ಚ ವಿಸಾದಾಲಸ್ಯಚಿನ್ತಾದಿಕೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೋ ಚ ರುದಿತಪಲಯಥಮ್ಭಕಾದಿಕಾ ವಿಭಾವಾದಿಬೋಧಕಅನುಭಾವಾ ಚ ವಾಕ್ಯಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ದೀಪಿತಾ ಹೋನ್ತಿ।

ರುದ್ದಠಾಯೀಭಾವ

೩೬೨ಕೋಧೋ ಮಚ್ಛರಿಯಾದೀಹಿ, ಪೋಸೇ ತಾಸಮದಾದಿಭಿ।

ನಯನಾರುಣತಾದೀಹಿ, ರುದ್ದೋ ನಾಮ ರಸೋ ಭವೇ॥

೩೬೨. "**ಕೋಧೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿ, ಸುಬೋಧಂ। ಏತ್ಥ ಪಠಮೇನ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಅವಿಕ್ಖೇಪಉಪಹಾಸಾದಯೋ ವಿಭಾವಾ ಗಹಿತಾ, ದುತಿಯೇನ ಉಗ್ಗಸಮ್ಭಮಾದಯೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ, ತತಿಯೇನ ಭೂಕುಟಿಪುರಣಓಟ್ಠನಿಪ್ಪೀಳನಾದಯೋ ಅನುಭಾವಾ।

೩೬೨. ಇದಾನಿ ರುದ್ದರಸಸ್ಸ ಪೋಸನಕ್ಕಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಕೋಧೋ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। ಕೋಧೋ **ಮಚ್ಛರಿಯಾದೀಹಿ** ಮಚ್ಛರಿಯಅವಿಕ್ಖೇಪಉಪಹಾಸಾದೀಹಿ ಆಲಮ್ಬಣಾದೀಹಿ ವಿಭಾವೇಹಿ ಚ ಹೇತುಭೂತೇಹಿ **ತಾಸಮದಾದೀಹಿ** ತಾಸಮದಉಗ್ಗತಸಮ್ಭಮಾದೀಹಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೇಹಿ **ಚ ನಯನಾರುಣತಾದೀಹಿ** ನೇತ್ತರತ್ತಸುಭಙ್ಗಓಟ್ಠಪೀಳನಾದೀಹಿ ಅನುಭಾವೇಹಿ ಚ ಕರಣಭೂತೇಹಿ ಪೋಸೇ ಸತಿ ರುದ್ದೋ ನಾಮ ರಸೋ ಭವೇತಿ। ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಆದಿ ಯೇಸನ್ತಿ ಚ, ತಾಸೋ ಚ ಮದೋ ಚೇತಿ ಚ, ತೇ ಆದಿ ಯೇಸಮಿತಿ ಚ, ನಯನಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಅರುಣಾನಿ ಚಾತಿ ಚ, ತೇಸಂ ಭಾವೋತಿ ಚ, ಸಾ ಆದಿ ಯೇಸಮಿತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ರುದ್ದರಸಸ್ಸ ಉದಾಹರಣಮೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ -

ಯಕ್ಖೇನ ಭೋ ಅಧಿಗತೋಸಿ ಮನುಸ್ಸಭಕ್ಖೇ,
ನಾ'ಸ್ಸಸ್ಸ ವಾಲ'ಮವಲಮ್ಬ ಪುರಂ ಅವೇಕ್ಖ।
ವೇರಮ್ಭವಾತಮುಖಚುಣ್ಣಿತಸಬ್ಬಗತ್ತೋ,
ಮಚ್ಚೋ ಕಥಂ ಪುನಪಿ ಪಸ್ಸತಿ ಜೀವಲೋಕನ್ತಿ॥

ಭೋ ಮನುಸ್ಸಭಕ್ಖೇನ ಯಕ್ಖೇನ **ಅಧಿಗತೋಸಿ** ಗಹಿತೋ ಅಸಿ, ಅಸ್ಸಸ್ಸ **ವಾಲಮವಲಮ್ಬ** ವಾಲಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಇದಾನೇವ **ಪುರಂ ಅವೇಕ್ಖ** ತುಯ್ಹಂ ನಗರಂ ಓಲೋಕೇಹಿ, ತಥೇವ ಹಿ **ವೇರಮ್ಭವಾತಮುಖಚುಣ್ಣಿತಸಬ್ಬಗತ್ತೋ** ವೇರಮ್ಭವಾತಸ್ಸ ಅಭಿಮುಖಿಚುಣ್ಣಿತಸಕಲಸರೀರೋ **ಮಚ್ಚೋ** ಮನುಸ್ಸೋ **ಜೀವಲೋಕಂ** ಸತ್ತಲೋಕಂ ಪುನಪಿ ಕಥಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ। ಇಹ ಮಚ್ಛರಿಯಾದಿವಿಭಾವಾ ಚ ಕೋಧಾದಿಸಙ್ಖಾತೋ ಠಾಯೀಭಾವೋ ಚ ವಾಕ್ಯಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ದೀಪಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅಪರದ್ಧೇನ ತಾಸಮದಉಗ್ಗತಾದಿಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾ ವಿಭಾವಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಮುದಾಯೇನ ನಯನಾರುಣತಾದಯೋ ಅನುಭಾವಾ ಸೂಚಿತಾ ಹೋನ್ತಿ।

ವೀರಠಾಯೀಭಾವ

೩೬೩ಪತಾಪವಿಕ್ಕಮಾದೀಹು-ಸ್ಸಾಹೋ ವಿರೋತಿ ಸಞ್ಞಿತೋ।

ರಣದಾನದಯಾಯೋಗಾ, ವೀರೋ'ಯಂ ತಿವಿಧೋ ಭವೇ।

ತೇವಾ'ನುಭಾವಾ ಧಿತಿಮ-ತ್ಯಾದಯೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ॥

೩೬೩. "**ಪತಾಪಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಪತಾಪೋ** ಸತ್ತುಸನ್ತಾಪಕಾರೀ ತೇಜೋ, **ವಿಕ್ಕಮೋ** ಪರಮಣ್ಡಲಕ್ಕಮನ್ತಂ, ತೇ ಆದಯೋ ಯೇಸಂ ಬಲಾವಿಕ್ಖೇಪಾದೀನಂ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲಗತಾನಂ ವಿಭಾವಾನಂ, ತೇಹಿ ಜಾತೋ **ಉಸ್ಸಾಹೋ** ರಸತ್ತಮಾಪನ್ನೋ ವೀರೋ ರಸೋತಿ ಸಞ್ಞಿತೋ, ಅಯಂ ವೀರೋ ರಣದಾನದಯಾಯೋಗಾ ತಿವಿಧೋ ಭವೇ ಯುದ್ಧವೀರೋ ದಾನವೀರೋ ದಯಾವೀರೋತಿ, **ತೇ** ಯುದ್ಧಕರಣಾದಯೋ ಏವ ತತ್ಥ ಅನುಭಾವಾ ಭವನ್ತಿ। ಧಿತಿಮತಿಉಗ್ಗತಾದಯೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಭವನ್ತೀತಿ।

೩೬೩. ಇದಾನಿ ವೀರರಸಭೇದಂ, ಪೋಸನಕ್ಕಮಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಪತಾಪ”**ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಪತಾಪವಿಕ್ಕಮಾದೀಹಿ** ಅಞ್ಞರಾಜೂನಂ ದಣ್ಡಜತೇಜಸಙ್ಖತಪತಾಪೋ, ತೇಸಮೇವ ಪರಮಣ್ಡಲಕ್ಕಮನಸಞ್ಜಾತವಿಕ್ಕಮೋ ಫಲಭೇದೋ ಚೇತಿಆದೀಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಉಸ್ಸಾಹೋ **ವೀರೋತಿ** ವೀರರಸೋತಿ **ಸಞ್ಞಿತೋ** ಕವೀಹಿ ಞಾತೋ, ಅಯಂ ವೀರರಸೋ **ರಣದಾನದಯಾಯೋಗಾ** ಯುದ್ಧಚಾಗಕರುಣಾಯೋಗೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ತಿವಿಧೋ ಭವೇ। **ತೇ ಏವ** ರಣದಾನದಯಾ ಏವ ಇಮಾ ಅನುಭಾವಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। **ಧಿತಿಮತ್ಯಾದಯೋ** ಧಿತಿಮತಿಉಗ್ಗತಗಬ್ಬಾದಯೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಭಾವಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।
ಯುದ್ಧವೀರದಾನವೀರದಯಾವೀರವಸೇನ ವೀರರಸೋ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ಪತಾಪೋ ಚ ವಿಕ್ಕಮೋ ಚೇತಿ ಚ, ತೇ ಆದಿ ಯೇಸಮಿತಿ ಚ, ರಣೋ ಚ ದಾನಞ್ಚ ದಯಾ ಚೇತಿ ಚ, ತಾಹಿ ಯೋಗೋತಿ ಚ, ತಯೋ ವಿಧಾ ಪಕಾರಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ಚ, ಧಿತಿ ಚ ಮತಿ ಚೇತಿ ಚ, ತಾ ಆದಿ ಯೇಸಮಿತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ವೀರರಸಸ್ಸ ಉದಾಹರಣಮೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ -

ವಿಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಕುವೇರಂ ಸುಮಹತಿ-
ಮಪಿ ಚೇ’ಕೋವಕುಮ್ಭಣ್ಡಸೇನಂ,
ಉತ್ತಾಸೇತ್ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಣಿರತನವರಂ
ಲಕ್ಖಮಾಧಾಯ ಜೂತೇ।
ಜೇತ್ವಾ ಕೋರಬ್ಯರಾಜಂ ಸಚಿವರತನ-
ಮುದ್ಧಚ್ಚ ರಞ್ಞಂ ಸತಮ್ಹಾ,
ಏತ್ಥಾನೇತ್ವಾ’ದಿಯಿಸ್ಸಂ ಸುಯುವತಿರತನಂ
ಕೋ ಮಮೇ’ತ್ಥ’ತ್ಥಿ ಭಾರೋತಿ॥

ಕುವೇರಂ ವೇಸ್ಸವಣಮಹಾರಾಜಂ **ವಿಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ** ಬೋಧೇತ್ವಾ **ಸುಮಹತಿಮಪಿ ಕುಮ್ಭಣ್ಡಸೇನಂ** ಅತಿಮಹನ್ತಿಂ ಕುಮ್ಭಣ್ಡಸೇನಂ ಏಕೋವ **ಉತ್ತಾಸೇತ್ವಾ** ಭಯಂ ಜನೇತ್ವಾ ಮಣಿರತನವರಂ ಗಹೇತ್ವಾ **ಜೂತೇ** ಅಕ್ಖಕೀಳಾಯಂ ಲಕ್ಖಂ **ಆಧಾಯ** ಠಪೇತ್ವಾ ಕೋರಬ್ಯರಾಜಂ ಜೇತ್ವಾ **ರಞ್ಞಂ ಸತಮ್ಹಾ** ರಾಜಸಮ್ಬನ್ಧಿನಾ ಸತೇನ **ಸಚಿವರತನಂ** ಅಮಚ್ಚರತನಂ **ಉದ್ಧಚ್ಚ** ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಏತ್ಥಾನೇತ್ವಾ **ಸುಯುವತಿರತನಂ** ಸೋಭನಇತ್ಥಿರತನಂ **ಆದಿಯಿಸ್ಸಂ** ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮಿ, **ಏತ್ಥ** ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಮಮ ಕೋ ಭಾರೋ ಅತ್ಥೀತಿ। ಏತ್ಥ “ಕೋ ಮಮೇತ್ಥತ್ಥಿ ಭಾರೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಉಸ್ಸಾಹಸಞ್ಜಾತೋ ಠಾಯೀಭಾವೋ ಪಕಾಸಿತೋ। ಏತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಉದ್ದೀಪನೇಸು ಕಾರಣಭೂತಸ್ಸ ಇತ್ಥಿರತನಸ್ಸ ಆದಾನಖ್ಯಾತನಾಗರಾಜಗತಪತಾಪವಿಕ್ಕಮಾದಿವಿಭಾವೋ ಚ, ತಂತಂರೂಪಪ್ಪಕಾಸಕಕವಿವಚನಸಞ್ಜಾತಾನುಭಾವೋ ಚ “ವಿಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ”ಇಚ್ಚಾದಿನಾ ವಾಕ್ಯಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಪಟಿಪಾದನೀಯಾ ಹೋನ್ತಿ। “ಸುಮಹತಿಮಪಿ ಕುಮ್ಭಣ್ಡಸೇನಂ ಏಕೋ”ತಿ ಚ, “ರಞ್ಞಂ ಸತಮ್ಹಾ ಸಚಿವರತನಮುದ್ಧಚ್ಚಾ”ತಿ ಚ ಇಮೇಹಿ ಧಿತಿಉಗ್ಗತಗಬ್ಬಾದಯೋ ಚ, “ವಿಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಕುವೇರ”ನ್ತಿ ಚ, “ಉತ್ತಾಸೇತ್ವಾ ಕೋರಬ್ಯರಾಜ”ನ್ತಿ ಚ, “ಏತ್ಥಾನೇತ್ವಾ ಇಚ್ಚಾದಯೋ”ತಿ ಚ ಇಮೇಹಿ ಮತ್ಯಾದಯೋ ಚ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಭಾವಾ ವಿಭಾವಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಇಮೇಹಿ ವಿಭಾವಾನುಭಾವಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೇಹಿ ಯುದ್ಧವೀರರಸೋ ಪೋಸಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಇಮಿನಾಯೇವ ನಯೇನ ದಾನವೀರಾದಯೋ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಾ।

ಭಯಠಾಯೀಭಾವ

೩೬೪ವಿಕಾರಿಸನಸತ್ತಾದಿ-
ಭಯುಕ್ಕಂಸೋ ಭಯಾನಕೋ।

ಸೇದಾದಯೋ'ನುಭಾವೇ'ತ್ಥ,
ತಾಸಾದೀ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ॥

೩೮೪. **"ವಿಕಾರಿ"**ಚ್ಚಾದಿ। **ವಿಕಾರಿ** ಅಸಭಾವಪ್ಪವತ್ತೋ ವಿರುದ್ಧೋ **ಸನೋ** ಸದ್ದೋ ಸತ್ತೋ ಚ, ತೇ ಆದಯೋ ಯೇಸಂ ಸುಞ್ಞಾರಞ್ಞಾದೀನಂ ಇತ್ಥಿನೀಚಪ್ಪಕತಿಸಮ್ಭವನ್ತಾನಂ, ವಿಭಾವಾನಂ, ಗುರುಆದೀನಂ ವಾ ಉತ್ತಮಾನಂ, ತೇಹಿ ಜಾತಸ್ಸ ಭಯಸ್ಸ, ಕಿತ್ತಿಮಸ್ಸ ವಾ ಉಕ್ಕಂಸೋ ಭಯಾನಕೋ ನಾಮ ರಸೋ। ಏತ್ಥ ಸೇದಕಮ್ಪನಪಾದಚಲನಾದಯೋ ಅನುಭಾವಾ, ತಾಸಾದಯೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ।

೩೮೪. ಇದಾನಿ ಭಯಾನಕರಸಸ್ಸ ಪೋಸನಕ್ಕಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ವಿಕಾರಿ"**ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ವಿಕಾರಿಸನಸತ್ತಾದಿಭಯುಕ್ಕಂಸೋ** ಪಕತಿವಿರಹೇನ ವಿಕಾರವನ್ತೇಹಿ ವಿರುದ್ಧೇಹಿ ಅಸನಿಸದ್ದಾದಿಸದ್ದೇಹಿ, ರಕ್ಖಸಾದಿಸತ್ತೇಹಿ ವಾ ವಿಭಾವೇಹಿ ಹೇತುಭೂತೇಹಿ ಸಞ್ಜಾತೋ ಸಾಭಾವಿಕೋ, ಕಿತ್ತಿಮೋ ವಾ ಭಯಪಟಿಬನ್ಧೋ ಉಕ್ಕಂಸೋ ಭಯಾನಕರಸೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಏತ್ಥ** ಭಯಾನಕರಸವಿಸಯೇ **ಸೇದಾದಯೋ** ದಾಹಸರೀರಕಮ್ಪನಾದಯೋ **ಅನುಭಾವಾ** ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಪ್ಪಯೋಗಸಙ್ಖತಾ ಅನುಭಾವಾ ಹೋನ್ತಿ। **ತಾಸಾದೀ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ** ತಾಸಸಙ್ಕಾದಯೋ ಇಹ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಸನೋ ಚ ಸತ್ತೋ ಚೇತಿ ಚ, ವಿಕಾರೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ, ವಿಕಾರಿನೋ ಚ ತೇ ಸನಸತ್ತಾ ಚೇತಿ ಚ, ತೇ ಆದಯೋ ಯೇಸಂ ಸುಞ್ಞಾರಞ್ಞಾದೀನಮಿತಿ ಚ, ತೇಹಿ ಜಾತಂ ಭಯಮಿತಿ ಚ, ಮಜ್ಝೇ ಪದಲೋಪೋ, ತಸ್ಸ ಉಕ್ಕಂಸೋತಿ ಚ, ಸೇದೋ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಕಮ್ಪನಾದೀನಮಿತಿ ಚ, ತಾಸೋ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಸಙ್ಕಾದೀನಮಿತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ। ಇತ್ಥಿನೀಚಪ್ಪಕತಿಕಾನಂ ಭಯಹೇತು ವಿಕಾರಿಸನಸತ್ತಾದಿ, ಉತ್ತಮಾನಂ ಗುರುಆದಿ।

ಏತ್ಥ ಲಕ್ಖಿಯಮೇವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ -

ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಸತ್ಥಪತನೇನ ಪರಿಪ್ಫುರನ್ತೀ,
ಕುಮ್ಭಣ್ಡರಕ್ಖಸಚಮೂ ಗಮಿತಾ ಸಮನ್ತಾ।
ಆಚಕ್ಕವಾಳನಗ'ಮಸ್ಸಗತಂ ಪುರೀವ,
ಭೋತೋ ಮುಹುಂ ಮುಹು'ಮಪಸ್ಸಿ ಸ ಪುಣ್ಣಕೋ'ಹನ್ತಿ॥

ದಿಟ್ಠಿಸತ್ಥಪತನೇನ ದಿಟ್ಠಿಸಲ್ಲಸಮ್ಪಾತನೇನ **ಪರಿಪ್ಫುರನ್ತೀ** ಕಮ್ಪಮಾನಾ **ಸಮನ್ತಾ** ಪರಿಸಮನ್ತತೋ **ಆಚಕ್ಕವಾಳನಗಂ** ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಾವಧಿ **ಗಮಿತಾ** ಪಲಾಪಿತಾ **ಕುಮ್ಭಣ್ಡರಕ್ಖಸಚಮೂ** ಕುಮ್ಭಣ್ಡರಕ್ಖಸಾನಂ ಸೇನಾ ಯಂ **ಅಸ್ಸಗತಂ** ಅಸ್ಸಪಿಟ್ಠೇ ನಿಸಿನ್ನಕಂ **ಭೋತೋ** ಭವತಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ **ಪುರೀ ಇವ** ಪುರಿಯಾ ದಸ್ಸನಮಿವ **ಮುಹುಂ ಮುಹುಂ ಅಪಸ್ಸಿ** ಖಣೇ ಖಣೇ ಅಪಸ್ಸಿತ್ಥ, **ಸೋ** ಅಹಂ ಪುಣ್ಣಕೋ ನಾಮ ಯಕ್ಖೋತಿ। ಏತ್ಥ "ದಿಟ್ಠಿಸತ್ಥಪತನೇನಾ"ತಿ ದಿಟ್ಠಿಸತ್ಥಾರೋಪನೇನ ಚ "ಸ ಪುಣ್ಣಕೋ ಅಹ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಭಯಜನನಸ್ಸ ಹೇತುಭೂತವಿರುದ್ಧಸತ್ತಸಙ್ಖಾತಾ ವಿಭಾವಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, "ಮುಹುಂ ಮುಹು'ಮಪಸ್ಸೀ"ತಿ ರಸಾವತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಭಯುಕ್ಕಂಸಸಙ್ಖತೋ ಠಾಯೀಭಾವೋ ವಿಭಾವಿತೋ, "ಕುಮ್ಭಣ್ಡರಕ್ಖಸಚಮೂ ಗಮಿತಾ ಸಮನ್ತಾ ಆಚಕ್ಕವಾಳನಗ"ನ್ತಿ ತಾಸಸಙ್ಕಾದಿಕಾ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಭಾವಾ ಜೋತಿತಾ। "ಪರಿಪ್ಫುರನ್ತೀ"ತಿ ಸೇದಕಮ್ಪಾದಯೋ ಅನುಭಾವಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಜಿಗುಚ್ಛಾಠಾಯೀಭಾವ

೩೮೫ಜಿಗುಚ್ಛಾ ರುಧಿರಾದೀಹಿ,
ಪೂತ್ಯಾದೀಹಿ ವಿರಾಗತೋ।
ಬೀಭಚ್ಛೋ ಖೋಭನು'ಬ್ಬೇಗೀ,

ಕಮೇನ ಕರುಣಾಯುತೋ।

ನಾಸಾವಿಕುನನಾದೀಹಿ,

ಸಙ್ಕಾದೀಹಿ'ಸ್ಸ ಪೋಸನಂ॥

೩೬೫. "**ಜಿಗುಚ್ಛಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿ। ರುಧಿರನ್ತಾದೀಹಿ ಪೂತಿಕಿಮಿಆದೀಹಿ ವಿರಾಗತೋ ಚ ಜಾತಾ **ಜಿಗುಚ್ಛಾ** ಗರಹಾ ಕಮೇನ ಖೋಭನೋ ಉಬ್ಬೇಗೀ ಕರುಣಾಯುತೋ ಚ ಬೀಭಚ್ಛೋ ಭವತಿ, ನಾಸಾವಿಕುನನಮುಖಚ್ಛದನಾದೀಹಿ ಅನುಭಾವೇಹಿ, ಸಙ್ಕಾವೇಗಾದೀಹಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಹಿ ಚ ಅಸ್ಸ ಪೋಸನಂ ಭವತೀತಿ।

೩೬೫. ಇದಾನಿ ಬೀಭಚ್ಛರಸಸ್ಸ ಪೋಸನಕ್ಕಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಜಿಗುಚ್ಛಾ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ರುಧಿರಾದೀಹಿ** ರತ್ತನ್ತಗುಣಾದೀಹಿ ಚ, **ಪೂತ್ಯಾದೀಹಿ** ಪೂತಿಕಿಮಿಆದೀಹಿ ಚ, **ವಿರಾಗತೋ** ವಿರತ್ತಭಾವೇನ ಚಾತಿ ಇಮೇಹಿ ತೀಹಿ ವಿಭಾವೇಹಿ ಹೇತುಭೂತೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಜಿಗುಚ್ಛಾ **ಕಮೇನ** ರುಧಿರಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ವಿಭಾವಾನಂ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ **ಖೋಭನೋ** ಅನವಟ್ಠಾನೋ ಅಸಮಾಹಿತೋ **ಉಬ್ಬೇಗೀ** ಉಬ್ಬೇಗವಾ **ಕರುಣಾಯುತೋ** ಸೋಕರೂಪೇನ ಸಹಿತೋ ಚಾತಿ ಏವಂ ಬೀಭಚ್ಛೋ ರಸೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ನಾಸಾವಿಕುನನಾದೀಹಿ** ನಾಸಸಙ್ಕೋಚನಮುಖಪಿದಹನಾದೀಹಿ ಅನುಭಾವೇಹಿ ಚ **ಸಙ್ಕಾದೀಹಿ** ಚ ಸಙ್ಕಾಆವೇಗಾದೀಹಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೇಹಿ ಚ ಕರಣಭೂತೇಹಿ **ಅಸ್ಸ** ಬೀಭಚ್ಛರಸಸ್ಸ **ಪೋಸನಂ** ಹೋತೀತಿ। ರುಧಿರಾದೀಸು ತೀಸು ಪದೇಸು, ಖೋಭನಾದೀಸು ತೀಸು ಚ ಗಮ್ಯಮಾನತ್ತಾ ಅವುತ್ತೋಪಿ **ಚಸದ್ದೋ** ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಾ ಖೋಭನಾದೀಹಿ ತೀಹಿ ಯುತ್ತೋವ ಬೀಭಚ್ಛರಸೋ ನಾಮಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ರುಧಿರಂ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಅನ್ತಾದೀನಮಿತಿ ಚ, ಪೂತಿಆದಿ ಯೇಸಂ ಕಿಮಿಆದೀನಮಿತಿ ಚ, ಉಬ್ಬೇಗೋ ಅಸ್ಸ ಬೀಭಚ್ಛಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಚ, ಕರುಣೇನ ಆಯುತೋತಿ ಚ, ನಾಸಾಯ ವಿಕುನನಂ ಸಙ್ಕೋಚನಮಿತಿ ಚ, ತಂ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಮುಖಚ್ಛಾದನಾದೀನಮಿತಿ ಚ, ಸಙ್ಕಾ ಆದಿ ಯೇಸಂ ಆವೇಗಾದೀನಮಿತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಇಮಸ್ಸ ಬೀಭಚ್ಛಸ್ಸೋದಾಹರಣಮೇವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ -

ಯಕ್ಖಾ ಮಚ್ಚಕರಙ್ಕಕಙ್ಕನಧರಾ ಯೇ ನಿಮ್ಮಿತಾ ಪುಣ್ಣಕೇ-

ನು'ತ್ತಂಸೀಕತಪಾಣಿಪಲ್ಲವಧರಾ ಹಾರೀಕತನ್ತೋರಗಾ।

ಲಿತ್ತಾ ಲೋಹಿತಕುಙ್ಕುಮೇಹಿ ವಿಧುರೇನೇ'ತೇ ಪಿವನ್ತಾ ವಸಾ-

ಮಜ್ಜಂ ಸೀಸಕಪಾಲಪಾತಿಹಿ ಪುರೇ ಧುತ್ತಾ ವಿಯೋ'ಪೇಕ್ಖಿತಾತಿ॥

ಪುಣ್ಣಕೇನ ಯಕ್ಖೇನ ನಿಮ್ಮಿತಾ **ಮಚ್ಚಕರಙ್ಕಕಙ್ಕನಧರಾ** ಮನುಸ್ಸಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತಕರಭೂಸನಧಾರಿನೋ **ಉತ್ತಂಸೀಕತಪಾಣಿಪಲ್ಲವಧರಾ** ಮತ್ಥಕಮಾಲಿಕತಹತ್ಥತಲಸಙ್ಖತಪಲ್ಲವಧಾರಿನೋ **ಹಾರೀಕತನ್ತೋರಗಾ** ಮುತ್ತಾಹಾರೀಕತಮನುಸ್ಸನ್ತಸಙ್ಖಾತಉರಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ **ಲೋಹಿತಕುಙ್ಕುಮೇಹಿ** ರುಧಿರಸಙ್ಖಾತಕುಙ್ಕುಮಕಕ್ಕೇಹಿ ಲಿತ್ತಾ **ಸೀಸಕಪಾಲಪಾತಿಹಿ** ಸೀಸಕಪಾಲಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಸರಾವೇಹಿ **ವಸಾಮಜ್ಜಂ** ವಸಾಸಙ್ಖಾತಸುರಂ **ಪುರೇ** ಅಭಿಮುಖೇ ಪಿವನ್ತಾ ಯೇ ಯಕ್ಖಾ ಸಿಯುಂ, ಏತೇ ಯಕ್ಖಾ **ವಿಧುರೇನ** ಪಣ್ಡಿತೇನ **ಧುತ್ತಾ ವಿಯ** ನಗರೇ ಸುರಾಧುತ್ತಾ ವಿಯ ಉಪೇಕ್ಖಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಇಹ "ಲಿತ್ತಾ ಲೋಹಿತಕುಙ್ಕುಮೇಹೀ"ತಿ ಚ "ಉತ್ತಂಸೀಕತಪಾಣಿಪಲ್ಲವಧರಾ"ತಿ ಚ "ಹಾರೀಕತನ್ತೋರಗಾ"ತಿ ಚ ಇಮೇಹಿ ಚಿತ್ತಕ್ಖೋಭಕಾರಣಭೂತೋ ರುಧಿರಾದಿವಿಭಾವೋ ಚ, "ಮಚ್ಚಕರಙ್ಕಕಙ್ಕನರೋ"ತಿ ಚ "ಸೀಸಕಪಾಲಪಾತಿಹಿ ವಸಾಮಜ್ಜಂ ಪಿವನ್ತಾ"ತಿ ಚ ಇಮೇಹಿ ಉಬ್ಬೇಗವನ್ತಸಭಾವಸ್ಸ ಹೇತುಭೂತೋ ಪೂತ್ಯಾದಿವಿಭಾವೋ ಚ ಪಕಾಸಿತೋ। ಕರುಣಾಯುತಸಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತವಿರಜ್ಜನವಿಭಾವೋ ಚ ನಾಸಾವಿಕುನನಾದಿಅನುಭಾವೋ ಚ ಸಙ್ಕಾವೇಗಾದಿಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವೋ ಚ ಬೀಭಚ್ಛಸಙ್ಖಾತಠಾಯೀಭಾವೋ ಚಾತಿ ಇಮೇ ಸಬ್ಬೇ ವಾಕ್ಯಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಗಮ್ಮಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ವಿಮ್ಹಯಠಾಯೀಭಾವ

೩೬೬ಅತಿಲೋಕಪದತ್ಥೇಹಿ,

ವಿಮ್ಹಯೋ'ಯಂ ರಸೋ'ಬ್ಭುತೋ।

ತಸ್ಸಾ'ನುಭಾವಾ ಸೇದಸ್ಸು-

ಸಾಧುವಾದಾದಯೋ ಸಿಯುಂ।

ತಾಸಾವೇಗಧಿತಿಪ್ಪಞ್ಞಾ,

ಹೋನ್ತೇ'ತ್ಥ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ॥

೩೬೬. "**ಅತಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। **ಅತಿಲೋಕೇಹಿ** ಲೋಕಾತಿವುತ್ತೀಹಿ ಮಾಯಾದಿಬ್ಬಗೇಹಾರಾಮಾದೀಹಿ ಪದತ್ಥೇಹಿ ಜಾತೋ ಅಯಂ **ವಿಮ್ಹಯೋ** ಚಿತ್ತವಿಕಾರಸಙ್ಖಾತೋ ಠಾಯೀಭಾವೋ ಅಬ್ಭುತೋ ರಸೋ ನಾಮ। ಸೇದಅಸ್ಸುಸಾಧುವಾದರೋಮಞ್ಚಾದಯೋ ತಸ್ಸ ಅನುಭಾವಾ ಸಿಯುಂ, ತಾಸಾದಯೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಹೋನ್ತೀತಿ।

೩೬೬. ಇದಾನಿ ವಿಮ್ಹಯರಸಸ್ಸ ಪೋಸನಕ್ಕಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಅತಿ**"ಇಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಅತಿಲೋಕಪದತ್ಥೇಹಿ** ಲೋಕಟ್ಠಿತಿಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಪವತ್ತೇಹಿ ಮಾಯಾದಿಬ್ಬಭವನಆರಾಮವಿಮಾನಾದಿಪದತ್ಥೇಹಿ ಹೇತುಭೂತೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಅಯಂ **ವಿಮ್ಹಯೋ** ಚಿತ್ತಬ್ಯಾಪನಸಙ್ಖಾತೋ ಠಾಯೀಭಾವೋ **ಅಬ್ಭುತೋ ರಸೋ** ಅಬ್ಭುತರಸೋ ನಾಮ ಭವೇ, ಸೇದಸ್ಸುಸಾಧುವಾದಾದಯೋ **ತಸ್ಸ** ಅಬ್ಭುತರಸಸ್ಸ ಅನುಭಾವಾ ಸಿಯುಂ, ತಾಸಾವೇಗಧಿತಿಪ್ಪಞ್ಞಾ **ಏತ್ಥ** ಅಬ್ಭುತರಸವಿಸಯೇ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಭಾವಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ ಲೋಕಮಿತಿ ಚ, ತೇ ಚ ತೇ ಪದತ್ಥಾ ಚೇತಿ ಚ, ಸಾಧುಇತಿ ವಾದೋತಿ ಚ, ಸೇದೋ ಚ ಅಸ್ಸು ಚ ಸಾಧುವಾದೋ ಚೇತಿ ಚ, ತೇ ಆದಿ ಯೇಸಂ ರೋಮಞ್ಚಾದೀನಮಿತಿ ಚ, ತಾಸೋ ಚ ಆವೇಗೋ ಚ ಧಿತಿ ಚ ಪಞ್ಞಾ ಚೇತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಇಮಸ್ಸ ಅಬ್ಭುತರಸಸ್ಸೋದಾಹರಣಮೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ -

ಸ ಪುಣ್ಣಕೇನಾ'ಹಟನೇಕಭಿಂಸನೇ-

ಸ್ವ'ಹೋ ನಟೇನೇವ ಸುನಿಚ್ಚಲೋ'ಚಲಾ।

ನಿಪಾತಿತೋ ತೇನ ಅವಂಸಿರೋಪತಂ,

ಅಸನ್ತಸಂ ತಂ ಮಿನಿ ದಿಟ್ಠಿಯಟ್ಠಿಯಾತಿ॥

ಸೋ ವಿಧುರಪಣ್ಡಿತೋ **ಪುಣ್ಣಕೇನ** ಯಕ್ಖೇನ **ನಟೇನ** ಇವ ಅನೇಕವಿಕಾರದಸ್ಸನಕೇನ ನಾಟಕೇನ ವಿಯ **ಆಹಟನೇಕಭಿಂಸನೇಸು** ಭಯಿತ್ತಮಾನೀತಾನೇಕವಿಧಭಿಂಸನೇಸು ವತ್ತಮಾನೇಸು ಸುನಿಚ್ಚಲೋ **ತೇನ** ಪುಣ್ಣಕೇನ **ಅಚಲಾ** ಸಟ್ಠಿಯೋಜನುಬ್ಬೇಧಕಾಳಾಗಿರಿಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕತೋ ನಿಪಾತಿತೋ **ಅವಂಸಿರೋಪತಂ** ಅಧೋಸೀಸಂ ಪತನ್ತೋ **ಅಸನ್ತಸಂ** ಏವಂ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠೇಪಿ ಅನುತ್ತಸನ್ತೋ **ತಂ** ಪಬ್ಬತಂ ದಿಟ್ಠಿಯಟ್ಠಿಯಾ **ಮಿನಿ** ಪಮಾಣಮಕಾಸಿ, **ಅಹೋ** ಅಚ್ಛರಿಯನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಭಯಹೇತುಮ್ಹಿ ಸತಿ ಭೀತಿಯಾ ಚ ತತ್ಥ ಪರಿಜಾನನಾಭಾವಸ್ಸ ಚ ಲೋಕಸಭಾವತ್ತಾ ತಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಭಯಕರಣೇ ಅಸನ್ತಾಸಸ್ಸ ಚ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಬ್ಬತಮಿನನಸ್ಸ ಚ ಪವತ್ತಭಾವಕಥನೇನ ಲೋಕಾತಿಕ್ಕನ್ತಪದತ್ಥಸಙ್ಖಾತೋ ವಿಭಾವೋ "ಅಸನ್ತಸಂ ತಂ ಮಿನಿ ದಿಟ್ಠಿಯಟ್ಠಿಯಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಕಾಸಿತೋ। "ಅಹೋ"ತಿ ವಚನೇನ, ತಸ್ಸ ಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಚ ಸಾಧುವಾದಸೇದಅಸ್ಸುಆದಯೋ ಅನುಭಾವಾ ವಿಭಾವಿತಾ। ತಾಸಆವೇಗಧಿತಿಚ್ಚಾದಿಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾ, ವಿಮ್ಹಯಸಙ್ಖಾತಠಾಯೀಭಾವೋ ಚ ಸಮುದಿತವಾಕ್ಯಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಜೋತಿತೋ।

ಸಮಠಾಯೀಭಾವ

೩೬೭ಠಾಯೀಭಾವೋ ಸಮೋ ಮೇತ್ತಾ-

ದಯಾಮೋದಾದಿಸಮ್ಭವೋ।

ಭಾವಾದೀಹಿ ತದು'ಕ್ಕಂಸೋ,
ಸನ್ತೋ ಸನ್ತನಿಸೇವಿತೋ॥

ಇತಿ ಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತಮಹಾಸಾಮಿಪಾದವಿರಚಿತೇ

ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರೇ

ರಸಭಾವಾವಬೋಧೋ ನಾಮ ಪಞ್ಚಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರೋ ಸಮತ್ತೋ।

೩೬೭. "**ಠಾಯಿ**"ಚ್ಚಾದಿ। ಮೇತ್ತಾದಿಸಮ್ಭವೋ **ಸಮೋ** ಉಪಸಮಸಙ್ಖಾತೋ ಠಾಯೀಭಾವೋ ಭವತಿ, ತದನುರೂಪೇಹಿ ಭಾವಾನುಭಾವೇಹಿ ತಸ್ಸ ಉಕ್ಕಂಸೋ ಯಸ್ಸ, ಸೋ ಸನ್ತೋ ನಾಮ ರಸೋ ಭವತಿ, ಸೋ ಚ ಸನ್ತನಿಸೇವಿತೋತಿ।

ಇತಿ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರೇ ಮಹಾಸಾಮಿನಾಮಿಕಾಯಂ ಟೀಕಾಯಂ

ರಸಭಾವಾವಬೋಧೋ ಪಞ್ಚಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

೩೬೭. ಇದಾನಿ ಸನ್ತರಸಸ್ಸ ಪೋಸನಕ್ಕಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಠಾಯಿ**"ಚ್ಚಾದಿನಾ। **ಮೇತ್ತಾದಯಾಮೋದಾದಿಸಮ್ಭವೋ** ಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಪೀತಿಆದಿವಿಭಾವೇಹಿ ಸಮ್ಭೂತೋ **ಸಮೋ** ಕಾಯಚಿತ್ತೋಪಸಮೋ ಠಾಯೀಭಾವೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, **ಭಾವಾದೀಹಿ** ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾದೀಹಿ ಕರಣಭೂತೇಹಿ, ಅಪಿಚ ತಸ್ಸ ಸಮಸ್ಸ ಅನುರೂಪೇಹಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾನುಭಾವೇಹಿ **ತದುಕ್ಕಂಸೋ** ತಸ್ಸ ಠಾಯೀಭಾವಸ್ಸ ಉಕ್ಕಂಸಯುತ್ತೋ **ಸನ್ತನಿಸೇವಿತೋ** ಸಾಧೂಹಿ ಸೇವಿತೋ **ಸನ್ತೋ** ಸನ್ತರಸೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ। ಮೇತ್ತಾ ಚ ದಯಾ ಚ ಮೋದೋ ಚೇತಿ ಚ, ತೇ ಆದಯೋ ಯೇಸಮಿತಿ ಚ, ತೇಹಿ ಸಮ್ಭವೋ ಯಸ್ಸೇತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಉಕ್ಕಂಸೋ ಅಸ್ಸ ಸನ್ತಸ್ಸೇತಿ ಚ, ಸತಂ ನಿಸೇವಿತೋತಿ ಚ ವಾಕ್ಯಂ।

ಅಸ್ಸ ಸನ್ತರಸಸ್ಸೋದಾಹರಣಮೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ -

ಏನ್ತೇಸು ಕೇಸರಿಕರೀಸ್ವ'ಪಿ ವೇಠಯನ್ತೇ,
ನಾಗೇ ನಗಂ ಮದಗಜೇ ವಿಯ ವೇಳುಗುಮ್ಬಂ।
ಯಕ್ಖೇ ವಿಚಾಲಯತಿ ನೋಚಲಿ ಈಸಕಮ್ಪಿ,
ಸನ್ತಿಂ ಗತೋವ ವಿಧುರೋ ಮಧುರಾಪಿ ಭಾವೋತಿ॥

ಕೇಸರಿಕರೀಸು ಸೀಹಹತ್ಥೀಸು **ಏನ್ತೇಸು ಅಪಿ** ಭಿಂಸನಾಕಾರೇನ ಸಮೀಪಮಾಗಚ್ಛನ್ತೇಸುಪಿ **ನಾಗೇ ವೇಠಯನ್ತೇಪಿ** ನಾಗೇಸು ಸರೀರಂ ವೇಠಯನ್ತೇಸುಪಿ। ಜಾತ್ಯಾಪೇಕ್ಖಾಯೇಕವಚನಂ, ವೇಳುಗುಮ್ಬಂ **ಮದಗಜೇ ವಿಯ ವಿಚಾಲಯತಿ** ಮದಗಳಿತಹತ್ಥಿಮ್ಹಿ ಚಾಲೇನ್ತೇ ಇವ **ಯಕ್ಖೇ** ಪುಣ್ಣಕೇ **ನಗಂ** ಕಾಳಾಗಿರಿಪಬ್ಬತಂ **ವಿಚಾಲಯತಿಪಿ** ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರೇ ಚಾಲೇನ್ತೇಪಿ **ವಿಧುರೋ** ಪಣ್ಡಿತೋ **ಸನ್ತಿಂ ಗತೋವ** ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆಲಮ್ಬಣಕರಣವಸೇನ ಸಮ್ಪತ್ತೋ ವಿಯ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪನ್ನೋ ಇವ ಅಥ ವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖತನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪನ್ನೋ ವಿಯ **ಈಸಕಮ್ಪಿ** ಅಪ್ಪಕಮ್ಪಿ **ಮಧುರಾ ಭಾವಾ ಅಪಿ** ಮಧುರಸಭಾವತೋಪಿ ನೋ ಚಲಿ, ನಿಸಿನ್ನಟ್ಠಾನತೋ ಪಗೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏತ್ಥ ಧಾವನರೋದನಕಮ್ಪನಾದೀನಂ ಕರಣಭೂತಂ ಸೀಹಾದೀನಮಾಗಮನಂ ನಾಗವೇಠನಂ ಪಬ್ಬತಕಮ್ಪನನ್ತಿಆದೀಸು ವತ್ತಮಾನೇಸುಪಿ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತ್ತೇನ ಸನ್ತಿಂ ಗತೋತಿ

ಇಮಿನಾ ಸನ್ತರಸಸ್ಸ ಪಕತಿಭೂತೇ ಉದ್ದೇಸೇ ದಸ್ಸಿತೋ ನವಮೋ ಠಾಯೀಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ, ಏತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಉದ್ದೀಪನಾನಂ ಕಾರಣಭೂತಾ ಮೇತ್ತಾದಯಾಮೋದಾದಿವಿಭಾವಾ ಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಧಿತಿಮತಿಸತಿಆದಯೋ ತದನುರೂಪಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಾ ಚ ತಾದಿಸಾನುಭಾವಾ ಚ "ಏನ್ತೇಸು ವೇಠಯನ್ತೇ ವಿಚಾಲಯತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ, ಸಕಲವಾಕ್ಯಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಚ ಪಕಾಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಇತಿ ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರನಿಸ್ಸಯೇ

ರಸಭಾವಾವಬೋಧೋ ನಾಮ ಪಞ್ಚಮೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

ಸುಬೋಧಾಲಙ್ಕಾರಟೀಕಾ ಸಮತ್ತಾ।